

વીરુપચ હવરત અગ્નિ
વસુમતે વરુણ વરુણ મન
અર્થ—આમ સારા કીધેલા કાંચ (કં)
કરવામાં આવેલા છે ત્યા
હવે પછી કરવામાં આવશે
(તેઓને) હવે વચ્ચાળીએ કીધે.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૮-૨૦ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ યામુલ્ય લખાણ

વિષય ટા ૮૪૫૧૨૧

નરથુરતી ધર્મમાંથી

ચુંદી કાઢેલા

અમુલ્ય લખાણો.

છપાવી પ્રસીધ્ધ કરનાર

એરવદ કાવશાળ ખીન સોરાખળ ખીન રૂસ્તમળ

આઈખાણ માછલીપીઠ-સુરત.

સર્વ હક સ્વાધિન.

આવૃત્તિ ૧ લી

શને ૧૨૭૯ ચઝદજરદી

શને ૧૯૧૦ ઇશવી.

ધી “ રાંદેર ” પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ ભાગાતળાવ-સુરત.

૨૬૨૦

ગુજરાત વિધાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કાવ્યોપાસન સંગ્રહ
૧૯૪૪

અનુક્રમણિકા

નંબર	આખત	પૃષ્ઠ
૧.	અષ્ટમવોલુ અને તેનો ઇતિહાસ.	૧
૨.	યથા અહુ વારયો એ કલાંમ દાદાર અહુરમજદની એજમતિ બક્ષિસ છે.	૫
૩.	વખત અને તેની વહેંચણી ગેદ અને તેનો ઇતિહાસ. ...	૧૧
૪.	આપણા દીનના કાયદે રોજ અને માંહ અને તેની શક્તિ ...	૧૬
૫.	આપણા જરથુસ્તી કાયદે બાર મહીના અને તેની સરસ્તીનો ટુંક ઇતિહાસ.	૨૫
૬.	બાર મહીનાના ધરાની જશનો અને અંગ્રેજી મહીના સાથે મુકાબલો.	૩૪
૭.	મહીના સાથે ગ્રેહનો મુકાબલો.	૪૧
૮.	નવગ્નેત અને તેની ક્રીયા.	૪૮
૯.	ગુના અને તેનો પસ્તાવો.	૫૦
૧૦.	માઘવાણી ભણવાથી તેનો લતીએ આપણને જરૂર મળે છે...	૬૧
૧૧.	આપણે જે બાંદગી કરીએ છીએ તે આવતા ભવને માટે છે...	૬૩
૧૨.	ગોમેઘેમ યાને તરો એ વિશે આપણને મળેલું જરથુસ્તનું ફરમાન.	૬૫
૧૩.	હસ્તુર હઝરત આજર કએવાન અને તેના શાગ્રેદો. ...	૭૨
૧૪.	યોઝદાગ્રેગર, અગ્રેનાન, આથવન સર્વેથી ચઢના દરજગવાળા છે.	૮૧
૧૫.	આતશ અને તેની બુલંદી તેના ધાતુ અને હસ્તી છેલ્લી શોધ મુજબ	૯૦
૧૬.	આતશ અને તેના ટુંક ઇતિહાસ	૯૭
૧૭.	આપણાં વહાલાં ગુજર પામેલાઓ તેનું રવાન અને ફરવળી...	૧૦૪
૧૮.	અશો ફરવર દેગાંનનાં દિવસો અને તેના બેદો	૧૧૦
૧૯.	અશો બાનુઓની ફરવળી	૧૧૮
૨૦.	આપણા પાક પેગમ્બર સાહેબ અશો જરથુસ્ત અને એ જરથુસ્ત બોલનો ભાવાર્થ.	૧૨૮

૨૧. આપણા વખશુરાણુ વખશુર અશો જરથુસ્તની લલી ખુખી
અને ગુસ્તાક્ષ પાદશાહનો ઇતિહાસ અને ચામડાના
લખાણો અને પારશી પોલીસ ૧૨૪
૨૨. આપણા પેગમ્બર સાહેબ જરથુસ્ત એ નામનો અર્થ
તથા આપણા પાદશાહોનાં નામનો મુકાબલો. ... ૧૩૧
૨૩. અશો પેગમ્બર સાહેબ અને તેના ખાનદાન તેમજ તે
રાહબર સાહેબના ફરમાનો મુજબ ચાલનારાઓની ટુંક
અવસ્તાથી તેમજ તેને લગતી શહાદતોથી ટુંક ખ્યાન... ૧૩૭
૨૪. આપણા પેગમ્બર સાહેબ જરથુસ્તના શાએદો ... ૧૪૩
૨૫. ખુરેહ યાને પ્રકાશ. ... ૧૫૦
૨૬. સરોશ યજ્ઞ અને તેની બસારત. ... ૧૫૬
૨૭. માણસની બુદ્ધિ એ બેદમનની અફલ તથા માના પેટના
નવ માસ. ... ૧૬૫
૨૮. માણસનું આખું શરીર તે દુનીઆની સર્વે નેચામતો છે. ... ૧૭૨
૨૯. એક પરહેજગાર મીનોઇ દુનીઆ મેળવવાને ઉસ્તાદ અને
બેઉ દુનિઆને માટે એક ફરેસ્તાનીની જરૂર વિષે. ... ૧૭૪
૩૦. અસલી ધરાનીઓની શીલસુશી, ખગોળ વિદ્યા અને
વરસાદનું આવવું. ... ૧૭૬
૩૧. સપેનતામીનો અને અંગ્રેમીનો વિષે જરતોસ્તને મળેલી
આગાહી. ... ૧૮૧
૩૨. જરથુસ્તીઓને સુવાની રીત તેમજ સુતી વખતની બાજ. ... ૧૮૭
૩૩. રેવાયતો ગુમ થએલા અવસ્તા અને ૨૧ તુસ્કો. ... ૧૯૨
૩૪. આપણી દીનનાં પહેલવી પ્રસ્તકો અને તે બનાવનારાઓનો
ઇતિહાસ. ... ૧૯૮
૩૫. હિંદુ અને ધરાનીઓની સરખામણી અને આપણને મળતી
શેહાદતો. ... ૨૦૪
૩૬. જરથુસ્તી ટોળાના વેરી તે દેવયસ્તો અને પુરાતન
જમાનાનો હોમ. ... ૨૦૯
૩૭. દેવ એટલે કાણુ. ... ૨૧૫
૩૮. ધરાનવેજનાં સંસ્થાનો, વંદીદાદના ૧૬ શહેરો અને
તેનો આજની શોધખોળ સાથે મુકાબલો. ... ૨૨૦

નંબર	આખત	પૃષ્ઠ
૩૯.	અવસ્તા જમાનાની ભુમિ, પહાડ અને દરીઆઓ. ...	૨૩૬
૪૦.	સગ યાને કુતરો તેની અગત્ય અને વંદીદાદની પરગરડ ૧૩ મી વિષે.	૨૪૨
૪૧.	આપણા અવસ્તા કૃષ્ણનામજ્જા યાને નીરંગ અને વંદીદાદની પરગરડ ૧૧ મી વિષે.	૨૪૮
૪૨.	જમશેદ પાદશાહ અને તેની એજમતિ બનાવટ.	૨૫૩
૪૩	જરુસ્તીઓના મરણ પછી તેનાં સગાંકેટલો શોક પાળે અને વંદીદાદની પરગરડ ૧૨ મી વિષે.	૨૫૯
૪૪	સફેદ પોશાક સર્વેથી ચઢતો અને મીનોઘ દુનીયાને યાદ આપતો છે.	૨૬૬
૪૫	ગોસ્પદો અને મેહુરંગાંન ગોશ નહિં ખાવા વિષે...	૨૬૯
૪૬	આગલા વિષયમાં જે શબ્દો વાપરેલા છે. તે વિષે કેતાએને આધારે નોંધ	૨૭૧

નમસેતે અહુરમઝદ.

પ્રસ્તાવના.

દાદર અહુરમઝદ કુલ આ દુનિયાને હસ્તી અને નાસ્તીક લાવનાર છે. તેમજ ઇલેએઉલ્લા એ સઘળી પેઢાયસનો ખેડ કરનાર પહેલો સાહેબ તે પરવરદેગાર છે. તેમાંથી પહેલ્લી અકકલ તે બેહેમન યાને અનવારે મુજરદ નુરી ફરેસ્તાઓ છે. પછી પેગમ્બર સાહેબ, વખશુરાંન, વખશુર, રમઝગો અશો જરથુસ્ત જેઓએ પ્રથમના દહાડાથી તે આખેરના દહાડા સુધી અજવાળું આપવામાં સુરજ જેવા પ્રકાશિત મારગ દેખાડવામાં દ્વિપક જેવા છે. જેઓની ખુબી અને તારીફ દુનિયાને શીખવી ગયા છે. તેઓ સાહેબની તારીફ અને ખુબી ગાવા પછી વિદ્વાન અને બુદ્ધિવાન લોકોનો કમતરીન સેવક એરવદ કાવસજી ખીન સોરાબજી ખીન રસ્તમજી આઘખાડા નમનતાઇ સાથે આ ચોપડી બહાર પાડવાની શરૂઆત કરતા જણાવે છે. જે, વઝદજરદી સને ૧૨૭૫ના વરસથી સેવકને જરથુસ્તી ધર્મ વિષેના કેતાઓ વાંચવાનો અને અવસ્તામો જાણવા અને જરથુસ્તી ધર્મની ખુબીઓ સમજવા માટે ચાલુ કર્યું ત્યારથી જે મને સમજણ પડી તે મુજબ ધર્મના વિષયો મેં લખવા શરૂ કર્યા આ વિષયો ઉપ્યોગી લાગવાથી પુસ્તકના આકારમાં બહાર પાડવાનો ઇરિદો થયો. અને મારા હમદિન લાઇઓને વાંચવાને બંને અને જરથુસ્તી ધર્મ વિશે માહેતગારી મળે અને કંઇ કંઇ બાબતના મુદ્દા મળી આવે એવા ખાશ હેતુથી આ પુસ્તક પ્રગટ કર્યું છે.

આ પુસ્તકમાં અવસ્તા અને તેનો અર્થ અને આજની શોધ ખોળ સાથે તેનું મળતાપણું જણાવેલું છે. તેમજ કેટલેક ઠેકાણે અવસ્તા નહિ લખતાં ફક્ત તેનો અર્થ લખેલો છે કેમકે વાંચનાર સાહેબોના સમજવામાં આવે અને અવરતા આગળ તથા ફક્ત તેના અર્થ આગળ કેતાઓના આધારોની નીશાનો મુકા છે ને નીચેની નોટમાં ખુલાશો કરી છે. તેમજ કેટલેક ઠેકાણે ચાલુ એખારતમાં પણ કેતાઓના આધારો જણાવેલા છે. માટે વાંચનાર સાહેબોને નોટ જોવાથી જણાશે.

આ લખાણમાં કેટલુંક લખાણ મારું પોતાનું છે. અને કેટલુંક જરથોસ્તી ધર્મના પુસ્તકોના આધારે કીધેલું છે. માટે કંઈ ભુલ હોય તે વિશે દરગુજર ચાહું છું.

મારું લખાણ પહેલુંજ છે છતાં કંઈ કંઈ મુદ્દાઓ જાણવા જેવા મળી આવશે. તેમજ અગ્રેનાંન શાહેઓને વધારે જાણવાને બનશે તેમજ કોઈની સાહેઓને કોઈ પણ વિષય શીલ શીલાખંધ વાંચવાને બની આવે તે માટે દરેક વિષયો જુદા પાડી સમજ પડે તેટલા માટે સીધી અને સરળ ભાષામાં દર્શાવ્યા છે.

આપણા જરથુસ્તી ધર્મ ઉપર આપનાં વિદ્વાન સાહેબોએ ઘણુંજ મોતેજર જાણવાને અને તેવા ધર્મના શિક્ષણો બહાર પાડેલાં છે. તેમજ વિદ્વાન ઓલમાં ખરશેદજી રસ્તમજી કામાં, શમશ-ઉલ-ઓલમા, એરવદ જીવજી જમશેદજી મોદી, દસ્તુરજી દારાજી પેસુતનજી સંજાણા દસ્તુરજી કેખશરોજી જાંમાસ્પજી જાંમાસ્પ આસાના અને સુરતના વડા દસ્તુરજી રસ્તમજી જમશેદજી, પુનાના દસ્તુરજી સરદાર કૈકાયાદ આદરબાદ તથા દસ્તુરજી બહેમનજી જાંમાસ્પજી જાંમાસ્પ આસાના સી. આઈ. ઇ. વિગેરે તેમજ પરકોમવાળા વિદ્વાન ડૉ. મીદસ, ડૉ. હાઉગ, ડૉ. ગૈગર, ડૉ. દારમેસ્ટ વિગેરેઓએ જરથુસ્તી ધર્મની મોટી શોધો કરી આપણે જાણા વે છે. અને આજે એ ધર્મને રોશનીમાં લાવ્યા છે. એટલુંજ નહીં પણ ધર્મ પુસ્તકોનો મુકાબલો કરીને આવતી ઓલાદને જાણવાનો એક રીતનો વારસો કરી આપેલો છે. માટે આ જોગવાઈએ ઉપલા વિદ્વાન સાહેબોનો આભાર માનું છું.

આ પુસ્તક બહાર પાડતા આશા રાખું છું કે સરવે જરથુસ્તી દીનદાર ગ્રહસ્થો અને બાનુઓને આ પુસ્તક ઉપયોગી થઈ પડશે. તેમજ નજર ચુકથી કોઈ શબ્દ હેરફેર હોય તેને સુધારી વાંચશો.

આ પુસ્તક લખતા જે બીજી કેતાઓનો આસરો લીધો છે માટે તે કેતાઓના કર્તાનો તેમજ તે કેતાઓ મને આપનારા મારા મિત્રોનો મોટો ઉપકાર માનું છું. અને આ પુસ્તક વિશે જે ગૃહસ્થોએ સારા વિચારો આપેલાં છે તેઓનો મોટો આભાર માનું છું.

લીં સેવક

એરવદ કાવસજી બીન સોરાબજી

બીન રસ્તમજી આઈબાડા.

અર્પણ પત્રીકા.

મેહેરબાન માનવંતા.

દસ્તુરજી રસ્તમજી જમશેદજી દસ્તુરના
સાહેબ:—

“જરથુશ્તી ધર્મમાંથી ચુંટી કાઢેલા અમુદ્ય
લખાણો” એ નામનું પુસ્તક વધુ

ફેલાવો પામે એવી નેમથી તેમજ

એક અદનાઈયાની દાખલ

આપને અર્પણ

કરું છું એજ

વિનંતી.

આપનો નેક દુવાગો.

એરવદ કાવસજી ખીન સોરાખજી

ખીન રસ્તમજી આઈબાડાના

દુવા સલામ સ્વીકારશો.

સુરતના માનવંતા વડા દસ્તુરજી રસ્તમજી

જમશેદજીની ટુંક કારકીર્દી

સુરત શહેરના વડા દસ્તુરજી સાહેબ રસ્તમજી જમશેદજી પોતાની યુવાવસ્થામાં સર જમશેદજી જીજીભાઈ ખેરોનેટની મુ'બાઈની મદદેસામાં જંદ, પહેલવી, ફારસી અને સંસ્કૃત ભાષાનો અભ્યાસ કરવા મુ'બાઈ ગયા હતા. ત્યારબાદ ઇ. સ. ૧૮૭૫માં પોતાની દસ્તુરીની ઓધો ભોગવવા સુરતમાં આવ્યાં. અને સુરતમાં એક મદદેસો ખોલી સરના આશ્રય હેઠળ જંદ, પહેલવી અને ફારસી ભાષાઓ અગ્રાનાં વર્ગને શીખવવાનું શરૂ કરીધું હતું. અને તેઓના શીખેલા અગ્રે નાંખ્યાને મોજુદ છે. તે દરમ્યાન તેઓના વડાખેડો ખેહેસ્ત મુકામ થવાથી તેઓ ઘણા અફસોસમાં રહેતા હતા અને તે કારણથી પોતાનું શરીર દિનપરદિન બગડવા માંડ્યું અને તેથી તેઓએ ઉપર જણાવેલો મદદેસો બંધ કરી સરની સ્કુલના વિદ્યાર્થીઓને જરથુસ્તી ધર્મની તાલીમ આપવી શરૂ કરી અને હજુ પણ તેઓ તે ઓધો ભોગવે છે. એઓ સાહેબે જરથુસ્તી ધર્મના મકાનો, સ્થાપત્યો તેમજ દીનખાઈ પીટીટના સુરતના સેનીટરીઅમની કીયાઓ પણ કરીધી હતી. તે ઉપરાંત તેઓએ જરથુસ્તી ધર્મ વિષે ઘણા સમજવા લાયક ભાષણો આપી આપણી કામની ઘણી સેવા બજાવે છે. વળી તેઓ સાહેબે બ્રીટીશ સરકારની મેટ્રોપોલિટન કોર્ટના ડેલીગેટનો ઓધો હજુ મુધી ભોગવે છે. હાલમાં તેઓ વૃધ્ધ વસ્થાને લીધે જાહેરમાં વધુ ભાગ લઈ શકતા નથી આપણે તેઓ માટે દુવા ગુજરશું કે એ માનવંતા લાંબી જીંદગી ભોગવે. અથજમ્યાદ યથા આક્રીનામો.

લીડ સેવક

એરવદ કાવસજી ખીન સોરાબજી

ખીન રસ્તમજી આઈ/બાડા.

ખુરહેવાલો અષોઘવાલો
વખશુરાન વખશુર
અષો જરથુશ્ત.

યા દાદાર ૧	ઉશતા અસ્તી ૧૨		તન પસીન ૮	ઉશતા હામાઈ ૧૩
વહિશ્તાઈ ૧૫	ઝરથુશ્ત ૬		અષેમ વોહુ ૧૦	અહુરેમન ૩
દ્વિત અષાઘ ૧૪	રસ્તા ખીજ ૭		વહિશ્તેમ અસ્તી ૧૧	અહુરમજ્દ ૨
મરોચીની દાર ૪	ખીગુ માન ૯		નેગુનમ દીવાન ૫	અષેમ ૧૬

અષેમ વોહુ એ આપના શરીરમાં અંદીથ દાખલ થતી પવિત્ર શક્તિ છે. એ અષોઘ તે આકાશી સુર્ય, ચંદ્ર, અને ખીજ ગ્રહોથી આ દુનિયા પર આવતી પ્રવાહરૂપે શક્તિઓ છે. આ શક્તિઓથી આપણી પેઢાયસ છે, ત્યારે આપણે અષો છીએ. આગળ ત્રીજે પાને=આ નીશાન મુજબ અષેમ વોહુ પૃથ્વી અને આસમાન વચ્ચેની અષોઘનો માર્ગ છે. તે વીશે જણાવું કે આ પૃથ્વીથી ૩૪૦૦૦ ફરસાંગે ખીજ ચડતી દુનિયા છે. એ વિશે યત્રનો હીસાબ આ નીરંગમાં જોવો. મારે અષેમ વોહુના કલામ પ્રમાણે ચાટ્યાથી રસ્તા ખીજ ને દીને અષોઘ ને લીધે અષો થયાથી તનપસીન ખીગુમાન થવાશે.

અપેમ વોહુ અને તેનો ઇતિહાસ.

માજ દીયસ્તી જરથોસ્તી દીન જે હોરમજદી કાયદો છે. જે હોરમજદી કાયદો તેને સૌથી પહેલાં ગયોમરદથી ચાલુ થયેલો કહેવાય છે. તેમ અપેમ વોહુની ખુલ્લું અંદગી તેજ જમાનાથી માણસ જાતને પરાશ યજ્ઞદની મારફતથી બચારત રૂપી જણાયલી છે.

અપેમ વોહુ વિષે અવસ્તામો અપશબ્દ મલેછે અપ એટલે અપોધ તેરે અપોધને માટે અપેમ વોહુ ઘણી અણો છે.

આ પૃથ્વીની હસ્તી બનતા જે મુલ ચાર તત્વ યાને ચાર અપો હોરમજદના શક્તી કે જે કેતામોમાં ચાર અનાંશરના શબ્દોમાં લખેલી મલે છે તે ચાર તત્વ યાને અનાશર તે ૧ આતશ ૨ પવન ૩ પાણી અને ૪ ખાક અવસ્તામાં ચાર તત્વને ૧ આથ્ર એટલે આતશ અથવા ગરમી ૨ વય એટલે વા અથવા પવન ૩ આપો એટલે પાણી ૪ જાંમ એટલે જમીન અથવા ખાક આ ચાર તત્વ અપો છે. અને આ જાંદગી પુરી કરી તેનાં અંત વખતે પાછો ચાર તત્વમાં શમઇ જશે. ગરમીમાં ગરમી મલશે પવનમાં પવન મલશે. પાણીમાં પાણીમાં મલશે. અને ખાકમાં ખાક મલી જશે. ત્યારે આપણા શરીરમાં અપોધના ચાર મુલ છે, ત્યારે અપેમ વોહુ મુલ અપો છે.

આવા ગુપ્ત કારણોથી હર વખતે હર અંદગીમાં અને દરેક અવસ્તામાં પહેલે વગેરે અને છેવટે તેમજ મરાણની છેલ્લી ગદીએ અપેમ વોહુ લાણુનારને ધણોજ નેક ગણેલો છે.

અપેમ વોહુના કલાંમોને અવસ્તાના લખનારાઓએ જુદા જુદા શબ્દોથી લખેલા છે. તેમાં બે મુદ્દાજ જણાવીશ.

૧ ૨ ૩ ૪ ૫ ૬
÷ અપેમ વોહુ વહિરતેમ અસ્તી, ઉસ્તા અસ્તી

૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨
ઉસ્તા અહુમાઈ. હુયત અષાઈ વહિરતાઈ અપેમ.

÷ કાવસજ એદલજ કાંગા.

૧ ૩ ૨ ૪ ૫ ૬ ૭
 અર્થ-અશોધ (એ) સૌથી સરસ નેઆમત છે (તથા) સુખ છે સુખ
 ૮ ૯ ૧૦ ૧૧
 તે (શખશ) ને (છે) કે જે સૌથી સરસ અશોધને વાસ્તે (યાને) સૌથી
 ૧૨
 સરસ એશોધની બાબદમાં અશો (છે.)

બીજી રીતે

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
* અપેમ	વોહુ	વહિસ્તેમ	અસ્તી	ઉસ્તા	અસ્તી	ઉસ્તા
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨		
અમાધ	હયત	અપાધ	વહિસ્તાધ	અપેમ		
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭
સારી	પાકીઝગી	ઉત્તમ	છે	ધનય	છે	ધનય
૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨		
એને	એકેજે	ઉ-તમ	અપોધ	સાઝ	પાકીઝગી	

આપણે અવસ્તા ભણતાં છ બોલમાં ભણીએ છીએ.

અપેમ વોહુ એટલી અશો છે કે અશો માણસને અશોધ અખશનારી છે.
 જે શખસ અપેમ ને ભણનારો છે તે આવતી ખરાબ શક્તિને તો-
 ડનારો છે. અને અશોધની શક્તિને ખેંચનારો છે.

† અપેમ વોહુની ખુબી વિષે તેને ગાઇને ભણવાનું
 આપણને ફરમાન આપેલું છે. અપેમ વોહુનો કલાંમ દાદાર અહુરમજદે
 જાહેર કીધો છે.

આપણે જેમ પોતાના સગાંને માટે સગાઈ કબુલ રખીએ છીએ
 તેમ તે હોરમજદને માટે સૌથી સરસ ખુબી કબુલ રાખે છે.

* દાદારઅહુરમજદે અપેમ વોહુ જાહેર કીધો તે કાને વાસ્તે **મીના**
 ને લગતાં અને **ગેતીને** લગતાં અશો માણસોને માટે સૌથી સરસ
 અપેમ વોહુ છે.

* યોગ અભીઆશ.

† યજશને હા. ૨૦ ફકરો ૫.

* યજશની હા. ૨૦ ફકરો ૪થો.

÷ અષ્ટેમ વોહુ તે ભણનારના રવાનમાં તથા તેના દીલના એતે કાદમાં ઢિંમતનો વધારો કરનાર છે.

× ઉંઘમાંથી બેદાર થતાં એક અષ્ટેમ વોહુ ભણવાથી દશ હજાર સુધીની ભીતરની અશોઈ વધે છે.

૪ માણસના મરણના અંત વખતે એક અષ્ટેમ વોહુ ભણનારને તેની કરણીનો હિસાબ આપતાં તે હોશીઆરીમાં રહેનાર છે. અને મદદ કરનાર છે.

• = એક અષ્ટેમ વોહુની કીર્તી પૃથ્વી અને આસમાનની વચ્ચેની તમામ રોશની જોટલી અષ્ટેમ વોહુ છે.

॥ આ અષ્ટેમ વોહુની બંદગી પેશદાદી પાદશાહ હોશંગને શરોખની મારફતથી બસારતના રૂપમાં દાદાર હોરમજદથી જાહેર થયેલો છે.

પેગમ્બર જરથુસ્તે આ બંદગી કબુલ રાખી તેને શરૂઆતમાં, વચે અને છેવટે નકકી કરેલા અવસ્થામાં ભણવાને ફરમાવેલી છે,

આ અષ્ટેમ વોહુને **પંજુએ** કે ના દિવસમાં યાને **અશો ધરવરદે ગાંનનાં** દીવસમાં ૧૨૦૦ અષ્ટેમવોહુ ભણવાને ફરમાવેલું છે.

† અષ્ટેમ વોહુના ત્રણ ભાગ છે.

અવસ્તા ૧ **અષ્ટેમ વોહુ વહિસ્તેમ અસ્તી.** અર્થ પોતાનાં સગાને માટે સગાઇ કબુલ રાખે છે. તેમ હોરમજદને માટે કબુલ રાખે છે.

૨ **ઉસ્તા અસ્તી ઉસ્તાઅમાઇ.** અર્થ—દીનના કાયદાને અમલમાં લાવે છે. દીન તે અંતઃકરણ પોતાના કાજુમાં લાવે છે.

૩ હીયત અસાઈ વહિસ્તાઇ અષ્ટેમ. અર્થ—જેમ અશો માણસને અપોઇ તરફ સુખમાં કબુલ રાખે છે. તેમ પાદશાહી કબુલ રાખે છે.

આ બંદગી ગાથારૂપે ગાઇને ભણવાની છે. આ અષ્ટેમવોહુની બંદગી + **નારદમુનિ** નામનો બ્રાહ્મણ હતો. તે બ્રાહ્મણની આગળ સાધુસંત

÷ હાદોખત નુશક પરગરડ ૧ ફકરો ૪થો,

× હાદોખત નુશક પરગરડ ૧ ફકરો ૧૩ મો.

૪ હાદોખત નુશક પરગરડ ૧ ફકરો ૧૫ મો.

= હાદોખત નુશક પરગરડ ૧ ફકરો ૧૬ મો.

॥ યોગ અભીયાસ

† યજ્ઞશની હા-૨૦ ફકરો ૩

+ હિંદુ કથા કોશ

અવતા હતા. આ સાધુસંતે નારદમુનિને આ બાર અક્ષરને (મંત્ર) શીખવ્યો હતો. આ મંત્રનો તે નિત્ય જપ કરતો હતો. તેથી તેને જ્ઞાન થયું અને સિદ્ધ પુરૂષ તરીકે ચહાચ ત્યાં જઈ શકતો.

અષ્ટમ વોલુની અંદગી જેમ બાર શબ્દમાં છે; તેમ હિંદુકથાકોશમાં પણ બાર શબ્દનો મંત્ર છે.

* આપણા પેગમ્બર જરથુસ્તે અષ્ટમવોલુની બરકતથી અંગ્રેમીના ને કબજે કીધો હતો.

અંગ્રેમીના કહે છે અહુનવધરય અને અપવહિસ્ત અષ્ટમવોલુ ગોયા (કટ) માપના જેટલા મોટા પથર જેવું હથીઆર તેની મારફતે જરથુસ્ત મને મારે છે. ધાતુને પીગળાવી નાંખે તેની માફક અપવહિસ્ત યાને અષ્ટમ વોલુની મારફતે તે મને બાળી નાંખે છે. આ પૃથ્વી ઉપરથી માફ જતું રહેવું એ મારા હકમાં સાફ છે. ફક્ત તેજ યાને શપીનત-માન જરથુસ્ત આ પૃથ્વી ઉપરથી હંકાવી કહાડી શકે.

ઉપરના અવસ્તાથી જોયું કે અષ્ટમ વોલુમાં કેવો એજમતી ગુણ છે.

અષ્ટમ વોલુ અષોષને ખેચનારી છે + તેમ માંથ્રવાની દરેક માંથ્રવાની ભાણુનારને માંટે કબુલ રાખે છે. અને મીનો યજ્ઞદોની આરાધના કરનાર અશી ભાણુસને માટે રાક્ષી કબુલ રાખે છે.

* અરવિશવંગ યસ્ત કરદો-૨ ફકરો ૨૦

+ ચજશની હા. ૨૦ ફકરો ૩

યથા અહુ વધરયો એ કલાંમ દાદાર

અહુરમઝદની એનમાતિ ખશિસદે.

દાદાર અહુમઝદે આએ દુનિઆની સૃષ્ટી બનાવતાં ચાર તત્વ યાને ચાર શક્તિઓને હાજર રાખેલી હતી આ ચાર તત્વ યાને શક્તિઓ તે ૧. અર્સતખ્ત ૨. ઝરવાને ૩. હોનુવર ૪. ફરોહરો.

અવસ્તામાંથી આ ચાર તત્વો યાને શક્તિઓ વિષે જણાય છે.

૧ અર્સતખ્ત વિષે.

+ હોરમઝદની નજદીક અમશાસ્પંદોની નજદીક સોનાના બનાવેલાં વખતની નજદીક ગરોથમાન જે હોરમઝદનું રહેઠાણ અમશાસ્પંદોનું રહેઠાણ.

÷ બહુમન અમશાસ્પંદ પોતાનાં સોનાનાં બનાવેલાં તખ્ત ઉપરથી ઉભાં થાય છે.

† હોરમઝદની કીર્તી જાહેર કરવાને માટે આએ દુનિઆના કામોના નમુના તરીકે બે મીનોમાંના વધારે વૃધ્ધી કરનાર મીનો.

૨. ઝરવાને વિષે.

= પોતાના ઠરાવેલા માર્ગ પ્રમાણે ચાલનાર આસ્માનની હદ વગરના વખતની.

હદ વગરનો વખત તે બે કાનાર જમાનો તેને અવસ્તામો ઝરવાને અકરને કહેલો છે.

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧૯ ફકરો ૩૨

÷ વંદીદાદ પરગરડ ૧૯ ફકરો ૩૧

† યજશને હા. ૧૯ મો ફકરો ૯

= વંદીદાદ પરગરડ ૧૯ ફકરો ૩૧

૩—હોતુવર વિષે

+ આસ્માનના પેદા થવાની આગળ—પાણી, જમીન, ઓરવર, ચો પગાં જનવરો, અશો નરોના જન્મની આગમય અમશાશ્પદો પેદા થયા પછી સુરજના બનાવેલાં શરીરની આગલ આ કલાંમ જે અહુને લગતો તથા રતુને લગતો તે હું જાહેર રીતે બોલ્યો હતો.

* તમામ બંદગીઓ કે જે હું કદી બી બોલ્યો હતો જે હમણાં બોલું છું તથા જે હવે પછી બોલાશે તે તમામ બંદગીઓમાં (હોતુ વરની બંદગી) ઘણીજ સરસ છે કારણ કે જેટલી તમામ આદમંદ દુનિયા છે. તેટલી તે કલાંમની તારીફની લીઆકાત છે.

૪—ફરોહરો વિષે

÷ અશો લોકોના ભલાં સુરાં તથા દુનિઆની આખાદી કરનારાં ફરો હરો બે મીનોની પેદાશમાં ખચીત ઘણાંજ અસરકારક છે જ્યારે બે મીનો અને અંગ્રેમીનો એએની પેદાશ બનાવી હતી ત્યારે તેઓ યાને સપેનામીનો ફરોહરો ત્યાં મદદ આપવાને માટે કિસ્તેવાર ઉભેલાં હતાં.

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
* યથા અહુ વધરયો	અથા રતુશ	અપાત	ચીત	હયા			
૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪		
વંધહેઉશ	દજદા	મનંધહે	બ્યઓથનનામ	અંધહેઉશ	મજદાધ		
૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	
ખશથ્રેમયા	અહુરાધ	આ	યિમ	દ્રેશુખ્યો	દદત	વાસ્તારેમ	

અર્થ—જે પ્રમાણે પાદશાહ પોતાની મરજી પ્રમાણે ચાલનાર તે પ્રમાણે દસ્તુર અશોધ ઇત્યાદિને લીધે બેહમનનની બક્ષિશ આએ દુનિઆના હોરમજદને માટેના કામો કરનારાઓની જે શખશ ગરીબ લાચારોને માટે પાસબાની કરનાર થાય છે તે પાદશાહી કબુલ રાખે છે.

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
+ યથા અહુ વધરયો	અથા રતુશ	અપાત	ચીત	હયા			

+ યજશને હા. ૧૯ ફકરો ૮મે

* યજશને હા. ૧૯ ફકરો ૧૦મે

÷ ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૨૨ મો ફકરો ૭૬

* કાવસજી એદજજી કાંગા

+ યોગ અબીયાસ.

૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪
વંધહેઉશ દજ્ઞા મનમહો બ્યઓથેનનાંમ અંધહેઉશ મજ્ઞાઈ

૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮ ૧૯ ૨૦ ૨૧
ખશત્રેમયા અહુરાઈ આ યિમ દરેગુખીયો દદત વાસ્તારેમ

યથાનો કલાંમ એજમતી છે. એની સાખીતી પુરતી રીતે આપણને મલે છે. યથાના ૨૧ ભાગ કરી તેના એકેક નામ ઉપર ૨૧ નુસ્ક જર તોસ્ત સાહેળે અને તેના શાત્રેદોએ બનાવેલા છે. જે ૨૧ નુસ્કો છે તે ૨૧ બોલો સાથે નામો મોજુદ છે.

આજની છેલ્લી શોધ મુજબ યથા અહુ વધરયોના ૨૧

શબ્દોને ૨૧ રીતે તેનો અર્થ સમજશે.

+ ૧ ૨ ૩ ૪ ૫
જેમ ખુલંડ અહુરમજ્દ એમ અપોધપાલનાર (શાલેક)

૬ ૭ ૮ ૯ ૧૦ ૧૧ ૧૨
અશો ઇથી ખી નેક મનશનીના કામોનો કરનાર

૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬ ૧૭ ૧૮
દુનીઆની અપોધ માટે સન્તા જેની કને અપોધસાર

૧૯ ૨૦ ૨૧
તેણે દુરવેશી (શાલેક) પાસેથી પરહેઝગારી પેદા કીધી

આ એજમતી કલાંમ વિષે જરથોસ્ત કહે છે કે એ યથા અહુ વંધરયો દથદ સપેનતામધનયુશે ઝરવાને અકરને આપ્યો.

ઉપલા બોલોમાં જરતોસ્ત કહે છે કે સપેતનામયનયુશને વધારનાર અને અંત્રેમધનયુશને મુદ્દલ તોડનાર અને ઝરવાનેઅકરને સુધી કૌવત બક્ષશનાર છે.

ઝરવાનેઅકરને એ બે કીનાર જમાનો છે. એ જમાનો ૮૧ હજાર વરસનો હિસાબ નીકળે એને આપણે અવસ્તામાં ઝરવાનેઅકરને બોલ્યે છીએ.

દાદારહોરમજ્દે યથાના કલામથીજ દુનીઆની હસ્તી બનાવી છે. તેથી એને એજમતી બંદગી તરીકે ઓળખીએ છીએ.

યથાની બંદગી પાદશાહ હોશંગે બશારતમાં થએલી છે.

+ યોગ અભીયાશ.

યથાની બંદગી જરતોસ્તની આગમજની ઘણાજ જુના વખતની દુનીઆની અનાવટ સાથેજ બહાર પડેલી છે. આ યથાની બંદગીને યજ્ઞ શનીના ૧૬માં હા. માં તેની શરેહ કરેલી છે. તેમજ યજ્ઞશનીના ૬૧માં હા માં માન દધ મોટા માંન સાથે યાદ કરેલી છે.

અવસ્તા—બગામસ્તોતનામ યસનીયનામ યજ્ઞમધદે.

અષેમ—યથા અને યધંહેહાતમ આ ત્રણ બંદગીને સાથે ગણીને એને (બધાંમ) યસ્તને નામે ઓળખેલી છે.

+ યથાની બંદગીને કંઠબી વચ્ચે બોલ્યા વગર વચમાંથી કંઠબી પદ મૂક્યા વગર સંપૂર્ણ ભણે તેને ૧૦ ગાથા ભણીઆ જેટલું શવાબ લાગે. આ બંદગી કવિતા રૂપે છે. અને તે ત્રણ લીટીથી બનેલી છે. જેમકે:—

૧ યથા અહુવધરયો અથારતુશ આપાદઅચીત હયા.

૨ વંધહેઉસ દજદા મનઘહો બ્યેથેનનાંમ અંધહેઉશ મજદાધ.

૩ ખસથ્રેમયા અહુરાધ આયમ દરેગુબીયો દદત વાસ્તારેમ.

ઉપર મેં કહ્યું તેની ૨૧ બોલના ૨૧ નુસ્કો બનેલાં છે તેમ ૨૧ બંદગી વેગબ્બર જરથોસ્ત સાહેબે હામુન પહાડ ઉપર કરેલી હોય કેમ જે જરથોસ્તનો ઇતિહાસ વચમાનો મળતો નથી. ત્યારે તેણે આ ૨૧ ક્રીયાઓ કરીને બોદાની હસ્તી અને નાસ્તી સમજ્યા હોય એમ બનવા જોગ છે. કેમકે આ જે માણસ જાત યથાની મદદ માગી તેજ બંદગીથી પાર પડે છે. કેટલાએક જરથોસ્તીઓ એ બંદગીને હર વખતે યાદ કરે છે. કેટલાએક પરહેજગારો તસબી હાથમાં ફેરવીને યથાને યાદ કરે છે.

ઉપર જે ૨૧ નુસ્કોમાં દરેગુબીયો તે શાલેકો જેવા કે ધર્મગુરુઓ દીન શીખીને શીખવનારા દીનના પેશવાઓ.

બીજી રીતે એનો અર્થ એમ પણ બને છે. કે ભણનાર પોતાને વાસ્તે પોતાનું અંતઃકરણ પાક રાખનાર અને દુનીઆના લોભથી વેગલો અને સાચા રસ્તાપર રહી હુંજ મારા બળથી બોદાને પોહોચું ને હુંજ તેની સર્વે શક્તિ પામું. તેથીજ આદત વખતે—દુશ્મન વખતે બાર જતી વખતે દુશ્મનને નાશ કરતી વખતે કે કંઠબી કામ વખતે યથાના કલાંમેઃ એકથી તે ૧૨,૦૦) સુધી ભણવાને ફરમાન કરેલું છે.

ગાથાનાં પાંચ દિવસોમાં જે કરણી મુજબના રવાનો છે તેને રાહત મલવા ૧૨,૦૦ યથા ભણવાની જરૂર રેખાડેલી છે.

+ યજ્ઞશને હા. ૧૯ ફકરો.

જરથોશને હોરમજદને પૂછ્યું કે આસમાનનાં આગમય પાણીની આગમય ગાય દોરની આગમય ઝોરવરની આગમય આતશની આગમજ તમામ દુનીઆની આગમજ બંદગીનો કયો કલામ હતો ? ત્યારે હોરમજદ જવાબ આપે છે કે સર્વેની પહેલેલો કલામ હોનુવરને ભાગ હતો.

+ હોનુવર ત્રણ પડવાલો, ચાર ધંધાવાલો, અને પાંચ સરદારવાલો અને તેનો છેડો સખાવતથી છે.

હવે ત્રણ પડવાલો તે ત્રણ બેટ અને કવિતાથી ગાવાનો અને ગાઇને ભણવાનો છે.

ચાર ધંધાવાલો તે ૧ મગજશક્તિથી કામ કરનાર (અગ્રોનાંન) ૨ ઝાતીથી કામ કરનાર તે રથેશતાર ૩ પેટનુંપોષણ કરનાર તે વાસતરીઆશ અને ૪ પગથી કામ કરનાર તે ઉતોશ આપણા શરીરમાં ચાર ધંધાવાળા છે.

* હવે પાંચ સરદાર તે કયા? ૧ ધરનોપતી ૨ મેહોદલાનોપતી, ૩ શહેરનોપતી, ૪ દેશનોપતી અને ૫ જરથુસ્ત સાહેબ પોતે કેમકે જરથુસ્ત પોતે આ દુનીઆમાં ખોતાની દયાની મૂકી ગયા છે.

ઉપર મેં જણાવ્યું તેમ જરથોસ્ત સાહેબે ૨૧ બંદગી કરી હોય એની સાખીતી આપણને મલે છે. કેમજે એક મોટેબર અમૂલ્ય ક્રીયા હોમ જાણીએ છીએ. આ ક્રીયામાં યથાના છુટા છુટા * શબ્દોથી ચોકસ અગ્રોનાનો ક્રીયા કરે છે. યથા અહુ વધરયો શરૂ કરી ફક્ત (હયો) સુધી નકડી ક્રીયા કરશે. પછી (વંધેહેઉશની) પછી (દજદા)ની ક્રીયા પછી (મંનઘહો)ની ક્રીયા પછી (ખ્યોથેનનાંમ)ની પછી અંધહેઉશમજદાઇ એમ એકેક શબ્દથી ક્રીયા થાય છે. તો તેજ રીતે ૨૧ બંદગી યાને ૨૧ ક્રીયાની (આમુન) પહાડ ઉપર કરેલી હોય. અને ૨૧ નુસ્કા બનાવ્યો હોય.

જેમ આપણે હોમની ક્રીયા કરીએછીએ તેનેલગતી હિંદુઓ સોમની કરે છે.

જી યજ્ઞશને હા. ૧૯ ફકરો ૧૯ો

+ યજ્ઞશને હા. ૧૯ ફકરો ૧૬મો.

* યજ્ઞશને હા. ૧૯ ફકરો ૧૮મો.

* હોમની ક્રીયા

+ હવે યથાના ઝેજમતિ કલાંમ વિષે-અવસ્તા-અઝેષોછ વાખશ જરથુસ્ત્ર ઝેરેજુખધો ફરમવાનો આ વચો અહુનોવધરયો ફ્રઝોખતો અમહેચ વેરેથ્રગનહેચ ઉરનય દઝેનય સ્પતવનિત.

અર્થ—અઝે જરથોસ્ત તે રાસ્તી ઝેલેલો કલાંમ અથવા ખરી રીતે ભણેલો હોનુવરના નામની ખંદગી તે ભણનારના રવાનમાં તથા તેના દીનના ઝેતેકાદમાં હીમતનો તથા ફતેહનો વધારો કરે છે.

આ ઉપરથી જણાશે કે છેવટ મરણ પછી પણ હીમત આપનાર યથા અહુવધરયો છે. પાંચમો સરદાર જરથોસ્ત સાહેબ વિષે-અવસ્તા.

+ ધમામચ જ્ઞાંમ યઝમધદે અઝોમચ અસમતેમ યઝમધદેતાયવહુ યઝમધદે ચા અનતરેસ્તા, યેસ્તયાચ, વહમયાચ નધરેઅપોઝેને.

અર્થ—પેગમ્બર અશો જરથોસ્ત જે તમામ હાડમંદ દુનિયાનો સાહેબ તથા સરદાર તથા પોરીઝાદકેશ તેને અમો માન સાથે યાદ કરીએ છીએ.

ગાથામાં ઘણે ફેકાણે વોહુમનો અને અપ હોરમજદની સાથે આવે છે. ત્યારે હોરમજદની એ શીફનો છે ત્યારે હોરમજદ આપણને તેવડા સ્વરૂપમાં દેખાય છે. તેથી સૌથી મોટો, સૌથી સરસ, સૌથી સુંદર, ઘણોજ ચંચળ એનો આત્મા પવિત્ર તે હોનુવર છે. તેથી હરદમ યથાના ઝેજમતી કલાંમો ભણવાથી ભણનારને જેખી અસર ઉતરે છે.

÷ જે કોઈ આ હાડમંદ દુનીયામાં આ સૌથી પવિત્ર જરથોસ્ત મારા હોનુવરના ભાગને મનમાં યાદ કરેછે અથવા મનમાં યાદ કરીને આસતેથી ભણે છે. અથવા આસ્તેથી ભણીને અથવા ગાઈને તેની વખાણ કરે તો હું જે હોરમજદ તે તેના રવાનને ચીનવત પુલ ઉપરથી લઈને એહસ્ત પાર કરાવું છું. એહસ્ત તરફ સૌથી સરસ અશોષ તરફ તથા સૌથી સરસ રોશનીઆ તરફ તેને હું લઈ જઈશું.

+ યથા અહુવધરયો એ કલાંમમો કેટલો ઝેજમતવાલો છે કે જરથુસ્તે એક યથા ભણીને જે અઝેમેન્યુશ, દરજથી ખરાબ કતીએ નાશ કારક, મોત ભરેલો, ફરેખ દેનાર, બુઝ્તીદેવ જરથુસ્તની આગળથી દુર નાસી ગયો.

+ હાદોખત નુસ્ક પરગરડ ૧ લી ફકરો ૪ થો.

x ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૩૧ ફકરો ૧૫૩

÷ યજ્ઞને હા-૧૯ ફકરો ૬ થો.

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧૪ ફકરો ૨

વખત અને તેની વહેંચણી ગદ્ય અને તેનો ઇતિહાસ.

આપણાં પુસ્તકોમાં સર્વથી પહેલા જરતોસ્તનાં ગાથા છે. એ પુસ્તક બનવા પછીનો વંદીદાદ છે. વંદીદાદ પછીની યજ્ઞશની છે અને પછીના બીજા અવસ્તા છે.

ગાથા જરતોસ્તના બનાવેલા છે. તેની અંદર કંઈ પણ બીજાં પુસ્તકો નો ધસારો નથી. ત્યારે ગાથા પોતેજ પહેલું પુસ્તક છે. એમ હરે છે કે સભિથી પહેલો ગાથા. એ બનવાપછી વંદીદાદ અને યજ્ઞશની અને પછી નાના અવસ્તા હોય. કેમકે ગાથામાં તેની કંઈજ નોંધ નથી. પણ વંદી દાદમાં ગાથાને યાદ કરેલા છે.

✳ અવસ્તા—હોનુવએતીઆઓ ગાથીઆઓ નેજ બયેમે ઓશતુ એતીઆઓ ગાથીઆઓ નેજ બયેમે શપેનતા મેનીઓશ ગાથીઆઓ નેજ બયેમે વોઉઅશથ રીઆઓ ગાથીઆઓ નેજ બયેમે વહેસ્તોએશ તો એશ આથીઆઓ નેજ બયેમે

અર્થ—હોનુવએતીઆઓ ગાથીઆઓ પહેલો ગાથા હું વખાણું છું. કશતુએતીઆઓ ગાથીઆઓ બીજો ગાથા હું વખાણું છું. શપેતા મેનીઓશ ગાથીઆઓ ત્રીજો ગાથા હું વખાણું છું. વોહુઅશથરીઆઓ ગાથીઆઓ ચોથો ગાથા હું વખાણું છું. વહેસ્ત્રાએશ તોએશ ગાથીઆઓ પાંચમો ગાથા હું વખાણું છું.

ત્યારે બીજાં પુસ્તકો બનીયાં ત્યારે ગાથા મોજુદ હતા. વળી ગાથાની ભાષા બીજાં પુસ્તકો કરતાં પુરાણી છે. તેથી ગાથા પહેલાજ છે. વળી ગાથામાં પ્રથમ કોઈ વખતે એક વચનમાં ઇન્દ્ર આને છે. કોઈ વખતે જરથોશન યા કોઈ શાગેરદ એકલો બોલે છે. તે બતાવે છે કે કોઈ શાગેરદ અથવા જરથોશનના બે શાગેરદો સાથે બોલે છે. વળી કેટલેક ઠેકાણે પ્રથમ પુરૂષ અનેકવચનમાં આવે છે. ત્યારે એથી પણ વધારે શાગેરદો સાથે બોલે છે. પણ ગાથા પુરાણા સાખીત થાય છે.

✳ વંદીદાદની પરગરડ ૧૯મી ફકરો ૩૮મો

ગાથા પછીનો વંદીદાદ જોડાએલો લાગે છે. કેમજે વંદીદાદ માત્ર ગાથાના ઇસારા આવેછે. ત્યારે જરાજર હરે છે કે વંદીદાદ ગાથા પછીનો છે.

હવે વંદીદાદમાં ગાથા સિવાય બીજાં કાંઈ પણ પુસ્તકોનો ઇસારો આવતો નથી. તેથી એકસ હરે છે કે ગાથા પછીનો વંદીદાદ * વંદીદાદની ૧૧ મી પરગડમાં પુછવામાં આવે છે કે ગેહેસારનામાં શું શું લખાવું. ત્યારે જુદા જુદા ગાથાના જુદા જુદા ભાગોની નીશાન આપી જણાવેલું છે. ગાથા તે હુનુવધની ગાથા છે. તેમાં ગાથાની પહેલાં બંદગીઓ યથા અંશેમ યંગહે હાતામ લખવામાં આવે છે.

ગાથા તથા વંદીદાદ પછી યજ્ઞશને. યજ્ઞશનેમાં ગાથાના ઇસારા આવે છે યજ્ઞશનેમાં ૨૮માં હા. થી ગાથા છે. ગાથાના ૨૮થી ૭ હા ગાથા પેના હુનુવધની પછી વચ્ચે યસ્ન હુપનન ગાય તી છે અને પછી પાછા ગાથા છે. એમ કરીને ૫) ગાથાના ૧૭ હા ને યજ્ઞશનેમાં દાખલ કરેલા છે.

હવે જે યજ્ઞશને વંદીદાદ પછીની હોય તો તેમાં વંદીદાદનું નામ મળવું જોઈએ. અને તેમાં વંદીદાદનું નામ મળે છે. જે ગાથાને વંદીદાદની ૧૦) મી પરગરડનો દાખલો બતાવીયો તેમ વંદીદાદનો યજ્ઞશનેમાં મળે છે. + યજ્ઞશને હા ૧ લેથી હા ૭ મા હા સુધી વંદીદાદને યાદ કરેલા છે.

અવસ્થા—દાત એ વીદ એ ઉએ દાત એ જરથોશ તરેશ.

દાતેમ વીદોયુમ ય. દાતેમ મજથુશ તરેમ ય.

‡ વીશપેમય દાતેમ વીદોયુ મય.

યજ્ઞશનીના ધણા હામાં મળે છે ને છેવટે ૭૧ મા હામાં વંદીદાદને યાદ કરવામાં આવેલો છે. તેથી હરે છે કે વંદીદાદ યજ્ઞશનીની આગળનો છે. આ ઉપરથી હરે છે કે પહેલાં ગાથા પછી વંદીદાદ પછી યજ્ઞશની એટલુંજ નહિ પણ વંદીદાદની પછવાડેની યજ્ઞશની છે.

હવે ગાથા, વંદીદાદ અને યજ્ઞશને પછીની વીશ પરડ છે. વીશ પરડમાં ગાથા, વંદીદાદ, યજ્ઞશનેની યાદ આપે છે. એ ઉપરથી ત્રણે પુસ્ત-

* વંદીદાદની પરગરડ ૧૦ ફકરો ૪ થો.

+ યજ્ઞશને હા. ૧ લેથી ૭ સુધી.

‡ યજ્ઞશનેનો હા. ૭૧ મો. ફકરો ૫ મો.

કે પછીનું પુસ્તક વીશ પરડનું છે. * વીશ પરડના પહેલા તેમજ બીજા કરદામાં તેમજ તેથીબી વધારે વખત જરથોશતના પ) ગાથાને યાદ કરીધા છે. હપતન હાઇતી યાદ કરેલા છે. હોનુવરથી તમામ આગલાં લખાણોને યાદ કરેલાં છે. એ ઉપરથી યજ્ઞશનેની પછીની વીશ પરડ કરે છે.

÷ હવે વીશ પરડના પહેલા કરદામાં હાદોખતને યાદ કરેલા છે. તે પરથી હાદોખતની પછીની વીશ પરડ છે.

વીશપરડ પછી યસતો. બાવીશમી યસ્ત જે હાદોખત યસ્તને નામે ઓળખાય છે તેમાં ગાથાને યાદ કરેલા છે. * ૧૧મી શરૌશ યસ્ત જે શરૌશ હાદોખત યસ્ત કહેવાય છે. તેમાં વંદીદાદને યાદ કરેલા છે. હોરમન્દ યસ્તમાં યજ્ઞશનેને યાદ કરેલી છે. મહેર યસ્તમાં સતોતયસ્ત તથા વીશપરડને યાદ કરેલી છે.

હવે વીશપરડમાં નીચલી નામીચી બંદગીઓનું પુરાતનપણું મળે છે.

૧ સ્તોત યસનય.

૮ સ્પેનતો મદ ગાથા.

૨ હોનવર.

૯ વોહુ ખશથર ગાથા.

૩ અપમ.

૧૦ વહસ્તો ઇશતીશ ગાથા.

૪ યઅંધહે હાતાંમ

૧૧ દહમ આફરીતી દમની આફરીન.

૫ હાનુવદ ગાથા.

૧૨ અઠરય માઇશયે.

૬ યસ્ન હપતહાએતી.

૧૩ ફુશો માંથો

૭ ઓશતુવદ ગાથા.

૧૪ હાદોખત

૧૫ આહુધરી ફરશન.

દહમ આફરીતી તથા ફુશો માંથો આ બેઉ કઇ બંદગી છે તે હજુ જણાયું નથી. હવે વીશ પરડ છેલ્લી છે. પણ યસ્તની આગલની છે.

હવે પહેલા કયા અને પછીના કયા અવસ્તા છે, તે ઉપલી ટીપથી ખુલ્લું જણાઇ આવે છે. અને એકમાંથી એકેકની શેહાદતો મળે છે. એ ઉપરથી આપણને ખુલાસો મળે છે કે ફલાણું લખાણ પહેલું, ફલાણું બીજું અને ફલાણું છેલ્લું. હવે કેટલીએક યસ્તો તથા ન્યાએશો તથા કેટલાએક બીજા ખુરદહે અવસ્તા તો યજ્ઞશને તથા ગાથામાંથી ચુંટી કહાડેલા ફકરઓનો જમાવ કરીને બનાવેલા છે. ત્યારે ખુરદેહ અવસ્તા

* વીશ પરડ હા. ૧ લો તથા ૨ જો.

÷ વીશ પરડ હા. ૧ લો ફકરો ૮ મો.

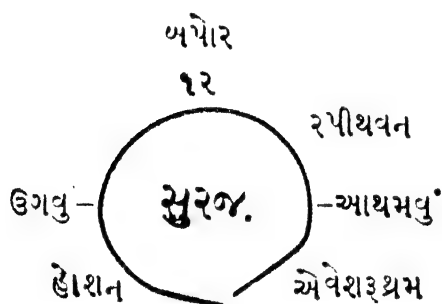
* શરૌશયસ્ત હાદોખત કરદો ૫ મો.

કાંઈ ગાથાનો તો કાંઈ યજ્ઞશનેનાં હોવા છતાં તે ખુરદહે અવસ્તાના આ-કારમાં ગોઠવેલા તો પાછળથી જાણાય છે. વળી એ ખુરદહે અવસ્તા ગાથાથી અલગ છે ત્યારે જુના ગાથાજ સમજવા બાધાએ.

હવે આપણી દીનને કાએદે વખતની વહેંચણી ક્યારે ને કેમ થઈ તેની બી આપણને શેઠાદ તો મને.

વખતની વહેંચણી ઘણાં પુસ્તકોમાં મળેછે, પણ તે સર્વેની સરખા મણા કરતાં + **મી. ખરશેદજી ૩૦ કામા મુજબ અને ગાથા મુજબ** પહેલા ગાથા પછી વંદીદાદ અને પછી યજ્ઞશને હવે આ ત્રણે પુસ્તકોમાં એકેક ગેહઓને ફેરફાર કરીને ગોઠવણો કરેલી છે. ત્યારે પેલો ગાથાનો વખત લેવો.

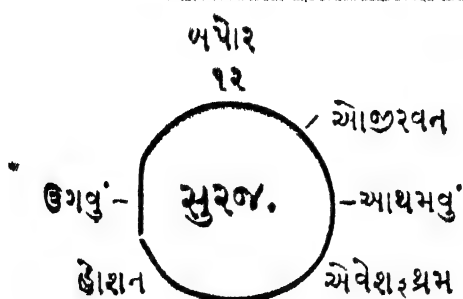
ગાથામાં વખતની વહેંચણી દહાડો અને રાત મળીને ત્રણ ભાગમાં કરેલી છે એ દહાડાની વહેંચણીને આપણે ગેહ કહીએ છીએ. અને ગાથામાં ત્રણ ગેહ છે. તેનાં નામ પહેલી હોશન, બીજી રપીથવન અને ત્રીજી એવેશરથમ.

એમાં એમ સમજાય છે કે રાતના ૧૨ કલાકથી બપોરના ૧૨ કલાક સુધીની હોશન ગેહ અને બપોરના ૧૨ થી તે સાંજના બત્તી સુધીનો વખત તે રપીથવનનો અને બત્તીથી તે રાતના બાર વાગા સુધી એવેશરથમ એવી તરેહથી ગાથા પ્રમાણે હોશન, રપીથવન અને એવેશરથમ એ ત્રણ ગેહ ગણેલી છે.

વંદીદાદ ગાથા પછીનો ગાથામાં ત્રણ ગેહ છે. તો વંદીદાદમાં વખત જતે ત્રણની ઉપર એક ગેહનો વધારો કરી ચાર ગેહ કીધી છે. તેનીએ મુજબ:—

+ મી. ખરશેદજી ૩૦ કામાનું જરતોસ્તનામું

પહેલી હોશન ખીજી ઉઝરન એમોહાવન-રપીથવ મલીને અને ત્રીજી અરેજ એટલે ઓઝરન અને ચોથી એવેશરથમ આ ચાર ગેહમાં ફટલોએક ફેરફાર કીધો. જે ગાથામાં હોશન ગેહે રાતના ૧૨ થી તે અપોરના ૧૨ વાગા સુધીને હોશન ગણેલી છે. તેમાં ફેરફાર કરીને રાતના ૧૨ થી સવાર સુધીજ હોશન ગણીને સવારથી તે ત્રણ વાગા સુધીને ઉઝરન યાને હાવન-રપીથવન ગણીને ત્રણ વાગાથી તે રાત સુધીને અરેજ એટલે ઓઝરન અને રાતથી એવેશરથમ તે પાછી હોશન સુધી.

પહેલી હોશન રાતના ૧૨થી સવાર સુધી.

ખીજી સવારથી ત્રણ વાગા સુધી ઉઝરન એમાં હાવન અને રપીથવન સમાય છે.

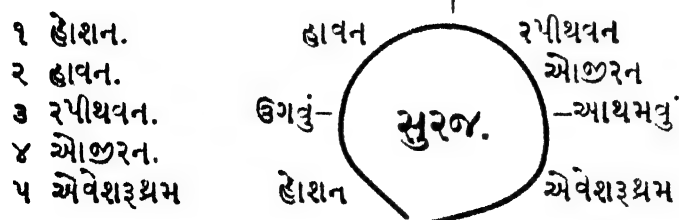
ત્રીજી અરેજ એટલે ઓઝરન તે રાત સુધી.

ચોથી એવેશરથમ રાતથી ૧૨ વાગા સુધીની.

હવે ગાથામાં જે પહેલી હોશન ને ખીજી રપીથવન એવેશરથમ છે. ત્યારે આ વંદીદાદ વારાએએ રપીથવન કાઢી નાંખી જે ગાથાની રપીથવ અપોરના ૧૨ થી રાત પડે ત્યાં સુધીની છે. તેને કાઢી નાંખી હોશનનો વખત ટુંકો કરીએ. સવાર સુધીનો ને સવારથી સાંજ સુધીમાં બે વખત લીધાને એવેશરથમ કાયમ રાખી.

હવે યજ્ઞશને વંદીદાદ પછીની. યજ્ઞશનેના વખતમાં વંદીદાદની ચાર ગેહએ ઉપર વળી એકનો વંદારો કરી પાંચ ગેહ કીધી.

અપોર
૧૨

- ૧ હોશન.
- ૨ હાવન.
- ૩ રપીથવન.
- ૪ ઓઝરન.
- ૫ એવેશરથમ

આ ૫) ગેહઓમાં એજ સમજવાનું કે જે ગાથાની રખીથવ વંદી-દાકે કાઢી નાંખી તે યજ્ઞશને વારાએ પાછી રખીથવ દાખલ કીધી. ને તેને અપોરના બારથી ત્રણ વાગા સુધી ગણી. જે વંદીદાદ વારાએ સવારથી ત્રણ વાગા સુધીનો વખત કરેલો તેમાં ફેરવીને તેના એ ભાગ કીધા. સવારથી ૧૨ સુધી હાવન, અને બારથી ત્રણ વાગા સુધી રખીથવ તેને હીગાંમે બીજી હાવન. એમ કરી યજ્ઞશની વારાએ પાંચ ગેહ ગણી છે.

હવે ગાથાની ૩) ગેહ. વંદીદાદની ૪) ગેહ. અને યજ્ઞશનેની ૫) ગેહ. આ ગાથા, વંદીદાદ, અને યજ્ઞશને એ ત્રણેમાં વખતનો ફેરફાર કરીઓ છે. તેમાં રાતની એવેશરૂઢમ ગાથાનીજ કાપેમ છે. એવેશરૂઢમ નો કંઈખી ફેરફાર થયો નથી. ત્યારે એવેશરૂઢમ ગાથાના જમાનાની એકજ વખતની છે.

હવે ગાથા, વંદીદાદ, યજ્ઞશને એ ત્રણેમાંથી હોશનનો વખત એક સરખીજ જગ્યાએથી શરૂ થાય છે. ગાથામાં હોશનનો વખત રાતના ૧૨ થી અપોરના બાર વાગા સુધીનો છે. તેમાંથી વંદીદાદવારાએ સવાર સુધી નો કીધો ત્યારે હોશનનો મરતમો ચરતો. હોશન હંમેશ રાતના ૧૨થીજ શરૂ થાય છે. દીવસના ૧૨થી તો કોઈવાર બીજી હાવન તો રખીથવન થાય છે. ત્યારે હોશનોખી એકજ વખતે છે. તેજ રીતે એવેશરૂઢમ નો ખી વખત એકજ છે. શેઠ ખરશેદજી રૂ. કામાના જરતોસ્તનામાં ઉપરથી પણ એજ રીતે છે.

હવે વંદીદાદ સાદેનો.

આપણે જોઈ ગયા કે પેહેલો ગાથા, પછી વંદીદાદ પછી યજ્ઞશને. હવે આ ત્રણે પુસ્તકોને સાથે એક યજ્ઞશનેનાંજ હા માં વીશ પરડના કરતા તેમજ જે વંદીદાદની ૨૨) પરગડોનેખી તખકકે તખકકે વહેંચીને ગોઠવણ કરી ને વંદીદાદની પરગરડ ૨૨) યજ્ઞશનેના હા ૭૨, અને વીશપરડના હા ૨૩ ને અદરના અંદર ગોઠવીને વંદીદાદનો જે આજે પોથો છે તેને વંદીદાદ સાદેનો કહ્યો છે કેમકે એમાં પહેલા ગાથા અને બીજો વંદીદાદ ત્રીજો યજ્ઞશને અને છેલ્લી વીશપરડ, એ બંધાંઓને મોંએ ના મોંએ ગોઠવણ કરીને ગોઠવેલાં છે. તેથી એને વંદીદાદ સાદેહનો ગણેલો છે.

હવે એક પાછલા વખતમાં છઠો વખત હોશ્યામ છે, એને દાખલ કાઢી છે. એને બે ગેહની વચ્ચે મેલેલી છે. જેમકે હોશ્યાનનું પુરં થવું ને હાવનનું એસવું એની વચ્ચે હોશ્યામ છે.

હોશ્યામ

જે ગેહ પુરી થાય છે ને બીજી બેસે છે. તેની વચ્ચે તેની મેહુર બેસે છે. દાખલો લેવો કે હોશ્યાન પુરી થઈ છે; તો હવે હાવન ની મેહુર શરૂ થઈ છે, એમ જાણવું. હવે જે હાવનની મેહુર તેજ હોશ્યામ છે. એજ મુજબ દરેક ગેહની મેહુર બેસે છે. હવે હાવનની મેહુર બેસે તેમાં હોશ્યામ આવે છે. બીજી કાંઈ ગેહમાં નથી. હવે દર ગેહની મેહુર ને કેટલા વખતની તો તે વિષે સવા કલાક અને છ મીનીટ મેહુર હંમેશા ૮૧ મીનીટની છે. તેમાં પહેલી ૯) મીનીટ ઉત્તપત્તી તવલુટ ની છે. તવલુટ તે જે આગલી ગેહ પુરી થઈ ને બીજી ગેહની મેહુર બેસે છે તે ૯) મીનીટ એવી કે કાંઈ બી વખતમાં નહીં જેવી પછીની ૨૪ મીનીટ તેની શરૂઆતની એટલે નાનાનાદાન બચપણુ જેવી બીજી ૨૪) મીનીટ જીવાની હોશદાર એટલે સમજદારમાં જણાય તેવી અને ત્રીજી ૨૪ મીનીટ ઘડપણુની એટલે એકયાશી મીનીટ પુરી થઈ. એટલે મેહુરનો વખત જેમ થએલો ગણાયો. ને બીજી ગેહ બેથી આ હિસાબે હોશ્યામનો ખરો વખત ૮૧ મીનીટમાં આવે. સવા કલાક અને છ મીનીટ છે. X ૮૧ મીનીટના હિસાબ વીધે વંદીદાદમાં જણાવેલું છે કે માણસના ગુજરવા પછી દેવો દરવંદો અને ખરાબ જાણનારા તેનો નાશ કરે છે ત્યાર પછી જ્યારે ત્રીજીરાતની યામદાદ પ્રકાશે તથા જીવંડ રોશની થાય છે ત્યારે પુરતી રીતે આશાનીવાલા પહાડોની ઉપર સારા હથીઆરવાળો મીથ આવે છે. અને ત્યાર પછી આક્રતાખ શરૂ શરૂ થાય છે. દર ગેહની મેહુર છે તેથી અથોરનીતો વજરને કે બીજી આલાતોની કીયા કરતાં બપોરના બારની આગમજ જે ક્રિયા ચાલુ કરે તેમાં આસની કરી હોમ પીવા સુધી વખત બરાબર બાર સુધીમાંજ કરે. અને બાકી જે લણવાની માથવાણી રહી હોય તે રપીથવનની કે બીજી હાવનની મેહુર સુધીમાં સુંપૂરણુ કરે. કેમ જે મેહુરનો વખત છે.

X વંદીદાદ પરગરડ ૧૯મી ફકરો ૨૮ મો મીથ એટલે રોશનીનું મૂળતત્વ ખોરશેદ ઉગવાની આગમ્ય બોધેલો વખત.

અને ત્યાર પછી આફતાબ ચાલુ થાયછે. ઉપજા વંદીદાદના ફકરા ઉપર રથી આજની વીદીઆ! જે ૮૧ મીનીટને છુટી પાડીને સમજ આપે છે.

ત્યારે મેહુર દર ગેહેનો પહેલાં શરૂ થાય છે. એટલાજ માટે ભણુ નારા શખશો જે બંદગી કરવા માંદતા તે બંદગી પુરી કરતા વખત બીજી ગેહ ઉપર થાય છે. તો તેને માટે કંઈજ શીકર રહેતી નથી. કેમજે બીજી ગેહની મેહુર શરૂ થાય છે. માટે બંદગી એજ આ દુનીઆની નેયામતો છે.

આપણી દીનના કાયદે રોઝ અને માંહ

અને તેની સખતી.

અસલી ઇરાનીઓ પોતાના સંસાર વહેવારમાં દિવસની જાણવા જોગ વહેંચણી કરતા હતા. પ્રથમ તેઓને ઘણા ઉત્તર તરફના મુલકોમાં રહેવાનું હોવાથી તેઓમાં આખાં વરસની માત્ર એજ રીતુઓ હોય એમ જાણાય છે. કેમ જે ગરમી અને ઠંડી સિવાય બીજી રીતુઓના નામ વંદીદાદમાંથી મળતાં નથી. જે કે વસંત રીતુ અને પાનખર રીતુનો તેમને કંઈ ખ્યાલ હોય એમ જાણાય છે. તો પણ રીતુઓ એટલા તુક વખતમાં ખલાશ થતી હતી. કે તેમનો ઉપલી બેમાંજ સમાસ થઈ ગયો હતો. ગરમી કરતાં પણ શીઆજો તેની સખતાઈને લીધેજ ભારી હતો. એટલા માટે ઇરાનીઓ વરસ બોલ વાપરવાને શીઆજો બોલ વાપરતા અને વરસ સમજતા. વળી તેઓ દિવસની આગમ્ય રાતને ગણતા. અને તેથી દહાડા ગણવાના હોય ત્યારે તેને રાતને નામે ઓળખતા. વરસ બાર મહીનાનું અને મહીનો ૩૦ દિવસનો ગણતા. પણ પ્રથમ ચંદરમાની ચાલથી ગણનાંબી ૨૯ દહાડાનો મહીનો થવાથી અસલી ઇરાનીઓએ સુરજની ચાલ મુજબ ૩૦ દિવસનોજ મહીનો લઈ તેને ૪) ભાગમાં વહેંચીને પહેલા બેને સપતવાડીઆં અને પાછલાં બેને અસ્તવાડીઆ ગણી ૩૦ દીવસ સુરજના ચાલ મુજબ ચાલવા લાગ્યા. અને મહીનાના તેઓએ બે ભાગ પાડ્યા હતા. આ તેમનાં પખવાડીઆં હતાં પણ તેઓ વચ્ચે એજ રીતે ૭ અને ૮ દિવસનાં સપતવાડીઆં અને અઠવાડીઆં છે.

અવસ્તા મુજબ	પાજન મુજબ	શીક્તો
૧ અહુરહેમજદાઓ	હોરમજદ	પેદા કરનાર અહુર
૨ વંધહુએમનંધહુ	બેહુમન	અકલે અવલ
૩ અપહેવહુતહે	અરદીબેહેસ્ત	અંદીથ ઈથિર
૪ ખશથહે વધરહે	શેહરેવર	તીખશન
૫ રપેતતીઆઓ આરમેતાઇશ	સપેતદારમદ	બી લેનાર ઉગવાને મદદ આપનાર

૬ હરિવતાત	ખારદાદ	અંદીયપાણી પોચા ડનાર પુરતાપણું
૭ એમેરાતાતો	અમરદાદ	અમરગી ફલઆપનાર.
૮ દ્યુષો	દ્યુષે પાચ્યાડાર	પેદાકરનાર
૯ આગ્રો	આદર	આતશ ખોરહેવારો અનાશર પહેલો
૧૦ અપાંમ	આવાં	પાણી અનાશર ખીંતે.
૧૧ હુવરેઅશેએતેમ	ખોરશેદ	કુરુપ-કુરુપ
૧૨ માઓહધહે	માંહ માહોર	અંદરમાં.
૧૩ તેશતરીહે	તીર	શીરચુશ સેતાશે વરસાદને લાવનાર.
૧૪ ગેહસ	ગોશ	
૧૫ દ્યુષો	દ્યુષે પ. મહંર	પેદા કરનાર.
૧૬ તીયર	મેહર	રોશની,
૧૭ શરોશહે	શરોશ	રોશની. નોરાવર.
૧૮ રશનઓશ	રશને	રાસ્તી ધનસાશી.
૧૯ ફરવશ નામ	ફરવરદીન	ફરવશી.
૨૦ વેરથઘનહે	એહરામ	ફંતે.
૨૧ રામનો	રામ	ખુશાલી.
૨૨ વાતહે	ગોવાદ	પવન. બાદ અનાશર ત્રીજો.
૨૩ દ્યુષો	દ્યુષે પ દીન	પેદા કરનાર.
૨૪ દ્યુષેનયાઓ	દીન	દીનનો કાયદો.
૨૫ અપોઈશ	અરદ અશી અરપીશ વંધ	ખાંમદાદ.
૨૬ અરશતાતો	આસ્તાદ	સંચાધ.
૨૭ અસ્મનો	આસમાન	આકાશ.
૨૮ જેમો	જમયાદ	જમીન. ખાખ અનાશર ચોથો.
૨૯ માથહે સ્યેનતહે	માંહેર સપંદે	પવિત્ર વાણી.
૩૦ અનઘનાંમ ર ઓચહહાંમ અનીરાન		માંથ શરૂઆત વિનાની રોશની. અસર રોશનીઓ સેતીરાઓ.

ઉપર કહ્યું તેમ ૩૦ દિવસનો એક મહીનો લેતાં ૧૨ મહીને ૩૬૦ દિવસ આવે ત્યારે તેને સુરજની ચાલમાં જને તેમ મલત્તા આવવાને જરતોશના ૫ ગાથા ઉમેરીને ૩૬૫ દિવસ કીધા છે. એમાં બી આપણે પુરા હીસાબી નથી. હવે ભણતી વખતે ૩૦ રોઝમાં દાદારનાં નામ અમશાશપંદો યજદો અને મીનો કયા છે.

ખંદગી ભણવાના ઇસારા.

૧ દાદાર હોરમજદ.	૧૬ મેર યજદ.
૨ બેહેમન અમેશાશપંદ.	૧૭ શરોશ યજદ.
૩ અન્દી બહેસ્ત અમેશાશપંદ.	૧૮ રશને રાસત યજદ.
૪ શહેરેવર અમેશાશપંદ.	૧૯ ફરોખ ફરવર દીન.
૫ અસપંદાદ મંદ અમેશાશપંદ.	૨૦ બેહરામ યજદ.
૬ ખોરદાદ અમશાશપંદ.	૨૧ મીનો રાંમ.
૭ અમેરદાદ અમેશાશપંદ.	૨૨ ગેવાદ યજદ.
૮ દેપાદર દાદાર હોરમજદ.	૨૩ દેપદીન દાદારહોરમજદ.
૯ આદર યજદ.	૨૪ દીન યજદ.
૧૦ આવાં યજદ.	૨૫ મીનો અરશે સવંધ
૧૧ ખોરશેદ યજદ.	૨૬ આસ્તાદ યજદ.
૧૨ માંહ બોખતાર માંહ યજદ.	૨૭ મીનો આશમાણ
૧૩ નેશતર તીર યજદ.	૨૮ જમીઆદ યજદ.
૧૪ ગોશ યજદ.	૨૯ મીનો મારેશપંદ.
૧૫ હયમેર દાદાર હોરમજ.	૩૦ મનો અનેદાન.

ઉપલા ૩૦ રોજમાં બેહમન રોઝથી તે અમેરદાદ રોજ સુધીના ૬ રોજને અમશાશપંદો અને પહેલા દાદાર હોરમજદ તે સાથે લેતાં ૭ અમશાશપંદો છે.

હવે આદર, આવાં, ખોરશેદ, મોહો બોખતાર મોર, તેશતરતીર, ગોશ, મેહેર, શરોશ, રશનેરાસત, બેહરામ, ગોવાદ, દીન, આશતાદ, જમ જમઆદ, એ સરવે રોજ (યજદ) છે.

હવે રામ, અરશે સવંધ, આશમાન, મારેશપંદ, અને અનેરાણુ એ (મીનો) છે. અને X ફરોખ એક છે.

X તે રોશની જેમ આતશની ચણુગારીમાંથી તેની રોશની ગેબ

હવે ઉપર કહ્યા તેમ ૩૦ રોજમાંથી દાદારના શેફાતી નામવારા ૪ છે. ઊપર મુજબ. અને † ફરરોખ ૧) છે. અમસાશપંદો ૬) છે. અને ય કદો બધાં મલીને ૧૪ છે. અને [મીનો] ૫) છે હવે આપણે જોવું જોઈએ કે આપણી દીનના કાયદામાં (હપત) અને (અસ્ત) એમ બે સાત શાતનાં [હપત વાદીઆં)ને આઠ આઠનાં બે અઠવાડીઆં થરેછે. જેમકે પહેલો દાદાર હોરમજદ એ રોજની સાથે ૬ અમસાશપંદ મલેછે. તેમ કરીને ૭ થાય છે. એ પહેલું હપતવાડીઉં થરેછે. ત્યાર પછી દેપાઆદર રોજથી તે ગોશ રોજ સુધી બીજું હપતવાડીઉં થરેછે. હવે અઠવાડીઉં દ. પ. મેહેર રોજથી તે ગોવાદ રોજ સુધી પહેલું અઠવાડીઉં અને દ. પ. દીન રોજથી અને રાંનરોજ સુધી બીજું અઠવાડીઉં ઠરે છે.

હવે ઉપર કહ્યું તેમ (હપત વાડીઉં) અને (અથવાડીઉં) તેની નીસા ન અને મોટાઇ શું છે તે તપાસો.

હમેશા ખોદાના યાને અહુરમજદના નામથીજ આપણે શરૂ કરીએ છીએ. તેજ કાયદો રોજ ઉપર લાગુ પડેછે. જેમકે પહેલો દાદાર હુરમજદ તેનીજ રોશનીનો જરો બેહેમન તેજ રીતે અરદી, શેહેવર, અશપંદાદમંદ, ખોરદાદ, અમરદાદ એ પહેલું * હપતવાડીઉં થયું. અને બીજું હપત વાડીઉં તે દપા. આદરથી ચાલુ થયું. એ શું દેખાડે છે કે આદર રોજનો આગલો દોરો તે (દે. પા), આદર, દાદાર અહુંમજદ એ એટલે દે પા. ની અંદર આદર આવીઓ. તેથી એ દીવસથી બીજું હપત વાડીઉં ચાલું થયું. તે ગોશ સુધી પુરું થયું. હવે (અઠવાડીઉં) ચાલું થયું તે દ. પ. મેહેર તે મેહેર રોજની આગલો દીવસ તે દ. પ. મેહેર એ ગોવાદ રોજ સુધી પુરું થયું. હવે દે. પ. દીન દાદાર હુરમજદ એ પણ દે. પ. દીન એટલે દીન રોજનો આ- ગલો દીવસ. તેથી દે. પ. દીન એ દે, પ. દીનથી તે અને રાંનરોજ સુધી અઠવાડીઉં બીજું થયું.

+ ઊપર મુજબ હંમેશા ખોદાની શરૂઆતથીજ પહેલો રોજ ચાલુ થઇ (હપત) અને (અશત) વાદીઆની રચના થઇ છે. હવે આ હપત અને અશત વાડીઆની રચના કેવી માતબર છે તે તપાસો પહેલો દાદાર હુરમજદ કે જેનો પાર નથી તેના નામથી શરૂ કરે છે. બીજું હપત

† ફરરોખ તે રોશની જેમ આતશની ચણગારીમાંથી તેની રોશની ગેપ થઇ જાય એવી ફરરોખની રોશની અને એ રવાનનો નેગેખાન છે.

* અવસ્તામાં હપત એટલે સાત અને અષ્ટ એટલે આઠ ગણાયછે.

+ હમેશાનાં નજર ૨

વાડીઉં આદર યાને આતશ દુનીઆને આબાદ રાખનાર છે. તેને દાદારે તેની સાથે (દે. પા. આદર) દાદાર સાથે રાખીઉં છે. એટલે બધા રોજમાં (આદર] યજ્ઞપુર ગરમી રાખનાર છે. અને વૃદ્ધિ કરનાર છે, ત્રીજું અશ તવાડીઉં) દ. પ. મેહેર એટલે દ. પ. મેહેર દાદાર સાથે રાખાએ છે. એટલે બધા રોજમાં (મેહેર યજ્ઞ) દુનીયાની રોશની અને તેજ આપનાર છે, તેથી દાદારની રોશની સાથે યાદ આપે છે.

હવે દે. પ. દીન એટલે (દેના] યાને (દીન) જે છે તે ખોદાનું કર માન અને ખોદાનોજ કાયદો છે તેથી તેને દાદારનીજ સાથે દે. પ. દીન રાખીઉં છે.

હવે ઉપર મુજબ ૩૦ રોજ સમજાયા પણ કુદરતે એને બીજી કેવી કરામતથી ગોઠવણ કરેલી છે. પહેલા હોરમજ રોજથી તે અમરદાદ રોજ સુધીમાં ૩૦ રોજને હુમકારામાં સમાવ્યા. જેમકે:—

- ૧ હોરમજની સાતે અહુરમજ, દેપાદર, દપમેહેર, દેપદીન.
- ૨ બેહેમનની સાતે બેહમન, મોર, ગોરા રાંમ.
- ૩ અરદી બેહેસ્તની સાતે, અરદી બેહેસ્ત, આદર, શરોશ, બેહેરામ.
- ૪ શેહેરેવરની સાતે શેહરેવર, ખુર, મેહેર, આશમાન, અને રાણુ.
- ૫ અશપંદાર, આવાં, દીન, અરદ, મારેશપંદ.

- ૬ ખોરદાદ, તીર, અરદાકરવશ, ગુવાદ.
- ૭ અમેરદાદ, રશને, આસ્તાદ, જમીઆદ.

ઉપર મુજબ ૭ રોજની સાતે ૩૦ રોજને હુમકારામાં યાને શાતે મળીને કરનારી શક્તિઓગોઠવેલી છે.

હુમકારા યાને શાતે મલી કામ કરનારી શક્તિ જે છે તે દરરોજની છે. દરરોજનાજ હુમકારા છે.

હવે એ ત્રીશે રોજના ફરેશતાઓની ઉપરાંત બીજા છે જેવા કે અવસ્તા.

અપાંમ નપાતે	બરજો યજ્ઞ.
હોમેમતે	હોમ યજ્ઞ.
દહમીતે	દહમ યજ્ઞ.
વંનતેમતે	વનંત યજ્ઞ.
સ્તવસતે	તે શતરતીરનો બેરીઓ વરસાદ લાવનાર.
હકતરંગતે	તેશતરનો બેરીઓ વરસાદ લાવનાર.]

કેવળ જે રાજના ફરેસ્તા જોયા પણ ફરેશતાઓ દાદાર હોરમજદના કંઈ ગણતરી નથી. દુનીઆની એવી રચના છે કે ફરેસ્તાનો શુમાર નથી.

+ અવસ્તામાં પણ ફરેસ્તા અગણિત છે. એમ જણાવે છે. અવસ્તાનો અર્થ પચાશથી સો તથા હજાર દશ હજારથી અગણિત ફરેસ્તાઓ દાદાર હોરમજદના પેદા કીધેલા છે. એજ વિષે દીનકરદ વાલમ ૩ માં ફરેસ્તા અગણિત કહેલા છે.

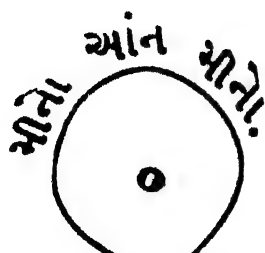
÷ વળી દશાતીરમાં લખે છે કે “ તેણે જે શુમાર ફરેસ્તા પેદા કીધા છે. તેમાંથી સરવેથી પહેલાં પહેલી અકલ યાને જેહમન અમશાશપંદોને પેદા કીધા કે સરવે અકલો તથા સર્વે પેદાશ તેના હાથ નીચે છે.

+ યજરાને હા.

÷ દશાતીર મોતી.

બારે મહીનાનું ચક્ર.

બેહમન

પહેલી
અક્ષલ

પહેલી રૂઆની શક્તિ

૧ ફરવરદીન-ફરવપી.

બીજી રૂઆની શક્તિ

૨ અરદીબહેશત-પ્રહવારૂપે
અબુદીથ ગરમી.

ત્રીજી રૂઆની શક્તિ

૩ ખુરદાદ-પ્રવાહરૂપે અબુ-
દીથ પાણી.

શની

૪ તીર-જુઝ-આંવાં.

બેસપત

૫ અમરદાદ-દાદારની
અમરગી.

મંગલ

૬ શેહરેવર-જુઝ-બહેરામ.

રવી-સર્વે દુનિયાને
રોશની બક્ષનાર

૭ મેહુર-જુઝ-ખુરશેદ.

શુક્ર

૮ આંવાં-જુઝ-ખુરદાદ.

બુધ

૯ આદર-જુઝ-તીર.

ચંદ્ર અથવા સોમ

૧૦ દેહ-જુઝ-માહબોખતાર.

બાતી અક્ષલ

૧૧ બેહમન-શક્તિ ફરવપી.

આરમેતી

૧૨ અસપંદાદમદ-શક્તિ
ફરવપી.

પહેલો.
તબકો રૂઆની આલમના.

તબકો બીજો, સાત આસમાનો
તબકો ત્રીજો, મર્તબા પ્રમાણે-જીરમાની આલમના.

આ બારે મહીનાઓ છે તે રાસીઓ સાથે તાલુકો રાખે છે અને સર્વે પોતપોતાની ચાલ પ્રમાણે હુદની અંદર ચાલનારા છે. એ ચાલથી જુદી જુદી ખાસ્યતો બને છે, ને તેને લીધે રૂબરૂનું તેહલીલ તબકીલ થવું છે.

આપણા જરતોસ્તી કાયદે બાર મ- હીના અને તેની સરસ્તીનો ટુંક ઇતિહાસ.

દાદાર અહુરમજદે દુનીઆની સૃષ્ટિ રચતાં જે પહેલલે બાર પડી છે તે અવલે અકલ આ અવલે અકલ પહેલ વહેલાં બાર આવી. તેમાંથી સૌથી પહેલું ગોહર તે દુનીઆની (ફરવષી) દુનીઆની ફરવષી હોય નહિ તે તેની હસ્તીજ નહિ હોય

અવસ્તામાંથી અવલે અકલ અને તેમાંથી (ફરવષી), (ફરવરદ), (ફરોહર), અને (ફરવરદીન). આ ફરવસી સહિથી પહેલાં દુનીઆનું મંડાણ કરે છે. અને તેનાથી સરવે પેદાશ બાર પડે છે.

અવસ્તા.

+ વીશપ નામ ચ આ ઓંગહામ, પઓઘરય નામ ચ ફરવશ નામ.

છત્ર યજમછદે, ફરવષીમ અવાંમ, યાંમ અહુરેમમજદાઓ.

મજસ્તામચ, વહીસ્તાંમચ, સરેસતાંમચ, ખરોજ દીશતાંમચ.

ખરીથ વહીસ્તાંમચ, હુક્રે પતેમામચ અપાદ આપનો તેમાંમચ.

અર્થ.

આ તમામ ફરહરોમાંથી સહિથી પહેલાં (દાદાર અહુરમજદનું) ફરોહર જે સહિથી ઉપર સહિથી સરસ સહિથી સોહામણું ધણીજ હીંમત આપનાર ધણુંજ અકકલમંદ ધણુંજ સવાબકાર સહિથી અશોધ

માં ઉપર યાને સર્વોન્તમ તેને આ જગ્યાએ અમો મોટાં માન સાથે યાદ કરીએ છીએ.

એજ રીતે અમશાસપદોના (ફરોહર) વીધે.

અવસ્તા.

† ધઆવ અમેશનાંમ, શપેતનામ, ખશેતનાંમ, વેરજીદો ઇશ્વનામ
બેરેજનાંમ, અધવયાંમનાંમ, તખ્મનાંમ, હાઉ અએરીઅનાંમ
યોઇ અધથય જંઘહો અપવનો.

અરથ.

હકુમત કરનારા અસરકારક જોવાની શક્તિવાળા બુલંડ દરજ્જાના
મદદે પહોંચનારા જોરેમંડ હોરમજરના કાયદા પ્રમાણે ચાલનારા અમશા
સપદો જેવા અમર તથા અશો છે. તેઓના ફરોહરો ને અમો માંન
સાથે યાદ કરીએ છીએ,

અવસ્તા.

જ જમયાત ઇથર અશાઉનાંમ, વંઘઉહીશ થુરાઓ સપેન્તાઓ
ફરવસીઓ, અષોઇશ બએષજ હયમનાએ, જેમ ફરથંઘહ, દાનું
દરાજંઘહ હવરેખરે જંઘહ ઇશ તેએ વઘહંઘહાંમ, પધમીશતાતેએ,
આતરનાંમા ફરય વખશીઆદ, રયાંમય, ખરે નંવ હાંમય.

અરથ.

અશો લોકોના લલાં ગાલેખ તથા દુનીઆની આબાદી કરનાર
ફરોહરો જમીનની પહોળાઇ જેટલાં નદીની લંબાઈ જેટલાં અને ખુર-
શેદની ઉંચાઇ જેટલા અશોઇના ઉપાયો પોતાની સાથે લઇને આ તરફ
આવે.

હવે ઉપલા અવસ્તાથીજ સાબીત થશે કે પહેલ વહેલાં દુનીઆની
ફરવષી છે.

હવે અવલે અકલે એટલે પહેલી દાદાર અહુમજદની અકલ તેનેથી
તેના બેવરા પનામાં ફરવષી તે પહેલો મહીનો ફરવરદીન બુઓ બાર
મહીનાનો ચક્ર નકશો. † દશાતીરમાં લખે છે કે તેણે બે સુમાર ફરે
સ્તા પેદા કીધા. તેમાં સર્વેથી પહેલ વહેલી અકકલ યાને બહેમન અ-
મશાસપદને પેદા કીધો કે સરવે અકલો તથા પેદાશ તેના હાથમાં છે.

* દસાતીરમાંલ ખેચ કે તેને પછી જિંયામાં જિંયા આસમાનનું રવાન છે તે ગનુ ખોઝરગ છે. ત્યા સરવે રવાનોનો સરદાર છે.

હવે પહેલો મહીનો ફરવરદીન તે આ દુનીઆમાં ઉતપતીનું રૂપ તે પ્રવાહ જેવો છે. ત્યારે તેને અરદી ખેહસ્ત મહીનો તેને જોવા જેવું રૂપ આપે છે. જેમકે રજકન દેખાય કેમ જે અરદી ખેહસ્ત માં ઈથરની ગરમી છે.

હવે ફરવરદીન પછી અરદી ખેહસ્ત અરદી ખેહસ્તને હોરમજદ સાથે સંબંધ છે. * ગાથામાં અરદી ખેહસ્તને અને હોરમજદને વાત થાયછે, હોરમજદે અરદી ખેહસ્ત પાસે જાણવા માગ્યું કે તારી પાસે એ વો કયો સખશ છે કે જે ભક્તિમણુની ખરકતથી ખાકી ખંદાઓ આગળ માથ તથા નશીએતનાં સખુનો રજુ કરી શકે. ત્યારે અખ વહીસ્તેયાને અરદી ખેહસ્તે તેનો જવાબ દીધો કે મારીકને એવો તે સખશ અશો જરતોસ્ત છે. કે જેણે એકલાએ આપણાં ફરમાનો સાંભળીયાં છે આપણાં ફરમાનો ફેલાવવા વાસ્તે તે આપણે બે જન અહુર અને અથ પાસે મુરદ માગે છે.

આ અવસ્તા ઉપરથી ઠરે છે કે અહુર અને અશ એ બંને વચ્ચે સંબંધ છે. વિદ્વાન ડોકટર હાઉંગ જણાવે છે કે અથ ખુદ હોરમજદનું પોતાનું સંધાણુ યાને તંત્ર છે. એટલે જેખી દાદાર અહુ મજદ તપાસે છે તે અરદી ખેહસ્તની મારફતે તપાસે છે. આપણે આ દુનીઆમાં તમામ દુનીઆની પેદાશમાં જે આતશો છે. તે અરદી ખેહસ્તના તત્વ છે.

ન્યારે અરદી ખેહસ્ત ઝીણી રજકણુ જેવું રૂપ આપે છે, ત્યારે તેને ખુરદાદ પાણી પહોંચાડે છે. ત્રીજો મહીનો ખુરદાદ ખુરદાદને અવસ્તામાં હુઠિર વતાત છે એનો અરથ સુખાકારી ખુરતા પહું છે. સુખાકારીને અને આખાદાનને માટે પાણીની ઘણી જરૂર છે, તેથીજ ખુરદાદ પાણી ઉપર મહવકત્ર છે. જરતોસ્ત સાહેબને ખુરદાદે કહ્યું કે મને દાદાર હોરમજદે પાણી ઉપર ફરમાવેલું છે.

હવે પાણી તે કીયું. પાણી તે તનને મનને લગતી પવિત્રાઈ છે. જે માણસમા કે કોઇખી પેદાશમાં છુપી રીતે જે હીમતનું ગાયર છે. જે

* દસાતીર મોતીનાં મેશદીવ ખુશુરે ઇઆશાંન.

* યજ્ઞસને. હા. ૨૯ રૂકરો. ૭-૮

અંદીથ હીમતની રાખતી છે. જેને ઉગવામાં પુણી મલે છે. જેને જાહેર દેખાવ આપે છે. ને તેમાં જે કુદરતી તત્વ પેદા થાય છે એ પાણી * ખુરદાદનું છે. ત્યારે જે અરદી બેહસ્તે રજકણ જેવું રૂપ આપ્યું છે; ત્યારે તેમાં તેને જાહેર જેવા દેખાવ આપી આ દુનીઆમાં બહાર આવે છે તે પાણી ખુરદાર છે. તેથીજ ખુરદાદ બેહદિવસ, મહિના, અને વરસ ઉપર મહવકસ છે. અને સીદાસ તથા સદાઇ રાખનાર છે.

હવે આ ફરવરદીન, અરદી બેહસ્ત અને ખુરદાદ આ ત્રણે મહીના અહુની શક્તિમાંના છે તેથી એને પહેલો તગકકો ગણેલો છે. કેમજે આવી હોરમજદની પોતાની શક્તિ જ્યારે અને ત્યારેજ આ જીરમાંની આલમો પેદાએશ થાએ.

હવે ખુરદાદ મહીના પછી તીર. તીર ખીજ તગકકામાં એટલે આ જીરમાંની આલમપર આવે છે. એ આલમ તે નીચલો આ દુનીઆ.

હવે ખુરદાદ પછી તીર એને અવસ્તામાં + તેશતર કહેલો છે. ગાથામાં તથા તીરવસ્તમાં પાણીનું મુલ રાખનાર બુલંડ ગણેલો છે. એનું મુલ અપાંમનપાત ચાને પાણીના મૂલ.

આ તેશતરને તેની સાથે હમશરીક સતવસ શીતારાને ગણેલો છે. આ તેશતરની સાથે સતવસ હપત કેશરવર જમીન વહેતાં કરે છે અને પછી તેશતર કેશવરોમાં ફરી વળે છે. અને ઇચ્છે છે કે કયારે દેશો ફળરૂપ થશે.

તીરવસ્ત ઉપર કહ્યું તેમ ખુરદાદે અંદીથ પાણી મુકીયું ને આકર આપીયો ત્યારે તેશતર આ દુનીઆનું જાહેર પાણી પુગાડીને તેને ખીજવે છે. હવે આ જીરમાંની આલમના તગકકામાં ગરેહમંડલે છે, જેમકે શની, રવી, સોમ, મંગલ, બુધ, બેસપત, અને શુકર તેજ રીતે તેશતર શેતારો આપના ધરમ પુસ્તકનો ત્યારે તેજ તેશતર તે શની છે. શની શેતારથી પહેલે તગકકે ગણી તેશતર તે શની હવે તેશતરની સાથે ખીજ જે રાખતી તે આવા ત્યારે તેશતર શતવશ અને તેની શક્તિ આવા ત્યારે વરસાદનું કહિવત મલે છે. ને અંદીથ ખુરદાદના પાણીમાં જાહેર પાણી આપી ખીજવે છે. આ તેશતર + સાથે ખીજ ૩ શીતારા છે. ૧ શતવશ ૨ હપતોરંગ ૩ વનત હવે તીર પછી

અમેરદાદ અને અવસ્તામાં અમેરતાત અમેરદાદ, અમરગી અમેરદાદના અવસ્તા.

+ અમેરતાતો રથવો ફરોનેખીય વાયવાનેખીય અસપનેખીય એઉઅને ખીય ગોહ કેરેને સુરહેમજદ દાહે

અરથ.

તોલાંની વરધીને માટે, ઘોડાના અનાજને માટે હોરમજદની પેદા કીધેલી ગોકરન નામનાં રોપાની છું ઇજશની કરે. ખુદદેશના ૯ માં પ્રકરણમાં લખે છે કે અમેરદાદ કે જેના પોતાના ઓરવરને છુંદીને પાણી સાથે મેલ્યાં. તેમજ + ગાથામાં લખે છે કે અમરદાદ સપુરણ સુખ લીખમે છે. + ફરવરદીન યસ્તમાં જણાવે છે કે જેવો ફરોહરો રશ નાલાં આડોનું સાર ઉગાણુ દેખાડે છે કે જે છાડો અગાઉ લાંબા વખત સુધી એકજ જગ્યા પર વગર ઉગવે ઉભાં રહ્યાં હતાં

હવે ઉપર તેશતરને સની ગણેલો છે ત્યારે અમરદાદને બેસપત ગણેલો છે. અને એની સાથે બીજી શખતી જે છે તે દાદાર અહુરમજદ ની છે. તેથીજ અમરદાદની અમરગી છે કે દાદારની અસ્તી કદી નાખુદ થતી નથી ત્યારે અમરદાદ તીરનું પાણી પીવા પછી પોતે આસુદગી થઇ ફળને બહાર પાડવાની શખતી કરે છે. અમરદાદ પછી શેહરેવર અવસ્તા માં ખશાથ્રવધિય છે- આ શેહરેવર નકર છે. એટલે જે ફલ આવનાર છે તે બાર પડતાં થશે. * શેહરેવરને માટે કહે છે કે જે કોઇ બરાબર મનસનીથી પોતાના બેઉ હાથે કરીને નેક કામો કરે યાને સખાવત કરે તે બેહસ્તી છે. તેથીજ શેરેવરને ધાતુ ઉપર તેજ રીતે ઉગતાં ફળ ઉપર મહત્કલ કીધેલો છે. શેહરેવરનું કામ પાદશાહોના દીક્ષમાં એવી વાન મુકવાની છે કે અદ્વ ઇન્સાફ અને ખુશીની વાતપર ચાલે જેમ અમર દાદને બેસપત ગણેલો છે તેમ શેહરેવરને મંગલ ગણેલો છે અને શેહે રેવરની સાથે તેની બીજી શખતી બહેરામ છે. કેમ જે ઉગવામાં મદદ કરી ફતેહ આપનાર છે.

હવે શેહરેવર પછી મેહર મહીનો છે. મહેરને બેઉ દુનીઆની વચે નીમેલો છે. એટલે એ ઉપલી દુનીઆને બી જેનાર છે. અને નીચલી

+ ફરવરદીન યસ્ત કરેહો ૧૫

x યજશને હા. ૧૮

+ શીરોજ યસ્ત

+ યજશને હા. ૪૫ ફકરો ૫

દુનીઆને બી જોનાર છે + મેહરને એક હજાર કાનનો અને દશ હજાર આંખનો ગણેલો છે. એટલે બધાંની વચ્ચે બધી રીતે આખી દુનીઆના એક સરખી રીતે જુએ અને રોશની આપે છે. મેહરને એટલું પહોંચી ઉપર આકાશ અને જમીનની વચ્ચે મલેલો છે. મેહર તે સુર્ય આકાશી ગોલાઓ છે. મેહરથી દુનીઆની રોશની છે. ત્યારે મેહર તે શેહરેવરના ઉગતા ફલને ખીલવી મોટા બનાવી રસ નાખે છે. મેહર રવી છે. અને એની બીજી શક્તિ તે ખુરશેદ છે. મેહર પછી આવાં મહીનો આઠમો છે; આવાં એમાં વનસ્પતિ પાકી તથ્યાર થઈ રહે છે. કેમજે સાત મહીના સુધીની તેને સરવે ગતી પુંગી છે. પણ આઠમે કંઈ જોધતું નથી પણ મંદ હાલતે પડી રહે છે. જેમ ઓરતનું જણવાનું તેજ દાખલો સરવેને. આવાં તે શુકર શેતારો છે, અને એની બીજી શક્તિ ખુરદાદ છે. આગળ ખુરદાદે જે હીમતનું પાણી પુગારેલું છે.

આવાં પછી આદર એ ગરમી પુર જોસમાં છે. જે ફોજો તથ્યાર થએલાં છે. ત્યારે તેને લેવા જેમ નવમે મહીને બચ્ચું અવતરે છે; તેમ સરવે વનસ્પતિ ઉતરે છે. કેમકે ગરમાવો મલે છે. જેમ આતશ ખોરહે વાલો પુર ચમકાટવાળો છે. તેમ પુર ખોરહેવાલો પુર ચમકાટવાળો ફરજંદ કે પેદાશ ખોરહેવાલી ઉતરે છે. અને ખોરહે આ દુનીઆને પોંચે આદર તે બુધ છે. અને એની બીજી શક્તિ તીર છે.

આદર પછી દેહ. એ દાદાર નથી. પણ બધા ગ્રહોનો કોટવાલ છે. એટલે બજનનાર છે. જેમ મેહર યાને રવી બધી દુનીઆને રોશની પહોંચાડનાર છે. તેમ દેહ બધી દુનીઆના માણસોની તથા તમામ પેદાશનો વધારનાર તથા તેનો ધાત ધતમ ધડનાર તથા જીવાડનાર અને મરણ છેવટ લાવનાર તે દેહ છે. દેહ તે ચંદ્રમા છે. જેને સોમથી ઓળખીએ છીએ એ વિષે જ માહ ખોખતારની નીચાએશ વાંચો. અવસ્તાનો અરથ ગાય ગોશ પડોનું તોખમ રાખનાર, બક્ષીશ કરનાર, નશીબ આપનાર, ચમકાટવાલો, ખોરહેવાલો, ગરમીવાલો. રોશનીવાલો, મદદ કરનાર, સંપત્તિ બખ્શનાર, કોઠિત આપનાર કાયદો કરનાર, લીલોતરી આપનાર, મારી ચીજો અથવા આખાદી આપનાર તંન દુરસ્તી આપનાર તેને હું વખાણું છું. મો બખ્ષતાર નીચાએશ. આ ઉપરથી નક્કી કરે છે કે દેહ કોટવાલ છે અને બજવે છે.

x મેહર યરન.

જ માહખોખતાર નીચાએશ.

દાખલો જે માણસ મરણ પામવાની નજદીક આવશે. પણ જે ચંદરમાં તેને સારો પુગશે તો કદી તે મરનાર નથી; પણ રીઝશે જ્યારે ચંદરમાં પોતે પોતાની ચાલમાં આવશે ત્યારેજ તેનું મરણ થશે ત્યારે દેહ તે ચંદરમાં તે સોમ છે જ્યારે ચંદરમાં પુગે ત્યારે તે સખશ સરવે કરી શકે પણ ચંદરમાં નખળા પડે તો તે કામથી અલગો ગણાશે. બીજો દાખલો લેવો જ્યારે તીર મહીનાથી શનિ ગણાય છે તો શનિ તીર ભેસપત તે અમેરદાદ મંગલ તે શરોવર રવી તે મેહુર શુકર તે આવાં બુધ તે આદર અને સોમ તે દેહુ, દેહની બીજી શક્તી તે માંહ બોખતાર.

દેહ બળવનાર તે શું જે જે નવા માણસો જે સરવે પેદાશ પેદા થય છે, અને તૈયાર થય છે. તેને વેપાર તરીકે આપ લે કરાવનાર ચંદરમાં છે. એ કાટવાલના હેવાસાથી સરવે સૃષ્ટીનો વેપાર ચાલે છે. બીજો દાખલો માના પેટમાંથી ફરજન જણશે તેથી દેહ યાને ચંદરમાંનો જોગ બનશે ત્યારેજ છુટકારો થશે. દશમે મહીને બળવેલું કહેવાશે. ત્યારે દેહ તે ચંદરમાં નવમે માંસે બચ્યું જણે છે તો તેની માતાને ૪૦ દિવસ પાવન થતાં લાગે છે ત્યારે દશમે દેહ તે બળવનાર દેહ મહીનાથી બીજો નખકદો પુરો થાય છે. જરમાની આલમ.

હવે બેહમદ મહીનો ૧૧ મો આ બેહમણનું અવસ્તામાં વધહઉએ મનગહે એટલે અવલે અવલં અકકલથી જે અને ફરવપીથી પહેલો ફરવરદીનનો જોજ આપીઓ કેમજે બેહમન બે અકકલવારો છે.

અવસ્તા.

+ વંધહઉએ મનગહે આ અશતોદેએશહામ વનનતી આઓ તરદાતો ની આએ શદામાણુ આસને ખરતુઓ મજદાદ તહે ગોશોશરતહે ખરતુઓ મજદદાતહે

ત્યારે બેહમને બે અકકલથી પહેલી અકકલથી ફરવપી તેનાથી દુની આની સૃષ્ટિ બનાવી અને બીજી અકકલથી આ ત્રીજા તબક્કામાં આ વ્યા આ અગીઆરમાં મહીનામાં પોતેજ દુનીઆને અકલ બખસે છે.

+ જરતોસ્ત સાહેમે વોહુમનોની બખશેશ માટે દાદાર અહુરમજની બંદગી કરી હતી હવે અગીઆરમે બેહમણ તેને ફારશીમાં કેરેખેરડ

× શી રાજની યસ્ત

+ યજરાન હા. ૨૮

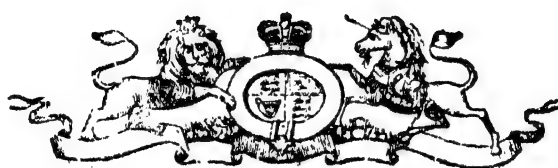
આ બહેમણની બીજી શખતી ફરવણી છે. કેમજે પહેલા ફરવણીને ખોતે બહાર પાડી. અને આ વખતે ખોતે અકલથી પોતાના જોજને ફરવણી ની મદદ લીધી. હવે બેહમણ અવલે અકલ વિષે દસાતીર ખોતી તેના ૧૨૧મે પાને લખે છે કે સરવેથી પહેલે અકલે યાને બેહમણ પેદા થયો તેજ રીતે પહેલી અકલથી ફરવણીને ચલાવી. અને બીજી અકલથી કારખેરડ પોતે ફરવણીની મદદ લીધી. “ મકાશે ફાતે કએવાની અથવા જનમે કેખશરો ” આ કેતાબમાં બી ૮ પાને ફશલ પહેલીમાં લખે છે કે દાદાર અહુરમજદે પહેલે બેહમણને પેદા કરીધો.

હવે બેહમણ પછી અસપંદાદ મહીનો. એને અવસ્તામાં શપેનતી આએ. વંધહોમઆએ. આરમે તોએશ કહેલો છે. અને એને ગાથામાં અમરયમા કહેલો છે. એનો અરથ ચહાવા લાયક—તાએદારી છે. આ અસપંદાદ તે સરવે જમીનને વાયુ રૂપીથી સાફ કરવામાં આવે જે વરસાદની પહેલાં ઘણોજ પવન પુકે છે. તે આરમેતીની જમીન સાફ કરે છે. કેમજે એક ફશલ પુરી થાય છે ને પાછી ફરવણી પોતાની મંડાન કરનાર છે. અને જે આ દુનીઆની ઘણી ઘણી ફરવણીઓને મદદ આપવાને શક્તિમાન છે. અસપંદાદની બીજી શખતી તે આરમેતી છે. તેથી આરમેતી અને મદદ કરતી છે. + હવે અવસ્તા તથા ગાથામાં ઘણું ઠેકાણું આરમેતીને યાદ કરેલી છે. તે એજ કે આરમેતી તે જમીનમાં છુન લેનાર એજ રીતે જે જે ઉતપત્તી કરનારી માતા છે, તે આરમેતી છે. એ વિષે હજો ખુશાસો થવો જોઇએ.

આ આરમેતી વિષે ઇજશની હા. ૧૩ ફકરો. વળી અસપંદાદની ખેશકારીથી તારી હોરમજદની આસપાસ અમો પહોંચીએ છીએ.

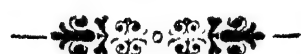
છેવટે લખીશ કે મેં ઉપર જે મહીના સાથે ગૃહ શની, બેસપત, મંગલ, રવી, શુકર, બુધ, સોમ, તે વિષે “ દસાતીર ખોતી ” યાને ૧૨૧ મે ફરદુનના બાબમાં લખે છે કે શનીશવર, બરેશપતી, મંગલ ખોરશીદ. શુકર, બુધ, ચંદરમા પેદા કરીધા. આ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે પહેલા તબક્કામાં ફરવરદીન, અરદી બેહસ્ત અને ખુરદાદ બીજા તબક્કામાં એટલે નીચે ઉતરતા આ દુનીઆ મહ સાત તે તીર અમેરદાદ, શેહરેવર, મેહર, આવાં, આદર અને દેહ પછી ત્રીજા તબક્કામાં બેહમણ અને અસપંદાદ છે.

ઉપલા મહીનાઓનું માર્ગ વાંચેલા અધ્યાય મુજબ લખ્યું છે. હવે આ બાર મહીના તે સુરજની ચાલનાજ ગણાશે કેમજે પાંચ દહાડા ઇજ શની વારાએ ગાથાના વધારીઆ ગાથામાં મહીના માંહતાબી ગણેલા લાગે છે વંદીદાદમાં મહીનો માંહતાબી ૨૭ દહાડાના તથા ૩૦ દહાડાના કીધેલા છે. અને વરસ ૩૬૦ દહાડાનું ગણેલું છે કામાના જરતોશનામા ઉપરથી છેવટે જણાવીશ કે આપણા બાર મહીના તે ફસલી છે. જેમ જેમ પાકવાની અને આપાદાની થાએ ત્યારે તેના મહીના ચાલુ થાએ ત્યારે તેમતો મુદત નથી તેથીજ આપણી બજેલી બંદગીની જોઇતી અસર થતી નથી હાલના સંજોગો જોતાં ૨૧ મી માર્ચ જે જમશેદ નરોજ થી ઓળખાય છે તેજ દીવસથી રોજ ૧લો ફરવરદીન શરૂ થાય તો આ પણને જોઇતું ખોરહ અને અસર મલે.

બાર મહીનાના ઈરાની જશનો અને અંગ્રેજ મહીના સાથે મુકાબલો.

જશન એ શબ્દ સારાકાંમતી છે અને નેક અમલની છે ગયો મરદ પાહદશાહ એક વીટી પેહરતો તેની ઉપર એમ કાટરેલું કે જશન સારા કાંમતી અને ખુશાલી અને નેક અમલ છે.

જશન તે સુરજનું ચોકસ સથલે આવે અને તેની સાથે રતુ મલે તેને જશન ગણેલું છે બાર મહીના સાથે બાર રાશી મલે તેને જશન ગણેલું છે x ફરવરદીન મહીના સાથે મેશરાશી અરદી બેહસ્ત સાથે વરખ, ખોરદાદ સાથે મીથુન, તીર સાથે કરક, અમેરદાદ સાથે સીંહ, શેરેવર સાથે કન્યા, મેદર સાથે તોલા, આવા સાથે વરશચક્ર, આદર સાથે ધન, દેહ સાથે મકર, બેહમન સાથે કુંભ, અને અસપંદાદ સાથે મીન, બાર મહીના સાથે બાર રાશી. મલે તેરે એક વરસનો ચક્ર રાવો પુરો થાય એ વીધે ખુનદેશ—ખીનાએ નીર ચેહાડમ ખીનામીન શનત કરચંગ ચાહાડમ અખતર મીન વરક અરથ તીર મહીનો વરસનો ચેથો મહીનો છે અને કરક રાશી એ મેશ રાશીથી ચેહી રાશી છે.

* ફરવરદીન મહીનોમાં મેશરાશી થાયે.

* શાયાર શીરદોશી શાહા નામામાં નીચે મુજબ ખ્યાન લખે છે.

x ખુનદેશ બાબ ૭ ફ. ૧

* અલખીરતી

બેત

* બે રસમે ક્યાંની એકી તખત સાખન—એ માથે ગહું એર બર બીબરને ખાસતે,

ચુ ખોરશીદ તાખાંન મીયાંને હવા—બર ઉબરની શસ્ત શાહે ફરમાંન રવા,
જેહાંન અનજુમન શુદ બરે તખતેઉ—શે ગુફતી ફરમુનદ અજ બખતેઉ,
બ જમશીદ બર ગોહર અફશુતદંન—મરૂ. ન રજશ રોજ નચો ખુન્દનદ,
શરે શાલે નચો હોરમજે ફરવરદીન—તન આ શુદે અજ રજે હમ દીલ
જે કીન,

ખુજરગાંન જે શાદી બર આરાસ તંદ—મચે ચો રંડો રામેશ ગરાંન
ખાશ નંદ,

ચુનીન જશને ફરરખ અજુન રજગાર—ખમામુન્દ અજ ખુશરોઆંન
ઘઆદગાર.

અર્થ—શા જમશેદે ક્યાંની રસમ પ્રમાણે એક તખત બનાવ્યું
કે જે તરેહવાર હીરા માંનેકથી સનગારેલું હતું જેવારે આફતાબ મેશ
રાશીના ખુરજમા દાખલ થયો. તેજ વખતે શાહ જમશેદે તે તખત ઉપર
ખીરાજ્યો તેની સજ્જતનતના તમામ લોકો તેના તખતની નજદીક ભેગા
મલ્યા હતા. અને તેનો યાને જમશેદનો ઝમક દમામ જેઠ તેઓ અચર
તીમાં ગરકાવ થયા હતા. તેઓએ જમશેદની ઉપર હિરા મોતીનો નેસાર
કીધો. અને એ દીનને નોરોજ ના દીવસ તરીકે બહુવા લાગ્યાં એ વરશ
નો પેહેલો રોજ હોરમજદ અને માંહ ફરવરદીન હતો તેની સજ્જતનતના
તમામ લોકો એ દીવસ ગનોજ ખુશાલીથી ગનીઓ તે યાદગાર એ
દીવસ છે.

+ ફરવરદીન મહીનો ને હોરમજદ રોજે મેશનીસુવ આવે તેરે
નોરોજ ગનાએ.

જશનો તે સુરજની ચાલ સાથે રાશીથી છે.

નવા રોજે શાહ જમશેદે પારસી પોલીશનું મુરત કરેલું છે, એ દી
વસે નવા ફરેહસ્તાનું રાજ શરૂ થાયેય યાને જે વાર એ દીવસો હોયય
તેની પાદશાહી થાયેય, અને મેશ રાશી બેશેય, એ દીવસે શા જમશેદે
+ સાખયાનસ તોલાએ બંડ ઉઠાવેલું તેમો જશેદે ફતે મેલવી છે, એ

* શાહનામું

+ દીન કરદ

÷ રેવાએટે હસ્તુર દારાબ.

દીવસથી નવી ફશલ ગરમીની શરૂ થાયેય, એ દીવસે જમશેદે માજીદી અસની દીન ફેલાવી હતી એ દીવસે શાહ જમશેદ ગાડીએ બેથાનો છે. એ દીવસે શાહ જમશેદ હવામા બહુન જેવી ગાડીમાં બેસી દેમાવંદથી બાબીજોન સુધી ફરેલો છે. એ દીવસે શાહ જમશેદ આજરખાઇ જનમો સુનોરી તખત ઉપર બેથેલો છે, અને એ દીવસે સરવે રૈયતોએ જમશેદ ને ગાડીમાં બેસારી ગાડી ચલાવી ગીઆ તેથી સુરજના કીરણો જમશેદ ઉપર પડવાથી એટલું નુર જમશેદનું દેખાયું કે તે દીવસથી નુરવારો જમશેદ બોલાયું, એવા ગનાં ગનાં બનાવનો એ દીવસ છે અને પહંલો મહીનો ફરવરદીન એ અંગ્રેજી મારગ મહીના સાથે મલે છે.

એજ મહીનાનો બીજો રોજ બેહમન તે અવલ અકકલનો દિવસ છે. એજ મહીનાનો ત્રીજો રોજ રૂપીથવન રટ દખશીનનો પવન થવાનું નવું જશન છે. ગરમી શરૂ થાય છે. એજ મહીનાનો ચોથો રોજ ખજેનાનો છે. એજ મહીનાનો પાંચમો રોજ આરખેતીમો છે. એજ મહીનાનો છથો રોજ તે ખોરદાદ સાલ. આ ખોરદાદ સાલને દિવસે સરવે કુલ દુનીઆને શરીરમાં અંદોઠ પાણી હીરા મોતીનું દાદાર અહુર મજ બખશશ કરે છે. એ દીને ઘણા પાદશાહોના જનમ થયા છે. ખોરદાદના હવાલામાં ૬ ગેહ દિવસો તથા મહિનાઓ અને વરસો એ ખોરદાદના હાથમાં છે અને એ દીવસે દેવબંદ તેહ મુરુપનો જનમ તથા જમશેદનો જનમ તથા ફરેદુનનો જનમ તથા કેકાબાદનો જનમ તથા કેકાઉસનો જનમ તથા લોરો રાસપનો જનમ તથા કેખશરનો જનમ એજ દીને જરતોસ્તનો જનમ અને એજ દીને ખોદાનીદરગામો જરતોસ્ત પાંચ્યા હતા તથા એજ દીને ગુસતારપની આગળ મલીઆ છે એનો એ દિવસ ઘણોજ બખતાવર છે. * અને જમશેદે પાણીની નેર ખોડાવી એ દીને પાણી દાખલ કીધાં હતાં.

એજ મહીનાનો ૧૯મો રોજ એજ મહીનાની સાથે થાય છે. તે રવાનના બાબમાં ફતેહ કરનાર છે. એઉ શકતી રોજ અને મહીનો મલવાથી જશન ગણેલું છે. અને તમામ અશો ફરો હરો ગૈયો મરદથી તે શોશીઓસ સુધીનો છે.

બીજો મહીનો અરદીબેહસ્ત અંગ્રેજી એપ્રિલ સાથે મલે છે. એજ મહીનાનો ૩જો રોજ એજ મહીનાની શખતી સાથે થાય છે. તેથી એ

જશન છે. એ દિવસે ધરાનીઓને લગાઈ શરૂ કરવી અને પાદશાહોને અરજી આપવી અપાવવી. દાદ યાને ઇનસાફ કરાવવાનો દિવસ છે. એ જશન છે.

ત્રીજો મહીનો ગોરદાદ એ અંગ્રેજી મે સાથે મળે છે. એજ મહીના તો છથો રોજ એજ મહીનાની શખતી સાથે મળે છે. એ જશન છે. એ દિવસે લગન કરવાનો અને ખુશાલી કરવાનો દિવસ છે.

એજ મહીનાના બેદરામ રોજ પાદશાહ ઝાહાક જે જીલમી હતો. તેને શાહ ફરદુને પકડીઓ છે.

ચોથો મહીનો તીર એ અંગ્રેજી જુન સાથે મળે છે, એજ મહીનાનો ૧૩મો રોજ એજ મહીનાની શખતી સાથે મળે છે એ જશન છે. એ દિવસે પાદશાહ તથા સરવે પ્રજા એકેકના દીલ ઉપર અતરો તથા ખુશમો છાંટે છે. એ દિવસે ફરદુનના નખીરા મીનાચહેર અને અફરાખ શીઅખ આ બેઉ પાદશાહ વચ્ચે મુલે થવાનો છે. આ મુલે એવી રીતે થઈ છે કે જાણીતો તીર અંદાજ અર્શ પાસે દેહમાંવંદ પહાડ ઉપરથી તીર ફેંકાવીઓ તે તીર ઓકશશ અને આમુન આ બેઉ નદી વચ્ચે તે તીર મોહોટા ઝાડ આગળ જમ પડીઓ. તે તીરના આધારે બેઉ પાદશાહ એએ પોતપોતાની હદ બાંધીને સલાહ થઈ તે આ ખુશીનું જશન છે * આ તીર બીજો દીવસે ગોરા રોજ પાયો હતો. તે થી એ રોજખી જશન કરેલું છે.

પાંચમો મહીનો અમેરદાદ એ અંગ્રેજી જુલાઈ સાથે મળે છે એજ મહીનાનો ૭ મો રોજ એજ મહીનાની શખતી સાથે મળે છે. એ જશન છે. એજ મહીનામાં રોજ ૧૭ માને દીને જશને લીલોફર નું જશન કરતા હતા. એ દીને પાદશાહને અરજી તથા સારાં કામો કરતા હતા.

છથો મહીનો શરેવર એ અંગ્રેજી આગષ્ટ સાથે મળે છે. એજ મહીનાનો ૪થો રોજ એજ મહીનાની શખતી સાથે મળે છે. એ જશન છે એ દીવસે શાહ દાગખનો જનમ છે. એ મહીનામાં ૧૮મે રોજ ખીજ રુદુ શરૂ થઈ છે, એમ અસલી ધરાની માને છે.

સાતમો મહીનો મેહર એ અંગ્રેજી સપ્ટેમ્બર સાથે મળે છે. એ આખો મહીનો મીતરાચારી, સુલેહ અને દોસ્તીનો છે. એજ મહીનાનો

* દબેશતાંન નજર ર પેમાંની ફરહગની

÷ અન્નખીરની કેતાખ.

૧૬ મો રોજ એજ મહીનાની શખતી સાથે મળે છે એ જશન છે. એ રોજ ધણુંજ સારાં કામને માટે ગણેલો છે. એ દીને ગોશપંદ કાપવાનું એમ પાછલા લખનારા લખી ગયા છે. પણ આજની શોધ તે કબુલ કરશે નહિ. મેરગાનનું ગોશપંદ તે આપણે માણસ જાત છીએ. આપણે સરવે આ દુનીયાના હેવાન છીએ. એ હેવાનમાં ગોશપંદો સમાય છે. તે આપણા દીલના અવશો, આપણા દીલમાંના પાપો, આપણા દીલમાંના ખવાશો કાપવા એ ગોશપંદ છે. નહિ કે જાન લેવો ને ખાવું. ગોશપંદ કાપવું એ આપણા ભીતરનો મેલ કાપવાનું છે. દર વરસ એકેક ફેળ કાપવા એ ગોશપંદ છે. x દુખેશતાન એ મેરગાનને દિવસે પાદશાહો અતર ગુલામ ખાંડીને સરવેના ખુશી કરાવતા. પાદશાહો.

* ઝોહાક મેરગાન માણસનાં બેન લાવવાને અજમાઇલ નામના સખશને ફરમાવેલું પણ તે દયાવુ હોવાથી દરરોજ એક માણસનું અને એક મેંદાનું ભેજુ લઈ જતે અને દરરોજ એક માણસને બચાવેલા તો જેરે ફરેહદુનનું પણ મર્યું તેરે ફરેહદુને અજમાઇલ ને મારી નાખવાનો હાકમ કરીયો તેરે અજમાઇલ ખરી બીના કહી કે દરરોજ મેં એક માણસને બચાવેલો છે તેની શાંમાઇમાં તે બચેલાં માણસ પાસે આતશો શકગાવી પાહાડશાની ખાતરી કરી આપી તેરે અજમાઇલને ફરેહદુને બચાવીઓ તેનો આ યાદગાર દીવસ છે. એદીવસ પ્રજાઓ સુરજની આક્રિતિ ગરાંમો પહેરતા એ દિવસે ખેરાત કરવી જનમેલાં બાળકનાં નામ પાડવાં એવી ઘણી ઘણી બાબત એદિને બનેલી છે. + આ મેરગાનને દીવસે તોલા રાશીનો સુરજ થાએ એ દીવસે ઝોહા કનો દોર તોરવા શાહ ફરેહદુને પોતાના મેલનાં આગાનમો એક લડવયાને ઉભો રાખી બોલાવતા કે ફરેશતાઓ તમો આવો અને ખરાબી કરનાર દેવોને મારો આ દીવસે શરીરમો આતમાંનું આવવું છે.

આઠમો મહીનો આવાં એ અંગ્રેજ અક્ટોબર સાથે મળે છે. એ જ મહીનાની શખતી સાથે મળે છે. એ જશન છે ÷ એ દીને ફરેહદુને ઝોહાકનાં બુલમ વીશે અને પોતે ગાદીએ આવવા વીશે ધ ધેરો પીતાવી આહતો એ દીને પાદશાહ અફરાખસીઅખ ને ઇરાનથી હાંકી કાઢીઓ હતો. તે

x ફરહંગે જહાગીર.

* અલખીડની કેતાબ

+ દુખેશતાન નજર ૨ પેમાંન ફરહંગની.

† અલખીડની કેતાબ.

થી એ જશનને ઘણું મોટું ગણેલું છે. વળી ધરિનમાં સાત વરસ સુધી વરસાદ નહીં આવીએ. ને આ આવાં રોજે આવીએ હતો. તેની યાદગાર એ દિવસ છે. એ દિવસે કુલના હાર પહેરતા. ને મોતી પહેરતા. ને પાણીની બંદગી કરતા.

નવમો મહીનો આદર એ અંગ્રેજી નવેમ્બર સાથે મળે છે. એજ મહીનાનો નવમો રોજ એજ મહીનાની શખતી સાથે મળે છે એ જશન છે. એ દિવસ આતશની બંદગી કરતા. અને આતશ કેદેએને શંગારતા હતા. અને આતશના મુલતવીએને બખ્શીશ કરતા. અને આતશનું ખો-રહું મેળવતા.

દશમો મહીનો દેહ એ અંગ્રેજી ડીસેમ્બર સાથે મળે છે. એ મહીનાના ૧૧મે રોજે પેગમ્બર * જરતોસ્તને મરણનો દિવસ ગણે છે. પણ આગની શોધને બીજી કેતાએને આધારે એ દિવસ ચોકશ નથી. પરંતુ એ દિવસે આતશની બંદગી કરતા. આ મહીનામાં રૂતું ફેરવાતી એ ૧૧મે રોજે ગૈયો મરદના દીકરાએના લગનનો દિવસ છે. એજ મહીનાને રોજ પંદરમે ખુશલી કરતા. એજ મહીનાનો ૨૪મો રોજ એક જાતનો રોપો (ગારલીક) નામનો ખાતા હતા.

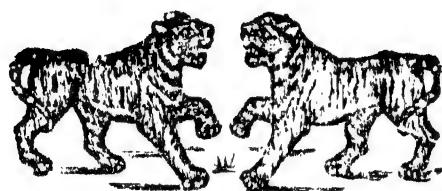
અગીઆરમો મહીનો બેહમન એ અંગ્રેજી જાન્યુઆરી સાથે મળે છે. એજ મહીનાનો બીજો રોજ એજ મહીનાની શખતી સાથે મળે છે. એ જશન છે. એ દિવસે ઘેરનો પાયો નાંખવાનો છે. નવી અક્ષત મેળવવાનો છે. કેમકે બેહમન બે અકકલનો છે અર્થાત્ પહેલે પેતાની અકકલથી શરશતી મહીનાની ચલાવી. અને બીજી અકકલે આ દુનીઆને વધારવાની એ દીને અઝદાને મારતા આતશ રોશન થયા છે.

બારમો મહીનો અસપંદાદ એ અંગ્રેજી ફેબ્રુઆરી સાથે મળે છે. એજ મહીનાનો ૫ મો રોજ એજ મહીનાની શખતી સાથે મળે છે. એ જશન છે,

એ દીને લગન કરવાં વાશ મુરત કરવાં એ દિવસે આડો રોપવાં તથા રોપાવવાં તથા ખત કપાલા દરવા. અને જગા સાફ કરવી. આરમેતીને ખુશાલ કરવી એ દીને પરોઢીએ એટલે સુરજ ઉજે તે વખતે કાગળના તુકડા ઉપર નીરંગ લખી ગેરની બીત ઉપર મારે છે કે જેથી ખરાબ શ-કતીઓ દુર થાયે આ નીરંગ આજે આપણી પાળે ચલાયલી છે. વલી

* ફરહંગે જહાંગીરી

એજ દીવસે વેકરી રેતી ઘજવામો આવેય તે વખતે બી નીરંગ પઢવામો આ વેચ. એજ મહીનો ૧૯ રોજે રવાનની શરૂઆત થવાનો દિવસ છે. એજ મહીનાના ૨૯ રોજ પેગમ્બર જરતોસ્ત સાહેબે શાહ ગુસ્તાશકને દીનનો એતેકાદ દેખાડી દીનની આરાસ્તગી કરેલી યાને જર તોસ્તી દીન વીષેનો એતેકાદ વધારીઓ અને જનમારુપ અને પેશોતન અને ગુસ્તાસપને આ દીનમો મદદ કરવાને નકી કરીયા તે આ દીવસ છે. એજ મહીનાની છેવટે મીનું ગાથા ૫) ચાલુ થાય છે.

મહીના સાથે ગરેહનો મુકાબલો.

• ઉપર જોયા તેમ બાર મહીના છે. તેમાં પહેલા તથકામાં ફરવરદીન અરદીખેહસ્ત અને ખુરદાદ છે. ઉપલા માનુના તથકાના છે. ત્યારે આ દુની આ * ઉપર આવતાં તીર છે. હવે તીર તે શનિ શીતારો છે એ ખમનચી છે. એનું આસમાન ઉપરથી ઉતરતા પહેલું છે. અને આ દુનીઆથી સા તમું છે. અમરદાદ તે એસપત શીતારો છે. એનું આસમાન બીજુ છે. એ ધનસાશી છે. શેરેવર તે મંગળ શીતારો છે. એનું આસમાન ત્રીજુ છે. એ લશકરનો શપેશાહાર છે. મેહુર તે રવી શીતારો છે એનું આસમાન પાંચમું છે. એ પાદશાહ છે. એની રોશની સાને આસમાને પહેલ્યે છે. કેમકે ત્રીજીના અને ઉપરના આસમાનની વચ્ચે છે આવાં તે શુકર શીતારો છે એનું આસમાન પાંચમું છે. એ ગાનાર રામસગર છે. આદર તે બુધ શીતારો છે. એનું આસમાન છયું છે. એ વિઘાનો માલેક છે. દેહુ તે સોમ ચંદ્ર રમાં શીતારો છે. એનું આસમાન સાતમું છે. એ કાટવાલ છે. યગ્નવત શ છે.

+ વંદીદાદમાં સાત ખેહસ્ત વિષે જણાવેલું છે કે સાથી સરસ દુની આને ઇઆને-ખેહસ્તને હું વખાણું છું કે જે હોરમજ્જનું રહેલાણ અગશાસ્પદોનું રહેલાણ ને હું વખાણું છું. હમેસ્તગાનને તથા ચીનવત પુત્રને હું વખાણું છું.

હવે સાતે ખેહસ્ત. ૧ અસરદૌનતી, ૨ ગરૌથમાન. ૩ ખોરશેદપાયા, ૪ માહપાયા, ૫ સતરપાયા. ૬ હમેસ્તગાન. અને ૭ ચીનવતપુત્ર છે. + હમેસ્તગાન એ ખેહસ્ત તથા દોજખની વચ્ચેની જગાને કહે છે જે મજ્જોના શવાળ તથા પાપ એક સરખાં હોય છે તેઓને માટે પેલી જે હાંનમાં ફરવેલી જગા ખેહસ્ત તથા દોજખની વચ્ચે આવેલી જગા હા-

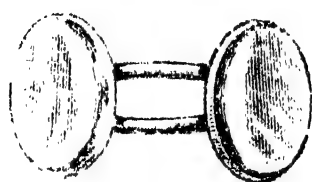
ઉગ તથા દારમેસ્ઠ મુજ્ય હમેશતગાંન સુખની યુક્તિ જગા. એજ રીતે સાત બેહસ્તોને બી ઉપરથી ઊતરતા ગણવા અને નીચેથી ઉપર ગણે તો સીનવતપુત્ર પહેલો આવે છે. એજ દિસાએ રવાંનોને ચરવા ની ગણતરી કરવી. આપણા બેહસ્તોને અવસ્થામાં વાહીસ્તેમ અહુમ કહેલાં છે તે દોઝખને દરખેડમાને કહેલું, છે. દોઝખના ૪૦ દરવાખ છે. ૧ દુશમત ના દરખખવાલું, ૨ દુજુખનના દરખખવાલું, ૩ દુજુ વરશનના દરખખવાલું, ૪ અનગરતેમ અતીશે અંધારું સપેનામીનોનું કામ કરનાર બહેસ્ત વાલો ત્યારે અંધેમીનોનું કામ કરનાર દોઝખના દરખખવાલો છે. હવે બેહસ્તો છે તે + દક્ષિણ દિશામાં છે. અને દક્ષિણના પવન આવી તેનાં કામની સારી કેરદાર દેખાઈ તેને અલ્પચુરજ પહાડ તરફ દક્ષિણમાં લઈ જાય છે. ત્યારે પાળીને દોઝખમાં ઉત્તર તરફના પવન આવી બદ કેરદાર દેખાઈ ઉત્તર તરફ લઈ જાય છે. બહેસ્ત દક્ષિણ અને દોઝખ ઉત્તરે છે.

સાત ગરેહ ઉપર કેમ ચસ્તો ભણવી.

દર મહીનાં સાતે એક એક શક્તીઓ સાતે મહી કામ કરેચ. તીર તે શની શીતારો છે. અમેરદાદ તે ભેશપત શીતારો છે શેરેવર તે મંગળ શીતારો છે મેહુર તે રવી શીતારો છે આંવાં તે શુકર શીતારો છે આદર તે બુધ શીતારો છે દેહુ તે સોમ વાને ચંદરમાં શીતારો છે.

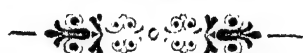
તેરે તીરની સાથે એની શક્તી આવાં તેરે શનીનું ભણવાનું. તીર ચસ્ત અને આવાં ચસ્ત.

ભેશપતનું ભણવાનું હોરેમજદ ચસ્ત અને હપતન ચસ્ત. મંગલનું ભણવાનું હપતન પ્રસ્ત અનબહેરામ ચસ્ત. રવીનું ભણવાનું ખુરશેદ ચસ્ત મહેર ચસ્ત. શુકરનું ભણવાનું ખુરદાદ ચસ્ત અને આંવાં ચસ્ત. બુધનું ભણવાનું અવા ચસ્ત અને તીર ચસ્ત. સોમ વાને ચંદરમાનું ભણવાનું માંદખોખતારની નીવાએસ અને મોર ચસ્ત. ખુરશેદ ચસ્ત.

શુદ્ધરેહ અને કુસ્તી અને તેનો ઇતિહાસ.

મહાદયસ્ની એટલે એક ખાદ્યને માનનારી દીન. યાને જરતોશત ની મારફતનો કાપદો. એ દીન હમેશ ખરો રસ્તો દેખાડનારી છે. અને આ ભલી દીન અખત્યાર કરનાર સખ્ખશે પોતાની છાંદગી હમેશાં ખરેજ રસ્તે શુભરવી જોઇએ. તેની યાદ તેના દીનમાં હમેશાં તાજ રહે. નેટલા માટે તેને ફરમાન છે કે તેને હમેશાં પોતાના શરીર ઉપર સદરો અથવા ખરેખર ખોલીએ તો શુદ્ધરેહ એ શબ્દ ફારશી છે. શુદ્ધ એટલે સાચા અને રેહ એટલે રસ્તો. એ એક શબ્દને સાથે લખએ તો શુદ્ધરેહ છે. આ એક જાતની શીઝસૂરી ભરેલી રીતે પસંદ કાઢેલી સચ્ચાઈના રસ્તાપર ચાલવા માટે સમજણ આપનારી ભેટી નીશાની છે. હવે + અવસ્થામાં શુદ્ધરેહને સ્તરપેશગેહમ અને કુસ્તીને એવીઆંધનમ હરદમ આકીનથી ચાલી એ સચ્ચાઈને જાળવી રાખવી જોઇએ. અને એવીજ રીતે હોરમજદની અને તેની પસંદ કાઢેલી દીનની સેવા જગવવા ખાતર હમેશાં તૈયાર રહેવા માટે એક જાતનો ભેદ ભરેલી રીતે પસંદ કાઢેલા કરમખંધ હરદમ કમર ઉપર બાંધી રાખવાનું ફરમાન છે. જે કાઢગી શખ્ખશના શરીર ઉપર આ બે ભેદી ચીજો જોવામાં નહિ આવે તો તેને જરતોસ્તી તરીકે પીછાનયો નહિ. અને જરતોસ્તી કહેવાતા જતાં જે કાઢ સખ્ખશ શુદ્ધરેહ અને કુસ્તી નહિ પહેરે અથવા કાઢગી વખત નહિ પેરે તો તે પોતાની દીનનો દુશ્મન અને દીનના કાવનારના તથા હોરમજદ તરફનો ના ફરમાન હરે. પેગમ્બરનો તેમજ ખાદ્યનો જવાબદાર હરે છે. જે શદરો અને કુસ્તી નહિ રાખનાર એમ સમજે છે કે અમે ઘણું સમજીએય. પણ તેમાં તેજ પોતે અજાન છે. * શાહનામા પ્રમા-

+ યજ્જશની લા. ૯ ફકરો ૨૬

* શાહનામા

જે એક વખત શરોશયજદે જમગદ પાદશાહના તખ્ત આગળ આવી પોતાના શરીર ઉપરનો શુદ્ધરેહ કુસ્તી બતાવી તેને પોતાની મીના પસંદ દીન તાજ કરવા ફરમાવ્યું હતું. અને પાકદીનનો પાયો પણ શરોશયજદ ઉપરજ હોવાથી જન્મશેદે મુલ શરોશની દીનખંધી દીન કરતાં બેહેતર જોઇ. તેથી પોતે પરજગાર લોકના પંચમાં રહી પોતાની રેયતમાંના સઘળાં દીનદારોને પણ તેમ કરવાની ફરજ પાડી હતી. અને ત્યારથી બધા દીનદારો એક સરખી રીતે શુદ્ધરેહ અને કુસ્તી પહેરતા થયા છે. ઉપલું ફરમાન કંઈ જેવું તેવું નથી. પણ કાંઈ હજારો વરસની જમશેદ-પાદશાહના વખતમાં તેની પરજગારીના બળથી શરોશયજદ પોતે આવી આ શુદ્ધરેહ અને કુસ્તીનું ફરમાન આપ્યું છે. માટે દરેક જરતોસ્તી દીનદારોને શુદ્ધરેહ અને કુસ્તીનું ઘણુંજ ફરમાન છે. શુદ્ધરેહ સફેદ કપડાંને અને કુસ્તી સફેદ ઉનની હોય છે. આ સફેદાઈની મુરાદ તે અશોષ, પરજગારી, પવીતરાઈ, ખાલેશાઈ અને સફાઈ છે. આ ખુખીઓ પ્રમાણે જરતોસ્તીઓએ રહેવું જોઈએ. શુદ્ધરેહને ૯ સાંધા હોય છે. શુદ્ધરેહને આગલો અને પાછલો ભાગ હોય છે. તેની મુરાદ બુઝેરગોને બુઝેરગી આપવી. અને ઉતરતાઓની બરદાસ્ત કરવી. શુદ્ધરેહની બે બેય ને કુમકી હોય છે. તેથી હાથ ખુલ્લા રહે છે. તેની મુરાદ એકે આલ-શાહી, હરામખોરી ન કરતાં બરાબર કામ કરવાને અને ઉજમ કેશેશ કરવાથીજ રોજ પેદા કરવી. શુદ્ધરેહનું ગેરેબાન હોય છે. જે શુદ્ધરેહ પહેરવાથી તે છાતી ઉપર લટકે છે. જેને ખીશેએકેરફે યાને શવાબનું ગજવું કરીને કહે છે. આ ગેરેબાનની મતલબ એ કે જેમ હરેક માણસ ઇમારત બાંધવા ધારી પહેલો તેનો નકશો કરે છે. તે નકશાને પોતાની પેટીમાં મુકી તેની કુંચી પોતાની પાસે રાખે છે. તેજ માફક આવતી દુનીઆને પેલી જહાનની ઇમારત કે જે બેહસ્તની જગાનો નકશો છે. તેને ગીરેબાન બાણવું. એ ગીરેબાન જેતાંજ પેલી જહાન યાદ આવશે. વળી ગીરેબાનની ખીજ ખુખી એ કે દીનનાં ફરમાનો છાતીમાં કાતરી રાખ્યા તેને વીસરવાં નહિ.

હવે કુસ્તી ગોસપંદના ઉનની હોય છે. તેની મુરાદ એકે ગોસ્પદ નીરદોષ છે. તેની ઉનમાં પાકીજળી છે. કુસ્તી ઉનનાં રવાને કાંતી તેના તારોની બને છે. હવે રવાના ઝીણા ઝીણા રેવાને કાંતે છે. તે એવું દેખાડે છે કે માણસ જાતની કાયામાં યાને આખા શરીરમાં બારીક કાંતે આરીક અને તેથી મોટી વળી તેનથી વધારે ચઢતી એવી

રવશયા તેની રંગા યાને નરંગા ૭૨૦૦૦ ખોતેરહુજર કહેવાય છે. તેજ કાયદે રવાંતા ઝીણા ઝીણા રેસાથી તેના તાર બનાવે છે. કુસ્તીમાં ૭૨ તારો છે. યાને ઇન્જિશનીના ૭૨ ગાંઠ યાને હાની નીશાની છે. આ ૭૨ તારોને છ છ ભાગમાં વહેંચીને તેના બાર ભાગ બનાવે છે. અને તે બાર ભાગને એક બીજા સાથે વણે છે. હવે જે છ છ ભાગ છે. તેની મુરાદ ૧ જમણી, ૨ ડાબી, ૩ સાંમી, ૪ પાછલી, ૫ ગિપલી, અને ૬ નીચલી મળાને છ નીશાનો ખુદાતાલાની બનાવેલી છે. એટલે સરવે ઠેકાણે દાદાર હોરજદ હાજરનો હાજર છે. હવે જે બાર ભાગ છે તેની મુરાદ ૧૨ ખુરજની નીશાની છે. કુસ્તીને વણ્યા પછી તેને ઉથલાવે છે. તેની મુરાદ એ છે કે આપણે આગલા દુનીઆથી આ દુનીઆમાં પરદેશી દાખલ આ પણી ફરજપુરી કરવા પરાણા દાખલ છીએ. કુસ્તીના ૨) નર ગુથવા માં આવે છે. તેની મુરાદ એ જે દીનની કરાંમતના બરાબર બેદ ભરેલાં ફરમાનના બે રસ્તા છે. શરાબ અને પાપ કુસ્તીના નરની છેવટે બીજા ૩) નાના લર હોય છે. જેને લરી કહીએ છીએ. એ લરી ત્રિષે ગૈયો મંડના જમાનામાં આખા રાશીચક્રના ત્રણ ભાગ પાડા અને આ ત્રણ અથવા તેમાંના દરેક ભાગ સોડ કરી કહેવાતો. દરેક લરી ને છેદે વગર ગુથેલાં છેદા હોય છે. જેને લટી કહેવામાં આવે છે. અને રાશીચક્રના ત્રણ ભાગ પડ્યા પછી દરેક ભાગમાં જેમ ૪) ખુરજ અથવા રાશી તારાનાં ખુખમાં રહે છે, તેની સમજ છે. એક નરને છેડે જે પુમતાં છે. તે છ તબકકે આખી દુનીઆ પેદા થઈ છે. કુસ્તી પોકળ છે. તે આસમાન અને જમીન વચ્ચેનો તફાવત છે. કુસ્તીના આગલા તથા પાછલા ગાંઠો છે. તેનું સમજવું એ કે દુનીઆમાં સુરજ તથા ચંદ્રમાનો આધાર છે. અને દીનની ઓસ્તવારી છે. કુસ્તી બાંધતા એક છેડા સરખા રાખીએ છીએ. તેનું કારણ એજ કે હમેશ સરવં કામમાં મધ્યમસર રહેવું કોઈ પણ કામમાં હલબહાર નવું નહિ. કુસ્તીના ૩) આંટાની મુરાદ મનસ્વી ગવસ્તી, કુનસ્તી, તેમજ ઉપરજોયું કે માણસના શરીરમાં રંગો ૭૨૦૦૦ છે. તેમાં મુખ્ય મોટી ૩ રંગો છે. હોરમજદ ખોદ. એ પહતા જે હોરમજદ ખોદાથી તે દુશ પાદશાહ અવાદશાં ખાદતેટલામાં ૩ વાર ખુરી શખતીને દુર કરવી. જેમકે હેરેમણ અવાદશાન બીજું હેરેમાણુદેવાણુ અને દુશ પાદશાહ અવાદશાં ખાદ જે જુલમગાર પાદશાહને નાપસંદ કરીએ છીએ. એ ત્રણ વખત પખોરવાની મતલબ અને મુરાદ એ જે રોજ શાન્તીના પ્રયોગમાં મેશમેરીજમનો ઉપયોગ કરનાર શખશ આરામ

થાએછે એવા સંકલ્પ બીલકોરસથી પોતાનો સખલ પાળેડીઉ વીજલી વારો જમણો હાથ રોગીના માથાથી પગ સુધી ફેરવી કાઢ ચીજને નહિ લાગે તેમ તેને ખાંખેરી નાંખીને સાફ કરે છે. તેમજ એક પરહેજગાર માણસ માંત્ર પઠી દરદી ઉપર ઉંચેથી નીચે જમણો હાથ ફેરવીને તચાકડી ફેડે છે. તે એજ છેકે ખરાય શખતી દુર કરવાનેજ કરે છે. વળી કુસ્તી પકડવી કેમ તો ડાબા હાથમાં અને જમણેજ હાથે પખોડવી કેમજે જમણે હાથે પખોડવાથી આપણા દીલની અંદીથ બાકી આપે નહી જણાતી અંતરની કુપી બલા બહાર કાઢી નાંખીએ છીએ. ત્યાર પછી મનરની, ગવસ્તી, કુનસ્તીના એ કરાર કરીએ છીએ. એકરાર કરતાં જે કુસ્તીને પહેલાં જમણે હાથે ચીરીને પછી ડાબા હાથે ચીરીએ તે એજ કે દુતીઆ ગોળ આકારની છે. અને મારી રાસ્તીના બળથી આવતું સુખ જોવાની મારી નેમ છે. વળી ખસનેથરે અહુરેમજદાઓ બોલતા જે હોરમજદને નમે છે. ને અંગ્રેમેનીઓશ બોલતાં ખરાય સખતીને ટાળે છે. હવે જે હોરમજદને નમે છે. તેતો જેની તરફ કુસ્તી કરે છે. તેનીજ તરફ નમે છે. પણ અંગ્રેમેનીઓશ હમેશ ઉત્તર દિશા-એજ તેને ધીકાગ્યે અને ખરાય શખતીને ઉત્તર દિશાજ હાંકી કાઢવી. નહિ કે કાઢ બીજી દિશાએ.

અસંમતોહુ લણતાંજ એ આંટા વારીને અટકે છે. જ્યારે યથા અહુ વધરયો આવે ત્યારે પહેલાં જમણે હાથનો ગાંઠ નાંખે છે. પછી સીરે પોનનાંમ આવે ત્યારેજ તેને ખેચે. વળી બીજો યથા અહુ વધરયો બોલતાં બીજાં ગાંઠ નાંખે અને શીયોથેનનાંમ સાથેજ ખેચે આ બેઉ યથાની શખતી એજમતી છે. અને પાછલા બેઉ ગાંઠ વળતાં અષેમવોહુ આખી લણવી. કે રાસ્તી પરહેજગારી અખતીઆર કરેલી ગણાય. પછી જશમે અવંગે મજદ લણીને આ જરતોસ્તી દીનમાં રહેવાનો અને મજબૂત એ કરાર કરવાનો છે. શુદ્ધરેહ અને કુસ્તી વિષે વળી સદ-દર કેતાબના ૪૧ મા બાબમાં લખે છે કે ગાથાની ખુખી ઉપર રૂનો સદરો અને કુસ્તી છે. તેમજ દીનયજ્ઞને પોશાક સફેદ હોવાથી તેમજ મેહેરયસત મુજબ કેકાઉશ, કેખુશરો, અને પાક શીઆવખશ એ પાદશાહો જ્યારે બંદગી કરતા; તેમજ દીનના મોજેમ દેખાડતા ત્યારે તમામ પોશાક સફેદ પહેરતા.

વળી હિંદુના ઋગવેદ અશવલાયન શાખા માંહેલા અઠારમાં શ્લોકમાં આ જનેઈ વિષે ફરમાન છે. આ જનેઈ તે આપણી કુસ્તી છે. આ કુસ્તીની વધારે સામેતી આપણને મજબૂત મળે છે. જેમકે આપણા

વડીલાદને વીરના થી હિંદુઓ આળખે છે. અને વીશ રત્ન હિંદુઓ વીશવદ્ધ થી એળખે છે. અને આપણો ૧૩મો નુશક જે અંધયુસ તેને હિંદુઓ અંગીરસ થી આળખે છે. હવે અંગીરસ આપણો અંધયુસ નુશકમાં કુસ્તીને આપણે અવિચાંગનેમથી આળખીએ છીએ. તેચારે અંગીરસ વેદમાં વ્યાંગ કરીને જનોઇને આળખે છે. આ ઉપરથી મન ખૂત ઠરે છે કે અસલ જમનાથીજ સદરો અને કુસ્તી છે.

હવે ઉપર હું લરી વિષે રાશીયકર શેહુ કરી કહેયો છે. તે ઝરવાને અકરનેમાં જાણશો. વળી હિંદુઓ જે જનોઇ બનાવે છે તે રૂની બનાવે છે. અને તે પહેરે છે. તે લોકો અસલ રવાનીના ઝાડ ઉપરથી ૩ ઉગેલો તેમાંથી પે તેજ પવિત્રાઇથી લાવીને તેની શીરકાપર કાંતી તેના દેરાની ચોખી જનોઇ બનાવે છે.

જેયો મરદે પહેલે ઉનના કપડાં બનાવવાનો ચાલ કાઢ્યો પણ તે ઉનનો સદરો નહિ પણ રૂનો સદરોજ પહેરતા હતાં.

છસા પેગમ્બરની કબર આગળ તેની લામ ઉપર ખે ફરેશતા પાસ-બાંની કરતા તેમનો ખેશાક સફેદ રૂનોજ દેખાતો હતો વળી + કે રશારપ પહેલવાનને એક બ્રાહ્મણ ૯૦૦ વરસની ઉમરનો મળ્યો હતો તેની કમર ઉપર કુસ્તીના ૩ પાલાના આંટા હતા. તેને કેરશારપે તે વિષે પૂછતાં તેણે જવાબ આપીઓ કે યજ્ઞદાનને પીછાનવાનો આ કમરબંધ છે.

વળી કુસ્તી વિષે હોરમજ યસ્તમો જણાવ્યું છે.

અવસ્તા.

* એવીઆયો ધનેમવાઃ એવી અંધઅમનો એવીઆયો ધનેમવાઃ

અર્થ.

કુસ્તી બાંધતા યા કુસ્તી છોડતા યા છોડીને બાંધતા.

આ ઉપરથી નમ્મી ઠરે છે કે સદરો અને કુસ્તીની ચોકસ પરહેજ-ગારી શાયવનારી છે.

હવે જે ત્રણવાર પખોરવી એ વિષે. પહેલે હેરેમન અવાદશાંન, બીજી હેરેમાન દેવાન અને ત્રીજી દુશ પાદશાહાંન અવાદશાંબાદ એનો અર્થ યુરા પાદશોહા દેદે થાઓ. તે જે દરવદે, કીકો, કન્દે એવા ને માથેના જે યુરા તે દેદે થાઓ. એ પાદશોહા કીઆ તે સમજવું જોઇએ.

+ કેરશારપનાંમું-

* હોરમજદ યસ્ત દુકરો ૧૬

- ૧ ગરના પતી તે સરવેનો પાદશાહ અવસ્તામોનમાને નમાને; પેતીમ.
- ૨ + મહોદ્દાનો પતી તે પાદશાહ અવસ્તામો. વીશે વીશ પેતીમ.
- ૩ શહેરનો પતી તે પાદશાહ અવસ્તામો. જંતેઓશ જંતો પેતીમ.
- ૪ દેશનો પતી તે પાદશાહ સરવેથી મોટો તે પાદશાહ અવસ્તામો દંધહે ઓસ દંગો પેતીમ.

૧ હવે દેરનો પતી દીનના કાયદાને તોડનાર હરે તો તે બુરા પાદશાઓ દફે થાઓ.

- ૨ મહોદ્દાનો પતી દીનથી ઉલટો હોય તો તે પાદશાહો દફે થાઓ.
- ૩ શહેરનો પતી દીનથી ઉલટો હોય તો તે પાદશાહ દફે થાઓ.
- ૪ દેશનો પતી દીનથી ઉલટો હોય તો તે પાદશાહ દફે થાઓ.

હવે આજના પાદશાહોથી તો આપણે પુરતા સુખચેન અને આપણી દીનના કાયદાથી ઘણાજ સુખી છીએ. આ સરવે પાદશાહોને તો આપણે ઘણીજ સારી દુવા ગુનરવી જોઈએ. કારણ કે જરનોસ્તી દીન તેમ જ બીજી પ્રજાની દીનને પોત પોતાની મરજીપણે ચાલવાનું છુટાપણું છે.

ત્યારે સમજવાનું એજ કે જે દીનની બંદગીમ આડો પડે ને અશરોસ્તીનાં કામો કરેને તે આપણી ઊપર ફાવી જતો હોય; તો તેને પાદશાહ ઘણી કુર સમજવો.

નવજ્ઞેત અને તેની કીરીઆ.

આપણા જરતોસ્તી ધર્મમાં એ મારગો હોય છે. પહેલો જાહેર અને બીજો ખાતેન. પહેલો જાહેર મારગ સંસારમાં રહી જ્ઞાન મેળવે છે. અને બીજો ખાતેનમાં રહી અષોષ અને કુદરતના કાયદા પામી તે કાયદે ચાલી ખોદાને મળવાની નેમ રાખે છે.

હવે ધરમનો જે પાયો છે તે અષોષ ઉપર છે. અને તે અશોષમાં કેમ દાખલ થવું. અને શામાટે દાખલ થવું તે વિષે આપણને સમજ આપે છે. દરેક માણસ જ્યારે સાત વરસનું થાય છે. ત્યારે તેનું રવાન પુરતી રીતે શરીરમાં ખીલે છે. એટલે તે પોતાના રવાનની ખીલ વણીને માટે તે જોષ્ટી સમજ ધરાવતું થાય છે. તેથી આ ઉમરમાં તે પોતાની કરણી, વિચાર, વાચા, અને કરમ, માટે તે હમેશનો જવાબદાર થાય છે. આપણે જાણીએ છીએ કે માના પેટમાં સાત મહીનેજ ખરા ખર થઈ શકીએ છીએ. અને જનમ પછીથી સાત વરસે તેનું રવાન ખીલવવામાં આવે છે. આ સાત વરસ સુધી તો તેની કળવણીને માટે તેના માઆપ જવાબદાર છે. હવે સાત વરસ પછી જે તેનું રવાન જવાબદાર થાય છે. તે જરથોસ્તી ધરમમાં અશોષનો મારગ અખતીઆ ર કરે છે. તે છેવટની સરજત સુધીનો છે. આ રસ્તાથી અશોષનો મારગ કરે છે; તો રવાન અહુ ની શખતીમો મળે છે. કારણ કે કુદરત ની અસર વહેલી યા મોડી તેના રવાનને મલનારીજ છે.

ખોદાઈ કાયદા વગરનું માણસ ગતી અને મીનો એક આલમમાં પોતાની હાલત તે દેખાડનાર છે. માટે વધારે કાયદાવાળું તો એકે કાયદામાં રહી અશોષનાં કળ દેખડાવવાં એ વધારે રાસ્તી છે. કારણકે જગતમાં મીનોષ વરધીનો જે પ્રવાહ દોડે છે. તેની સાથે જ્યારે આપણી દુનીઆ ચાલે છે ત્યારે ધરમ વગરનું માણસ ગોયા તે પ્રવાહની સામા

જન્મ પોતાનો નાશ કરે છે. પણ કુદરતનો કાયદો મીનોઇ વરધી માટે અશોધ સંપાદન કરવી એવો હોય કે જેનું છેવટ અમર સુખમાં આવે.

એટલા માટે જરતોસ્ત્રી ધરમમાં સાતમે વરસે દરેક બાળકને દીન માં લેવામાં આવે છે. તે વખતે જે કીરીઆ કરવામાં આવે છે તેને નવજોત કહે છે.

નવજોત એ ફારશી ભાષાનો શબ્દ છે. ફારશીમાં નવજોત મળીને થએલો છે. જેનો અર્થ નવ એટલે નવો અને જોદન એટલે જનમવું સામટી રીતે નવો જનમ લીધેલો એવો થાય છે. હવે સાધારણ રીતે એકજ જનમ સમજાવે છીએ.

તે તો આ શરીર ધારણ કરવાનો જનમ છે. ખરું જોતાં તો એ જનમ મુએલા સમાન છે. કેમકે આપણે બાકમાં જનમીએ છીએ પણ જ્યારે આપણે + મીનોઇમાં જનમીએ ત્યારેજ ખરેખરાં જીવતાં ગણાઈએ. મીનોઇ જનમ લેવો તે ખરો જનમ છે. જે આપણું સદાનું વતન છે. એ વીશે એક ગાથાની નાંધ જુઓ.

અવસ્થા.

અત અવીશતા યગ્નો જનતેઃ અહુષી તોઇશઃ વધહેઉશ મનંધહે,
મજદા અશખયાયાઃ યોઇ જજેનતીઃ વધહાઉ અવહી.

અર્થ

જેઓ એહમનની સુધ્ધ હોશ મેળવે છે. તેઓનો જનમ મજદના અમર સુખવાસી મુકામમાં થાય છે.

એજ રીતે બીજો દાખલો ÷ દશાતીર મોટીઃ—

મને તારી રોશનીથી મદદ કર. રોશનીથી જીવતો કર. રોશનીથી બચાવ અને રોશનીમાં એક કર.

આ એક આ આધારો અહુને મલનારા છે. ત્યારે નવજોત છે તે મીનો મારગમાં દાખલ થવાનું પહેલું પગથીયું છે. અને બીજો જનમ છે. આ પગથીયું એટલું જોખમ ભરેલું છે કે બાળકાનાં મનમાં ખરો ખર ઠસાવવું જોઈએ. હાલનો રિવાજ બીતરમાં ઠસાવવાનો નથી. પણ ઉપરથી દેખાડવાનો છે.

+ ૫જશને હા. ૩૦ ફકરો ૧૦

+ દશાતીર મોટી

કુદરતનો કાયદો એવો છે કે જેવો એક માણસ અશોધના મારગમાં દાખલ થાય છે તેવીજ કુદરતની અંદીથ શક્તીઓ તેની ઉપર દાખલ થાય છે. અને શીલુ શખતીઓને તોડે છે. એટલાજ માટે આ નવાં ધોરણમાં દાખલ થતાં પહેલાં કેમનામજદા કે જે બાળકને તેના બચાવ કરવા માટે આપવામાં આવે છે.

અવસ્થા.

* કેમનામજદા ૭ વર્ષીકહમાધ્યીત. અરથ જ્યારે દરેગ વાઓ મારી ઉપર કીનો લેવાને હોંમત કરે ત્યારે અથ મજદ મને ત થા મારા સાથીઓને તારા આતશ અને મન સિવાએ કયો નર પાસબાની આપશે. જેઓના કામોથી અથ આહુ અશોધ વધેછે. દીનને માટે તે જ્ઞાન મારામાં ફેલાવ. તારા કલાંમો જે પાસબાની કરનારાંછે. તે કલાંમથી કયો શખશ દુશમનને મારનાર છે. એઉ જીંદગી ગેતી અને મીનુને માટે મને જહર રીતે એક ડાહયો ધરમગુર દેખાડ. જે કામને તું ચાહેછે. તેની તરફ અથ મજદ બહેમન સાથે શરોશ જનય.

હવે આ ઉપલા કલાંમો જ્ઞેશો તેમાં ધણુંજ મોતેબર સમજવાનું છે. પણ આપણે હાલ જે સમજવાનું છે તે રતુમચીજદી તે રતુ ધરમ ગુર ઉપર છે.

જે ધર્મગુર નવજ્ઞેત કરે છે. તેની જીંદગી ગુજરવાની રીત ઉપર બાળકની જીંદગી ગુજરવાનો મોટો આધાર રહે છે. એટલા માટે ધરમ ગુર કેવો જોઇએ તે આપણે સમજવાનું છે.

હવે જે બાળકની નવજ્ઞેત કરવાની છે તેને પહેલાં પવિત્ર કરવામાં આવે છે. યાંતે નાંન નવારવામાં આવે છે. પણ શરીરને પહેલે પાક કરવાનું એટલુંજ કામ નથી. પણ બાળકના અંદરના શરીરને પણ પાક કરવાની જરૂર છે પહેલાં શરીરની પવિત્રાઇ થાય ત્યારે તેને ખુરેહુનો પ્રકાશ પુરતો થાય છે. આપણા માંથાની આસપાસ વિચારના જે પ્રવાહે દોડે છે. તેથી ખુરેહુમાં બી ફેરફાર થાય છે. તેથી પહેલાં તેના ખુરેહુને વધારવાને બાતેનની પવિત્રાઇ કરાવવી જોઇએ.

આપણે જ્ઞેતા આવ્યા છીએ કે બાળકનાં શરીર ઉપરથી તેનાં મા એ વાલીઓ સાતવાર કરસીઓ એવારશે. નવારીને તેમજ સારા દિવસે

યા શેઠાદીનાં દિવસે બારણા આગળ તેને નવાજી લેવા આહુમીછું કરે છે તે શું છે તે બહારની નજીશાત આહુંડગી દાખલ નહિ થાયે. અને 'પુરેહ સાફ રાખવાનું' સાધન છે.

હવે બાળકને નવજ્ઞેત કરતાં પહેલાં પૂર્વ દિશાએ મોંદું કરાવી બેસાડવામાં આવે છે. અને ધરમગુરૂ તેની સામે મોંદું કરીને બેસે છે. આ પુરવદિશાએજ મોંદું કરાવીને શામાટે બેસાડે છે બીજી દિશાએ શામાટે નથી બેસાડતા? એમ ધણા સવાલો ઉભા થાય. પણ દુનીઆને જીવતદાન આપવાને સુરજનો જીવીક પ્રવાહ બામદાદથી પુરવ તરફથી પશ્ચીમ તરફ દોડે છે. અને એક ધરમગુરૂ માતા કે પિતા કે ઉશતાદના આશીરવાદ તે પૂરેવના પ્રવાહની સાથે ચાલે છે. સુરજનો પ્રવાહ પૂર્વથી પશ્ચીમ આવતાં સુધીજ તેના રંગની સાથેજ આશીરવાદની બરાબર અસર કરે છે. આજે બગાડ એવો થયેલો છે કે સાંજના બાકળની નવજ્ઞેત કરેછે. એ ઘણુંજ નામુનાસજ છે. કેમકે સૂર્યના જે રંગ પૂર્વથી પશ્ચિમ સુધી જે રંગ બને છે; તેવો પછી બનતો નથી. યાને બપોર પછી સવારના જેવી રંગની અસર થતી નથી.

માટે ધરના ધણીએને તેમજ ધરના અગ્રોતાન ને આ જોગવાઈએ જણાવીશું કે ઓછરન ગેહમાં જે નવજ્ઞેત કરે છે. તેમાં તેની પુરતી અસર બાળકને થતી નથી. તેમજ અગ્રોતાન ને બી તેને જોઇતું ખુરહે રહેતું નથી. કેમ જે સવારના સૂર્યનું ખુરહે છે. તેજ ખુરહે બપોરના બદસાઈ જાયય તેથી એ મહાભારત કીરીઆઓ સવારનાજ થાય છે.

હવે માણસનું અંતઃકરણ તે તેનો સૂર્ય છે. અને જે કીરીઆ સૂર્ય મંડલના મધ્ય બિંદુમાં ચાલી રહેલી છે; તેજ કીરીઆ માણસના અંતઃકરણમાં ચાલી રહેલી છે. તેથી એક ધરમગુરૂ તેટલોવાર બાળકનો એક જાતનો સૂર્ય સમાન છે. કે જે પોતાનો આશીરવાદ તે બાળક ઉપર રેડે છે. અને સૂર્ય પૂર્વથી પશ્ચીમે આવે છે તેની સાથે પુરેવના ઉગતા સૂર્યની સાથે આશીશ આપી તે બાળકને અશોષ પાથરી આપે છે. તેથી નવજ્ઞેદની કીરીઆ કરનાર ચોઝદાગ્રેગરને પુરતી પવીતરાઇ ની જરૂર છે. કારણ કે મેં ઉપર કહ્યું તેમ જેમ બાળકની ઉપરથી લગન જેવા પ્રસંગે જે માથાં ઉપરથી સાતવાર આવે છે. તે અંગ્રેજી

મેગનેટીક નામની પક્ષીદી દૂર કરવાને અને ધરમગુરૂ પોતાનો પવિત્ર પ્રાણ ઉતારવાની કીરીઆ કરે છે. અને સુદરે! પહેરાવી બિપર કુસ્તી બાંધે છે. અને માથવાણી લણી બાળકની આંગળી બેઢિ હાથની પકડી કુસ્તી સાથે ફેરવી તેને માંથવાણીમાં બિતારી તે બાળકની જીંદગીને તદ્દન બદલી નાંખે છે. અને તેને મીનાઇ જીંદગી ગુબરવા મુકે છે. આ નવજ્ઞેદની કીરીઆ ઘણી ખારીક છે. પણ હાલ આપણે વધારે કહીશું નહીં.

હવે આ કીરીઆમાં જે ધરમગુરૂ માથવાણી લણે છે. તેનો સુ રંગ ઉભો થાય છે. અને બાળકને શું અસર કરે છે. તે જોવાથી અ.પણને જાણવાનું મળે છે.

જેમ વીજળીનો પ્રવાહ કોઈપણ દેખાઈતાં સાધન વગર એક ઠેકાણે થી બીજે ઠેકાણે જઈ શકે છે. તેમજ ટેલીગ્રાફના તાર જેવું કંઈ સાધન હોય તો તે મોકલવાને સહેલાઈ થાય છે. તેજ મુજબ ધરમગુરૂ કે માખા પ અંત કરણના આશીરવાદો ફક્ત પરહેજગારીના અંતઃકરણના શબ્દો થી કંઈ બી વીજળી કે ટેલીગ્રાફ વગર મીથના બગથી આપણે મોકલી શકીએ છીએ. અને તે મીથની અસરથી જે રંગ બને છે. તેની અસર બાળકને પોહોંચે છે. તેથી આ નવજ્ઞેદમાં બાળકને આશીરવાદ મોકલતાં ચોખ્ખા, દાડમ, કોપર, અને બદામની, સાથે તાંદુસ્તી લણી તે આશીરવાદને વીજળી જેવા બનાવી મોકલે છે. અને ત્યાર પછી તે બાળકની હાલત ફરી ગએલી સદાને માંટે આપણે જોઈએ છીએ.

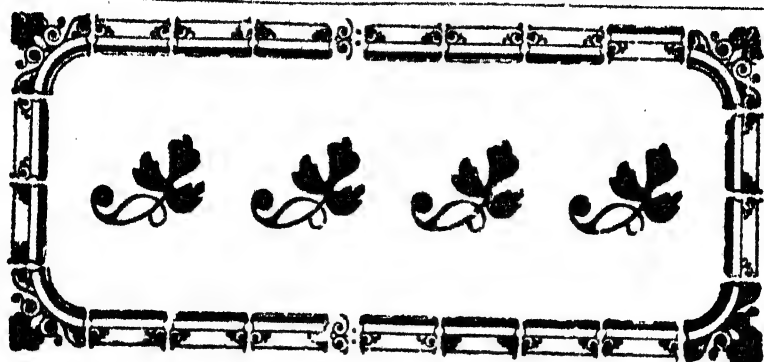
હવે સદરો અને કુસ્તી એવી ચીજો છે કે સચાઈ, અશોષ, પવીત્રાઈ, અને નીરમલ, વગેરે સમાએલી છે. હવે સદરો અને કુસ્તી કયા જમાનાની છે તે વીશે અવસ્તાનો આધાર જોઈએ.

+ અવસ્તા—ફરાને મજદાઓ: બરદ પોર અનેમ: એવીઆંધનેમ: સતેહર પેસંધહેમ: મેનીઓતાસતેમ વંધોહીમદેનાંમમાંજદીયસનીમ.

અરથ બુજેરગ હોરમજદથી સેતારાનીમીશાલની ઘણી આરાશસ્તે સમારેલી મીનોની ઘડેલી યાને ફરેસ્તાની વણેલી કુસ્તી અને લલી માજદીઅસની દીન ઉપર અએ હોમ પ્રથમ તું લઈ ગયો.

આ અવસ્તા ઉપરથી હોમના જમાનાની કુસ્તી છે. હોમનો જમાનો જરથોશત કરતાં જુનો છે.

+ યજ્ઞની હાં ૯ ફકરો ૨૬

ગુના અને તેનો પસ્તાવો

આપણે પહેલાં ગુનાહની સમજ જાણવી જોઈએ. અને સરવેથી પહેલાં ગુનાહ શાને કહે છે, તે મનમાં બરાબર ઠસાવવું જોઈએ. ગુનાહ એટલે શું? આ બોલતો મનમાં બરાબર ખ્યાલ કરીએ તો આપણે આ પણી મેળેજ સમજીએ છીએ કે કલાણું કામ ગુનાહ ભર્યું છે. એમ બરાબર સમજીએ, મનમાં વીચારીએ પછી પોતાના ઉક્તાદ આગળ માનીએ યાને બોલીએ તો ગુનાહથી દુર રહેવાનો રસ્તો મોકલો થાય છે.

એક કહેવત છે કે “ પસ્તાવો એ નેકીના મારગે ચાલવાનો શુધ રસ્તો છે. એને મલતો એપીક્યુરસના આ શબ્દો છે. કે ગુનાહનું જ્ઞાન એ મુક્તીની શરૂઆત છે ત્યારે ગુનાહથી વીચારીને બહુજ દુર રહેવું અને મુક્તિ માંગવી. એજ એક ભણું કામ છે. ગુનાહથી ઉલટું આ લનાર તે અશોધની પરહેજગારીમાં ચાલવું એ ઘણાજ ડહાપણ વારાનું કામ છે.

હવે, આપણે ગુનાહ શબ્દનો અરથ જોઈએ. ગુનાહ શબ્દ ફારસી છે. અને પહેલવીમાં વનાશ છે. પહેલવી વનાશ શબ્દ તે અવસ્તાનો વીનસ છે. એ શબ્દનો અરથ તદન નાસ પામવું એમ કરવામાં આવે છે. વીનસ એટલે જુદો અને નેરાત. જન્દમાં વી નો અરથ બ નાવે અને નસ નો અરથ નાશ પામવું થાય છે. એ અરથ પ્રમાણે પહેલવીમાં વનાશ ફારસીમાં ગુનાહ થાય છે એટલે તદન નાશ પામવું. હવે ગુનાહ શબ્દનો અરથ એજ કે જે કામ આપણા શરીરની યા આત્માની ખસખસી કરે તે ગુનાહ ગણાય.

વળી બીજી રીતે વનાશ અથવા ગુનાહનો અરથ એમ થાય છે કે વી-એટલે વધારે અથવા આરપાર અને નસ એટલે પહોંચવું ત્યારે સામટી રીતે લેતાં વીનાસ એટલે આરપાર પહોંચવું વધારે પહોંચવું હકથી બહાર જવું.

+ પતેત શબ્દનો અવસ્તા પદ્ધતીત છે. જેને પહેલવીમાં પતીત જેનો અરથ પણ પાછું ફરીથી થાયછે. ત્યારે પતેત શબ્દનો અરથ પાછું જવું થાય છે. એનો પુરો અરથ એજ કે જે કંઈ થયું હોય તેમાંથી પાછું હઠવું. પાછું ફરવું એટલે પસ્તાવો કરવો.

વળી એમબી થાય છે કે કંઈ થયું હોય તેમાં પોતાને પાછી સજ્જ કરવી. એટલે દલગીર થઈ પસ્તાવો કરવો. ત્યારે ગુનાહ એટલે ખોદાતા લાએ નીમેલા અથવા સરજેલા નીચમની બહાર જવું યાને ઉલટું જવું. અને પતેત એટલે તે બહાર ગએલા મારગપરથી પાછું ફરવું.

હવે ગુનાહ વિશે તો જોયું કે દાદારહોરમજદના કાયદાથી અથવા નિયમથી બહાર જવું. પણ પતેત તે બહાર ગએલા મારગપરથી પાછું ફરવું પણ ક્યાંથી પાછું ફરવું તે તપાસવું જોઈએ. તે બાબત અવસ્તામાં નીચલો ફરો મલેછે.

આએવો પનતાઓ યો અશહે. વીરપે અનયએશાંમ અપનામ, અરથ:—જે અશોષનો મારગ છે. તેજ ખરો મારગ છે. અને બીજા તમામ આડા મારગો છે.

અવસ્તામાંની ઉપલી હકીકતથી જણાય છે કે પતેત અથવા પદ્ધતિ ત એટલે પાછું જવું. પાછું ક્યાં જવું તો અવસ્તામાં કહે કે પનતા આયો અશહે એટલે જે અશોષનો મારગ તે તરફ પાછું જવું.

એનેજ મળતો બીજો દાખલો અવસ્તા શરોશોહમે અશરોશતો એશનોએદઅમે એનો અરથ અશોષના મારગપર જવું. અગર તેનાથી ઉલટું જવાયું તો તેને તજ દઈ પાછું ફરવું. જેને અશોષ નહિ તે દરવંદ ગણાય છે. ઉપજા અવસ્તાથી જિલટા તે દરવંદો ગણાય છે. દરવંદ એટલે રાસ્ત મારગથી આડે જનાર અથવા દોડનાર થાય છે.

હવે સુરજ, ચંદર, જેવા આકાશી ગોળાઓ એક નિયમ ઉપર ચાલે છે. તેમજ અશોષવારા એક નેમથી ચાલનારા છે. તે અશોષની પેદાએશ ના ગણાય છે. ત્યારે પતેત એટલે દરવંદીના મારગ ઉપરથી પાછા અશોષના મારગ ઉપર આવવું. અથવા પાછા ફરવું થાય છે.

+ પતેત પદ્ધતીની.

વળી આપણા મન ઉપર બે શક્તિઓ અસર ચલાવે છે. પહેલી વોહુ મન અને બીજી અકોમન વોહુમનના મારગ ઉપર ચાલે તો બહુ છે. ને અકોમનના રસ્તાપર ચાલવું બુદ્ધ છે. યાને શુનાહ ભરેલું છે. વોહુમન તે સપેનામીના અને અકોમન તે અંમીના હવે શુનાહ તુ મુળ જોશો તો નાદરમાની દરમાનથી ઉલટો છે. નાદરમાની તે અશરોશતી તમે શરોશના સાચા દરમાનમાં ચાલો તો શુનાહ થાય નહિ. જો કે શરોશના પાકીજંગી ના આધારે + પતેત શરોશનાજ યાદમાં શરૂ કરી છેવટ બીશરોશની પનાહ ચાહીએ છીએ. તે એજ કે પાછા પરહેજ ગારીમાં તે દાદારના દરમાનમાં આવીએ.

જે મારગ અશોષવારો ખરો છે. તે એજ કે પતેત કરી પાછું ફરવું જો એથી ઉલટા મયા તો તમે તમારો ખરો મારગ ભુલી ગયા ને ભટ કતા બનીઆ. એડલે અશરોશતોષશ અથવા દરવદીમાં મણાયા. તેથી શરોશની પનાહ મુજબ ચાલવું એજ ખરો રસ્તો છે.

દરમાન બરદારીના હુકમો પાળવા આપણી દીનના કાયદાઓને માન આપવું, પાદશાહના કાયદાને માન આપવું. મંડળીના કાયદાઓને માન આપવું.

હવે શુનાહના બે પ્રકારો છે. આપણા ધરમ પુસ્તકો મુજબ શુનાહ ફકત શુનાહ ભરેલા કામો કરવાથી અને બલાં કામો કરવાની તક ચુકવાથી થા ફરજ નહિ બળવવાથી થાય છે. દાખલા તરીકે બહુ કરવામાં એક જરતોસ્તીએ પાણીમાં નસો યાને કામ નુકશાન કારક ચીજ નાંખી હોય. તેથી તે પીવા લાયક પાણી બગડે અને તે પીનારાઓને નુકશાન થાય તો તેણે શુનાહ કરીયો કહેવાય જો નહિનાંખી હોય તો શુનાહ કરીઓ કહેવાય નહિ.

બીજી રીતે દાખલો વહેતાં યાને ચાલતાં પાણીમાં નસો પડે લો છે તો તેને અખાડા કરીને જતું રહેવું નહિ. પણ તેને તે પાણીમાં થી નસો જેમ બને તેમ કાઢી નાંખવો કે જેથી પાણી બગડતું અટકે. એ મુજબ અકલથી ભલામના સદગુણો દેખાડવાનું દરમાન છે. એક રીતે નાંખનાર શુનેગાર છે. ને બીજી રીતે તે જોય છતાં કાઢી નહિ નાંખે તે પણ શુનેગાર છે. ઉપર જોયું તેમ પહેલો શુનાહ ખોટું કામ કરનાર

+ પતેતની શરવાત તથા શેવત શરોસથી છે.

નો અને બીજો ગુનોહ ખોટું કામ કરનારનો અને બીજો ગુનોહ ભરેલું કરવાની ફરજ ભુલનારનો છે.

એજ પ્રકારના આપણે પતેતમાં એવા બે પ્રકારના કાયદા લખીએ છીએ. અવસ્તા કુકામે દાદર હોદમજદ બુદઃ ઓએમઆવાંયસ્તમનીઃન

ઓઅમ ન મનીદઃ ઓઅમ આવાંયસ્ત ગોદ્તન ઓએમ

ન ગોદ્ત ઓએમ આવાંયસ્ત કરદન ઓએમ ન કરદઃ

અરથ—જે કંઈ દાદરની મરજી હતી તે પ્રમાણે મારે વિચાર કરવો જોઈતો હતો. તેમ જો મેં નહિ કર્યો હોય. જે પ્રમાણે મારે બોલવું જોઈતું હતું તેમ જો નહિ બોલ્યો હોઉં. જે પ્રમાણે મારે કરવું જોઈતું હતું તેમ જો મેં નહિ કર્યું હોય. તો તેવા નહિ કરવાના યાને ફરજ ચુકવાના ગુનાહથી હું પસેમાંણ થાઉં છું.

અવસ્તા—કુકામે આહરેમન બુદઃ ઓઅમ ન આવાયસ્ત. મનીદન ઓઅમ મનીદઃ ઓઅમ ન આવાયસ્ત. ગોદ્તન ઓઅમ ગોદ્તઃ ઓઅમ ન આવાયસ્ત. કરદન ઓઅમ કરદઃ

અરથ—જે કંઈ આહરેમણની મરજી હતી. તે પ્રમાણે મારે વિચાર કરવો ન જોઈતો હતો તે જો મેં કરીઓ હોય. જે પ્રમાણે મારે ન બોલવું જોઈતું હતું તે જો હું બોલીઓ હોઉં. જે પ્રમાણે મારે ન કરવું જોઈતું હતું તે જો મેં કર્યું હોય તો તેવા ગુનાહથી હું પસેમાંણ થાઉં છું.

હવે ઉપરના બે ફરમાનો શું દેખાડે છે કે ભુલું કામ કરવાના વંક ને અને ભલું કામ કરવાની મક્કશ ચુકીને તે ભલું કામ ન કરીયું હોતે ને ફરજ ચુકીઓ હોય તો તેનેથી ગુનાહ ગણેલા છે. એજ મુજબ વંદીદાદમાં પણ આવા ગુનેહેગારોને દરવંદ ગણીઆ છે.

તેક જરસ્તોસ્તીએ ચપળ સદગુણો દેખાડવા જોઈએ. તેનો વિચાર આપણા કીરીઆમાં એક હથીઆર ઉપરથી મલે છે. એક અથ્રોનાંન નાં નવા બનતા અથ્રોનાંનનાં હથીઆર તરીકે આપણાં ગરજ વપકાય છે. એ દેખાડે છે કે જ્યાં તુકસાન થયું હોય તે તુકસાન ટાળવા માટે તુકસાન ડાખી દેનારં હથીઆર લખ તેની સામું જવું.

+ વળી ખુરસેદની નીયાએસમાં આપને લણીએ છીએ કે:—

અવસ્તા—યજ્ઞધ વજરેમ- હુનિવખતેમઃ કમેરેદે પછતી દએવનાંમઃ

મીશ્ર હે વોઉરઝઓય ઓઈતો ધશઃ

અરથ—દેવોના માથા ઉપર મારવાને માટે બહોળી જગતવાળા મેહ રના સારી પેઠે તીકેલા ગુરજને હું આરાધું છું.

કેટલાએક અણુ સમણુ માણુસો વગર સમજવે આજતેથી યા પી-શાળ કરીને હાથ મોહું ઘોઘને તેની ફરજ બજાવતા નથી. પણ તેઓ બરોબર ફરજ બજાવે તો તેઓના ફાયદા માટે ખાસ અગત્યનું છે. તેમ જ તેની આણુ બાણુઓના ને પણ આડકતરી રીતે ફાયદા સમાયેલા છે.

ધરમ ક્રિયાનું જે કામ ગણાય છે. અને એજ વખતે સવાળ અને ગુનાહ તેને સમજવામાં આવે છે.

હવે આપણે જોયું કે પતેત કરવી યાને પરતાવો કરવો. ખોટા માર ગથી પાછું ફરી ખરા મારગ પર આવવું. દરવાંદી ઉપરથી અશોધના મારગપર જવું. વળી ઊપર જોયું કે ગુનાહ ના બે પ્રકાર છે. તેમાં જે નહિ કરવું જોઈએ તે કરવું. અને જે કરવું જોઈએ તે નકરવું તેનો આપણે વિચાર કરીએ. પણ આપણે બંદાઓ જેઓ ગુનાહને પાત્ર છીએ. ત્યારે હવે ગુનાહ થયો તેને શું કરવું. તો તેને માટે ગુનાનોહ પરતાવો યાને ગુનાહને ભુશરી નાંખવાને કાશીશ કરવી. ગુનાહનો પરતાવો છે તે બે રીતે થઈ શકે છે. પહેલું મનસની, ગવસની, કુનસની. વીચાર, વચન, અને નેકકામોથી. બીજી રીતે બોક્ષીએતો બંદગીથી, ભલાં કામોથી, અને અંતઃકરણથી, હવે બંદગી ગમે તેટલી કરો પણ ગુનાહનો પરતાવો હોય ત્યારેજ બંદગી દાદારની હજુર કબુલ થાય છે. જે તમે તમારા ગુનાહની ભુલ કબુલ કરો ને તેને મુક્ત કરો તો બંદગીમાં જવાસે. તેનો દાખલો લેવો કોઈથી જનગનો ભાગ લેશે તો શરૂઆત માંજ પતેત કરવાને અને પસેમાન થવાને ફરમાન છે.

વળી આપણા અવસ્તાનને અધારે આપોને ફરમાન છે કે જે ગુનાહ થયો હોય તેને ધરમગુરુઓ જેવાકે દશતુર મોખેદ આગલ આવી પોતાના ગુનાહની દીલગીરી જણાવવી. એવિષે.

* અવસ્તા. શરો શાદા વેરેજ્યા. પીશેરદ દસતુરે દીની:

આવાંચસ્ત ગરજહન ઓઅમ ન ગરજહ:

અરથ—તાખેદારી ભરી વર્તાણુંકથી દીનના સરદાર યા દસ્તુરની આગળ જે ગુનાહહોની ગમગીનીથી જાહેર કરવા જોઈતા હતા. તે નહિ જાહેર કીધા.

* પતેત પસેમાન. કરદો. ૧.

આ ઉપરથી ઠરે છે કે આપણાં ટોળાંના દસ્તુર મોખેદ પરહુંજગારી વાળા આગળ પોતાના થએલા ગુનાહનો પસ્તાવો કરવો. જે મુલ પતેત ની બંદગી માહેના ખીજે, પ્રકાર તે પસ્તાવો યાને દીલગીરી છે.

એજ કાયદે ખ્રિસ્તીઓમાં ખાસ કરીને કેથોલીકોમાં પાદરીઓ આગળ ગુનાહ કબુલ કરી દેવાનો રિવાજ છે.

વળી છટાલીના મોટા દેવળોમાં જોશો તો ખટકે ખટકે લાકડાના માંચડાઓ જોઠવેલા જોશો. કે જેમાં પાદરીઓ ખેસે ને ત્યાં યજમાનો આવી ખાનગી રીતે પોતાના ગુનાહ કબુલ કરે છે.

આપણા આજના વખતને અનુસરીને દસ્તુર મોખેદ આગળ તો ન કરતા પોતાના સાફ દીલથી 'ખોદાતાલાની હજુર પોતાના ગુનાહની તોજેશ આવી એજ બરાબર થશે. કેમજે આજે સખલ ઇસ્ખાના ધરમ ગુરૂ વીશે વધારે કહેવા જેવું નથી.

ઉપર જોયું કે પતેતમાં આવાં યસ્ત ગરજી દન એ શખ્દમાં દ લગીરીનો અંશ સમાયલો છે. એટલે ગુનાહ કબુલવા એમ નહિ કે ધન કાર કરવા જાણીજોઇને ચા અગ્નિજ્વલે જોજો ગુનાહ થયા હોય તે ખરેખરા કબુલવા એ જરૂરનું છે. વળી એટલુંજ નહિ પણ હવેથી ગુનાહ ન હિ કરશ એવા પ્રકારની કરેલી પતેત બરાબર છે. જો ગુનાહ કયા કરે ને પતેત લખ્યા કરે તો તે ફેકટ છે. વળી તે દાદારપાસે આપણે માંગ વું જોઇએ કે હવેથી હું ગુનાહ નહિ કરી શકું તેમ હું શક્તિમાન થાઉં એવા એકરાર કરવા જોઇએ.

ગુનાહના પસ્તાવામાં આપણે હરવખતે બંદગીમાં બેલીએ છીએ કે કેરફેમોજદ ગુનાહ ગુજરસનેરા કુનેમ. એટલે સવાખનાં કામો હું ગુનાહની તોજેશને માટે કરું. આ કેરફેમોજદ હમેશ છેવટે લખવામાં આવે છે. તે એજ કે ગુનાહ નહિ કરું, શવાખ અને ગુનાહ એ એકેકથી બિલ દાં છે.

આપણી દીનના કાયદે શવાખ કરનારને બેહસ્તનો દરજ્જો છે. ત્યારે ગુનાહના કામ કરનારને દોખજનો દરજ્જો મલે છે. આ બેમાંથી કયું પસંદ કરવું તો સવાખ અને ગુનાહથી દુર રહેવું.

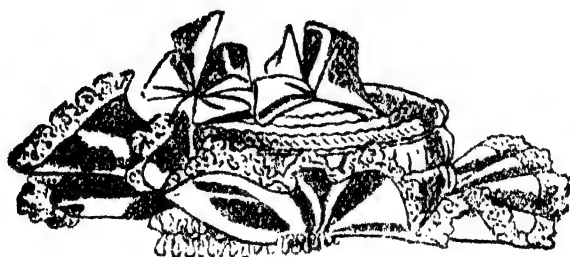
છેવટની બંદગી વખતે રસનેરાસ્તને હિસાખ આપવો છે તે શીવાય ગુનાહનોજ તોલ કરાવવાનો છે.

આ દુનીઆમાં આપણે જે સરજેલા છીએ. તે બંદગીને માટે અને આપણી આવતી બંદગીને માટે છે. આવતી સારી બંદગીને મળનાર છે. તે શયેનામીના ના શવાબથી છે.

શવાબ અને પાપ એ બેઉ ગોચા બે કરાંની મીશાલે છે. અને તે કરું એક એકમાં બેરવેલું છે. દાખલો લેવો જે કાઢખી શખસ પીશાબ કરીને કસ્તી કરશે તો શવાબ ની પેદાએશમાં છે અને એનાથી ઉલટું પીશાબ કરી કસ્તી નહીં કરશે તો પાપ યા ગુનાહમાં ઉતર્યા જોઈએતો ગુનાહના કરાંમાં ફસો કે જોઈએતો શવાબના કરાંમાં આવો.

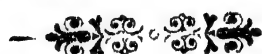
આ બે શક્તી કરણીનો જવાબદાર છે. એ વિષે જે શખસો પરહ જગારો છે. તે કદી ફસતા નથી. પણ અણુસમજી તેમ કરે છે. પણ આખરે પરતાવોજ છે. એ વિષે આપણને શીખામણ મલે છે. યજ્ઞશની હા ૪૬ માં જરતોસ્ત કહે છે. જેઓ કહયા મુજબ ચાલશે અને કહયા સર રહેશે. તેઓને પેલી દુનીઆમાં મટટો ખદલો મલસે.

છેવટે ગુનાહથી દુર રહેવાને + યજ્ઞશની હા ૩૩ માં અવસ્તાના અરથમાં જણાવે છે કે આ અતીશે ફાયદો કરનાર અહુરમજ્દ અસપદાદ મદ આરમેતી કહ્યાપણુ આપનાર ખોદાઈ શકિત દુનીઆને આખાદ કરનાર અરદીએહસ્ત સચાઈ શીખવનારી ખોદાઈ શકિત બેહુમન, જ લા વિચાર ઉતપણુ કરનારી ખોદાઈ શકિત શેરેવર જે કાઢખી રીતનાં પાપ મારાથી થયાં છે. તે તમે સાંભળો અને રહેમ દીને માફ કરો.

માથ વાણી લણવાથી તેનો લતીને આપણને નરૂર મલેછે.

માથવાણી લણવાથી જે લણતાં તેના શરીરમાંથી જે શરોડ યાને અવાજ બહાર નીકળે છે. તે અવાજ હવાનાં ગુચ્ચારમાં અથરે છે. જેમ કે ઇ ચીજ ઉપર એક જોરથી કંઈની મારથું તો તેનો અંદીય અવાજ બહાર પડશે. જેમ વીજળી પડવા પછી હવાને સુધારશે. તેમ અવાજ થવા પછી તેનો પાછો જવાબ જે બને છે તે રોસ્તી છે. તે રોસ્તી આપણને પાછી મળે છે.

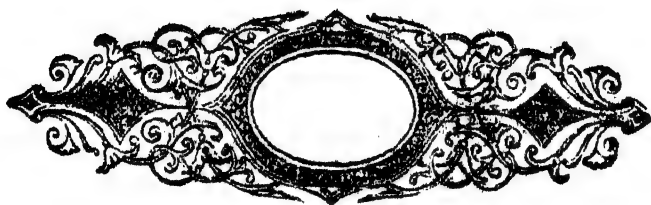
÷ દબેસ્તાન કેતાબમાં એ વિષે આપણને જાણવાનું મલેછે. કે આ બંદગીનો જવાબ તે ઘાંટોના જેવો છે. એવા ઘાંટોના શાદને આજાદ આવા યા અનાંહોદ તથા સોતેમુઅલક કહે છે. જોદાએની દરગાહમાંથી ઘાંટોની મીશાલે એક અવાજ આવે છે. અને જેમ સુરજ માંથી તેના કીરણોના રંગો અને ખુરહે બાર પડે છે. તેમ તેની સાથે આપની માથ વાણીનો અવાજ મઝી જઈને એક જાતનો રંગ બને છે. તે રંગનીજ બંદગી કરવાને આપોને ફરજ આપેલી છે. જેમ સવારની બંદગી તેમ બપોરની એવી જ બંદગી તે આપણા ખુરેહના રંગો છે. એ અવાઘ ઘાંટ છે.

હવે આપણે લણી રહેવા પછી લણ્યાનો સંતોષ પામીએ છીએ. તેજ આપણને ભીતરમાં અવાજ રૂપે સંતોષ આપે છે. એ વીધે

+ યજ્ઞશનીમાં જણાવ્યું છે કે બંદગી કરનાર દાદાર અહુરમજ્દ પાસે વીનંતી કરે છે કે ઓ સાહેબ હું તારી આગળ ફરીઆદ કરું છું કે તું મારી તરફ જો. અને જેમ એક દોસ્ત બીજા દોસ્તને મદદ કરે તેમ તું સાહેબ મને મદદ કર. અને અશોઈ સાથેનું ભલા વિચારનું કૌંવત તું મને આપ.

ઉપલા દાખલા પરથી જણાશે કે દર વખતની બંદગી એ આપણી અંદીથ શેહાદતો છે. માટે હરદમ બંદગી કરી પોતાના ખુરહેને સારજ રાખવું.

હવે બંદગી કરતાં પોતાનું અંતઃકરણમાં એવી કાંઈખી નીશાની મનમાં ચીતરવી. જેમકે કોઈખી ફરેસ્તાને ચીતારવો. અથવા કોઈખી મહાપુરૂષને મનમાં ચીતારવો. અગર જોઈએતો પોતાનાં ઘરમાંના પરહે જગાર રાખશેને ચીતારી એક ચીતથી માંથ્રવાણીની બંદગી કરવી. કે-ટલાએક સાહેબો આપણા જરતોસ્તની તસવીરને નમે છે. અને તેને ચીતારે છે. પણ આજના જુદા જુદા ફેટાઓથી જે જરતોસ્ત સાહેબની છખીઓ છે. તે કોઈજ ખરી નથી. જેટલી બને છે તે બીલકુલ નહીં ધારવા જેવી છે. ખરી તસવીર ધરાનમાં તાકે બોશતાનતા પહાડ ઉપરથી માલકમ યોરોપેન ગણાં વરસો ઉપર પહાડ ઉપરથી ફેટો પાડી લાવ્યા હતા. તે ફેટો હવે કથે જોવામાં આવતો નથી. અને આજે જુદા જુદા લેખાસ કે આતશો લાકરી નીચાણ પકડેલી વગેરે જે ગની-તસવીર આવે છે. તે નાપાયાદાર છે. તેથી ફક્ત એવી છખીઓને મનમાં યાદ નહિ કરતાં ફક્ત જરતોસ્ત પેગમ્બર એજ નામને વમાશવાથી જોઈતી આશરો થશે.

આપણે જે બંદગી કરીએ છીએ તે આવતા ભવને માટે છે.

આપણે માણસો જે વેળા કરણીનો બદલો માયને પેટે પેદા થયા છીએ તેમાં આપણા કરમના લેખ તો નક્કી થયા છે. તેમાં કાંઈપણ ફેર કે અટકાવ થતો નથી. તેથીજ આપણે કરમના નશીબ ઉપર આધાર રાખી સંતોષ પામાએ છીએ. પણ જે બંદગી કરીએ છીએ. તેમાં પહેલે આપણા શીતારા જે કરનાર છે, તેને મદદ કરવાને શક્તીમાણ કહી શું. તેમાં કંઈએક આવતી નરશ શક્તિને તોડનાર છે તે અવસ્તા છે દાખ લો લેવો કે નશીબમાં ફલાણું બનશે. તેતો નક્કી બનશે. પણ તેમાં જે કરણીના સારા ફળ હશે. તો તેની આરે નરશ શક્તી આવવામાં તે ફાવસે નહિ, તેને જે બનાવ બને છે. તેમાં સંતોષની નજરથી જોશો. પણ જે જે દરગેહોની બંદગી છે. તે તો આવતા ભવને માટે એક ઠી થાય છે. જેને રસને સસ્તનું તરાણુ રહીએ છીએ.

હવે જે બંદગીનું તરાણુ છે. તે સારા કામથી છે. ત્યારે આપણા જ ગ્યોસ્ત સાહેબે આપોને શીખવી ગયા છે કે આવતી બંદગી સાચવશો. એ બંદગી તે કરણી છે.

સારી કરણીથી આવતા ભવમાં સારા શીતારામાં પાછા ચન્તામાં જવાશે એવું હસ્ત છે હવે દાદાર અહુરમઝ્દે એ શખતી માણસના શીતારાની ઉપર મેલેલી છે. એ એ શખતી તે શપેનાંમીના અને અંગરેમીના છે. જોઈએ. તો તમે શપેનાપર ચાલો કે જોઈએ તો અંગેપર ચાલો.

આ એક શખતીથી જે આપણે ચાલશું, તે રશનાનું તરણુ છે તે આ એ શખતીથી પાછા તમારા નશીબનો લેખ થશે. એજ બહેસ્ત કે દોજખ છે.

માણસ ચરતો અને ઉતરતો છે એ આપણે જોઈ લીધું કે એ શખ્તીથી નવા શીતારાનું મંડાણ થયું છે.

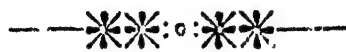
તેજ શીતારાથી આપણા કરમનું નક્કીજ બનશેજ. પણ હવેનો જીવ સુધારવો તે એ શક્તી ઉપર છે. એ એ શક્તિ જેવી હશે તેવીજ તેને કેરદાર દેખાશે. ને તેનાજ તોલ ઉપર આવતો જીવ સુધરે કે ખગડે.

ચરતો કે ઉતરતો જેમ પાદશાહ અને ફકીર ત્યારે રાસતીથી ચાલી પાપથી મુક્ત રહી બંદગી કરીને સારાં કામથી આવતી બંદગી સુધારવી એ વીણે + યજ્ઞશનીમાં જણાવે છે કે હોરમજદના કહેત્રાં તમામ કલા-મોને હમો વખાણીએ છીએ. જે કલામો બદ વિચારને નાબુદ કરનાર છે. જે કલામો બદ સખ્તનને નાબુદ કરનાર છે. જે કલામો બદ કામને નાબુદ કરનાર છે, જે કલામો બદ વિચારનો તદન નાશ કરનાર છે.

ગોમેન્નેમ યાને તરો એ વિષે આપ-
ણુને મળેલું જરથોસ્તનું ફરમાન.

ગોમેન્નેમ અથવા તરો યાને નીરંગ એ બોલો આપણા અવસ્તાના-
છે. એને ફારસીમાં આબેજર કહેલો છે. "નીરંગ અથવા તરો એ
બોલનો અરથ નાપાકી અને પલીદી દુર કરવી અને વીત્રાઇમાં દાખલ
થવું એમ થાય છે. તેજ રીતે ફારસીમાં આબેજર એટલે સુનાનું પાણી.
ફારસીમાં આબ એટલે પાણી અને જર એટલે સુનું. ત્યારે સુનાનું પા-
ણી એવો અરથ થાય છે.

હવે નીરંગ યાને તરો એમાં શું ગુણ સમાયલો છે. તે જ્યારે આ-
પણે જોઇએ છીએ. ત્યારે તેની કદર આપણે સમજીએ છીએ. જે માણ-
સો તરાથી ના વાકેફ છે તે લોકો જુદું બોલનારા છે. કે એ તો મુતર છે.
ગંધાતો છે. અને એ ધરમમાં નથી. આ બોલવામાં કશો ટેકો નથી. પ-
ણ તરો વાપરવાને આપણને ઘણા મજબુત આધારો અને ખુદ જરતો-
સ્તના ફરમાનો મલે છે. તેથી આજના સુધારાવારો અને નાનાં બચ્ચાં-
ઓને પુરું સમજવાની જર છે.

નીરંગ યાને તરો દરરોજ સવારના લેવો. યાને વખતસર શરીર ઉ-
પર યા શરીરની અંદર વાપરવો. ઘણો સજ્જવાર છે. અને તે વિષે આપ-
ણા પેગમ્બર સાહેબ અશો જરતોસ્તનું ફરમાન છે. તેથી નીરંગ યાને
તરો વાપરવા વગર બંદગીની અસર પાડીજગી ભરેલી થઇ શકતી ન-
થી. નીરંગ યાને તરો એ ગાયનું અથવા વરશીઆનું કે બળદનું મુતર
છે. એજ નીરંગ યાને તરો છે.

આ તરોને ગંધાતો છે એમ રૂપ આપીએ તો તે જોડું છે. ગાય,
વરશીઆ કે બળદનો તરો અને માણસ જાતની પીડામ યાને મુતર એ

ખેડિમાં મુકાબલો જોશે તો જમીન અને આસમાન જેટલો ફરક છે. માણસ જાતનું મુતર રોગીસ્ટ છે. અને ખરાબ ગંધવાળું છે. ત્યારે તેથી ઉલટું ગાય, વરશીઆ કે બળદનું મુતર અતીશે ગુણુવાળું છે. ગાય, વરશીઆ કે બળદનો ખોરાક ઘાસ, દાણો, જડી બુટી, અને ખુદરતી પાકેલી નીરમગ પાકીજગી વસ્તુઓનો છે. તેમજ ખોલવા વગરના સાચાં વાંછાં રાખનારા છે. ત્યારે તેથી ઉલટું માણસ જાતનો ખોરાક અનાજ, ગોશ, માછલી, તેવીજ મેળવેલી વસ્તુઓ અને પકાવેલી ચીજોનો છે. તેમજ વચનો રાસ્ત ખોલનાર નથી. જેમ ઘાસ, જડી બુટી, ખાધને ગાય, અને વરશીઆ કે બળદ પાણી પીએ છે. તેમ માણસ બી અનાજ, માછલી, અને ગોશ, ખાધને પાણી પીએ છે. આ બેઉના ખોરાકમાં અને માણસ અને ગાયમાં કેટલો તફાવત છે તે અકલમંદો વીચારશે. તેથી જેમ માણસનાં મુતરમાં ગંધ છે. તેમ ઝાડ પાન, જડીબુટી, ખાનારમાં તેવી ગંધ નથી. ઓર માણસનાં શરીરને તંદુરસ્તી આપનારાં તત્ત્વો તરામાં સમાએલાં હોય છે.

મારી દલીલના ટેકામાં હું એટલુંજ જણાવીશ કે માણસનું નરક જેમ વાસ મારે છે. તેમ આ ગોસપંદોનું નરક યાને જાણ વાસ મારતું નથી. પણ એથી ઉલટું તે ઘણી રીતે તંદુરસ્તીના ઉપયોગમાં આવે છે. દાખલો લેવો કે ગામડાંમાં તેમજ શહેરોમાં ઘરની જમીન ગાયના જાણથી લીપવામાં આવે છે. વળી એજ જાણ મુકાવાથી આપણે તેને જાંણું દાખલ પાક આતસ પર બાળીએ છીએ. જેમ સુકાં લાકડાં તેમ સુકાં જાણાં છે. એટલુંજ નહિ પણ એ જાંણાંની રાખથી આપણે આપણા દાંત સાફ કરીએ છીએ. એટલુંજ નહી પણ જો કોઈ માણસને કુટિઅચ્ચ અથવા સમુદ્રમાંની જેલીફીશ કે એક જાતની માછલી લાગવા થી તેને કીર થાય છે. તે કીરના દરદ ઉપર બળદનું જાણ સારી તરેથી મશલીઉં હોય તો તુરત આરામ થાય છે. જાણમાં કીર અને અગન નરમ પાડવાનો તેમજ સુજેલા લાગને સારો કરવાનો ઉમદા ગુણુ સમાયલો છે. હવે તરો વિષે એમ બી બોલાય છે કે જે તો ફરમાન નથી. પણ રસમ છે. પણ મારે જણાવવું જોઈએ કે રસમ નથી પણ ખાસ ફરમાન છે. મગર જરતોસ્તી દીનનું ફરમાન છે. તે બી દસ્તુર કે દાવરનું નથી. પણ ખુદ જરતોસ્તનું પોતાનુંજ છે. કેમકે આપણા જરતોસ્તના કાયદા મુજબ પહેલા સદરો પહેરવાની આગમજ પહેલાં તેણે નાન નહાવું જોઈએ. તેમાં તેણે તરો પાવોજ જોઈએ અને ચોપરવોજ જોઈએ. તોજ તે દીનદા-

રીમાં આવેલો કહેવાશે. વળી ઇઓજ દાઢેગરી મોઝેદીનું કામ કરવાને બાયેક થનારને ખરસનુંમ લેવું તેમાં તરો મુખ્ય પહેલે છે. ત્યારેજ યોજ દાઢેગર ખનશે. વળી નસાઓ, ગલીચી અને તેઓમાંથી ખરાખ મરજો નીપજો છે તેને તરા થીજ પાક કરવાને આપણને ફરમાન મલેછે. અને પહેલાં તરાથી પાક કરીને પછીજ પાણી લેવાનું ફરમાન છે. જેમ આપણે નહાવા બેસીએ તો પહેલાં તરોજ ત્રણવાર આખે બદને ચોપડી-ને પછી પાણીએ નહાવાનું ફરમાન છે. હવે આપણે * વંદીદાદ કે જે ૧) આખો નુંસકનો સંપુરણ ભાગ છે. તેમાં જોઇએ તો તરોજ આપણી દીનને સાચવનારી પવિત્ર કરનારી ચીજ છે. જેમકે મુએલું છોકરું જ-ણનારી ઓરતને નીરંગના ૩, ૬, અને ૯ ટીપાં રાખમાં ભેળીને પાવા-નો હોકમ છે. કે જેથી મુએલાં બચ્ચાનું ઝેર તે ઓરતને ચઢે નહિ. ને તેને પાક કરે. વળી તેજ ઓરતને નાવાના ફરમાનમાં પહેલે આખા બદનને તરાથી નાવું. અને પછી પાણીથી નહાવાનું ફરમાન છે.

+ વળી અરકાએલાં કપડાંને પહેલાં તરાથીજ ધોવાનું ફરમાન છે. એટલુંજ નહિ પણ એ ચોખ્ખાં કરેલાં કપડાંને પરીત્રાઈની કીરીઆમાં નહિ લેતા ફક્ત દસ્તાનવાલીજ વાપરે એમ ફરમાન છે. ÷ અરકાએલાં-નાં વાસનો ચોખ્ખાં કરવાનેથી પહેલાં તરાથીજ ધોવાને ફરમાન છે. જ વ-ળી માણસના તથા કુતરાંના કાલખુદોને જે અરકે છે. તેને પાક કરવામાં પણ તરોજ છે. ૧ વળી ખરસનુંમ કેમ લેવું ને તરાનો કેમ ઉપયોગ કરવો. તે સરવેનું બેહાન છે. જરતોસ્તીઓ સવારમાં ઉઠીને પહેલે તરો લઈ તરાની બાજુ ભણે છે. તેથી દીનના કાયદાનેજ અનુસરતું છે. ॥ સવારના તરો લીધા વગર પહેલે પાણી વાપરે છે. તો તેને ઘણો ગુનાહ કહેલો છે.

નીરંગ યાને તરો તે શક્તીવાલો એક જાતનો ખાર છે. ઘાસ ચારો ખાનારાં પશુઓના તરા માં એમોનીઆ જેને અંગ્રેજીમાં કહે છે. તથા

૧ વંદીદાદ પરગરડ ૮

* વંદીદાદ પરગરડ પમી તથા ૭મી ફકરો ૬૨થી ૬૫.

+ વંદીદાદ પરગરડ ૭ ફકરો ૩૫, ૩૬, ૪૧, ૪૮.

÷ વંદીદાદ પરગરડ ૭ ફકરો ૮૩-૮૮ જ વંદીદાદ ૫-૮ ફકરો ૧૧

થી ૩૦ અને ૭૧ થી ૯૯.

॥ ધરાની પતેલ.

ચુરીઆખી કહે છે. એ નામનાં એ ગુણકારક તત્વો હોય છે વૈદક શાસ્ત્રમાં જાણાવ્યા મુજબ શરીરની સુસ્તી તથા નબળાઇ તથા બેહોશીના મરણને દેકે કરવાના કાયદા તરો ધરાવે છે. વળી જેટલા ગુણો આ પશુ ઓના તરામાં છે. તેવા ખીજ કોષમાં નથી. * વંદીદાદમાં નાના ગોસ-પંદો તથા મોટા દોરોનું નીરંગ યાને તરો વાપરવાને ફરમાન આપેલું છે. વળી હજરત મહુમદ પેગમ્બરના વખતમાં આરબ લોકોમાં એક ઉડતો મરજ પેદા થયો હતો. તેના છલાખમાં આ પેગમ્બરે તેઓને ઉં-ટડીનો નીરંગ પાવાનું ફરમાવ્યું હતું. વળી એવું કહેવાય છે કે કેટલાં-એક વરસ ઉપર ધરાનમાં એક વેળા ઉડતો રોગ ફાટી નીકળ્યો હતો. જેથી મુસલમાન, યાહુદી, અને આરમાની, એ લોકોને ઘણું ખમવું પડ્યું હતું. પણ આપનાં તરા ની આપોને અસર હોવાથી જરતોસ્તીઓને એ મરજની અસર લાગીજ નહિ. વળી રગતપીત નો મરજ ખીજ કોમ-વાલાઓને વધારે જણાય છે. પણ આપણાં ટોળામાં નહિ હોવાથી તે તરા નુંજ કારણ છે. વળી ખીજનાં ઘણાં દરદો તરાથીજ સારાં થાય છે. વળી વૈદો યાને ડોક્ટરો પોતાની દવામાં ગાયના નીરંગ યાને તરાનો ઘણો ઉપયોગ કરે છે. નીરંગ યાને તરામાં એટલા સારા ગુણ છે કે તેવા ખી-જમાં નથી. પવિત્રાઈ અને તનહુરસ્તીની ખાખતમાં તરો જહુજ કાયદા-વાળો છે. આપણાં સરવેથી પુરાણી જરતોસ્તી દીનમાં જે જે શોધો થઇ છે. તેની સરવે ખીજ ધરમવાળાઓએ નકલ કરેલી છે. જે કે જરતોસ્તે ખીજ સીજોને નહી માનતાં નીરંગ યાને તરાનેજ પવિત્ર કરવાને શોધેલો છે. આ વાતની બેવડી ખુખી હાથ આવે છે. પહેલી એ કે જે ગુણકારક તત્વો જરતોસ્તી દીનની પવીતરાઇના અનેક પ્રકારનાં કામોમાં હંમેશ રાતદિવસ આવેતેમ પસંદ કરેલું છે. અને ખીજ ખુખી એ કે જેમ પાણી સહેલાઇથી મળી આવે છે. તેમ વગર ખરચવે અને સહેલાઇથી આ તરો મળી આ-વે છે. વળી તરાથીજ કારીઆની પવિત્રાઈ થપને એતેકાદ આવે છે. જે કે પહેલા દીનનું એતેકાદ રાખવું એમ ઇચ્છનારે પેલે નાંન નાવાનીજ તલખ દેખાડશે. અને તરો પીવો ચોપડવો અને પછીજ તેને દીનનો એતેકાદ કુદરતીજ ઉત્પન્ન થાય છે. આ તરાનો ચાલ પુરાતન જમાના-થી ચાલતા આવેલા ફરમાનને વળગેલાંજ રહેવું એમાંજ ખરા જરતો-સ્તીપણું કહેવાશે.

÷ વળી બાંમદાદને વખત સુતો ઉઠીને પહેલો નીરંગ યાને તરો લેવો. અને પછીજ પાણીથી પાદીઆખ કરતી કરવી, અગર તરા વગર પાદીઆખ કરે તો તેની કરેલી બાંદગી ખુદાની દરગાહમાં કબુલ થાય નહિ.

+ વળી જે ધાતુ નસાથી નાપાક થાય. તેને નીરંગથીજ પહેલાં ધોઇને પછી પાણીથી ધોવું. વળી તેમાં લખે છે કે સુનાંને એકવાર, રૂપાંને બેવાર, કલાઇ તથા પીતળને ત્રણવાર, લોહાંને ચારવાર, અને પત્થરને છવાર, નીરંગથી ધોઇને પાક કરવું. અને જે કંઈ લાકડું કે દીકરું અડકાએ તે પાક થાય નહિ. તેને ધોઇ લેવુંજ નહિ. પણ તેને નાંખી દેવું.

† વળી જરતોસ્તી દીનની રાહે કાંધેલાં વરશીઆનો નીરંગ યાને તરો લેવો સગ્નવાર છે. અવસ્તા ગોમેજેમ ગઉએ દાએતીઆએ. એશઆપેમ મજદ દાએતીઆએ એનો અરથ—ગાય યાને વરશીઆના નીરંગ યાને તરાથી બદનને ખુબ ધોએ અને પછી પાણીથી ખુબ ધોએ અવસ્તા ઇઆજદાત બોન વહુમનો ઇઆજદાત બોન મશીઆ. એનો અરથ—પાક થાએ બહુતર મનશનીનો મરદ અને પાક થાએ રીમની અને અબુરદે થએલો મરદ.

આ ઉપરથી એકસ ઠરે છે કે નીરંગ લેવાનું ખાસ હોરમજદની તરફનું કરમાન છે. નીરંગ યાને તરો લેવાથી નખળાઇ, બેહોશી, રગત-પીત, કીડ, ખુબ્લી, હરસ, અને બલોર, એ વાગેરે બીજા એપી રોગ જે એક એકને ઉટે છે. તે રોગ તરો લેનારને ઉડતો નથી. ઉપર જોયું તેમ જોટલો ગુણ તરામાં છે તેવો ગુણ બીજા કાઇમાં નથી. વળી ખરા જરતોસ્તી તરીકે ઓળખાવનારા અને ખરાં ખોટાંની કસોટી પારખવાની એક ઉમદા ચીજ છે તે તરોજ છે. જે સખશ તરો યાને નીરંગ નહિ વાપરે તો તે સખશ ગુનેગાર ઠરે છે. નીરંગ યાને તરો લીધા વગર જે બાંદગી કરે તો ખોદાની દરગાહમાં કબુલ થઇ શકે નહિ.

વળી તરો યાને નીરંગ ઉપર એવી સરવેચી મોતેજર કીરીઆ થાય છે કે તેથી કરીને આપણી દીનનો પાયો સચવાય છે. અને એ મોતેજર

÷ સદ્દર ૫૪ દરવાજો.

+ સદ્દર ૯૨ દરવાજો.

† વદીદાદ પરગરડ ૧૯.

કીરીઆનો નીરંગ કદી બગડતોજ નથી. જેમ એ કીરીઆથી નીરંગ બગડતો નથી, તેમ મરનાર જરતોસ્તી માણસોને પહેલવેલે તરાનીજ કીરીઆથી તે મરનારના ખાકી તનને પવીતર કીરીઆ કરીને સંજોગે છે. તેમજ તેના ખાકી તનને ઠેકાણે પાડવામાંથી તરોજ કામ કરે છે. જો આવી જગે તરો નહિ હોય તો દીનના કાયદે તેમ ચાલેજ નહિ.

જો જીવતો શખસ તરાને નાપસંદ કરે પણ આખરે તરાથીજ તેનું ખાકી તન ઠેકાણે પડે છે. તેમજ તરો યાને નીરંગમાં બીજો શું ગુણ છે તે તપાસો. * મથુરાં દેશની વસ્તીમાં રામરાહો નામનો એક જોશી મહા પંડિત ૬૦ સને ૧૦૪માં થઇ ગયો. તેને ત્યાં ૧ વરસીઓ યાને સફેદ ગોધો હતો. તે વરસીઓ લીલું ઘાસ તથા સારા પાલા અને જડી છુટી વગર બીજું કંઈથી ખાતો નહિ. તેને ત્યાં યાને પેલા રામરાહો પંડિતની આગળ દરરોજ ઘણા દરદીઓ આવતા. તેમાં ખસુસ કરીને કાઢવાળાં, તથા સડેલાં માંસવાળાં, તથા લંગડાં, અને આંધળાં, આવતાં તેને યાને દરદીઓને ફક્ત પેલા વરસીઆનું યાને ગોધાનું મુતર અથવા તરો આપતો. તે તરો કોઇને ભરવા તો કોઇને તેના પરમાણુમાં પીવા આપતો. તેથી પેલા દરદીઓ નીરંજન થાતા ને સાફજ થતું. એમ ઘણા વખત સુધી તરાથીજ તે પંડિત ડોક્ટરપણું કરતો. એક વખત બીજો શખસ તે ગોધાને ચોરી લઇ જઇને તેને જગે બીજો તેના જેવોજ મુકી ગયો. જેવો પેલા પરજગાર પંડિતે પોતાનો વરસીઓ ચોરી લઇ જવાનું જો ન્યું. અને તેની જગ્યાએ બીજો તેવોજ મુકી ગયાનું જોયું. ત્યારે તેને પોતાની પરહેજગારીથી પેલા બીજા વરસીઆના તરાથીજ દરદીઓને હમેશ મુજબ સારાંજ કરતો હતો. તેને પુરેપુરી ખાતરીજ હતી કે ખુદ ગાય, દોરના તરામાંજ ગુણુ છે. તેથી મારો ગોધો બદલી લીધો તો શું થયું. પણ જેમ સારા ડોક્ટરને નાડીની પુરી સમજ હોય છે. તેમ તરો નાનાં મોટાં માણસને કેટલો આપવો તેમજ તેનો આંધો વપાસી વધારે ઓછો આપવો તેથી તેની ફતેહજ થતી. પણ પેલા ચોરે શું કીધું કે માણસને તેની શખતી ઉપરાંત કે ઓછો ઉપયોગ કરવા માંડ્યો તેથી તે આખરે નીજૂજ થયો. ને સાંમે રૂશવા થયો. ત્યારે આખરે પસેમાણુ થઇને

પેલા રામરાહો પંડિત આગળ આવી પોતાના ગુનાહની માફી માગી. ત્યારે પેલા પંડિતે કહ્યું કે તારું આકીન અરાજક રાખીને તરો વાપરતો તો તુ-નેબી ખોદાથી ફતેહ થતો. તે મુજબ આકીન રાખી રોજ તરો લેવો. અને તેનો ચોકસ ઉપયોગ કરવો. *

+ બાંબદાદે ઉડીને તરો યાને નીરંગ લેવો. અગર કદાચ નીરંગ ન-હિજ મળે અને દેશાવર તેવા કારણોથી નહિ મળે તો લીંબુ અથવા આ-ડનાં પાંદડાંનો રસ લેવો. એ વીશે સદ્દર કેતાબમાં જણાવેલું છે.

* ધનજી પાદરીના સવાલનો જવાબ.

+ સદ્દર ૮૪ દરવાજા.

દસ્તુર હઝરત આજર કએવાન, અને તેના શાગેરદે.

દસ્તુર હઝરત આજર કએવાનની માનું નામ શીરીન અને શીરી-
નના પાપનું નામ હોમાંઈઉન એ પાદશાહ નોશેરવાન આદેલની ઓલા-
દમાં હતો. દસ્તુર હઝરત આજર કએવાને પોતાની પાંચ વરસની ઉંમરમાંથી
થોડું ખાવાની અને રાતના ખોદા તાલાની ખંદગીમાં જાગવાની આદત
પાડી હતી. એ દસ્તુર હઝરત આજર કએવાન ૨૮ વરસ સુધી ખંદગી
કરવા બેઠો હતો. અને ત્યાર પછી ધરાનની જાનીનમાંથી નીકળીને હિં-
દુસ્તાનમાં આવ્યા હતા. અને ગુજરાતના પતણા નામના શહેરમાં ધણા
વરસ સુધી રહ્યા હતા.

ફરજાને બહેરામ નામના દાંનાવે શારસ્તાન નામની કેતાબ બના-
વી છે તેમાં લખીઉં છે કે જે દસ્તુર હઝરત આજર કએવાને ખંદગી
યાને પહેલાં તપ કરવા માણ્યું તેથી દુનીઆની તમામ હસ્તી જાણી
અને સરવે ધર્મ હાંસલ કર્યા.

દખેસ્તાન કેતાબનો જોડનારો એક શાધઅદ ઈમામ હોશેનની ઓ-
લાદનો શીરાજ શહેરનો રહેનારો આરેષ્ટ્ર નામનો હતો. તેનાથી સાંભળી-
ઉં જે કે કોઇ બે મુસલમાન સખશે ધણાએક કાબેલ હતા. તેઓ બંને
જણા એક દહાડો દસ્તુર હઝરત આજર કએવાનને મલવા ગયા પણ
હઝરત આજર કએવાનની કાબેલીઅત વિષે એકસ સમજાયા નહિ. તેથી
તેઓ આજર કએવાનની બદબોધ કરવા લાગ્યા. તેવામાં બેઉ સખ-
સોનો ઉસ્તાદ હતો. તે જાતે મુસલમાન હતો. તે શખસ એક દહાડે
રાતના રીઆજત કરતામાં એકાએક બેહોશ થયો. અને તે બેહોશીમાં
તેઓના પેગમ્બર મહમદ નું નુર ભરેલું મોઢું જોયું. મહમદે કહ્યું કે
તારા જે બે મુરીદ છે યાને એલા છે. તે દસ્તુર કએવાનની બદબોધ કરે

છે. પણ દસ્તુર આઝર કએવાન કાબેલ અને પુરો પહોંચેલો છે. તેમજ ગેખી નુરને જોનારો છે. અને દાનાઇમાં સરવેથી ચઢતો છે તેઓ તેની બદગોશ નહિ કરે. અને તેને સરવેથી મોહો જાણે આટલું બોલી તે ઉસ્તાદને કહ્યું કે તું ખી દસ્તુર આઝર કએવાનની ખીજમતમાં રહે. જ્યારે પેલો ઉસ્તાદ ખાખમાંથી હુશીઆરીમાં આવ્યો. ત્યારે સઇઅદ આરેફ કહે છે જે મને તે ઉસ્તાદ ઉઠીને કહેવા લાગ્યો જે દસ્તુર આઝરકએવાન એ શહેરમાં કાણુ છે. સખએ કે ખાદાના પેગમ્બર મહુમદ તેની ઘણીએક વખાણુ વાને તારીફ કીધી છે. અને મને તેની પાસે જવાનો હુંકમ કીધો છે. ત્યારે સઇઅદ આરેફ તે ઉસ્તાદની સાથે દસ્તુર આઝર કએવાનને ઘેર જવા નીકળીઓ. થોડોએક રસ્તો ચાલવા પછી રસ્તામાં બુલા પડીઆ. તેવામાં એક ફરહાદ નામનો દસ્તુર હઝરત આઝર કએવાનનો શાગરીદ આવી પહોંચ્યો. અને કહેવા લાગ્યો જે મારો ઉસ્તાદ તમને બોલાવે છે. તમને રસ્તો માલુમ નથી તેથી મને સામે તેડવા મોકલ્યો છે. પછી જ્યારે ફરહાદની સાથે દસ્તુર આઝરકએવાનની ખીજમતમાં આવી પહોંચીયા; ત્યારે ઉસ્તાદે એમ ધારીઉં જે હું પહેલો આઝર કએવાનને સલામ કરીશ. પણ તેમ તેનાથી પહેલાં સલામ થઈ શકી નહી. પણ પહેલો તે આઝર કએવાને ફારસી જખાનમાં સલામ કીધી. ત્યાર પછી અરબી જખાનમાં વાત કરવા લાગ્યા. પેલા ઉસ્તાદે ખાખમાં જોયું હતું તે સરવે વાતો દસ્તુર આઝર કએવાને પેલા ઉસ્તાદના બોલીઆ વગર કહી સંભળાવી. ત્યાર પછી આઝર કએવાને કહ્યું કે એ વાત કાઠને જણાવશો નહી. અને એ બેદનો પરદો ઉઘાડશો નહી. એ દસ્તુર આઝરકએવાન દુનીઆના લોકથી ઘણો ખરો કમ મળતો હતો.

ફરજાને બહેરામે શારેસ્તાન નામની કેતાબ બનાવી છે તેમાં લખેલું છે જે દસ્તુર આઝર કએવાન કહેતો હતો જે મારા રવાનને મેલા ૫ તન સાથે જે મીશાલે જાંમાનો તન સાથે છે. તે મીશાલે છે. કારણુ કે જ્યારે હું ચાહું ત્યારે રવાનને તનથી છુટું કરું. અને જ્યારે ચાહું ત્યારે પાછું તનમાં દાખલ કરું એટલે પદલે બદલ કરું છું.

દસ્તુર આઝરકએવાન પોતાની (૮૫) વરસની ઉંમરે પટણા શહેરમાં સને ૧૦૨૭માં મરણ પામ્યો. હીજરી સને લખવાનું કારણુકે તે વખતે મહમદી રાજ્ય હતું.

* હવે ખીજે ફરજાને બહેરામ એ ફરહાદનો છોકરો છે. એ

ફરગને બહેરામ ગોશવાદના ગોદરેજની ઓલાદનો હતો. તે શીરાજ શહેર માંથી નીકળી પીના શહેરમાં આવ્યો હતો. દસ્તુર આઝર કએવાન ની ખીજમતમાં એલમ, નજુમ, ફારસી, પહેલવી, તથા આરબી, બુખા નમાં દીનઆઈનાં એલમમાં તથા ખીજ તમામ એલમોમાં ઉસ્તાદથી ધણો કાબેલ થયો હતો.

એણે શારેસ્તાને એઆર ચમન નામની કેતાબ બનાવેલી છે. તેમાં પોતે લખે છે કે આતશ, ખાદ, ખાક, અને આબ, એ ચાર ચીજથી જે દુનીઆ પેદા થઇ છે. એ સરવે હું હઝરત આઝર કએવાનથી અને તેની મદદથી સમજીઓ અને પહોંચ્યો.

એ ફરગને બહેરામ એક વખતે અઝરત આઝર કએવાન આગળ ઉભો હતો. ત્યારે તેણે દીલમાં ધારીઉં જે મારા દીલનો બેદ વગર બે લવે દસ્તુર આઝર કએવાન મને કહે. ત્યારે તેમ આઝરકએવાને વગ ર બોલવે કહ્યો. એ કેતાબમાં એમ કહે છે જે ફરગને બહેરામ જાહેરમાં દેખાઇતો વેપારી હતો. એ ફરગને બહેરામ લાહોર શહેરમાં બેહસ્તનશીન થયા હતા.

+ ત્રીજો મોખેદ હોશીઆર એ તેહમતન રસ્તમની ઓલાદનો હતો. તેણે એક શરોદે મશતાન નામની કેતાબ જોડેલી છે. એ સખશ ધણો હુશીઆર હતો. એ મોખેદ હોશીઆર દસ્તુર અઝરત આઝરકએવાન તથા તેના શાગરદો આગળ આવી પહોંચીઓ હતો. એ પહેલી રાતથી તે બામદાદ મુધી તમામ રાત મોરદે ખોરાપ સુતો હતો. તેથી એપણુ એજ મુજબ સુતો. મોખેદ હોશીઆર સને ૧૦૫૦ હીજરી મુસલમાની વરસમાં અકબરઆબાદ શહેરમાં બેહસ્તનશીન થયો હતો.

+ ચોથો મોખેદ હોશ એ જમારપ હકીમની ઓલાદમાં હતો. દબેસ્તાન કેતાબનો જોડનારો કહે છે જે સને ૧૦૩૬ હીજરી મુસલમાનીના વરસમાં કાશમીર શહેરમાં મોખેદ હોશ મલીઓ હતો. એ સખશ હાથ નાં આંગળાં ઉપર તમામ બદનનો કાર જીલીને ઉભો રહેતો હતો. તે અરધી રાતથી તે સવાર સુધી ઉભો રહીને બંદગી કરતો હતો. એ મોખેદ હોશ ધણી કેતાબો જોડેલી છે. જેવી કે નોશહાડ, સીકનગબી ન અને જરેદસ્તઅપ્રસાર વગેરે.

+ દબેસ્તાન.

+ દબેસ્તાન.

* પાંચમે મોબેદ શરૌશ એની બુનીઆત બાપની તરફથી હઝરત જરતોસ્તની ઓલાદની હતી. અને માના તરફથી જમારૂપ હકીમની ઓલાદની હતી. એ સખસ ઘણો ખચરદાર અને પહોંચેલો હતો. એ અરબી, ફારસી, અને હિંદી, જબાન જાણતો હતો. અને ઘણાજ પરજગાર હતો. અને તમામ રાત બંદગી કરનાર હતો. અને એ અઝરત આજર કએવાનની ખીજમતમાં આવીને કેટલોક એલમ શીખ્યો હતો. એ દુનીઆના લોકોથી દુર રહેતો હતો. દખેસ્તાનનો બનાવનાર કહે છે કે મહુમદ મોહશન નામનો શખસ મને કહેતો જે મેં ૩૬૦ સવાલો યાને તકરાર ખોદાને સાબેત કરવાને મોબેદ શરૌશને મહોંડે સાંભળી હતી. તેમજ મોબેદ શરૌશની કરામત એવી હતી જે એક ગુમ થએલી ચીજને પેદા કરવી. અને એક ચીજ મોહુડાં આગળ હોય તેને એકાએક ગુમ કરવી. અને એક કાગળ ખીડેલું હોય તેની ખીના વગર જેવે અને વગર વાંચવે કહેવી અને ઘણા દહાડાની મંજલને થોડા દહાડામાં કાપવી. અને લોકોના બેદ કહેવા. અને એકજ વખતે ઘણીએક જગાએ દેખાવું. જે વખતે આપણી આગળ બેઠેલો હોય તેજ વખતે ૧૦૦ કોશ ઉપર ખીજાં આદમીઓની નજદીકમાંથી બેઠેલો દેખાય. તે જાનવર, ઝાડ, પથર એ સરવેની ખોલી સમજતો હતો. અને બેઠાં બેઠાં ખાણું પીણું પેદા કરતો. અને પાણી ઉપર, હવામાં તથા આતશમાં, ચાલતો હતો. એવી એવી ખીજ ધણી કરામતો કરતો હતો.

દખેસ્તાનનો જોડનાર કહે છે જે સને ૧૦૩૬ હેજરી મુસલમાની વરસમાં કાશમીર શહેરમાં મોબેદ શરૌશ મને મળ્યો હતો. અને કહે છે જે શીદુશ નામનો એક શખસ હતો. તેને એક ગુલામ ફતેહકારી નામનો હતો. તે ગુલામ ઘણાએક કાબેલ, પરજેજગાર અને દાનાવ હતો. તે કહેતો હતો જે ઘણીએક વખત મોબેદ શરૌશે મારા દીલનો બેદ કહ્યો હતો.

છઠો ઇઅજઘદાન શતાબ્દે. એ મોબેદ શરૌશનો શાગેરદ હતો. એ ઘણો દાનાવ હતો. એ પણ બંદગીના જોરથી ઘણાએક ચમત્કારો કરી બતાવતો હતો. એક દિવસ મોબેદ હોશીઆરને થોડાએક રૂપીઆની જરૂર પડી. ત્યારે તે મોબેદ શરૌશના શાગેરદ ઇઅજઘદાન શતાબ્દે પાસે ગયો. અને પોતાની ગરજની હકીકત કહી સંભળાવી. ત્યારે ઇઅજઘદાન શતાબ્દે હાથ લાંબો કરીને લાગેલાં દીકરાનો કકડો ઉંચક્યો

અને તેના ગોળ ૨૦ કકડા બનાવી તેની ઉપર ધૂંક મારી તેથી તે ૨૦ કકડાની ૨૦ સોનાની મહોર થઇ ગઇ. પછી તે મોખેદ હોશીરને આપી અને તે તેના ખરચમાં ચલાવ્યા. મોખેદ હોશીઆર કહેતો હતો કે ધર્મજ્ઞાન શતાએ કાંઇ વખત પોતીકા ધરમાં એવું કરતો જે જે કાંઇ તે ધરમાં જઇને જોતું તો તે ગરમા અમૃતાખ નજરે આવતો અને ધર્મજ્ઞાન શતાએ જ્યારે પોતાના દોસ્તો સાથે ખેસતો. ત્યારે એવો દેખાતો જે ગોયા મગરમજા એકેલું હોય તે તમામ મજલેશ લોકોને ખાવાનો ઈરાદો કરતો હોય તેથી લોકો બીને ધુજી નીકળતા ધર્મજ્ઞાન શતાએ પોતાની પાંધડીને આતશમાં નાંખતો પણ બળતી નહિ અને સલામત રહેતી અને કાંઇ વખતખેડો ખેડો હાથ હિલવી યાને કાંઇ પઢીને નજર આગળથી એકાએક ગુમ થતો. અને કાંઇ વખત હવા ઉપર નજરે આવતો અને કહેતો જે હું તમારી આગળ ખેડેલો છું પણ તમેને એવો દેખાઉં છું અનુશનો ઊંકરે: શીદુશ કહેતો જે એક વખત તે હું ધર્મજ્ઞાન શતાએની આગળ ખેડેલો હતો. તે વખતે તેણે એક પાણીની તસ લરીને તે મધે ચેરાગ સળગાવ્યો કે તુરત કેટલાએક મોર તે જગાએ પેદા થયાં અને પાણીની તસમાં યુડકી મારવા લાગ્યાં ત્યાર પછી તે મોર નાચવા લાગ્યા જે તમારો જોઇ હમો ધણાં હેરત થયા વલી એમ કહેવામાં આવે છે કે ધર્મજ્ઞાન શતાએ આતશની એહ રાશન કરી તે મધે ખેસીને ખેલ કરવો દખેસ્તાન કેતાખ નો જોડનારો કહે છે જે ધર્મજ્ઞાન શતાએ આતશ ખાતો મેં મારી નજરે જોએલો છે. ધર્મજ્ઞાન શતાએ મુતેલા આદમીની છાતી ઉપર એક ચીજ એવી મુકતો જે તે આદમી જે કંઈ આપણાં દીલનીં મુરાદ હોય તેના જગ્યાખ ઉંગમા દેતો.

÷ મોખેદ ખોદાજોએ હુરાત શહેરનો રહેનાર હતો. તે ધણાં વરસ સુધી બંદગી તથા દાનાવ લોકોની ખીજમતમાં હતો. તે કહેતો હતો જે મેં એક દહાડો ખોઆખ જોયો. કે તમામ ખોદાના લાલ તથા ઓલીઆ લોકો એકઠા થઇ મારી આગળ આવીને કહેવા લાગ્યા જે કાંઇ સાદ દીલતો તે વગર કીનાનો દીન મહજબની અદેખાઇ નહી રાખે તેવો પીર આને ઉસ્તાદ શોધી કાધુ ત્યારે કેટલાક વરસ સુધી મેં શોધ કીધી પણ તેવો કાંઇ મળીઓ નહિ. ત્યારે ફરીથી મેં ખોઆખ જોયો. કે

દસ્તુર અઝરત આઝર કઝેવાન નામનો એક મરદ વગર કીનાનો નીખા લેશ દીલનો છે. તે ઇશતખરના પારસ શહેરમાં છે. ત્યારે ફરજતે ખુશી નામનો દસ્તુર અઝરત આઝર કઝેવાનનો શાગરીદ હતો. તેની મારફતે હું દસ્તુર અઝરત આઝર કઝેવાનની ખીજમતમાં પહોંચીયો. મોઘેઢ ખોદાજોઝે અરખી તથા ફારશી, એલમમાં કાબેલ અને ફાજેલ હતો. સારી રાત બંદગીમાં મશગુલ રહેતો હતો. અને કઠીપણુ રાતના સુતો નહી. અને ચીઆર પહોર સુધી પોતાનો દમ બંધ કરતો હતો અને દરરોજ ખાતુ ઘણું કમ ખાતો અને જીલું બેળ ખોલતો નહી. જે કંઈ ખોલતો તે ભેદ ભરેલું અને દાનાઈ ભરેલું ખોલતો. પણ તે કાંઈના પુછ્યા વગર ખોલતો નહી. અને દસ્તુર અઝરત આઝર કઝેવાને જે કાંઈ ખોદાઈ ચમતકાર જોએલા તેની હકીકતની એક કેતાબ પોતે દસ્તુર અઝરત આઝર કઝેવાને જોડેલી છે તે કેતાબ ઉપર મોઘેઢ ખોદાજોઝે પોતે જા'મે કેખોશરો નામની એક શરહે લખેલી છે. તેથી તે ખેતોની કેતાબનો ખુલાશો આજે આપણાં જાણવામાં આવે છે. દખેસ્તાન કેતાબનો જોડનારો કહે છે જે સને ૧૦૪૦ હીજરી મુસલમાની વરસમાં કાશમીર શહેરમાં મોઘેઢ ખોદાજોઝે મને મળ્યો હતો. અને એજ વરસમાં દાનાઈ અને કાબેલીઅતથી ભરેલો મોઘેઢ ખોદાજોઝે બહેસ્તનશીન થયો હતો.

+ મોઘેઢ ખોશી એ બખ્તમલા નામની એક કેતાબ બનાવેલી છે. તેમાં અઝરત દસ્તુર આઝર કઝેવાનના તમામ શાગેરદોનો મરતખો તથા હકીકત લખેલી છે. તે મધે પોતે લખી જણાવે છે કે જીવાનીના વખતમાં મારી ખુશી એ હતી જે કાંઈ પીર યાને ઊસ્તાદશીખ કહાડું. ત્યારે ઇરાન, તુરાન, રૂમ, અને હીંદુસ્તાનના, તમામ શહેરો મધે જે કાંઈ મુસલમાન, હીંદુ, આરખી, તથા યાહુદી, લોકોના શેખ યાને પીર હતા. તે સરવે પાસે હું ગયો ત્યારે તે સરવે લોકોએ કહ્યું જે તમારી દીન મુકીને અમારી દીનમાં આવ. પણ મારું દીલ પોતાની દીન મુકીને બીજાની દીનમાં જવાનું નહિ. કારણ કે મારા દીલમાં જે મતલબ યાને મોરાદ હતી તે કાંઈ તે લોકોથી બર આવતી નહિ. પછી મેં જોયું કે આ લોકોની તમામ વાતો હુશરત ભરેલી છે. અગર તે શેખ, પીર લોકો પોતાને સાફ દીલના અને વગર કીનાના

કરીને કહેતા હતા. અને પોતે પોતાની ધણી એક વખાણ કરતા હતા. પણ મારું દીલ કાંઈ તે લોકો ઉપર લાગ્યું નહિ. ત્યાર પછી મેં એક દહાડે ખોઆળ જોયો કે એક મોટા દરીઆ છે. અને તે દરીઆની આસપાસ કેટલાંએક નદીનાળાં લાગેલાં છે. અને તે નદીનાળાં તું પાણી ખાઈ એક દરીને પાછું તે મોટા દરીઆમાં જાય છે અને તે નદીનાળાં મોટા દરી આને મળે છે. ત્યારે હું તે મોટા દરીઆને મુકી પેઆશો હતો તે નદી નાળાંનું પાણી પીવા ગયો તે નદીનાળાનાં કીનારા ઉપર ગણોએક ચીકણો અને ગંદો કાદવ કે જે મધે આદમી પગ મુકે તો માથાં સુધી ગળી જાય તેવો હતો તેથી કરીને તે પાણી નજદીક જઈ ન શક્યો. ત્યારે હું નાચાં ર થઈ પાણી પીવાની ફીકરમાં પડ્યો. તેટલાંમાં હોશ યાને અકકલ આંવી મને કહેવા લાગી જે તું ખોદા પાસે માગ કે જે તને મોટા દરીઆના પાણી આગળ પહોંચાડે. તેટલાંમાં મારે કાને એકાએક અવાજ આવ્યો કે આ આદમી મોટા દરીઆને મુકીને પાણી વાસ્તે નદીનાળાંની પ-પછવાડે શા માટે ખરાબ થાય છે. તે અવાજ સાંભળી હું તરતજ દરી આની તરફ ગયો. પછી મુખ્યારક ફરેસ્તાએ મને બશારત આપી અને કહ્યું જે એ મોટા દરીઆવ તે દસ્તુર અઝરત આઝર કએવાન છે. ત્યારે હું સમજ્યો જે એ નદીનાળાંને કિનારે જે કંઈ ઘડો કાદવ છે. તે એ વાસ્તે જે બીજા સરવે શેક પીર લોકો તઆશાખ યાને અદેખાઇ તેમ જ કીનાની નદી છે, તે નદીના કીનારા ઉપર જે કાંઈ જાય તે અદેખાઇના કાદવમાં ફસે. હવે જ્યારે મારી મુસ્કેલી આંશાંન થઈ ત્યારે હું મોખેદ ખોદાજેએની મારફતે મોટા દરીઆવ જે દસ્તુર અઝરત આઝર કએવાન હતો. તેની ખીજમતમાં પહોંચ્યો. અને જે કંઈ હું શોધતો હતો તે મને મળ્યું.

+ નવમો ફરજને બહેરામ દસ્તુર અઝરત આઝર કએવાનની ખીજમતમાં હતો. એને ફરહાદની પાસેથી એલમ શીખી કાબેલ થયો હતો. અને અરેજંઘે નામની કેતાખ બેનાવી છે. એ ધણાએક ઇલમવા જો અને કાબેલીઅતને પહોંચેલો હતો. પણ દુનીઆના લોકોથી દુર અને ખોદાતાલાને મળતો હતો. અને અરબી, ફારસી, શીરંગી. અને હીંદી, બોલીમાં ધણો કાબેલ હતો. શેખ શાહબુદીન મકતુલ નામના એક દાનાવ મુસલમાને એક હોકમતની કેતાખ અરબી જુઆનમાં બનાવેલી છે. તે કેતાખનો ફરજને બહેરામે ફારસીમાં તરજુમો કરીધેલો છે. ફરજને

બહેરામે કેતાબો લખીને પોતાનું જીજ્ઞાસુ ગુજરાન ચલાવતો હતો. અને તમામ રાત અંદગી કરતો હતો. પણ રાતના હરગેજ થઇને સુતો નહી. દબેસ્તાનનો ખનાગનાર કહે છે જે મેં એક દહાડે મોખેદ હોશીઆર સાથે લાહોર શહેરમાં ફરજને બહેરામને જોયો. અને તમામ રાત હું તેની પાસે બેસી રહ્યો. પછી સવારથી તે સાંજ સુધી મોખેદ હોશીઆર તેની આગળ બેઠો હતો. પણ હમો બંને જણાએ જોયું કે ફરજને બહેરામ પછાડે પગ કરી ઉગમણી તરફ મોઢું કરી એવો અંદગીમાં બેઠો હતો. કે તમામ રાત અને દહાડો બોલીઓ નહિ. અને અંદગીમાં મશગુલ રહ્યો. એવું ઘણીએક વખતે જોવામાં આવ્યું હતું. વળી કહે છે જે કોઇ વખત બે ત્રણ દહાડા સુધી એવો અંદગીમાં બેસતો કે ખાણું ખીખાતો નહિ. તેમજ પાણી ખી પીતો નહિ. અને પીઠ જમીન સાથે ખી લગાડતો નહિ. અને તે દુધ પણ બે ત્રણ દહાડે પીતો. સને ૧૦૪૮ હીજરી મુસલમાની વરસમાં ફરજને બહેરામ કાશ્મીર શહેરમાં બહેસ્ત નશીન થયો.

+ ૧૦ મોખેદ પરશતાર પટણા શહેરમાં જનમીઓ હતો. તેનો બાપ ખોરશોદ ઇસ્પહાન શહેરનો રહેનારો હતો. મોખેદ પરશતાર ઘણાએક પાકમરદ હતો. અને પાક પરવર દીગારની મદદથી થોડી ઉમરમાંથીજ ખોદાતાલાની અંદગીમાં પુરો પહોંચીને દસ્તુર અઝરત આજર કએવાનની ખીદમતમાં પહોંચીઓ હતો. એણે અર ખીને એલમ, ત્યા દાનઈ, કાબેલીઅત, ત્યા ઇનસાનીઅત અઝરત આજર કએવાનના શાગેરદોથી શીખ્યો હતો. એણે ઘણી ખરી મોખેદ શરોશની ખીદમત કરી હતી. એણે વીજે મોખેદી નામની એક કેતાબ બનાવી છે. એ પહેલી રાતથી તે બામદાદ સુધી કપાલ આસન ચાને માથું નીચે અને પગ ઉપર કરીને ઉભો રહેતો. અને અંદગી કરતો. સને ૧૦૪૯ હીજરી મુસલમાની વરસમાં દબેસ્તાન કેતાબ જોડનારને કેશમીર શહેરમાં મોખેદ પરશતારને મળ્યો હતો.

+ ૧૧ મો મોખેદ પીશકારનોખી જનમ પટણા શહેરમાં થયો હતો. એ મોખેદ પરશતારનો નાનો ભાઈ હતો. એ શખશ હિંદુસ્તાની રાગ રાગણી, બેતો, શેરો તથા દોહરાં જોડવામાં હિંદુસ્તાનના લોકોમાં એક કાબેલ હતો. અને દસ્તુર અઝરત આજર કએવાન તથા તેના શાગેરદોની

+ દબેસ્તાન.

+ દબેસ્તાન,

ખીજમતમાં ધણોએક વખત સુધી રહ્યો હતો. પાણુ તે મોખેદ શહેરની ખીજમતમાં ખોદાઇ બંદગી કરવા શીખ્યો હતો. એ દુનીઆના લોકોથી છુટો અને વેગળો રહેતો. અને કોઇ ધરમ અને દીનના મજબના કજીઆખોર લોકથી ધણોએક દુર નાસતો હતો. અને કોઇ મજહબને જુડો યા બલો કહેતો નહિ. સરવેને સરખું જાણતો. એ પોતાના વડા બાપ મોખેદ પરસતાર સાથે કેશમીર શહેરમાં આવ્યો હતો. અને ત્યાંથી ખોતા શહેરમાં રવાના થયો હતો. મોખેદ પરસતાર દમ બંધ કરવામાં ધણો પહેચ્યો હતો. તે ધણીએક વખતે દમ બંધ કરીને એ પહોર સુધી પાણીમાં ડૂબકી મારતો હતો.

દસ્તુર અઝરત આજર કએવાનની શાગેરદીમાં ખીજ પરકામવાળાઓએ પણ કરેલી છે.

મુસલમાન ૩. (૧) મહમદઅલી શીરાજી શાહ ફતેઅલીશાનો નીસાળીઓ. (૨) મહમદ સઈઅદ હસકહાની ઉસમદ હજરત (૨) ઈમામ હોશેનની ઓલાદનો આશુબેગકરમાંનલ.

યાહુદી એ. પહેલો મુશા અને ખીજે હાઝન

શીરંગી ૧ અનતોન પશોઆ દફ્ટરદાજ

રામભટ ઋષિ કાશીનો બ્રાહ્મણ. ક્ષત્રી રામચંદ્ર.

આપણા ધરમમાંથી ખીજ ધરમવાળા શીખીને તે લોકની બાપામાં લખાણ કરેલાં હોય. એમ અનુમાન લઇ શકાય.

ચોઝદાથ્રેગર, અથ્રોનાંન, આથ્રવન, શર્વેથી ચઢતા દરજ્જાવાલા છે.

આપણી જરતોસ્તી દીનમાં અથ્રા ખીજ ધર્મવાળાઓને જોઈશું તો ધર્મની ક્રીયા કરનારા, ધર્મને સમજવનારા, મરણ જીવનની ક્રીયા કરનારાઓ છે; કાંઈ પ્રજા ક્રીયા વીનાની નથી.

આપણી જરતોસ્તી દીનમાં દીનને આરાસ્તગી આપનારા મહાપુરુષો થઈ ગયા છે. આ મહાપુરુષોમાં જે હોરમજ્જની શક્તી પુરેપુરી જાણનારા ઓને પેગમ્બરો તરીકે ગણી ગયા છે. આ પેગમ્બરો પછીના તેના શાસ્ત્રો યાને તે અથ્રોનાંન વર્ગો છે.

હવે આપણે ઘણી જુની તવારીખ જોઈશું તો તેમાં જમશેદ છે એના રાજ્યમાં અથ્રોનાંનોના વર્ગને પહેલો ગણેલો છે

૧ અથ્રોનાંન ૨ રથેશતાર ૩ વાસ્તરીયોશ ૪ હુતોખ

આ ચાર વર્ગો જમશેદે બનાવ્યા છે. તેજ રીતે હિંદુ મનુની ધારા પોથીમાં પણ ચાર વર્ગો મલે છે. જેમકે ૧ ગોર એટલે બ્રાહ્મણ, એટલે મગજશક્તીવાળા ૨ ક્ષત્રીય એટલે છાતીના કામવાલા ૩ ખેડુત એટલે ખેતીવાલા. ૪ શુદ્ર એટલે અનાર્થ યાને મજૂરી કરનાર.

ઉપર જોયા તે ચાર વર્ગો કંઈ થોડા કાળના નથી. પણ હજારો વરસના છે. હવે જમશેદ જે ચાર વર્ગો બનાવ્યા છે. તેમાં

પહેલો અથ્રોનાંન તે માથાં તરીકે ખીજો પહેલવાન તે હાથ તરીકે ત્રીજો ખેડુત તે પેટ તરીકે અને ચોથો કારીગર તે પગ તરીકે.

હવે આપણા મોટા પાદશાહો જે પેશદાંદીવાંનથી. તે શાંશાંનીયાંન સુધીના કેટલાએક અથ્રોનાંનમાંજ ગણાએલાં છે. કેમજે પાદશાહ છે તે માથાથી મગજશક્તિથી સુધી છે. હવેજમસેદે અથ્રોનાંનને પહેલો માથાં તરીકે મુકેલો છે. * અવસ્તા-મેહેર યજ્ઞની બેઉ બાજુએ બે શક્તીઓ જે રશને અને ચીસ્તી છે તેના રશને જમની તરફથી જાય છે અને ચીસ્તી ડાબી તરફથી જાય છે. બેઉ ફરેસ્તાઓ તે રાસ્તી ફીયા કરનારાઓ તે અથ્રોનાંનો છે કેમજે રશને તે રાસ્તી અને ચીસ્તી તે ફીયા કરતી શકેદ શક્તી છે.

= અવસ્તા—ઉશતનો જતો આથવ યોસ્પિતામો જરથુસ્ત્રો.

અર્થ—સુકરાનાં આપણે માટે સપેનતમાન જરતોશત નામનો એક અથ્રોનાંન જન્મીયો છે. કે અવેશ સર્વે રાસ્તી શીખવશે, ત્યારે બ્રાહ્મણો તે અથ્રોનાંન છે. દાદારની પેહેલી ઉપ શક્તીને અથ્રોનાંન ગણેલો છે. કેમજે રાસ્તી અને ફીયા એ બેઉ સાથે જોજમાં છે.

આથવન કોણને કહેવો તે વીશે ÷ જે રાખસ તમામ રાત અશો સંકટમાંથી છુટકારો કરનારી ચિનવત પુલ તરફ કુશાદગી આપનારી અને સાથી સરસ બેહેસ્ત મેલવવાની નેકી તે તરફ પોહોંચાડનારી એવી અક્ષતને ચીનવતપુલ પશાર કરતા ખુલાશાથી જમ શકાય છે ત્યારે અથ્રોનાંન સર્વેથી પહેલો છે.

હવે હિંદુ મનુની પૌત્રીમાં ૪ વર્ગોમાંથી બ્રાહ્મણોનો મોટો દરજ્જો છે. કે જ્યારે ઇશ્વરે જગત શરબ્યું ત્યારે તેના મુખમાંથી બ્રાહ્મણો નીકળ્યા જરથુસ્તના મરણ પછી જરથુસ્ત્રો તેમોના જયનશોનાના આઠ ધર્મ ગુરૂઓ અથ્રોનાંનોએ બેખીલોનમાં એ સદી સુધી અકુમત ભોગવી ગએલા છે. એમ બેરોસસ કહી જાય છે. આ ૪ વર્ગોને માથે એક ફરેસ્તો મહુવકલ છે. જેમકે અથ્રોનાંનો

* મેહેરયસ્ત કરદો ૩૨ ફકરો ૧૨૬

= ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૨૪ ફકરો ૯૪

÷ વંદીદાદ પરગરડ ૧૮ ફકરો ૬

ઉપર આતશ આદરકરોળા. પહેલવાનો ઉપર આતશ આદરપુરજીન. કારીગર ઉપર આતશ આદરપુરદાદ. હવે જેમ આપણા ફરેસ્તા આ ૪) વર્ગો ઉપર મહુવકલ છે. તેમ હિંદુના ૪ વર્ગો ઉપરથી છે જેવા કે બ્રાહ્મણો ઉપર દેવતા શીવ. ક્ષત્રીય ઉપર દેવતા કૃષ્ણ. વૈશ્ય ઉપર દેવતા બ્રહ્મા. શુદ્રો ઉપર દેવતા ગણેશ યા ગણુપતી છે. હવે આપણે એજ ત-પાસીએ કે દીનને માન આપનારા કેવા ગણાય છે.

અર્થસ્તા.

વનેનનાંમ વંધહેનતાંમ વઓનુષાંમ દઓનોશાયામ ઇધ
અશોનામ અષોનેનાંમય અહુમય દઓનાંમય બઓધસ્ય
ઊરવાનેમય ફરવધીમય યજમમદે યો અષાધવઓનરે

* અર્થ—દીનના કાયદાઓને માન આપનારા હવે પછી માન આપનારા તથા જેઓ માન આપી ચુક્યા છે તેઓના તેમજ દીનનો ઇલમ શીખવનારા અશો નરો તથા અશો નારીઓ એ સઘળાં જેઓ રાસ્તીને માટે ફતેહથી લડ્યાં તેઓના જનને, અંતઃકરણને, બુદ્ધિને, રવાંનને અને ફરવધીને આ જગાએ હમો માન સાથે યાદ કરીએ છીએ.

+ બધારે સમજ માટે અર્થ— આ જલાં પ્રાણીઓ મારા જેવા યજ્ઞશને કરનાર જોતીને તથા હમો યજ્ઞશની કરનારા મજ્ઞદ્યસ્નો દોસ્તો, શિષ્યો, હેરબદો, વિદ્વાનો, નરો, અને નારીઓ, ઉમરે નહિ પુગેલાં ઓ, કનૈયાઓ, ઉદોગ અને ધંધો કરનારાઓ, એ બધાંઓ માનને પોંચો આ બેઉ ફકરા ઉપરથી જણાય કે જે જે બહેદીન આશ્રવાન થાયે તો દીનને કાયદે જની શકે છે. કેમ જે ઉપલા યજ્ઞશનીના ૬૪ માં હામાં યજ્ઞશની કરનાર જોતી અને યજ્ઞશની કરનાર મજ્ઞદ્યસ્નો દોસ્તો શિષ્યો એટલે ઉસ્તાદ, એરબદો, એ બધા ઓને એક સરખું માન આપેલું છે. ખરા આશ્રવનો છે તેને તો મોટા માન સાથે યાદ કરેલા છે.

÷ જલામણુનો જે મારગ તેઓ મજ્ઞદ મને શીખવીઓ છે. તે દીનના પેશવાઓનો સંપુરણ મારગ અશોઈના તરીકા મુજબ બુલંદ થએલો છે.

* ફરવરદીન યસ્ન કરદો ૩૧ ફકરો ૫૫

+ યજ્ઞશની હા ૬૪ ફકરો ૧૨.

÷ યજ્ઞશની હા. ૩૪ ફકરો ૧૩

+ બીજો દાખલો હોરમજદી રાહ રશમો દેખાડનાર હોરમજદી પાદ શાહ અથવા દેશના માલીક હોરમજદી દશતુરાંન દસ્તુર જે અશો તથા અશોઈનો સરદાર તેને હું ઇજન કરું છું. મીજલસમાં આદરમાન આપું છું ઉપલા ખેડ ફકરા ઉપર બરાબર જોશું તો હાલમાં અસજમાં મોટો ફરક પડે છે. ખુદ દસ્તુર મોખેદને અવસ્તામાં ફરેસ્તાની માફક આદરમાન આપે છે. ત્યારે તેઓ કેવા પરહેજગારો હોવા જોઈએ.

હવે કેવા **અધૈરનાન** શોધવા તે વિષે આપણે વંદીદાદમાં જોઈએ.

x જરતોસ્તે હોરમજદને પુછીશું કે હાલમાં મુલકોના જે માણસો પોતાના રીઝન થએલાં તનને પાક કરવા માંગે તેઓએ શું તદબીર કરવી. અથવા કેને શોધી કહાડવો. ત્યારે હોરમજદે કહ્યું કે આ સૌથી પવિત્ર જરતોસ્ત એક અશો નરને જે અશો મરદ સાચા વચન બોલ નારો માંથ્ર બણનારો, તથા રાસ્ત હોય અને જે મરદ યોજદાથેગર પાસેથી માંજદીઅસની પવીત્રાઇને લગતું કામ ધણી સારી રીતે શીખેલો હોય.

ઉપલા વંદીદાદની પરગરડ ૯ મી નો ફકરો બીજો કહે છે કે યોજદાથેગર પાસેથી માંજદીઅસની પવીત્રાઇને લગતું કામ ધણી સારી રીતે શીખેલો હોય આ ફકરા ઉપરથી હરે છે કે **આથ્રવન** અને યોજદાથેગર એમાં ચઢતો ઉતરતો દરજ્જો હોવો જોઈએ.

હવે આથ્રવન કેનને કહેવો + હોરમજદે કહ્યું કે ઓ અશો જર તોસ્ત તે રાખસને **આથ્રવન** કેવો જોઈએ કે જે રાખસ તમામ રોત અશોમાં ગુજરે સંકટમાંથી છુટકારો આપનારી ચીનવત પુલ તરફ કુશા દગી આપનારી મદદ આપનારી, દુનીઆને ફતેહ આપનારી, અશો તરફ પહોંચાડનારી અને સઉથી સરસ દુનીઆની યાને **અહેસ્તાની** સઉથી સરસ ચીજ જે નેકી તે તરફ પહોંચાડનારી એવી અકલને પુછે યાને એવાને **આથ્રવન** કહેવા.

મારા વીચાર મુજબ **આથ્રવન** તે શેરેશેર ફરીને દીનની વાચેજ કરનાર અને યોજદાથેગર તે ચોકશ કીરીઆ કરનાર હોય.

હવે પેગમ્બર સાહેબ જરતોસ્ત આ ૪ તોલાંના સરદાર છે. અને પો તે ધરમને આગળ વધારી આપણને વધારે શીખવેલું છે.

+ વીશપરડ હા. ૧ ફકરો ૯

x વંદીદાદ પરગરડ ૯ ફકરો ૧ તથા ૨.

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧૯ ફકરો ૧ થો.

જરથુસ્તે આપણને ગેતી અને મીનો આ બેઉ જાંઘીને સુખી કરનાર છે. આ સુખી કરવાને કુદરતી કાયદાની બે શાખા છે. તેમાં પહેલી રૂપેનામીનો અને બીજી અથ્રેમીનો હવે આ બેઉ મીનોની ત્રણ ત્રણ ડાળીઓ છે. જેની કે રૂપેનામીનો હુમન, હુખન, અને હુવરેસ્ત, ત્યારે અથ્રેમીનોમો દુશમત, દુગુખત અને દુગવરેસ્ત હવે આ ત્રણ ડાળીઓ ઉપ ચાર ઉપર ડાળીઓ છે. તે ડાલી તે ચાર વર્ગો છે. પહેલો અથ્રોનાંન, બીજો રથેશતાર, ત્રીજો વાસ્તરીઓશ અને ચોથો હુતોશ આ ચાર તોષાં તે માણસના શરીર ઉપરના પરીક્ષાના ભાગ છે. હવે આ ચાર તોષાંની ઉપર પાંચ મુલ છે. પહેલો ઘરનો વડો, બીજો મહોલ્લાનોવડો, ત્રીજો શહેરનો વડો, ચોથો દેશનો વડો અને પાંચમો જગનનો સરદારધર્મનો વડો જરતોસ્ત સાહેબ. ત્યારે જરતોસ્ત સાહેબ દુનીઆનાં ગુરૂ છે,

+ અવસ્તા-નમાનીઓ વીશીઓ જંતુમો દખીઓમો જરથુસ્ત્રો પોખયો

અર્થ-ઘરનો, મહોલ્લાનો, શહેરનો, દેશનો, અને પાંચમો જરતોસ્ત સાહેબ પાદશાહનાબી સરદાર છે. હવે આપણા અવસ્તામો અહુ અને રતુના બે શબ્દો મલે છે. તે જરતોસ્તી દીનનાં ટોળાંનો રાસ્તી ધન્સાદ કરનાર, આદેલપણું, રાસ્તીપણું, પરહેજગારી, જાંઘી, આદેલ વમાસવું, તેજ બહાર પાડવું અને હરદમ અહુરમજદને યાદ કરવા, નેક દીનઆધનતું કામ પુરતું કરવું યાને કરાવવું. અને નાવેર જીવાંમ સાથે જાંઘી ગુજરવી પોતાના રવાનને આવતી જાંઘીનો હીસાબ આપવાની હરદમ યાદ રાખવું. અને પોતાના ભીતરમાં દ્યેન યાને અંતઃકરણ પાક રાખવું. અને આવતી જાંઘીમાં રવાનને રાહેત આપનારા છે કેમજે તે ક્રીયા કરનાર અને કરાવનાર છે. તે અહુ અને રતુ છે.

x અવસ્તા-યો દ્યેનો દેશો દ્યેન યાઓ હુમાઈ દ્યેનાંમ દ્યેશીઆદ અર્થ-દીનનો દીન શીખવનાર જે દીન શીખેલો હોય તો સામાને દીન શીખવનાર થાય છે. અથ્રેનાંનો શીખવનારને ઉપાધીયો કહેલો છે તે દસ્તુર છે દસ્તુર છે તે આ દુનીયાથી ચઢતી દુનીઆમાં પોંચાડનારો છે કેમજે દીનના દસ્તુર ઉપર વહુકર્પાંન આતશ અને હોમયઝદ અત નેરીયોંસંગ આ ત્રણ શક્તી દસ્તુર ઉપર છે.

+ વજશની હા. ૧૯ ફકરો ૧૮

x શરોશહાડોખત યસ્ત કરદો ૩ ફકરો ૧૪

આવા અથ્રોનાંનો દરજ્જો સર્વેથી મોટો છે.

હવે આપણા અવસ્તામાં અથ્રોનાં ઉપર આતશ મહવકલ છે તેમ હિંદુ મનુના પુસ્તકમાં બી છે કેન્યારે ઇશ્વરે જગત સરબુ ત્યારે તેના મુખમાંથી બ્રાહ્મણો નીકળ્યા. એ બ્રાહ્મણો ઉપર દેવતા શીવ છે. તેજરીતે અથ્રોનાં ઉપર આતશ આદર કરેલા છે.

+ હવે બોલુ ફરીઆન આતશ અથ્રોનાં બાપ તરફનું તોખમ અને મા તરફના દુધની અસર ઉપર મહવકલ છે. જો આ બેઉ અસર શરખી હોય તો તેને ત્યાં આથ્રોનાં જન્મે છે. અને તે રાસ્તી અસરવારો મલે છે. બોલુ ફરીઆન આતસને યાદ કરેલા છે. અવસ્તા-આતરેમ બોલુ ફરીઆનેમ યજ્ઞમધે.

બોલુ ફરીયાં આતશના પ્રતાપથી જે અથ્રોનાં પેદા થાય છે તે દુનિયાની વૃદ્ધી યાને દીન વધારવાને માટે છે

* અવસ્તા-અથ્રોનાંસયા પછતી અજાંથ્રેમ યજ્ઞમધે યોધ યેયાં દુરાત અષો ઇષો દખ્યુનાંમ અર્થ—અથ્રોનાંનોનાં પાછા આવી પોહાય વાને હમો વખાણીએ છીએ જેઓ દેશોની પવિત્રાઇ વધારવાની ખાએશ રાખતા દુર સુધી જાય છે.

આ અવસ્તા ઉપરથી અથ્રોનાંનોની ફરજ વીશે આપણને ઇશારો મલે છે કે દીનનો ફેલાવો કરવા માટે બાળ મલુકોમાં જતા હતા.

અથ્રોનાંનોને જે ૧૫ ખસલતથી સાફ ઠેરવેલો છે. તેમાં ફક્ત ત્રણ શબ્દ પાક મનશની રાસ્ત ગવશની અને ખેરેડી કુનશની આ ત્રણ હોનરમાં મનશની, ગવશની, અને કુનશની, આ મોતેખર કલામો અથ્રોનાંનોને સોંપેલા છે.

હવે આપણને જાણના અવસ્તામાંથી ત્રણ વર્ગોના નામ મલે છે. યોજદાથ્રેગર અથ્રોનાં અને આથવન છે હવે અથ્રોનાં વીધે આજે કંઈએક હલકુ બોલનારા હોય તો તેનું કારણ મારી સમજ શકતી પ્રમાણે અમલમાં સાત વર્ગો હશે. અને તે સાત વર્ગો તેના નીમેલાજ ધંધો કરનારા હશે. કેમજે એ વીધે * વીશપરડમાં જોતી

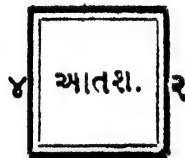
+ યજ્ઞશને. હા. ૧૭ ફકરો ૧૧

* હપતન યસ્ત કરદો ૮ ફકરો ૬

* વીશપરડ હા. ૩

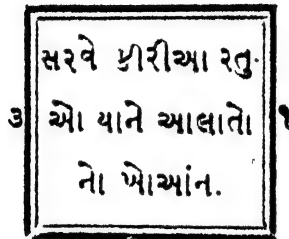
યાને યોજ દાઘગર રાસપી યાને આતર વખશીને કીરીઆ કરતાં સાંત વરગ વારાગાને સહિ સહિની જગા ઉપર હાજર રહેવાને હોકમ કરે ત્યારે સરવે સાત વરગ વારા સહિ સહિની જગા ઉપર આવીને જવાખ આપે છે. કે હું હાજર છું આ કીરીઆ વંદીદામાં અથવા ગાહમ બારની વીશ પરડ જેને જેવી હોય તો તેને ખાતરી કરવી. યોજદાઘગર યાને જેતી અને તેની સામેનો રાસપી વીસે નીચલા જેતી અને રાસપીના ચક્ર જેવો. ત્યારે અધ્રાનાનોના સહિ સહિના ધંધા અસલ જુદા હોશે ત્યારે આજે અધ્રા નાનો એક હાથે કરી બેઠા તેથીજ નખગાપણું યાને પાછળપણું દેખાય છે. બાકી અધરનાંન ટોલું સરવેથી ચડતો અને સરવેથી સરસ છે.

૭

૬

૫

જે ૧૧

જેતી બેઠેલો છે. અને ઉપલા સરવે ધંધાવારા વરગોને હાજર બોલાવે છે.

આ વીશપરડના ૩ જેહાની પહેલાં યોજદાઘગર જેતી જે કીરીઆ કરનાર બેઠેલો છે. ત્યારે તેની સામે તેનો જે રાસપી ઉભેલો છે. તેને જેતી બોલે છે. હાઉઅનાનેમ આશતાધએ ત્યારે તેને રાસપી તે હા ઉઅનાંનની જગા ઉપર જઈ જવાખ આપે છે. કે અજેમત્રીશાએ એનો ખુલાસો જેતીરાસપીને કહે છે કે હાંવનાને હાજર કર ત્યારે રાસપી તેની જગા ઉપર આવીને બોલે છે કે તમારા હોકમને હું માખે થાઉં છું. એજ મુજબ બીજવાર જેતી આતર વખશીમ આશતાધએ એટલે આતરખખશીને હાજર કર ત્યારે

રાસપી વલી તેની બીજી જગા ઉપર જઈને જવાળ આપે છે કે અજેમ વીશાએ એટલે હું તમારા હોકમને તાપે થાઉં છું. એજ મુજબ લીજ વાર જોતી ફરખેરેતારેમ આશતાઇએ એટલે ફરખેરતારને હાજર કર. ત્યારે રાસપી વલી તેની ત્રીજી જગા ઉપર જઈને જવાળ આપે છે. કે અજેમ વીશાએ એટલે હું તમારા હોકમને તાપે થાઉં છું.

એજ મુજબ ચોથીવાર જોતી આખેરેતીમઆશતાઇએ એટલે આ ખેરેતેમને હાજર કર. ત્યારે રાસપી વળી તેની ચોથી જગા ઉપર જઈ ને જવાળ આપે છે અજેમવીશાએ એટલે હું તમારા હોકમને તાપે થાઉં છું.

એજ મુજબ પાંચમીવાર જોતી આશનેતારેમઆશતાઇએ એટલે આશનેતારને હાજર કર ત્યારે રાસપી વળી તેની પાંચમી જગા ઉપર જઈ ને જવાળ આપે છે કે અજેમ વીશાએ એટલે હું તમારા હોકમને તાપે થાઉં છું.

એજ મુજબ છઠીવાર જોતી રથવેશકેરેમઆશતાઇએ એટલે રથવેશ કેરેમને હાજર કર. ત્યારે રાસપી વરી તેની છઠી જગા ઉપર જઈ ને જવાળ આપે છે કે અજેમવીશાએ એટલે હું તમારા હોકમ ને તાપે થાઉં છું.

એજ મુજબ સાતમીવાર જોતી શરોષાવેરેજેમ આશતાઇએ એટલે શરોશના દરજ્જાવાળાને યાને સાંચાંને હાજર કર. ત્યારે રાસપી વલી તેની સાતમી જગા ઉપર જઈને જવાળ આપે છે કે અજેમવી-શાએ એટલે તમારા હોકમને તાપે થાઉં છું.

હવે ઉપરના દાખલા જોવાથી અથરોનાના સાત જુદા જુદા ધંધા થયે છે. એ સાતે વરગવાળા સહિ સહિના નીમેલાં કામ કરતા હોશે. એ વિષે આખણેને બેહસ્તનશીન એરવદ કાવસજી એદલજી કાંગા તેમજ શેરીઆરજી ભર્યા તેમજ યુરોપિયન વિદ્વાનખી સાખીત કરે છે કે આ સાત જુદા ધંધા છે. કેમકે જોતી એક જગા ઉપર બેઠો છે. ને રાસપી દરેક નક્કી નીમેલીજ જગો ફરી ફરીને હાજરનો જવાળ આપે છે. અને રાસપી સહિની જગો ઉપર આવીને હાથ અને પગ જોડીને હાજરી આપે છે. ત્યારે આગલા જમાનામાં સાતે ધંધાવાળા હાજર થતાજ હતા. પાછળના વખતના અનુક્રમે બધા ધંધા એક હાથે થઈ પડ્યા. ત્યારેજ આજે અથરોનાનોની હાલત આવી જુદી થઈ પડી હોય છેવટે

જણાવીશ કે જે * શખશ યજ્ઞશની કરીઆ વગર ગાયા ગાયા વગર
અવસ્તાને યાદ કરીઆ વગર, પોતે શીખ્યા વગર, બીજને શીખવ્યા
વગર તમામ રાત બીજનાં ઉપર પડી રહે. અને વળી મુઆ પછી પો-
તાના વાંન માટે ફતેહને માટે મચ્છરાખતાં હોય તો તે શખસ ઠગાઇથી
પોતાને આપવાંન કહેવો નહિ. આવંદીદાદનો ફકરો આજના અથરોનાં
નને ખરેખરે લાગુ પડે છે.

આતશ અને તેની બુલંદી તેના ધાતુ

અને હસ્તી છેલ્લી શોધ મુજબ.

આતસ કુલ દુનીઆને રોસ્તી આપી મદદ કરનાર તેમજ નુર આપનાર છે. આતશ વિષે આપણા અવસ્તામાં બેહદ તારીફ તેમજ તેના ઘણા ગુણો જણાવેલા છે. આતશને આપણા અવસ્તામાં આશ્રો અથવા આતર બોલ મલે છે. એને પાજંદમાં તેમજ ફારસીમાં આતશ બોલયા ઓળખીએ છીએ. આતશનો ધાતુ અદ એટલે 'ખાવું' થાય છે. જેમ ખોરાક ભરમ કરીએ છીએ. તે સૂર્યની, વીજળીની તથા જ્વાળામુખી પર્વતમાંથી નીકળતા ગરમ પ્રકારોની બાળી ભરમ કરી નાંખવાની અસર ઉપરથી આતશ ખ્યાલ રખાતો હતો. આ આતશ ઉપરથી અરદીબેહસ્તઅમશાશપંદ તેમજ આદરયજ્ઞ મવકલ છે. કારણકે આતશ એ શબ્દના અવસ્તામાં બે અરથ વપરાયેલા છે.

સાધારણ આ દેખાઇતો આતશ તેની ઉપર આદર યજ્ઞ મવકલ છે. અને અંદીધ અત્યંત વામુરૂપી હાલત જેને અંગ્રેજીમાં ઇથર કહે છે. જેની મારફતે મરમી ઉત્પન્ન થાય છે. એ ઇથર ઉપર અરદીબેહસ્ત અમશાશપંદ મવકલ છે. + આતસ વિષેનું વર્ણન મુખ્ય આવે છે જે આતશની નીચાએશને નામે ઓળખાય છે. તેમજ + પાંચ જાતના આતશ જણાવેલા છે.

૧. આતરેમ બેરેઝીસવંધ.
૨. આતરેમ વોહુ ફરીઆન.
૩. આતરેમ ઉરવાજિસ્ત.
- ૪ આતરેમ વાજિસ્ત.
૫. આતરેમ સપેનસ્ત.

ઉપર કહેલા પાંચ આતશો તપાસીએ.

૧ પહેલો આતશ બેરેઝીસવંધ એનો ધાતુ બરેજ એટલે બુદ્ધિ ધનું. એટલે ઘણો ફાયદો કરનાર. એ આતશ વિષે પહેલવી * બુનદેહેશ જણાવે તે કે એ આતશ હોરમજદ આગળ મીનુઆન મીનુના તબકકામાં રોશન રહે છે. અને એનું મથક આતશબેહેરામમાં છે. વળી ÷ જહસ્પરમમાં જણાવેલું છે કે શરોશયઝદ આ આતશનો મદદગાર છે. વળી બુનદેશમાં લખે છે કે આ આતશ પૃથ્વી, પહાડો, હોરમજદની પેદાશોમાં, બળતા પહાડ અને બીતરની ગરમી સાથે સરખાવી શકાય છે.

બીજો આતશ વોહુ ફરયાનનો ધાતુ ફી એટલે પેયાર કરવો એટલે લોહીને ઘણો પ્યારો આ આતશને પહેલવીમાં એનો અરથ સારી રીતે ફેલાઈ જનાર કહેલો છે. માણસ અને જાનવરોના દીલમાંનો એ આતશ છે. હાલની વિદ્યા પ્રમાણે પ્રાણીઓના દીલની ગરમી ગણાય છે. એ આતશનું કામ ખોરાક પચાવવાનું છે. તેમજ તનને આરામ આપવાનું અને આંખને નુર આપવાનું છે. એમ જહસ્પરમમાં કહેલું છે.

ત્રીજો આતશ ઉરવાજિસ્ત એનો અર્થ ઝાડ પાનને જીવાડનાર એનો ધાતુ ઉરવાજ એટલે વધારવું. અથવા ઉરવરા જીવવું. આ ઉપરથી ઉરવાજિસ્ત બુનદેશ તથા જહસ્પરમ પ્રમાણે ઝાડ પાનમાંની ગરમી છે. એ આતશને પાણી જોઈએ પણ ખોરાક જોઈતો નથી. એ આતશનું કામ ઝાડપાનના બીજમાં અને જમીનની બીતરમાં દાખલ થઈ ત્યાંના પાણીને ખરમ કરી જાત જાતના રોપા પેદા કરવાનું છે. જો આ ગરમી હેમ નહિ તો પાક શરો થાય નહિ. જ્યાં ઉરવાજિસ્ત ગરમી નહિ હેય ત્યાં એમ બને છે.

* બુનદેશ બાબ ૧૭

÷ જહસ્પરમ ૧૧ બાબ

એથી આતશ વાજુસ્ત એનો અર્થ સેતાબ જનાર થાય છે. એના ધાતુ વજ ફારસીમાં વજુદન એટલે સેતાબીથી જવું થાય છે. જલ્દસપરમ અને ખુનદેશ પ્રમાણે એ વીજળીક શક્તિ અને વાદળાંમાંનો આતશ છે. એ આતશ હવા સાફ કરે છે. આજની વિદ્યા પણ દેખાડે છે કે હવામાં વીજળીનાં તેજનો થવા પછી હવા સુધરે છે. વીજળી પડવા પછી હવામાંની ઓક્સિજન નામની ગેસ સંકોચાય છે. જેને ઓઝોન ગેસ કહે છે. એ ઓઝોન ગેસની ખુબી એ છે કે કાઢવાદ તથા ખરાબ વાસ દૂર કરે છે,

પાંચમો આતશ સપેનીસ્ત છે. એનો ધાતુ ઉપરથી વરધી કરનાર એવો અરથ થાય છે. ખુનદેશ તથા જલ્દસપરમ પ્રમાણે એ આતશ તે આ પૃથ્વી ઉપર આપણને રોજ નજરે પડતો આ દુનીઆમાં બળતો આતશ છે. આ આતશને ખોરાક યાને કાઠી જોઈએ છે. કેમકે એ આ તશમાંથી નજરે પડતું રૂપ છે. તેથીજ વરધી કરનાર છે. અને અનેક કામોમાં વરધી કરનાર છે.

ઉપર જોયું તેમ પાંચ આતશોનું ટુંક જ્ઞાન યહી આપણે ફક્ત આતશ નીયાએશ ઉપર તેના ટુંક મુદા જોઈએ. આતશ નીયાએશમાં આતરો અહુરહે મજદાઓ પુથ્ર. એનો અર્થ આતશ હુરમજદનો પુત્ર છે. આ પુથ્રમાં ઘણા ભેદ સમાયલો છે. સાધારણ માણસ ફક્ત આતશને હુરમજદનો પુથ્ર જાણી વીચારે છે. પણ એના ઘણા ભેદો ગુપ્ત સમાયેલા છે. પુથ્ર યાને એટો તે હોરમજદની રોશનીમાંનું અંશ છે. આતરો અહુરહે મજદાઓ પુથ્ર. આ ગુપ્ત મુદાને બરોબર સમજવો જોઈએ. આ દુનીઆની હસ્તીનો તમામ આધાર ગરમી ઉપર છે. ગરમીની ગેરહાજરી થઈ કે તેનો નાશ થયો, આપણામાં જે જીવ છે તેને અવસ્તામાં ઉશતાન કહેલો છે. એ ઉશતાન ગરમીને લીધે છે. જે ગરમી નીકળી ગઈ એટલે ઉશતાન યાને જીવ ખતમ થયો.

આપણા જીસમની ચીજોમાં ઘણીજ નુરમંદ ચીજ તે આતસ યાને ગરમી છે. સેમેટીક ધરમમાં જ્યારેખી માણસના દીકામાં અહુરમજ આવીઓ હતો. ત્યારે તે આતશનો આકાર લીધો હતો. એ મીશાલે અહુરમજદનો ખ્યાલ કરવો હોય તો આતશને જોવાથી તેનો ખ્યાલ મનમાં ઉતારી શકાય છે. આવા ગુપ્ત કારણોસર આતસને હુરમજદનો પુથ્ર ગણેલો છે. તેથી એ સરવેથી નુર ભરેલો ગણાય છે તેથી એને એક મરતબો છે. તેમજ સામા જાણનાર માણસોને માગેલું નુર અને મુરાદનો

બખશનાર છે તેમજ માણુશ જાતનું રક્ષણ કરનાર છે તેથી એને પુત્ર કહેલો છે.

એજ પુત્ર યાને બેટા વિષે તેમજ મુરદનો આપનાર તથા એ યજ્ઞ છે તે વિષે આપણા ધરમ પુસ્તકોમાં પણ ઘણા ખુલાશા મળે છે. પણ તેથી વધારે તાજુબી ભરેલા ખુલાશા હિંદુઓના વેદમાંથી આપણા ધરમ પુસ્તકોને મળતા મળે છે. તે નીચે પ્રમાણે હિંદુ ઋગ્વેદમાં તેના આઠમા મંડળની શરૂઆતમાં પહેલા મંત્રમાં અગ્નિ યાને આતશની સ્તુતિ કરેલી છે. તેમાં યજ્ઞમાન અને ઈશ્વર શક્તિનાં રૂપ કહેલાં છે. એનાથી ઉતરતો દરજ્જે ઇંદ્રનો ગણેલો છે. વળી એજ વેદમાં લખે છે કે પિતા પોતાના પુત્રપર કૃપા રાખે છે તેમ જો અગ્નિ આતશ તું અમારી ઉપર રાખજે. વળી એજ વેદમાં કહેય કે અગ્નિ જગતનો પતિ, મનુષ્ય માનવનો ઘણી, પુત્ર અને મિત્ર કરી કહ્યો છે. એટલુંજ નહિ પણ અગ્નિ ને સરવેનો ગુરૂ યાને હોતારી તે આપણે જે જોતી અને રાસીનું મુલ ગણેલો છે.

વળી અથરવેદમાં તથા શતપથ બ્રાહ્મણવાળા ગ્રંથમાં લખે છે કે અગ્નિને પરમેશ્વરે દેવતાઇ પેદા કરીઓ છે. અને અગ્ની બે તેજ રાખે છે. એક સફેદ અને બીજો રાતો વળી જેમ આપણે આતશને તુર તરીકે ગણીએ છીએ. તેમ હિંદુગીતામાં લખે છે કે કૃષ્ણ અરજુનને એવી ખબર આપે છે કે ઈશ્વરનું સથલ અગ્ની ચેહમાં છે, આ દાખલાને મલતો આપણી યજ્ઞશનીમાં મલે છે. કે હોરમજદનું તન બીજાં સરવે તનો કરતાં શ્રેષ્ઠ છે. હવે હોરમજદનું તન તે ક્યું તેની નીશાનીમાં કહે છે કે આ રોશનીઓમાં ઘણીજ બાલાતર છે તે હોરમજદનું તન છે.

આ ઉપલા દાખલાથી સાબિત થાય છે કે હોરમજદનું અંશ એ આતશમાં છે. તેથી એને પુત્ર ગણેલો છે.

હવે આતશ નીયાસમાં ખરેનંગોશિવધોમજદદાતેહ એરીય નાંમ ખરેનો મજદદાતેહ કાયયખરેનધોમજદદાતેહ. એનો અરથ ઘણો નુરમંદ કાયદેમંદ ઇરાંણીનુર અને કેહાનીનુર વારો એ નુરમંદમાં ઇરાંણીનુર અને કેહાની નુર. આ બેઉ નુર આપણા કેહાની પાઠશાહોને મલેલું છે. તેજ કાયદે આપણને બી આતશમાંનું નુર આપણે બી નુરમંદ થવાને ચાહીએ છીએ. આ ઇરાંણીનુર તથા કેહાની નુર

ઉપરાંત બીજાં બી નુરો આપણે માણસ જાત ઉપર વારેદ થાય છે. પણ આપને ધણીજ પરહેજગારીથી આપોને તેનો બદલો મલે છે.

અવસ્તા * કવધશ ઉશરવંધહે વરોએશ ઉશરવંધહે અસ્તુઅંતહે ગરોએશ મજદદાતહે એએસતહે વેરોએશ મજદદાતહે.

અરથ—કેયાંની પાદશાહ કેખશરો પાદશાહની તથા આદર આદગાંન શહેરમાં આવેલા કેખશરો પાદશાહના સરોવરની હોરમજદે પેદા કીધેલા અસતવંત નામના પહાડની, હોરમજદે પેદા કીધેલા ચએ અસ્ત નામના સરોવરની.

આ અવસ્તાનો સાર એજ છે કે આદરઆદગાંન શહેરમાં સરોવરની આગલ કેખશરો પાદશાહે બંદગી કીધી. અને અસતવંત નામના પહાડની ઉપર કેખશરોપાદશાહે આદરગુશસપ નામના આતશને તખત નશીન કીધેલા, અને ચએચશત વર ને ગોફા ગણેલો છે. પણ આજની શોધમાં તો એને સરોવર ગણે છે. આ ચએચસ્ત સરોવર આદરખધજાંનમાં આવેલો છે.

૭ અવસ્તા—રએવનતહેગરોધશમજદદાતહે. અરથ—રએવનત નામના પહાડ ઉપર આદરખુરજીન નામના આતશની જગા હતી. ખુન દેશમાં તથા ફારસી રેવાયતોમાં એ આદર ખુખુરન આતશ વિષે જણાવે છે કે એ આતશને અશો જરતોસ્તે ગુશતારપ પાદશાહની દરગાહમાં લાવીઆ હતા. તેની ખુખી એ હતી કે કાથી સુખદ ખુશખોધ વગર હમેશ રોશન રહેતો હતો. અને કાઠખી ચીજથી ખુજદ જતો નહિ.

+ અવસ્તા—નેરયોસંગે યઝતે એ એક આતશનું તથા ફરેસ્તાનું નામ છે. આ નેરયોસંગે યઝદનું કામ દુનીઆને આપ્પાદ કરવામાં પોતાની હકુમત ચલાવી શકે છે. અને બીજી રીતે એ ફરેસ્તાઓ દાદાર અહુરમજદનાં પેગામો પહોંચાડે છે. તેથી આપણેબી આ ફરેસ્તા નેરયોસંગ પાસે સારી શકતીઓ આપણેબી મળે તેવી દુવા માગીએ છીએ. તે નેરયોસંગ આપોને આપેચ.

આતરશજસત આદેદીએએમ હખહુશેએરેતે અરથ—હાથ ઉપર આતશ નેગાહ કરે છે. જેમ દોસ્ત દોસ્તની નજદીક. આ આપણને

* આતશ નીઆએશ.

૭ આતશ નીઆએશ.

+ આતશ નીઆએશ.

શું દેખાડે છે. કે હાથ ઊપર નજર કરીને બેઠેલો દોસ્ત બિભેલો આવનાર દોસ્તના હાથ ઉપર નજર કરે છે.

આ બેઉ દોસ્ત તે જે આપણા માણસના શરીરમાં જે અરદીબેહસ્તની જે ઈથરની ઓછી ગરમી તે અરદીબેહસ્ત તે દોશત આદર જે મહાભારત ગરમીવારો તે બેઠેલો દોસ્ત છે. કેમજે આપના રોજમાં અરદીબેહસ્તને ડાબે ગણેલો છે. ત્યારે આદરને હમાં મુકેલો છે. તે અરદીબેહસ્તથી બેવડી ગરમીવારો હોવાથી આ બેઉ દોસ્તને સંબંધ છે. કેમ જે સુકી કાઠીનો આપનાર અરદીબેહસ્તવારો ઓછી ગરમીવારો છે. આ ઉપરથી જે હમકારા યાને સાથે મળી કામના કરનારા જેવાકે અરદીબેહસ્ત આદર શરોશ બેહેરામ.

હવે શરોશ અને બહેરામ સાતે તે શરોશ હંમેશ આતશથીજ આપોને અગમચેતી કરે છે. તે બેહેરામ, આતશ આદરાંન અને આતશ દાંહાદમાંહ આ ૩ ઉપમાંથી આતશ તેને યાદ કરીએ છે. આતશબહેરામના આતશને શરોશયજ્ઞ શાતે મોટો તાલુકો રાખવાથી પાદશાહનો ખેતાબ અખશેલો છે પણ આદરીઆન તેનો વજીરાત તરીકે દુનીઆને કારોબાર ચલાવવાનો છે. તેથી પાદશાહને તાબે વજીર શહેરે શહેર અને ગામે ગામ આદરીઆનના જરૂર જણાવેલી છે. આપને ઈતિહાસમાં દેખાડે છે કે આદરીયાંન જગેજગ અસલ હતા. તે વજીરનુંજ કામ છે. હવે આતશ દાહાદગામાં એ આતશ આપણું રક્ષણ કરનાર આપણને આપણી તંદુસ્તીમાં મદદગારી કરે છે.

હવે ઉપલા જે આતશ આગળ ઉભા રહીને તે આતશને યાદ કરી તે પછી ખીજ આતશો જેવાકે આદર ગુશરુપ આતશ અસનવંત પહાડ ઊપર કેખશરો પાદશાહે તખ્તનશીન કરેલો તે આતશ છે.

આદાર ખોરદાદ એ આતશ વિષે શાહનામામાં લખે છે કે અરદેશર બાબેકાંનના મમાવા બાબકે સવપનામા આદરખોરદાદને જોયો હતો. વળી જરતોસ્તબહેરામ જરતોસ્ત નામામાં લખે છે કે એ આતશ આપની દીનની ગોવાહી આપવા આદરખોરદાદ શાહ ગુસ્તાસ્પની દરબારમાં એક ફરેસ્તા તરીકે બાવીઓ હતો.

આદાર ખુરજીન મેહર—એ આતશ શાહ ગુસ્તાસ્પે રએવંદ પહાડ ઉપર પુસ્તે વીશતાસપાન નામની ટેકરી ઉપર તખ્તનશીન કીધો હતો. ખુન દેશમાં લખે છે કે આ આતશને આપની દીનની ઇમાનદારી જાહેર કરવા માટે તખ્તનશીન કરીયો હતો.

હવે આતશ મીનોકરકો જોઈ આ આતશ વિષે વધારે ખુલાશી મળતો હોય તો એજ દરશે કે ૪ અનાશરો માંના જે પહેલો આતશ, બીજો બાદ, ત્રીજો આખ ચોથો ખાક, હવે આ ૪ અનાશરો માં ઉપલા આસમાનની નીચાણમાં અને આ પૃથ્વીની ઉંચાણમાં જે પહેલો તેકવનાર તે આતશનીનોકરકો થરે કેમ જે ૪ અનાશરોની એક એકની મદદથી આ પૃથ્વીનું બધારણ છે. તેમજ સરવેને એ ૪ અનાશરમાં મલી જવાનું છે. તેજ કાયદે આ સરવે આતશોનો ફરરોખ યાને જોત મીનોકરકો શાંદ મલે છે. જો કામ આ દીનના કાયદે આતશની પુરી જલવણી કેરે તેને તેના રવાંનને છેવટે સારો રહતો મલે છે. અને આતશમાંથી જે ફરરોખ યાને રોશની કમ થાય છે. તે ફરરોખ યાને રોશની મીનો કરકામાં મલે છે. માટે સરવેની છેવટે આતશની નીચાણમાં મીનોકરકાને મોતાં માનથી બાદ કરેલો છે.

આ મીનો કરકો આતશમાં હોરમજદનું નુર છે અને એ નુરમાંના નુરનું અંશ આ આતશોમાં હોય કેમજે એની ગરમી દુનીઆની વરધી કરનારી છે. તેથી સરવે આતશોનો સરદાર આતશ મીનોકરકો છે. આ દુનીઆમાંથી જે આતશોમાંથી ફરરોખ નીકળી જાય છે તે આતશ મીનો કરકો સાથે મલે છે. ફરરોખ તે આતશમાંથી જે રોશનીનું મુલ જોખ થાય, તે રોશની મીનોકરકો આતશ પાસે મલે.

આતશ અને તેનો ટુંક ઇતિહાસ.

પ્રાચીન આર્યન પ્રજાઓએ હસ્તીનાં જે ચાર તત્ત્વો ગણેલાં છે. જેવાં કે આતશ, પાદ, આબ, અને ખાદ, ગણેલાં છે. આ દુનીઆમાં હસ્તી ધરાવતી સઘળી ચીજોમાં ચઢતી અને ઉતરતી પંક્તીમાં આતશના તત્ત્વ સમાયેલાં છે. ત્યારે દુનીઆની હસ્તી તે આતશ છે. આતશ ને દુનીઆ માં વસતા માનવીઓની જુદી જુદી કોમો પવિત્ર ગણી ચોકસ કીરીઆ માં તેનો ઉપયોગ કરે છે. આતશ વગર માણસનું જીવન નથી. જુદી જુદી ભાષામાં આતશને માટે એક સરખા બોલો બોલવામાં આવે છે. જેમકે આતશ એ વિષે અવસ્તામાં આશ્રો, પાન્દમાં આતશ, વેદમાં હતાશ, ખીલારોકીમાં આલીન, ફારસીમાં આતશ, ફરદીશમાં અધી, આરન-એર, અફઘાનીમાં એર, બલુચીમાં આયર, આરમેનીયનમાં આતુર, અને ગુજરાતીમાં અગ્નિ, તેમજ દરેક કોમમાં એવાજ શબ્દના હેર ફેરથી આતશને પીછાને છે. જરતોસ્તી લોકો આતશને અતીશે માન આપી તેના નુરમાં અહુનુ દાદારનુ નુર આતશમાં સમાયેલું છે. એમ ગણી તેને અતી માન આપીએ છીએ.

આતશની ઉત્પત્તિ વિષે કહે છે કે પેશદાદીઆન તબકકાના પાદશાહ હોશંગ જે ૪૦ વરસ રાજ કરી ગયો છે તેણે શોધી કાઢીઓ છે.

ધરાનના ઇશતખર ફારશમાં આવેલા એક પાહાડ આગળ એક જખર જશત અજદાહ જણાયો, અને તે અજદાહને એક પથ્થર મારીઓ તે પથ્થર અજદાહને નહિ વાગતાં એક ચક્રમકના પથ્થરને વાગવાથી બેઠી ની અથડામણ થવાથી તેમાંથી એક અજબ રોસ્તની પ્રગટી નીકળી. તેને રોશન કરવા તે જગાના ઘાસ અને લાકડાં સળગીઆં અને તે આતશ માંથી એક ગેબી અવાજ નીકળ્યો; કે ઓ પાદશાહ એ ગેબી નુર છે;

અને એને કેબલો કરવાને લાયક છે. આ નુરનો અવાજ સાંભળી તે નુરની શેતાએશ પાદશાહે કીધી; અને તે આતશને શહેરમાં લાવી એક ગુમજ બાંધી તેમાં મુકીઓ. અને તેનું નામ નુંરેખુદા કરીને રાખ્યું. તે દિવસથી આતશની રોશની શરૂ થઇ. પાછળથી આ આતશનું નામ ઈરાનીઓ આદરખોરદાદ કહેતા હતા. અવસ્થામાં આ આતશને આતશહોરવતાત કહે છે. આ આતશના કેબલાને રોશન કરવામાં આવીઓ તે દિવસે આપણે રોજ ૨૬ મો અને માહ ૯ મો હતો. એ દિવસે મોટું જશન પાદશાહ હોશંગે કીધું હતું કે જે જશનનું નામ જશનેશદેહ કરીને રાખીઉં હતું. આ જશને શદેહ આજેખી જાહેર છે.

યુનાની લોકોમાં એવી કથા છે કે દુનીયામાં આતશ નહતો, પણ પ્રોમીનયુસ નામના દેવે ખેહસ્તમાંથી લાવી આ પૃથ્વીમાં આપીઓ.

૩મીઓ આતશને અતી માન આપતા હતા. અને વેસતા દેવીને મવકલ થએલી જાણાવે છે. આ ૩મીઓમાં ટોચની લગાઇ પછી ૪૦ સ૦ ની પુર્વે ઈરસ નામે એક પહેલવાને પુજા કરવાનું દાખલ કરેલું. છે. તે પછી રોમના ખીબન રાજા નયુમાને એક મકાન બાંધી પેલે સ્તાઇનની ટેકરીની હેઠળ બાંધાવીને ત્યાં આતશને સદા બલતો રાખીઓ હતો. આમ એક હજાર વરસ સુધી ચાલ્યું હતું. અને મરદોને બદલે છોકરીઓને રાખી હતી. આ છોકરીઓને ૭થી ૧૦ વરસની ઉંમર સુધી આતશ કેમ જાળવવો તેનું શિક્ષણ આપતા. ત્યાર પછી ખીબાં દશ વરસ સુધી નવી કુમારી છોકરીઓને શીખવવાનું કામ કરાવતાં હતાં. આ કુમારીકાઓનું કામ આતશની જાળવણી અને સંભાળનુંજ હતું. જે આતશને નવેસરથી બનાવતાં તો તેઓ કાચની મારફતે સુરજની ગરમીથી આતશ મેળવતાં હતાં. આ કુમારીકાઓનો પોશાક તમામ સફેદ હતો, અને સફેદ રંગ શીવાય ખીબાં રંગનાં પેરણુ હતાં નહીં.

જરમનીમાં ચોકશ ભાગના લોકો આતશની પુજા કરતા હતા. અને આતશની બંદગી કરતા હતા.

બલગેરીઓને જેઓ તુર્કસ્તાનમાં રહે છે. તેઓ હજી આતશની પુજા કરે છે. અને આતશને સુરજ અથવા સુરવા કહે છે. આ સુરજ અથવા સુરવા તે સુરજને માન આપનારખી છે.

યુનાન દેશમાં **અથેનસ** શહેરમાં **પેલેશઅથેની** એ નામનું એક મકાન હતું. તેમાં બંદગીને માટે જથુક આતશ બળતો રાખવામાં આવતો હતો.

ગ્રીસ કાયર એટલે પ્રાચીન ગ્રીકલોકો પાસે એક એવો આતશ હતો કે તેઓ તેની મદદથી દુશ્મનોને સહેજમાં નાશ કરી નાખતા હતા. આજે એ આતશ રહ્યો નથી.

યુથોનીક બોહિમીઆ તથા તાતાર લોકોમાં એક એવો રિવાજ હતો કે એક અપવિત્ર માણસને પવિત્ર બનાવવો હોય તો આતશને સળગાવી તેમાંથી તેને લઇ જતા. ત્યારપછી તેને પવિત્ર થએલો ગણતા.

ક્રિમેશનો પણ પોતાની **મારકમાસ્તરસ** નામની દીગરી કેળે ત્રીજી પદવીમાં આતશના પાતરાંની આગળ ગુઠણે નખીને સેજદો કરવાને શીખવે છે. અને આતશ ઉપર ખુશબો મુકવાસાથે તેઓ એકને કીરીઆ બોઅદનાર ઠેરવે છે. એ કીરીઆ કરનારને હુઝમીસ્ત કહે છે. આતશ ઉપર ખુશબો મેલવાને ક્રીમેશનો એવું સમજે છે કે તે ખુદાને પસંદ છે. અને ઘણું ઉત્તમ કામ છે.

યાહુદી લોકો પોતાના દેવલોમાં બંદગી કરતાં એક બંદગીમાં આતશની સ્તુતિ કરે છે. તેમાં એવું બોલે છે કે ફરેસ્તાઓ પણ એક બીજાને કહે છે કે તમે આતશને ખુબવશો નહિ. વળી તેજ બંદગીમાં ખુદાની બંદગીમાં કહે છે કે તું પોતે અશો છે. અને બળતા અંગારા એવો છે. વળી યાહુદી લોકો માને છે કે દેવલના મુરતને દિવસે આકાશ ઉપરથી અગ્નિ યાને આતશ ઉતરીઓ હતો. અને તે ઘણી મુદત સુધી બળવી રાખ્યો હતો. જેમ જરતોસ્તીમાં વીજળીનો આતશ મેળવે છે તેમ યાહુદીઓએ પણ મેળવેલો છે.

મુશાપેગંબરે એક દહેરું 'બાધીઉ' હતું અને તેમાં એક શમેદાની ગોઠવી હતી. જેને યાહુદીઓ ધી હોલી કેડસ સતીક કહેતા હતા અને તે દરસાંજે સળગાવવામાં આવતી હતી.

સુલેમાનના દેહરાંમાં એવી ૧૦ સુનાની સમેદાની આખીરાત સળગાવવામાં આવતી હતી. એનેજ મલતા જમશેદ પાદશાહે એજમતી ચેરાગ સદાનો બલતો બનાવીઓ હતો.

હીબરૂઓ પોતાના રહેવાના મકાનમાં આખી રાત ચેરાગ બાલવાની પોતાની ફરજ સમજતા હતા. કદાચ તે ચેરાગ ખુબજ જતો તો મોટી આકૃત ગણતા હતા.

બાઈબલમાં એવું જણાવેલું છે કે પાપીનો ચેરાગ બુજઈ જશે. લાટીન યુનાની લોકો પોતાનાં દેવળમાં એક ચેરાગ અને જાહેર સરઘ-સમાં મશાલ બારવાનો શવાબ સમજે છે. અને તેથી રોમના સેન્ટ પીટરસના દેવલમાં અને બીજી બીજી જગ્યામાં રાત દિવસ ચેરાગ બલતો રાખવામાં આવે છે.

ખ્રીસ્તીઓનાં બાઈબલમાં લખે છે કે મુશા તથા ઇશ્રુહલ અને દાનીઅલને ખુદાતાલાએ પોતાનાં ફરમાનો જે જાહેર કરીઆ હતાં તે આતશના બલતામાંથી બતાવીડિહતું. વલી ક્રાઈસ્ટ જે છેલ્લે દિવસે આવનાર છે તેથી આતશના બલતામાંથી દેખાવાના છે. વળી એ બાઈબલમાં જણાવે છે કે ખુદા છે તે આ દુનીઆની રોસ્તી અને જાહેરી અથવા તુર છે.

હિંદુ ધર્મશાસ્ત્રમાં આતશની સ્તુતિ વીશે આવેલું છે. ઋગ્વેદનાં દશ મંડલો છે. તેમાં આદમાની શરૂઆતનું પહેલું મંત્ર અગ્નિની સ્તુતિનું જોડેલું છે. અને તેની સરવતી વાસી કરી ગણેલું છું. જેને પ્રીતિપુર્વક વહાલા યજમાન તરીકે બોલવામાં આવે છે. અને તેને ઇશ્વર શક્તિના રૂપ તરીકે કહ્યો છે. અગ્નીથી ઉતરતો દરજાનો ઇંદરનો ગણેલો છે. વળી ગીતામાં કૃષ્ણ અર્જુનને એવી ખબર આપે છે કે ઇશ્વરનું સ્થળ અગ્નીની ચેહમાં છે.

વિષ્ણુ પુરાણમાં બ્રહ્માના મુખમાંથી પેદા થયેલા પુત્ર અગ્નીનું વર્ણન આપે છે. વલી હિંદુઓ હોમ યજમાં આતશનો ઉપયોગ કરે છે. મોટા મોટા યજ્ઞ કરતાં આતશને સાથી ચઢતો ગણે છે. અને તેથી એની જગા ઘણીજ ચઢતી રાખે છે. આપણે આતશને હોમજ્ઞદનો પુત્ર ગણીએ છીએ. તેજ રીતે આ ઋગ્વેદમાં પણ છે. મહુમદીઆન લોકો આતશને ઘણી ડીરીઆ વખતે આગળ રાખે છે. ને સુગંધી ચીજ બાળે છે. તાબુત અને ઓરસ એ બેઉ ટાંકણે આતશને માન આપે છે. કેમકે તાબુતમાં ધુપ આપીઆ વગર તાબુત કરતા નથી. અને ઓરસ વખતે રાતના લાઇટ સલગાવીઆ વગર ઓરસ થતો નથી.

એ સિવાય હલકી કોમવારાખી મરણ વખતે અને લગન વખતે આતશને હાજર રાખે છે.

હવે આપણે આતશને સરવેથી મોટો દરજાનો રાખી આતશમહેશમ, આતશ આદરીઆત, અને આતશદાદગા, એવા ખેતાબથી ઓળખીએ છીએ.

હવે આતશબેહેરાંમ એમાં શબ્દનો ફેર છે. આતશબેહેરેઆમ. આ આતશ બેહેરેઆમ એ ખરો છે. આતશ એટલે અગ્ની તત્વ પ્રકાશીત ઝરે. બહેરે એટલે મુરાદ અને આમ એટલે ખલકત હવે આતશબેહેરેઆમ એનો અર્થ સામટી રીતે એમ થાય છે કે સર્વ જગતની પ્રજાની મુરાદ બર લાવનારો અગ્નીનો ઝરો ઉપલા બોલ ઉપરથીજ આપણે આતશબેહેરાંમ બોલીએ છીએ.

હવે કદીમ જમાનામાં ધરાનમાં ફક્ત આતશગાહ, આતશ કંદેહ, આતશખાને હતા. હવે આતશ બેહેરામ એ બોલ કેમ આજે વપરાય છે. તેનું કારણ છે. જ્યારે ધરાનથી આપણું ટોળું હિંદુસ્તાન આવવા દરીઆઈ મારગે નીકળ્યું હતું. તે દરીઆમાં કુદરતી ઘણું તોફાન થયું. ત્યારે અધેરમાંનોએ આ તોફાનથી બચીએ તેમ ધારી માનતા લીધી કે જો આ મુશકેલીના વખતમાં બેહેરામ યજ્ઞ યાને બેહેરામ ફરેસ્તો મદદ કરે તો હિંદુસ્તાનની જમીન ઉપર ઉતરતાંજ પાક બેહેરામ યજ્ઞની યાદમાં એક આતશ બેહેરામ ખાંધશું. આ મુરાદ બર આવી અને સહી સલામત હિંદના દરીઆ કિનારે આવી પોહોંચ્યા. ત્યાર પછી માને લી મુરાદ બેહેરામ ફરેસ્તાને યાદ કરી આતશ બેહેરામ બનાવીઉં બનાવવાની પહેલાં જાહીરાણા જે રાજા હતો. તેની પરવાનગી લીધી અને પોતાની સાથે ખિરાશાનથી લાવેલા આલાતોથી આતશ બેહેરામ બનાવી આ બનાવવાનો હિંદુ સંવત ૭૭૭ સાતસોં સીસોતેર અખાડ વદદને દિવસે. એટલે સંવત ૭૭૭ના દસમ મહીનાના ચોવીશમે દિવસે આતશબેહેરામ તખ્તનર્શીન કીધા. આતશ વિષે કયા ચાલે છે કે પ્રથમ આતશ બેહેરામ કીધા તે વૈજા વીજળીનો આતશ મેળવવા માટે વડા દસ્તુરે જંગલમાં પત્થરની એક મોટી શીલા ઉપર સુખડ મુકીઉં અને ચારે દીશાએ ચાર પરહેજગાર મોખેદોને લણુતર લણુવા ઉભા રાખીઆ. અને યુવક અવાજે માથાણી લણીઆ. વડા દસ્તુરે આકાશ જોઇ ગેળી શકિતવાલા નીચના કલાંમો લણીઆ. તેથી તુરત એક વીજળી પેડા સુખડપર પડી. અને આતશ રોશન થયો. આ વાતને ઘણી મુદત થઇ, આ વીજળીનો આતશ બીજા આતશો સાથે હાલના ઉદવાડાના આતશબેહેરાંમમાં છે.

આ આતશ બેહેરાંમ બનાવતાં ૧૬ બાતનાં આતશોને સામેલ કરવામાં આવે છે. વળી પાદશાહને ઘેરના આતશ તેમ ફકીરના ઘેરના આતશ સાથે થાય છે. તેમજ આતશબેહેરામનો સેજદા કરવાનું પાદશાહને ફરમાન છે. તેમ ફકીરનેથી છે.

હાલમાં જરતોસ્તીઓનું વડું આતશખેહેરામ ઉદવાડા ખાતે છે. આ ઉદવાડાના આતશખેહેરામ છે તેજ આતશખેહેરામ ધરાનથી આવી જાદી-રાણાની રજથી પ્રથમનું જ બનાવેલું છે. એ આતશખેહેરામમાં ખુદર-તી વીજળીનો આતશ છે.

હવે આ ઉદવાડાના આતશખેહેરામની તવારીખ એવી છે કે ધરાનથી આવ્યા પછી સંજળામાં જાદી રાણાના રાજમાં સંજળને જ બનાવીડું હતું. ત્યાર પછી જાદીરાણાના વંશના તાબામાં થતાં વરસો રહ્યા પછી ઈસ્વીસન ૧૪૬૯માં મહમુદખેગડાએ ચઢાઇ કરીને જાદીરાણાનું રાજ લીધું. ત્યાર પછી જરતોસ્તી ઉપર જીલમ ગુજરવા માંડ્યો. આ જીલમ-થી આતશખેહેરામને લઇને બાહારોતના પહાડોની ખીણોમાં ૧૨ વરસ સુધી જઇ રહ્યા. તે પછી ત્યાંથી વાંસદાના જંગલમાં જઇને ૧૪ વરસ સુધી રહ્યા. આ વખતે નવસારીમાં ચાંગા આશા નામે એક તવંગર ખેહેદીને મદદ કરી આ આતશખેહેરામને નવસારીમાં ઇસવીસન ૧૪૯૫ માં લાવી સ્થાપના કરી. નવસારીમાં આ આતશખેહેરામ ઇ. સ. ૧૭૩૨ વેર નવસારીમાં રહ્યા હતા. પણ ઇ. સ. ૧૭૩૨માં પીંડરાઓનો જીલમ ગુજરવા માંડીઓ તેથી મોખેદોએ તેજ સાલમાં સુરત લઇ ગયા. ને ઇ. સ. ૧૭૩૩માંજ પાછા સુરતથી નવસારી પાછા લઇ ગયા. આ પછી સંજળના મોખેદોને અને નવસારીના મોખેદોને હકનો વાંધો ઉઠીઓ. તે વાંધાનો ઇનસાફ સોનગઢ ગાયકવાડની દરબારમાં ગયો. આ ઇનસાફ સંજળા મોખેદોના લાલમાં ઉતરીઓ. ને ગાયકવાડે આતશનો પરવાનો કરી આપ્યો. તેથી નવસારીમાંથી આ આતશખેહેરામને ઇ. સ. ૧૭૫૧ માં તા. ૧લી અકટોબરે વલસાડ લઇ ગયા. ત્યાર પછી સર્વે મોખેદોએ એકમત થઈ આ અંજીમને દામાજીરાવ ગાયકવાડ પાસેથી પરવાનો લઇ ઇ. સ. ૧૭૫૨ના અકટોબર મહીનાની તા. ૨૮મીએ ઉદવાડા ખાતે જઇ આ આતશખેહેરામને હંમેશના સ્થાપન કીધા કે જે હાલમાં પણ ઉદવાડામાં કાયમ છે. એ ઉદવાડાના આતશખેહેરામને સરવેથી મોટું માન છે. તે ખુદ ધરાનની શાખા છે.

હવે જરતોસ્તીઓની વસ્તી ઘણીજ નાની છે. અને મુખ્ય આતશખે-હેરામો હિંદુસ્તાનમાં તથા ધરાનમાં મલીને ૧૦ આતશખેહેરામ છે. તેમાં ૨ ધરાનમાં છે. જેમાંનું ૧ યઝદ શહેરમાં છે અને એ આતશખેહેરામ શાશાનીઆન પાદશાહના વખતનું છે. ખીજું આતશખેહેરામ કેરમાનમાં છે. અને હિંદુસ્તાનમાં ૮ છે. તેમાં ૧ બનાજીલું ર હોરમજીવાડીઆનું.

૩ દાદી શૈઠનું ૪ અંબુમનનું ૫ ઉડવાડનું ૬ દેશાહીનું નવસારીનું ૭ સુરતનું દાદાભાઈ મોદીનું ૮ મું પેસ્તનજી કાલાભાઈનું કદમી સુરતનું છે.

હવે આપણે ભણતી વખતે આતશખેહેરામની સાંમે આતશખેહેરામ આદરકરા ખોલીએ છે. હવે આતશખેહેરામનો આપણે અરથ એમ કરીએ છીએ કે સરવે જગતની મુરદનો અરલાવનાર હવે આપણે આદરકરા સાથે ખોલીએ છીએ આદરકરા તે કીઓ આતશ છે તો આદરકરા તે આપના શરીરમાં જે આપણા દહાપણનું વધતું ઓછું પરમાણુ છે. આપણે સમજવાની શક્તી રાખીએ છીએ તે આદરકરા છે.

આદરકરામાં ખીજા ૩ આતશો સમાય છે. જેવા કે આતશકરા આતશો દારા, આતશો નેરીઓ, આતશો ખોરહે. તેમાં

૧ આતશ દારા.

૨ આતશ નેરીઓ.

૩ આતશ ખોરહે.

૪ આતશ કરાહ.

આ ચાર આતશો માણસ જાત મો છે. એને આપણે સામટી રીતે આદરકરાથી ઝોળખીએ છીએ.

હાલની આપણી શક્તી આતશોદારા ઉપર છે. જ્યારે આતશો નેરીઓ ઉપર આવે ત્યારે તેની બુદ્ધિ ઘણી ખીલેલી હોય છે. અને જ્યારે તેથી ખી આગળ વધે ત્યારે આતશખોરહે અને આતશકરાહ ઉપર આવે. ત્યારે માણસની વાતને અને સામા માણસના વીચારને ખોલવા વગર પામીએ છીએ. અને દુનીઆના કારોબારથી અંદીય વાકેફ થાય છે. આ વા વરહેજગારો દિંદુસ્તાનમાં ગણા વરસ ઉપર થઇ ગયા છે. એ વિષે આગલાં પાનાંઓમાં જોવું. તેમજ હાલના વીદવાંનો છે અને અવસ્તાના અબીયાશીઓ છે.

આપણાં વહાલાં ગુજર પામેલાંઓ, તેનું રવાન, અને તેની ફરવખી.

આપણી બહી દીન જરથોસ્તી એવું માને છે કે એક માણસ મરણ પામીઓ કે તેની સાથેનો સંબંધ છુટો થયો. પણ તેમ નથી. તેનું રવાન યાને આત્મા અમર રહે છે. ગુજરેલાં આપણાં વહાલાંઓ જીવતાંઓથી દેખીતી રીતે તુટે છે. પણ તે ગેખી અંદીથ રીતે ચોક્કસ હૃદમાં ચાલુ રહે છે. એક માણસ જે પોતાના મોતની છેલ્લી બડી સુધી પોતાનાં વહાલાં માટે શીકર ભર્યા અને કાળજીમંદ હોય છે. અને તે વીચારશે કે મારા મોતથી મારાં વહાલાંઓનું શું થશે. એવા અંદેશાવાલાનું મોત, થવા પછી તે વહાલાં માટેની કાળજી અને મોહોખત સુલી જાય. જેને માટે ઘણી ઘણી રંજ ખેંચી તે મરણ બાદ તેને તદ્દન વીસરી જાય તેમ નથી. અને આપણા પાક ધરમમાં એમ છેજ નહી. આપણા ધરમ પ્રમાણે દરેક જરસ્તોતીઓની ફરજ છે કે પોતાના મરણ પામેલા વહાલાંઓની બહી યાદદાસ્ત મનમાં તાજી રાખવી અને ગુજર પામેલાઓનું આભરોનું એહેસાન જાહેર કરવું.

ગુજરેલાં વહાલાંઓ અને જીવતાં વહાલાંઓ વચ્ચે અરસપરસનો ઘણો અંદીથ સંબંધ રહે છે.

જો જીવતાંઓ પોતે સદગુણી નીવડીને મરનારની મદદ પામવાને લાયક થાય તો ગુજરેલું ખેસી તે વહાલાંઓ ઉપર રહેમ ભરી નજર ચાલુ રાખે છે. અને તેઓના હૃદમાં આશીશ યાને દુવા દે છે. એટલુંજ નહિ પણ જીવતાંઓની મદદ અને ચારીએ આવે છે.

જે ગુજર પામેલા તેઓના જીવતાંઓ સાથે મોહોખત ભર્યા સંબંધ ધરાવે છે. તે અશો ફરોહરોની મારફતે છે. આપણે જાણીએ છીએ કે

માણસના આત્મીક લાગ રવાન અને ફરોહરો અને એ રવાન તેમજ ફરોહરો બેઉ જુદાં છે. હમેશાં માણસનું રવાન કરણીનો જવાબદાર છે. અને માણસનું ફરોહર રહેબર છે આ દુનીઆમાં એક માણસે જે કામો કરીઆં હોય તે માટે તેનું રવાન જવાબદાર છે. પણ રવાન અને ફરોહર એ બેઉને એક એકની જોડેજ તેને કીરીઆની ભેટમાં યાદ કરીઆ છે.

જેમ અશો રવાન અશો ફરોહર એ દરીયાદ બાદ હવે માણસના મરણ બાદ ત્રીજી બાંમદાદે તેનું રવાન ચીનવદપુલ આ ગળ મેહેરદાવર તેમજ રશનેરાસ્ત આવે છે. અને આસ્તાદયઝદ સાથે મેહેર તેનો ઇનસાફ આપે છે. આ વખતે તેના કરણીએ તે રવાન પહોંચે છે. પણ ફરોહરોનું તો કામ રવાનને હમેશાં સારો મારગ દેખાડવાનું અને રવાનની રહેબરી કરવાનુંજ છે.

જો ફરોહરની રહેબરી કબુલ રાખી જો રવાન ભલા કામો કરેછે તો બેહેસ્તમાં યા નહી તો તે તેની કરણીએ પહોંચે છે.

દાદારઅહુરમઝદે દુનીઆમાં સરવેની ફરવધી સરવેથી પહેલી પેદા કરેલી છે. અને ફરવધીને કંઈખી રીતની જવાબદાર રાખી નથી આપણને એક પુરી સાબેતી આપણી ભલી દીનમાં મલે છે તે એજ કે આપણી ધરમ કીરીઆમાં અશો રવાન અશો ફરોહર સાથે લઇ જે જે કીરીઆ અથોરનાંતો કરે છે. તેમાં રવાનને ચડતે દરજજે જવાનો અને ફરોહરોને ખુબી કરી આપને સંતોષ લેવાનો છે.

જે મરણ પામનારને પહેલે ત્રણ દિવસની જે કીરીઆ આપીએ છીએ. તે ગુજરેલા રવાનના ભલા માટેછે. તેથીજ શરોશ તેને નેગેબાનીમાં રાખે છે. અને એથે દિવસથી મરનારની અશો ફરોહરોની કીરીઆ કરવા માં આવે છે.

હમેશા ફરોહરોને જ્યારે આરાધીએ છીએ. તે વખતેજ ફરોહરો આપણી આગલ અંદીથ આવે છે. એટલા માટે કોઇખી ભણતરની કીરીઆમાં હમેશાં અશો ફરોહર એ શબ્દ વિના આગલ ચાલવાનો રસ્તોજ નથી. એ વિષે અવસ્તા— * અશાઓનામવંધોહીશ શુરાઓ સપેનતાઓ ફરવધીઓ યજમઝદે યાવીશાદ આવયેઇનતી

હમશપથમેદમ પઠતી તુમ આઅદઅધર વીચેરેનતી દશપેરે
ખશાફનો અવત અવોજશના ઓધેહુમનાઓ કોનોસ્તુવાદ કો
યજ્ઞયને કોઉફીઆદ કોફરીનાદ કોપઠતેજનાદ ગઓમત જ-
શત વસ્તરવત અસનાસ નેમંધહે કેહુનોએદ નાંમે આધેધરયાદ
કહે ઉરૂવ ફરાયોજયાદ હહમાએ નોઘતદ દેમ દાથરેમદીઆદ.

આઅત યો નાહીશ ફરાયો જયતે ગયોમત જશત વશતર
વત અપનાશ નેમંધહે અમાંએઆફરીનેનંતે ખશતુંતાઓ
અધનીતાઓ અદમેહસ્તાઓ ઉગરાઓ અપાઉનામ ફરવશીઓ.

બુધયાતઅમોનમાંને ગેઓસચવાંધવ વીરનામચબુયાદ
આસશચ અસ્પોદરેજશચ વાખશો બુઆદ નાશતાધઓ વયાખનો
યોનોઆદ ફરાયોજયતિ ગઓમતજશત વસ્તરવત અશ-
નાશ નેમંધહ.

અરથ—અશો ફરોહુરો હમશપથમેદમ યાને હર વખતે અ-
વસરઉપર કુટુંબ અથવા મહોદલા તરફ આવે છે. અને ૧૮ દિવસ
યા હરવખત ફરેછે. કે કીયો મરદ હમારી સ્તુતી કરે છે. કાણુ અમેને
આરાધે છે. કાણુ અમોસાથે સંબંધ રાખે છે. અમેને કાણુ ચાહે છે.
કાણુ અમેને ગાય અને વસ્તર સાથે માન આપે છે. હમારામાંનું
કોનું અહીં નામ લીએ. તમારામાંથી કોનો આત્મા અમેને આરાધે.
અમારામાંથી કોનને તે બખશોશ આપે. કે જે હમેશાં હમેશ ખાવા લા-
યક ખોરાક હોય.

હવે આવી મોતેઅર ફરોહુરોની કીરીઆની ભેટ ફરોહુરો લઇને
આપોને જીવતાં વાહલાંઓને તે શું દુવા દઇ જાયેય તે તપાસવું.

જે મરદ તેઓને યાને અશો ફરોહુરોને ગાયો અને વસ્તરવાલા હા
થથી અને પવીતરાઇને પહોંચનારી બંદગીથી આરાધે છે. તેને તે ખુશ-
તુંદ થએલા નહીરજીદે થએલા અને નહી આજુરદે થએલા અશો ફરો-
હુરો દુવા દેછે કે આ ઘેરમાં એટલે જે ગેરમાં તેઓની આરાધના થાય
છે. ત્યાં ગોપદોના અને માણસનાં ટોળાંની વરધી થજો. અને ઝડપ
વાળો ઘોડો અને મજબુત ગાડી થજો. જે સખશ ગાયો અને વસ્તર
વાલા હાથથી અને અશોઇને પહોંચનારી બંદગીથી અમેને હંમેશાં આ-
રાધે તે સખશ સ્તુતિ પામેલો અને વખણાયેલો થાએ.

ઉપલી દુવા ખુદ ફરોહુરો આપણે જીવતાંઓને દુવા ગુજરેછે.
ત્યારે આપણે સજવાર છે કે તેને કદી નહી છોડતાં તેની કીરીઆને

માટે ધણાજ ઉસ્તવાર રહેવું. અને હંમેશ તેનો દારો દીશો જરૂર કરવો. તે વિષે આપણને ફરજ છે.

વળી ગુજરાતીની યાદમાં અને તેની કીરીઆમાં જે જે જણાવેલું છે તેમાં ટુંકમાં જણાવીશ કે આએ આફ્રીગાનમાં પુલ, ફળ, તેને લગતી પવીતરાધ પાકીજી ચીજો વિષે આપણને શું દેખાડે છે.

અવસ્તા * યાએ મદમેમચીદ મીયજદનામ ખએવને ઉપવજેનતે

અર્થ—અશો લોકોનાં ભલાં બહાદુર વરધીકરનાર ફરોહરો ને અમે આરાધીએ છીએ. જેઓ મીયજદો, અરપણુ કરેલી ચીજોની વચ્ચે હળ-રો હળર આવે છે.

આ અવસ્તા ઉપરથી ઠરે છે કે ફરોહરો તેઓનાં મલતાંઓની સાથે અતરે આપણી થતી કીરીઆમાં અંદીથ હાજરી ઓપે છે. અને ખુશાલ થાએ છે. અને તેના ખેશના ફરોહરોને સાથે લાવે છે.

અવસ્તા.

+ અઓર વંધઉધશ ઉપશેએતે યાએઆપો યાએસયઉરઅરા-ઓ યાએસય અપાએનામ ફરવષીઓ ઈદ ફરીથાઓ પછતીજંતાઓ ખુ-યત અહમીઅ નમાનેઈદ આથરવનો.

અર્થ—ઓ ભલાં પ્રાણીઓ, ઓરવરો, અને અશોનાફરોહરો, અહીં નીચે તમે મકાન કરો. અહીં આ ધરમાં પ્યાર પામેલાં થાઓ. અહીં દેશના અથરોનાંનો ભલી અશોધનો વિચાર કરે છે-

આ અવસ્તા ઉપરથી પુલ, ફળો, યાને ઓરવરો, અને પ્રાણીને, ફરોહરોહની સાથે સંબંધ છે.

એ ઉપરથી આપણી આફ્રીગાનની કીરીઆમાં ફળ, પુલ, ઓરવર, અને પાણી, હંમેશ વાપરીએ છીએ. તે અવસ્તાના ફરમાંનથી છે.

હવે આપણા ધરમમાં તેમજ પારકા ધરમમાં જે પુલ વધારે વાપ-રવાને આપોને ધણા દાખલાઓ મલે છે. પણ અત્રે એકજ દાખલાથી જણાવીશ કે આપણામાં સુગંધી પુલપાનથી અશો આદમીઓના રહને ખુશ થતાં જણાવેલાં છે.

* ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૨૨ ફકરો ૬૪.

+ ફરવરદીનયસ્ત કરદો ૩૧ ફકરો ૧૪૭

* પવન હોસ્થામે સે દીગર વલમન રોખાને આહુલોખન દ્યન
ઓરવરે બુધએ ખસી મખર ગશત

એનો અર્થ ત્રીજી બાંમદાદે તે અશોનું રવાન ખુશખોદાર ઝાડ
પાનોમાં ફરતું (હોય છે).

આવા કાયદાથી આપણે હંમેશા ખુશખોદાર પુલને અતીશે માન આ-
પીએ છીએ.

હવે એ પુલ વિષે જાણવું જોઈએ કે આરેના અથરોનાનોમાં
તેમજ હાલના ઈરાનના અથરોનાનોમાં પુલ કેમ માંડવાં અને કેટલાં
માંડવાં એ વિષે મતફેર છે.

શાપુર કામદીનની રેવાએટમાં પાંચ પુલથી સાધારણ આફ્રીગાંનમાં
વાપરવા લખે છે. અને એ પાંચનો અંદાજે પાંચ ગેહનો ગણે છે ચીઆરમનુ
આફ્રીગાન કરે છે. ત્યારે તેમા પુલ ત્રણ માંડવાનું લખે છે. ત્યારે હાલ
આપણે પાંચની સાથે બીજાં ત્રણ જોડી નાંખીને ૮ માંડીએ છીએ.
એ વિષે હાલ વધારે લખવા માંગતો નથી. હવે જોતી રાથવીને પુલ
આપી માનથી ઉભો રાખે છે. અને અહુરહેમજદાઓ રેવતો ખરે
નંગતો ખેઉ અથરોનાનો લાણે છે. તે એજ કે હોરમજદ જેમ પેલી
દુનીઆનોસાહેબ છે. તેમ આ ગેતીનો પણ છે. તેથી હુરમજને ખેઉ
દુનીઆની ખુશાલી કરવાને આ જોતી રાથવી ઉભો રહીને માનની યાદ
આપે છે. અને છેવટે જોતી તથા રાથવી એક એક સાથે હમશરીક
થઈને પુલને ઉપરથી નીચે અને નીચેથી ઉપર હુમતનાંમ હુખતનાંમ
અને હુવરશતનાંમ ખેઉ આપ લે કરે છે. તે એજ કે એક એકની
સાથે જુજ સમાયલો છે. એને હમશરીક થાય છે.

વલી અરદા વીરાફનામામાં તથા મીનાખેરદમાં કહે છે કે આ
જેહાનથી આપણું જવું હુમત, હુખત, અને હુવરશતના ૩ કદમથીજ છે
અને ગહેસ્તના સાત દરજ્જા છે. પણ તેના ૩ વિભાગો છે, તેમજ
રવાન અને ફરવશીને તેના કરણીના દરજ્જામાં પહોંચવાને બી ૩ વિ
ભાગો છે. જેવા કે અશ્શાઓનામ ફરવશનામ આ ગેરેનામ
એવેથુરેનામ આ પહેલો તબક્કો છે. પોએરીઓદકએસનામ ફર
વસનામ આ બીજો તબક્કો છે. અને નખાનજદીસતનામ ફરવસનામ
આ ત્રીજો તબક્કો છે.

ઉપર કહ્યું તેમ અસાઓનામ ફરવસનામ માં ત્રણ વિભાગ છે. મરણ પામનાર પોતાની કરણી મુજબ તેના દરજ્જાને પામે છે. જે મરનાર સખસ અશોષમાં હોતો નથી તો તેને દુશમત, દુબ્બપત, દુબ્બવરશતના ઉલટા દોજખમાં દરજ્જાવાલુ થાય છે. દોજખને અવસ્તા માં દરજ્જાદેખાને કહેલો છે.

હવે રવાનને તો તેની કરણી મુજબ ઇનસાફથી બેહસ્ત યા દોજખ મળે પણ તેની ફરવશી યાદ કરનાર સખશો આગળ આવે છે. એ નકકી છે.

• જે રવાન પોતાના શવાખમાં હોયતો રવાનખી કીરીઆમાં આવે તે થી આપને કીરીઆમાં અશોરવાન અશો ફરોહુરને યાદ કરીએ છીએ.

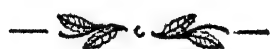
હવે રવાન અને ફરવશી કીરીઆની ભેટની સાથે યાદ કરવા ની જરૂર છે. તે વિષે એક દાખલો બતાવીશ.

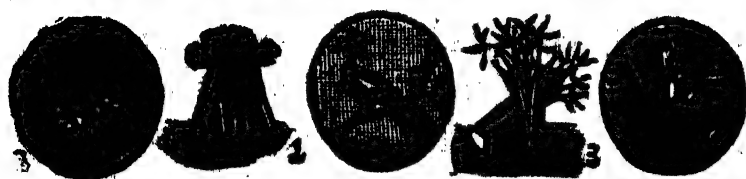
‘+’ દાદાર અહુરમજ્દની તથા અમશાસ્પંદોની ‘પુશનુ’ દીને માટે અશોવાલા ફતેહમંદ દુનીઆની આબાદી કરનાર અશો શરોશયઝડની પુશનુદીને માટે માહુર ઉપર મુકેલી જેર સાથની બરશમથી હાવનના વખતમાં ખોરાક, મીયઝદ, પાણી, ઓરવર, ગોશીદો, હું તૈયાર કરવાને આહું છું. જરથોસ્તના ફરોહુરને પુશાલ કરવાને માટે હોમ, પરા હોમ તથા સધળી ચીજોને પાક કરનાર આતશ પુશનુદીને માટે એશમ બોય, તૈયાર કરું છું.

ઉપલી કીરીઆના આલાતોથી રવાન અને ફરવશીની કીરીઆ થવી જોઈએ. હવે રવાન ફરોહુરો આપણી પાસે નહીં નજરે પડે એવી ને પામતો માંગે છે.

અવસ્તા + ખનવઈતીશ અશાહે વેરેજે યઝમઈદ યાહુ ઈરી સ્તનામ ઉર્યાનો શીયનતી અરથ-અશોષનાં ચળકતાં કામોને હમે આરાધીએ છીએ કે જેથી ગુજરેલાઓના રવાનો પુશી થાય છે.

આ દાખલા ઉપરથી જણાશે કે અશોઈ તે અંદીથ ચલકતી છે. અશોષ હોય નહીં તો અંદીથ ચળકાટ હોય નહીં, આ અશોષ ખુદ અથ રૈનાંનોને ઘણી સમજવાની છે.

અશો ફરવર દેગાંનનાં દિવસો

અને તેના ભેદો.

ફરવર દેગાંનનાં દિવસો સરવેથી મોટા, સરવેથી પવિત્ર, સરવેથી સરસ એમ આપણે સમજતા આવેલા છીએ. ન્યારે સરવેથી પવિત્ર ગણીએ છીએ ત્યારે એની પવીતરાઇની મતલબથી સરસ હોવી જોઇએ. ફરવરદેગાંન એટલે શું અને એ શબ્દનો અર્થ શું? ત્યારે ફરવરદેગાંન આ લણ શબ્દને છુટા પાડશું. ફરવર અથવા પરવર, એટલે પરવસી કરનાર પીતા એ ઉપરથી પરવર દેગાર; દે, એટલે આપવું, અર્પણ કરવું; ગાંન, એટલે જાન યા જીવ યા આત્મા ત્યારે ફરવરદેગાંન એટલે પરવસી કરનાર ખુદાને રવાન આપવું, રવાંનનો ભોગ આપવો. એમ થાય છે. ફરવરદેગાંનના દિવસો એટલે જાન કુરખાંનના પવિત્ર દિવસો. હવે મુકતાદ એ શું મુકતી મેલવવાના દીવસો આ મુકતાદ એ શબ્દ અવસ્તા ભાષાનો નથી. પણ હિંદુસ્તાની શબ્દ છે. પણ ફરવરદેગાંન અને મુકતાદ પણ એકેકને મલતાજ છે. મુકતી યા અમરગી એને સામટી રીતે મુકતી મેળવવાના દિવસો. હવે ગાંહામખાર ખુદાતાલાએ છ તખકકે એક પછી એક પેદાશો પેદા કીધી, તેની યાદ આપનારા ગાંહામખારના દિવસો છે. એજ પ્રમાણે ફરવરદેગાંનનાં દિવસો તે માણસ જાત સંપુરણે પહોંચી જાન કુરખાંની કરી અમરગી મેળવતાં જે જુદા જુદા તખકકામાંથી પસાર થશે તે જાહેર તરીકા મુજબ ખતાવનારા આ દિવસો છે. જેમ ગાંહામખાર ગયા ખનાવની યાદ આપે છે, ત્યારે ફરવરદેગાંન આવતા ખનાવોની યાદ આપે છે. ગાંહામખારનું કરવું છે તે ગઘ ફસલ પુરી થઇ તેનું છે. ત્યારે આ આવતા ખનાવ યાદ આપે છે.

ન્યારે ખાકી શરીર ધારણ કરતાં રવાન અને ફરવસી હસ્તીમાં આખ્યાં ત્યારથી તે પાછું સંપુરણે પહોંચી અમરગી મેળવતાં જે જુદા

જુદા તબક્કામાંથી પસાર થયું છે, અને થશે. તે એક વરસના એટલે ફરવરદીન મહીનો ને દોપઆદર રોજથી તે નવાં વરસનાં એજ મહીનાનાં અમરદાદ રોજ સુધીની ગેહો, રોજો, હુમકારાઓ, જશનો, ગાં હાંમળારો, ફરવરદેગાન વિગેરે પવિત્ર દિવસો અને એ દિવસોએ થતાં કીરીઆ કામો મારફતે જાહેર તરીકાની રીતી મુજબ ચિહ્ન રૂપે બતાવે છે. જેથી માણસ ક્યાંથી આવીઉં, અને તેનું છેવટ શું છે, તેની યાદ માણસ જાતને દર વરસે મલી આવે છે. અવસ્તાનો અર્થ. * અએ અશો રવાંન ફાની દુનિયામાંથી હંમેશની દુનિયા તરફ અહીંયા! અમારી આગળ તું કહાં આવીયું ફરવરદેગાનના દિવસો અસપંદાદ મહીનો ને અમરદાદ રોજો પુરાં થાય છે. આ પવિત્ર હંગામને ત્રણ તબક્કામાં (માચીમાં) વહેંચી શકાય છે. જે પહેલો અરસેશવંગ રોજથી તે અને રાંન રોજ સુધીનો છે. એને પંજીએ કેહ + (નાના) ગણેલા છે. જુના વરસની આખેરી આવે છે.

જુના વરસની આખેરી બતાવે છે કે માણસ જાત આ દુનીયાની ખાકી જીંદગી પુરી કરી મીનોઇ આગળ વધે છે.

અસપંદાદમદ જમીનનો પ્રતીનીધી દેવાથી એ મહીનાની આખેરી બતાવે છે, કે માણસ જાત અંગ્રેમીનોની ઉપર ફતેહ મેળવશે અને સપેના મીનોની ફરવરીનું રોજ થશે. પણ એ રોજયમાં દાખલ થવા પહેલાં માણસ જાતે છ કદમ ભરવાં પડે તે આરશેશવંગ રોજથી તે અને રાંન રોજ સુધીના દિવસો છે.

હવે સરવેથી પહેલો દિવસ અરશેશવંગ એને લગતા અવસ્તાના લખાણો ઉપરથી સમજી શકાય છે. અરસીસવંધને અસનો સાથી ગણવામાં આવેલો છે. તે ઉપરથી એવું સમજાય છે કે માણસ જાત અશોઈ ને અનુસરી વિચાર, જ્ઞાન, વચન, બંદગી, કામ કર્મ, અને કીરીયા કરતી થશે.

ત્યારે આસ્તાંદ તેનું ખોરેહ પવિત્ર થઈ દરજ્જેના હુમલા સામે પોતાની મેળે બચાવ કરવાને તે શક્તિમાન થશે. આસમાન તેના બીતરની મીનોઇ સેતારાઓ પ્રકાશીત થશે. જમીઆદ તેના હોશના દરવાજા ખોલશે. મારેસ્પંદ તે મિનોઇ ડહાપણ મેળવશે. અનેરાંન તેનું શરીર મિનોઇ રોશનીથી દોપતું થશે. આવી વીગતોયસ્તો ઉપરથી મેળવી શકાય છે.

* વંદીદાદ પરમરડ ૧૯ ફરો ૧૯

+ પંજીએ કેહ તે આસ્તાદ રોજથી તે અનેરાંન સુધીના દિવસો.

માણસ જાત પોતાની સરવેધાં દ્રિયો ઉપર કાણુ રાખવાને શક્તીમાન થશે. અવસ્તા પરમાણુ શરીરના નવ દરવાજા (છિદ્રો) ઉપર ફતેહ મેળવશે. જેથી તેનું અકોમન નાણુદ થઈ એરયમન થશે. જેથી તે મીનોઘ જીંદગીને લાયકની થશે.

આ જ કદમને માગીથી ઓળખીએ છીએ. તેથી એ દીવસ છેલ્લો હોવાથી એને માન આપી સરવે ચીજો નવેસરથી ડીરીઆને લગતી શરૂ કરશે. હવે બીજો તબક્કો જીનું વરસ અને નવાં વરસની વચ્ચેનાં પાંચ ગાથાનાં મીનોઘ ગાયનોનાં દિવસો છે.

* માથા મીનોઘ વિષે અવસ્તાનો અર્થ જે ગાથા હમોને રક્ષણ કરનારા તથા બચાવ કરનારા તથા મીનોઘ ખોરાક જેવા છે. તથા જે ગાથા હમારા રવાનને માટે ખોરાક તથા વસતર બેઠ છે. તે ગાથા હમુને રક્ષણ કરનારા તથા બચાવ કરનારા તથા મીનોઘ ખોરાક જેવા છે તથા તે ગાથા હમારા રવાનને માટે ખોરાક તથા વસતર બેઠ છે. હમારા શરીરનું તથા જીવનું એક બીજા પછી છુટું પડવાથી યાને હમારા ગુજરવા બાદ તે ગાથા હમુને પેલી ચઢતી દુનીયામાં સારો બદલો આપનારા, પુરતો બદલો આપનારા તથા અશોષનો બદલો આપનારા થાય.

ઉપલા અવસ્તા ઉપરથી જોયું કે જીનું વરસ તે ખાકી જીંદગી અને નવું વરસ તે મીનોઘ જીંદગી બતાવે છે. આ બે જીંદગી વચ્ચે માણસ જાત આવી પહોંચશે, એટલે નહિ માણસમાં કે નહિ ફરેસ્તા જેવા ખશલત જેવા. કેમકે ગાથા મીનોઘ ગાયન બતાવે છે. * માણસો બસારત મેળવતાં મીનોઘ ગાયન સાંભળે છે. કોઈબી ખશારત જોશે તો તે મીનોઘજ અવાજ સાંભળશે. તેમ બીજી દુનીયા સાથે વહેવાર રાખતાં થશે. પણ આવી ઉંચી હાલતે પહોંચતાં તેને પહેલા પાંચ કદમ પહેલા તબક્કાથી આગળ વધવું પડશે. જે ગાથાના પાંચ દિવસો બતાવે છે. તેમાં છેલ્લા ગાથા વહેસ્તોયસ્ત એ શબ્દનો અર્થ બેહસ્તનો પ્યાર આપનાર થાય છે. હવે બેહસ્તી હાલતે પહોંચવાની પહેલાં પ્યાર મેળવવો જોઈએ. હવે એ પ્યાર તે આપણી ફરવશી છે. જે મીનોઘ મેળવે છે. હવે માણસનું રવાન તે આશક અને ફરવશી તે માણુક છે. પણ આજે અકોમનનો પરદો આપણા ઉપર છે એ પરદો દુર કરવાથી રવાન અને ફરવશી હમશરીક થાય છે. જેથી માણસ પોતાના ખોદાને પીછાની શકે છે. અવસ્તા વાણીમાં જણાવેલું છે કે પહેલી

* યજ્ઞશની હા. ૫૫ ફકરો. ૨

* પાંચ ગાથાના દિવસો તે પંજીએ મેહેના દિવસો છે.

સંપુર્ણતા એ પહોંચવાથી માણસના બાબમાં તે એક નવોજ દિવસ ગણાશે, માટે આ પવિત્ર દિવસને નવરોજથી પીછાનેછે. જરતોસ્તી શીલ સુરી પ્રમાણે દરેક માણસે પહેલી સંપુર્ણતાએ પહોંચવું જોઈએ એટલે **મીનાઈ**, થવું જોઈએ. એમ હોવાથી એ નવરોજને નવરોજે આમ કહે છે. પણ આપણે જે કરણી મેળવ્યે તે + નવરોજે આમ છે. ખાશને માટે બીજી રીતે હોય. આ છેલ્લા ગાથા વહીસ્તોવસ્ત ને ઘણોજ મોટો દિવસ ગણેલો છે. અને નવરોજ તેથી એ દિવસ છેલ્લો હોવાથી એને માન આપી સરવે ચીજો નવેસરથી ક્રિયાને લગતી શરૂ કરશે, કેમકે **મીનાઈ ગાથાનો** છેલ્લો દિવસ છે.

હવે ત્રીજો તબક્કો નવા ફરવરદીન મહીનો ને હોરમજદ રોજથી અમરદાદ સાલ સુધીનો છે. નવું વરસ બતાવે છે કે માણસ જાત એક નવીજ દુનીઆમાં એક નવીજ જીંદગી ગુજારતી થશે. આ નવું સાલ તે ફરવથીની દુનીઆ ફરવરદીન મહીનાથી ફરોબ ફરવરદીન શરૂ થાય છે, તે સપેનામીનોનું ફતેહનું થશે.

હોરમજરોજ સવારના જે વનત કાપેછે, લોખંડની છરીથી તે બતાવે છે કે દરજનો રસ્તો કપાઈ જશે. જુદાઘ દુર થઈ વનત જે મીઠી છે, તેનો મીઠાશ મોહોબતનું રાજ થશે. જેથી છ ખુનીઓ વનત સેતા રો પરગટ થશે. સઘળાં સુખી થશે. આ વરસના પહેલા દીનને પતેલી કહેછે. કેમકે ગુજરેલામાં પશ્ચાતાપ શરૂ થશે. જીવતાંઓ છે તે આ દુનીઆમાં દોજખી છે, કેમકે આપણે ખાકી જીવતાઓ અશોષના રસ્તાઓ ઉપર સાથે હુમાંજોર હમા અશોબેદ એટલે અશોષમાં હવે આગળ વધશે. આ દીવસથી ગરમીની ફસલ શરૂ થશે. અને દાદાર હોરમજદની છ શકતી યાને છ અમશાસ્પંદોની શકતી ચાલુ થશે.

પહેલી શકતી બેહેમન રોજ એ દિવસે અકોમન નાબુદ થશે. અને સઘળાં વોહુમનમાં વાસો કરશે. બેહુમન, ગોશપંદો, અને રવાનો ઉપર મહવકલ છે. તે બતાવે છે કે રવાનોના પશ્ચાતાપથી તેઓનું અકોમન નાબુદ થઈ વોહુમન થશે.

બીજી શકતી અરદીબેહેસ્ત એ દીવસે અશોષના રસ્તા ઉપર આવશે. અને ઈથિર ની ગરમી વધારનાર છે. અને નવીજ ફસલ દાખલ કરી સરવે મુએલા અને જીવતાં રવાનોને ખુશાલ કરે છે. અને ગરમીથી શરદીની રચના છે. તેને બે

ચાણુ કરી અપહું વેહસ્તના આશ્રો યાને આતશને ધજાચી બેઠે દુનિયાને ખુશાલી આપે છે. અને દક્ષિણનો પવન શરૂ કરે છે. અને નવી ફસલ બપ્પશે છે. યાને ગરમીની ફસલની ખુશાલીમાં રખીયવનનું જશન શરૂ થાય છે.

ત્રીજી શકતી શેરવર આ ખસથવઈરીય એ પાહાદશાના ખળના ઉપર છે અને પેલી જહાંનનાં રવાનોને મલતું તીક્ષ્ણપણું છે.

ચોથી શકતી અશપંદારમદઆરમેતીએડહાપણુ આપી દુનિઆમાં આવેલાંરવાનોને આ આરમેતી ખુશી થઇ તેઓને ખુશી કરવા આપણે વરવાઓની બાજ કરી તેને ખુશાલી બપ્પશીએ છીએ, એટલેજે રવાનો આવેલાં છે, તે વરમના થનાર છે. આ દિગસે સરવે ચીજો નવી બનાવશું વરાવાઓને માન આપીશું તેથી ત્રીજી માંચી ગણીને સરવે નવું બનાવશું.

પાચમી શકતી ખોરદાદ (પુરતાપણું) એ દિવસે જેમ આ દુનીઆના મોટા બનાવો બનેલા છે. તેમ રવાનોના હકમાં તે જહાંનની સારા રસ્તાની ખુશાલી પુરતી મલે છે. અને આપણા વરવાઓને તે જહાંનનું સુખ કાર્યે છીએ. એટલે હવે રવાનોને તે જહાંનની પુરતી ખુશાલી મેળશે. આ ખોરદાદ સાલ વિષે ધણું જાણવાતું છે. પણ દુકમાં ખોરદાદ અમરશાપંદ ગેહ, દહાડા, મહીના અને વરસ ઉપર હમેશાં મહવકલ છે. ખોરદાદ સાલ વીસે આરે મહીનાના જશનોમાં વાંચો.

છઠી શકતી અમેરદાદ જેમ ખોરદાદે પુરતાપણું આપી ખુશી કરેલાં છે. ત્યારે અમેરદાદ અમરગી યાને ધનસાફ મુજબ અમર જીંદગી ગુજરવા, આ અમર જીંદગીમાં આવે છે. જે રવાને પોતાની ઈચ્છા રાસ્તરાખી હોએ તો તે અમર રહી બેહસ્ત મેલવે છે. આ અરો દિવસોમાં જેમ બને તેમ પાકીજગી અષોધ રાખી માંથવાણી લણી મરનારનાં રવાંન ફરવખીને દુવા ચહાવી. કેમજે રવાનો આપણને દુવા દે છે. કે + આદુફરાદનામ, જીવજંતુને સુખ બપ્પશનારી. વાંથવો ફરાદનામ, સહણી પેદાશનાં ટોળાંઓની વરધી, ગેથોફરાદનાંમ દુનીઆની અફજાએશની, ખુશોતો ફરાદનામ, માલમીલકતની વરધીની, દંગલુફરાદનામ દેશોની આબાદી, જે આ ખુબીઓ સચવાઇ રહેલી છે. તે પાણીના ફરોહરેથી છે.

અવસ્તા—ઃ અહુમચ દ્યોનાંમચ બહોદસ્ચ ઉરવાનેમચ ફરવખીમચ યજમદ્દ. તે રવાન ખાકી તન ઊરવા પછી તેની કરણીએ

છેક કેયામત સુધી સાથે જોડાઈ રહી તે પોતાના ફરોહરની પાસબાંનીમાં સદા રહે છે.

હવે રવાન અને ફરવણી આ મોટા દિવસોમાં યા તેના મરણોના દિવસોમાં યા તેનાં ખેડમાં ફીચા થાય છે, તે રવાનોને પહોંચે છે કે નહિ તેને માટે આપણને અવસ્તા મલે છે.

અવસ્તા— યાઉહુજખાતાઓ મૈનયુ વહીસ્તાઓ યાઉહુજખાતાઓ મૈનયુ સુતાઓ ફરવુસેનતે ખરેસનવો અવંધહે અશનો.

અરથ—જે અશો ફરોહરો જ્યારે ઘણાં લણાએ છે, ત્યારે મીનોમાં ઘણાં લલા ખુશાલ થાય છે. જે અશો ફરોહરો જ્યારે સૂરી રીતે લણાએલાં થાય છે, ત્યારે મીનોમાંથી ખુલંદ આસમાન તરફ ખુશીમાં હીલચાલ કરેછે.

આ ફકરા મુજબ ફરોહરોના દિવસોએ અવસતાવાણી જેમ અને તેમ લણવી યા પરહેઝગારીથી લણાવવી બહુજ ફાયદાવાળી છે.

હવે આ જગ્યાએ હું દાદાર અહુરમજનું ફરોહરો તથા અમશાશ પદોના ફરોહરો તથા મીનો યજ્ઞોનાં ફરોહરો તથા ખેઉ જહાંનનાં ફરોહરોનો સરવે ચીજોના ફરોહરો વિશે એક ખુલાસો કરું છું.

અવસ્તા. + વીશપનાંમય આઓંધહાંમ પઓધરયનામ ફરવશનાંમ ધધ યજમધદે ફરવણીમ અવાંમ. યામ અહુરહેમજદાઓ મજિશતાંમય વહિસ્તાંમય શરેશતાંમય ખરેજ દિશતાંમય ખથવીશતાંમય હુકેરે પતેમાંમય અપાદ અપનો તેમાંમય ધહેઘહે ઉરવ માંથો સપેનતો અઓરશો રઓખશનો ફરાદરેશરો કેહુરપસ્થ-યાઉ રએથવધએતે શરીરાઉ અમેશનાંમ સપેનતનાંમ વેરેજદાઓ અમેશનાંમ સપેનતનાંમ હુવરેખશેતેમ અઉરવદ અસપેમ યજમધદે.

અર્થ—આએ તમામ ફરોહરોમાંથી સૌથી પહેલાં દાદાર અહુરમજદનું ફરોહરો જે સૌથી ઉચે દરજ્જેનું, સૌથી સરસ, સૌથી સોહામયું ઘણીજ હીંમત આપનારું, ઘણુંજ અકલમંદ, ઘણુંજ સવાખકાર તથા અશોધમાં સઉથી ઉપર તેનું આ જગ્યાએ માન સા-

÷ યજશની હા. ૨૬ ફકરો ૪.

÷ ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૧૧ ફકરો ૪૨.

+ ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૨૭ ફકરો ૮૦ ૮૧

થે યાદ કરીએ છીએ. જેનો જ્ઞાન તે સફેદ રોશન અને ખુબસુરત માથેસપેનત છે. અને જેનું શરીર તેજ ઘોડાવાલો ખુરશેદ છે. કે જે અમશાસપંદોના ચળકાટને અને અમશાસપંદોની ચાલાકીને મળતું છે. તેને અમે આરાધીએ છીએ.

ઉપર પ્રમાણે આપણી લલી દીનમાં પેદા કરનાર અહુરમઝદનું ફરોહર છે. કે જે ઘણુંજ સરસ અને સુંદર છે. અતીશે જોરાવર, દાનાવ, અને રાસ્ત, ફરોહર છે.

હવે જેમ દાદાર અહુરમઝદનું ફરોહર છે. તેમ કુલ દુનીઆની હસ્તીનું ફરોહર છે. ફરોહર વગરનું કોઈ નથી. તેથી ફરોહરે આ દુનીઆમાં યા ખીજ દુનીઆમાં ફરોહરે છે. તેથીજ આપણે જેજે ક્રીયા કરીએ છીએ, તેમાં ફરોહરે આવી તેને મદદ કરનાર થાય છે.

અવસ્તાનો અરથ + ગુજરી ગએલાંઓના રવાને જે અશોલોકોનાં ફરોહરવાલા છે, તેઓને આ ઠેકાણે હમે આરાધીએ છીએ. આએ ઘરમાં ગુજરી ગએલાં તમામ ન્યાનજદિશતોમાંના, * હેરખદોનાં, શગેદોમાંના, નરોમાંના, તથા નારીઓમાંના, જે અશો માણસો, તથા બાઈડીઓ, તેઓનાં ફરોહરે આએ ઠેકાણે આરાધીએ છીએ.

આએ અવસ્તા ઉપરથી ઠરે છે કે અશો ફરવરદેગાંનના દિવસોમાં અથવા તેના ગુજરવાના દિવસોમાં રવાન અને ફરવાની ગરૂર આવે છે. તેથી જરતોસ્તીઓએ એ ક્રીયા ચાલુ રાખી સંતોષથી અંદગીઓ કરવી, કરાવવી સમ્ભવ છે

ઉપર જે માચી યાને નવેશરથી કરવાને જણાવેલું છે, તેને માચીથી ઓળખી ઉપમા આપીએ છીએ. ફરવરદેગાંનના અશો દીવસો એટલા મોટા છે કે પાહાડશાઓથી એ દીવસોમા પરેહજગાર રહેતા હતા. પાહાડશા નોશરવાંન વીસે લખેચકે એ દીવસો ઉપર રોમના શેહનશાહ જસતી ને એક એલચી ખાતુ ધરાન ખાતે મોકલીઉ તેરે આ મોતેખર દીવસોને લીધે એલચીખાતાની મુલાકાત નોશરવાંને નહી લીધી અને શરવે દીવસો પુરા થવા પછી મુલાકાત લીધી હતી, એવા યાદગાર દીવસો છે.

+ યજ્ઞશની હા. ૨૬ ફકરો ૭

* હેરખદો એટલે જરતોસ્તી ધરમની કેળવણીમાં પુરવીણ ને દીનનો એલમ શીખવનાર.

ફરોહરો. આ દુનિઆમાં ખાકી શરીર ધારણ કરતા સું મદદ કરેછે.
અવસ્તા + ઉરવતયયેન. અસતિય. ગએાનય. દરેવદય. ઉશ્વવાસય
પદ્ધયાંઓસય. ફરવાખશસય.

અરથ—ફરોહરો પેટમાંના બચ્ચાનાં હાડકાં, રૂપ, સનાયુ, આંટરડાં,
પગ, તથા શરમગાહને બનાવે છે.

નં. જાલના છોકરા રૂસ્તમે મરતી વખતે બોલ્યો કે આએ કાયાનુ
મરવું તે રવાંનનુ જીવતુ થવું છે અને રવાંનનુ આએ દુનીઆમાંથી
જીવું તે માએને પેટે જનમવું છે.

+ ફરવરદીન યસ્ત. કરદો. ૨ ફકરો. ૨૨

નં. દબેશતાંન નજર ૩ પેમાંની ફરહંગતી.

અશો બાનુઓની ફરવપી

આપણાં ધરમમાં બાનુઓને ગુનુ માંણ્ય છે અને તેહની ફરવપીને યાદ કરેલી છે.

* ફરવરદીન યસ્તમાં જાણવા જેવાં બાનુઓનાં ફરોહરોને યાદ કરેલાં છે તેમો નાંમાકિત બાનુઓ વીસે તુક નોધ.

અવસ્તા હવોવયાઓ અપઓનયાઓ ફરવપીમ યજમઘદે ફરેનયાઓ અપઓનયાઓ ફરવપીમ યજમઘદે થેતયાઓ અપઓનયાઓ ફરવપીમ યજમઘદે પોઉરૂચિસતયાઓ અપઓનયાઓ ફરવપીમ યજમઘદે હુમાયાઓ અપઓનયાઓ ફરવપીમ યજમઘદે. હુતઓસયાઓ અપઓનયાઓ ફરવપીમ યજમઘદે.

અરથે હવોવયાઓ તે જોતો જરતોસ્તની ઓરત અને ફરશોસ્તની. છોકરી ફરેનયાઓ તે જરતોસ્તની વડી બેટી છે થેતયાઓ તે જરતોસ્તની બીજી બેટી છે, અને પોઉરૂચિસતયાઓ તે જરતોસ્તની ત્રીજી બેટી છે, હુમાયાઓ તે ગુસતાસ્પની ઓરત છે હુમાયાઓ તે ગુસતાસ્પની બેટી છે.

અવસ્તા કનયાઓ અપઓનયાઓ અપઓનો ફરવપીમ યજમઘદે કનયાઓ જગરૂધો અપઓનયાઓ અપઓનો ફરવપીમ યજમઘદે કનયાઓ ફરંધહુધો અપઓનયાઓ અપઓનો ફરવપીમ યજમઘદે કનયાઓઉરૂધયનતો અપઓનયાઓ અપઓનો ફરવપીમ યજમઘદે કનયાઓપએસંધહનવ અપઓનયાઓ અપઓનો ફરવપીમ યજમઘદે

આ. પાંચ કનયાઓએ ગની સેવાકરી ધરમને ગનો વધારેલો છે માટે તેઓની ફરવપીને યાદ કરેલી છે.

અવરતા. કનયાઓ સરૂતલ ફેધર્યો અપઓનયાઓ ફરવણીમ
યજમછદે કનયાઓ વંધહુ ફેધરયાઓ અપઓનયાઓ ફરવણીમ યજ-
મછદે કનયાઓ એરેદતફેધરયાઓ અપઓનયાઓ ફરવણીમ યજમછદે.

અરથ—૧ સરૂતલ ફેધર્યો તે ઉશેદર બાંમીનીમા એ ૨ વધ-
હુફેધયાઓ તે ઉશેદર માહુનીમાએ ૩ એરેદતફેધરયાઓ. તે
શોશીઓશની માએ ઉપલી ત્રણ બાનુઓથી ઉશેદરબામી, ઉશદરમાહ,
અને શોશીઓશ, અવે પછી જનમ લેનાર છે તેઓની ફરવણીને યાદ
કરેલી છે.

આ ત્રણ બાનુઓના પરતાપથી જે પેદા થનાર છે તેઓને ફરવણીમો
યાદ કરેલા છે.

ફરવરદીન યસ્ત ના. ૨૫ મા ફરદાથી તે ૨૭ મા કરદા સુધીમાં
૨૨૫ નાંમાકિતોની ફરવણીને યાદ કરેલી છે તેમાં ૨૨૩મુ નાંમ. ઉ-
ખશીયત એરેતે ૨૨૪ તુ નાંમ. ઉખશીયદનેમંધહુ. અને ૨૨૫ મુ
નાંમ અસતવત એરેતહુ આ ત્રણ નાંમ ૧ ઉશેદબામી ૨ જશેદરમાહ
૩ શોશીઓશ નાં નાંમે છે અને ફરવરદીન યસ્ત ના. ૩૦મા કરદામાં
૨૫, ૨૬, ૨૭, નાંમ હોશેદરબામી, હોશેદરમાહ, અને શોશીઓશ એ-
વેનાં માએનાં નાંમે છે.

‘કમજે આપણા અવરતામાં જળજળ જણાવેલું’ છે કે થઇ ગયેલા
ઓ, હાલમાં ચાલતાઓ અને હવે પછીના થનારાઓની ફરવણીને યાદ
કરેલી છે તેમાં આ ૩ ફરવણીને આગળથી યાદ આપેલી છે.

અવરતા—+ અધરયનામ દખસુનાંમ નાધરીનાય અપોનેનાંમ ફરવણા
ઓ યજમછદે.

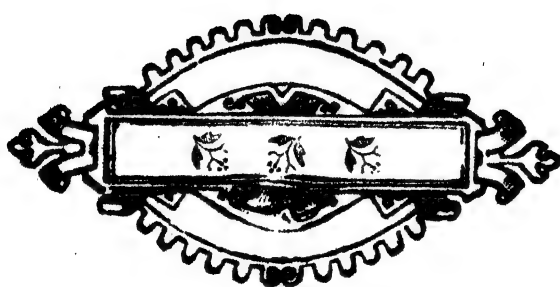
તુધરયનામ દખયોનાંમ નાધરીનાંમ અપોનેનાંમ ફરવણીઓ યજમછદે
સાધરીનાંમ દખયોનાંમ નાધરીનાંમ અપોનેનાંમ ફરવણીઓ યજમછદે.
સાધનીનામ દખયે.નાંમ નાધરીનાંમ અપોનેનામ ફરવણીઓ યજમછદે
ડાહીનાંમ દખયોનાંમ નાધરીનાંમ અપોનેનામ ફરવણીઓ યજમછદે
વીશપનામ દખયોનાંમ નાધરીનામ અપોનેનામ ફરવણીઓ યજમછદે

અરથ—અધરનનામ તે ધરાન મુલકની અપોનારીઓની ફરવણી છે.
તુધરયનાંમ તે તુકંરતાન મુલકની અપો નારીઓની ફરવણી છે. સધ-

રીમનામ તે સેરીમના મુલકની અપો નારીઓની ફરવણી છે સાધની-
નામ તે શાઈનીની જગાની અપો નારીઓની ફરવણી છે દાહીનામ તે
દાહીનામની જગાની અપો નારીઓની ફરવણી છે વીશયનામ તે તમાં
ધેરના મહોદલાઓના ગાંમમાં શહેર અને મુલકોની તમામ ફરવણીને
યાદ કરેલી છે. અવસ્તામાં તમામ ફરવણીઓ જેવીકે થઇ ગીઅંલાઓની
હાલમાં ચાલતાઓની અને હવેપછી થનારાઓની યાદ આપેલી છે.

તેમ આ તમાં ફરવણીમાં આપણાં વહાલાં ગુજર પામેલાંઓને આપને
ગેરના બાજુ ગોજગારોના દિવસોએ શરવે ફરવણીને સામેલ કરી-
એ છીએ અને પોતાની કીર્તી અને ક્રીયાના પુનમાં ચઢતા દરજ્જા
માં બેહસ્તમાં પહોંચવાને એવી સરવેની ફરવણીને આપણે દુવા ચાહીએ
છીએ આપણા મરનાર મુરખીઓની ફરવણીને દર વખતે યાદ કરી તેને
આરાધીએ છીએ.

મરનાર શખ્શોના દિવસે જરૂર ફરવણીનીયાદમાં શરવે ક્રીયા કરવી
યા કરાવવી તેમાં મરનાર શખ્શનું નામ યાદ કરીને પછી કદીમ ફરવ
ણીઓને અને હાલની ફરવણી અને અવે પછી ફરવણીને યાદ
કરીએ છીએ એ ધણુંજ બહેતર છે. અને આપણાં વાહાલાઓને યાદ
કરી તેની ક્રીયા કરતી ગની સન્નવાર છે.

આપણા પાક પેગમ્બર સાહેબ અશો જરથુસ્ત અને એ જરથુસ્ત ખોલનો ભાવાર્થ.

વજર કરદ દીની નામની પહેલવી જુબાનની કેતાબમાં લખે છે કે એ વજર કરદ દીની કેતાબ હઝરત જરથુસ્તનો શાગેરદ મેદીઓ માહ નામનો હતો. તેની જોડેલી છે. તેમાં લખે છે કે જરથુશત એ ખોલની માએની અને અર્થ શુનાની મીશાલે ખાલેશ તનનો, પેદા કીધે હો તથા ખુરહે, રોશની અને એજમતનો સાહેબ છે.

વળી ખીજ કેતાબ શરેશતાન નામની છે. તે ફરજાને બહેરામ ખીન ફરહાદની જોડેલી છે. તેમાં લખે છે કે જરથુસ્તની માએની તે ખોદાતઆલાના પ્રથમ પેદા કીધેલાને કહે છે, પ્રથમ પેદા કીધેલાને આપણે અવસ્તાથી તપાસીએ.

પ્રથમ અહુરમજ્દે કુલ આલમને પેદા કીધી. તે વખતથી એ અઝ રત જરથુસ્તનું નામ એ ભલી દીનના પાક અવસ્તાઓ જન્મ મધે પઢવામાં બહેર કીધેલું છે. =અવસ્તા=ફરૂઅરાને મજદીઅસનો જરથુ શતરેશ એ પદ પદું છું અને જરી કરું છું માજદીઅસની જરથુસ્તી દીન.

અવસ્તા—* હાઉઅનીમ આ રતુમ આહોમો ઓ પામઅ દ જરથુશતરેમ. આતરેમ પેરે ઇઓજ દથેતેમ ગાથાઓશચ સરાઉ ઇઅતેમ આદેમ પેરેસદ જરથુશતરે કો નરેઅહે.

અરથ—હાઉઅન ઘેહેના વખતમાં હોમ યજ્ઞની નજદીક અશો જરથુસ્ત પહોંચ્યો. યાને મુલાકાત થાએઓ તેજ વેલાએ હોમ યજ્ઞ આત શનો ખોઆંન યાને તખત પાવ કરતો હતો. અને ગાથાવાણી બણતો હતો યાને અપેમ વોહુ ૩ ફરશ્વરને મજદીઅસનો જરથુસ્તરેશ કરીને પદ પઢતો હતો. તે વારે એ રવેશે પુછ્યું જરથુસ્તે હોમ યજ્ઞને કે હોમ યજ્ઞ એ કાણુ મરદ છે. યાને એ અવસ્તા તું જે જરથુસ્ત કરીને નામ પઢે છે. તે કીઓ જરથુસ્ત છે. તેવારે હોમ યજ્ઞે જવાંખે દીધાં કે હું જે જરથુસ્તને અવસ્તામાં પહું છું. તે તારું નામ છે. કે ખોદા તાલાએ તમામ દુનીઆ પેદા કીધી તે દીનથી તારું નામ તમામ અવસ્તાએ જન્દમધે પઢીઆમાં આવે છે. લિપલા અવસ્તા ઉપરથી ખુદલું જણાય છે કે પહેલ વહેલો જરથુસ્ત છે.

હવે પ્રથમ પેદા કીધેલાને યાને જરથુસ્તે નીચેની દુનીઆમાં અકલે અવલ પેહલી અકલની જગો ઉપર હતો. તે સખખથી એ દુનીઆમાં તમામ આદમીઓએ નામ જરથુસ્ત કરીને કહે છે.

[ખીજો દાખલો] નક્રશીકુલને કહે છે યાને તમામ જેહાનમાં આદમીઓનાં સઘળાં રહોનું મોહોહું રહ છે, તેથી એનું ખુઝારોગી ભરેલું નામ જરથુસ્ત કરીને રાખ્યું છે.

+ ખીજું ખુધ શેતારાનાં આશમાનની અકલનું નામ છે. ખીજું ખાલેશનુર અને રોશનીનેખી કહે છે. જેવારે એ જરથુસ્ત ખાલેશનુર અને રોશની ભરેલો હતો તે સખખથી એનું નામ જરથુસ્ત ખોલાય છે.

ખીજું ચંદ્રમાના આસમાનની અકલનેખી કહે છે. તેહને આરખી માં અકલેકુઆલ કરીને કહે છે. જેવારે એહની ખલેશ ચંદ્રમાના પેહલા આસમાનની મીશાલે એ ખાકી દુનીઆમાં ધણી જુઆદે છે. તેથી એનું એવું નામ ફેજનો ખખશનાર કરીને મશહુર થાય છે.

ખીજું ધનશાનોની તરેહ યાને તમામ ધનશાનની જતનો મુરખખી યાને પાલનારને કહે છે. જેવારે જરથુસ્ત આ દુનીઆનો મુરખખી અને પરવરસનો કરનાર હતો તે સખખથી એ ખુઝારોગી ભરેલું નામ પામ્યો છે. ખીજું રાસ્તી ખોલનારને કહે છે. જ્યારે જરથુસ્ત હરગેજ જુહું નહી ખોલેલો અને સાચી ખખસનો આપનાર હતો. તેથી એનું નામ જરથુસ્ત કરીને જાહેર થયું છે.

* ખીબુ ખોદાઇનુર અને રોશની તથા રોશનીના પરવત અને ઊચાને કહે છે. અને એના નામને ઘણી એક તરેહથી ફેરવીને બોલે છે. જેમકે જરથુસ્ત, જરાતોસ્ત, જરદોશત, જસદોશત, અને જરદતોશત કહે છે.

વળી એજ શારેશતાન કેતાબ મધે લખેછે કે શી પારેશ શહેરના તમામ ખોદા પરસત સોકો, દાનાવો, ફાજેલ, હકીમો તથા નાનાં મોટાં ઓ એમ બોલે છે કે હુઝરત જરથોસ્ત ખોદાતાલાનો મોકલેલો કાબેલ અને પુરો પહોંચેલો પેગમ્બર અને ખોદાતાલાની હજુરમાં ઘણો બુઝોરગ છે. તેહને ખોદાતાલાએ આ નીચેની આલમના ધનસાનો ઉપર પેગમ્બર કરીને મોકલેલો છે. જે આલમને રહેનોમાઇ કરે.

* જરથોસ્તના મોજેળ દુનીઆને ઘણાજ ખોષ આપનારા છે. વાંચો મોજે નાતે જરથોસ્ત

આપણા વખશુરાણુ વખશુર અશો
 જરથુસ્તની ભલી ખુખી અને
 ગુરાતારપ પાદશાહનો દતિહા
 સ અને ચાંમડાના લખા
 નો અને પરશી
 પોલીશ.

આપણા પેગમ્બર જરથુસ્તની ભલી ખુખીનો કંઈ પાર નથી. એમ
 આપણે પૂરેપૂરું સમજીએ છીએ પણ તેની ઉપ્રાંત ખીજકામ વાલાએ આપ
 ã જરથુસ્તની ખુખી શું શું દેખાડે છે. તેજ જોવું વધારે અગત્યનું છે.
 યુરોપીઅન વિદ્વાનો જેવાએ અવસ્તા વાણીનો અભ્યાસ કર્યો છે. તે
 ઓએ જરથુસ્તની એકે અવાજે તારીફ કીધી છે. તેની ગાથાવાણી ઉપ
 રથી સ્પીગત્ર, હાઉગ, ગૈગર, મીઝશ અને ખીજા ઘણાંઓ તેની યાને જ
 રથુસ્તની હયાતી ભોગવી જનાર જણાવી કબુલ રાખે છે. એટલુંજ ન
 હિં પણ તેની ફીલસુફીઓ અને નીતિની શીખામણો ઉપરથી તેને આર્ય
 સુધારાનો એક મહા પુરુષ ગણેલો છે. હાઁ હાઉગ મુજબ તેના ધરમનો
 મુખ્ય ભાવર્થ એક ખોદાને માનવાનું શીખવે છે કે ખોદા એકજ છે.
 તેની ફીલસુફી એવી છે કે એક ખોદાની રપેનાંમીનો અને અંગ્રેમીનોની
 બે મુખ્ય શખતીઓ છે, જેઓ દુનીઆની હસ્તી અને મૂળ કારણો છે.
 તેની નીતીના શબ્દ એ છે કે નેક વિચાર, નેક વચન, અને નેક કામ
 એથી માણસનું ખરું ભલું થાય છે. ડાકટર હાઉગ કહે છે કે ન્યાય

પ્લેટો જેવા ફીલસુફ પાછલા જમાનાની સંપૂર્ણ ફીલસુફી જેવું જાહેર કરી ગયો નથી. તો તેની હજારો વરસ આગમન થઈ ગયેલો ફીલસુફ જરથુસ્ત પોતેજ હતો તો પણ જે થોડાક ફીલસુફી ભરેલા વિચારો તેની શીખામણોમાંથી મલી આવે છે. તે દેખાડે છે કે જરથુસ્ત એક મોટો અને ઉંડો વિચાર કરનાર હતો. જે પોતાના જમાનાના સરવે દા નાઓથી ઘણો ચઢતો અને આગળ વધેલો હતો. અને પોતાની પછા ધણીએક સદીઓ બાદ થઈ ગયેલા ધણાજ વિદ્વાન માણસો કરતાં પણ જરથુસ્ત ઘણો કુશળ હતો, અસલી મીક અને રોમન લોકો પોતાના જ્ઞાન અને ડહાપણ માટે ધણા મગફર હતા. તે છતાં તેઓ જરથુસ્તની બેહદ તારીફ કરી ગયા છે. તેજ માણસ જાતની બુદ્ધિના વધારાની છતીહાસમાં જે ઉંચી અને મરતબા ભરેલી જગા તેણે એક વખતે હાથ કીધેલી હોવી બેઘએ તેની પુરતી સામેતી છે.

ડૉક્ટર મીલસ જરથુસ્તને એક ઐતિહાસીક માણસ થઈ ગયેલો કબુલ રાખે છે. ગાથા તેના બનેલા કહે છે. તેનો મેહજબ તેની આગમ જના તેમજ તેની પાછળના મેહજબવાળાઓ મજદયસ્નાનોની પેઠે અગળ વધતો સુધારો કેખાડનારો જરથુસ્ત હતો.

વળી જરથુસ્તે તેની આગમજના ધર્મવાલાઓનો તુચ્છકાર કીધેલો નથી. અસલી આર્ય દેવતાઓ, ઇરાની યજ્ઞો ફરેસ્તાઓ અહુરમજ્દના નામના એકજ ખોદ આગળ ગુમ થઈ જાય છે. તોપણ તે યજ્ઞોને જરથુસ્તે માનવા નહીં એવું ફરમાવ્યું નથી, વળી મીલસ જણાવે છે કે જરથુસ્તે આપણને એવાં લખાણો પુરાં પાડેલાં છે કે જેમાંનો એક એક શબ્દ વિચારથી ભરપૂર લાગે છે. આ વિચારોને લખાણ નહિ કરતાં એ કથી બીજા છેડા સુધી ખુખતે શરમાં છે. અને જાહેર કાધું છે કે અહુરમજ્દના જે નીતિ ગુણો છે. તેઓને તેણે આદમીના જનને ચઢતે દરજ્જે બનાવવા તથા તેનું છેવટે તારણ કરવા માટે કાસદ તરીકે હોરમજ્દે જરથુસ્તને મોકલ્યો છે.

વળી મીલસ લખે છે કે જરથુસ્ત હીંમતવાન હતો. અને આફત વેલાએ તે ચુપ રહેતો નહિ. અને ફતેહ મેળવવાને તે હંમેશ તેની પુઠે લાગવાની તે નવાઈ જેવી ખુખી ધરાવતો હતો વળી તેનો લાગવગનો વિસ્તાર વધારે હતો. પ્રાંતો તેમજ ગામો સાથે લશકરો તેમજ આસામી સાથે તેને કામ હતું. વલી રાજ્ય કરતો પાદશાહ અને મોભાદાર સરદાર

રો હતા. તેઓની સાથે પણ કામ હતું.

બલી પવત્રિ બહુતર તરફ મોડું માન ધરાવનારા આદમીઓનું તેનું મંડળ બન્યું હતું વળી એ સધળાઓની સાથે ધરમ ગુરૂઓ જરથુસ્તને પગલે ચાલનારા ધણા હતા. એવા રીતથી તેના મંડળમાં રાજા મળ અને અમીર ઉમરાવો મળીને ત્રણ વિભાગ હતા. વળી તે જમાનામાં એ વિષે બારે ચરચા હતી. અને એ વખતે * ગુરૂતારમનું તખ્ત પણ હવમાં આવી પડ્યું હતું. અને બેલુદુવ, કવિ, કરમન, કે-સિંગ એ સધળાં શત્રુઓ હતાં. એ શત્રુઓની સામું પાદશાહ શુસ્તારપ, જરથુસ્ત, જામાસ્પ, મેદીઓમાંહ, ફરશોશત્ર, એ સધળા દોસ્તો હતા જરથુસ્તની પવિત્ર વાણી માત્ર ખોદાઇ બસારતનું પરિણામ હતું. હવે જરથુસ્તનો જમાનો જોઇએ છીએ તો આજે ૪૫૦૦ વરસથી આઠ હજાર ઉમર નવ છે. તેમ છતાં આજના જાણીતા બીજા માટા ધરમો કરતાં જરથુસ્તનો ધરમ ઘણોજ જુનો અને બીજકુલ ખરો હરે છે. એક નામીથી લખનાર અમેજ બાનુ જણાવે છે કે જરથોસ્તની તવારીખના જમાનાની શરૂઆતમાં પોતાનો ધરમ શીખવે ગયો છે. અને તેની તે શીખવણીને લીધેજ આજનો જમાનો ખબરદારીનો વારસો મેળવ્યો છે.

મીક્રેસર રોય નામનો જર્મન વિદ્વાન પોતાના સુદર મંથમાં કહે છે કે ખ્રિસ્તી શીલસુરીનું ઉત્પત્તિનું મૂળ જરથુસ્ત છે. વળી પાશ્ચાતો-ચ્છ અને પેલેટો જેવા વિદ્વાનની શીલસુરીના વિચારો પણ બહુખમાં જાહેર થયેલી જરથુસ્તની શીલસુરીમાંથી ઉછીકા લીધલા છે. એ રીતે જેતાં કહેલ વહેલું જરથુસ્તનુંજ મળી આવશે. વળી હાલની ખ્રિસ્તી શીલસુરીને આજનો સુધરતી હાલતે પ્રહોંચતાં ૩૫૦૦ વરસો લાગ્યાં છે, એ વિષે ખુદના શબ્દોમાં કહે છે કે વીચારો ચલાવવાની આપણી અ-વર્ત્તીન રૂઢી પોતાની શરૂઆત ખરેખર જરથુસ્તમાંથીજ મેળવે છે અને * ખ્રિસ્તી ધર્મ જરથુસ્તી મજહબની કલ્પનામાંથી ખાલી નીકળ્યો છે. આ રીતે જેતાં જરથુસ્તની શીલસુરી સર્વથી પ્રાચીન છે. અને આજની ખ્રિસ્તી શીલસુરીનું મૂળ પણ જરથુસ્ત છે.

મીક્રેસર મલસ તા કહેવા મુજબ પાહુદીઓએ પ્રણા વિચારો જરથુસ્તની શીલસુરી ઉપરથી લીધેલા છે. અને ખ્રિસ્તી મજહબના ગાયનોના વિચારો તેમનું મૂળ જરથુસ્તના પુરાણ વચનોમાં છે

* ગુરૂતારપ અને અરમરપની લગાઈ છે.

* જરથુસ્ત અને ખાદખલ

આપણા અવસ્તામાં સૌથી સરસ અધરોનાંન યાને ધરમ ગુરુઓ સૌથી સરસ રથેશતાર યાને પહેલવાન અને સૌથી સરસ વાદિત રીઓ યાને ખેતીખાંન એ ઉપરથી જરથુસ્ત એટલો ખર્ષ કાખેલ હતો કે તેની બરાબરીનો કરનાર કોઇ બીજો પેગમ્બર થઇ ગયો નથી. તેમ તેની આગમ્ય તેમજ તેના જમાનામાં તેમજ તેની પછી એના જે વો કોઈ નથી. વળી એ જરથુસ્તને પુર ખોરેહ હતું ખોરેહ અને નુરના પ્રકાશથી એનો જોરીઓ કોઈ દુનીઆ જોઈ શકશે નહીં વળી અવસ્તા માં જણાવ્યા મુજબ જરથુસ્ત ખુબસુરત તનવાલો, સારા ગુંદન વાલો, લાંબા હાથનો હતો. અને તેના તનની આસપાસ નુર યાને ખોરેહ ફરી વળેલું હતું તથા તેનું રવાન સુખી હતું જેમ હુરમજદ દુનિઆનો તેમ જરથુસ્ત આ દુનિયાનો એક + યજદ હતો. હુરમજદ પછીનો મરતખો + જરથુસ્તનો હતો. અને તેની ફતેહની કરામત સચાઇથીજ કામ લેવામાં આવતી હતી. તે સાચો હતો. અને તે ઉપરથી બીજાઓને બોધ દેવામાં આવે છે કે તમે x સપેનતમાન જરથુસ્ત જેવા રાસ્ત થજો.

જરથુસ્તની બીજી ખુબીઓ એ હતી કે બદીની સામે તે હીંમતથી અને હીકમતથી કામ લેતો. અને ખંતીલાપણું રાખીને ફતેહની આશા રાખતો હતો. લોભ અને લાલચ સામે હંમેશાં મન મજબુત રાખતો હતો. અને ખોદાઇ જ્ઞાન મેળવવાને ધણોજ ઉશતવાર હતો. તંદરેસ્તી જ લવવાને તે આતુર હતો. ખેતીવાડી અને લગન એ બેજોને ઉન્તમ ગણતો. લગનની પવીતરાઇ અને એખલાશ વાળી જીંદગીને તે પસંદ કરતો હતો. વળી જેને ઘટે તેને સખાવત કરવા અને જેને ઘટે તેને સજ કરવાનો હુકમ હતો. *નીતિ વીનાનું ભણતર નકામું છે. અને ફીયાથી મલતું શવાબ નીતિ વીના રદ છે એવી તેની શીખવણી છે. વળી તેની આ બી શીખામણ છે કે આસપાસનાઓ સાથે મળતા રહેવાથી લાભ છે. અને આપણી ઉપર જફાઓ. ગુજરે તે છતાં એકલાં હુરમજદને વળગી રહેવામાં ફતેહ છે.

x યજશની હા. ૩ તથા ૭

+ યસન હપતગ ધાએતી હા. ૮

+ આશીરવાદ પાજંદ

* માથા

તજકરતોલહોકમામાં લખે છે કે, હુઝરત જરતોસ્ત ધણે ફાળેલ હતો. પણ એની વાતોને સમજવામાં મારી અકકલ આજેજ ત્યા હેરાન છે. અને એના કલામો બેદ ભરેલા છે. એને કીતાબોમાં જરતોસ્ત પેગંબરને રમજગો કહેલો છે.

ઉપર જોયું તેમ અશો જરથુસ્તની શીલસુશીની સાથે તેને રાજકરતા શાહ ગુસ્તારપની ટુંક તવારીખ જાણવી જોઈએ. કેમજે ગુસ્તારપ નાજ નશીખમાં બહી દીનનો પાયો રચનાર તે અશો જરથુસ્ત છે.

ગુસ્તારપના આપ લોહોરાસ્પ એને જે ઓરત તેમાં પહેલી ઓરત કે-કાઉશના ખાનદાન વાલીના જે દીકરા પહેલો અરદેશીર અને ખીજે શીદસ્પ અને ખીજી ઓરતના જે દીકરા ગુસ્તારપ અને જરીર ઉપલા ચાર દીકરામાં ગુસ્તારપ ધણો ચાલાક, આહોશ, બહાદુર અને ખારીક તપાસવાળો હતો. તે પહેલી રાણીના પેટનો નહિ પણ ખીજીને પેટનો હતો. તેથી રાજ કરવામાં હકદાર હતો નહિ. તેથી તે ગુસ્તારપ એક વખતે કાઠનેખી ખખર કરવા વગર આપ મરજીથી હિંદુસ્તાન ગયો. એ વિષેની ખખર લોહોરાસ્પને મલવાથી તેના સગા ભાઇ જરીરને પાછો તેડવા મોકલીને તેણે ગુસ્તારપને કબુલ્યું કે તને તખ્ત મળશે આવી સરતથી ગુસ્તારપ પાછો મેળમાં આવ્યો. પણ પાછળથી લોહોરાસ્પને એમ સૂઝયું કે ગુસ્તારપનો પાદશાહ થવાનો ખરો દાવો નથી. ત્યારે પાછો ગુસ્તારપ ધરાંત છોડીને રૂમશાંમ તરફ નીકળી ધયો. પણ ગુસ્તારપની ઊપર લુખ મરો પડવાથી તેને એક મહેતા દાખલ રૂમના પાદશાહની ખીજમતમાં રહેવા માગ્યું ને ત્યાં તેને ઉંટના સારવાંનની નોકરી માંથી થાગ લાગો નહિ. અંતે એક લુવારનેત્યાં તેને કામ મળ્યું. પણ ત્યાં ગુસ્તારપે પહેલોજ અથોડો જોરથી મારીઓ કે એરજીના ટુકડા થઇ ગયા. તેથી તેને લુહારે પણ કાઠી મુક્યો તેથી આ શાહજીદો તંજદસ્ત થઈ પડ્યો. આખર એક ખેડુતે તેની ઉપર દયા કરી તેને પોતાને ઘેર રાખ્યો. તેને પુછતાં તો એક મોટા શાહજીદાનો દીકરો જાણ્યો તેથી થોડી મુદત ત્યાંજ ગુજરી એવામાં રૂમના પાદશાહની ખેટીનું માગું થવાની તૈયારી થઇ. ત્યારે તે ખેટીએ એક રાતના ગુસ્તારપને સ્વપ્નામાં જોયો. તે ઊપરથી તેનીજ સાથે નેકા કરવાને રાજ હતી, પણ આપને એવિષે ખખર નહતી પાછળથી તેશાહજીદીએ એવું નકકી કર્યું કે આપણા રાજ્યમાં જ્યાંહત આપવી. અને તેમાં તમામ સ્વતંત્ર જમવા નોતરવી. તે શાહજીદીની નેમ એજ કે શરવેમાં તે સ્વપ્નામાં દેખાયલો.

મરદ જમવા આવશે. તેવી રીતે બે વાર જમાડવા છતાં તે ગુસ્તાસ્પને જોયો નહિ. ગુસ્તાસ્પ જમવા વીસે કંઈ બી ખુલાસો જાણતો નહોતો. પછી પેલી શાહુન્દાએ ત્રીજીવાર ઢંઢેરો એવો ફેરવ્યો કે પરદેશી કે દેશી સરવે શાહુન્દાઓએ જરૂર જમવા દાખલ થવું. એ દિવસે ગુસ્તાસ્પ અને તેના બેકુતને બી ચોકસ ખબર થઈ. તેથી તેઓ ઢંઢેરો સાંભળતાં જ જ્યાફતમાં દાખલ થયા. જેવો ગુસ્તાસ્પને દીઠો કે તેને નીહાળીને વીચાર્યું કે આજ જવાનને મેં ખાખમાં ધરાનના શાહુન્દા દાખલ દીઠો હતો તેથી તે શાહુન્દા એકદમ આવીને ગુસ્તાસ્પના હાથમાં ગુલાબના ડુલ્લેનો તોરો આપીને અંદર દાખલ કીધો.

હવે શાહુન્દાના બાપને ખબર થઈ તેથી બેઠિના દીલમાં ખુશી પેદા થઈ. કેમકે ગુસ્તાસ્પનાં દીલમાં કપડાં બી ભીખારી હાલતનાં હતાં. પછી સરવે ગુસ્તાસ્પને શાહુન્દા તરીકે જાણ્યો. અને શાહુન્દા સાથે નેકા થયા તે શાહુન્દાનું નામ + કતાયુન હતું.

ગુસ્તાસ્પની શાદી થઈ તેથી ખજનાનું સુખ હતું નહિ. કેમકે ભીખારી હાલતેજ પરણાવીને જોડ કરીને બહાર કાઢી મુકેલાં હતાં કેમકે ગુસ્તાસ્પે પોતાની શાહુન્દા તરીકેની ઓળખાણ આપી હતી. પરંતુ પાદશાહનો વિશ્વાસ હતો નહિ. તેથી બેઠેને કાઢી મુક્યાં હતાં પણ પાછળથી રૂમના પાદશાહે પોતાના જમાઈની ઉપર બાહાદુરી કરી દેખાડી હતી. અને ઘણી સારી રીતે ગુસ્તાસ્પને માન આપી પોતાના લશકરનો સપેહશાહાર નીમ્યો હતો રૂમના પાદશાહને ગુસ્તાસ્પ જેવો પેહેલવાન મલવાથી તેને મગરૂરી આવી અને પોતાનું રાજ્ય વધારવાનો લોભ પેદા થયો. ગુસ્તાસ્પના બળથી ખુઝનના હાકમ અલીયાસનું રાજ રૂમના હાથમાં ગયું. પાછળથી ગુસ્તાસ્પે ધરાન ઉપર જીત કરવાની ઇચ્છા કીધી. પોતાનાં રાજ્યનેજ ખાતર બહાર ગયો હતો તેથી પોતાના સસરા પાસે માંગણી કરી. તે ઉપરથી રોમના પાદશાહે લોહોરાસ્પ ઉપર ધરાનનું અડધું રાજ મેળવવાની માંગણી કરી. તેથી લોહોરાસ્પે ઘણી તજખીજ કરતાં જણાવ્યું કે આ તો પોતાનોજ ગુસ્તાસ્પ છે તેથી તેને લોહોરાસ્પે જવાબ વાલીઓ કે જેમ રૂમ અમેને ખંડણી ભરે છે તેમ ભરીઓજ અગર નહિતો તારૂં રાજ્ય હાથમાંથી જશે પછી ગુસ્તાસ્પના લાઇ જરીરને રૂમ મોકલીને ગુસ્તાસ્પને સમજાવી ધરાન બોલાવી મંગા

વ્યો આખરે ॥ ગુસ્તાસ્પને ધરાનનું રાજ આપીઉં એના રાજ્યમાં જર-
થુસ્ત જેવો નામદાર થઇ ગયો. અને સરવે દુનીઆને ખુશાલી થઈ.

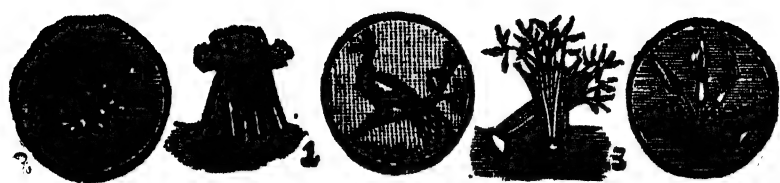
* આ ગુસ્તાસ્પના રાજ્યમે આતશ કેદ્દહે બધાયાં અને સરવે
પોતાની રમ્યતનેખી આતશની પગશદેશ કરવાને ફરજ પાડી આ જર-
થુસ્તની દીન સર્વેથી પહેલે આજરખાઇજાન પ્રાંતમાં શીખવવામાં
આવીઓ હતો અને ૧૨ હજાર ગાયના ચામડાંએને બારીક બનાવીને તે
ની ઉપર ફરમાંનો લખાવીઆં હતાં આ ચામડાંના લખાંનેને પારશી
પોલીસના ખડકમાંથી કેતરી કાઢાદેલા એક તાકમાં મુકાવ્યાં હતા.
આ લખાંનેની રખેવાલી શાહ પરેહજગારો માણુશેને મુકરર કરવામે
આવ્યાં હતાં અને થોડાં લખાંને બહાર રાખીઆં હતાં.

આ ધરમનો ફેરફાર થવાથી સર્વેથી પહેલાં તાતારીના પાદશાહ અ-
રજસ્પ શાયે લડાઇ થઇ અને એ ધરમ આખા મુલકમાં ફેલાયો હતો.

॥ તારીખે શાહને ધરાન દફતર ૧ હું

* તારીખે કદીમ ધરાંન બાબ ચોથો.

આપણા પેગમ્બર સાહેબ જરથુસ્ત એ નામનો અર્થ તથા આપણા પાદશાહોનાં નામનો મુકાબલો.

જરથુસ્ત એ બોલના જે અર્થો આપણા લોકો જાણે છે તે ફારસી કેતાબો ઉપરથી છે. પણ ફારસી બોલોનાં અર્થો તેને મલતા ખુદ અવશ્તાના બોલો ઉપરથી કરવા જોઈએ. અંગ્રેજીવાલાઓ કોઈ બોલનો ખરો અર્થ સમજવા તે બોલને લાટીન, ગ્રીક, સેકસન, નોર્મન ઇત્યાદી ભાષાનો હોય તો તે ભાષામાં તેનો શું અર્થ થાય છે. તે સમજવાની ફરજ પહેલી પડે છે. પણ ફારસી પટેલાઓમાં ચાલુ નથી. ફારસી અવસ્તા તથા પહેલવી વખત પ્રમાણે સારી રીતે આવડતી હોવા છતાં તે વખતમાં એક ભાષાના બોલ સાથે સરખાવાની તબે તથા રીત માલુમ નહિ હોવાને લીધે તે રીતે મુકાબલો કરી જાણવામાં તેઓ બે નશીબ રહ્યા હતા. ભાષાઓનો એક બીજા સાથે મુકાબલો કરવાની જે વિદ્યા તે છેક હમણા માત્ર પચાસ વરસની ફેલાઈ છે. અને જરથુસ્તીઓમાં સમજતા જશે અને આગળ વધતા જશે ત્યારે ફારસી બોલોના ખરા અને અસલ વિદ્વાનો આપી ગયા છે. તે ઉપર અવસ્તા સાથે તે બોલોનો મુકાબલો કીધા વિના લશ્શો રાખવો નહિં.

હવે જરથુસ્ત એ બોલનો અર્થ કેટલાકએક મુસલમાન વિદ્વાનો આપી ગયા છે. તે આજે પડતા મુકીને સારેતનાં કેતાબના બનાવ નાર ફરજને બહેરામે જે અર્થો આપ્યા છે તે નીચે મુજબના છે. તે

લખે છે કે આઈને આઈન નામની કેતાબમાં લખેલું છે કે જરથુસ્ત નો અરથ તે પહેલાં પેદા કીધેલાને કહે છે કારણ કે જરથુસ્ત પહેલ્લી અકકલની જગાએ હતો. એટલે પહેલ્લી અકકલ રાખનાર હતો, તેથી દુનીઆમાં ધનસાન લોકો તેને એ નામથી બોલતા હતા અને વલી નકશોનાં મથકોનું એ નામ છે. કારણ તમામ માણસોના તનમાં બોલનારો એક નક્સ છે જરથુસ્ત બધા માણસોને શીખવનારો હતો. તેથી એ નામીઆ નામથી તેનું એ નામ રાખ્યું હતું વળી યુધ એ શીતારાના આસમાનની બી અકલને જરથુસ્ત કરીને કહે છે. કારણ કે યુધ સેતારો અકકલનો રાખનારો છે. તેમજ જરથુસ્ત બી અકકલનો મુરબ્બી હતો. વળી આ બદ નુરને બી કહે છે. કારણ કે જરથુસ્ત આબદ અને ખાલેશ નુર ભરેલો હતો. વલી ચંદ્રમાના આસમાનને બી કહે છે. કારણ જે જરથુસ્તની પણ દશમી અકકલ છે ચંદ્રમાની ફેજ આ દુનીઆમાં ઘણી વધારે છે તેથી જરથુસ્તનું નામ ફેજખખશ કરીને મશહુર થયું છે. વલી ઈનસાનના મુરબ્બીને કહે છે કારણ કે જરથુસ્ત માણસોનો પરવરેશનો કરનારો હતો. સાયું બોલનારનેબી કહે છે કારણકે જરથુસ્ત કદી જુહું બોલતોજ નહિ. તેમજ સાચી ખબર આપનારો અને રાખનારો હતો. વલી ખોદાઇનુર અને ખોદાએના સાહ્યાનેબી જરથુસ્ત કરીને કહે છે તેથી એને જરથુસ્ત કરીને કહેતા હતા. વળી તેના નામને એવી રીતે પણ વાપરતા હતા. કે જરથુશતને જરથોશત, જરાતોશત, જરતહ શત, જરદસ્ત જરાદસત અને જરદહસ્ત કરીને બી કહેતા હતા.

હવે બીજી કેતાબ. મોજેબતેજરતોશતી એ કેતાબમાં જરતોશતનો અરથ નીચે મુજબ આપે છે. આ કેતાબવાળા લખે છે કે પેહેલ વી વજર કરદ દીનિનો બનાવનાર હુઝરત જરતોશતનો શાગેરદ મેદીઓમાંહુની છે. તેમાં જરતોસ્તનો અર્થ સુનાની મીશાલે ખાલેશ તનનો, ખોરહે, રોસની તથા એજમતના સાહેબને બી કહે છે.

હવે ઊપલા તમામ અરથો સરવે ખેયાલી છે જરતોસ્તે જે કામો કીધાં તે જાણ્યા પછી લોકો એમ સમજ્યા કે જરથોસત નામનો અરથ તેવાં કામ કરનારો એવો થાય છે. પણ એ બોલનો અરથ તેના ધાતુ ઉપરથી કહાડવો જોઇએ.

હરેક બોલનો અસલ અરથ આપણે સમજવા ઇચ્છતા હોઇએ તો તે બોલ જે જમાનમાંથી નીકળ્યો હોય તેમાંથી શોધવો જોઇએ. તે

કાયદે તપાસતાં જરથુસ્ત નામ અવસ્તામાં જરથુશત્ર લખેલું મ-
લે છે. ત્યારે જરથુશત્રનો અવસ્તામાં શું અરથ થાય છે. તેજ
અરથ જરથોશતનોખી બહાલ રાખવો જોઈએ. જરથુશત્રનો અરથ
કરવાની પહેલી કોશેશ અવસ્તા લાપાનો સજીવન કરનાર પ્રોફેસર
ખરનુફે કીધી હતી. તેણે એ બોલને બે ભાગમાં છુટો પાડ્યો.
જરથ એટલે પીળો ઉશત્ર એટલે ઉંટ એવો કરી જરથુશત્ર
આખા નામનો અરથ પીળું ઉંટ રાખનાર એવો કીધો હતો.
તે પછી પ્રોફેસર લાસન જે નામીયો ઉસ્તાદ હતો તેણે ખી
જરથુશત્ર નામને બે ભાગમાં વહેંચીને ખરનુફે વાપરેલી રીત
થી જુદી રીતે કીધો. તે એકે જર એટલે સુનેરી અને થુશત્ર
તારો એટલે આખા શબ્દનો સામટો અર્થ સુનેરી તારો એવો
કીધો. આ છેલ્લો અર્થ સુનેરી તારો તેને ડાક્ટર વીનડીશમેન
જે રોમન કેથોલિકનો મોટો પાદરી હતો તેણે ટેકા આપીઓ.
હવે જે ખરનુફે પોતાનો આગલો પીળાં ઉંટ રાખનારવાળો
અરથ છોડી દધ સુનેરી તારાવાળો બોલ કબુલ રાખીઓ. પા-
છળથી બેઉ અરથ ઉપર વાંધા ઉઠીઆ. પીળાંને માટે અવસ્તામાં
જઘરી અથવા જઘરતી આવે છે પણ જર જરથ બોલો પી-
ળાંને વાસ્તે મળતાં નથી. ઉશત્ર નો અરથ ઉંથ એ ઉપર કા-
ઘનો વાંધો નથી. સુનેરી તારાવાળા બીજા અરથ ઉપર
બેવડા વાંધા પડ્યા જરથુશત્રમાંથી વાંધો એ છે કે સુનાને
વાસ્તે અવસ્તામાં જરનથ આવે છે. જર બોલ આવતો નથી.
બીજો વાંધો એ આવે છે કે અવસ્તામાં થુશત્ર નો અરથ
તારો થતો નથી. પણ એ બોલને થવોરેશતર સાથે મેળવીએ
તો ઘડનાર એવો થાય છે. ઉપર પ્રમાણે બેઉ અરથ અધુરા
રહ્યા બીજાઓએ થુશત્ર નો અરથ ઘડનાર એવો બહાલ રાખીને
જરથુશત્ર નો અરથ સોનું ઘડનાર એવો રાખ્યો. એમાં પણ
તુરત વાંધો ઉઠીઓ. કેમકે જરથુશત્ર ના વખતમાં અથોરનાંન,
રથેશતાર, અને વાસ્તરીઓશનો એ ત્રણ વર્ગ હતા. કારીગરનો
ચોથો વર્ગ પાછલી કેતાબોમાં મલે છે. આ વાંધા પછી ડાક્ટર
આઉગે જરથુશત્ર બોલનો જરથ ઉશત્ર એ બે ભાગમાં વહેંચણી કરી
અને ઉપલા જરથનો અર્થ પીળું એવો પણ કીધો નહિં. તેમજ સુનેરી
પણ નહિં કીધો. પણ એકથી જુદોજ અરથ કીધો. તેણે જરથુ ને મલતો

સંસ્કૃત જરઠ લખને તેનો અરથ બુદ્ધ એવો કીધો તેથી જરથુશત્ર આખા બોલનો અરથ બુદ્ધ ઉંટ રાખનાર કીધો પણ હજી સારો અરથ કરવાને એ પણ બોલ છોડીને જરથ ને જરન જરઘની સાથે મેળવ્યો જેનો અરથ દીલગુરદાનો થાય છે. તથા ઉસત્રન આતર સાથે મેળવી તેનો અરથ ઉંચો-સરસ એવો કીધો. તે ઉપરથી આખા બોલનો અરથ સરસ દીલ ધરાવનાર એવો કીધો. વળી આગળ વધી તેને જરથને ગરત સાથે મેળવીને જરથુશત્રનો અરથ સૌથી સરસ ગાનાર એવો કીધો પણ એ અરથ પણ ચાલ્યો નહિ. છેવટે જરથુશત્રનો સંસ્કૃતમાં જરત એટલે બુદ્ધ અને ઉસત્ર આતર સૌથી સરસ તે ઉપરથી એ બોલનો અરથ ધરમનો વડો ગુરુ એવો થાય છે.

આ અરથો બાબે ધણું જાણવાનું છે. પણ હાલ ટુંકાણમાં એજ સાર આવે છે કે જરથુસ્તનો અરથ ૧ પીળું ઉંટ રાખનાર ૨ સુનેરી તારો. ૩ સોનું ધડનાર. ૪ બુદ્ધ ઉંટ રાખનાર. ૫ સરસ દીલ ધરાવનાર ૬ સૌથી સરસ ગાનાર. ૭ ધરમનો વડો ગુરુ. ૮ ઉંટપકડનાર એવા એવા થાય છે. છેવટે આપણા અથરોનાંનો પીણું યા બુદ્ધ ઉંટ રાખનાર એ અરથ વધારે લક્ષણવાળો ગણે છે. એના ટેકામાં આપણને સાબીતી મળે છે કે તે જમાનામાં ઘોડા, ગાય, ઉંટ ઇત્યાદી ઉપરથી નામ આપે વામાં આવતાં હતાં. કેમકે ઢોરો મોટી દોલતો ગણાતી હતી. આપણા વંદીદાદમાં તથા બીજા અવસ્તામાં પણ હજારો ગાય, ઢોરના માલિકો વી શે આપણે વાંચ્યું છે.

આ અરથનો જે એલમ બહાર આવ્યો છે. તે ફાધલા લોજરોની મદદથી છે. તેમ અવસ્તા ઉપરથીબી મળે છે. જેમકે આથવયાંન તે ઘણી ગાયવાળા. પોઉરશરપ તે ઘણાં ઘોડાવાળા તેવાજ બીજા દાખલા આ ગાય ઉપરથી અવરેગાઓ, દાજગરોગવ, પરસ્તગાવ, પનુશગાવ, ઇત્યાદી મળે છે. ઘોડા ઉપરથી અઉરવત અરપ, અરેજત અરપ, કેરસારપ, જમારપ, તુમારપ, દાજગરારપ, દરવારપ, પોઉરશરપ વીશતારપ, હુએચતઅરપ. ઇત્યાદી ઘણા દાખલાઓ મળે છે.

એજ પ્રમાણે ઉંટ ઉપરથી અરવોશત્ર, અવારોશત્ર, ફરષોશત્ર, વોહુઉશત્ર છે. એજ મીશાલે જરથુશત્ર હોય. હવે આ વિષે તો ઘણું બોલવાનું છે. પણ એ નામનેજ મલતાં આપણે માણસ છીએ. તે ઉપર ઝંદ, પહેલવી અને ફારસી ઉપરથી વડાઓ નાં ટુંક નામ જોઈએ. જેમ જરથુશત્ર નામ જુદી જુદી ભાષામાં અને જુદા જુદા શબ્દોથી મેલે છે. તેમ આપણા તેનાથી બી જુનાં નામો મળે છે.

પહેલો પાદશાહ ગયોમરદ એ ગયોમરદને અવસ્તામાં ગયમરેતન પહેલવીમાં ગયોમરત, ફારસીમાં ગયોમરદ અરબીમાં કૈયુમરસ કહે છે.

બીજો હુશંગ (તે પહેલો પેશદાદ તોલાંનો) એ હુશંગને અવસ્તામાં હોસીઅંગ, પહેલવીમાં હોશયંગ, અને ફારસીમાં હુશંગ કહે છે.

ત્રીજો તેહમુરસ તેને અવસ્તામાં તખમઉરૂપ. પહેલવીમાં તખમોરૂપ અથવા તખમુરૂ ફારસીમાં તેહમુરસ અથવા તહુમરસ અરબીમાં તેહમુજર અથવા તેહમમજર કહે છે.

ચોથો જમશેદ એને અવસ્તામાં ચિમખષએત પહેલવીમાં ચીમ, ફારસીમાં જમશેદ કહે છે.

પાંચમો જોહાક અવસ્તામાં અજુહાક, પહેલવીમાં જહાક અને ફારસીમાં જોહાક છે.

છઠ્ઠો ફરેદુન અવસ્તામાં શ્રએતએાન. પહેલવીમાં ફરેતુન અને ફારસીમાં ફરેદુન છે.

સાતમો મીનાચેહર અવસ્તામાં મનુશચિથ્ર. પહેલવીમાં મનુશચીહર અને ફારસીમાં મીનાચેહર છે.

આઠમો નોદર અવસ્તામાં નએાતર, પહેલવીમાં નોતર. ફારસીમાં નોદર યા નોજર.

નવમો અક્રાસિયાબ અવસ્તામાં ફંધ્રસયાન, પહેલવીમાં ફ્રાસીયાવ અને ફારસીમાં અક્રાસિયાબ છે.

દશમો કેરશાશપ અથવા ગરશાશપ શીરદુસી મુજબ આગળ મેં કહ્યું તેમ ઘોડા ઉપરથી છે.

અગીઆરમો કેકોખાદ અવસ્તામાં હવીકવાત, પહેલવીમાં કેકવાત, ફારસીમાં કએકોખાદ કહે છે.

બારમો કએઅપિવેહુ અવસ્તામાં અધપિવંધુ, પહેલવીમાં અપિવેહુ, ફારસીમાં મધ્યું નથી.

તેરમો કએકાઉસ, અવસ્તામાં કવીઉસલન પહેલવીમાં કેકાઉસ અને ફારસીમાં કએકાઉસ.

+ કેયાની પાદશાહોનાં ૩ નામ ફરવરદીન યસ્તમાંથી મળે છે અવસ્તામાં કવી અરસન પહેલવીમાં કેઅરસ અને ફારસીમાં અરીશ

૨ અવસ્તામાં કવીપિસનંધ. પહેલવીમાં કૈપીસાન અને ફારસીમાં પરીન ૩ અવસ્તામાં કવીખયરખાંન પહેલવીમાં કૈવયારય અને ફારસીમાં અમીરન છે.

કચેશીયાવશ એને અવસ્તામાં કવી રથાવરખન અથવા સ્યાવર પાન પહેલવીમાં સિયાવખસ અને ફારસીમાં કચેસિયાવશ કહેવાય છે. એને માટે લખે છે કે ખુખસુરત અને બે ગુનાહ હતા.

કચેખુશરો અવસ્તામાં કવહુશરવંહગ, પહેલવીમાં કૈખુસ્તોખ ફારસીમાં કચેખુશરો અથવા કૈખુશરવ કહેછે.

કચે લોહુરાશ્પ અવસ્તામાં ઐરવતશ્પ પહેલવીમાં કૈલોહુરાશ્પ અને ફારસીમાં કચેલોહુરાશ્પ કહેવાય છે.

કચે ગુશ્તાશ્પ ગાથામાં કવાવીશ્તાશ્પા ખીજ અવસ્તામાં કવ વીશ્તાશ્પ પહેલવીમાં કૈવિશ્તાશ્પ અને ફારસીમાં કચેગુશ્તાશ્પ કહેવાય છે.

હવે ફરેદુનની પેઢીથી જરથુશ્ત્ર પેદા થવાની ખબર આગમજથી † હતી. કમકે મીનાચેહુરે પોતે રાજ્યતું વશીયતનામું લખેલું. તેમાં હવે પછી જરથુશ્ત્ર આવશે. વળી તેની દીન કબુલ રાખવાને સર્વે પ્રજાને શીખામણો આપેલી છે. તેજ રીતે કેખુશરોને પણ ફરેસ્તાઓથી જાણીતું થયું હતું. + અને અવસ્તાના આધારોથી આપણે જાણીએ છીએ કે હવે પછીની ઓલાદનો હોશેદરમાંહ અને હોશેદરખાંમી અને શાસીઓસ આવનાર છે. જે હાલ તવારીખોમાં વાંચીએ છીએ.

અશો પેગમ્બર સાહેબ અને તેના
 ખાનદાન તેમજ તે રાહબર સાહેબ
 ના ફરમાનો મુજબ ચાલનારાઓ
 ની ટુંક અવસ્થાથી તેમજ તેને
 લગતી શેહાદતોથી ટુંક
 બ્યાન.

પહેલાં આપણે પાક પેગમ્બર સાહેબનું ખાનદાન અને તેનું શહેર તપાસીએ. આપણા પેગમ્બર સાહેબ જરતોસ્તનો જન્મ અસલ રાજ્યધાની મુલક ધરાનમાં * જબ્બર નામના પહાડમાંથી વહેતી દરજીક નામની નદીને કિનારે આવેલા રહે શહેરમાં થયો હતો. એ નેકબદાના માતા દાગદા રહે શહેરનાં રહેવાશી હતાં. અને બાપ પુરુસસ્પ પશ્ચિમ મીડીઆ પ્રાંતના આજર બાધબન પરગણાના રહેવાશી હતા હવે જરતોસ્ત સાહેબનું ખાનદાન સપેનતમાન ખાનદાનના નખીરા હોવાથી સપેનતમાન જરતોસ્ત કરીને કહેવાય છે. જરતોસ્તની ઓરત (મોરદાર) નું નામ હુવેવી હતું જરતોસ્તના ત્રણ છોકરા અને ત્રણ છોકરીઓ હતી છોકરાઓનું નામ ૧ અસદવાસતર. ૨ ઓરવતનર. ૩ ખુરશેદચેદર. છોકરીઓનાં નામ ૧ ફ્રેતી. ૨ થ્રેતી. ૩ પોરચીશતી. જરતોસ્તના મા

ઝાવીશ નામના ખાનદાનનાં હતાં એવણના બાપનું નામ **ફરહેમરવા** કરીને હતું જરથોસ્તના બાવા **હેચદસ્પ** ખાનદાનના હતા જરથોસ્તના પેઢી નવ ખાનદાન સુધીની નીચે મુજબની મલે છે. જરથોસ્ત, પોઉશ્ શસ્પ, ઓરવદસ્પ, હેચદસ્પ, એખશનુશ, પેતેરસ્પ, અરદેસ્પ હરદાર અને સ્પીનતમાન.

હવે આપણે એ જોવું જોઈએ કે પેગમ્બર સાહેબ પછી તેઓના છોકરાઓ તથા તેના મલતાઓએ **દીનને** શું શું અને કેવાં કામો કરી બતાવેલાં છે.

+ ઉપર જણાવેલા જરથોસ્તનો પહેલો દીકરો **એશદવાસ્તર** તે અથોરનાનનો સરદાર તેમજ મોખેદાન મોખેદ હતો. અને એનું મરણ જરથોસ્તી દીન ફેલાયા પછી સો વરસે નીપળ્યું હતું.

જરથોસ્તની મોરદાર ઓરતે પોતાના ખાવિંદ અશો જરથોસ્તને **દીન** ફેલાવવામાં મદદ કરી હતી. આ લલા મનની બાનુએ નેક રાહ પર ચાલવાને મુરદ ચાહી હતી.

જરથોસ્તનો બીજો દીકરો **ઓરવરતર** એ ખેકુતોનો વડો હતો.

જરથોસ્તનો ત્રીજો દીકરો **ખુરશેદયેહર** એ પોતે પહેલવાન હોવાથી શાહ ગુસ્તાશ્પના દીકરા પેશોતનનો શાગ્રેદ હતો. ને કંગદેજમાં રહેતો હતો. એને વિષે એવું કહેવાય છે કે તે હાલ હયાત છે. જરથોસ્તના બાવા એવણ હેચદસ્પ ખાનદાનનાં હતા. તે ઘણા ધોડાના માલેક હતા.

જરથોસ્તના કાકાનો દીકરો **મેડીઓમાહ** એવન પહેલ વહેલાં શાગ્રેદ હતા. જરથોસ્તી દીન પહેલવહેલી એમણે કબુલ કીધી હતી. એવણ મોખેદોના કુટુંબના વડાઓ ગણાય છે.

જરથોસ્તનો નવમો વડો નવમી પેઢીનો **સ્પીનતમાન** એઓના નામ ઉપરથી જરથોસ્ત સાહેબને **સ્પેનતમાન** જરથોસ્ત કરીને ઓળખીએ છીએ.

હવે પેગમ્બર સાહેબ જરથોસ્તનો ચઉદમો વડો અને ધરાનના પેશદાદ વંશનો છઠ્ઠો પાદશાહ **ફરેદુનના** બેટા એરચનો દીકરો **મીનુચેર** એને અવસ્તામાં **માનુશચીથર** કહેછે. એણે પોતાના રાજ્યના દક્ષિણે જ માં આગમજથી દીનની તારીફ કરેલી છે. અને જરથોસ્ત સાહેબની

+ નીરંગોસાથના ખોરદે અવસ્તા.

બસો વરસ આગમજથી એની દીનની તારીફ લખી છે. એ મીનોચેહર નો જનમ માનુશ નામના પહાડ ઉપર થયો હતો. એ ઉપરથી એને અવસ્તામાં માનુશચિથ્ર કરીને કહે છે.

જરથોસ્ત સાહેબની પહેલી ઓઝાદ પેશદાદવંશનો પાદશાહ ફરેદુન છે. હવે પેગમ્યર સાહેબ અશો જરથોસ્તે કેઆની વંશનો પાદશાહ ગુસ્તાસ્પ એ શાહ ગુસ્તાસ્પને નોદરના ખાનદાનનો કહેલો છે. એ ગુસ્તાસ્પના ૩૦મા વરસે પેગમ્યર અશો જરથોસ્તે દીન ફેલાવી હતી. અને તે વખતથી શાહ ગુસ્તાસ્પ જરથોસ્તના ખાસ મિત્ર માને આકીન મેળવ્યું હતું.

* તારીખે શાહને ધરાન દફતર ૧૬૫. એમાં જરથોસ્તને સપીનતમાનના ખાનદાનનો કરી ઓળખાવ્યો છે.

ખુન દેશ મુજબ	દીનકંદ મુજબ	આજના ભણુતર મુજબ
મનોશચેહર	માનુશચિથર	મીનોચેહર
દુરાશરૂન	દુરાસરખાંન	દુરાંશરૂન.
રજન	રજિશન	રેજેશને.
અવજેમ	નયાજેમ	અજેમ
વિદશત	વએદેશના	વેદેસ્ત
સપેતામાન	સપીતામાન	સપેતેમાન
હરદાર	હરદાર	હરેદાર.
હરદરશને	અરેજદરશને	હરદેરશને
પછતરસ્પ	પએત્રિપ	પેતેરસ્પ
ચેખશનુશ	ચિખશનુશ	ચેખશનોશ.
હએચદસ્પ	હએચદસ્પ	હેએદસ્પ
ઔરવદસ્પ	ઊરવદસ્પ	ઉરએદસ્પ
પેતેરસ્પ	પછતીરીત્રાસ્પ	પેતેરસ્પ
પુરશસ્પ	પોરશસ્પ	પોરોશસ્પ
જરથોશત	જરથુશત	જરથુશત.
આપણે દીનનો એકરાર કરતાં ભણીએ છીએ.		

અવસ્તા.

+ યાવરેનો અશોજરથુશતરો યાવરેનોફવાવીશતાશપા
યાવરેનો ફરશોસ્ત જમાંશપા યાવરેનાં કસચીદ શોશીઅનતાં

અર્થ—જરતોશ જેવા, ગુસ્તાસ્પ જેવા, ફરશોસ્ત્ર જેવા અને જામાસ્પ જેવા થવાને આપણને દુવા કહેલી છે.

હવે જરથુસ્ત સાહેબનો દામાદ યાને જમાઈ જામાસ્પ હકીમ કરીને કહે છે. એ જામાસ્પ હકીમે જરતોસ્ત સાહેબને દીન ફેલાવવામાં ઘણી મદદ કરી હતી. શાહ ગુસ્તાસ્પે નવી જર તોસ્તી દીન પોતે કબુલ રાખ્યા પછી જામાસ્પને તથા અશપંદી આરને તથા ઝરીરને તથા ફરશોસ્ત્રને એઓને દીનનો ફેલાવો કરવા નીમ્યા હતા. અને ત્યારબાદ શાહ ગુસ્તાસ્પે ચાર ચીજ ખોદા તરફથી મેળવવા માટે જરતોસ્તને કહ્યું હતું.

પેગમ્બર જરતોસ્તે એ બાબે ખોદા પાસે અરજ કરી. ખોદાની જેખી બસારતથી જરતોસ્તને એવું જાહેર થયું કે જે ચાર ચીજ શાહ ગુસ્તાસ્પ માંગે છે. તે એને એકલાને નહિ મળતાં ચાર જુદા સખશોને મળશે.

ત્યારબાદ અશો જરતોસ્તે આફ્રીગાન ભણી તેમાંથી ચારે ચીજો ચાર જણાને ખાવાને આપી. શાહ ગુસ્તાસ્પને ઇંજેલો શરાબ પાયો. તેથી પોતાનું બેહસ્ત બેધ આવ્યો. અને અસપંદીઆરને ઇંજેલું અનાર દાડમ ખવાડ્યાથી તેની દેહ ત્રાંચા મીસાલની થઈ. ઇંજેલું દુધ પેશોતનને પાત્યાથી અમરગી પામ્યો. જે હાલ કંગદેજના ગુફામાં દોઢશો શાએદો અને ચેલાઓ સહિત હયાત છે. અને ઇંજેલું ફુલ વજર જામાસ્પને સુંગાડીઆથી તે સરવે બની ગએલા અને તેની પછી બનનારા બનાવોનું વર્ણન કરવાની શક્તિ પામીઓ. અને આજે એની બનાવેલી કીતાબ જાંમાંસ્પી નામે મોજુદ છે. એ જામાસ્પને પાછળથી મોટા દસ્તુરાંન દસ્તુર કહ્યા હતા. અને જરતોસ્ત સાહેબના દામાદ યાને જમાઈ થયા હતા. * ગાથા મો. જાંમાંસ્પ ને દેજાંમાંસ્પો કહેલો છે. એટલે, દાંનાવ જાંમાંસ્પ.

ફરશોસ્ત્ર અને જાંમાંસ્પ હકીમનો લાઘ એને અવસ્તામાં ફરશોસ્તર ખુબ કહે છે. એણે દીન ફેલાવવામાં ઘણી મદદ કરેલી છે. પેશદાદવંશનો ચોથો પાદશાહ જમશીદ ને અવસ્તામાં યમ

કહે છે. દાદારહોરમજદે જરથોસ્તની આગમજ એને હોરમજદી દીન શીખવી હતી.

નોશરવાંન આદલ એ પાદશાહ સાંસાની વંશનો ૨૦મો પાદશાહ હતો. એણે મજદકનો ઠગારો ધરમ બંધ કરીઓ ને જરથોસ્તી ધરમ દેશેદેશ વધારીઓ હતો.

†. અરદેશર બાબેગાન એ પાદશાહ સાંસાની વંશનો પહેલો પાદશાહ હતો. એ ધરાનના તખ્ત ઉપર આવ્યા પછી જરથોસ્તી ધરમ જે પડતી હાલતમાં હતો. તેને તાબે કીધો. અને ધરાન સર જમીનથી જુદદીન રસમોને દુર કરી હતી. આપણે ઉપર જોઈ ગયા કે અથોરનાં ટોળામાં પાદશાહ તથા પેગમ્બર સાહેબને જનમ તથા તેનું કુટુંબ મળે છે. તેની અવસ્થાથી આપણને શેહાદતો મળે છે.

અવસ્થા.

+ હમાજેર ફરો ફરેદુન આથવીઆંન બાદ હમાજેર ફરો હરે અરદેશર બાબે ગાન બાદ અવા હમાં ફરો હરે આરાસ્તારાન વીરાસ્તારાન વીનાસ્તારાંને દીન બોદાએ બાદ હમાજેર ફરો હરે જરથુશતર સ્પીતામાન બાદ હવા હમા ફરોહરે અથોરનાન વ રથેશતારાન વ વાસ્તરીઓસાંન હુતોખશાંન કેશાન અઝપસતે ફરો હરે જરથુશતર સ્પીતામાન દીન પડી રક્ત એશાંન પગેહાન રવાકરદ

અર્થ—હમાજેર હોજે ફરેદુન આથવીઆંનના ફરોહર સાથે હમાજેર હોજે. અરદેશર બાબેગાનના ફરોહર સાથે હમાજેર હોજે.

બોદાધ દીનના આરાસ્તે કરનારાઓ સુધારનારાઓ અને જોનારાઓના ફરોહર સાથે હમાજેર હોજે. જરથુસ્ત સ્પેનતમાનના ફરોહર સાથે હમાજેર હોજે. તમામ અથોનાંન, રથેશતારાન, વાસ્તરીઓસાંન અને હુતોખશાંનના ફરોહર સાથે કે જેઓએ જરથોસ્ત સ્પેનતમાનના ફરોહરન આરાધવાથી દીન કબુલ કરી અને દુનીઆમાં ફેલાવી.

+ એ બોઝોર્ગ બોદાના પસંદ કીધેલા મેહેઆબાદ આબાદીઓની

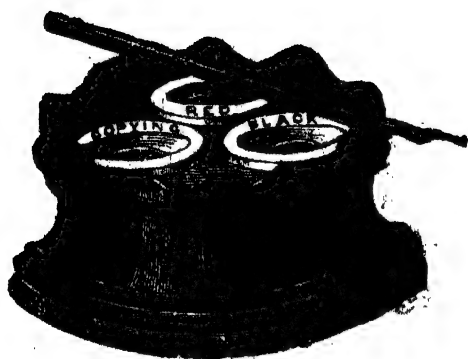
†. ફરવરદીન યસ્ત તથા જરથોસ્ત નામું.

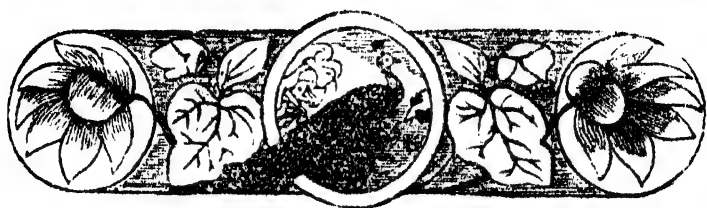
+ આફરીન સ્પીથવન.

+ દશાતીર મોતી નાંમેવખશુરે મોહ આબાદ.

દીન સેવાએ ખોદાને મલવાનો ખીજો રસ્તો નથી. અને હુરસતારામ તથા નુરશતારામ તથા સુરશતારામ તથા રૂજસતારામનાં ટોળાં ઓમાંથી એહેશ્તમાં પહોંચશે. અને પોતાની કરણીને લાયક ઠર-જળો પામશે.

ફરશતદાજ તે મેહેઆબાદના મજબનું નામ છે. અને હુરશતા રામને પહેલવીમાં અથરોનાંન કહે છે. તે મોએદો તથા હેરબદોનું ટોળું છે. તેઓને દીનની રાહ નેગાહ રાખવાને વાસ્તે તથા ધરમની પાથે દારીને વાસ્તે તથા મજહબ ખીજાનવાને વાસ્તે તથા દાદનાં કામોને તથા તેના બંદોબસ્તને વાસ્તે મુકરર કરીઆ છે અને નુરસતારામને પહેલવીમાં રથેશતારાન કહે છે. તે પાદશાહ તથા પહેલવાનો છે કે તે લોકો બોજેરોગી, મોટાપ, સરદારી તથા દુનીઆદારીના જાહેર કામો ચલાવવાને વાસ્તે છે. શુરસતારામને પહેલવીમાં વાશતરીઉશાંન કરી કહે છે. અને નેહર નરેહની પેશકારી પરશ્તારી યાને નોકરીને વાસ્તે છે. રૂજસતારામને પહેલવીમાં હુતોશાંન કરીને કહે છે. તે ધંધાવાલા તથા ખેતીવાલા છે. અને કાઠખી આદમીઓનાં ટોળાંને એ ટોળાંથી બુદો બોધશું નહી.

આપણા પેગમ્બર સાહેબ જરથુસ્તના શાસ્ત્રો.

આપણા જરથુસ્ત સાહેબે જ્યારે દુએન યાને દીન ફેલાવી યાને જરથુસ્તે હોરમજદા રાહ ચત્રાવી. જે અહુરમજદે જરથુસ્તને શીખવ્યું હતું. તેજ રીતે જરતોસ્ત સર્વેને શીખવનાર હતો. જરતોસ્તે સર્વેને રોશન કીધું કે યજ્ઞશને હા. ૪૬ મુજબ ચાલશે અને કહ્યાસર રહેશે. તેઓને પેલી દુનીઆમાં ઘટતો બદલો મળશે હવે જે સમજનારા હતા. તેઓ ખરે રસ્તે આવ્યા. તેઓને જરતોસ્તે પોતાની વાએજઓ કરીને સમજાવ્યા હતા. જેમ જેમ સમજતા થયા તેમ તેમ જરતોસ્તના શાસ્ત્રો દો થતા ગયા.

હવે જરતોસ્તનું ખાનદાન હુએચતઅસ્પનું બી છે. જેમ સપેનત માનની ૯ મી પેઢીથી જરતોસ્ત છે તેમ હુએચતઅસ્પ બી એથીજ ખાનદાન છે. આ ખાનદાનમાં ખરું ખોટું સમજનારા હતા. એના ખાનદાનમાંથી ખરો રસ્તો લેનારા બહુ નીકળ્યા. અને પહેલીજ અસર આ ખાનદાનવાળાઓને થઈ હતી. ∴ જરથોસ્તના શાસ્ત્રોનાં ઘણાં નામ છે. તેમાં નામીયા પુરોના ફરોહરોને વાદ કીધા છે.

ફરવરદીનયસ્તના કરદા ૨૫, ૨૬, ૨૭માં જરતોસ્તના શાસ્ત્રોનાં નામો લાથ લાગે છે. એમાં જુમલે ૨૨૫ નામો છે. આ નામોમાં ત્રણ ત્રણ ચાર ચાર પેઢીઓનાં નામો છે. તે ઊપરથી લાગે છે કે જરતોસ્તના ચેલાઓમાં કેટલાએક મોટી ઉમ્મરના બુદ્ધિઓ હતા. તેઓની સાથે તેઓના છોકરાઓ અને છોકરાના છોકરાઓ હતા. એમ જણાય છે.

∴ ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૨૫, ૨૬, ૨૭.

હવે સરવેથી પહેલો શાસ્ત્રો આરાસ્તનો છોકરો મેદીઓમાહ હતો. એમ ફરવરદીનયસ્તમાં ખુલ્લે ખુલ્લું જણાવેલું છે. યજ્ઞશનેના ૫૧ માં હા તથા બીજી કેતાઓ પ્રમાણે આરાસ્ત પોરશસ્ત્રનો ભાઈ હતો. ત્યારે મેદીઓમાહ જરતોસ્તના કાકાનો છોકરો થયો. હવે જરતોસ્તના પોતાના ત્રણ છોકરાઓ પહેલો ઈશદવાસ્તર, બીજો ઊંરવતતરનર, ત્રીજો હવરેચીથ્ર યાને ખુરશેદચેહેર. એઓ દીન ઉપર એતેકાદ લાવ્યા હતા. આ ત્રણે છોકરાઓ જરતોસ્તના ૧૪ માં, ૧૫ માં અને ૧૬ માં શાસ્ત્રો હતા. સપેનતમાનના ખાનદાનમાં શ્રીમીથવાન ૧૮ મો શાસ્ત્રો હતો. વળી મેદિઓમાહ પહેલો ત્યારે તેનો છોકરો અસસ્તુ નામનો ૧૦મો શાસ્ત્રો હતો. ઉપર જે શાસ્ત્રો જોયા તે હુએચત અસ્પ તથા શપી-તાંમનુંજ ખાનદાન છે. હવે નોદરનું ખાનદાન આ નોદરના ખાનદાનમાં ઘણા શાસ્ત્રો છે. તેમાં મુખ્ય પાદશાહ કએ ગુસ્તાર્પ હતો. કએ ગુશતાર્પ નોદરના ખાનદાનમાં આવેલો છે. * આ ગુસ્તાર્પ વિષે એકસ જણાય છે કે હોરમજદી જરતોસ્તી દીન ઉપર ઇત્યાર રાખનારો હતો. આ ગુશતાર્પ જરતોસ્તનો ૨૦મો શાસ્ત્રો હતો. હવે ઇતિહાસમાં આ ગુશતાર્પ પાદશાહને ૧૦મો શાસ્ત્રો કહેલો છે. ત્યારે આ ફરવરદીન યસ્તમાં ૨૦મો શાસ્ત્રો ગણેલો છે. એણે દીનને ખાતર મહાભારત લડાઈઓ કીધેલી છે. વડી + જરતોસ્તના શાસ્ત્રોનાં નામો લેવામાં આવે છે. તેમાં ફરશોશત્ર તથા જમાસ્પની સાથે કએ ગુશતાર્પનું નામ લેવામાં આવે છે.

ગુસ્તાર્પ પછી તેનો ભાઈ જરીર જરતોસ્તનો ૨૧મો શાસ્ત્રો હતો. કએ ગુશતાર્પનો છોકરો અશપંદીઆર જરથોસ્તનો ૪૮મો શાસ્ત્રો હતો. ગુસ્તાર્પની રાણી હુતઓશ તેનેબી આ દીન ઉપર એતેકાદ લાવ્યો હતો.

આ હુતઓશ, ગુશતાર્પની રાણીન જરતોસ્તે આ દીનમાં લાવવાને ગુસ્તાર્પ સાથે એવી સરત કરેલી કે જે વખતે અશપેશીઆ ઘોડાનો બીજો પગ તેના પેટમાં પેશી ગયો ત્યારે જરતોસ્તે ગુસ્તાર્પ પાસે માગીઉં કે તારા જ્ઞાન ખાનામાં જવા દઇ તેની રાણી હુતઓશને જરતોસ્તી દીન આહેલ રાખવાની પરવાનગી આપે. તો પેલા અશપેશીઆ ઘોડાનો પગ બહાર કાઢી આપે. તેમ બન્યું હતું. હવે જરતોસ્તની નેમ

* યજ્ઞશને હા. ૪૬

+ યજ્ઞશની હા. ૧૨

આ હુતઓશને સમજવવાની છે કે જે પહેલાં ઓરતો આ દીનમાં આવે તો પુરુષોને આવતાં વાર લાગે નહિ. કેમકે દરરોજ ધરમની વાકેશી ધરની ઓરતોથી મેળવે તો તેમનાં બચ્ચાંઓ મોટાં થાએ ત્યારે તેજ ધરમવાળા થાએ ને વધારે મહેનત પડે નહિ. આ જગ્યાએ જરથોસ્ત શીખામણુ આપે છે કે જે મરદોને પછવાડેથી શીખાડવાની મહેનત ઓછી કરવી હોય તો તેઓની માતાઓને પહેલેથી શીખવી મેલવી. આ શીખામણુ ઘણી વખતે ધર સંસારમાં કામ આવે છે. હવે વીસ્તરિત્ત નામનો જરથોસ્તને ૩૫ મો શાસ્ત્રો હતો.

હવે હવોગવનું ખાનદાન આ ખાનદાનમાં જરથોસ્તના સઉથી સરસ એલા હતા એમાં ફરષોશત્ર ૫૧ મો શાસ્ત્રો હતો. તથા જામાસ્પ પરમો શાસ્ત્રો હતો. આ ફરષોશત્રને જામાસ્પ હવોગવનું ખાનદાન છે. આ એક નરે જરથોસ્તને ઘણી મદદ કરેલી છે. તેથી એઓને † અવસ્તામાં દે જામાસ્પો કહ્યો છે. એનો સાર એજ કે દાનાવ જામાસ્પ આ દાનાવ ઉપરથી હુકીમ જામાસ્પ છે. હવે ઉપર જોયા તે ‡ ફરષોશત્રે જરથોસ્તની સાથે ઘણા સવાલ જવાબ કરેલા છે. એ ફરષોશત્રને દીકરા હુશય ઓથન તથા ખાદ્યેન જરથોસ્તના ૫૪ મા તથા ૫૫ મા શાસ્ત્રો હતા. ઉપલા જામાસ્પનો છોકરો હદહુરિવહ ૫૬ મો તથા તેનો છોકરો વરેશન ૫૭ મો શાસ્ત્રો હતો.

હવે બીજા નામીયા શાસ્ત્રો સચેન એને વાસ્તે લખે છે કે એણે બીજા ૧૦૦ શાસ્ત્રોને શીખવ્યા હતા. ૫૮ મો વોહુનેમંગ તે પરીકાની સામે થયો હતો. ૫૯ મો માથ્રવાક એણે ઘણી બધી ટાળી હતી. ૬૪મો કેરેસ્ને એ ઘણો દેલાવર અને તેહુમતન હતો. ૧૬૮ મો ઉશમાનર એણે ઘણી બધીઓ તોડી હતી. સર્વથી પહેલો મેદીઓમાહ ૬૦ મો અપસ્તુ એને માટે બરાબર મલતું નથી. ૨૧૫ મો મેદીયો માઓ અપરજાત, અપમો ખનવત પહેલોજ આવેલો છે. મેદીઓમાહ ૨૪ માં કરદાની છેવટે છે. પણ અપનો ખનવત વિષે વધારે જણાતું નથી. પણ હોરમજદ યસ્તમાં ચોઅસમો ખનુવાઓ છે.

હવે આ રીતે ૨૨૫થી પણ ઉપર નામો મળે છે. પણ તે બધાઓ ના નામ નહિ લખતાં મને જે વધારે જાણીતા જણાયા તેઓને માટેજ

† ગાથા વોહુ ખશથરે.

‡ યજ્ઞશની હા. ૭૨

લખવા માગું છું. બધાનાં નામ વીસ્તારીને લીધાં નથી. હવે ૨૦મું નામ કવી વીશતાસ્પ એ ગુસ્તાસ્પ એના ૩૮ છોકરા તેમાં અરજાસ્પની લડાઇમાં ૨૩ જણા દીનને ખાતર લડાઇમાં મરણ પામેલા છે. એમ જણાવે છે. * ૧૬૭ મેા સખશ યોઈશત ફરયાંન વાને ગોસ્ત ફરીયાનનું નામ મળે છે. આ ગોસ્તફરીઆને અખતજાદુના સવાલો વિષે ગોસ્તફરીયાને રહહા નદીના કિનારા ઉપર અરદુધસુરની બંદગી કરીને એવી મુરદા ચાહી હતી કે છુરું જાણનાર અંધારી અકકલના અખતય જાદુગરને મારું અને તેના મોત નીપજાવનારા સવાલો મધેના ૯૯ સવાલો તે આજે મને પુછે તેનો ઉત્તર હું આપું. એવી દુવા માંગેલી છે હવે આપણી પાસે ૯૯ સવાલો નથી. પણ ૩૩ સવાલો મળે છે તેમાં સવાલના જવાબો બરાબર આપેલા છે. પછી ગોસ્તફરીઆને ત્રણ સવાલોના જવાબો અખત જાદુએ નહિ આપ્યા. આ ત્રણ જવાબો તેણે નહિ આપવાથી અખત જાદુગરને ગોસ્તફરીઆને મારેલો છે. હવે આ અખતજાદુ એ શખશે ધણા મોખેદ દસ્તુરોને સવાલો કરીને મારેલા છે ત્યારે તેનો પણ અંત લાવવાની પહેલાં અરદુધસુરઅનાંઈતી આગોસ્તફરીઆને આણેલો કહેવાય છે પાસે દુવા ચાહેલી છે. આ ૯૯ સવાલના જવાબોમાંથી ૬૬ ગુમ થતાં માત્ર ૩૩ રહેલા છે. આ સવાલોમાં અખતજાદુએ એક સવાલ એવો પુછેલો કે “ લીલું બળે ને સુકું નહિ બળે ” તે શું? આ સવાલના જવાબમાં કહેલું છે કે “ લીલી ચરખી બળે પણ સુકું ઢેકું કે પથર બળે નહિ.

હવે જેમ આ અખતજાદુએ ધણાજ સખત સવાલો કરેલા છે તેમ આપણા જરતોસ્તને દેવયસનાનોના સરદાર ગનાંમીનાએ તથા તેના હાથ તળેના મુખ્ય દેવ બુધતીએ પુછેલા છે.

÷ હવે ૨૨૩મું નામ ઉખશીઅત એરેત ૨૨૪મું ઉખશીયતને મધહ અને ૨૨૫મું અસ્તવત એરેત છે. આ ત્રણ નામ ધણાજ જાણવાનાં મળે છે. આ ત્રણ નામ હોશેદરખાંમી, હોશેદરમાંહ અને શોશયોશ એઓનાં નામ મળે છે. આ ત્રણે હવે પછી થનાર છે. તેની

* ફરવર દીન યસ્ત કરદો ૨૭

x વંદીદાદ પરગરડ ૧૯ ફકરા ૪ થો

÷ ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૨૭ ની છેવટ.

ફરવશીને યાદ કરેલી છે. આપણા ધણા અવસ્તામાંથી મળે છે કે ઘઘ ગએલાંઓ, હાત્ર ચાલતાંઓ અને હવે પછી થનારાઓની ફરવશીને યાદ કરેલી છે. તેમ ત્રણ શખશોની ફરવશીને આગળથી યાદ આપેલી છે.

x હવે પેશદાદિ તથા કેયાંની પાદશાહો તથા પહેલવાનોની ફરવશીને યાદ કરેલી છે. હવે જે ૩ બાનુઓનાં નામ આવેલાં છે. તે બાનુવાળેગ નીચે મુજબનાં છે. હવેવી જરતોસ્તની બધરી ફરેની, ધિતિ, અને પોઉઝ્યિસ્ત્રી આ ત્રણ જરતોસ્તની છોકરીઓ છે. હુતઓશા ગુશતારપની બધરી. હુમયા એ ગુસ્તારપની છોકરી. સુતતરેધ્રી તે ઉશેદર બાંમીની માએ વંધહુફેધ્રી ઉશેદર માંહની માએ એરેદત ફેધ્રી સોસીઓસની માએ આ ઉશેદર બાંમીની માએ તથા ઉશેદર માહની માએ તથા શોશીઓશની માએ એઓનાં નામ છે હોશદરબાંમી, હોશેદરમાંહ, * શોશીઓશ આ બાધઓથી હવે પછી જનમ લેવાના છે. હવે આપણે ઉપર જોઇ ગયા કે જરતોસ્તની ઓરત હવેવી તે ફરશોશતરની છોકરી થાય છે. અને તે જરતોસ્તની કંઠબાનુ હતી. એમ અવસ્તા ઉપરથી તથા બુનદેશ ઉપરથી ઠરે છે. એને પહેલવીવાળાઓ હવેવી વિષે પહેલવીનો અરથ નીચે મુજબ કરે છે.

અરથ—તે ચહાવા લાયક કાલબુદ મને જરથોસ્તને ફરશોશતરે દેખાડ્યું' યાને તે મને છોકરી બિનતમન ઓરતપણામાં આપે તે છોકરી ભલી દીન ઉપર કાયમ થાએ. એટલે કે ભલી દીનને વાસ્તે ઇચ્છા આપે. એટલે હુબુને લગતી તે છોકરી પોતાનું તન મને ઓરત પણામાં આપે. તે હોરમજદની પાદશાહીમાં અને અશોષની ખાએશમાં દિલ આપવા સાથે કંઠબાનુ ધરની ધણીઆણી તરીકેનું કામ અખતીઆર કરે. એ ઉપરથી ચોકસ ઠરે છે કે જરથોસ્તની ઓરત હવેવી તે ફરશોશતરની છોકરી છે. હવે જરથોસ્તની છોકરી પોઉઝ્યિસ્ત્રા જામારપ સાથે પરણી હતી. એમ + યજશને ઉપરથી ઠરે છે. આ પોઉઝ્યિસ્ત્રાને નીકા કરી આપે છે. સ્પેનતમાન ખાનદાનનોજ કે વડા ધરમગુરુએ નીકા બાંધવાની ફીયા કરતાં પોઉઝ્યિસ્ત્રા ને નીચે મુજબ કહે છે. આ હવે ચત અરપને લગતી સ્પેનતમાનને લગતી પોઉઝ્યિસ્ત્રા તું કે જે

x ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૨૯

૩ ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૩૦

* વંદીદાદ પરગરડ ૧૯ ફકરો ૫

+ યજશને હા. ૫૩ ફકરો ૪

જરથોસ્ત્રની છોકરીઓમાંની નાની છોકરી છે. તુને તેને તારા સરદાર તરીકે તેની સાથે ખેહમનની, અશની, મજદની તાખેદારી કરવાને આપી છે. માટે તુને તેની સાથે ઘણીજ વૃધ્ધી કરનારી અકકલની મારફતે લલાંમણુની તાખેદારીની મશવરદ કરે. અને નેક દાનેશથી ચાલવું અખ ત્યાર કરે.

આ ધરમગુરૂની નશીએતનો જવાબ પોઉરૂચીસ્તા નીચે મુજબ આપે છે. પોઉરૂચીસ્તા બોલે છે. તેને ખચીત તેની બરોબરીના કામ કરવામાં મદદ આપવાની કોશેશ કરવાની હું કબુલાત આપું છું. અને તેને વરવા ચલાવાની હું કબુલાત આપું છું. કારણ કે મારા બાપથી તેણે મને મેળવી છે. અને ઉઘોગી લોકો તરફની ફરજ બજાવવામાં અને અશો ખેશીઓની તરફની ફરજ બજાવવામાં અશો લોકોને ખેહમનનું આશનીવારૂ નેક જીવગીનું સુખ મલે અને અહુરમજદની લલી દીનને માટે તે હમેશ સુધીનું સુખ મને પણ આપે આ પોઉરૂચીસ્તા બાઈનાં કેવાં બાહોશ સુકનો છે. આજનો જમાનો ને તે વખતનો જુનો જમાનો એ બેજોનો મુકાબલો કરશે. તો તે જુનો જમાનો ઘણો ખરો લાગે છે. ખરી શોધ કરવા સાથે આ પોરૂચીસ્તા બાઈ કેવા અમુલ્ય કુદરતી સખુનો બોલે છે. આજે તો જરાકખી બાઈ-ઓને બોલવું હોય તો તેને પોપટની માફક શીખવવામાં આવે છે. પણ આ પોઉરૂચીસ્તા તો કુદરતી બોલે છે, આ કબુલાત પોઉરૂચીસ્તાની લેવાયા પછી મીજલશમાંના સામેલ થએલાઓને યા પરણતાં જોડાંને વડો ધરમગુરૂ નશીએતનાં સુકનો કહે છે તે જણાયું નથી હવે પોઉરૂચીસ્તાનો ઘણી કોણ છે તે જણાતું નથી જેમ પોઉરૂચીસ્તા પોતાના ઘણીનું નામ બોલતી નથી તેમ ધરમ ગુરૂખી તેના ઘણીનું નામ બોલતો નથી. પણ ફક્ત પહેલવી શરેહમાં પોઉરૂચીસ્તા સાથે પરણનાર તરીકે જમારપનું નામ આવેલું છે. પહેલવી શરેહમાં ખુલ્લું લખેલું છે કે અશો પોઉરૂચીસ્તાને ઓરત તરીકે અશો જમારપને તેણીના કદ બોદા તરીકે આપવામાં અવી હતી આ જગાએ થોડો શક રહે છે કે જો જમારપની સાથે કદ બોદાઇ હોય તો હવેથી જે જરતોસ્તની કદ બોદાઇ ઓરત છે. તે ફરશોશતરની છોકરી હોય નહિ.

હવે છેલ્લે આપણને એક એવો બોધ મલે છે કે જો ગુજરી ગએલાં મહાન પુરૂષોની સાથે પેલી દુનીઆમાં ગુફતેગો કરવાની જો આપણી

સરજત હોય તો તે બલખના દાનાવ હકીમ જે તવારીખની શરૂઆત ની બી આગમજ હયાતી ભોગવી ગએલો. અને જેણે જમાનાના લોકોની રાહતુ'માં કીધી હતી. તે પેલોજ ધરમનો ગુરૂ કે જરથોસ્ત હતો કે જેની તાલીમને લીધે આજે જ્ઞાનનો મોટો વારસો મેળવી શક્યા છીએ જે જરથોસ્ત નહિ જનમીઓ હોતે તો આજે માણસ જાતનો એટકાદ કેવો થયો હોતો. તેથી તે જરથોસ્ત હિસ્તાદનો હિસ્તાદ અને દુનીઆનો ગુરૂ છે.

હવે છેવટે જણાવીશ કે જેવા આપણા જરથોસ્ત સાહેબ અમર નામ સદાને સદાનું મુકી ગયા છે. ત્યારે તેઓના શાસ્ત્રોદો યાને ચેત્રા ઓની ઉપરબી કુદરતી એક સદાની સદા રહમ જરથોસ્ત સાહેબ યાદ આપી ગયા છે. આ તેવા મુરખખીના શાસ્ત્રોદો છે. આ શાસ્ત્રોદો એવા ભાગ્યશાળી અને પરહજગાર થઇ ગયા કે તેઓની યાદ ફરવરદીન યસ્ત માં તેમજ બીજી કેતાબોમાં કરેલી છે. અને તેના ફરોહરો ને આપણે આપણા ઘેરનાં આપણા વડાઓના ફરોહરો સાથે આ મહાપુરૂષોને કુદરતી રીતેજ દુનીઆનાં વૃધ્ધી કરનારાજ હોવાથી આજે આપણે એઓને યાદ કરી આપણી કરણી સારી કરવાને દુવા માંગીએ છીએ. એ દુવા એ મહાપુરૂષોની આપણી ઉપર ઉતરે એવા દુવા આપણે માંગીશું.

પુરેહ ચાને પ્રકાશ.

પુરેહ તે આપણા શરીરમાંથી રવાનનો બહાર પડતો દમ. દરેક માણસની આસપાસ એક જાતનો પ્રકાશ હોય છે. આપણે સાધારણ માણસોથી અણુદીઠ છે. પણ જેઓની બાતેની નજર ખુલ્લી થઈ હોય છે તેઓનેજ તે દેખાય છે. આ પ્રકાશને અવસ્થામાં ખરેનો, પહેલવીમાં અદમન, ફારસીમાં ખોરેહ અને એંગ્રેજીમાં આશ કરીને કહે છે. દરેક માણસના આ પ્રકાશનો રંગ એક સરખો હોતો નથી. એક સરખો અશો માણસના આ પ્રકાશનો રંગ આશમાની પણ જરા રતાશપર ઢળતો હોય છે. અને સાધારણ માણસમાંથી તેઓના ચ-દતા ઉતરતા ખવાશ પ્રમાણે ચદતા ઉતરતા રંગમાં બહાર પડે છે. જે વાકે આસમાની, લીલો, પીળો, નારંગી વગેરે. સંસારમાં પુષ્કળ લપેટા-એલાં અને વીધથી માણસોમાંથી નીકળતા પ્રવાહનો રંગ ઘેરો લાલ હોય છે. અને જેઓ હેવનીઅતમાં પુરા બુલડોગ જેવા હોય છે. તેઓનાં શરીરમાંથી કીચ્ચડ જેવાગંદલા રંગનો પ્રવાહ બહાર પડે છે. એ પુરેહ તે રવાનનો બહાર પડતો દમ છે. જેને સાધારણ રીતે આપણે ખવાશ કહીએ છીએ. અને જે એક બીજાની સોબતમાં રહેવાથી તે દમ એક બીજામાં બેલાવાથી એક બીજાના જેવી ખાશીઅતના આપણને બનાવે છે. “ સોબતે અસર અને તોખમે તાશીર ” એ નામની કહેવતનો બેદ અત્રે ખુલ્લો થાય છે. તેથીજ ખોદાઇ માગ પર ચાલનારાઓ [સત-સંગી) એટલે અશો મરદોની દોસ્તી મેળવી તેમના સમાગમમાં રહેવા નું વધારે પસંદ કરે છે.

આ પુરેહનો રંગ એકજ હાલતમાં જથુક રહેતો નથી. પણ દરેક માણસોના વિચારો અને કામો બદલાય છે. તેમ પુરેહ બદલાતો રહે છે આ પ્રકાશમાંથી જે પ્રતિબીંબ બહાર પડે છે. તે માણસ જાતનો સરવે વીચારોને આકાશી રાજનીમાં કહી નહિ મટે એવી રીતે જળવી રાખે છે.

પુરેહ અનેક પ્રકારના કહેલા છે. જેવાંકે ક્યાંનં પુરેહ અથવા ક્યાંની પુરેહ ધરાની પુરેહ વગેરે. હોરમજદ યસ્તમાં જ્યાર એકલા ક્યાંનં પુરેહ ની આરાધના થએલી છે ત્યારે આતશનીઆએશમાં ક્યાંનં પુરેહ અને ધરાની પુરેહ બંનેની સાથે એક સરખી પીછાન થએલી છે. જેમ દુનીઆની પેદાશની ચીજો યા જાતનો જેમ ચડ ઉતર દરજ્જા અને તબક્કા છે. તેમ નુરોના પણ છે. તેમાં કુદરતી + ક્યાંનં પુરેહ અને ધરાની પુરેહ એ બેઉ નુરો બેઉ ચઢતા અને એજમતી શક્તિના અને ગેબી કરામતના છે. એ નુરો ખોદાઇ સર્વોત્તમ નુરોનોજ એક અંશ છે. તો પણ તેમનો અધિકાર અને વનેવાર આદમ જાત સાથેજ છે. જે આદમી પોતાની ઉચી અને સંપુરણ નાતિ, પર્વીત્રાઇ, પરહેજગારી અને દીનદારી માંથી અશો બનેલો હોય છે. તેના આ નુરો ગેબી રીતે વારેદ થાએ છે. અને તે પુરેહ તેના ઉપર કાંઠા પડે છે તો તેનું જાણવું એ કે તેના મોંઢા અને માંથાની આસપાસ ગોળાકારે ફરી વળેલા ફીરણોના કુંદાલાને રૂપે જેમ સુર્ય અને ચંદ્રના ગોળ કુંદાલાંની ફીરણે ફીરણોના સોલા ચમકારા ભાલારૂપે ફરી વળેલાં હોય છે. તેમ આ આકારની વધારે સમજ લેવી જોઇએ. આ આકારની વધારે સમજ લેવી હોય તો આપણા બરહક પેગમ્બર શત જરતોસ્ત સાહેબની છબીમાં તે નામવરને માથે ચીતારેલું ફીરણનું ચકર જોઇ લેવું. એ ચકર તે નુરનો એક કલ્પિત આકાર છે. એટલુંજ નહિ પણ તે જાતે ક્યાંનં યા ધરાની નુર છે.

આપણા જરતોસ્ત સાહેબ એટલા અશો હતા તેથી તેઓપર ક્યાંનં પુરેહ વારેદ થએલું હતું. એ પુરેહ અશો માણસોની અશોઇનું એક મહાભારત ધનામ છે. એટલુંજ નહિ પણ તમામ જાતની બુરી અશરો દેવ દરજ્જો, જાદુ કપટો, વગેરે તમામ હોરમંદી અને શેતાનીઅત સામે તેનું રક્ષણ કરનાર અને ફતેહ આપનાર છે. પુરેહ તે એક ગેબી હથી-આર છે. અને તે વડે પોતાના શતરૂઓને હઠાવવાને પાદશાહી દરજ્જો ભોગવે છે.

એ નુર યાને પુરેહ તદ્દન ગેબી છે. તે આપણને આ દરશતીએ દે-ખાઇ શકતું નથી પણ અશો માણસોને તે વારેદ થએલું છે. તેમજ તે અશોને તેનો પડખો દેખાઇ શકાય છે. તેથી તે અશો માણસ પામી

શકે છે. કે આ પુરુષ કાંઈ અશો પરહેજગાર ખોદાને પહોંચેલા છે. આ પણે જાણીએ છીએ કે ખોદાને પહોંચેલો છે. આપણે જાણીએ છીએ કે ખોદાને પહોંચેલા પુરુષો જ્યારે લાંબી બંદગી, તપ કે સમાધિમાં બેસે છે. ત્યારે તેમના બદનની કંઈ બી ખરાબાવગર જેવીને તેવી હાલત રહી શકે છે. તેમને મદદ કરવામાં મુખ્ય ચીજ પુરેહ છે. એ પુરેહ દરેક પરહેજગાર મરદોમાં તેના પરહેજગારીના પ્રમાણમાં વધતું કે ઓછું હોય છે.

તેમ બુરાં માણસોને માથે પુરેહથી ઉલટી ચીજનો ગેબી ઓળો, અંધ કાર અથવા છાયા ફરતા રહે છે. આ અંધકાર તેના બદકરનુકથી ઉત્પન્ન થાય છે. દસ્તાનવાલી હાલતની ઓરતનો પુરેહ ખરાબ હોય છે. કે જેને આપણે બદ પુરેહ કહીએ છીએ. દસ્તાનવાલી ઓરતને જરૂર બીલકુલ એલાયદી જગામાંજ બેસવાને આપણને ખુલ્લે ખુલ્લું વંદીદાદમાં ફરમાન છે. તે એજ કે તેનું પુરેહ ખરાબ હોય છે. તેથી કાંઈ બી પવીત્રાઇમાં તેને રહેવાને કુદરત ના કહે છે. જુઓ વંદીદાદ પરગરડ ૧૬ ફકરો ૩-૪.

* જરતોસ્ત સાહેબ પુછે છે કે આ દાદાર આતશથી, પાણીથી પાથરેલી અથવા બાંધેલી બરશમથી તથા અશો માણસથી કેટલી દુર તે દસ્તાનવાલી ઓરતની જગા હોવી જોઈએ. તેનો જવાબ દાદાર અહુરમજ કહે છે કે ૧૫ કદમ આતશથી, ૧૫ કદમ પાણીથી, ૧૫ કદમ પાથરેલી તથા બાંધેલી બરશમથી અને ૩ કદમ અશો માણસથી દુર તે દસ્તાનવાલી ઓરતની જગા હોવી જોઈએ. આપણા અવસ્તા મુજબ કદમ તે કેટલી જગા. ૩ પગલાં તે એક કદમ તેવાં ૯ પગલાંને ૩ કદમ કહે છે. સાધારણ રીતે આપણે એક માણસની લાંબાઇ લઇશું તો ૩ કદમમાં આવશે. વલી દસ્તાનવાલી ઓરતથી તંદરોસ્તી તથા પવીત્રાઇ ઉપર માઠી અસર કરે છે. તેમજ તેની નજદીક હોય તે ઉપર બી માઠી અસર આવે છે. એવાં ઘણાં કારણોથી દસ્તાનવાલીનાં કપડાં તથા તેનાં ખાવાનાં વાસણ પણ ખરાબ પુરેહની અસરથી ભરેલાં હોય છે. તેના કારણથી ધાતુના વાસણમાંજ ખોરાક લેવા ફરમાવેલું છે. અને એવાજ સબખને લીધે હાથે દસ્તાના પેહેરીને અને ચમચા વડે ખાવાનો તેણીને હોકમ છે. કે જે તેણીના ફાયદા માટેજ છે.

દસ્તાનવાલી ઓરતનો નુકસાનકારક પુરેહ અથવા રોગીજટને લીધે અશો માણસને ૩ કદમ દુર રહેવા ફરમાવેલું છે. કારણ કે તે ઓરતની આસપાસ રહેતો ખરાબ બાદ માડી અસર કરી શકે છે. આપણે હમેશ ત્રણ કદમ દુર રહેવું. જરથોસ્તી દીનદારો એવું માને છે કે પુરેહ માત્ર આપણા અશો અ ને પરહેજગારો કે મોખેદ, દસ્તુર, ખેહદીન કે ખુદ આપણા ટોળાંવાલા ને પુરેહ છે. એમ માનવું જુલ લેવું છે. કાષ્ઠપણુ જાતના ખરા પર હેજગારો યા ચોખ્ખા પુરો ઉપર એ પુરેહ વારેદ થએલું છે. અન્નમત તે પરહેજગારને ચઢઉતર પુરેહનાજ સખમથી એ નુર યાને પુરેહને ક્યાન પુરેહ અને ધરાન પુરેહ એવા બે નામે આરાધી આપણા અવસ્તામાં જુદા પાડી દેખાડેલા ધારી શકાય છે.

વળી નુરનું તાજ હોય અને વળી તે ગેમી રહેતું હોય એવા વિચારો ખોદાશનાશીઓને જાણીતા છે. કે નુર યાને પુરેહનું તાજ હોય. આના પુરેહવાલા આપણી દીનમાં જરથોસ્ત સાહેબે યોજદાથરેમરી કરનારાઓને બીજાઓથી અલગ અને તદન એલાયદી રીતે કામ કરવાનું ફરમાવેલું છે. તેમજ ખરા પરહેજગાર મરદો પોતાની અથવા પવિત્ર કે બલ્લાની અથવા પવિત્ર જગાની બહુ નજદીકમાં સંસારી માણસને આવવા દેતા નથી આવા કારણોથી દીનદાર જરથોસ્તીઓ પરજાતવાલાઓને તેમજ પુરા જરથોસ્તી રીતવાલા હોય નહિં તેઓને કાષ્ઠી રીતે રાહ રશમોથી દુર રાખે છે. એટલુંજ નહિં પણ ખરા જરથોસ્તીઓ તેઓના પડછાયો વટીક પવિત્ર નુર ટેબલા ઉપર વાજળી રીતે પડવા દેતા નથી પવિત્ર આતશબહેરામમાં સાધરણ જરથોસ્તીઓને પોતાના તન પાક કર્યા વગર દાખલ ન થવાનો સરેસ્તો ચાલતો આવેલો છે.

એક ખરો પરહેજગાર આદમી પોતાના પવિત્ર પુરેહના બળથી બીજા સામા દરદીઓ ઉપર અથવા દરદ ઉપર હાથ ફેરવી અથવા પૂંક મારીને તેને સાફ કરે છે. કેમકે તેના પુરેહથી પેલા સામાને તેની પવિત્રતાની કીયાની અસર કરે છે. ઉપલી બીના આજના મુધારામાં ખપેલા ના પાડે પણ તેમાં તેઓનીજ જુલ કહેવાશે આજના કેટલાએક નામીયા યુરોપીયનો મેસમેરીક પાસીસ કહે છે. અને તેની મારફતે એટલે કે હાથ ફેરવીને દરદી માણસને ફતેહ મંદીથી આરામ બખશે છે

અને તેમ કરીને અસલી સવ્યાસને આજની વિદ્યાને ધોરણે ખરી પાડી આપે છે. એને મલતા આપણા લોકોમાં પણ એક રિવાજ ચાલતો આવેલો છે. અને તે એ કે દરદી માણસ ઉપર અશો મોખેદ પાશે હાથ ફેરવવા નો અથવા તો રૂમાલ મારફતે પીછી કરાવવાનો છે. જે આજની વિદ્યાએ કબુલ રાખેલાં મેસ મેરીક પાસનો નવો ઉપાય છે. રૂમાલ કે હાથ ફેરવતાં જે માથવાણીના એજમતી કલાંમો લણે છે જે કલાંમો લણે છે તેમાં અરદી બેહસ્ત યસ્તના કલાંમો વધારે વપરાતાં જોવામાં આવે છે.

ઉપર કહ્યું તેમ રૂમાલ અથવા હાથ ફેરવી માથવાણી લણીને દુઃખ દર્દે કરવાનું આપને પુરું આકીન નહિ મળવાનું કારણ એજ કે તે કામ કરવાને કોઇ સખલ ઇચ્છાનો પાક ખુરેહવાળો પરહેજગાર માણસ મળી શકતો નથી. તેમજ હાલના સાધારણ મોખેદોમાં આગલા વખતના યોજ દાથેગર મોખેદો જેવી પાકીજગી અને ખુરેહપણું નથી. જે માથવાણીની લલી અસરો નીપજાવવા સારૂ જે બે ચીજો અતી અગત્યની છે. તે પાકીજગી અને એક ચીત છે. આ બેઉ ગુણો હાલના મોખેદોએ મુકી દીધાથી આરામ કરવાનો આકીન આપણામાં નથી. કારણ કે જેવી પાકીએરવાઇ અને પાકીએ આમીગી તેઓએ જાળવી નથી. તેથીજ દીનદાર જરતોસ્તીઓએ તથા અધ્રોનાંતોએ પાકીજગી તથા સવ્યાસ નીતિ સત્ય કામો કરીને ખુરેહ વધારી આગળ વધવું.

તેમજ આપણા વખશુરાન વખશુર જરતોસ્ત સાહેબના ખોરેહ વિષે વધારે અગત્યનું જાણુશો. દીનકરદ કેતાબમાં જણાવ્યા મુજબ જરતોશત સાહેબ ૩૦ વરસની ઉંમરે પહોંચતાં બેહેમન અમશાસ્પદે નદીના અથાગ પાણીમાંથી તેમને લઇ જઇ હોરમજદની દોસ્તીએ પહોં ચાડીઆ. એ આગમજ જરતોશત સાહેબને કયાંન ખુરેહ તથા એરમત ખુરેહ નામની બે કુદરતી બક્ષેશોની નવાજેશ થવાથી દુનીઆના બીજા લોક કરતાં તેવણુ ઉત્તમ વિચારો, ઉમદા ચીજો, ખુલંદ, મરતબો, પુર હોશીઆરી ચંચલ મનશક્તિ, પરહેઝગારી, હીમત, ઉદ્દોગ, ફતેહમંદી, ઉત્તમગુણો તથા ખુરાદેવોને મારવાની શક્તિ હાંસલ કરી શક્યા હતા વળી આપણા કેયાંની પાદશાહોને અસલથીજ તેની ગાદીને અને પાદશાહોને ઇજદી ખુરેહનું ગેખા નુર મલતું તે જુલમગાર જોહાકને તે ઇજદી નુર મળ્યું નહિ. એમ આપણને યજ્ઞ-શનેમાં તથા આવાં યસ્તમાં તથા જમીઆદ યસ્તમાંથી શેહાદતો મલે છે.

* પુરેહનાં નામ. કયાન, કેયાની, ઈરાની, હેરમત, ઇજ્ઞી, ફરરોખ, યજ્ઞ અને નૈરયહાંમવરેતી છે.

નૈરયહાંમવરેતી નુર જમશેદને પછી નરીમાન ફરશારપને મળ્યું તે પછી જરતોશને મળ્યું. ખીજા કોઇને મળ્યું નથી.

+ ઉપર જોયું તેમ પુરેહનો જે સર્વેથી ચઢતો વધારો છે. તેવો ખીજામાં નથી. આપણા ઘણા પાદશાહોને પુરેહ મળેલાં હતાં પણ જરતોશને જેવાં મળેલાં નથી.

* ઉપજા પુરેહની ઉપર દાદાર અહુરમજ્દનું પુરેહ તે નુરઉલ અનવાર છે અને અનવારે મુજરરદ એ પુરેહ ફરેસ્તાઓને છે નુરેઅસ પેહુબાદ અનવારે કાહારે અને અનવારે મુદખખર આખીનુરો છે

* યોગ અભીયાસ.

+ શાહનામું.

* જરદસ્ત અફશાર

સરોશ ચન્દ અને તેની ખસારત.

આપણા પેગમ્બર સાહેબ અશો જરથુસ્ત્ર પોતાના મનની આંખે જે અહુને જોયો હતો. તથા તેના કાને તેના શરોશને સાંભળ્યો હતો. એ ઉપરથી તેને દઝ્યેન કહેવાતું હતું. દઝ્યેન ખોલ દીધાતુ ઉપરથી નીકળેલો છે જેનો અર્થ જોવાનો થાય છે. ફારસીમાં આ ખોલ દીધન છે. તેનો અર્થ જોવાયલું છે. હવે સાંભળ્યું તે સ્ત્રવાઓ જે શરોશથી સાંભળ્યું તે સ્ત્રવાઓ સ્ત્રુ ધાતુઓ ઉપરથી નીકળેલો છે. જેનો અર્થ સાંભળવાનું થાય છે. સરોશને અવસ્તામાં સ્ત્રઓષ કહે છે. તે પણ સ્ત્રુ ધાતુનો શુભ થઇ તેપર પ પ્રત્યય લાગવાથી બન્યો છે. અને તેનો અર્થ સાંભળ નાર યા સંભળાવનાર થાય છે. સ્ત્રઓષના અર્થ તાબેદારી રાખનાર પણ થાય છે. જે તાબેદારી રાખતો નથી તેને માટે આપણે કહીએ છીએ. કે તે આપણું સાંભળતો નથી. હવે જે એકને મોટે સાંભળે અને બીજા ના કાનમાં કહે. તે બરોબર રીતે સ્ત્રઓસ કહેવાય છે. સરોશનું કામ એજ કે હોરમજદને મ્હોડે સાંભળી જરતોસ્તના કાનમાં કહી જતો. જે સરોશ કહી જતો હતો તે વાજબી રીતે સ્ત્રવાઓ કહેવાતા હતા. આપણા અવસ્તામાં જે જોવાયેલું તે દઝ્યેન યાને દીન અને જે સંભળાયેલું તે સ્ત્રવાઓ. આ બેઉ દઝ્યેન અને સ્ત્રવાઓને ઘણી વખતે યાદ કરવામાં આવે છે.

અવસ્તા.

- * જરથુશતરેમ અષવનેમ અશહેરતુમ યજમયદે
- જરથુશતરહે અશોનો ફરવષીમ યજમયદે
- જરથુશતરહે સ્ત્રવાઓ યજમયદે
- જરથુશતરહે દઝ્યેનામ યજમયદે

* યજશને હા. ૧૬ ફરો ૨.

અર્થ—જરથોસ્તને પોતાને આરાધીયો છે. પછી તેના ફરોહરને આરાધીયું છે. પછી તેણે જે સાંભળ્યું હતું તે સ્ત્રેવાઓને આરાધીયું છે. પછી તેણે જે જોયું હતું તે દઝેનને આરાધીયું છે.

સરોશયસ્તમાં જરથોસ્તે જે તમામ સાંભળ્યું હતું. તેને માન સાથે યાદ કીધું છે.

શરોશનો અર્થ વિદ્વાનો ઝુદી રીતે કરે છે. સરોશનો અર્થ તોબદારી, કાસદ તથા સંભળાવનાર કેમજે જેથી બસારત મલે છે. તે અંતર સરવનથી તેઓ સાંભળે છે. તેમજ સરોશ બતવાન યજ્ઞ શિવાય બીજે કોઈથી રૂપે જણાતા નથી. યજ્ઞશને હા. ૫૭ માં જે શરોશયસ્તને નામે ઓળખાય છે. જેના વિભાગો ૧૩ યાને ૧૩ કરદાને નામે ઓળખાય છે. તેમાં શરોશની એક મોટા મીનો યજ્ઞ તરીકેની સીકતો મળી આવે છે. જેમાંની થોડીક નીચે પ્રમાણે છે.

અવસ્તા	તરબુમો
૧ સરોષ અશો	સરોષ પવિત્ર
૨ તગી	જેરાવર
૩ તન ફરમાન	માંથ્રમીક તનનો.
૪ શેકફત જીન	એજમતી હથીયારવાળો
૫ જીન અવજર...	ફતેહમંદ હથીઆરવાળો.
૬ શાહારેદામાન અહુરમજ્દ...	હુરમજ્દની પેદાશનો સરદાર
૭ હુરોદેમ	ખુબસુરત.
૮ વેરેથ્રા જનેમ...	ફતેહમંદ.
૯ ક્રાદદ ગએથેમ	દુનિયાની વૃદ્ધિ કરનાર
૧૦ યોઅનુવંધહબદેમનો જએનયહ...	ઉંઘાયાવગરનો જગૃત
૧૧ દઝેનોદેસો દઝેનયાઓ	દીનનો દીન શીખવનાર.

ઉપર જોયું તેમ સરોષ એક રક્ષણ કરતા અને રાહબર યજ્ઞ તરીકે જણાય આવે છે.

સરોષને માટે ૫ હોનુવર દાખલ કરેલાં છે. આપણા મગજમાંથી ૫ ભાગ સમાએલા છે. આ પાંચ ભાગથી જે કામ કરે છે. તેમાં જે એક ચીજ નક્કી કરશું જ કરીને મગજમાં નહીં ઠસાવીએ છીએ તે પાંચમો ભાગ પગાડી સુધીનો વિચાર છે. એ પાંચ ભાગને માટે અવસ્તા છે પણ આપણે પાછળ છીએ પણ ફારસીમાં નીચે મુજબ પાંચ ભાગ કરે છે.

- ૧ હીશે મુશતરી.
- ૨ મુટે ખમ્મેલા.
- ૩ મુટે શરોશ.
- ૪ મુટે વાહામાં.
- ૫ મુટે હાફેળ.

ન્યારથી જરતોસ્તી ધર્મની સ્થાપના થઇ ત્યારથી તે આજસુધી અહુરમજ્દ અને માણસ વચ્ચે પાક શરોશ યજ્ઞદ એક મીનો કાસદ તથા આદમ જાતના રાહજર ફરેસ્તા ગણાતા આવ્યા છે. શરોશ યજ્ઞદ અશો છે. એટલે તે સાહેબ જાતે મીનોઇનુર હોવાથી તેમનામાં કાઇ જાતની અપવીત્રાઈ કે મલીનપણાનો જરાએ અંશ નથી. તે સાહેબ જોરાવર છે. તેની સમજ એ કે જે માણસો અશો થવાની કાશીશ કરે છે. તેઓ તરફ ધશારો કરી ખલલ કરતી તમામ જુરી શક્તીઓને તોડવાને અથવા મારી હાલવાને તે શક્તિવાન છે. એ શક્તિ કેટલી મહાભારત હોવી જોઇએ. તેનો ખરાબર ખ્યાલ માણસને તેની હાલતમાં ઘણું કરીને આવી શકે નહિ. શરોશ યજ્ઞદ ઝલકાટ ભરેલો માંત્રમીક તનનો છે. એટલે તેનું સ્વરૂપ વૃધ્ધીવંત માંત્ર છે, સાધારણ રીતે આપણે ખાંડી અવાજનું કશું રૂપ જોઇ શકતા નથી. પણ કલેરવોથની એક જાતની અંતર નજર અથવા જોવાની શક્તિ ધરાવનાર માણસો અવાજમાં રંગ જોઇ શકે છે. અને જેને રંગ હોય તેને રૂપ પણ હોય છે. આ વાત આજના યુરોપીઅન વિદ્વાનો પણ કબુલ રાખે છે. જે ખાંડી દુનીઆ અથવા ગેતીને લગતી હસ્તી એ મીનોઇ હસ્તીની છાયા જેવી છે. મીનોઇ હસ્તી ખાંડી કરતાં વધારે વાસ્તવીક હોવાથી ગેતી કરતાં વધારે ખરી અને પાયાદાર છે. એટલા માટે જે કાંઇ ગેતીમાં છે. તેનો વાસ્તવીક અથવા ખરો નમુનો મીનોમાં છે. આ વધારે મુકાબલાથી કહી શકાય કે જેમ ગેતીમાં અવાજો છે. તેમ મીનોઇમાં પણ હોવા જોઇએ. મીનો અવાજો તે માંત્ર સપેનતનું મીનો ઉચારણું સરખું છે. જે † માંત્ર સપેનતને પાક અહુરમજ્દે ઊત્પન્ન કર્યો છે. પાક શરોશ એજમતી તેમજ ફતેહમંદ હથીઆર ધરાવે છે. આ હથીઆર કાંઈ ખાંડી નહિ પણ મીનોઇ હોવાં જોઇએ. તે દેખીતું છે. શરોશ પોતે અરદી બેહેસ્તના નુર મીશાલ અથવા એક મીનોઇ આતશ સમાન છે. અને તેના હથીઆર પણ આતશીજ હોવાં જોઇએ આ રીતે લેતાં તે હિંદુ પુરાણોમાંના અગને અક્ષ અથવા અગ્નિ

પ હથીઆરોની યાદ આપે છે કે જે હથીઆરોથી દેવો, રાક્ષસો અને દૃશ્ય હસ્તીઓ થરથર કાંપે છે. અને શીકશત પામે છે આ પ્રમાણે શરોશ યજ્ઞ ફેલમંદ હોવાથી અહુરમજ્દની અશો પેદાશનો સરદાર અને રક્ષક હરે છે. વળી જે કંઈ જાતે પવિત્ર અથવા અશો હોય છે, તે અગત્ય કરીને ખુબસુરત અથવા મનોહર હોય છે. અશો શરોશ દુનીઆની વૃદ્ધિ કરનાર એટલા માટે છે કે ભલી પેદાશની જાળવણી કરવા સાથે તેના વધારા અને આબાદી માટે જે પત્રીત જ્ઞાનની જરૂર છે. તે મીનો ઇ જ્ઞાન માનવીને આપનાર એ યજ્ઞ છે. એ વિષે-અવસ્તા.

* યો દ્યેનો દેશો દ્યેનયાઉ અહમાંએ દ્યેનાંમ દ્યેસયાદ અહુરોમજ્દાઓ અશવ.

અર્થ-જે દીનનો દીન શીખવનાર છે. તેને અશો અહુરમજ્દે દીન શીખવી. અહુરમજ્દનો ભેદ પહેલાં જેઓમાં જાહેર થયો તેમાં શરોશ છે. અને એ રહસ્યરચકથી પેગમ્યરો મારફતે તે મીનોઇ ભેદના જ્ઞાનનો રદીઓ આ દમ જાતને મહે છે. દુનીયામાં મીનોઇ જ્ઞાન ફેલાવવાને અશો નરો વગર સ્વાસ્થ્યે ભાગ લે છે. દુનીયામાં સુખ અને આબાદીનો ઝરો વહેતો રાખી શકે છે. તે શરોશની યરફતથી છે. એ સાહેબ પાસખાંની કરનાર કહેવાય છે.

અવસ્તા.

યો અનુવંધહ યદેમનો જ્યેનધહ નેપાતે મજ્દાઉદામાન. અર્થ-જે ઉંઘાયા વગર જાગૃત રહી અહુરમજ્દની પેદાયસ્તુ રક્ષણુ કરે છે.

અવસ્તા.

÷ વીશપનમાન શરોશો પાત યઝમેદે યંધહાદ શરોશો અશીયો ફર યો ફરે તો પછતે જનતો નાય અશવ ફરાઇઓહુમતો ફરાઇઓહુખતો ફરાઇઓ હુવરેશતો.

અર્થ-શરોશથી પાસખાંની થયેલાં તમામ ધરો, શરીરોને અમે આરાધીએ છીએ. જેમાં વધારે સારી મનશનીવાલો વધારે સારી ગવસનીવાલો વધારે સારી કુનશનીવાલો અશો માણસ હોય તેમાં અશો શરોશ મીત્રાચારી ભરેલો ચહવાએલો અને માન પામેલો છે.

જે માણસ અશો હોય તેની ઉપર શરોશનો પાસખાંની ભયો છાંયો હોય છે. અશો માણસનું શરીર જે મીનોઇ ખુરેહવાલું હોય તે ઉપર

* શરોશયસ્ત હાદોખત કરદો ૩.

÷ શરોશયસ્ત મોરી કરદો ૧૩

શરોશનો નુરમંદ પ્રવાહ થવાથી તે સર્વ લક્ષી મીનો પેદાશ માફક આ-
રાધનાને યોગ્ય કરે છે.

શરોશ યજ્ઞનું કામ માણસના રવાનની નેગેખાની કરવાનું છે. તે
રાત અને દહાડો માણસની પાસખાંતી કરે છે. મરણુ બાદ પણ ત્રણ
દિન અને રાત સુધી તે રવાનની પાસખાંતી કરે છે. યજ્ઞદોમાં એ યજ્ઞ
ધણે ચડતો દરજ્જે ભોગવે છે. માણસના મરણુબાદ તેના થતા ઈન્સાફમાં
મેહેર સાથે એને પણ તેનો શરીક ગણ્યો છે. અહુરમજ્દના આ દુનીઆ
ના પેગમ્બરને પેગામ પણ એ પહોંચાડે છે. એની મારફતે અહુરમજ્દ
બસારત કરે છે. માણસના મરણુબાદ તેનું રવાન પુલગુળર થાય છે.
ત્યાંસુધી તેના રવાનની પાસખાંતી શરોશ યજ્ઞ કરે છે. માટે મરણુ પછી
ત્રણ દિવસ શરોશની ખુશનું મનથી કીયા કરવામાં આવે છે. (મીનો
ખેરદનો બાબ ૨ જો, સાયસ્ત લા સાયસ્ત બાબ ૧૭ અને દાદસતાંને
દીની બાબ ૨૮ તથા ૬૭) ઉપલી કેતાબમાં શરોશનું
કામ માણસના રવાનની જીવતાં જીવત પણ નેગેખાની કરવાનું છે. અને
તે ખાસ કરીને રાત્રે માણસ જ્યારે બાબમાં પડે છે. ત્યારે એ કારણ
ને લીધે + (મરધો) જે માણસને ઉંઘમાંથી ખીદાર કરે છે. અને કુતરો
જે રાતના ઘેરની પાસખાંતી કરે છે. તેઓને શરોશના કામને મદદ કર-
નારા ગણેલા છે. અને ÷ અએશમ દેવનો ખાશ દુરમન ગણ્યો છે.

એક ઠેકાણે અહુરમજ્દને જોતી ગણી શરોશને તેનો રાક્ષી
ગણ્યો છે. ઝાદરપરમમો આતશખહેરામના આતશને પણ શરોશનો
મદદગાર જણાવ્યો છે. આ ઉપરથી માલમ પડે છે કે માણસને મળતી
બસારતનો ખાવંદ શરોશ યજ્ઞ છે. જરથોસ્તી ધર્મની તવારીખ તપાસતાં
માલમ પડશે કે એકથી વધારે અશો નરો શરોશની તરફથી બસારત
મારફતે જ્ઞાન મેળવી જરથોસ્તી પ્રજ્ઞની રાહબરી કરી ગયા છે. તેમજ
તેને તરેહવાર આફતોમાંથી બચાવી ગયા છે. અશો નરોને શરોશ તરફની
મદદ હવે પછી મળનાર છે. તેઓમાં હોશિદરખાંમી, હોશિદરખાંહ
અને સોન્થોશનાં નામો પણ જોવામાં આવે છે કે જેઓ દીનની બેહ
તરી માટે ખાકી જીંદગી લેનાર છે.

જોહાક જેવા જીલમગાર પાદશાહના દોરથી ઈરાનની શહેનશાહત
જ્યારે પરામંદે થવા લાગી ત્યારે આ સરથરાજના હાથમાંથી તે પ્રજ્ઞને

છોડાવવાને ફરેદુન જેવા નેક નરો તે ઉપર જે ફતેહ મેળવી હતી. તે શરોશની મદદથીજ મેળવી હતી. ફરેદુન જ્યારે * અલબુર્જ ઉપરથી નીચે ઉતરી કાવાના લશ્કર સાથે ધરાનનાં પાયતખ્ત તરફ કુચ કરતો હતો. ત્યારે રસ્તામાં શરોશ યજ્ઞદે બસારત મારફતે જે મદદ મળી હતી તે કેટલીક એજમતી અસરવાળી, પવિત્ર નીરંગો મંત્રોની હતી. એ નીરંગો ના અવાજના એજમતી બળથી આસપાસની સીંહાદરજી, શક્તિઓ જે ઝોહાકથી ઉત્પન્ન થઇ હતી. અને જે સાધારણ માણસોને ધણીજ હેરાન કરનારી હતી. તે તોડી નાંખી તથા જીદુમ્મ લરેલી શક્તીઓને શહેરની દિવાલો ઉપર જોહાકે લગાડી હતી. તેનો નાશ કરી ફરેદુને તેની ઉપર ફતેહ મેળવી હતી. શાહ ફરેદુને જોહાકને મારી નાંખવાને બદલે દેમાવંદ પહાડમાં કેદ કીધો. તે શરોશ યજ્ઞદની બીજી બસારત મારફતે મલેલી સલાહનું પરિણામ હતું એમ જણાયલું છે.

શરોશ યજ્ઞદ સાથનો એવી કીશમનો પવિત્ર ગેબી સંબંધ પાદશાહ કેબશરોને પણ થયો હતો. આ અશોનરે જ્યારે ધરાનને તેની આગલી મુશકેલીમાંથી ખુલાશો આપી સુલેહ અને આબાદાની લરેલી હાલતમાં મુકી રહ્યા ત્યારે પાક શરોશ તરફથી થએલી બસારત મુજબ તેઓ ગોફેનશીન થવા નીકળ્યા હતા. પણ ખોદાઈ શાહ ઉપર ચાલનારને અજ્ઞાન લોકો વહેમાયલા સમજવાની હમેશાં ભુલ કરે છે. તે મુજબ કેબશરોની એ કાશેશનો હેતુ નસમજવાને લીધે પહેલાં તો ફેટલાએક પહેલવાનો તેને બોળવાયેલો ગણવા લાગ્યા અને બુધ્ધિ ઝાલેજર ખફગીળતાવવા લાગ્યો પણ કેબશરોએ નરમાસથી જ્યારે તેને તથા બીજાઓને સમજ પાડી; ત્યારે તેઓ ખુશી થયા. અને તે પછી ધરાનના રાજ્યનો બંદોબસ્ત કરી એ નેક પાદશાહ ખોદાની નીરંતર એ બાબતમાં મશગુલ થવા ગોફેનશીન થયા.

પાક જાત શાહ ગુસ્તાસ્પને દસ્તુર પેશોતનની મારફતે દીનનો ફેલાવો કરવા સાર જે મદદ મળે છે. તે શરોશ યજ્ઞદની કેટલીક શીકૃતો યા ખાશીઅતો તેને મળતી આવે છે.

એ પછી અશો પેગમ્બર જરતોસ્તની તવારીખ લખનાર મોબેદ જરતોસ્ત બેહરામ જણાવે છે કે તેણે જે તવારીખ લખી છે. તે શરોશની બસારતથી લખી છે. તે કહે છે કે જ્યારે મારી બેહ આંખો

બંધ થઇ. ત્યારે મને શરોશ યજ્ઞની બસારત થઇ જેણે મને ફરમાવ્યું કે આ કામમાં હું મારી જવાન ખોલું. અને વગર ઢીલે અશો જરતોસ્તનો જીંદગીનો હેવાલ લખું.

આ ઉપરથી જોવામાં આવશે કે મોટે દરજ્જેના પરહેજગાર અને દીનની સેવા બજાવવાને લાયકાતવાળા તેમજ અંતઃકરણની લાગણી ધરાવનારા માણસો પણ શરોશયજ્ઞની બસારત થોડે કે ઘણે દરજ્જે મેળવવાને ફતેહમંદ થાય છે.

અવસ્તા—આચરના જમયાદ અવધહે વેરેથરેજી શરોશો અશયો. અર્થ—ફતેહમંદ અશો શરોશ ફતેહને માટે અમારી તરફ આવે છે.

અવસ્તા— + શરોશ અશો, તગીતનફરમાન, શેકફતજીન. જીન અવજરે સાલારે દામાંને અહુરમજદ બેરેસાદ.

અર્થ—શરોશ અશો, જોરાવર, માધ્મીક, તનવાળો એજમતી હથીઆર રાખનાર, ફતેહમંદ હથીઆર રાખનાર, અહુરમજદની પેદાશ નો સંરદાર મારામાં પહોંચે. અથવા પ્રગટ થાઓ.

અવસ્તાના લખાણોની બાતેનની ઉંડી મતલબ પામવાની જેઓને શક્તિ હશે. તેઓ ઉપર આપવામાં આવેલી સાખીતીથી જોઇ શકશે કે અવસ્તા લખનાર દરેક દીનદાર જરતોસ્તી શરોશની મારફતે ખોદા ધ બસારતની બક્ષીશનો એક ઉમેદવાર બને છે. આ બસારતનો મુખ્ય દરવાજો અથવા માર્ગ તે માણસનું અંતઃકરણ છે. અશો શરોશ યજ્ઞ માણસ જાતને અંતઃકરણની મારફતે અહુરમજદની રાહે ચાલવાને અને હેવાનીઅત ઉપર ઉતરી પડતાં અટકાવવાને રાત ને દીન તરેહવાર ઇસા રાઓ. યા સુચનાઓ ગુપ્ત રીતે કર્યા કરે છે. પણ જેમ આંખે આંધળું માનવી સુરજને જોઇ નહિ શકવાથી તેની હસ્તી માટે શકમંદ થાય છે. અથવા સદાબરી ના પાડે છે. તેમજ અંતઃકરણે આંધળું માનવી શરોશની મીનોઇ સુચના અથવા બસારતપર ધ્યાન આપતો નથી. યકીન તાબેદારીના અને પરહેજગારીના સદગુણ વિનાનો તે હોવાથી મીનોઇ સુચનાઓ તેને માલમ પડતી નથી. અને તેથી શરોશયજ્ઞની હસ્તી અને અધીકાર બાબે તે બેખબર અને બેવિશ્વાસ રહી તેનાથી મળતા ફાયદા ગુમાવનારો કમનશીબ બને છે. જેથી બસારત ઉતારવાને

॥ શરોશયસ્ત કરદો ૧ લો.

+ શરોશયસ્ત.

સમતી કંઈએક ખુલાસા ભરી સમજ આ ઠેકાણે આપેલી વ્યર્થ જશે નહિ.

સાધારણ પ્રકારની બસારતને અંગ્રેજીમાં ઇનફુઇશન અને ઉંચા પ્રકારની બસારતને ઇનસપીરેશન કહેવાનાં આવે છે. ઇન એટલે અંદર અને ટ્યુઓર એટલે તરફ જોવું. એ ઉપરથી તેનો ખીજો અર્થ અંતર દરશતી પણ થઈ શકે છે. કારણ કે એ હાલતમાં સાંભળવાની અને જોવાની ક્રિયા એક થઈ જાય છે. જેમ શારીરિક નજરથી ખાકી વસ્તુને આપણે સાફ જોઈએ છીએ. તેમજ અંતર દરશતીથી મીનોઇ વસ્તુઓ સાફ માલમ પડે છે. અને તેઓ સંબંધી પાઘડું જ્ઞાન મળે છે. એટલા માટે બસારત માણસની અંદર જે ખોદાઇ અંશ છે તેને લગતી છે.

અંગ જ્ઞાનથી થતી પ્રેરણા તેમજ તર્કશક્તિ એટલે ખરું ખોટું પાર ખવાની શક્તિ અથવા વિવેક બુદ્ધિ એટલે અમર અને ક્ષાયદાકારક શું તથા ફાની અને ગેરક્ષાયદાકારક શું. તે જાણવાની અકકલ એ સઘળાંથી બસારત તદ્દન જુદી છે. અંગ જ્ઞાન માણસની ઇચ્છાઓ અને હવસોની ઉત્પત્તિનું છે. એ આંધળી પ્રેરણાને બસારત ગણવી તે ખરે ખરું અજ્ઞાનપણું કહેવાય. વળી ચોક્કસ વિચાર ઉપર કોઇ માણસનું મન ચોંટી બેઠું હોય. અને તેના સંબંધમાં કોઇવાર તેને કાંઈ પ્રેરણા થાય તે તે ખરી બસારત ઠરતી નથી. પણ માત્ર એક જાતનું અંગ જ્ઞાન કહેવાય. પણ બસારતનો ચોખ્ખો મીનોઇ અવાજ છે. કે જે અશો ઈના વધારા માટે જનકેશની કરવાથી અને પાક પરવરદેગાર ઉપર દીલ લગાડવાથીજ સાંભળી શકાય છે. એ વિષે ગુપ્ત વિદ્યાના અભ્યાસીઓ નીચે મુજબ સમજાવે છે.

તે બસારત મનની આંખોની એક જાતની તાલીમ છે. જે મનની ઉપર રજુ થએલી મીનોઇ સમ્યાઇની અચુક ઓળખાણ કરાવે છે. તેનું જોવું સાબિત છે. તેની નજર કોઇ જાતના વાદળથી ઘેરાયેલી નથી તેનું કહેવું જરાએ દગદગતું નથી. બસારતથી થએલી ઓળખાણ અથવા જ્ઞાનમાં કોઇપણ ખીજ સાખીતીથી વધારો થઈ શકતો નથી. એવું તે પુરણ અને સાખીત છે કે જેને કોઈ વધારે કોંઈ સાખીતીની જરૂર રહેતી નથી કારણકે તે વિવેક બુદ્ધિની પણ ઉપર છે. અને શ્રેષ્ઠ છે. બસારતનો અવાજ ખાતરીથી પીછાની શકીએ એવી હાલતમાં જવા

આગમજ પોતાને જાયા પ્રકારની નીતિથી નિર્મેળ કરવાની તાલીમ લેવાની જરૂર છે આ તાલીમ કોઇ લાયક ઉસ્તાદ હસ્તકથી લેવી જોઇએ.

+ અવસ્તા—દાયાઓમે આતરશ પુત્ર અહુરહેમજદાઓ યામે અંધહુદ અફરસાઓઘહુઓ તુરેમચ યચએચ તાઘતે વહેસ્તે મ અહુમ અશઓનામ રઓચંઘહેમાં વીશપોખાથેમ જોજે ખુચે વંઘહાઉચ મીઅજદ વંઘહાઉચ શરવહે ઉરનએચ દરેગેહ વંઘહે.

અર્થ—આપ મને તું ઓ હોરમજદના પુત્ર આતશ તે ગુરૂ કે જે મારે માટે હમણા તથા હમેશ સુધી અશોની રોશનીવાલી તમામ આસાનીવાલી સૌથી સરસ દુનીઆ વિષે શીખવનાર હોય. ભલી મી-જદમાં, ભલી અંદગીમાં રવાનની પવિત્રાધમાં તે હું મેળવું.

હવે આપણે દુકંઈસારાઓ શરોશની અસારતના જોઇ ગયા. તે ઉપરથી આપણને સજવાર છે કે અહુરમજદની યાદમાં સદા સચ્ચાઈ વિચાર વાચા અને કામ એવાં નેક જોઇએ કે જેથી જગતનું ભલું થાએ. અને તેથીજ મીનોઘ શક્તિ મેળવવાને આપણે ભાગ્યવાન થઇએ.

* શરોશ ખેડે અંદગીમાં તથા ખેડે દુનીઆમાં હમારી તું પાશખાની કરજે.

+ આતશ નીયાએશ.

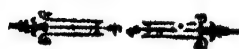
* યજ્ઞશને હા. ૫૭ ફકરો ૨૫.

માણુસની બુદ્ધિ એ બેહમનની

અક્કલ તથા માના પેટના

નવ માસ.

બુદ્ધિ તે બેહમનની અક્કલ એને અવસ્તામાં બધાંધસ કહે છે. એ અંનદીય શરીર માણુસને નેકમાં નેક અને ચઢતામાં ચઢતી બુદ્ધિને લગતી મીનોઇ રોશની મોકલતો રહે છે. આપણી ઇન્દ્રિયોની મારફતે આ ત્મીક બુદ્ધિને જોઇ કે પીછાની શકતા નથી. ખાકી જગતમાં મનશની મારફતે માણુસને મન જેવું સૌથી ઉત્તમ હથીઆર આપીને તેને જનમ આપેછે. એમ કરીને તેના પોનાનાજ હાથમાં સોંપેલું છે કે જલ્લામાં જલી ચાલથી હોરમજદની રોશનીમાં મળી જવું. અથવા જોઇએ તો બદી કરી દેવ દરજ્જેમાં મળી જવું.

એ આત્મા એક ઇશ્વરી તત્વ છે. કે જેને કાંઇ શરીર કે આકાર નથી. વજન થઇ શકતું નથી. તેમજ એ અનદીય અને પહોંચી નહિ શકાય એવું છે. એ આત્મા માણુસમાં માત્ર પડછાયા રૂપે છે. એ પડછાયા રૂપે બુદ્ધિ તેમાંથી તે કારણરૂપે માણુસના શરીરમાં દાખલ થાય છે. અને આખા શરીરમાં ફેલાય છે. એ વિષે આગળ વધારે કહેવામાં આવશે.

હાલમાં ધર્મ ક્રિયાને માટે જે તકરારો ચાલે છે. તે રવાંનનો ખરો અર્થ નહિ સમજવાથી છે. રવાંનને કોઇવાર મુએલું શરીર તો કોઈવાર જીવ કહેવામાં આવે છે. એટલુંજ નહિ પણ ફરવશીને રવાંન સમજાવવામાં આવેછે, પણ આ સમજ ખોટી છે. આના આધારમાં અવસ્તામાંથી નીચલો દાખલો મળી આવે છે.

+ વીરુપાઓ ગએથાઓ સ્વ તનવસ્વ અજદેખીસ્વ ઉસ્તાનાસ્વ કેહુરપસ્વ તેવીપીસ્વ બઓધસ્વ ઉરવાનેમસ્વ ફરવપીમસ્વ પધરીચદ્દેમહી આચ વઓધયમહી આચતદીથ આવઓધયમહી ગાથાબયો સપેનતાબયો રતુબશચરાંબયો અષોનેબયો.

અર્થ—અમે જણાવીએ અને ખાતરીથી જાહેર કરીએ છીએ કે ક્રોતેહમંદ સચ્ચાઇથી જોડાએલા પવિત્ર ગાથાઓને હમારી સઘળી મીલકત અર્પણુ કરીએ છીએ જે આ શરીર હાડકાઓનું બનેલું છે તેમાં શક્તિ રાખનારી ગરમી, પ્રાણ અથવા જીવ, હવાઇ શરીરલીંગ, કાંમરૂપ અથવા ન કસે હેવાંની બુધ્ધી, નક્સે ઈનસાની, રવાન અને ફરવશી અર્પણુ કરીએ છીએ.

આ ઉપરથી જણાય છે કે માણસના બધા મળી વિભાગો સાત છે. અને જરતોસ્તી ધર્મ શાસ્ત્રને મળતા કાનુનો નીચે પ્રમાણે છે.

૧ ખાકી શરીર	તનવસ.
૨ હવાઇ શરીર	કેહુપેમ.
૩ પ્રાણ અથવા જીવ	ઉસ્તાન.
૪ કામરૂપ	તેવીપી.
૫ મનશ	ઉરવાનેમ.
૬ બુધ્ધિ	બઓધસ.
૭ આત્મા	ફરવપી.

હવે જ્યારે માણસ મરણ પામે છે અને પ્રાણ છુટો પડે છે ત્યારે શું બને છે તે જુઓ ખાકી બદન અથવા સ્થૂળ શરીરને લગતાં તિલ્લણુ તત્વો પહેલ વહેલાં મરણ પામે છે. અને તેઓને પણ સંપૂર્ણ રીતે કુદરતમાં હવા પાણી સાથે મળી જવામાં કેટલોક વખત લાગે છે હવાઈ રૂપ અથવા આકાશી શરીર જેમાંથી આ ખાકી બદનના તત્વો ઊતરે છે તે હવાઈરૂપ તત્વોને ખલાસ થતાં વધારે વખત લાગે છે. એટલે આકાર પ્રાણ, અને શુદ્ધશરીર એઓ આપણી ઇન્દ્રિયોમાંથી છુટાં પડે છે, તે ઓને આપણે જોઈ શકતા નથી. આપણે ફક્ત બદનને જોઈ શકીએ છીએ માણસના શરીર માંહેલાં આ ત્રણ તત્વો દુર થવાથી આપણે કહીએ છીએ કે માણસ મરણ પામ્યું છે. પણ ખરેખર રીતે જોતાં તે મરણ પામ્યું નથી. આપણી આંખને લાગે છે. પણ આંખ તો ફક્ત ખાકી ચીજ જોઈ શકે છે. શુદ્ધમદર્શક યંત્રથી જોઈએ તોપણ ઇન્દ્રિયો-

ની તાકાત નથી કે તેના ચઢતા તત્વો વિષે તે બરોબર રીતે કહી શકે. એ પ્રમાણે મુળ કારણમાંથી પ્રસિધ્ધ થતાં જે મુખ્ય બિંદુઓ તેઓ ફક્ત આપણી નજરથી બંધ પડે છે. પણ ખરેખરી રીતે જોતાં માણસ ની આત્મીક બુદ્ધિ અને મનશ જેઓ આત્મા અથવા મૂળ કારણમાંથી નીકળેલાં છે.

જેઓ મનને હંમેશાં એક સરખી રીતે ખોદાઈ રાસનીનો ઝરો પુરો પાડતાં રહે છે. તેઓ કદી નાશ પામતાં નથી. જ્યારે માણસમાંથી પ્રાણ નીકળી જાય છે. ત્યારે તેની ખાકી યા હવાઇરૂપ શરીર કેટલોક વખત ગયા પછી નાશ પામે છે. પણ તેનું કામરૂપ એટલે ઇચ્છારૂપ શરીરને નાશ પામવાને ઘણો વખત લાગે છે. આપણા જરતોસ્તી ધર્મ પ્રમાણે જ્યારે એક માણસ ગુજરે છે ત્યારે ત્રણ દહાડા પછી એટલે ચેહારમની ખામદાદે તેનું રવાન ચિનવત પુલ આગળ આવે છે. માર્ગમાં તેને ખરાબ શક્તિઓથી ભોગવવું નહિ પડે માટે સરોષ જે ખાકી જગતની પાસ ખાની કરે છે. તે સરોષની ખુશનુમનથી યજ્ઞશની કરવામાં આવે છે. આ માંથ્રવાણીના બુલંદ કલાંમે લણ્યાથી આકાશમાં એક જાતનો ધુળરો થાય છે. જેથી કરીને ખરાબ શક્તિઓ નાશભાગમાં પડે છે. અને ચિનવત પુલ લગી તેના રવાનને શોષવું પડતું નથી.

માણસ પોતાની કરણીના ફળ પ્રમાણે એક પછી એક ધીમે ધીમે ખાકી તત્વોથી છુટું પડતું જાય છે અને આખરે ટુંક કે લાંબે કાળે મીનોઈ બને છે. સરોશ તથા મેહેરયજ્ઞો માણસનો ઇન્સાફ કરે જે તે ની કરણી સારી હોય તો તે બેહેસ્તમાં જાય છે. અને ખરાબ હોય તો જ્યાંસુધી પવિત્ર થાય નહિ ત્યાંસુધી કામ લો ક્રમાં અટલે નફસે હેવાનીઅતમાંજ રહે છે. નફસે હેવાનીઅતમાંથી બગરી આગળ વધવાનો માણસને માર્ગ છે. માણસ નફસે હેવાનીઅત છોડી હલકી ઇચ્છા અને હવસોથી મુક્ત થઇ પવિત્ર થાય છે. તેમજ તે ઉંચી હાલતે પહોંચે એટલામાટે ધર્મ ક્રીયાઓ થાય છે. ઉપરની વાતપર થી કાંઈ એમ સમજવાનું નથી કે ધર્મક્રિયા મારફતે દુઃખમાંથી સુખમાં મુકી દેવાય છે. પણ ખાકી અપવિત્રાઈમાંથી પવિત્ર હાલતે પહોંચાડવાની છે. ક્રીયાઓની અસરથી ધુરા અને ખરાબ હવસોમાં ધુરાઇતું ફળ ભોગવ્યા વગર બેહેસ્તમાં પહોંચી જાય છે. એવું કંઈ નથી. દુનીઆમાં પણ માણસો પોતાની કરણી પ્રમાણે થોડું કે ઘણું ફળ ભોગવે છે. જો સ-

ખાવત કરણીના કાયદા સામે જતી હોય; તો સખાવત અને દયાની લાગણી સદ્યુણો નહિ પણ દુનીઆમાંથી નાશુદ કરવા લાયક અન્યાયી ઇન્દ્રિય કહેવાય. જીંદગી અને હયાતી કાંઈ ધરતી ઉપરજ છે એમ નથી. પણ સર્વે જગા અને સદાકાલ છે. એવો ઉંચો ખ્યાલ અને બોધ આપે છે. રવાનોની ક્રિયા સર્વે પેદાશને ફાયદો કરનારી ઉંચી સખાવત સરખી છે. જે ચીજ આવા ઉંચા મીનોઈ ફાયદા ધરાવતી હોય, જે મુએલાં અને જીવતાંને ઉંચી હાલતે પહોંચાડતી હોય, જે લલાઇ આપાદી અને રક્ષણ કરનાર હોય, તો તે ક્રિયા છોડી દેવામાં ડહાપણ હોયજ નહિ. ન-ફસે હેવાનીઅતમાંથી પાક થઇ માણસ નફસે ધનસાનીઅતમાં આવે છે. અને ત્યાંથી પાક થઈ ઉપર ચઢે છે. ત્યારે રવાનની હાલતે પહોંચે છે. ત્યારે રવાનો ખરો અર્થ ખાકી તત્વથી તદ્દન ખલાશ પામી મીનોઈ હાલતે પહોંચવું થઇ શકે. આવી ઉંચી મીનોઈ હાલત છતાં રવાન ફરવશી નથી. કારણ કે ફરવશીમાં તો કદી પણ ફેરફાર થતો નથી.

* ત્યારે જુદી રવાન અને ફરવશી આ ત્રણ તત્વ ખોદાઇ અંશ છે. ત્યારે અકકલથી આ દુનીઆ સફળ કરવાની આપણને ઘણી જરૂર છે. છેલ્લે જણાવીશ કે આપણે મરણ પામેલાંઓને સાડ જે ચાર દિવસ કીયા કરીએ છીએ. તે ઘણું કરીને તેવીશી ને માટે છે. ત્યારે તેવીશી એ ચોથું તત્વ કામરૂપ છે. આ દુનીઆનાં જે કામે કરેલાં છે તેમાં મદદ લેવાનું કામ તેવીશીનું છે. સારાં કામ કરવામાં તેવીશીનું જે રૂપ થાય તેમ માઠાં કામનું નઠારું રૂપ થાય. ત્યારે જે ફેરફાર અચ્ચારમની બામદાદે મલે છે, તે તેનાં કામરૂપ મલે છે. કેમકે તેવીશી કામરૂપ છે. ત્યારે જે જે અવસ્તા લાણીએ છીએ. તે ફક્ત તેવીશીને માટે છે. બાકી રવાન તો કરણી પ્રમાણે છે. ને ફરવશી તેની રેહબરી કરીને હરદમ આ દુનીઆમાં આવે છે.

÷ હવે કેહુંપેમ જે હવાઇ શરીર છે. આ કેહુંપેમ તે દુનીઆની તમામ પેદાશ જે હોશમાં થએલી છે. તેનું બીજું હવાઇ શરીર છે. હવાઇ શરીર આપણાંજ શરીરમાંજ છે. અવસ્તામાં જાહેર છે કે સર્વેનાં તેમજ ફેરેસ્તાનાં પણ હવાઇ શરીરો છે.

* ચોસ અન્યાસ,

÷ ગાથા, વાંઠીદાદ, મુજશને

કેહુંપેમ અંદીય શરીર છે અને એનાં ધણાં રૂપો અવસ્તામાં જણાવેલા છે. કેહુંપેમ સર્વે દુનિયાની પેદાયશનાં છે. કેહુંપેમને ૩૫ યાને સુરતો.

+ તીર યજ્ઞની સુરતો ધણી તરેહની અવસ્તામાંથી મળે છે. મરદ ગાધો, ઘોડો, સોનેરીશીંગડાવાળા એવાં રૂપો આવે છે.

* બહેરામ યજ્ઞની સુરતો પવન, ગાધો, ઘોડો, ઉંટ, કુકર, માણસ, પક્ષી, બકર, મેંદુ અને પહેલવાન એવાં દશ રૂપો છે. દિન, આદર, કેયાની ખુરેહ, એવો પોતાના રૂપે ગીરદેશ લે છે.

. x મેહર, શરોસ અને અમસારૂપંદા એવોના રૂપો છે.

÷ દાદાર હોરમજદતું સર્વેથી સરસ (કહુંપેમ) યાને રૂપો છે.—અવસ્તા સ્ત્રએસ્તેમ, કહુંપેમ, કહુંપામ.

બાર રાશીમાં મેંદુ, ગાધો, સિંહ, કરચલો એવા બાર તારાઓના જુમખાઓ જેરે તેની ફરવાની ગેરદેશ લે છે. ત્યારે તેના આકારો પડે છે તે ઉપરથી તેનું તે કેહુંપેમ છે.

માનસી ગેરદેશ લેનાં તેનું કેહુંપેમ સુરજના ઉગવા સાથે ગેરદેશ લે છે.

જે માણસ ગેરદેશ યાને મરણ થવાનો છે. તો તેનું કેહુંપેમ સુરજના ઉગવા સાથે ગેર દેશ થવા માંડે છે. તેથીજ આપણે જરથુસ્ત સાહેબ કહેવાય છે કે તે બરાબર વખતસરના ગેર દેશનો વખત ગણી મરનારનું ચીયારંમ ગણવું. એટલે જે દીને માણસ મરણ થાય છે તે દીવસે કે રાતના ગમે ત્યારે હોય પણ એનું કેહુંપેમ તો સવારથીજ નીકળવા માંડેલું છે. તેથી તેને એજ દીવસ ગણી ત્રણ રાત પુરી કરી જ્યારે એથા દીવસનું દીનમાન બેસે નહીં તેટલાને ત્રણ દીવસ પુરા ગણી એથા દીવસનું દીનમાન ગણવું.

આ ખાકી શરીરનો જનમ લેતા જે દીન કે રાત હોય પણ તેજ દીનમાં ગણવાનું કારણ એજ કે તેનું કેહુંપેમ સુરજના દીનમાન સાથે છે તેજ રીતે મરણનો સમજવો.

+ તીર યજ્ઞ કકરો ૧૩ ૧૬ ૧૮ વંદીદાદ પ. ૧૯ ફ. ૩૭.

* બહેરામ યજ્ઞ. કકરો ૨ થી ૨૭ તેમાં ૧૦ રૂપો છે.

x શરોસ હાંદોખત કકરો ૨૧.

÷ ફરવરદીન યસ્ત કકરો ૮૧.

અવસ્તા.

કેહ પેમ શરોશહે અશીઅહે કેહ પેમ રશનોએશ રજેશતહે કેહ પેમ મેથેહવોએરો ગાઠઓતોએશ કેહ પેમ અમેશનામ રપેનતનાંમ યઝમઝંદે.

એવા ઘણા દાખલાઓ અવસ્તામાં જણાશે. હવે કેહ પેમથી માણસ હોશમાં છે. કેમકે માણસ જે ઉંઘમાં પડે છે. તે મરણની હાલતની બરોબર છે. પણ તેનું કેહ પેમ શરીરમાં હોવાથી તે જાગૃત થઈ શકે છે. જ્યારે તેનું કેહ પેમ નીકળી જાય છે. ત્યારે તેનું મરણ થએલું ગણાય છે.

મરણ પામતાં સર્વેથી પહેલવહેલું શરીર છુટું પડે છે તે કેહ પેમ છે. અવસ્તા મુજબ જે માણસ મરણ પામવાનો છે. તેનું કેહ પેમ સુરજ ઉગવાની સાથેજ પગથી બહાર નીકળવા માંડે છે. કાઠ શખશ રાતના મરણ પામે તોપણ તેનું હવાઇ શરીર સુરજ ઉગતાંજ નીકળવા માંડે છે. તેથી આપણે રાતના કે પાછલી રાતના મરણ પામનારને તેજ દીવસનાં ગણીશું. કેમકે આખો દિવસ તેની હયાતી હતી. અને તેનું કેહ પેમ સવારથીજ નીકળવા પામ્યું હતું. આજના માણસોને ખબર રહેતી નથી કે હું આજે મરણ પામનાર છું. તેથી આપણે આખો દિવસ મરણ પામવાનો ગણી એથે દિવસે દીનમાનની સાથે બરોબર ચી-આરામ ગણીશું. આજની શોધ મુજબ પણ સાબીત થાય છે કે ત્રણ દિવસ સુધી મરનાર શખશનું હવાઇ વા શુદ્ધ શરીર દેખાય છે અને એથે દિવસે દેખાતું નથી. આ ત્રણ દિવસનું દીનમાન ગણશું તો બરાબર ૭૨ કલાક થાય છે. તે કેહ પેમ અને સુરજ ઉગવાનો વખત ગણવાથી જણાશે.

રવાન છે તે કેહ પેમ પછી માથાના મધ્ય ભાગમાંથી નીકળી તેની હાલતમાં પહોંચે છે. ત્યારે રવાનનું નીકળવું માથામાંથી છે ને કેહ પેમનું પગથી છે. એમ અવસ્તાથી ખુદલું સાબીત થાય છે.

ઉપર કહ્યું કે સાત તત્વથી માણસનું બંધારણ છે. માના પેટમાં જે હમેશ રહેશે તેમાં પહેલા સાત માસમાં એકેક તત્વ વધતું જાય છે. પહેલે મહીને જે છુંદ ઝમે છે. તે પહેલા માસને અવસ્તામાં અજંદે બીયસ્થ કહે છે. બીજે માસે સ્થુળ શરીર ઉપરનું બંધારણ તે અવસ્તા નો તનવસ્થ છે. ત્રીજે માસે શુદ્ધ શરીર તેને અવસ્તામાં કેહ પેસ્થ

કહે છે. ચોથે માસે જીવ પડે છે તેને અવસ્તામાં ઊસ્તાનાસ્ય કહે છે. આ ચોથા માસે સ્ત્રીના હમેલને હાલવા જેવી અસર થાય છે. પાંચમે માસે કામરૂપ તેવીશી આ તેવીશી તે અંતઃકરણ છે. ઉપલા ખાકી શરીર લેતાં આ હાલત થાય છે. છઠે માસે બુદ્ધિ યાને હોશ તેને અવસ્તામાં ઉદ્ધવાનેમય કહે છે. સાતમે માસે બાહોગાંન યાને મનનીબુદ્ધિ તેને અવસ્તામાં બહોદસ્ય કહે છે. તેમજ એજ માસે મીનાઈઅંશ તેને અવસ્તામાં ફરવધીમ કહે છે. ફરવધી હમેશ આપણા તરફ આવે નારી છે.

• ફરોહરો એ રૂહાની શક્તી છે. ફરોહરો વીશે મુલ એ શબ્દથી અવસ્તામે જણાએ છે—પેહેલું ફરોહરો યાને ફરવધી બીજી ॥ અવસ્તા માનયેન અહે યથના મેરેગો હુ પેરેનો—અર્થ પક્ષીની પાંખવાલા મરદની મીશાલના—કેરશાસ્પના તથા * વો ઉરકશ દરિયાને તેમજ ગ આ કેરેન યાને સફેદ હોમની પાસબાનીને માટે નવાણુ હજાર નવશે ન વાનુ ફરોહરો છે એ ગુપત દાખલાથી જ્નેશું તો ફરોહરો દુનિયાની રેહબરી કરનાર છે.

હવે બોહોદસ્ય, ઉરવાનેમય અને ફરવધી આ ત્રણે બોદાઇ અંશ છે. + સાત માસ સુધી એકેક તત્વ વધે છે અને આઠમે માસે અન્યું કામ પડે છે. ને નવમે માસે આ ખાકી શરીરનો જન્મ થાય છે. તન, હાડખીંજર, જીવ, શક્તિ, બુદ્ધિ, રવાન અને ફરોહર એ વિષે અવસ્તામાં વધારે લખાણ મળે છે.

॥ ફરવરદીન યસ્ત ફકરો ૭૦

* ફરવરદીન યસ્ત કરદો ૧૭ ફકરો ૫૯

+ યજશને હા. ૫૫ ફકરો ૧

માણસનું આખું શરીર તે દુનીઆની સર્વે નેચામતો છે.

દુનીઆની હસ્તી બની છે તેજ રીતે માણસના શરીરમાં તેનેજ મળ તો ખોદાઇ અંશ છે. જેમકે જમીનના સાત દ્વીપ છે તેમ માણસના બદનમાં પણ સાત ભાગ છે. ૧ માથું, ૨ હાથ, ૧ પીઠ, ૧ પેટ, અને ૨ પગ મળી સાત ભાગ તે સાત દ્વીપ છે. જમીનમાં જેમ લરજળે છે તેમ આદમીમાં છીંક છે. જમીનમાં જેમ ખારા, કડવા અને નાખુશ ચક્ષમા છે તેમ આપણામાં આંખ, કાન, મ્હોંદું, નાક એ ચક્ષમાઓની માફક છે. જમીનમાં જેવી નદીઓ છે તેમ શરીરમાં નસો છે. આસમાનમાં ૧૨ રાશીઓના બજળે છે તેમ શરીરમાં બહેર તથા બાતેન મળીને બાર માર્ગો છે. જેવા કે ૨ આંખ, ૨ કાન, ૨ નાકનાં નસકોરાં, ૧ મોઢું, ૨ છાતી, ૧ દુટ્ટી, ૦ છુપીજગો (ઝાડો, પીશાબ). આકાશમાં ૨૮ નક્ષત્રો છે. તેમ બદનમાં ૨૮ જાતની ચરબી છે કે જેથી સર્વ સાંધાઓ જોડાયેલા છે. વળી આસમાનના બજળના ૩૦ હીસાને એક દરજળે કહે છે. એવા ૩૬૦ દરજળ આકાશમાં છે. તેમ બદનમાં બી ૩૬૦ નસો છે. આસમાનમાં જેમ શાત સીતારા ફરતા છે; તેમ બદનમાં ૭ સાંધા છે. આસમાનમાં સ્થીર શીતારા છે. તેમ બદનમાં કૌચત ધણું છે. જેમ ઉનશેરમુહિત ઉપર આસમાનો આવીયાં છે તેમ બદનમાં બી છે. ૧ સફરા એટલે પીઠ ૨ બલગમ એટલે કદ. ૩ ઘુન એટલે લોહી. ૪ શોડા એટલે ચીતબ્રમ અથવા સ્વભાવ.

જેમ દુનીઆમાં પાદશાહ, વજીર, કાટવાલ, જગાતી, સંદેશા પહોંચા કનાર કાસદો અને જસુસો છે તેમ શરીરમાં પણ છે હજરત રહુ

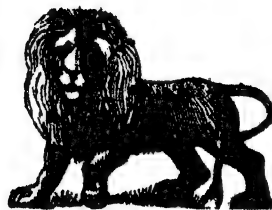
એ પાદશાહ છે અકકલ તે વજીર છે. ગુસ્સો તે કાટવાળ છે. ઇન્દ્રિયોતે સંદેશો પહોંચાડનાર તે કાસદ છે. અને તેથી હજારે રૂઢી જાણીતા રહે છે.

આપણું રૂઢી તે હકતાલાના બુઝોરગ નુરનું અંશ છે. હવે આનીચલી જેહાનમાં હકતાલાની શીફતોની નવ નીશાની છે. જેથી કે ૧ આસમાન ૪ અનાસરો. ૧ ધનસાન. ૧ હેવાંનો. ૧ નઆટ, ૧ માદન. ઉપલી નવ શીફતોમાં જાહેરી નવ છે. અને આતેનમાં નવ છે. જાહેરી નવ નીશાનો ૨ આંખ, ૨ કાન, ૧ મોઢું, ૨ હાથ, ને ૨ પગ. આતેની નવ નીશાનો ૧ સાંભળવું, ૨ સુંઘવું, ૩ જોવું, ૪ બોલવું, ૫ દરીઆફત કરવો, ૬ આતેનની શીફત, ૭ કવતે હાફેજ ૮ કવતે નાતે કા અને ૯ કવતે શરીફા.

† જે શરીરમાં લોહી ફરે છે તેમાં કુદરતી અક્ષરો બને છે, એવા બાર અક્ષરે આખા શરીરમાં બને છે.

હવે દિલ છે તે હકીકતનું મગજ છે. અને તન છે તે તેનું છલું છે. હવે અવસ્તામાં યસ્ત હુપતંન હાઇતીમાં આવે છે.

વાસીમયા યામ પંચાસ શતોરાંમ યજ્ઞમધદે એનો અર્થ—૫૦ દરવાજાવાળી વાસીને અમો આરાધીએ છીએ. આ વાસી તે કોઇ નહિ પણ શરીરના ભીતરમાંનું રવાંનનું મીનોઇ કામ છે. અને જીવનું અંતરસ્થાન છે આ ૫૦ વાસી યાને રવાંનનું અંતરસ્થાન છે. આપણા શરીરને વચ્ચે સાંધા નળી રોકો અથવા નાડીરૂપી માર્ગ તથા પીઠની વાંકી નાડી એ બેઉ વાસી છે. બાકીની વાસી માએના રવાંનના મીનોઇ અંતર મકાન છે. એ વિષેનું ધ્યાન આપણને અરબીશવંગ યસ્ત તથા આસ્તાદ યસ્ત મળી આવશે.

એક પરહેઝગાર મીનોઈ દુનીઆ મેળવવાને ઉસ્તાદ અને બેઉ દુની આને માટે એક ફરેસ્તાની જરૂર વિષે.

ખોદાઈ અથવા મીનોઈ જ્ઞાન મેળવવાને માટે અશોષ માર્ગ પર આગળ વધેલા એકાદ અશો સદગુરૂની જરૂર હોય છે ગુરૂ શબ્દમાં ગુ એટલે અજ્ઞાનપણું અને રૂ એટલે દૂર કરનાર. ઉપરથી માયાવીક અજ્ઞાનપણું જે દુર કરે તે ગુરૂ કહેવાય છે. આતશની નાઆએશ કરતી વેળા દરેક જરતોસ્તી એક ગુરૂની મદદ અવસ્તામાં માંગે છે.

× દાયાઓ મે આતરશ પુત્ર અહુરહેમજદાઓ યામે અંધહુત અક્રસાઓહાઘઓ નુરેમચ યવએચ તાએતે વહિસ્તેમ અહુમ અશોઓનામ રઓયંધહેમ વીરપોખાઘેમ જજેબુધએ વંધહાઉચ મીજદે વંધહાઉચ સ્વહી ઉરૂનએચ દરેધે હવંધહે.

અર્થ—એ; અહુરમજદનાં પુત્ર આતશ મને તું રાહુપર ઉસ્તાદ આપ જે મારે માટે હમણા તથા હંમેશ સુધી અશોની રોશનીવાલી તમામ આશાનીવાલી, સૌથી સરસ દુનિઆ વિષે શીખવનાર હોય ઉત્તમ બદલાને, લલી વિખ્યાતીને અને મારા રવાનને માટે સંપૂર્ણ સુખની અમર હાલતને હું પહોંચું.

× ગાથા હોનુવધતી.

ઉપર કહ્યું તેમ એક ઉમેદવાર કુદરતી અને ખોદાઇ જ્ઞાન મેળવવાને સલામતી ભરેલા સાધનો અને ધલાળે તથા ઉપદેશોની મદદ મેળવતો જોય છે અશોધ મારગ ખતાવનાર એવા અશો પુરૂષો આખેદો, દુરવેશો વિષે અવસ્થામાં પણ આપણે ઠેકાણે ઠેકાણે વાંચીએ છીએ. એવા અશો શખ્સોને ભલા મીનોના મદદગારો, ગોઠીઆઓ વગેરે મરત્યા ભરેલા નામે ઓળખીએ છીએ. તેઓનું કામ પવિત્ર અને જીનતમ જ્ઞાન આપવાનું છે.

અવસ્થા.

+ કુથાતોઅ અરેદરાઓ મજદા યોવાંઘહેઓશવહેએમનાં મનાંઘહે સંગહુશ રએખનાઓ અસપેનચીદ સાદરાચીદ ચખરયો ઓપ ઓર.

અર્થ—આ અદુરમજદ તારી પરશતેશ કરનારા છે. કે જેઓ નેક મનશનીને હૈયે ધરીને દીનનાં ફરમાનોને ખરી દોલત તરીકે સુખ તથા દુઃખમાં પુરતી હોશીઆરી ખતલાવે. ઉપલા ફકરાને મક્કતા દાખલા ઓ ઉપનીષદમાંથી મળે છે જેવા કે “ ઉઠ જગૃત થા મહા પુરૂષોને શોધી કાઢ અંત ઈશ્વરીજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર. ”

જે કોઈ સંપૂર્ણ મનની શાંતિ સાથે સર્વે ખાકી ઇચ્છાઓ ઉપર કાળુ રાખીને શિક્ષકની શોધમાં રહી જરથુસ્તી ઇલમ શીખે તેને કુદરત મદદ કરેછે. માટે એક ઉસ્તાદ શોધવો જોઈએ.

મીનોઇ ફરેસ્તા આપણને મદદ કરેછે એમ આજની વિદ્યા કબુલ કરેછે તો આપણે એક ફરેસ્તાને પણ નકી કરવો વાજબી છે.

એક મોટો પરહેજગાર માણસછે તેની પાશે તેનો શિક્ષક એલમની તલબ કરશે તેમ આપણે ફરેસ્તાની મદદ માંગશુ. જે ઉસ્તાદછે તે ગોયા ઘેરનો અથ્રોનાંન છે કેમકે ઘેરનો અથ્રોનાંન તે પોતે ક્રિયા કરશે તેમાં તે ભણાવનારને ચીતારી લેશે કેમકે તે ઉસ્તાદ જાણીતો છે કે ફલાણુ માણસ આવું હતું. ત્યારે તેના ક્રિયા કરતાં તેને મનમાં ચીતારી લીએ તો તેને બાણુજ પુષ્ટીકારક છે, ઉસ્તાદ છે તે જરતોસ્તી દીન સામાને શીખવી તેને આવતી જીંદગીના ચઢતા તખકકામાં મુકશે. યાને આસમાન ઉપર ચઢવાનો રસ્તો દેખાડશે. ફરેસ્તા આપણને મદદ કરવાને અતીશે ફાયદાકારક છે. અને અનદીથ ગેબીરપે ફરેસ્તાઓ આપોને અગમચેતી આપનારા છે અને હુરદમ મદદ કરતા છે.

અસલી ધરાનીઓની ફીલસુફી, ખગોળ વિદ્યા અને વરસાદનું આવવું

અસલી ધરાનીઓની વિદ્યાને લગતા કંઈએક ઇસારા અવસ્તા વાણી-
માંથી મળે છે. તેઓમાં ૨૧ નુસ્કાં યાને આજે હયાત રહેલો વંદીદાદ
છે. એ વંદીદાદ તે દરેગુખચો નુશક યાને વંદીદાદ છે. પહેલવીમાં જીદ
દેવદાદ કરીને કહે છે. જીદ દેવદાદ એનો અર્થ દેવથી અલગ પુસ્તક
એવો થાય છે. તંદુરસ્તી અને સુઘડતાઈની વિદ્યામાં વંદીદાદ જેવો પુ-
રાણો ગ્રંથ ખીજે નથી. તેમાંની કેટલીએક બાબતો તો આપણી આજની
સમજશક્તિને માફક આવે એવી નથી. પણ ખીજી કેટલીએક બાબતો
માટે તેમાં જે ફરમાનો આપેલાં છે તે આજના સુધરેલા દેશોની તંદુ-
રસ્તીની વિદ્યાને અનુકૂળ છે. આ ખીના એટલી તો જાણીતા છે અને
વંદીદાદનો વિષય એટલો તો સાધારણ છે કે તે બાબે આ ઠેકાણે વધારે
લખવાની જરૂર નથી.

વળી ખીજી બાબતપર અસલી ધરાનીઓએ વધારે ધ્યાન આપેલું
જણાય છે. તે બાબત ખગોળ વિદ્યા છે. એ ખગોળ વિદ્યાની
બાબત અનેક નુસ્કાંમાં આવેલી જણાય છે. પણ તેમાંનો એકે આજે
હયાતીમાં નથી. પણ અવસ્તા વાણીમાં જે છુટક છુટક ફકરાઓ આપણે
નજરે પડે છે. તે ઉપરથી અસલી ધરાનીઓનાં આ બાબતને લગતાં જ્ઞા-
ન વિષે કંઈ એક અજવાળું પડે છે. તે છુટક છુટક કટકા ઉપરથી
ડોક્ટર ગૈમરે જે વિષય લખ્યો છે. જેમાં ખગોળવિદ્યા બાબેની માહિતી

સારા આકારમાં દરશાવેલી છે. તે કીમતી વિષયનો ટુંક ઇતિહાસ આ ઠેકાણે જોઈશું.

+ પહેલા તો ખુદ ગાથાના જમાનાથીજ પોતેજ સૃષ્ટિ શરૂઆતથીજ એક નિયમ પ્રમાણે ચાલે છે એમ જરતોસ્તે જાહેર કીધું છે. આકૃતાબ્જ અને સેતારાઓના માર્ગ ખાંધી આપ્યા છે. માહતાબ્જનું વધવું ઘટવું થાય છે. પૃથ્વી અને વાદળાંઓને અંતરમાં રાખ્યા છે એ સઘળું જરથોતોસ્તને જાણીતું હતું રૌસ્ની અંધકાર, બામદાદ, ખપોર, સાંજ, ઉષ, ઉખગરો, પવનની ઝડપ, અને ધુમસ એ સર્વેનો બનાવનાર એકલો હો રમજદ છે એમ તો તેના મનથી નક્કી હતું.

ત્યાર પછીના જમાનામાં અવસ્તાવાણી બનાવનારા જરથુસ્ત્રો તેમાં ખાસ કરીને દસ્તુરાણુ દસ્તુર વધારે આગળ વધીઆ કે જમીન અધર છે. અને એને અધર રાખનાર હુરમજદ છે. એમ જરતોસ્તે જાહેર કીધા પછી દસ્તુરાન દસ્તુરોએ આલમને જાણાવ્યું કે પૃથ્વી તો એક મોટી દયાળુ રક્ષણુ કરનાર માતા છે. તે પહોળી અને ગોળ લંબાણુ હદવાળી છે. પૃથ્વી ગોળ છે એવું જાહેર કરનાર તે અવસ્તાવાણીજ છે.

આપણા વડવાઓ જમીનને કોઈવાર ત્રણ ભાગમાં તો કોઈવાર સાત ભાગમાં વહેંચતા હતા. તેઓએ એના ત્રણ કટીબંધ બનાવીને એમ દેખાડ્યું કે વચલા કટીબંધમાં તેઓ પોતે વસતા. ઉત્તર તરફના કટીબંધમાં તેમના હરીફ તુરાનીઓ વસતા. અને નીચલા અથવા દક્ષીણ તરફના કટીબંધમાં મધ્ય ધરાન. બલુચિસ્તાન અને હિંદુસ્તાનના રેતાળ પ્રદેશો આવેલા છે. તેઓએ આવા ત્રણ વિભાગો પાડેલા જણાય છે તેઓએ દુનીઆને સાત ભાગમાં વહેંચેલી છે. તેઓ સાધારણ અત-કેશવરને નામે ઓળખાય છે. આ કેશવરોની વાત ખુદ ગાથામાં પણ આવી છે. આ સાતમો કેશવર યાને ખનિરથ સર્વેની વચ્ચે છે. અને ત્યાં ધરાનીઓ વસતા. ખીજા છ ભાગો તેની આસપાસ આવેલા હતા. જેઓમાંના બે ઉત્તરે, બે દક્ષિણે અને એક પૂર્વ પશ્ચિમ આવેલા હતા.

આ કેશવરો ત્રિષે જાણીતા વિદ્વાન ડોક્ટર ગેગર સમજણુ પાડે છે કે અસલ ત્રણજ વિભાગ હશે. જેમાંના વચલા ખનીરથની ઉત્તરે આવેલા કટીબંધને બે ભાગમાં વહેંચીને તેમને વોરખરસ્તી અને વોર જરસ્તી નાંમે આપ્યાં હશે. એજ મુજબ દક્ષિણ કટીબંધના પણ બે

ભાગ પાડી તેમને રૂદ્ધક્રસુ અને વીરુદ્ધક્રસુ નામે આપ્યા હસે એ પછી ઊગમણ તરફ શવહી અને આથમણ તરફ અરજહી નામના બે નવા ભાગો પાછળથી ઉમેરવામાં આવ્યા હશે. આમ ખુલાસો આપીને ડો. ગૈગર ધારે છે કે ખનીરથમાં ધરિનીઓ વસતા હતા.

+ આ કેશવરો અથવા કટીબંધને માથે વાદળાં અને ધુમશવાળો આકાશ અને આકાશને માથે બેહસ્ત મનાતું છે તેને ફરવષી અથવા ફરેહરોએ અધર રાખેલું છે. તેઓથીજ જગત નિયમ પ્રમાણે ચાલે છે. આકાશ પડી જતો નથી. આકાશ માટે અવસ્તામાં આસમાન શબ્દ છે જેના અર્થ ઉપરથી એમ મનાતું કે તે પથરનો બનેલો છે. એમ છતાં આસમાનને ઝડપવાલો ગણ્યો છે. છતાં આકાશ સ્થિર દેખાય છે. છતાં ગતિ ધરાવે છે. અને તેમાં લાખો અને કરોડો ગોળાઓ પોતાના નીચમ પ્રમાણે ફરે છે. એમ આજની વિદ્યા શીખવે છે. આકાશ ઝડપ ધરાવે અને તે પથરનો બનાવેલો છે એવું ધરિનીઓ જાણતા હતા તેપરથી આપણે ધરીએ છીએ કે આકાશ વિષેની હાલની વિદ્યાથી તેઓ માર્હતગાર હોવા જોઈએ હોકા યંત્રના કેટલીક એક દિશાઓથી પણ આપણા પૂર્વજો જાણીતા જણાય છે. તેઓ ચાર દિશાઓથીજ નહિ પણ વાયવ્ય વગેરે ખુણાઓથી પણ માહીતગાર હતા. સુર્યની વિદ્યા સંબંધી ખુબીઓ તેઓ જાણતા હતા. તેની રોશની અને ગરમી કેટલી બધી અવસ્યની છે તે આજે પણ સારી પેઠે જાણીએ છીએ પણ હજારો વર્ષ ઉપર પણ જાણતા હતા કે સુર્યના ઊગવાથી ઝાડ, પાન, હવા, પાણી વગેરે સચવાય છે. એટલુંજ નહિ પણ ચંદ્રની પણ ચોકસ ખુબીઓ દેખાડી છે. કે તે ગોસ્પંદા તો તોખમી છે. ચંદ્રના વધારા ઘટાડાથી દુનીઆની આગાધાની ઉપર અસર થાય છે. એમ તેઓ માનતા હતા. સેતારાઓને અપવહીસ્તનો લેખાશ કહ્યો છે. અપવહીસ્ત જગતને એક સરખા નેમ મુજબ ચલાવનાર ફરેસ્તો છે. અને તે નિયમને ચાલુ રાખવાના કામમાં સેતારાઓ મદદ આપે છે અસલી ધરિનીઓ પણ સમજતા હતા કે તારાઓ પણ પોતાની ગતિ મુજબ નિયમસર ઊગતા અને આથમતા હતા એ બાબતમાં જો સર્વેથી સરસ દાખલો જોવો હોય તો ચાર નાચીયા સેતારાઓનું અવસ્તામાં છુટક છુટક વર્ણન આવેલું છે. જે ઉપરથી ડો. ગૈગર એક જાણવા જોગ સમજણ ઉભી કરીને આપણા પૂર્વજોના જ્ઞાનના સં

અંધમાં તેઓ તરફના આપણા માનમાં વધારો કરે છે. તે ચાર સેતારા
ઓના નામ નીચે પ્રમાણે તેસ્તર, સતવશ, હુપતોરંગ અને વનંત
અવસ્તામાં પહેલા તેસ્તરને ઉગમણનો, બીજા સતવશને આથમણનો,
ત્રીજા હુપતો રંગને ઉતરનો અને ચોથા વનંતને દક્ષિણ તરફના આ
કાશનો સાહેબ ગણેલો છે. ૩૦ ગૈગર આ ચાર સેતારાઓને
આજની વીંછાની મદદ લઈ આકાશના ચાર નામીયા સેતારા-
ઓ સાથે સરખાવીને અવસ્તા જળાનમાં ખગોળ જ્ઞાનને ખરું પાડી આ
પવાની તારીફ લાયક તજવીજ કરે છે. તેના જણાવ્યા મુજબ ઉતરનો
હુપતોરંગ તે પલ્લેઓડસ નામના સેતારાઓનો ઝુમખો છે. દક્ષિણનો
વનંત તે મીન રાક્ષીમાંનો ક્રોયલહોટ સેતારો છે. પૂર્વનો તેસતર તે
મોટો સીરયુસ સેતારો છે. પશ્ચિમનો શતવશ તે લીરાના ઝુમખામાંનો
મોટો વીગા તારો છે. તેશતર સીતારાની અવસ્તામાં બહુ તારીફ કરતા
લખ્યું છે કે તે સઘળા તારા મંડળોમાં સર્વેથી પહેલો ઝળકતો લપકા
દાર સેતારો છે. જે આખું વરસ આંખે દેખાતો નથી. તેસતર ઓછી
ગરમી કરીને વરસાદ લાવે છે. અને ઝાડપાનને જીવાડે છે. અને ઝપાટા
માં ઉગી નીકળે છે. આ બીના હજારો વરસ પહેલાં લખાઈ હશે પણ
હમણાં તે ખરી પડે છે. '+' તેશતર તે શીરયુશ સીતારો છે. શીરયુશ
જીન અને જીલાઈ માસમાં સૂર્યની જોડેજ ઉગે છે. અને પછી મળશકે
સવારના તારા દાખલ દેખાવ દેતો દેતો નવેમ્બર માસમાં રાતનો તારો
બની જઈ આખી રાત પ્રકાશે છે. આ તારો દેખતાંજ સૂર્યની ગરમીનું
ઘણુંજ વધી ગએલું જોર ઓછું થવા માંડે છે. એ વેળા વનરપતિ સુ-
કાઈ ગએલી હોય છે. જમીન કાળી થઈ ગઈ હોય છે. માણસો અને
અન્ય પ્રાણીઓ ઘણી ગરમી પડવાથી તલપે છે. આ તારો ઉગવા માં-
ડતાંજ ઓગળતી આખર સુધીમાં તેશતર પોતાની પુરેપુરી મજબુતી
મેળવી રહે છે. અને ત્યારેજ તેને તેના હરીફ અપઓષ યાને બાળી
નાંખનારી ગરમીના દેવ સાથે લડાઈ ચાલે છે. જેમાં છેવટે ક્તેહ મેળવી
વરસાદ વરસાવી તેનું જોર નરમ કરી નાંખે છે. આ વખતે તેશતરને
પરીક નામના શત્રુઓ સાથે પણ લડવું પડે છે. ઓગળતી ૬૦મી તા-
રીખને શુભારે પુષ્કળ ગરમી પડે છે. એટલે એ વખતે અપઓષનું
જોર ભારી રહે છે. એ હંગામમાં આકાશમાં પસૌડીશ નામના પથરા-

ઓતું ટોળું આપણી પૃથ્વીના માર્ગ વચ્ચેથી પસાર થઇ જાય છે. અને તે દરમ્યાન તેના ખેંચાણથી સંખ્યાબંધ પથરાઓ જમીન ઉપર પડે છે. આ પથરાઓતું પડવું તે ગોયા તેશતરની લડાઈમાં તેના હરીફ પરીકેા તું નાશ પામવું યાને નાશી જવું છે. અપઓપની લડાઈ એક મહીના સુધી ચાલે છે. તેશતરની સાથે તેનો મદદગાર શતવસ તારો છે. એ બંનેની ભેગી મહેનતથી જમીન પાણીથી ભરપુર બને છે આ શેતારો જમીન અને આસમાનની વચ્ચે છે. તેશતર ડિગ-મણુનો તેમ તે આથમણુનો સાહેબ છે. તેશતર તે સીરચુશ અને શતવસ તે વીગા તારો છે. પહેલો સવારે ત્યારે ખીજો સાંજે પણ એકંજ દીને ભેગો દેખાવ આપે છે. ઑગળટની પહેલાં સૂર્યોદયની આગમજ પશ્ચિમના આકાશમાં વીગા પ્રકાશે છે. તારીખ ૧લી આગસ્ટે બપોરે ડિગી ખીજી સવારે ૪ વાગે અસ્ત પામે છે. એ વેળા ખેડ ભેગા દેખાય છે. અને તે ઉપરથી અવસ્તાવાળા તેશતર અને સતવસ એ ખેડ ભેગા મળી કામ કરવાની ખીનાને ટેકા આપે છે. એજ વખત શિરચુશ અગ્નિ ખુણા તરફ, વનંત નૈઋત્ય તરફ, વીગા વાયવ્ય તરફ, અને અરસા મેજરવાલા ખે મોટા શીતારાઓ મિજર અને એલરવાથ બરાબર ઉત્તરે પ્રકાશે છે. એ રીતે અવસ્તામાં ૪ સીતારાઓને પોતાની ચાર દિશાઓ ઉપર જે હાકમી ભોગવતા જણાવ્યા છે તે ખીનાને આજની ખગોળવિદ્યા આબાદ ટેકા આપે છે. સતવસ તેસતરનો જોડીઓ છે. પણ તે એવી રીતે કે તેસતર જ્યારે સવારમાં પુર તેજ સાથે આકાશમાં પ્રકાશે છે અને તેજમાં વધે છે. ત્યારે તેનો જોડીઓ સતવસ સાંજે દેખાવ દેવા છતાં ઓછું તેજ દેખાય છે. અને જ્યારે તેનું તેજ વધે છે. ત્યારે તેસતરનું ઘટે છે. એ રીતે જ્યારે સવારમાં તેશતર ત્યારે રાત્રે શતવસ છે. આપણા પાક અવસ્નામાં પણ તેશતરની સાથેજ તેનો જોડીઓ સતવસ છે.

અવસ્તા.

+ તિશાચ્ચહે સ્તારો રએવતો ખરેનંબહુતો શતવએશહે
ક્રાપહે શુરહે મજદ્દાતહે શતારામ અફશચેઘનામ
જમશચિથરનામ ઉરવરો ચિથરનામ મજદ્દાતનામ
વનંતો સતારો મજદ્દાતહે અવેસતારો યોઇ હુપતોધરંગ
મજદ્દાતહે ખરેનંબહુત નત ખએપજય

આ અવસ્તામાં ચાર સીતારા સાથે છે.

+ તારોજની ખશનુમન.

સપેનતા મીનો અને અંગ્રેમીનો

વિષે જરતોસ્તને મળેલી

આગાહી

આ દુનીઆની સર્વે ચીજ કેમ બની. જન્મ, મરણ, સુખ, દુઃખ બધી અને નેકી એ બધાં કેવી રીતે ભેગ સેગ થયાં છે. તે વિષે હોર-મજદે જરતોસ્તને હકીકત બક્ષેલી લાગે છે. એ બે મીનોનો જવાબ આપણી પાસે મોબુદ રહેલો છે. જરતોસ્તે સર્વે લોકોને ભેગા કરી એક ભાષણ કરી બહાર કરેલું હતું તે ÷ હોનુવદ ગાથામાં નોંધાયલું છે પ્રથમ જરતોસ્ત સર્વેને કહે છે કે ખ્યાનથી સાંભળવું. સાંભળ્યા પછી સારા નરસાનો વિચાર કરી પોતાના હકમાં જે સાઈં ધારવામાં આવે તે અપત્યાર કરવું. પહેલા બે મીનો જોડ્યા બન્યા. એ બંનેમાં એક લલો અને બીજો ભુંડો એઓએ મનશની, ગવશની અને કુનશનીના આખમાં તાલીમ લીધી હતી જેઓ દાનાઈ ધરાવનારા છે તેઓ સાચા અને ભલા મીનોની અસર અપત્યાર કરે છે. પણ જેઓ ખુરી સમજના છે તેઓ તેથી એટલે સચાઈથી દુર રહે છે.

એ બંને મીનોએ દુનીઆ પેદા થવા આગમજ પોતાનું કૌવત અજમાવ્યું. એકે જીંદગી તથા ટકાઉપણું પેદા કરીધું. તેમ બીજાએ દુનીઆનો અંત એટલે નાશ શોધી કાઢ્યો. જેઓ જુઠાઈની તરફેણમાં છે, તેઓ ધણા બદ છે. જેઓ સાચા છે તેને વાસ્તે સૌથી ઉત્તમ મન છે. જરતોસ્તી મજહબની શીલસુશી પ્રમાણે આનું સમજવું કે આ

દુનીઆ બનવામાં બે **મીના** કામે લાગ્યા છે. એક મનશની, ગવશની અને કુનશનીવાલી છે. અને બીજી બદ મનશની, બદ ગવસની અને બદ કુનશની છે. જેઓ અકકલ વાપરી વિચારે છે તેઓ નેક મનશની છે. તેનાથી ઉલટા વિચાર ખુરી મનશની પસંદ કરે છે. સારી **મીના** જીંદગી આપે છે. તેમજ સર્વેને સંભાળે છે. બદ મનશની સર્વેનો નાશ કરે છે. હવે એ વિષે સમજવાનું કે સર્વે વસ્તુઓનો બનાવનાર હોરમજદ છે. આ દુનીઆમાં બધી અને નેકી ભેળાએલી છે. સર્વે ચીજોનો નાશ પણ જલદી છે. નાશ લાવવો એ ખુરાષ છે. કોઈપણ વસ્તુને જળવી રાખવું તે નેકી છે. આ બેઉ એકેકથી ઉલટા કુદરતમાં તથા આપણી છાતીમાં જાયુક રહે છે. પણ એ બંનેને પેદા કરનાર એકલો હોરમજદ છે. આપણે જમવાની બાજમાં ભણીએ છીએ કે હમે હોરમજદને ઇચ્છીએ છીએ કે જેણે ગોસપંદ, પાણી અનાજ, ઉરવર, સેતારાઓ, જમીન તથા બીજી તમામ વસ્તુઓ પેદા કીધી છે. એજ પ્રમાણે અવસ્તામાં પણ તમામ વસ્તુના પેદા કરનાર તરીકે વર્ણવ્યા છે. * વલી યજશને હા-૧૯માં આસમાન, પાણી, જમીન, ગોસપંદ, ઉરવર, આતશ માણસ તથા બીજી x તમામ પેદાશનો બનાવનાર હોરમજદ છે.

વળી વંદીદાદની રર મી પરગરડમાં હોરમજદ બોલે છે કે હું સર્વે વસ્તુનો પેદા કરનાર છું. હોરમજદ યસ્તમાં જણાવે છે કે આ તથા પેલી દુનીઆ વચ્ચે સૌથી ઉંચો મરતબો ભોગવનારા અમશાસ્પદો સુદ્ધાં હોરમજદના બનાવેલા છે.

હોરમજદે દુનીઆ ફરતી અને ફના થતી બનાવી છે. કોઈપણ વસ્તુ ને સ્થિર તથા કાયમ રાખી નથી. હરેક વસ્તુને પેદા કરે છે. તેને મોટી કરે છે અને દર વખતે તેનો નાશ પણ કરે છે. વળી નાશ થએલી વસ્તુ માં બીજી મેળવીને એક નવી ચીજ બનાવે છે. તેને પણ ડેરવેલા વખતે નાશ કરે છે. એ રીતે દુનીઆનું ચક્રકર નિરંતર ચાલ્યાં કરે છે. જે પેદા થએલી વસ્તુનો નાશ થાય છે. તેવીજ તેની જગ્યાપર બીજી નવી ચીજ બની આવે છે. તેથી ખુલ્લું છે કે જેવો પેદા કરનાર છે તેવોજ મારનાર પણ છે. આ બન્ને કામ એકેકથી ઉલટાં છે. એક હસ્તી ઉપજાવવાનું અને બીજું તેને ફના કરવાનું છે. હોરમજદની આ બંને એકેકથી ઉલટી શક્તિને

* યજશને હા. ૭૦

x વંદીદાદ પરગરડ ૧૧.

એ જુદાં જુદાં નામો આપ્યાં છે. એક સ્પેનતામીનો કહેવાય છે. અને બીજાને અંગ્રેમીનો કહે છે. આ બંને શક્તિઓ હોરમજદમાં સાથે સમાએલી છે.

હવે સ્પેનતામીનોને અવસ્તામાં સ્પેનતો મઠનયુશ કહે છે.

મઠનયુશ એટલે જે ચીજ આંખ વડે દેખી શકાતી હોય નહિ; પણ મનવડે ધારી શકાય. એવાજ અર્થમાં આપણાનાં મઠનયુ વપરાય છે. આપણા લોકો સ્પેનતાનો અર્થ વૃદ્ધિ કરનાર કરે છે. પણ એમાં સુધારો કરી બનાવનાર, વૃદ્ધિ કરનાર એવો અર્થ સમજવો. અંગ્રેમઠનયુશ એમાં અંગ્રેનો અર્થ અંત લાવનાર અને નાશ કરનાર થાય છે. એ અંગ્રેમીનોનો અર્થ ઘણા લોકો ધાત કરનાર કરે છે તે બરોબર છે. પણ એમાં વધારો કરી ધાત કરનાર, ક્રોધાઈ કરનાર, ઘટાડનાર અને નાશ કરનાર

સ્પેનતાનો ધાતુ સ્પિ એ સર્વને માલમ છે. પણ અંગ્રેનો ધાતુ બરાબર દરતો નથી. આ અંગ્રે વિષે શબ્દની ઘણી ગોઠવણ કરે છે.

+ સચ્ચાઈ તોડનારને એ પગના સાંભળી મીશાલનો લખેલો છે. મહેર યસ્તમાં જૂઠું બોલનારને સાંભળના જેવો ગણેલો છે. અફરાશી-આબને, જોહાકને અને અરબ્બરૂપને સાંભળેલા ગણેલા છે. * અંગ્રેમીનોને સાંભળ કહેલો છે. ત્યારે સાંભળ જે છે તે નાશ કરનાર છે. હવે નાશ કરનાર એ ગુનેહગાર થયો. તેથી ખુદ્દી રીતે અંગ્રેમીનોનો અર્થ સ્પેનતામીનોનો અર્થથી તદ્દન બિલટો થાય છે.

સર્વે વસ્તુનો બનાવનાર તો હોરમજદ છે. * ગાથા પ્રમાણે એક લલી અને છુરી મળીને એ મીનો છે. એ એ મીનો જોડીઆ હોય તેમ કેટલેક ઠેકાણે લખેલા છે. વળી † ફરવરદીન યસ્તમાં આ એ મીનોને પેદા કર્યા ત્યારે અશોના ફરોહરો તપાસને ખાતર તેઓની નજદીક ઉભા રહેલા હતા. વળી જમીઆદ યસ્તમાં લખે છે કે સનાવીધક નામનો કોઈ શખશ અહંકારથી બોલે છે કે હમણાં તો હું પુખ્ત ઉમરમાં આવ્યો નથી. પણ જો નરીમાન કેરશારૂપ મને મારી નાંખશે નહિ તો હું પુખ્ત ઉમરે આવી આસમાનને ગાડી બનાવી તે ઉપર બે-

+ વંદીદાદ પરગરડ ૫

* વંદીદાદ પરગરડ ૨૨.

* ગાથા હોનુવધતી.

† ફરદીન યસ્ત કરદો ૨૨.

સીશ અને જમીનને તે ગાડીનું પૈકું બનાવીશ અને તે ગાડીને ખેતી લઈ જવા સપેનતામીનોને બેહસ્તમાંથી હઠળ ખેતી લાવીશ અને અંગ્રેમીનોને દોજખમાંથી ઉપર ખેતી લાવીશ એ બંનેની જોડી બનાવી મારી ગાડીમાં જોડીશ.

ઉપલી ખીનાથી જોઈશું તો સપેનતામીનો બેહસ્તમાં રહે છે. અને અંગ્રેમીનો દોજખમાં રહે છે. આ બેઉ મીનોને બેહસ્તમાંથી દોજખમાં લઈ જવા કહે છે. ત્યારે બેઉ જોડીઆ છે. એજ દેખાડે છે કે બેઉ મલતા છે. આપણે ઉપર જોઈ ગયા કે વધારવું ઘટાડવું હોરમજદનું છે. આ બે શક્તિ બે મીનોમાં સમાયલી છે.

રામયસ્ત, ફરવરદીનયસ્ત, વીશતારપયસ્ત, તથા પરગુડ ૧૩મીમાં આવેલા દાખલા ઉપરથી જાણાય છે કે સપેનતામીનોને જોડીઓ અંગ્રેમીનો છે. વળી યજ્ઞશને હા. ૧૯ માં હોરમજદ પોતે બોલે છે કે સપેનતામીનો મારા બે મીનોમાંનો એક છે. વળી વંદી દાદની ૧૩ મી પરગરડમાંનો સપેનતામીનો અને અંગ્રેમીનો વિષે પુછવા માં આવે છે. હોરમજદ સપેનતામીનોમાં પેદા કરે છે. અને અંગ્રેમીનોમાં નાશ કરે છે.

અસલ ગાથામાં આપણે જોયું કે સપેનતામીનોએ જીંદગી પેદા કરી. તો અંગ્રેમીનોએ તેનો નાશ શોધ્યો. એટલે સપેનતામીનો પેદા કરનાર છે. અને અંગ્રેમીનો તેનો નાશ કરનાર છે. * વીશતારપયસ્તમાં લખેલી એક વાત જાણવા લાયક છે. તે એકે અંગ્રેમીનો પહેલાં હતો નહિ. પણ અપોઈની પેદાશ પેદા થઈ રહેવ: બાદ અંગ્રેમીનો દાખલ થયો. ને પાણીને વહેતાં ને ઝાડોને ઉગતાં અટકાવવા લાગ્યો. આવો દાખલો ફરવરદીનયસ્તમાંથી પણ મળી આવે છે. વળી અરદી બેહસ્તમાં લખે છે કે હોરમનની તરફેણમાં રહેનારી કંઈ કંઈ ચીજો છે. ૧ જુહુ માણુસ, ૨ દરદ લાવનાર, ૩ મોત લાવનાર, ૪ ઘાત કરનાર, ૫ રાસ્તી છોડી દેનાર, ૬ વેર, ૭ સાંભના ખવાસ, ૮ વરના ખવાસવાળું, ૯ બે પગવાળા સાંભ તથા વર ખવાસનાં, ૧૦ નાફરમાની, ૧૧ મગરૂરી, ૧૨ તાપ ૧૩ ખુન, ૧૪ અસંતોષ, ૧૫ અદેખાઈ, ૧૬ જુઠાઈ, ૧૭ જના કારી, તથા જાદુ, ૧૮ ગુનેહગાર, ૧૯ ઉત્તર દિશાથી પુકંતો પવન વગેરે દુનીઆને નુકશાન કરનારા છે. અને હોરમનની સંકળ છે.

+ વળી વંદીદાદમાં પણ હોરમનના ખવાસો જણાવેલા છે. તોછ-
ડાઈ, ગીબત, અપવિત્રાઈ, ઠગાઈ, કંગાલીઅત, ખોટાઈ, હઠીલાઈ, આડાઈ,
હઠીલાઈ, આડાઈ, બદગતમ ઇત્યાદિ. આ નુકસાનવાળી ચીજો જન્મ
સેદના વખતમાં જણાતી નહોતી.

* વળી વંદીદાદમાં જરતોર અંગ્રેમીનોને કહે છે કે હું જે હથી
આરોએ તને મારીશ તે હથીઆરો સપેનતામીનેએ પેદા કરેલાં છે.
હવે આગળ જોયા મુજબ હોરમજદની એ શક્તીઓ છે. એક પેદા કરી
ને ટકાવી રાખવાની અને બીજી નાશ કરવાની છે. અવસ્તામાં સપેનતા
મીનોને મેનીઉશ સપેનીશત અથવા સપેનતોતેમો મેનીઉસ એટલે
વૃદ્ધ કરનાર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. તેમજ હોરમજદ પોતે પણ
ઓળખવામાં આવે છે.

ગાથામાં પણ હોરમજદને સપેનતોતેમો લખેલો છે. હોરમજદ
યસ્તમાં હોરમજદનું શીક્ષાતી નામ છે. તેમાંનું એક મધનયુ સપેનતો
તેમો છે. બીજામ સપેનીશત પણ લખ્યો છે. વળી વજશને હા ૫૧
માં હોરમજદને સપેનીશતા મધનયુ લખેલો છે. વંદીદાદમાં તો ઠેકાણે
ઠેકાણે સપેનીશત લખ્યો છે તેવી હોરમજદ અને સપેનતોમધનયુ વચ્ચે
તફાવત સમજવો જોઈએ હવે આપણે સપેનતામીનામાં અને અંગ્રેમી
નામાં કેમ ગણીએ છીએ તે નીચલા દાખલાથી સમજશે.

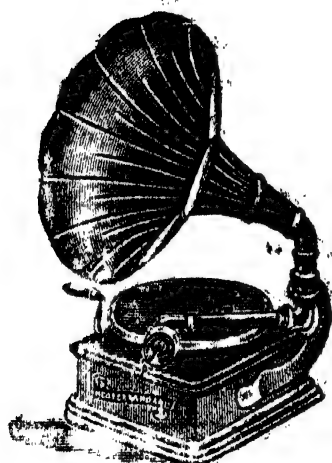
ઝાડ સપેનતામીનોની પેદાશ છે. આ ઝાડને વગર કારણે મારી નાંખી
એ તો તે મારનાર અંગ્રેમીનોનાં કામપર ગયો. કારણ કે ઝાડમા જીવ છે
એને ધણી ક દુવા દઈ એ ઝાડ મરણ પામે છે. હવે મારનાર એ મારનાર
તે અંગ્રેમીનોનો ગુનેહગાર થયો. હવે મારનાર તેને માર્યા બદલનો આ-
ખર બદલો મેળવશે. યાને ગુનાહને બદલે દોષખ મળશે, પણ ઝાડ
બીજી વખતના ચક્રકરમાં એથી ચઢતો પેલા મરનારપર લેશે. હવે ઝાડ
જો પોતાની મેળેજ મરણ પામે તો તે કુદરતી એ શક્તિઓમાં છે. એમ
ગણાય કેમકે સપેનતામીનામાં પેદા થયું અને અંગ્રેમીનામાં નાશ
થયું એતો હોરમજદના હાથમાંજ છે. દાદાર અહુરમજદે સપેનતામીનો
માં કે અંગ્રેમીનામાં ચાલવાની શક્તિ આપણનેજ સોંપેલી છે.

+ વંદીદાદ પરગરડ ૨.

* વંદીદાદ પરગરડ ૧૯

બીજો દાખલો એક માણસ રસ્તામાં જતાં નશો પડેલો છે તે ની ઉપર જાણી જોઇને ચાલ્યો. એટલે ગુનો થયો. આ ગુનાહથી તે અંગ્રેમીનાની શક્તિમાં ઉતર્યો એ ગુનો તેણે હાથે કરીને કયો છે. કંઈ કુદરતે કરાવ્યો નથી. જો કુદરતી રીતે થયો હોય તો તે માફ થઇ શકે ત્યારે આપણે હાથે કરીને અંગ્રેમીનામાં સામેલ થઇએ છીએ. હવે આપણે લખવાનો દાખલો દરેક ચીજ લખતાં પહેલાં ખશનોથ્ર અહુરહેમજદાઓ અષેમવોહુ લખીએ છીએ. ખશનોથ્રર એટલે હોરમજદને ખુશાલ કહું છું. પણ લખવા માંડતા વળી ખશનોથ્ર અહુરહેમજદાઓ તરોદીતે અંગ્રેમીનો ટાળું છું.

ઉપલી બે શક્તી ચાલે છે. જોઇએ તો શવાબના કામપર ચાલે. યા અંગ્રેમીના ઉપર ચાલે. છેવટે તમારી કેરદાર તેને મળતા દેખાશે.

જરથુસ્તીઓને સુવાની રીત તેમજ સુતી વખતની યાજ્ઞ.

પૃથ્વી એ સૌથી મોટો ચમત્કારી ગુણવાળો ગોળો છે તેથી તેના ઉત્તર ધ્રુવ તરફના શીતળ ભાગોમાંથી તેના દક્ષિણ તરફના ભાગોમાં તેનો જતા નીરાકુલ ગુણ વહે છે પ્રાણી, વનસ્પતિ, પથ્થર, ધાતુ, પાણી આ ગુણને ઝટ ચુસી લે તેવા છે તેથી આવા ગુણવાળો ઉત્તરેથી વહેતો પ્રવાહ એ વસ્તુઓ તરફ ધસી તેઓમાં પ્રવેશ થાય છે એ પ્રવાહની ખરાબ અસરે હલકાં દીલવાળાં નરમ તખીઅતના આદમી પશ્ચિમ તરફ માથું ને પૂર્વ ભણી પગ રાખી સુવે છે તો તેઓને બેચેની તથા માંદગી જેવું જણાય છે અને માઠાં સ્વપ્ના વગેરે દેખાય છે પણ જો ઉત્તરે માથું રાખી સુએ તો તે નિરાંતે સુએ છે એટલા માટે આપણાં ધર્મિષ્ઠ જરથોસ્તી ટોળાંઓમાં દક્ષિણ તરફ મોં રાખી સુવાનો ઉત્તમ ચાલ ધણા પ્રાચીન કાળથી છે

જ્યારે પુરૂષ ચ-તો સુએ છે ત્યારે પેટના ખોરાકનો તથા પુકકામાં એકઠાં થએલાં મુતરનો ભાર વીર્યની કાયળા ઉપર પડે છે તેથી વીર્ય દબાઈ જવાથી બહાર નીકળી આવે છે તેથી આપણા જરથોસ્તીઓમાં સુતી વેળા પીશાય કરી હાથ મોં ધોઈ પવિત્ર થઈ જમણે પાસે સુવાનો ઉત્તમ ચાલ છે જમણે પાસે સુવાથી ખોરાકનો ભાગ ડાબી તરફ રહેલી હોજરીમાંથી આંતરડાંમાં ઉતરવાને સવળ પડે છે ખરાબ સ્વપ્ન આવતાં નથી ને ધાતુપાત થતો નથી

દીનદાર જરથોસ્તીઓ રાત્રે ખાંધ કરવા અગાઉ સુતીવેળાની યાજ્ઞ ભણવાની ફરજ વિચારે છે જેઓ કોઈ સખતથી એ યાજ્ઞ ભણી શકતા નથી તેઓ તેને બદલે યથાઅહુવધરીયો કે અષેમવોહુ ભણીને

ચલાવે છે સુતી વેળા અવસ્તા કલાંમ લણવાની અગત્ય ફાયદા વિનાની પહેલે માલમ પડે પણ એની શી ખુખી છે તે વિષે સમજ મેળવવી જોઈએ આપણા તમામ ખોરદેહ અવસ્તાના પુસ્તકોમાં બાજ ખોઆખની જે જોવામાં આવે છે. તે ધર્મની રૂએ એ બાબતની ખાસ અગત્યતા દેખાડે છે. તેમજ બહુ ફાયદાકારક રોજીંદી ધર્મફરજની સાખીતી આપે છે.

શરોશ બાજમાં અહુનેમ વધરીમ તનુમ પાઈતી તે અહુનવર તનને બચાવે છે. એમાં કલાંમો આવે છે. એ ઉપરથી જણાય છે કે ધણજ ઉંચા વિચારથી અને સાફ દીલે અહુનુવર લણીને એક માણસ સુએ તેનું શરીર એરેમંદીથી અને ખરાબ શક્તિના હુમલાથી બચી શકે. શરોશ યસ્ત હાદોખતમાં અહુનવરના ખુખી ભરેલા કલાંમ વિષે વધારે જણાવેલું છે.

ઉંઘમાં આપણી હાલત કેહંપેમ હોવાને લીધે માઠા વિચાર કરનાં સારા વિચાર લેવાને ફતેહમંદ ક્યારે થવાય? તો સુતી વખતે ઉમદા વિચારો સાથે સુવાથી સારો અસરો અને લલી શક્તિઓનુંજ આપણી તરફ ખેંચાણ રહે છે. પ્લેટો જેને આપણા પૂર્વના લોકો કોમ્પાર અફ-લાતુન કરીને કહે છે. તેના શાસ્ત્રોમાં સાયનસીયોસ નામે એક શાસ્ત્રો હતા. તે પોતાના લખાણમાં એવું જણાવે છે કે દરરોજ અશોષના કેટલાક કાનુનો પાળી તે સુવા જતો હતો. અને તેથી તેને મીનોઇ જ્ઞાન મળ્યું હતું એમ કહેવાય છે.

આરામ કરવા જતી વખતે બાહારથી આવતી ખરાબ અસરો કેમ અટકાવવી. તથા તે વખતે ઘણા ઉમદા વિચારો રાખવાથી શું ફાયદા થાય તે જાણવાને તેની પોતાની આસપાસના ખુરેહ અથવા પાકીજગી વિષે વિચાર કરવો જોઈએ. તેણે મજબુતાઈથી એમ ઇચ્છવું જોઈએ કે ખુરેહની બહારની બાજુનું પડ એવું થાય કે બહારથી ગલબો કરનારી અસરો સામે તેનો બચાવ થાય. તે માણસના વિચારને તેના + ખુરેહનો પદાર્થ તાબે થશે. અને તે માણસની આસપાસ એક જાતનું નહિ દેખાય એવું પડ ખરેખર બનશે. અને ખુરા વિચારોનો ઝરો અટકાવી શકશે. સુવા જવા અગાઉના માણસના મનના ફેલ્લા વિચારોની બેહદ અગત્યતા છે.

+ ખુરેહ તે અશોધથી પુરતી રીતે મોંની આસપાસ ફરતો પ્રવાહ.

એ વિષે લોકોના મોટા ભાગને ખ્યાલ પણ નથી. તોપણ તે વિચારોની અસર તેઓના શરીર, મનશક્તિ અને નીતિ ઉપર થાય છે.

ઈંધની હાલતમાં માણસ ઘણો શાંત અથવા મંદ બને છે. તેથી વિચારોની અસર તેનાપર સહેલાઈથી થાય છે. જો કોઈ માણસ ઈંધની હાલતમાં જતી વખતે પોતાનો વિચાર ઘણી ઉંચી અને પવિત્ર બાબત પર પહોંચાડે; તો તે પોતાની આસપાસ તેવાજ નેક વિચાર કરનાર શખ્સોમાંથી નીકળતા સારા પ્રવાહને ખેંચશે. તેની ઉઘ શાન્તી ભરેલી થાય છે. તેનું મન ઉપરના ભુવનો ઉપરથી આવતી અસરો લેવાને બંધ રહે છે. કારણકે તે શખ્સે પોતાના મનને ખરે રસ્તે કામ કરતું રાખ્યું છે. એથી ઊલટી રીતે એક માણસ ગલીચ અને ખાકી વિચારો રાખી ઉંઘાય તો તે પોતાની આસપાસ સઘળી હેવાની ખરાબતની અને પલીદ હસ્તીઓને ખેંચે છે. જે તેની પાસે આવે છે. જેથી ઉંઘમાં ખલેલ પડે છે. ને તેને સારા વિચારથી વેગળો રાખે છે. ખોદાઈ ડહાપણવાળા ઉમેદવારોએ ઉંઘાઈ જવાની અગાઉ પોતાના વિચારને ઉંચે ચઢાવવાની તમેહ યાને ટેવ જરૂર રાખવી જોઈએ. યાદ રાખવું કે પહેલાં સ્વપ્નાના દરવાજા મીશાલની હાલત છે. ત્યારથીજ કદાચ જલદીથી વધુ ઉંચા સ્થળોમાં દાખલ થવાનો રસ્તો મળે કે જ્યાં માત્ર ખરી મીનોઈ હસ્તી જોવાનું બની શકે.

જો કોઈ માણસ પોતાના સ્વાંતને આગ્રહથી ઉપર દોરવતો રહે તો અંદરની શક્તિઓ આખરે ઉઘડવા માંડશે. તે એટલે સુધી કે છેલ્લે તેજ હાલતમાં પુરણ અને ચાલુ હોંશ તેનામાં પ્રગટ થશે. અને ત્યાર પછી તે સ્વપ્નાના અવસ્થામાં પડશે નહીં. કારણ ઉંઘાઈ જવું એ સાધારણ માણસના બાબમાં સઘળું વિચારી જવા બરોબર છે. તે તેના બાબમાં થશે નહિ, પણ તુરમંદ ખુશાલ અને મજબુત બની ઉમદા અને પૂર્ણ જીંદગી જ્યાં થાક ચઢતી નથી ફક્ત ત્યાં તેનું આગળ વધવું થશે.

ઉપલા સખાણથી જણાય છે કે સુતી વખતે ખુલ્લું અને ઉમદા વિચારો રાખવાની ઘણી જરૂર છે. સાધારણ લોકો જેઓની મન શક્તિ એવી બાબતમાં ખીલેલી નથી. તેઓ ચાહે ત્યારે ઉમદા વિચારો મનમાં લાવી શકે નહિ. એ બનવા જોગ છે.

માટે ખોદાઈ રાહે ચાલવા ઇચ્છનારાં માણસોએ હરેક વખતે ઉમદા વિચારોપર ચિત્ત લગાડવાની ટેવ પાડવી જોઈએ. એટલુંજ નહિ પણ

જરથોસ્તીઓના રિવાજ રશમ મુજબ સુતી વખતે પવિત્ર મન રાખી અહુનવર તથા અષેમવોહુ ના કલાંમો કે જે કલાંમોમાં ઘણા સુલ્લંઘિયારો સમાવેલા છે તે લખે તો ખચીત તેઓને ઉપર જણાવેલા કાયદા પરોક્ષ રીતે મળતા રહેશે. જેમ સુતી વખતે લલા પિયારો દેવાના છે. તેટલીજ જરૂર ઉઠવાની સાથે તુરત ૧ અષેમવોહુ ની છે. તેમજ બાળ ધરનારને બાળ મૂકવાની જરૂર છે.

બાળ ધરવી તેના અવસ્તા.

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
નામ એજદ નામ હોરમજદ ખોદાએ અવળુની એ જીઆર							
૫	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬
ધઅજી ગોસ દાર કશને પેતીઆર મેહુર સરોશ ધઆર સરોશ							
૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩		
ગોશદાર કશને પેતીઆર અહુરેમ મજદામ હોરમજદ							
૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	
અમેશાસ્પદાન મેહુર શરોશ રશનેનામ યજદ નામ હોરમજદ							
૩૧	૩૨						

ખોદાએ અવળુની અષેમવહુ. ૧

ઉપલા અવસ્તા લખે તે પછી એજ બાળે ખોઆબ કરે. ખોઆબથી બિદાર થઇ યાને ઉડીને બાળ નીચે મુજબ મૂકે.

૧	૧	૨	૩	૪	૫
અષેમવોહુ હુમત હુખત હુઅરેશત સેપાસ દારહુમ અજતો					
૬	૭	૮	૯	૧૦	
દાદાર હુરમજદ એહેઅવળુની ૫ પતેતહોમ અજવના વ					
૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	
અવેગોમાન હોમ અજ હરવસતીન ધઅજદાન ઓદીન ઓરોઆન					
૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧
ઓએહેસ્ત ઓદોજબ ઓઆમાર પસદશ ઓબુદન રસ્તાએજ					
૨૨	૨૩	૨૪	૨૫		
તનપશીન ઓઅવશીનશેન આહારેમનદેવા અહુરહે મજદાઓ					
૨૬	૨૭				
એહેઅતો ખરેનધહુતો. અમેશનામ શપેતનામ નેમોજસ્થુશતરેહ					
અમેશમેહુ અશેનો ફરઅશે. અષેમ વોહુ ૧					

હવે આપણે જોઆખમાં સ્વપ્ના જોઇએ છીએ તેના ઢુંક કારણો જોઇએ + જોઆખમાં સ્વપ્ના જોવા વિષે મોટે ભાગે ના પાડે છે કે એતો મગજશક્તિની નબળાઇથી કે તેવાજ કારણથી થાય છે બીજા બધા વ-હેમ છે. પણ સ્વપ્ના ખરેખરા સારા અથવા માઠા બનાવની આપણને અશો દૂરોહરોથી ચોકસ બસારતો થાય છે. આપણે ઉપર કહી ગયા તેમ જો દિશાએ માથું રાખવું તેની સામે પગ રાખી બાજ ધરી યા અષ્ટમે અને યથા ભણે ને પોતાની કુરણી બરાબર રાખીને જોઆખ કરે તો તે જોઆખમાં થએલાં સ્વપ્ના ધણાજ રાસ્તી રાહ દેખાડાવનાર નીવડે છે. તેમજ રાતના જો શરોશ યજ્ઞ આપણી નેત્રેઆની કરે છે તેમજ દૂરોહ-રોની તેને બસારત કરવાને આપણી પાક શક્તિઓ તપાસે છે. જો એક બનાવ ધણા દિવસ પછી બનનાર હોય પણ ખાકી માણસની શક્તિ જોઆખથી નિર્મળ હોય તો તેજ વખતે આપણને બસારતથી અગમચેતી કરે છે. ત્યારે તે સ્વપ્ના જોનારને બરાબર વખતે તેના શરીરમાં અસર કરે છે.

+ સ્વપ્ના વીશે પેશદ્દાદીયાનથી તે શાશાંનીઆંન સુધીના પાદશાહઓને ધણી અગમચેતીઓ બસારત રૂપે થએલી અને તેનો બરાબર લતીજો મલેલો એ વીસે ધણા દાખલા તવારીખોથી મલે છે.

રેવાયતો ગુમ થએલા અવસ્તા અને

૨૧ નુસ્કો.

રેવાયત એટલે રિવાજ રીત કાયદો ધારો એવા અર્થ થાય છે. આપણી જરતોસ્તીઓની રેવાયત બે ભાષામાં છે પહેલવી અને ફારસી. પહેલવીમાં લખાએલી રેવાયત સાંસાનીઆન વખતની સવા નવસે વરસતી છે. પણ તે ક્યા વખતે અનેલી છે, તે નક્કી નથી. ફારસી ભાષાની રેવાયતનો વખત મુકરર છે. એ રેવાયતો બે નામે ઓળખાય છે. + જુની અને નવી રેવાયતને મોટી રેવાયત પણ કહે છે. નવી અથવા મોટી રેવાયતનું નામ હિંદુસ્તાનના જરથોસ્તીઓએ આપેલું છે. યઝદેજરદી ૮૪૭ના સાલથી હિંદુસ્તાનમાંથી સવાલો આપી જે જે ગ્રહસ્થાને ધરાન મોકલેલા તે ગ્રહસ્થાના નામથી રેવાયતો ઓળખાયા લાગી છે. જેવી કે નરીમાન હોશંગ, કામાવોરા, સાપુર સરચી, કાઉશ કામા, બેહુમન પુંજઆ, કામદીન સાપુર, કાઉશ કામદીન, કાઉશ માહીઆર, દસ્તુર બરજોર, સાપુર કામદીન, બેહુદીન ફરેદુન, પેસ્તન દાજ, માણુક ચાંગાશા, જસા, સુરતીઆ અંધ્યાર, કામા આશા, અસ્પંદીઆર શોરાબ, અસ્પંદીઆર યઝદીઆર, બેહુમન અસ્પંદીઆર, રસ્તમ ખુરશેદ વગેરે નામવાળી રેવાયત છે. એ રેવાયતમાંથી કેટલાએકના સને મળે છે. અને કેટલાએકના મળતા નથી. તોપણ તેઓના શરૂઆત યઝદેજરદી ૮૪૭ થી છે.

* રેવાયત દસ્તુર દારાબ.

એજ સાલમાં નવસારી, સુરત, ભરૂચ, અંકલેશ્વર અને ખંભાત વગેરેના જરતોસ્તીઓએ મળીને નરીમાન હોસંગ નામના ભરૂચના એક જરતોસ્તીને દીનને લગતા સવાલો આપીને ધરાન મોકલ્યા હતા તે વખતે ધરાનવાળા જરતોસ્તીઓએ જવાબો આપ્યા હતા તેજ રીતે ખીજા મહસ્થો ધરાન જઇ સવાલોના જવાબ લાવ્યા હતા એને આપણે રેવાયત નામે રિવાજ કહીને આપણે ઓળખીએ છીએ હવે એ રેવાયતને આજની શોધ સાથે કંઈએ; મળેય તો કંઈએકમાં ફેર પડે છે.

આ રેવાયતમાં ૨૧ નુસ્કોના ખુલાસામાં પણ ધરાનથી જવાબ આવ્યો કે અવસ્તાની કેતાઓમાં ફરમાવ્યું છે કે યથા અહુ વધરયોના ૨૧ ખોલ અને તેના ૨૧ નુસ્કો જરતોસ્ત સાહેબના છે. હવે છેલ્લી શોધ મુજબ યથા અહુ વધરયોના કલાંમેને પહેલવી સાથે વધારે સરખાવે છે. હવે ૨૧ નુસ્કોમાંના સઘળાં અવસ્તાઇ લખાણો જ્યારે આજે પણ પોતાની ગમે તેવી ભેળસેળ હાલતમાં આપણી કને હયાત છે. ત્યારે ખીજાં કેટલાંક પુરાણાં લખાણો ગુમ થએલાં મનાય છે. તે ગુમ થએલાં લખાણોમાં શું શું હતું અને તે કેટલાં હતાં તેની કેટલીએક વીગતો પાછલા વખતની પહેલવી લખાણોથી આપણને મળી આવે છે. પહેલવી લખનારાઓ એમ જણાવે છે કે ૨૧ નોસ્કોમાં સરવે ખીના સમાએલી હતી. એ દરેક નુસ્કોને જે પુરાણી બંદગી યથા અહુવધરયોની ૨૧ શબ્દોથી નામ મળ્યું હતું.

ડૉ. હાઉગ એ ૨૧ નુસ્કોની નીચે મુજબ ગોઠવણ કરે છે. તેમજ દિનીવજરકરદ અને દીનકરદમાં પણ સુધારો સારો કરેલો છે.

પહેલો નુસ્ક અવસ્તા યથા પહેલવીમાં મુનકર રેવાયતમાં એમુદગર અથવા સતુગર એવાં નામે છે. એનાં ૨૨ પ્રકરણ હતાં. એમાં બંદગી કરવા, નેકીથી ચાલવા, ભલાં કામે કરવા, ખેશીઓમાં સુલેહ સંપ રાખવા, અને માણસ જાતને ફાયદો થાય એવી શીખામણો આપી હતી.

ખીજો નુસ્ક અવસ્તામાં અહુ પહેલવીમાં વશરતમાંન અને દીનીવજરકરદ મુજબ વહીસ્તમાત્ર રેવાયત મુજબ વહીસ્તમાત્ર એના પણ ૨૨ પ્રકરણ હતાં. એમાં માજદીયસ્તની મજહબતરદ વિશ્વાસ દરકારવાળા, રેહવાને તેમજ જરતોસ્તના અગાડી પછાડીના બનાવો અને આ દુનીઆના ફાયદા વગેરે બાબતો સમાવી હતી.

ત્રીજો નુસ્ક અવસ્તામાં વધરયો પહેલવીમાં બેઠો અથવા બેઠો, એનાં ૨૧ પ્રકરણ હતા. એમાં મળદ્યસ્ત્રી ધર્મનો ખુલાસો, માથુસને અહુરમજ્દે શાખવેલા વિચારો, ન્યાયાધીશની ફરજ, બલાં કામો અને બદરહુને શરમમાં દાખલ થવા નહિ દેતાં આકાશી જીંદગી હાંસલ કરવાની તજવીજ એવી બાબતો હતી.

ચોથો નુસ્ક અવસ્તામાં અથા પહેલવીમાં દામદત અથવા દ્રાજદેહ હામાસ્ત્ર યા હોમાસ્ત્ર એનાં ૩૨ પ્રકરણ છે. એમાં આકાશી હાલત, બહુ, ખુર, આકાશ, જમીન, પાણી, આતશ, વનસ્પતિ માત્ર, માથુસજાત, હેવાનો, પક્ષીઓ અને પાંજીમાંથી પેદા થયેલા સર્વે જીવડાં એ ઉપરાંત અવિષ્યની જીંદગી રસ્તા ખેજ મુજબ તેનો બદલો વગેરે બાબતો હતી.

પાંચમો નુસ્ક અવસ્તામાં રતુશ પહેલવીમાં નાતુર એનાં ૩૫ પ્રકરણ હતાં તેમાં સેતારા અને ગ્રહોની સમજણ દરેક સેતારાની અસરો ગ્રહોના માર્ગે રાશીમંડળ વગેરે જરતોસ્ત્રી સામ્રાજી બાબત આ નોસ્કમાં હતી જેના તરજુમા અરબી તથા ફારસી ભાષામાં થયા છે અને તે યુતાલ તથા કપામજન ને નામે ઓળખાય છે આપણા અવસ્તાના ખેલને ખીજઓએ લખેને પોતાની ભાષામાં લખેલા છે

છઠ્ઠો નુસ્ક અવસ્તામાં અષાત પહેલવીમાં પાજક અથવા પાજ એનાં ૨૨ પ્રકરણ છે એમાં ચોપગાં મેંદાઓને જખે નહિ કરવાની રીત ક્યાં પશુઓનું ગોસ ખાવું અને ક્યાંનું ન ખાવું ગાંધાંમખહાર અને તેની ખુરગી અશો માથુસોને બદલો નાખવો ફરવરદેગાંનના મોટા પંજીએકેહ અને ૫ મોટા પંજીએમેહ દિવસો ઉપર શું શું બલાં કામો કરવાં જોઈએ વગેરે બાબતોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.

સાતમો નુસ્ક અવસ્તામાં ચિન પહેલવીમાં રતુશતાઇતી એનાં ૫૦ પ્રકરણ હતા. સિકંદરે કેતાબખાંના બાળી નાખ્યા પછી માત્ર ૧૩ પ્રકરણ મળેછે. તેમાં પાદશાહો, દસ્તુરો કાયદાવાળાઓના હુકમ પ્રમાણે ચાલવાનું, શહેરોની જાળવણી કેમ કરવી. સર્પ, માંછલી પક્ષી, દોર પકડવાની રીત અને પાણી, જમીન પહાડો સંબંધી વર્ણન હતું.

આઠમો નુસ્ક અવસ્તામાં હુઆ અને પહેલવીમાં ખરીશ કહેવાય છે. એના ૬૦ પ્રકરણ હતાં. સિકંદર પછી ફક્ત ૧૨ રચ્યાં. તેમાં પાદશાહોએ કેમ અમલ ચલાવવો, ધર્મ ગુરુઓએ કેવાં અને કેમ ફરમાન આપવાં, દુનીઆની જાળવણી અને રક્ષણ કેમ કરવું, નવું શહેર કેમ વસાવવું, ને જુઠાં તથા પાણીઓની હકીકતનો સમાવેશ કરેલો હતો.

નવમો નોક્ક અવસ્તામાં વંધહેઉસ પહેલવીમાં કસકીએ. એનાં ૬૦ પ્રકરણ સિકંદર પછી માત્ર ૧૦ રહ્યાં. એમાં ડહાપણ અને જ્ઞાનની હકીકત, બાળકના જન્મનું કારણ, માણસ જાતને માટે સચ્ચાઈ અને પવિત્રાઈ રાખવા સંબંધી અને જુરાઈને બદલે જલા રસ્તા ઉપર ચાલવાનું ફરમાન છે.

દશમો નોક્ક ને અવસ્તામાં દજદા અને પહેલવીમાં વિસ્તારપ સાસ્તો અથવા વિશ્વતારપાત કહે છે. એનાં ૬૦ પ્રકરણ હતાં. સિકંદર પછી માત્ર ૧૦ રહ્યાં તેમાં પાદશાહ ગુસ્તાસ્પની હકીકત પેગમ્બર ખુદા તરફથી દીન લાવ્યા તેને પાદશાહે કબુલ કરી અને દુનીયામાં ફેલાવી તે વીષે હકીકત છે.

અગીઆરમો નુસ્કને અવસ્તામાં મનંબહો, અને પહેલવીમાં વસ્તી અથવા દાતક કહે છે. એના ૨૨ પ્રકરણ હતાં. સિકંદર પછી માત્ર ૭ રહ્યાં છે. એમાં અહુરમજ્દના ગુણો જરથોસ્તની ધર્મબાબે મગર રહેવા વિષે મજહબની સચ્ચાઈ વિષે લખાયલું છે. તેમજ પાદશાહી ફરમાન મુજબ ચાલવું જુરા કામથી દુર રહેવું જલા અને નિતીમાનની તાબેદારી કરવી. ખેતીવાડી, ખજુર અને ફળ આપનારાં આડો, માણસ અને દોરતું મુખ્ય બળ શામાં છે તે વિષે હકીકત છે. ખજુર અને ડાહદમના આડ વણાજ અગત્યના છે મોતેખર કીઆમો આ બેઉ વપરાયે છે.

બારમો નુસ્કને અવસ્તામાં રકયએથેનનામ અને પહેલવીમાં ચિતસ્તો અથવા જીરશત કહે છે. એના ૨૨ પ્રકરણ છે. એમાં દાઇને દુબર કેટલાંક બચ્યાં જીવતાં અને કેટલાંક બચ્યાં મુવેલાં જનમે છે કેટલાં માણસ પાદશાહ, પેગમ્બર, દસ્તુરાંન દસ્તુર અને છે. કેટલા મરતબાવાળા અને કેટલા કનિષ્ઠ હોય છે. એવા દરજ્જાવાળા કેમ અને છે. વગેરે અજબ ખુબી દેખાડનારો આ નોક્ક છે.

તેરમો નુસ્કને અવસ્તામાં અંગએઉસ અને પહેલવીમાં રપેનક કહે છે. એનાં ૬૦ પ્રકરણ છે. એમાં પેગમ્બર ૧૦ વરસના થયા ત્યાં સુધીનો હેવાલ આપ્યો છે, આ નોક્ક અજબબ મોટાઈ ધરાવતો માલૂમ પડ્યો છે. એમાં એવું હતું કે જે કોઇ દસ્તુર કે મોખેદ પવિત્ર મનથી કેટલાએક દિવસો સુધી આ નોક્ક જાણે તો તે પોતાને માટે કે બીજાને માટે જે જે સચ્ચાઈ માંગતો તે મળતી હતી.

ચૌદમો નોસ્કને અવસ્તામાં મજદાઈ પહેલવીમાં બકાંન યસ્તો

કહે છે એના ૧૭ પ્રકરણ હતાં એમાં અહુરમઝદ અને તેનાં ગુણો અને અમસાસ્પદો વીગેરે હતું.

પંદર નોસ્કને અવસ્તામાં ખરાશ્રેયમાં અને પહેલવીમાં નીકાતુમ કહે એનાં ૫૪ પ્રકરણ હતાં. એમાં દોલતની સાચવણી અને હોરમઝદની સરવે પેદાશ નિર્દોષ જણાવી છે. વળી દોજખથી છુટકારો, લકિતના માર્ગ ઉપર કેમ ચાલવું, માણસના મનમાં અને તનમાં શું છે વગેરે જણાવ્યું છે.

સોળમા નુસ્કને અવસ્તામાં અહુરાઈ અને પહેલવીમાં દુખાસત્રુત કહે છે. એનાં ૬૫ પ્રકરણ છે. એમાં ખેશીઓમાં સાદી કરવા વિગેરે બાબતનો સમાવેશ કરેલો હતો.

સતરમા નુસ્કને અવસ્તામાં આ અને પહેલવીમાં હુસ્પારમ કહે છે. એનાં ૬૪ પ્રકરણ છે. એમાં ધરમ સંબંધી બીના, પાપીઓને મળતી સજા, નિર્દોષનું નીરઅપરાધીપણું માણસ જાતનો સેતારાઓ સાથે સંબંધ વગેરે બાબતનો સમાવેશ કરેલો હતો. માણસ સેતારાના આધાર થી તેની કરણીમાં આવે છે. અને પછી તેમાં દાદાર અહુરમઝદે સંપન્નામીનો અને અગ્રેમીનો નામની બે જુદી જુદી શક્તિઓ રાખી છે. જેવી શક્તિમાં ચાલશે તેના હિસાબથી પાછા સેતારાના લેખ લખાશે. આજની શોધબી કબુલ રાખે છે.

અઠારમો નુસ્ક અવસ્તામાં યમ અને પહેલવીમાં સકાતુમ કહેવાય છે. એનાં ૫૨ પ્રકરણ છે. એમાં સન્તા ચલાવવામાં ડહાપણની જરૂર, રસ્તાખેજ વખતે. સર્વ ધનસાન પાછા જીવતા થવા, તથા દેવ ઇચ્છેના નાશ પામવા વિષે હકીકત છે.

ઓગણીસમો નુસ્ક અવસ્તામાં ફરેગુખયો અને પહેલવીમાં વિક દેવ દાત અથવા વિકશેદાદાત રેવાયતમાં વંદીદાદ જુદદેવદાદ કહેવાય છે. એનાં ૨૨ પ્રકરણ છે. એમાં ધુરાઈ, સઘળી જાતની અપચિત્રાઇનો અટકાવ કેમ થાય વગેરે બાબતનો સમાવેશ છે. ૨૧ નુસ્કમાં આજ વંદીદાદ સંપૂર્ણ બગેલો કહેવાય છે. અને તેના બચાવથીજ મજદયસ્ની ધર્મ હાલ હયાત છે એવું પહેલવીવંશીઓ માની ગયા છે. તેમજ આજની શોધેલી કબુલ રાખે છે.

વીસમા નુસ્કને અવસ્તામાં ફથત અને પહેલવીમાં હાતોખતો કહે છે એનાં ૩૦ પ્રકરણ હતાં. આ નુસ્કમાં તમામ નેકી અને તમામ ખુશાલી હાંસલ થાય છે. એ બહુવાથી ધુરાઈ ને હાંકી કહાડી અહુરમઝદની નજદીક જવાનું અને છે.

એકકીશમો નુસ્ક અવસ્તામાં વાસ્તારેમ અને પહેલવીમાં સ્તુતયસ્તો ના નામથી ઓળખાય છે. એનાં ૩૩ પ્રકરણ છે. એમાં અહુરમજ્દ અને અમશાસ્પદોની સ્તુતિ અને આરાધના હતી.

ઉપલાં ૨૧ નુસ્કોમાં ફક્ત વંદીદાદ બચેલો છે. બાકીના થોડા થોડા લાગે છે. જ્યારે સર્વે નોસકો સંપૂર્ણ હશે ત્યારે તે જમાનો સર્વે બાબતોથી ભરપુર ગણાયો હશે. તેમાં વૈદક, ખગોળ, ખેતી, વનસ્પતિ, શીલસુશી, એ બધું તેમાં હોવુંજ જોઈએ.

આગલ આઠમે પાને હું જણાવી ગયો છું, કે યથા અહુ વધર્યો ના. ૨૧ નુસ્કો યાને ૨૧ બંદગી જરથુસ્ત શાહેએ કરેલી હોય એમ જણાવેલું છે તે આ ૨૧ નુસ્કોના પ્રકરણો જે જરથુસ્ત શાહેબના બનાવેલા છે તે ૨૧ કીચાઓ કરી હોય ને તમામ દાદાર અહુરમજ્દની બખશીશો જરથુસ્ત શાહેબ પામીઆ હોય અને તે સર્વે બખશીશોનો આ ખાકા દુનીયામો માણસ જાતને શમજવી ગયા હોય.

* ગુસ્તારપ અને જમારપ હકીમ સાથે સવાલ જવાબો કરતાં જમારપ હકીમ જણાવે છે કે ૨૧ નુસ્કો જરથોસ્ત લાવ્યા હતા તેમાં સાત નુસ્કોમાં દીનની વાતો છે સાત નુસ્કોમાં તખીઓની વાતો છે અને સાત નુસ્કોમાં રમલ તથા નજુમની વાતો છે.

આપણી દીનનાં પહેલવી પુસ્તકો અને તે બનાવનારાઓનો ઇતિહાસ.

આપણા જંદ પુસ્તકો ગુમ થવાથી ઘણા ભાગે પહેલવીનો આધાર રાખીએ છીએ. પહેલવી ભાષામાં જળવાઈ રહેલાં પુસ્તકો તરફ નજર કરીએ. આ ભાષા પહેલવી અને પાજંદ છે. પહેલવીમાં કેટલાંએક લખાણો અવસ્તાના તરજુમાના અને કેટલાંક અવસ્તાને આધારે શરેહ સાથેનાં લખાણો છે. કેટલીએક રવાયતોમાં લોક પસંદ પહેલવી અને પાજંદ કેતાઓને ખેતગાજીમાં તરજુમા પણ કરેલા છે. અને તે રવાયતો આજે બસોંથી સાડીત્રણસો વરસ જેટલી જુની છે. ઉપર કહેલી પહેલવી કે પાજંદ પુસ્તકોની એક ટીપ આઁ ઠેકાણે જાણવી જોઈએ.

પહેલવી તરજુમા.

૧ પહેલવી વંદીદાદ.

૨ પહેલવી યજ્ઞશતે.

૩ પહેલવી વીશપરડ.

૪ પહેલવી હાદોખત તુરક.

૫ પહેલવી વિશતારપ યસ્ત.

૬ ઘણી ખરી પહેલવી યસ્તો.

૭ ન્યાયશો, આફ્રીનગાનો, પીરોળ, આફ્રીન છત્યાદિ.

૮ ચીતક અવસ્તા કે ગાસાન એટલે ગાથામાંથી ચુંટી કાઢેલા ફકરાઓ પહેલવી તરજુમા સાથે.

૯ નીરંગસ્તાન અવસ્તામાંના ઉતારા પહેલવી તરજુમા સાથે.

૧૦ ફરહંગે આશ્રમ, ખદુમ અવસ્તા અને પહેલવીનો શબ્દ કોષ સુધળા મળીને છે જેમાંના કેટલાંએક તો આજે હયાત રહેલા અવસ્તા માંથી મળતા પણ આવે છે.

૧૧ આક્રીન દહમાન તથા અઓગેમંદએચા અવસ્તાના ફકરાઓ સાથે છે.

હવે ફક્ત પહેલવી લખાણો.

૧૨ વજરકરદ દીનીનું પુસ્તક છે. તેમાં રેવાયતની માફક ધર્મ સંબંધી પરચુરણ બાબતો, ફરમાનો અને ખુલાસાઓ છે. તેનાં ત્રણ પ્રકરણ છે. એક અસલી પહેલા મેદીઓમાહે આ પુસ્તક લખેલું જણાય છે.

૧૩ દીનકરદ સર્વથી મોટું પહેલવી પુસ્તક ૯ દફતરોમાં વહેંચાયેલું છે. પહેલાં બે દફતરો ગુમ થયાં છે. અને ત્રીજીથી નવમાં દફતરો સુધીનું પુસ્તક છે. અસલ લેખક આદરફરો આગે ફરૂખખાન છે. જેના લખાણો માંથી ચોથા દફતરમાં પુષ્કળ ઉતારા કીધા છે. આ દફતરમાં કએ ગુસ્તાસ્પથી નોશરવાન સુધીના પાદશાહોએ જરથોસ્તી ધર્મપુસ્તકો ભેગા કરવાં અને જાળવી રાખવા માટે કીધેલી તજવીજોનું ખ્યાન આપેલું છે. ત્રીજામાં ધર્મ સંબંધી બાબતો છે પાંચમામાં મજકુર આદરફરો આગેની નસીયતો તવારીખ અને જરથોસ્તી ધર્મના રીવાજોની બાબત છે. છઠ્ઠામાં જરથોસ્તી ધર્મની આગળના ધર્મવાળાઓની રાહ રસમ તેમજ આદર-આદ મારેશપંદની નસીયતો છે. સાતમામાં ગેયો મરદથી સોશિઓશ સુધીના મજદયરની મઝહબની અખબરીઓની બીના તેમજ હજરત જરથોસ્તની જીંદગીની કેટલીક વીગતો છે. આઠમામાં ૨૧ ગુમ થયેલા નોસ્કોમાં મુખ્ય કરીને ૧૫ થી ૧૮ સુધીના ૪ નોસ્કોની વીગતો છે. નવમામાં પહેલા ત્રણ નોસ્કોના દરેક પ્રકરણની તપસીત વગેરે આપેલું છે. આ પુસ્તક ૬૦ સં ૧૦૦૦ માં સંપૂર્ણ થયેલું જણાય છે. એટલે આજે તે ૬૦ થી વધારે વરસનું ફરે છે.

૧૪ દાદેશતાંને દીની આ પુસ્તક દસ્તુર મીનોએહુર પુદાન દમાન તે ફાર્સ અને ફેરમાણના વડા દસ્તુરે ૬૦ સં ૯૮૧ માં લખ્યો હતો. તેનો એક ભાગ ગુમ થયેલો જણાય છે. કેમકે તેના પુઝેલા ધર્મ સંબંધી ૯૨ સવાલ જવાબોના કેટલાએક ભાગ મળતા નથી. ઉપલાજ દસ્તુરના ભાઈ જાતસ્પરમે પુદાંન દમાંને જિપલાંને મળતુંજ એક પુસ્તક બનાવ્યું છે. તે પણ આ દફતર સાથે જોડેલું છે.

૧૫ શિકંદ ગુમાંની વીજર એનો બનાવનાર મરતાનફરૂખે અ-હુરમજદ દાદ આદર ફરોબાગની છે. દીનકરદ અને આદરપાધાવંદ ની દીનકરદને આધારે આ પુસ્તક રચાયેલું છે. એમાં ખોદાઇ હસ્તી

વિષે તેમજ સવળાં કામે ખોદાથીજ થાય તે વિષે છે. પણ નવળાં કામે હોરમજદથી થતાં નથી તે વિષે તેમજ ખિસ્તી, ચાહુદી, અને માની ધર્મ વાળાંઓની ફરમાનો વિષે આ પુસ્તકમાં ખુલાસો આપેલો છે.

૧૬ ખુનદેશ અથવા જંદ એમાં આકાશ, ધર્મ તવારીખ, ભૂગોળ, પેદાશ વગેરેનું ખ્યાન આપ્યું છે.

૧૭ મીનોકેખરત અથવા મધનગોએખદ એમાં મજદયસ્ની ધર્મ બાબે એક ડાહ્યા માણસે પુછેલા ૬૨ જવાબેનું આ પુસ્તક છે, પણ છેવટે અધુરું લાગે છે.

૧૮ શાયસ્ત લા શાયસ્ત આ પુસ્તકમાં પહેલવી રવાયત છે. ગુના, સવાબ, પવિત્રાઇ વગેરે બાબતો સમાવેલી છે.

૧૯ અરદાવીરાફ આ પુસ્તકમાં અરદાવીરાફે પેલી દુનીઆમાં નેકીના ધનામ અને બદીની સજના સંબંધમાં શું શું જોયું તેનું ખ્યાન આપ્યું છે.

૨૦ માતીગાને ગોસ્તે ફરીઆન અખતય નામના જદુગરના ૯૯ સવાલ અને તેના જવાબો સમાવેલા છે. ગોસ્તે ફરીઆનને આ જવાબો આપ્યા પછી ત્રણ સવાલો તેને જદુગરને પૂછ્યા હતા જેમનો ઉત્તર નહિ દેવાયો સરત મુજબ તેનો જીવ લીધો હતો.

૨૧ બહમન ધસ્ત જરતોશ્તના જમાનાથી દુનીઆની આખર સુધીમાં મજદયસ્ની મઝહબની ચઢતી પડતીનું ખ્યાન હોરમજદ તરફથી જરતોશ્તને મળેલી આગાહી દાખલ આપેલું છે. નુસ્કમાં નક્કલ કરેલી લાગે છે.

૨૨ અંદર જે હદાવરે દાનક આ પુસ્તકનો ત્રીજો ભાગ ગુમ થયો છે. એમાં છેલાએ ઉસ્તાદને પૂછેલા ધર્મ સંબંધી સવાલો અને તેના જવાબો સમાવેલા છે.

૨૩ માતીયાને ગુજસતક. અબાલીશ નામનો નાસ્તિક બગદાદના મામુનની હજુરમાં એક મોખેદને કેટલાક સવાલો પૂછે છે. જેમના અપાયલા જવાબોથી મામુનની ખાતરી થાય છે અને નાસ્તિક નિરાશ થાય છે. તેની હકીકત આપી છે. ૬૦ સ. ૮૩૦

૨૪ જમારપ નામામાં દુનીઆની પેદાશ, તવારીખ, રાહ રસમ, અને ધર્મના બિવિધ બાબે પાદશાહ ગુસ્તાસપે વજીર જમારપને પૂછેલા સવાલોના જવાબોનો સંગ્રહ છે. પણ છેવટે અધુરું છે.

૨૫ પહેલવી શાહનામું. એમાં ધરાનના પાદશાહોના દુક દાષ્ટાને ઉપરથી ઉતારો કરનાર મેહરબાન કેમુશરો ૪૦ સ. ૧૩૨૨

૨૬ પાતકારે જરીઆન એમાં ગુસ્તારપ અને અરગરપ વચ્ચેની લડાઇનું વ્યાન છે.

૨૭ અંદજે ખુશરે. એ કવાતાન. એમાં નોસરવાન અદેશની મંત્રી વખતની નસીયતો છે.

૨૮ માતીગાને સીરોજ. એ પુસ્તકમાં મહીનાના ૩૦ દહાડામાં દર રોજ શુશું કરવું જોઈએ તે વ્યાખ્યાનમાં છે. આજ નામનું એક પીળું દફતર જેમાં ૩૦ રોજ પાંચ ગાથાના દિવસોની ખુબી સમાવેલી છે.

૨૯ દિરખતે આચુગીક. એ પુસ્તકમાં ઝાડ અને યકગ વચ્ચે સરસાઈની તકરારનો સમાવેશ કરેલો છે.

૩૦ ચત્રકનામું. એ પુસ્તકમાં હિંદના મોટા રાજા દેવસારમે નોશરવાન ઉપર મોકલેલી શેત્રંજની રમત જેનો યજુરગ મેહે ખુખતકાને ખુલાસો કરી નીચ અરદશીર નામની રમત હિંદુસ્તાન લાઇ ગયો. અને ત્યાંના દાનાવોથી તેનો ખુલાસો નહિ અપાયો તે વ્યાખ્યા છે.

૩૧ દર કે ખુસંદી ૩૨ વાયક અએચદ આ પુસ્તકમાં આદરબાદ મારેસ્પંદની શીખામણો છે.

૩૩ સનાપિસ્ને દરોન વસિપાસ દારીએ મય જંદપાંત.

૩૪ પંદનામું કે જરતુશત. એ પુસ્તકમાં માણસની ફરજ બતાવી છે

૩૫ અંદજે આદરબાદ મારેસ્પંદાન. એ પુસ્તકને આપણે આદરબાદનું પંદનામું કહીએ છીએ. એ પુસ્તકમાં પોતાના બેટાજરતોશત નામનો આદરબાદે દીધેલી શીખામણો છે. એનો છેલ્લો ભાગ અધુરો છે.

૩૬ કારનામે અરતખશીરે પાપકાન એમાં અરદેશરના બેટા સાપુરનો છોકરો હોરમજ્જ તખ્તે બેઠો ત્યાં સુધીની તવાગીખ છે. જેમાં મુખ્ય ઇતિહાસ અરદેશરની પોતાની અને સાપુરની કારકીર્દીનો આપેલો છે

૩૭ પંદનામ કે વજુરગ મેહેર ખુખતકાળ, એ પુસ્તકમાં નોસરવાનના વજર ખુજરગ મેહેરની નસીયતો છે. છેવટે અધુરું છે. આ પુસ્તકને ગંજેશાહરાન પણ કહે છે. કેમકે પાદશાહી ખજાનામાં તેને મુકેલું કહેવાય છે.

૩૮ માતીગાને સીયજતાંન આ પુસ્તકમાં રોઝની સિફતો છે.

૩૯ માતીગાને માહફરવરદીન રોઝે હોરવદાત. આ પુસ્તકમાં ખુરદાંદ સાલને દિને બનેલા જાણવાએજ બનાવની યાદી છે. રેવાયતમાં આનો તરજુમો આવેલો છે.

૪૦ માતીગાને હફત અમશારપંદ. આ પુસ્તકમાં સાત અમશારપંદોના કામો અને ખુશી છે.

૪૧ અંદર જે દાનાક મરદ. આ પુસ્તકમાં એક ડાહ્યા માણસની તેના બેટાને શીખામણ છે.

૪૨ પહેલવી પાજંદ ફરેહગ.

૪૩ પતેત આદરપાતે મારેસ્પંદ. આ પુસ્તકમાં ગુનાહ અને તેનો પસ્તાવો. અને ગુનાહથી પાછું ફરવું એનો સમાવેશ કરેલો છે.

૪૪ પતેતે ખુત. આ પુસ્તક ઉપત્તો પુસ્તકને મળતુંજ છે પણ ટુંકમાં છે.

૪૫ અવરચીમેદરેન. આ પુસ્તકમાં દરન અને તેનો ઉપયોગ કેમ કરવો તેનો સમાવેશ કન્વામાં આવ્યો છે.

ઉપલાં પુસ્તકો ઉપરાંત બીજાં નીચે પ્રમાણે છે:—

૧ મરાન સર જમીનનાં શહેરો.

૨ સીસ્તાન સર જમીનની અખબખીઓ.

૩ નોશરવાન અને એક ગુલામ છોકરો જે પાદશાહના ૧૩ સવાલો ના જવાબો આપતાં સાથી સરસ ચીજ કદ છે તે જણાવે છે.

૪ મજદય સ્તાંનોને શિખામણ.

૫ આદર ફરોબાગે ફરખખદનાન અને અખતઆફ્રીતની શીખામણો છે.

૬ ભલી દીનના લોકોને ફરમાનો એ વિષે.

૭ ધરમગુઝઓના ૫ ખવાસ અને ૧૦ શીખામણની વાત છે.

૮ પાદશાહ વહીરામે વરખવંદની વાર્તા એ નામ છે.

૯ પુલાન ગજરા નામે ધણીની શીખામણ. પાદશાહ અને મેટા માણસો ઉપર કામલ કેમ લખવા તેની સમજણ છે.

૧૦ લગ્નના કબાલા ઈ. સ. ૧૨૫૮.

૧૧ પહેલવી આશીર્વાદ.

૧૨ નામ સ્તાયશની.

૧૩ આફરીને તુપેશ ગાહે ખુતા.

ઉપર જોધ ગયા તે સર્વે પુસ્તકો વિષે ડૉ. હાઉગ ગણતરી કરે છે.

કે હજી એનાથી વધારે બાકી રહી ગયાં હોય. વળી ડૉ. મિલ્સ જણાવે છે કે અવસ્તા વાણીનો ભેદ ખુલ્લો થયો છે. તોપણ હજી કેટલીક મુશ્કેલ બાબતો રહેલી છે. વળી જરતોસ્તને માટે લખે છે કે એ મોટા ઉસ્તાદને ઓળખવાના વિશેષ લક્ષણ માટે તેના ગાથા હું બતાવી શકું છું. છેવટે આ મહાવિદ્વાન ડૉ. મીલ્સ જરતોસ્તી ધર્મ બાબે આ વિચારો આપે છે કે ભૂતકાળમાં જરતોસ્તી મજહબથી નીપજેલા કાયદાઓ વિષે થોડાજ વિચારો ઉમેરવાના છે. અગરજો લાંબા કાળે લાંબો અને કરોડો માણસ જાતને ખીલવણી અને ધર્મ સંબંધી સર્વથી ચઢતી કળા છે. માટે ધર્મવાળાઓએ માણસ જાતની તવારીખ અને તેના ધર્મથી પુરા જાણીતા થવું જોઈએ. સઘળા જરતોસ્તીઓએ જંદ અવસ્તા ને માન આપવું તથા તેનો અભ્યાસ કરવો જોઈએ.

હવે પહેલવી ભાષા વિષે જાણવાનું છે. અશકાની પાદશાહો પછી શાસાની પાદશાહત દક્ષિણ ઈરાનના પશ્ચિમના પ્રાંતમાં ચાલુ થઈ. તે જમાનામાં પહેલવી વધારે આગળ વધી. તોપણ અક્ષરોમાં વધારે ગુંચવાડો હતો. પણ રફતે રફતે અક્ષરોમાં વધારો થતો ગયો. તે કોબાદ પાદશાહ ના જમાનામાં વધારે અક્ષરો વપરાવા લાગ્યા હતા. અવસ્તા વાણી ઉપરથીજ પહેલવી મળાક્ષરો ઉત્પન્ન થયા હતા. વળી ડૉ. વેસ્ટ જુનામાં જુની પહેલવી દસ્તાવેજોના સંબંધમાં કહે છે કે એક પહેલવી લખાણનો ટુકડો મિસર દેશના ફયુમ નામે જીલ્લા ખાતે હતો. આ દસ્તાવેજ આઠમી સદીમાં લખાયો હોય. વળી પહેલવી ભાષામાં લખાએલા દસ્તાવેજો હિંદી કાગળ ઉપર મળી આવે છે. ઇ. સ. ૧૩૨૩ માં લખેલા મળ્યા હતા. તેમાં બે ઇજ્જતનેનાં બે વંદીદાદનાં છે. તેમાં અવસ્તા પહેલવીમાં જંદસરેહ સાથના છે. એમાંના પુસ્તકો બે કોપનહેગન ખાતે, એક લંડનમાં અને એક મુંબઈમાં એમ ચાર જળવાઈ રહ્યાં છે. સાસાનીઆનના જમાનામાંના પર્વતો ઉપર પહેલવી ભાષામાં લખાએલા લેખો મળી આવે છે. છેવટે પાંજંદ વિષે કહેવું જોઈએ કે એ પાંજંદ કોઈ ભાષાનું નામ નથી. તેમજ એ કંઈ ખાસ ભાષા નથી. અવસ્તામાંના પદ્ધતીજંતી પદ ઉપરથી પાંજંદ તીકજેલો જણાય છે. કારણ કે પદ્ધતીજંતીનો અર્થ ફરીને ખુલાસો એવો થાય છે. તે પાંજંદનો જંદની સરેહ એવો ખુલાસો ઠરે છે.

* યજ્ઞને અને મીનો ખેરદ આ બંને પુસ્તકો પહેલવીમાં હતા. તેને મોખેદ નેરીઓ સંગ હહુવલે જંદ અને સંસ્કૃતમાં લખ્યા હતા.

* મીનો ખેરદ.

હિંદુ અને ઇરાનીઓની સરખામણી અને આપણને મળતી શેહાદતો.

પુરાણા વખતમાં આર્ય નામે પાન્સી જરતોસ્તી પ્રગ્ત ઓળખાતી હતી. એ પ્રગ્તમાંથી ઘણીએક શાખાઓ નીકળી છે. પણ તેઓમાં મુખ્ય પારસી અને હિંદુઓ છે. આ બે શાખાઓ પ્રથમ એકજ ટેકાણે સંપ સંપીને રહી હતી એમ સાબીત થાય છે. કારણ કે તેઓના જુદા જુદા ચોકસ દેવતાઓ, પાદશાહો, પહેલવાનો, ક્રિયાઓ અને સંસારી રિવાજો એ સર્વેનાં નામો અને કામો વચ્ચે આજે પણ મળતાપણું દેખાડી શકાય છે. જેવાં કે યજ્ઞ અમશાસ્પદો, દેવતાઓ વગેરે.

અવસ્થા મુજબ

વેદ મુજબ

અહુર	અસુર	હોરમજ્દ
અથવહિસ્ત	વસિષ્ઠ	અરદીબેહસ્ત
આરમખતિ	અરમતિ	અસ્પંદાદમઢ.
હવર	સવર, સુર સુર્ય	પુરશેદ
ઉષન અપી	ઉષા	હોશનનો વખત
મિત્ર	મીત્ર	મેહેર
આથ્રવન	અથ્રવન	મોખેદ દસ્તુર
વરેન	વરુણ	ગોદા
વાયુ	વાયુ	વા, પવન
વેરેથ્રવન	વરતહન	ખેહરામયજ્ઞ
ઐરયમન	અરયમન	એક બંદગી
અધ્વ	અગ્નિ	
ઉર્સાખસ	ઉર્શિજ	
નદરિયોસણુ	નરાશંશ	મે.ખેદનું નામ

સાઉરવ	સરવ	ખવતનું નામ
યજ્ઞત	યજ્ઞત	ફરેસ્તાનો ઇત્તફાત.
દ્યૌવ	દેવ	આપણાથી વિરૂધ્ધવાળા.
યાતુ	યાતુ	
અંદર	માં	

પારેંદી પુરનધિ એક અંગી

ફરેસાની કુશાનું નામ છે.

કરપન કલપ આપણાથી વીરુદ્ધ

ઉપસા હિંદુઓના દેવતાઓ ત્યારે આપણા ફરેસ્તાઓ યાને યજ્ઞ છે.

હવે પાઠશાહો અને વીર પુષ્પેનું મળતાપણું

અવસ્તા મુજબ વેદ મુજબ અર્થ

યમ યમ જમશીદ

શ્રમેતએત ત્રૈતન ફરેદુન

શ્રિત ત્રિત

કવ ઉસ... .. કાવય ઉશનસ કે કાઉશ

કવ હુસરવ કવિ સુશરવસ કે ખુસરો

ફરેસારપ કુશસવ ફરેસારપ

ફરેસાનું કુસાનું એક નામ છે.

વીવંધવત વિવસ્વત વીવગામ જમશેદનાઆપ

આયવ્ય... .. આપત્ય ફરેદુનનો આપ

અઝિ અહિ (દૈત્ય) જોહાક

ક્રિયા અને રિવાજ વિષે મળતાપણું.

અવસ્તા મુજબ વેદ મુજબ અર્થ

ઇશિત ઇષ્ટિ યસત

આબુઠતિ આહુતિ

જઓતા હોતા જોતી લણુનારો

યસન યગણ યજ્ઞશની

હઓમ... .. સોમ... .. હોમની ક્રિયા

ખેરૈસમ ખહિરસ ખરસમદાન

આફરીગાન આપ્રી આફરંગાત

ઉપસા સમગ્રના નામે આપણી સાથે જરાબર મળતાં આવે છે. આ-

પણી મતલબ એજ જોવાની છે કે અસલ આપણે આર્યન હતાં તેમાંથી

હિંદુઓ જુદા પડેલા ઠરે છે. તેમજ વંદીદાદમાં જે ૧૬ શહેર જણાવેલાં છે. તેમાં ૧૫ મું અને ૧૬ મું શહેર વસાવનાર પણ આપણામાંથી જુદા પડેલા હિંદુઓ છે.

અવસ્તા અને વેદ વચ્ચે ભાષ્યારો બહુતાજી ભરેલો છે. એક ભાષાના વ્યાકરણના નિયમો મળતાં જ છે. તે ઉપરથી ડૉ. ગ્રેગર ધણા ધણા નમુના બતાવે છે. તેઓમાંનો એક નીચે પ્રમાણે છે. (ગાથા સપેનતો મદ હા. ૫૦મો)

અવસ્તા.

મતવાઓ પદાર્થસ, યાદર સરૂતા, ઇજ્યાઓ

પર્ધારે જશાર્ધ, મજદા, ઉસ્તા, નજસ્તો.

અતવાઓ અપા, અરેદરખીઆ, નેમધાહા.

અતવાઓ, વંધહેઉસ, મનંધાહો, હુનરે તાતા.

ઉપલા ગાથાનો સંસ્કૃતમાં ઉતારો અને તેનું બરાબર મળતાપણું.

મનવહુ પદાર્થહુ યા પ્રશરૂતા ઈહ્યાહુ.

પરિ ગયાધ મેધ ઉત્તા નાહુસતહુ.

આતવધ તરે તેન રધ સપચ નમસા.

આતવો વસોર મનસહુ સુનરતયા.

ઉપર જોવું તેમ ગાથા અને વેદ મળે છે. ગાથામાં ઉપરનો ફકરો છે. તેમ યજ્ઞશની હા-દર માં પાછો એજ ફકરો ભણવામાં આવે છે. ત્યારે તેની સાથે ચોક્કસ ક્રિયા કરવામાં આવે છે. ત્યારે વેદમાં પણ તેની ચોક્કસ ક્રિયા હોવીજ જાણ્યે હવે આપણે જોવું જોઈએ કે એક ટોળાં જુદાં પડવાનું મૂળ કારણ શું છે. એ ગંભીર સવાલ વિષે ધણા ધણા વિદ્વાનો લખી ગયા છે. તેમાં પ્રોફેસર ડારમેસ્ટે એક ટોળાંને જુદાં પડવાનું કારણ એજ જણાવે છે કે અસલી ધરાનીઓનો ધર્મ એકજ હતો. એ ધર્મ બે ચીજ શીખવતો હતો. કે કુદરત પોતાનું કામ કાયદા મુજબ કરે છે. અને કુદરતમાં જેમ સુલેહ છે તેમ ઝગડો છે. કુદરત સઘળું પોતાના વખત પ્રમાણે ચાલતું ફરતું અને બદલાતું જાય છે. દહાડાની પાછળ દહાડો, ઋતુની પાછળ ઋતુ, વરસની પાછળ વરસ આવ્યાજ કરે છે. સૂર્યનો ઉદય યજ્ઞમાંથી આવી અસ્ત થાય છે. ચંદ્ર દેખાઈ અસ્ત થાય છે. રાતના તારાઓ દેખાવ આપી દિવસના દેખાતા નથી, એવું એવું ધડનાર અને કરનાર કામ જોઈએ તે કરનાર એક ધરતાર છે એમ ધરાનીઓએ ચોક્કસ માન્યું આ પ્રમાણે

હિંદુ અને ધરાનીઓના આપદાદાનો અસલ એકજ ભાવાર્થ હતો. બારી-કીચી જેતાં એ કુદરતી શક્તિઓને સાળીત માનતા હતા પાછળથી જેમ જેમ છુટા પડતા ગયા તેમ તેમ વિચારો ફેરવતા ગયા અને નવીજ કલ્પના કરવા માંડી અને તેને ખીલતી ધરાનીઓ પોતાના મૂળધર્મને વળગીજ રહ્યા હતા અને તેનેજ વધારે ખીલવતા ગયા. સર્વથી પહેલો અહુરમજ્દને ઓળખવા લાગ્યા ઉપલી ઘણી જીકરો નહિ લેતાં આપણે હવે ફક્ત આપણા હાલ મોળુદ પુસ્તકો અને હિંદુઓના વેદ જોઈએ.

જે આપણા મેતેજર ૫ ગાથા છે તેને હિંદુઓના સામવેદની સાથે સરખા આવે છે જે અસલના ઋગ્વેદમાંથી ચુંટી કઢાડેલો ભાગ છે એમ ડો. મિલ્સ જણાવે છે સામવેદ આપણા ગાથાની માફક સોમની મોટી ક્રિયાઓમાં ગાયમાં આવતા હતા. તેજ મુજબ આજે આપણે ગાથાને હોમની ક્રિયા સાથે ગાઇએ છીએ. હવે અફૂનવધતી ગાથાના સાત પ્રકરણ છે. યાને ૭ હા છે. તેને યજ્ઞસનીના ૨૮ માહાથી ૩૪ માહા સુધી આમેજ કીધેલા છે. આ ગાથા એકજ માપ ઉપર જોડેલું છે. દરેક શ્લોકમાં ત્રણ લીટીઓ છે. અને દરેક લીટીમાં ૧૬ પદ છે. આ ગાથામાં એકજ વિષય નથી પણ જુદી જુદી બાજનો છે.

ગાથા ઉશતવધતી. આ ગાથાના ૪ પ્રકરણ ઇજશનીના ૪૩ હા થી ૪૬ હા સુધી છે. આ ગાથા બરાબર વેદના ત્રીપદુમને મળતું છે.

ગાથા સપેનતોમદ. આ ગાથામાં પણ ૪ પ્રકરણ છે. યજ્ઞસનીના ૪૭ હા થી ૫૦ છે. આ ગાથા પણ વેદના ત્રીપદુમને આપાદ મળતું છે. દરેક શ્લોક ચાર પદનો છે.

ગાથા વોહુખશથ્રેમ—આમાં એકજ પ્રકરણ છે. જેના શ્લોક ત્રણ ત્રણ લીટીઓના છે. દરેક લીટી ૧૪ પદની છે. આની વેદની સાથે સરખમણી કરી નથી.

વહિસ્તોયસ્તીશ—આનું પણ એકજ પ્રકરણ છે. એના શ્લોક ચાર ચાર લીટીના છે. અને દરેક બે લીટી અરધી અરધીના છે. યસન હુપત ગઇતી યાને હુપતન યસ્ત આપણા ગાથા પછી જે અવસ્તા બન્યા છે. તેમાં આ સર્વથી પહેલી છે. એ ગાથાને કંઈ એક મળતી આવે છે. આ યસ્ત કોઇ દસ્તુરાન દસ્તુરની છે.

વંદીદાદ એ એક નુસ્ક છે. એમાં કાયદા અને અવસ્તામાં ફરેગુખયો છે. જે આપણા ૨૧ નુસ્કમાં ફક્ત વંદીદાદન આપું મળે.

છે. એ વંદીદાદમાં આજની વિદ્યાસાથે ધણું મળેછે. ડૉ. હાઉગ એને અભિજ્ઞાની સ્મૃતિઓ સાથે સરખાવે છે.

યજ્ઞશને વંદીદાદ પછી અનેલી જણાય છે. યજ્ઞશનેનો મરતખો વધારવાને ગાથાના ૧૭ હા પોએ ગાથા મળીને દાખલ કરેલા છે. ગાથાના ઈસ્તાં બાકીના યજ્ઞશનીના અવસ્તા જુદીજ દલના છે. એના ત્રણ ભાગ કરેલા છે. તે એવી રીતે કે પહેલા હા થી તે ૨૭ સુધીનું લખાણ જુદું કરેછે. તે ૨૮ થી પર સુધી ગાથા છે. અને બાકીનાં પાછલાં નવાં લખાણો કરેછે. ડૉ. હાઉગએ યજ્ઞશનીના પાછલાં લખાણના છેલ્લા ભાગ ને હિંદુઓના યજુર્વેદ સાથે સરખાવે છે.

હવે એક પછી એક હિંદુઓના વેદ અનેલાછે, તેમ આપણા કેતાઓ અનેલાં છે. જેમકે પહેલા ગાથા, ગાથા પછી વંદીદાદ અનેલી છે. કેમકે વંદીદાદમાં ગાથાનું નામ આવેલું છે. તેજ રીતે યજ્ઞશનીમાં વંદીદાદનું નામ આવેલું છે. તેથી વંદીદાદ પછીજ યજ્ઞશની અનેલી કરેછે.

* હપતંગયસ્ત ક્રોધ દસ્તુરાન દસ્તુરે ખતાવીછે. વળી વીશપરડમાં યજ્ઞશનીને યાદ આપેછે. તેમજ વીશપરડમાં દાદોખતનુશ્કનું નામ આવે છે. એટલાં ઉપરથી વીશપરડ પાછલીજછે. એમ કરેછે. યજ્ઞશની અને વીશપરડને હિંદુઓના વેદ જેવાજ ગણેછે. ખોરદેહ અવસ્તામાંની યસ્તોને ડૉ. હાઉગ હિંદુઓના પુરાણ જેવું ગણેછે. નીચાચસો તથા ગેહો એને પણ હિંદુઓના નાના જપના પાઠ સાથે સરખાવી છે.

જરતોસ્તી ટોળાના વેરી તે દેવચરનો અને પુરાતન જમાનાનો હોમ.

આપણા ધરાની આર્યો અને તેના વેરી દેવચરનો કહેવાય છે. તે દેવચરનો તે ધરાનાં મૂળ વતનીઓ જ છે. આપણા અવસ્તામાં મજદયરનાં અને તેનાથી વિરુદ્ધ દેવચરનાં નામથી ઓળખેલો છે જે દેવચરનાન તે કોઈ જ નહિ પણ હિંદુ જ હતા. એ વિષે ડૉ હાઉગ સાબીત કરે છે. કે અવસ્તામાં દેવચરનાં કહ્યાં છે. તેમજ મદયરની ધર્મ મુજબ નહિ ચાલનારાં લોકો છે. ધરાનીઓ અને હિંદુઓ અસલ એક હતા તેમજ અવસ્તામાં હિંદુઓના ચોકસ દેવતાઓનાં નામ દબને લખ્યાં છે. અને દેવતાઓને માનનારાઓને દેવચરનાને નામે ઓળખાવેલા છે. જરતોસ્તના સુધારાથી ધરાની આર્યોમાં બે તડ પડ્યાં હતાં. જેઓ એક બીજા સાથે બલતવારીથી મતફેર હતા. આ મતફેર બાબે ખુદ ગાથામાંથી શેહાદતો મળે છે.

+ આરમઘતી તારી હતી ગોસ્પંદને બનાવનાર મીનો તારો હતો ઓ મીનો અહુરમઘદ તે જમીન ઉપર જે ખેડુતની છાંદગી ભોગવે છે તેને તેમજ જે ખેડુત નથી તેને તે રસ્તો આપ્યો છે એ બંને ખેડુત અને ખેડુત નહિ તેમાંથી આરમઘતાએ ખેડુતને પસંદ કર્યા છે કે જે તેણીને ખેડે છે પ્રમાણિક સાહેબ લલામણને તું આપ્યાદ કરે છે પણ ઓ મજદ દેવોને પુંજનારા રઝળતાઓ પવિત્રામના રાનમાં ભાગ પડતા થાય નહિ

તે જમાનામાં ધરાનીઓની મજદયરની જરતોસ્તી ધર્મવાળાઓની હાલત બહુ જ બારીક થઇ પડી હતી પણ આરતે આરતે જરતોસ્તીની

હાલત મજબુત થઈ હતી અને છેવટે પોતાના હરીફ ઉપર ફાવ્યા હતા જે અસલી ધરાનીઓને ખેતીવાડી કરવી પસંદ હતી નહિ તેને જરતોસ્તનો ધર્મ કબુલ નહતો જેઓ ખેતી કરતા હતા તેઓ ભલા અને અહુરમજ્દને પસંદ પડતા ગણાતા હતા જેઓ એનાથી વિરુદ્ધ હતા અને ભટકતી જીંદગી ગુમ્હરતા તેઓને દેવયસ્નાંન ગણાતા આ દેવયસ્નાન તે ધરાનીજ હતા. વળી જરતોસ્તને તેઓને પણ પોતાની મીજલસમાં ખોલાવીને ખેરસતામાંથી એક નકકી રસ્તો અખત્યાર કરવા સૂચવ્યું હતું. અને તે એવી ભાષામાં કહ્યું હતું કે જેમ હરીફામ જીંદગીવાલા ધરાનીઓ તેમ જ ભટકતી જીંદગીવાળા ધરાનીઓ એક સરખી રીતેજ રાખવાનું કહ્યું હતું. પરંતુ ભટકતી જીંદગીવાળા તેમ રહી શક્યા નહિ અવસ્તાનો તર-જુમો:— * હવે હું જાહેર કરવા આવ્યો છું. તે તરફ તમે કાન ધરો. તમે જેઓ નજદીકના તમે જેઓ દુરના (આ ચીજો જાણવાને) ખાયસમંદ છો. તે હવે તમે સાંભળો. તમે હવે ખુદલી રીતે શીખેલા થાઓ. ભુલાવાનો સાહેબ પોતાના ખુરા ફતવાઓથી દુનીયાનો ખીજવાર નાશ કરે નહિ. ખુરાંની જીજ આડે માર્ગે ગએલી હોય છે.

આ રીતથી બે ટોળાં પડ્યાં હતાં. એક મજદયસ્નાંન ને ખીજું ટોળું દેવયસ્નાંન આ બંને ટોળાં વચ્ચે શત્રુતા થઈ. આ શત્રુવટનો ઝઘડો અવસ્તામાં જાળજ નજરે આવે છે. અવસ્તામાં મજદયસ્નાંન ને અશ અથવા અશવત એટલે ભલા ધર્મી, હુદએન ભલી દીનવાળા મજદયસ્ન મજદ ને માન આપનાર એવા ધણા ખોલોથા આપણને શેહાદતો મળે છે ત્યારે તેનાથી વિરુદ્ધવાળાને અનશવત, દરવત, અપવિત્ર ધર્મી, હુઝએન ખુરી દીનવાળા, દેવયસ્ન દેવને માનનાર તરીકે આપણે પીછાનીએ છીએ. હવે આટલે દરજ્જે એ ટોળું જુદું થયું તોપણ જરતોસ્તી મજહબ પસંદ કરનાર કબુલ રાખનાર હતા તેથી તેમને હામોદએન અથવા હુદએન એ નામે ઓળખાવ્યા છે. તેમજ જેઓ જુદદીનવાલા હતા. તેમને તો નકકીજ અનયોવરેન અથવા અનયોતકએશ યાને ખીજ કોમવાલા કહેતા.

ઉપલા અવસ્તા ખુદ ગાયમાંથીજ મળે છે. તેમાંથીજ ખીજ યસ્તોમાં કે ખીજ અવસ્તામાં તે જમાનામાં ઉપલાં ભેદી લખાણો દાખલ કરેલાં ઠરે છે વળી અવસ્તામાં જુદદીન વાલાતુરાનીઓ

અને ખીજ પરદેશીમાંથી જેઓ લલા જણાયેલા છે. તેમના ફરોહરને ધરાનીઓના જેટલુંજ માન આપીને યાદ કીધા છે.

અવસ્તા—* તુયરીઅનામ દખીઓનામ નરામ અશોનામ ફરવખીઓ. યજ્ઞમધદે તુયરીઅનામ દખીઓ નામ નાઅરેનામ અશોનેનામ ફરવખીઓ. યજ્ઞમધદે

વળી ખીજ શત્રુ સફીથયતોને નામે તુરાનીજ ઓળખાવે છે. વળી અવસ્તામાં અનાર્યને નામે ઓળખેલા છે. હુશંગ, તેહમુરસ્પ અને જમશેદ પાદશાહોએ જે દેવદરજો ઉપર ફતેહ મેળવી હતી. તે કોઇજ નહિ પણ અસલી ધરાનીઓજ હતા. પાદશાહ હુશંગે તમામ દેશોના દેવો, ખુરા માણસો, જાદુગરો, અને પરીઓની જેડે સાતર કવી અને કરપનલોકોની ઉપર સૈથી ચઢતી પાદશાહી મેળવી હતી. વળી હુશંગે માજનદરાંનના દેવોને અને વરેનધીલાંનના પાપીઓને પણ મારવા માગ્યા હતા. આ માજનદરાન અને ધીલાંનના દેવો તે કોઇજ નહિ પણ ધરાનના અસલી વતની જુદા પડેલા હતા.

વરેનધીલાંનના રહેવાસીઓને માટે તો અવસ્તામા ખુદલું કહ્યું છે કે તેઓ અનાડી છે. આ અનાડી લોકો માજનદરાનમાં છેક કેકાઉશના વખત સુધી રહેલા જણાયા છે. આજે પણ આપણે માનદરાંનને ધિકકારી એ છીએ. માજનદરાનને જીતવાને કેકાઉશ પણ સપડાઇ ગયો હતો. તે જમાનાથી માજનદરાન દેવોજ વસ્તા હતા. વળી અવસ્તામાં જેમને દુએવ એટલે દેવલોકોને નામે ઓળખાવ્યા છે. તેઓ પણ મુજ ધરાની ઓજ હતા. ડૉ. હાઉગ મુજબ દેવ બોલ અવસ્તામાં હિંદી આર્યોને માટેજ વાપરેલો છે. વળી વંદીદાદમાં ઉરૂવ નામે ધરાનીના મથક ખાતેનાજ રહેવાસીઓ ઓનું જે લખાણ છે તે હિંદી આર્યો માટે છે. વળી અવસ્તામાં રાક્ષસ, શત્રુ કહ્યા છે. ત્યારે હિંદુ વેદમાં આર્યોના શત્રુ ટોળાને આપેલું છે. આ ઉપરથી સાબીત થાય છે કે જેમ અવસ્તામાં રાક્ષસને શત્રુ કહ્યા છે. ત્યારે વેદવાળાઓએ આપણનેજ શત્રુઓ કહીને શત્રુઓ ગણે છે. આપણે ઉપર જોયું તેમ હુશંગે આર્યોના દેવો અને રાક્ષસોને મારી કાઢ્યા હતા. તેહમુરસે પણ તેમજ કીધું હતું અને તેની ફતેહથી દેવબંદ કરીને કહેતા હતા. અવસ્તા મુજબ તેણે દેવો, જાદુગરો, પરીઓ, જીલમગારો, કવિઓ, કરપન, અને સાતર લોકોને તાબે કરીને રાજ ચલાવ્યું

હતું. એ સર્વમાં હિંદુ આર્યો પણ હતા. કેમકે કવી, કરપન અને સાતર એ હિંદુઓજ હતા. વળી જમશેદે ખેતીનું કામ આગળ ઘણું વધાર્યું ને જે શત્રુઓના હાથમાં જગા હતી તે નહિ ખેડાવાથી તેણે ખેડાવીને આગળ કામ વધાર્યું. એ પ્રમાણે જમશેદે ૩ મરતમે શત્રુ પાસેથી જગા લઇને ખેતીમાં આગળ વધારી હતી. આપણે ઉપર જોઈ ગયા કે મુખ્ય લડત બે કીશમના લોકો સાથે જણાય છે. પહેલા ખેતી વડી કરી કરી હોમ રહેલા અને ખીજા ભટકતી જાંઘળી ગુજરનારા પણ ધરાનીઓજ હતા. અને એ સઘળાઓ સુલેહ સપનો નાશ કરનારા હતા. પછી તેઓ આર્ય હોય, અનાર્ય હોય, દેવ્યસ્નાન હોય, ધરાની હોય કે પુરાની હોય. એ સઘળા ધરાનીઓના શત્રુ ગણાયા છે. આ શત્રુઓ ઘણી વખતે મજ્જદયસ્નાનો સાથે શત્રુવટ રાખતા હતા, કોઇવાર મજ્જદયસ્નાનોનાં ખેરાં છોકરોને જંગલમાં કેદ પકડીને રાખતા એવા ખુલાસો વંદીદાદમાં આવ્યો છે. અને તેમની ટોળીઓને અવસ્તામાં હુએનને નામે ઓળખ્યા છે. હુએનનો અર્થ લશ્કર અથવા શત્રુઓનું સૈન્ય એવો થાય છે. આ શત્રુઓ સોમનો દારૂ પીને લડવા નીકળે છે. અવસ્તામાં આ સોમના દારૂને અને વસ્તુને ઘણી ધીકકારી છે. એ શબ્દને મળતો. અહોમ જેને આજે આપણે હોમ કહીએ છીએ. એ હોમ કરવાનું ક્રિયામાં પાછળથી ઘણો ફેરફાર કરી નાંખ્યો છે.

વંદીદાદના નીચલા ફકરા ઉપરથી જણાય છે કે આ સોમ અથવા અહોમ તે જમાનામાંજ ક્રિયા હશે. એમ જણાય છે.

+ વંદીદાદ મુજબ જે ઘણી અશો માણસ યાને મજ્જદયસ્નાનોના ખાતરી નાપાક દુશ્મનને કુટેલો હોમ અથવા પવિત્ર કાંધેલો ખોરાક આપે. તો તે શત્રુઓની એક હજાર ઘોડેસ્વાર ફોજને મજ્જદયસ્નાનોના સંસ્થાનો ઉપર ચઢાઇ આણવા માણસોને કપાવી નાંખાવવા. અને ગાય દોરને ચોરાવી લઇ જવા કરતાં ઓછા ગુનાહ ભરેલું કામ તે કરતો નથી. આ વંદીદાદના ફકરાથી ઠરે છે કે કંઈ પણ પવિત્ર ભણેલી ચીજ યાને ખોરાક કોઇપણ પરકામવાળાને આપવો નહિ અગર જો આપે તો સમ્રાટ શિક્ષાને લાયક ઠરે છે. વળી એકવાર ઘણીજ સજાન લડાઇ શત્રુઓ સાથેની જણાય છે. તેમાં મજ્જદયસ્નાનોની ફતેહ થઇ છે. ને તે વિષે જરૂરેસ્ત ખોદાનો ઉપકાર માનવાનો ખુલ્લો મળે છે. એ શત્રુવટ

છેક છેલ્લા ગાથા સુધી રહેલી લાગે છે. ગાથા પછીની યજ્ઞોમાં પણ ઝગડો ચાલુજ રહેલો જણાય છે.

હવે જે સોમ અને આપણું હોમ એ વિષે ટુંકમાં જોશો તો આપણે હોમથી ખોલીશું. આપણા પેગમ્બર જરતોસ્તની આગમજ પણ પેગમ્બર થઈ ગયા છે. એવું ખુદ અવસ્તા ઊપરથી જણાય છે. તેમાં પહેલો ગૈયોમરદ, ખીન્ને હુશંગ, ત્રીજો તેહમુરસ અને ચોથો જમશેદ એ લોકોએ આપણા મહજબને ખીલવવાની વણી કાશીસો કરેલી છે. હોમ હતો એ હોમ ક્યારે થઈ ગયો તે ચોદસ નથી. પણ જમશેદના આપના જમાનાની આગમજ તે થઈ ગયા હતા. એટલું સાબીત થઈ શકે છે. જમશેદ ના આપ વીવંગામે એ પેગમ્બર હોમને યાદ કાઢ્યો છે. હોમ એક યજ્ઞ છે. પણ અવસ્તામાં હોમનું જ્ઞાન જેમળે છે. તે પેગમ્બર દાખલનું જ્ઞાન છે. આ હોમ પેગમ્બરજ હતો. આ હોમ ગાલવાનો યા વેદમાં સોમનો રસ કાઢવાનો રવઘયો અસલમાં દાખલ થયો છે. હોમના જમાનામાં ખેડ શત્રુઓને બરાબર લાગવાથી ખેડમાં દરફેરથી કબુલ રાખેલો છે.

જમશેદના આપ વીવધામે ફરેદુનના આપ આથવયાંને અને જરતોસ્તના આપ પોઉરશસ્પે એ હોમ ગાળવાની ક્રિયા કરી હતી.

+ જરતોસ્તને હોમે જગ્યા આપ્યો કે વીવહહાઓ પહેલો માણસ છે જેને હાદમંદ દુનીઆ માટે મને નીચવી રસ કાઢ્યો હતો.

* આથવીઅ ખીન્ને માણસ છે. જેણે મને નીચવી રસ કાઢ્યો હતો.

÷ પોઉરશસ્પે ત્રીજો માણસ છે જેણે મને નીચવી રસ કાઢ્યો હતો.

હોમ પીવો એટલે હોમે બનાવેલાં લખાણમાંની શીઝસુશી અને જ્ઞાન પીવું. અવસ્તા મુજબ હોમનું મથક અદ્યુર્જ પહાડ ઊપર હતું તેમાંથી તેણે દીતરી આગાહી મેળવતો તેણે ૩ દફતરો બનાવ્યાં હતાં જેમાંના બનાં નામ + પાળે અને બરેશ છે હવે એજ નામોને મળતાં પાપો અને પધરીગા નામના બે નામ અવસ્તામાંથી મળે છે.

પાપો અને પધરીગા એ સખુનો વળાં લક્ષાં છે. પાપો વચાઓ તથા પધરીગા વચાઓ તે પાળે અને બરેશ નામના તુસ્કાજ છે વળી હુવચાઓનું નામ પણ અવસ્તામાંથી મળે છે. અને તે હોમ

+ યજ્ઞને હા. ૨૬ ફકરો ૪થો.

* યજ્ઞને હા. ૬ ફકરો ૭મો.

÷ યજ્ઞને હા. ૬ ફકરો ૧૩મો. + શરોશયસ્તવડા કરદો ૮

પેગમ્બરનું ત્રીજું દફતર છે. આ ત્રણે નુસ્કોથી નકકી થાય છે કે હોમ પુરાતન જમાનાની માંધ્રવાણી પ્રમાણે તેમજ હાપણની રાહે ચાલનારી છે. વળી આજ કામમાં વધારે સાખીતી અવસ્તા પુરા પાડે છે. તે એમ કે ખુદ હોમનીજ સ્તુતીના લખાણમાં જણાવે છે કે એટલે કે જેઓ નુસ્કે ભણે છે. તેમને હોમ હાપણ શીખવે છે. એટલે કે જેઓ હોમનું બતાવેલું નુસ્કે ભણે છે તેઓ હાપણવાળા બને છે તે મજ બીજે દેકાણે જણાવ્યું છે જે હોમે જરતોસ્તના જેવી ગાથા જખાન યાને કવિતામાં નુસ્કે બતાવ્યા હતા.

હોમના જમાનામાં + કેરસાની નામનો હાકેમ હોય એમ જણાય છે. તે કેરસાની હાકેમે એવો હુકમ કાઢ્યો હતો કે મારા મુલકમાં આજથી કોઇ પણ ભણેલા અથ્રોનાનોએ દાખલ થવું નહિ. હવે અથ્રોનાનો તે આથ્રવન લોકો જે હોમનો રસ કહાડી ક્રિયા કરતા હતા. આ હોમની સામે તેણે જે ફરમાન કાઢેલું હતું. તેની સામે હોમે પોતાના બળથી ફતેહ કરી હતી. હાકેમના પ્યારથી છકી ગયેલા કેરસાનીને હોમે ગાદી બ્રષ્ટ કર્યો હતો. તથા તેનું રાજ્ય છીનવી લીધું હતું. કારણ કે તે લોભીઓ હતો. કે હવેથી કોઇથી આથ્રવન દીનનો કોઇ પણ પેશ્વા મારા મુલકોમાં દીનનો ફેલાવો કરવા મુસાફરી કરે નહિ. * વળી હોમે આખરે તે કેરસાનીની પાદશાહી લઇ લીધી હતી. આ કેરસાની વિષે વેદમાં કુશાનુ નામ છે. આ ઉપરથી હોમનો જમાનો મળે છે. કેમકે વેદનો કુસાની અને અવસ્તાનો કેરસાની જે હોમના કાયદાસર ચાલનારને મોટો ગણેલો છે. હોમનો મજબ મજદયસ્ની છે. કેમકે તમામ ગદુગરો, પરીઓ, બદકાર, સરપની, સાંભની ખશલતના અને દુશ્મનોની સામે થવા માટે હોમની મદદ માગવામાં આવે છે. + વળી હોમ એક પેગમ્બરની સાથે પાદશાહ પણ હતો. તેમજ હોમ ધરનો, મહોલ્લાનો, કરખાનો અને મુલકનો ધણી હતો.

ઉપરની સરવે બીના બોતાં હોમનો જમાનો ઘણોજ જુનો અને ખરો છે. + હોમ જે પાછલુ શરીર સમારસે અને હોમનું મુલ જરવરકશ દરિયામાં છે. અવસ્તામાં હોમને ૩ શબ્દથી જણાવેલો છે. ૧ અહોમેમ બાધરીમ ૨ અહોમેમ કાપમીમ ૩ અહોમેમ દુરઓષેમ. આ ત્રણ શકિતઓથી જણાવેલો છે.

+ યજ્ઞશને હા. ૧૧.

* યજ્ઞશને હા. ૯ કંદરો ૨૪.

+ શાહનામું.

+ મીનો ખેરદ. ૯ મી પુરશૈસ.

દેવ એટલે કોણ.

દેવ એ શબ્દ સંસ્કૃત છે. સંસ્કૃતવાળા દેવને ખોદા ગણે છે. દેવ એ શબ્દ શેશનીમાંથી નીકળેલો છે. સંસ્કૃતમાં દીવ એટલે પ્રકાશવું તે ઉપરથી દીવો, દેવતા, દિવસ, દેવળ એ શબ્દો નીકળેલા છે.

જરતોસ્ત્રા દીન દેવથી વેગળા તે ખરાખર રીતે સમજવાની જરૂર છે. આગળ આપણે જોઈ ગયા કે દુનીઆ પેદા થઈ ત્યારે એ મીનોઈ શક્તિ એ કામે લાગી હતી. એ એ મીનોઈ શક્તિઓના હાથ નીચે બીજી નાની શક્તિઓ હતી. નાશ કરનારી અંગ્રેમીનો શક્તિ હતી. તેના હાથ તળે બીજી શક્તિઓ તે દેવને નામે ઓળખાતી હતી. હવે અંગ્રેમીનો તે દેવ દેવોને કહેવાય છે. જેને ઘણી ગમ તેમો અરદી બેહસ્ત યસ્તમાં સહેલાઈથી આપણે જાણીએ છીએ તેમજ વંદીદાદના ૧૯ મી પરગરડ માં પણ તેજ રીતે છે. વળી યજ્ઞશનેના ૩૨માં હામાં જરતોસ્ત્ર દેવોને કહે છે કે તમો તમ મ દેવો તમારી તોખમ અકોમનોથી ધરાવો છો. હવે જેમ સ્પેનતામીનો ફરેસ્તો વડુ મન છે. યાને બેહેમન છે. ત્યારે દેવોનો અકોમન છે. હવે જેમ અકોમનને દેવોનો સરદાર ઠરાવેલો છે. પણ અંગ્રેમીનોથી ઉતરતો છે. હવે આ અકોમનના ફરમાન અરદાર, ૪ પ્રકરણના ગણેલા છે. પહેલો માણસની સુરતનો, બીજો દરદ લાવનાર ત્રીજો નીતિ ખરાખ કરનાર અને ચોથો આખાદી ઘટાડનાર છે.

જે માણસો દરદોનો વધારો કરીને આખાદીને ઘટાડનાર યાતો નીતિનો ખગાડ કરીને નાશ કરનાર એવાઓને પણ દેવ કહેવા. + યજ્ઞશને મુજ જોહાકને દેવથી ઓળખાવેલો છે. કેમકે તે દુનીઆની ખરાખી કરનાર હતો અને એને ઉશ્કેરનાર અંગ્રેમીનો પોતે હતો. ત્યારેજ એણે ફરેખ ખાઇનો નાશ કરવા માંડ્યો હતો.

+ યજ્ઞશને હા. ૯

÷ આવાંયસ્ત

* વંદીદાદ પરગરડ ૭ તથા યજ્ઞશને હા. ૯

* વંદીદાદ તથા યજ્ઞશનેમાં 'ખુલ્લુ' છે કે જરતોસ્તના પેદા થવા પછી તણુ જે જે દેવો માણસની મુરતમાં ફરતા હતા તેને જમીનની અંદર ધાલી મેલ્યા હતા. ÷ વળી આવાં યસ્તમાં જમશેદ દુવા માગે છે કે દેવોની આખાદી હું કોહોતા કરું. આ ઉપરથી જણાય છે કે જમશેદના જમાનામાં પણ દેવને ઓળખતા હતા. જેને સખઓથી થા વસ્તુ ઓથી દરદ યા મોત લાવનાર પણ દેવ કહેવાય છે. દરદ લાવનારથી મોતનું કારણ છે. જે દરદનો વેલાસર ઉપાય નહિ થયો હોય. તો તેપણુ દેવનું જ કામ છે. કેમકે વખતની આગમજ મોત નીપળે. તો તેને પણ સંભાળવું જોઈએ.

અરદી એહસ્ત યસ્તમાં તો અનેક જાતનાં દરદોને દેવ કહેલા છે. તેથીજ તેને દૂર કરવાનો આપણે ઠરાવ છે. વળી અરદીએહસ્તમાં દરદી માણસને એક જાતનું મેરુમેરીજમ કરીને તેનાં દરદનું દુઃખ વીસરાવવાની મતલબ છે. વળી † વંદીદાદ મુજબ કબરસ્તાનમાં રહેનારા કેટલાએક દેવોની ભીના આવેલી છે. તેની મતલબ એજ સમજવી કે તેમાંથી ખરાય હવા કે બદઓથી દરદ પેદા થાય છે. વળી † મેહુર યસ્તમાં નજસાહીને દેવની ગાહતી લખેલી છે. વળી વંદીદાદમાં તો હલહલહ જાતનાં દરદો આ દુનીઆમાં પેદા કર્યાં છે. એવું લખ્યું છે. એ દરદોમાંના કેટલાંએકના નામો વંદીદાદની ૨૦ તથા ૨૧ મી પરગરડમાં આવેલાં છે. એ દરદો ગોવા દેવ સમાન છે. એજ રીતે વંદીદાદની ૧૯ મી પરગરડમાં જરતોસ્તને દીન ઉપરથી પાછો વાળવાને બુધતી દેવે કાશીશ કરી હતી. તેજ રીતે એક ખરો રસ્તો છોડી આડે રસ્તે જનારને પણ દેવ કહેલો છે.

હવે ઉપર ૭ મી પરગરડ વિષે કહી ગયા કે કબર કરવાનો અતિ મોટો ગુનો છે. અને તે દેવનાંજ કામ છે. તે દેવથી ક્યાં ક્યાં દરદો ઉત્પન્ન થાય છે. તે બુઓ. કબરમાંથી જે ગંદગી નીકળે છે. તેમાંથી ઘણાં દરદો પેદા થાય છે. અવસ્તામાં અખતી એટલે ફેલાતા રોગો, ગરેનું એટલે ગરમી અથવા ખુજળીનો રોગ. તનયુ એટલે તાપ. નેજશ એટલે દુખળાપણું. સારસ્તી એટલે માથાનું દરદ અથવા શરદીથી ઉત્પન્ન થતી તાપ. અગોશતી એટલે સંધીવા. આવા રોગો ફેલાવાથી બગાડ થાય છે. વળી પહેલવી પુસ્તકમાં તમામ દુઃખ દરદોને દેવનાં નામથી ઓળખાવેલાં છે, અને તેને ઘણાં મીનોનાં હુમકાર એટલે સાચી તરીકે જણાવેલા છે કેટલાંએકનાં નામ—૧ જમસ્તાંન ઠંડીને દેવ. ૨ અકોમન એનું કામ ખુરો વિચાર દાખલ કરી ખુરાં કામ કરાવનાર

૩ અંદરદેવ એનું કામ જલાંને ઠેકાણે યુરું કરાવનાર અને સારા કામથી પાછું ફેરવનાર છે. ૪ સાબુરંદેવ એનું કામ રાજની સામુ કે તંગી ફેલાવવાનું છે. ૫ નાઓડહધિદેવ એનું કામ લોકોને નાસીપાસ કરાવવાનું છે. ૬ તવરીચદેવ એનું કામ વનસ્પતિમાં ઝેર દાખલ કરવાનું છે. ૭ જંઘરીચ દેવ ઉપલાનો સાથી; સરવે ચીજોને ઝેરી કરનાર છે. ૮ તરોમત દેવ માણસોમાં અભિમાન લાવનાર છે. ૯ મીતોખત દેવ જુઠાઈ ઉત્પન્ન કરનાર છે. ૧૦ અરકશ દેવ કીનો તથા અદેખાધ ઉત્પન્ન કરાવનાર છે. ૧૧ એશમ દેવ એ ગુસ્સાનો દેવ છે. ૧૨ વીજરેશ દેવ જલાં ગુજરેલાંઓનાં રવાનને ધગ પહોંચાડનાર છે. ૧૩ ખુતક દેવ માણસને ચોંકાવનાર છે. ૧૪ અકસ્ત દેવ દીનદારીથી ફેરવનાર અને એશમ દેવને રાજી રાખનાર છે. ૧૫ જરમાન દેવ નખળાધ તથા ખુદાપો જલદી લાવનાર છે. ૧૬ એશમક ધરતીકંપ તથા પવન લાવી સુખમાં ઘાત કરનાર છે. એ સિવાય સરવે મળીને ૪૧ ફરેસ્તાથી વિરોધી દેવનાં કામો છે.

જે સખખેથી આખાદીનો વધારો થવામાં હરકત પડે તે પણ દેવ કહેવાતા હતા. જેમકે તીરયસ્તમાં કહે છે કે તીરયઝદથી વરસાદનું વરસવું છે. તો તેને હરકતનો કરનાર અપઓશ નામનો દેવ છે. જે વરસાદની જોષતી આખાદાની કરવામાં હરકત પાડે તેને અપઓશ દેવ કહેલો છે. વળી ઉત્તરના પવનને નુકશાનકારક ગણેલો છે. એ પણ ખરાબ શક્તિથીજ છે વળી જે મરદ પંદર વરસની ઉંમરે પહોંચવા પછી સર્વે રીતે દીનની વાકેશી મેળવી ન હોય તેને પણ ખીગાડનો કરનાર ઠરાવેલો છે. આતશની ઉપર નહિ કાઠી મેલીએ તો આતશ ખુઝાધ જાય. આતશ ખુઝાધ જવાથી આખાદાનીનો ઘટાડો થઇ જાય છે. તેથી એને નહિ ખુઝવવાની વંદીદાદ પરગરડ ૧૮મીમાં તાકીદ છે. અને ખુઝાય તો તે કામનો કરનાર આજીશ દેવ કહેલો છે. હવે દુકામાં આપણે સમજવાનું કે જે ચીજ યા માણસ આખાદી ઘટાડે તો તે ચીજ યા માણસને દેવ સમજવો જોઇએ.

હવે આપણે સાધારણ ગુનાહ ગણીએ છીએ. આ ગુનાહ એજ દેવનાં કામ છે. જેમ માણસો વૃધ્ધી કરવામાં જરૂરના ઉપાયો શોધે છે. અને નારતીકને દુર કરવાનો ઉપાય કરે છે. તેમ નુરમંદ હોરમજદનો આતશ

પણ એજ રીતે પોતે પોતાને બુજવે નહિ તેને માટે વંદીદાદ ૧૮ મી ફકરા ૧૮-૧૯માં આતશ પોતાની નીચે મુજબ ઈચ્છા રાખે છે. ત્યારે રાતના પહેલાં હોરમજદને આતશ ધરના ધરધણીથી નીચે મુજબ આગણી કરે છે. મારી મદદને માટે હે ધરના ધરધણી તું ઉઠ, કપડાં પહેર, બંને હાથ ઘોઘ નાંખ, લાકડાં મેળવ, મારી પાસે લાવ, પાક અને સુકાં લાકડાંઓમાંથી તારા બંને ઘોઘેલા હાથોથી તું મને રોશન કર. દેવના તરીકાવારો આજીશ મારી તરફ આવે અને મારો જીવ લેવાની યાને મને બુજાવી નાંખવાની કોશીશ ચાલુ કરે તે આગમજ તું મને રોશન કર.

હવે આતશ જેથી નુરી ચીજને પણ વૃદ્ધિ કરવાનો ધરાદો છે. ઘટાડો કરવાનો ધરાદો નથી. ત્યારે માણસ જાતને દેવને લગતાં કામથી દુર રહેવું સારું છે, વળી યજ્ઞશનેના ૧૨મા હામાં જણાવે છે કે દીન જરતોસ્તીથી દેવ વેગજોછે.

ઉપલા યજ્ઞશનેના ૧૨મા હામાં તંદુરસ્તીના નામથી પણ ઓળખીએ છીએ. તેનો સાર નીચે મુજબ જણાવીએ છીએ.

દેવોને હું વગોવી કહાડું છું. માજદીયસ્તી જરતોસ્તીજે દેવથી જુદા તરીકા વારી હોરમજદી બોધવાલો થવાને અને તે મુજબ જીંદગી ગુજારવાને હું એકરારકરું છું અમસાસ્પદો એટલે હોરમજદના અમર તથા આબાદી કરનાર ગુણોની સ્તુતી કરનાર તથા અમસાસ્પદોની આરાધના કરનાર થવાને હોરમજદ જે ખુશીવાળો, ડહાપણ ધરાવનારો તેનેજ તમામ નેક પેદાશનો પેદા કરનાર હું કબુલ રાખું છું. જે અશોષવાળો, તેજસ્વી, ખુરેહમંદ અને ઉત્તમ ખુશી ધરાવનાર છે. તેનો પેદા કરનાર તેજ છે. એમ હું જે હોરમજદી જરતોસ્તી છું તે કબુલ રાખું છું. અશોષ તમામ પેદાશને નેક રાહે ચલાવનારો કાનુન છે. તમામ રોશનીઓ સાથે મળેલા રોશન આકાશી ગોળાઓછે. હવે વંદીદાદ પરગરડ પમીમાં સવાલ કરવામાં આવેછે કે જરતોસ્તી દીન જે દેવથી જુદી છે. તે ખીજ તમામ દીનો કરતાં કેટલી સરસ છે. આ સવાલનો જવાબ મળે છે કે જે મીશાલે વોઝિરકશ દરીઆવ ખીજ બધા દરીઆઓ કરતાં મોટો છે. તેટલો દરજ્જો જરતોસ્તી દીન ખીજ તમામ દીનો કરતાં મોટી છે. એક મોટું ઝાડ ખીજ નાનાં ઝાડોને પોતાના છાંયામાં ઢાંકી નાંખે છે. તે મીશાલે જરતોસ્તી દીન છે. અને દેવોથી તદ્દન નીરાળી છે. યજ્ઞશનીના ૧૨માં હામાં પણ આ

તરેહનું લખાણ છે. તે એ કે જેટલી દીનો હાલ મોળુદ છે, તેમાં સર્વથી ચઢતી જરતોસ્તી દીન છે.

હવે આપણે દેવ એટલે શું સમજવું તે જોવું જોઈએ. દેવ એટલે નાશનું કારણ ઉતર તરફથી આવે છે. હમેશ આપણે ઉતરને નાશ કરનારી શક્તિવાળું ગણીએ છીએ. એમાં શું ભેદ સમાયેલો છે. તે આપણે સમજવું જોઈએ. જ્યાં આફતાબ હોય છે; ત્યાં દેવો યાને ખરાબ શક્તિઓ ટકી શકતી નથી. એમ ખુરશેદ યસ્તમાં ખુલ્લું છે. ખુરશેદ ના ઉગવાથી તમામ બધી દફે થાય છે. હવે મકર સકાંતિના વખતથી વિષુવવૃતની લીટીની ઉતર તરફ ૨૩૥ અંશ આફતાબ ઉતર તરફ ફરે છે. વાસ્તે વિષુવવૃતથી તે છેક ૨૩૥ અંશ સુધીમાં જેટલા મુલકો આવેલા છે; તેટલા મુલકોમાં આફતાબ વરસના ચોકસ મહીનામાં એ વખત ખરોખર માથે આવે છે. ૨૩૥ અંશથી ઉતરના મુલકોમાં કોઇપણ વખતે આફતાબ માથે આવતો નથી, પણ ઉગમણ તરફથી ઉગી ખરોખર માથે આવ્યાને બદલે દખ્ખણ તરફ નમતો આસમાનનો ઘેરાવો પુરો કરી પશ્ચિમ તરફ અસ્ત પામે છે. આ સમયથી ૨૩૥ અંશ યા દરજ્જાથી ઉપર આવેલા કોઈ પણ દેશમાં જો એક મકાન હોય તો તેની ઉતર તરફની દિવાલ અથવા બારી ઉપર વરસના એક દહાડો પણ તડકું પડે નહિ. જ્યારે તડકું પડે નહિ; તો તે તરફ હવા સાફ થાય નહિ. આપણે ઘર બાંધતી વેળા ઘરમાં તડકું પડે એવી રીતે ચો તરફ બારી બારણાં મુકીએ પણ ઉતરની તરફ ખુલ્લું રાખવું એ તનદુરસ્તીની બાબતમાં સાફ ગણતા નથી. એ મીશાલે ૨૩૥ દરજ્જાની જેમ ઉતર તરફ જોઈએ; તેમ ત્યાં બપોરના બાર વાગતે આફતાબ ખરોખર માથે આવી તે જગે દક્ષિણ દિશાએ વધારેને વધારે નમતો થતો જાય અને તેથી ઉતર તરફ દેવાનું જોર વધારે રહે છે.

ધરાનની ઉતર તરફ તાર્તરીનો વેરાન અને રોગથી ભરેલો મુલક આવે છે. ત્યાંથી જ્યારે ઉતરનો પવન પુકે છે. ત્યારે તે પવન પોતાની સાથે તાર્તરીની બદ હવાના રોગો તાણતો આવે છે. એ સમયથી ધરાન માં રોગનું આવવું ઉતર તરફથી થતું હતું અને તેજ કારણથી ઉતર દિશાને અવાખતરની દિશા કહે છે, અને ગનામીનોની દશા કહીએ છીએ.

ધરાનવેજનાં સંસ્થાનો, વંદીદાદના ૧૬ શહેરો અને તેનો આજની શોધખોળ સાથે મુકાબલો.

૧ વંદીદાદની પરગર ૧લીમાં પહેલું શહેર અવસ્તાનું ઐરયનેમ વએજો અવસ્તામાં + ઐરયનેમ વએજો સર્વથી પહેલું મથક ધરાનવેજ હતું આ મથક સર્વ કરતાં પહેલું તેમ સર્વથી સરસ હતું. એની આગમજ આર્ય લોકનું કોઈ પણ મથક ન હતું. અને ભટકતી જીંદગી પછી પોતાના શહેર દાખલ જે મથક વસાવ્યું, તે ધરાનવેજ હતું આ મથકમાં ખેતીવાડીનું કામ ચાલુ થવાથી તેની આઝાદી વધતી ગઈ. માણસો લાંબી જીંદગી ગુજારનારા થયા. અને વસ્તી વધી પડવાથી શહેરની આસપાસ નવી જગાઓ પરાં દાખલ વધતી ચાલી. આ કામ જમસેદના જમાનામાં થયું. જે વેળા તેણે ત્રણ મરતખે જમીન વધારવાની ખીના વંદીદાદનાં મળે છે. તેથી તે જમાનાના લોક સર્વે રીતે યુખી હતા. પણ ધરાનવેજની ભૂમિ પર્વતોનાં ઉંચાણવાળી ખીણોમાં હોવાથી ત્યાં સખત ઠંડી પડતી હતી, વંદીદાદ મુજબ ૧૦ મહીના શીઆજો હોવાથી ખરફ તેમજ વરસાદ, કરાં અને રેલ આવતી. અને ઘણી જાતની મુશકેલી પડતી. તેના બચાવ માટે જમસેદે ધરાનવેજના મુલકમાં એક નવું શહેર વસાવ્યું. તે આજસુધી જમસેદના વરને નામે ઓળખાય છે. જમસેદે જમીન વધારી તે માત્ર ખેતીથીજ નહિ પણ ફતેહોથી પણ હોવી જોઈએ. અસલના યુનાની લખનારાઓ આરીયના નામના એક મોટા મુલકનું વર્ણન આપતાં લખે છે કે તેની હદ ઉગમણે સિંધુ

+ આ જગ્યાએ વંદીદાદ લખાએલો.

નદીથી આથમણે આજના ધરાન દેશમાં ઉત્તર કેરપીઅન સમુદ્રના દક્ષિણ દરવાજા સુધી. દક્ષિણે કરમાંનીયાના પ્રાંત સુધી એક લીટી દોરીએ ત્યાં સુધીની છે. એની ઉપરાંત જો કે કેખશરો અને ગુસ્તાસ્પના અમલમાં વધારે આથમણ તરફ ધરાનની હદ વધી હતી. ઉપર જોયું તેમ ઐરયનેમવએજે ર ખીજું શહેર વંદીદાદનું અવસ્તામો * સુગદ એ સુગદે તે સમરકંદ જણાવ્યું છે આ મથક ધરાનવેજ શહેરની દક્ષિણે આવેલું હોયું જોઇએ તેની ઉત્તરે તો તે હોયજ નહિ કેમકે જ્યારે ધરાનવેજમાં + વરસમાં ૧૦ મહીના ઠંડી હતી તો તેની ઉપર તો વધારે કકડતા શિઆજાની વડી રાખી શકાય ધરાનવેજ પછી આ સુગદ શહેર ખીજુંજ ગણાય છે ત્યારે એ શહેર દક્ષિણે અથવા દક્ષીણ અને પશ્ચિમ વચ્ચેના નૈઋત્ય કોણમાં આવેલું હોયું જોઇએ હવે સુગદ એ ગવતુ પાએતખ્ત છે અને ગવતે સોગદી આનાનો પ્રાંત છે જેના મુખ્ય શહેર દાખલ આજે સમરકંદ પ્રખ્યાત છે એ શહેર આજના તુર્કસ્તાન દેશમાં જાહુન નદીની ઉત્તરે અને સીહુન નદીની દક્ષિણે સુગંદ નામની એક નાની નદીના કાંઠાપર વસેલું છે યુસ્તી આ નદીને આજની જરફસાન ધારે છે પોતાના સુકા કાંઠાએ ઉપરની રેતીમાંથી તેમજ પાણીમાંથી મળતી સોનાની રજકણોને આ નામે જરફશાંન એટલે સોનું પાથરનાર ઝોળખાએ છે પણ સુગદ ઉપરથીજ સોગદી યાને પ્રાંતનું નામ પડેલું જણાય છે જેની સરહદ ઉત્તરે સીહુન પૂર્વે કોમેડોરમ પર્વતો દક્ષિણે જાહુન અને પશ્ચિમે જાહુનના નાયા હુંગરો જે તેની અને સીહુનની હદો સુધી લંબાય છે આજે તે બોખારીઆને નામે ઝોળખાય છે જેમાં અવસ્તાવાળા પાયતખ્ત નામ જળવી રાખવા અલસુગદ નામનું ગામ હજી હયાત છે. અને આજે જે રાજધાનીનું શહેર છે તેની પાસેજ છે જે આજે સમરકંદને નામે ઝોળખાય છે અને તુરકી લડવૈયા તૈમુરકંગે તેને પેતાનું બહુ મથક ગણવા પછીજ તે પાછું વખણાયું હતું. એશીયનોએ બલખની કેયાંતી પાદશાહી આખર થઇ તે વેળા ગવ અથવા સોગદીવાના પણ તેમના હાથમાં ગયું હતું. જે પછી મીદ અને હખાંમના પારસીઓએ તેને જીતી લીધું હતું. વળી કાઈરશે મધ્ય એશીઆમાં પોતાની સર્વેથી ઉત્તરની સરહદ દાખલ

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧.

* વંદીદાદ પરગરડ ૧લી ફકરો ૫

એ પ્રાંતને ઉત્તરે એક શહેર વસાવ્યું હતું. જેને યુનાનીઓ કાઇપોરો લીશને નામે ઓળખાવી ગયાછે. અને આજે તે ખોજદને નામે ઓળખાય છે. સોગાદીઆનાં સાત મોટાં શહેરોમાંનું એક આજનું ફરગાના છે. જે આગળ ગાળને નામે પ્રખ્યાત હતું. આજનું બોખારા પણ એજ પ્રાંતનું શહેર છે. જે આગળ ત્રાઈપેકત્રાનું નામ ધરાવતું હતું એ શહેર પણ સમરકંદની પેઠે સુગદ નદીપર આવેલું છે. ૩ વંદીદાદનું ૩જી શહેર અવસ્તામો + મોઉરૂ યાને મરવ છે. આજે મરવનું શહેર દમ વિનાનું છે. અને તેને ઉત્તરના આજના તુરાનીઓ દાખલ ઓળખાતા રશિઅને. એ હમણાજ પોતાનું કયું છે. પણ છેક પુરાણ કાળથી તે ધરાનીઓના હાથમાં હતું વંદીદાદમાં એ જગાને બહાદુર અને પાક કહેલું છે. પેશદાદ પાદશાહ તેહમુરસે આ શહેર વસાવ્યું હતું એમ ડોક્ટર યુસ્તી પહેલવી લખાણને આધારે જણાવે છે જે એ વાત ખરી હોય તો જ્યારે મધ્ય એશીઆમાંથી છુટા પડેલા આર્યો સુગંધ પછી મરવમાં આવી વસ્યા તેહમુરસ તેમનો વડો હોવો જોઈએ. મરવ સુગંધની નર્મકત્ય ખુણે, બદખની વાયવ્ય ખુણે અને તે એક મોટી નદીના કાંઠાપર છે. જેને હરીરૂ મુરઘાખ અને ખીજ ધણા નદીઓ મળેલી છે અવસ્તા મુજબ વહાણો ચાલી શકે એવી આ નદી મોટી છે ખુનદેશ મુજબ અપારસેન પહાડમાંથી આ નદી નીકળે છે જે એક મોટા સરોવરને મળે છે. મરવ આજે એક ગામડું છે. પણ આગળ તે એક મોટું શહેર હતું. તે તેના ખંડીએરો ઉપરથી જણાય છે. અને તે ખંડીએરોમાં એક બાગ સરખું અસલ હોય એમ લાગે છે. સીરીઆ દેશના પહેલા એનટીયોકસે પોતાના નામ ઉપરથી એનટીયોકીઆ નામે એક શહેર વસાવ્યું હતું જે આગમજ તેજ જગા ઉપરથી સીકંદરીઆ નામનું શહેર હતું આ એનટીયોકીયા હાલ મરવને નામે ઓળખાય છે. ત્યારે આજનું મરવ તો સીકંદરીઆ અને અનટીયોકીયા જગા ઉપર વસ્યું છે જે એ શહેર વંદીદાદ વાળા અસલ મોઉરૂ મરવની જગા અસલ શહેરની ગણી શકાય. મરવ ખાતે જમ વસેલા અવસ્તાવાળા ધરાની રહેવાસીઓ ધણા બહાદુર અને બલ્લા હાતા એમ વંદીદાદ જણાવે છે.

૪ વંદીદાદ અવસ્તામાં + આખદી બલખખામી એ વંદીદાદનું ધરાની

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧લી ફકરો ૬

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧ લી ફકરો ૭

મથક હતું. જ્યારે આ શહેર અને તેને લગતા પ્રાંતમાં ધરાની વસ્તી વધી. ત્યારે ત્યાં ધરાની પાદશાહી ચાલતી હતી. અને બદખ તેનું પાય તખ્ત હતું એમ વંદીદાદમાં આવેલું છે. ઊંચા વાવટાવાળું એવી તેની સિક્કત ઉપર કેટલાએક વિદ્વાનો મત આપે છે. શાહનામાં મુજબ લોહુરા રૂપ અને ગુસ્તારૂપ પાદશાહોનું આ પાયતખ્ત હતું તેમનાજ જમાનામાં બદખ વસાવેલું હોય એમ લાગતું નથી. યુસ્તી પેહલવીને આધારે તેહમુરસે આ શહેર પણ વસાવેલું જણાય છે. સુગંધીની ખરાબર દક્ષિણે બદખ આવેલું છે. બદખખામીનો પ્રાંત આગળ બહુ નામીયો ગણાઈ ગયો છે. **બરજીલ** મુજબ દુનીઆ સર્વથી માતખર મુલકોમાંનો તે એક હતો. યુનાનીઓ તેને **એકત્રિયા** અને તેના પાયતખ્તને **એકત્રાના** નામ આપે છે. તે ઉપરથી આજના લખનારાઓને **બદખ** નામ નવું લાગે છે, પણ ખરું જોતાં અવસ્તાના પુરાતન બાબથી નામ ઉપરથી એકત્રા અને બલખ નીકળ્યા છે. ભૂગોળ શાસ્ત્રી મુજબ બલખનું અસલનામ **જરિયારૂપ** હતું. અને તે **જરિયારૂપ** અથવા એકલ અથવા બલખ નદીપર વસેલું હતું બલખના લોકો કેયાની પાદશાહોની હકુમત સુધી તો બહાદુર હતા. કેમકે **એસીરિયાના** પાદશાહ **નૈનસ** સામે તેઓ બહુ નામદારીથી લડ્યાં હતાં. મીદ-હખામની અને ગેસીડોનીઅન અમલ વખતે તેઓ ધરાનને તાબે હતા. પણ સિકંદર પછી તેઓ સ્વતંત્ર થયા આસ પાસના ઘણા મુલકો જીતી લઈ પોતાનું એક નવું રાજ્ય સ્થાપી બેઠા હતા. એકવાર તેઓ છેક હિંદુસ્તાનના લિતરસુધી ચઢાઈ લઈ ગયા હતા મધ્યકાળમાં બલખ વખણાઈ ગયું હતું પણ આજે તેની અસલી મોટ ધનાં ખંડીએરો ૨૦ માઇલના ઘેરાવામાં તદન બેદરકાર પડેલાં છે તેની પડોશમાં **બદખશાંનનું** શહેર છે તે **બલખના** લોકથી તે વસાવ્યું હતું આજે બી ત્યાં અને બીજા આસપાસના ભાગોમાં **તાજીક** નામના લોકો વસે છે જે મૂળ અસલી ધરાનીઓ અને ત્યાર બાદ **મજદયસ્ની** જરતોસ્તીઓ છે.

૫ વંદીદાદનું પશુ શહેર અવસ્તામો **નિસયા** અસલી ધરાનીઓનું પાંચમું મથક છે. એ મથક ક્યાં હતું તે નક્કી કરવું કઠણ છે. કેમકે **નિસયા** નામની જગા એક નહિ પણ અનેક મળે છે. તેથી કઈ જગા નક્કી હતી તે ચોક્કસ નથી. તોપણ આપણે ઉપલી ત્યાર જગાઓના વર્ણનો માં જોતાં તેઓ એક એકની પાસેજ આવેલી છે. માટે **નિસય** શહેર

બલખની પડોશમાંજ હોય. એમ અટકળા પાંધી શકાય છે. વંદીદાદ મુજબ આ નિસય શહેરની જગા મુકરર કીધી છે. તે મુજબ આજના નીશાપુર તરફ તે આવેલી હોય. તે ખામે શક ઉભો થાય છે. છેવટે બલખ અને મરવ જાણીતાં શહેરો હતાં. અને તેમની પડોશમાં નિસય સિવાય વંદીદાદવાલાં પુરાણાં પુસ્તકમાં નિસયને બલખને અને મરવની વચ્ચે ઓળખાવ્યું છે. અને બલખની પશ્ચિમે અને મરવની નૈઋત્યે કેટલીએક મજલ દુર આવેલું છે. આ નિસય શહેર ઓકસ અથવા આજની તેજન નદીપર આવેલું હતું. અને જીહુનના દરીઆની એક શાખા ધારવામાં આવે છે.

૬ વંદીદાદનું અવસ્તામોહરોયુ-હેરાત યુનાનીઓ જે પ્રાંતને આરીઆને નામે ઓળખી ગયા છે. તે આ વંદીદાદનું ૬ હું શહેર છે તે સરવેથી સરસ જગા છે. એ હખાંમની ભાષામાં એનું નામ હરીવ છે. આ હરીવ ઉપરથી આજનું હેરાત નામ નીકળ્યું છે. જે નદીપર આવેલું છે તેનું નામ હરીરૂદ છે. આ નદી ઉપરથીજ શહેરનું નામ પડ્યું હતું. એ શહેર ઉપરથી આખા પ્રાંતને હરોયુ નામ મળ્યું હતું. વંદીદાદમાં એને પુષ્કળ પાણી ધરાવનાર કહ્યું છે. તે આ નદી ઉપરથીજ હોય કેમકે હેરાત એ નદીના લગભગ મૂળ આગળજ વસેલું છે. જ્યારે હરી નદી તો છેક મરવ સુધી ઉત્તરે બહુ લાંબી વહે છે. અને ત્યાં તેના અનેક ફાંટાઓ બેગા થઇ દરીઆ જેવો દેખાવ થાય છે. પુરાણા કાળમાં વંદીદાદના જમાનામાં હેરાત તરફ ખીજ ખી નદીઓ અથવા પાણીના ચસમાં હોય.

પામીશયન પહાડોની ફળદ્રુપ ખીણોમાં હેરાત આવેલું હોવાથી તે પાણીથી ભરપુર હતું. અને દરેક વાતે આખાદી ધરાવતું હતું. મધ્યકાળમાં તે ખોરાશાનના મોટા પ્રાંતનું પાયતખ્ત હતું. હખાંમની જમાનામાં હરોયુ અથવા હેરાતનો પ્રાંત આરયાને નામે ઓળખાતો હતો. અને એ નામ ત્યાં વસતી આરૈ નામે પ્રજા ઉપરથી પડેલું કહેવાય છે. આ પ્રજા કોઇજ નહિ પણ વંદીદાદવાળું ૬ હું ધરાતી મથક સ્થાપનાર ધરાનીઓજ હતાં. અને તે ઉપરથી ઉત્તરે છેક બલખથી તે દક્ષિણે સમુદ્ર સુધી, અને પૂર્વે સિંધુ નદીથી પશ્ચિમે ઝરાહ સરોવર સુધીનો આખો મુલક આરયસ્થાન આરીઆનાને નામે

ઓળખાયો હતો. હેરાત શહેર ખી અસલી જમાનામાં આરયાનેજ નામે ઓળખાતું હતું. હેરાતને અગ્નિ ખૂણે આગળ અશાક નામે એક શહેર હતું. ત્યાં અશકાનીઓનો પહેલો પાદશાહ અશક અથવા અરશક તખ્તનશીન થયો હતો. અને ત્યાં મધુકનો બળતો આતશ રોશન રાખવા માં આવતો હતો. તેમુરહંગના વખતમાં હેરાતની કીર્તિ ભારી હતી. એ હેરાતને તેની આસપાસ કોટ બાંધી લીધો છે. અને ફરતી ખાધ ખોદેલી છે. અને કાલેબાંધી કાઢી છે. તેની વચ્ચેવચમાં ચાન્સુ નામનો ચાર દિશા દેખાડનારો ચોક છે. જેમાંથી શહેરની ચાર ભાગનો તરફ જવાના ચાર બજારો બાંધી લીધાછે. હેરાત હિંદુસ્તાનની ચાવી અને સરખો રસ્તો છે. માટે આજે પણ તે આપણું ધ્યાન ખેંચેછે. મધ્ય એશીઆ, રશીઆ, ઇરાન વગેરે સઘળા મોટા રસ્તાઓ અહીં ભેગા થાય છે. અને હિંદુસ્તાન ઉપર જે આજનો તુરાની અફરાશીઆખ યાને રશીઆ ઉતરી આવે તો તેને માટે હેરાતનોજ રસ્તો સહેલ અને સવળ છે. અંગ્રેજ સરકારે હેરાતને સ્વતંત્ર રાખી ઇરાનના હાથમાં જવા દીધું નહિ. અને પાછળથી અફઘાનીસ્તાનમાં દાખલ થવા દીધું જે કે આગળ તે ખોરાશાંનના ઇરાની પ્રાંતનું પાયતખ્ત હતું તેનું કારણ આજના તુરાન ના રશીઅન તુરાની ટોળાંઓને હિંદ ઉપર તુટી પડતા દુર રાખવા માટેજ હતું. જે બાબે આગળ ચાલતાં તવારીખના વિષયમાં આપણે વિગતથી વાંચીશું. જુના વખતથી એક કહેવત છે કે જેના હાથમાં હેરાત તેના હાથમાં ઇરાન. અને જેના હાથમાં હેરાત તેના હાથમાં હિંદુસ્તાન.

૭ વંદીદાદનું અવસ્તાનું વચ્ચેકેરેત એ શીશતાંન—શીજીશતાંન વંદીદાદનું આ ૭મું મથક હરોયુની દક્ષિણે આવેલું છે. તેના પાયતખ્ત દાખલ દુજક શહેર જણાવ્યું છે. તે એજ નામે આજ સુધી હયાતી ભોગવતું આવેલું છે. આ દુજક હીરમંદ નદી ઉપર વસેલું છે. જેને બેબખર તવારીખવાળાઓએ દુશખને નામે ઓળખાવ્યું છે. વળી તે આજે જલાલાબાદને નામે પણ ઓળખાય છે. જે પેશાવરની પાસેના જલાલાબાદ થી તદ્દન જુદુંજ છે. પહેલવાન કેરશારપે અને તેના વંશના નરીમાન સાંમ; જાલ અને ફરતમ જેવા આ મુલકમાં રહેનારા હતા. વંદીદાદ મુજબ કેરશારપનું મથક અહીંજ યાને વચ્ચેકેરેતમાંજ હતું. અને શાહનામા મુજબ ફરતમ અને તેના વડવાઓ સીશતાનમાં હાકમી ચલાવતા હતા. વળી દુજક શહેર વચ્ચેકેરેતની રાજધાની ગણ્યું છે. અને એજ શહેર આજે

સીસ્તાનમાં આવેલું છે. એ સઘળાં ઉપરથી વચ્ચેકેરત તેજ શીસ્તાંન અથવા સીજસ્તાંનનો મુલક હરે છે. જેને યુનાનીઓ દરાજીયાનાને નામે ઓળખી ગયા છે, કેરશાંસ્પે પોતાના જમાનામાં રિવાજ હતો તેમ અરેહુધસુર અનાહીત નામની પાણી ઉપરની મવકલ-ચઝદની આરાધના પિસનડહ-વરોઈશ યાને પીશીનની ખીણમાં આરાધનાની બંદગી કીધી હતી. એમ અવસ્તા ઉપરથી જણાય છે. પીશીનની ખીણ આજે આપણે ને વધારે જાણીતી થઈ છે. જ્યાં સુધી આજે પારસીઓ મુંબઈથી ધંધાને અર્થે જઈ પુગ્યા છે. બલુચિસ્તાનની ઉત્તરે કવેટા શહેર જ્યાં ખ્રિસ્તીશ યાને અંગ્રેજનાં છાવણી છે. તેની નજદીક પીશીન આવેલું છે. તે હીરમંદ નદીની એક શાખા ઉપર વસેલું છે. અને આપણે ઉપર જોયું તેમ દુજક પણ હીરમંદ ઉપર છે. એ રીતે પીશીન દુજકથી ઘણું દૂર નથી. અને તેઓ બંનેને વચ્ચેકેરત પ્રાંતમાં ગણીએ તો ખોટું નથી. આજના શિજસ્તાંન પ્રાંતની ટુંકી હદની બહાર પીશીનની ખીણ આવેલી છે. ખીજા મોટા નામીયા વિદ્વાનો કરતાં ડૉક્ટર હાઉગનો મોટો ટેકા મળે છે. એટલુંજ નહિ પણ સપીગલ અને રિટર જેવા ઓલમાઓ પણ તેની મદદમાં છે. શીસ્તાંનનો આખો પ્રાંત રેતાલ અને ઉજડ છે. ઉપલાં પ્રખ્યાત શહેર દુજકનો અર્થ પણ જો ખરેખર દુજખ કેમકે એ મુલક ની આખોહવા સારી નથી. માત્ર મીડી ઠંડી અને ફરરાખ નદીઓને લીધે આ મુલક વસવા જોગ છે. નદીની બંને બાજુએ બંને માઇલ જેટલા વિસ્તારની ઉપર ખેતી વગેરે થાય છે. અને તે પછી તો આજુબાજુ પહાડોની હાર ઉભી થાય છે. હીરમંદ નદી ૨૦૦ થી ૪૦૦ વાર જેટલીજ પહોળી છે. ઝરરાહનો સરોવર જેમાં તે ખાલી થાય છે. અને ઉનાળામાં તો સુકાઈ જાય છે. તે માછલી અને પક્ષાઓથી ભરપુર છે. તેમાં એક નાનો ખેટ છે. તે ઉપર બાંધેલાં એક કિલ્લામાં લડાઈની ધાસ્તી વેળા ખખનો રાખવામાં આવતો હતો. શીશતાંન એકવાર બહેરામખાનકયાંની નામના મહમદીઆન સરદારના હાથમાં હતું.

૮ વંદીદાદનું અવસ્તામો + ઉરવ (કાબુલ) શહેર ધરાનીઓનું આઠમું સરસ મથક હતું જેઓ વચ્ચેકેરતને કાબુલ ગણવા માગે છે. તેઓ આ મથક કયાં હતું. તે ખુલ્લું દેખાડી શકતા નથી. પણ વચ્ચેકેરત તે શીશતાંન નકકી થવા પછી ઉરવને કાબુલ ગણવાનું સહેલ થઈ પડ્યું છે. વંદીદાદ આ મથક પુરધાસવાળું એવી ઉપમા આપે છે એટલે કે જે ધરાનીઓએ પોતાનું મથક કીધું હશે તેને ત્યાં તેના

ગાય, દોર માટે પુરતા જથામાં ચારો મળી આવ્યો હતો. હવે આજે કાબુલ શહેર એવા પુર ધાસચારાથી ખાલી નથી. કહે છે કે એ શહેરનું આજનું નામ જથાબંધ ધાસ ઉપરથી પડ્યું છે. કાઈ કહે છે કે અસલમાં નદી ઉપર પુલ બંધાએ એટલું બધું ધાસ મલતું હતું. અથવા ધાસનો પુલ બાંધ્યો હતો. તે ઉપરથીજ તેનું નામ કાહુપુલ યા કાહુધાસ પડ્યું હતું. અને પાછલી રીતે કાબુલ બની ગયું હતું. હવે આ પહોળું, બહોળું અને મોટું શહેર પુર ધાસવાળું હતું. ફારસીમાં ધાસને માટે કાહુ શબ્દ છે. જેને ઉપલા બુલની સાથે મુકીએ તો કાહુબુલ યાને ધાસવાળી બહોળી જગા એવો અર્થ થાય છે. અને વંદીદાદમાં આવેલી ઉરવની સિફત સાથે એ અર્થ યરાયર મલતો આવે છે. એ રીતે ઉરવ તેજ કાબુલ એમ ઠરે છે. બુનદેશ પણ ઉરવ તે કાબુલ હતું એમ કહે છે. યુનાનીઓ કાબુલને કેપિસસા ને નામે ઓળખી ગયા છે. અને તેના વંશવાળાઓને કાપોલૈટી કહે છે. ઉરવ અથવા કાબુલ એક સુંદર ખીણમાં આવેલું છે. જે આજે પણ ઘણી ફલફ, તનદસ્તીવાળી અને કુદરતી દેખાવોથી ભરપુર છે. અને હજારો મીઠા ઝરાવાળી ગણાય છે. આ અને એવીજ ખીણ ખીણો ખેતીવાડીને કામની નથી. તેટલી ધાસચારાથી આપાદ છે.

૯ વંદીદાદનું અવસ્તામો * ખનેનત, ખંદહાર, વેહેરકાંન, ગોરગાન, ઉપલાં નામ. હખાંમની જગ્યાનમાં એટલે પાદશાહ દારાયસ હિસ્તાસ્પીસના યાદગાર લેખોમાં આ પ્રાંતનું નામ મળતું નથી. પણ જે પ્રાંતને શીરદુશી ગોરગાન અને યુનાનીઓ હીકેરનયાને નામે ઓળખી ગયા છે. તે નામો અવસ્તાના એક શહેરના નામ ઉપરથી નીકળ્યાં છે. અને તે ખનેનત નામના અસલી ધરાનીઓના નવમા સરસ મથકનું પાયતખ્ત વેહેરકાન છે. આ ઉપરથી જણાય છે કે હીકેરનયા અથવા ગોરગાંનના આજના પ્રાંતનું અસલી અવસ્તાધ નામ ખનેનત હતું. ખનેનત તે આજનો કંદહાર પ્રાંત હોવો જોઈએ. કંદહાર તેજ ખનેનત છે. આપણે છેક ધરાનવેજથી જોતા આવ્યા છીએ કે ધરાની સંસ્થાનો અત્યાર સુધી એક પછી એક અને એકેકની દક્ષિણે અથવા આબુઆબુ વસતાં ગયાં હતાં. પણ છેલ્લાં ઉરવ યાને કાબુલના સંસ્થાન પછી ખનેનતનું થયું તે જે વેહેરકાન અથવા ગોરગાંનનું હોય તો તે કાબુલની પડોશમાં નહિ પણ મરઘ અને નીસય (નીશાપુર) ની પશ્ચિમે

આવેલાં સંસ્થાનોથી પણ વધારે આથમણે છેક કેરુપીઅન સમુદ્રના દક્ષિણ કાંઠાપર જાય છે. હવે કાબુલથી આટલું બધું દૂર હોય નહિ. કદાચ એમ બન્યું હોય કે અસલ મરવ અને નીસયમાં જે સંસ્થાનો સ્થપાઈ ચુક્યાં હતાં ત્યાંથી કાઠ નવું સંસ્થાન વેહેરકાન તરફ ગયું હોય પણ એ અનુમાનને ટેકા મળતો નથી. હવે આ ખંદહાર પ્રાંતમાંથી આજેથી એક નદી વહે છે. જેનું નામ ઉરગનદાખ છે. આ છેલ્લું નામ વેહેરકાન ઉપરથી નાકજેલું છે ડૉ. હાઉગ સાબીત કરે છે. વેહેરકાન નું ફારસીમાં ગેરગાન થયું આ શબ્દોમાંના પહેલાં ગ નીકળી ગયો અને છેલ્લો દ વધ્યો જેથી ઉરગાનદ થયું. અને એ નામ એક નદીનું હતું. માટે તેની જોડે આલ શબ્દ ઉમેરવાથી ઉગરનદાખ બન્યું. આ દલીલોને આધારે આપણેથી બનેનતને ખંદહાર ગણશું. ઉપલી નદી ઉપર ઉરગનદાખ વએકેરત શીશતાંન વાળી મોટી નદી હીરમંદની એક શાખા છે. અને તેના જેવુંજ ફળદ્રુપ છે. ખંદહારના પ્રાંત એટલા માટે રસાળ છે. પણ તે બીઆંબાંનથી ઘેરાએલો છે. યુનાનીઓ અને રૂમીઓ ખંદહારને ઓતોરસ્યાના અથવા દર્રાને નામે ઓળખી ગયા છે. બલખથી દક્ષિણ જતાં અને ધરાનથી હિંદુસ્તાન આવતાં ખંદહાર માર્ગ માં આવે છે. માટે એ શહેર આજેથી કેટલીક અગત્ય ધરાવે છે. એક કહેવત છે કે જેના હાથમાં હોય કાબુલ અને ખંદહાર તેના હાથમાં હોય ધરાન વળી જેના હાથમાં હોય કાબુલ અને ખંદહાર તેના હાથમાં હોય હિંદુસ્તાન વળી જેના હાથમાં હોય કાબુલ અને કંદહાર તેના હાથમાં હોય રૂમીઓ. અસલ આપણા ધરાની રાજ વખતે એવું કહેવાય છે કે હેરાત અને કંદહાર કિસ્તાની કુચી અને તાળુ. સુનાતું હતું. અને કુચી રૂપાની હતી.

૧૦ વંદીદાનું દશમું અવસ્થામાં * હરખતી અથવા હરઉવતીશ અથવા સરસ્વતી ધરાનીઓનું આ દશમું મથક તે આજનું કયું શહેર અથવા પ્રાંત તે નક્કી કરવું કઠણ છે સંસ્કૃત સરસ્વતી છે પણ સરસ્વતી તો એક નદી છે માટે હરખતી પણ એક નદી અથવા નદીથી થએલો ફળદ્રુપ થતો મુલક હોય તો તે ક્યાં હતો તે મુકરર કરવું કઠણ છે હખાંમની જ્યાનમાં એ નામને મળતો હર ઉવતીશ નામનો મુલક જાહેર છે જે પાદશાહ દારાયસે જીત્યો હતો યુનાનીઓ જેને આરાકોશીઆને નામે ઓળખી ગયા છે તેજ આ હરખતી હતો જે તેમ

હોય તો એ પ્રાંત હિંદુસ્તાનની આઘમણી લગોલગ આવેલો હતો. અસહના પારથયન અથવા અશકાની લોકો એ પ્રાંતના રહેવાશીઓને ગોરા હિંદુ કહેતા હતા કેમકે તેમની ચામડીનો રંગ ખીખ હિંદુઓ કરતાં સફેદ હતો. ઉત્તરેખંદહાર, દક્ષિણે પીશીન, પૂર્વે હિંદુસ્તાન અને પશ્ચિમે સીસ્તાન સરદો વચ્ચેનો આ મુલક હતો આ ઉપરથી જણાય છે કે તે છેલ્લાં ધરાની સંસ્થાન ખનેનતા(ખંદહાર)ની લગોલગનો મુલક હતો તેમાંથી એક નદી વહે છે તેનું આજનું નામ જુદું છે અગર જે હરખધતી(સરસ્વતી)નદી એજ હોય તો આપણે અજબ યમજુ નહિ મોટી હીરમંદ નદીની તે શાખા છે અને તે ખોજેહ અમમાના પર્વતોની હારની નીચેથી વહે છે પીશીન શહેર પણ એજ નદી ઉપર આવેલું છે હરખધતી ખાતેના ધરાનીઓમાં પાછળથી પોતાની લાશને અવલ મજલ પહોંચાડવાના અસહી રિવાજને બદલે દાટવાનો રિવાજ દાખલ થયો હશે કેમકે વંદીદાદમાં તેનો ઇસારો મળે છે(પરગડ ૧લી ફકરો ૧૩)જેમ વંદીદાદમાં હરખધતીને સોહામણી કહી છે તેમ વેદમાં સરસ્વતીને પણ અજકતી કહી છે આ હરખધતી તેજ સરસ્વતી છે, એમ જણાય છે. કેમકે તે હિંદુસ્તાનમાં દાખલ થએલા જરમા આર્યોની ગંગા જેવીજ પવિત્ર નદી હતી ખીજું હિંદુ આર્યની એક સરહદ હતી ત્યાં હિંદુ મથક કરી રહ્યા હતા આ સધળું વર્ણન ડોસન ગિદવાન આપે છે અને તે જણાવે છે કે હીન હિંદુ મથક હતું અને ત્યાંના લોકોમાં લાસને દાટવાનું વંદીદાદમાં જે ફરીઆદ છે તે આ પંજાબમાં દાખલ થયા આગમજ સરસ્વતી ખાતે મથક કરી પડેલા ખાલણ લોકોએ દાખલ કરી હતી અહીંથી ધરાનીઓ અને હિંદુઓ વચ્ચે ધર્મ સંબંધી ઝગડાની આગ સળગતી ચાલેલી જણાય છે.

આગળથી થતો આવેલો થોડો થોડો મતભેદ આ ઠેકાણે ઘણો વધી ગયો હતો. આમ હોવાને સજબે લાશને દાટવાનું ના ફરમાન વંદીદાદમાં જણાવેલું છે.

૧૧ મુ ÷ ૧૧ વંદીદાદનું અવસ્તામો એતુમંત યાને હીરમંદ વંદીદાદનું મથક હતું. વિદ્વાનો એકમત થાય છે કે આ જગા હરખધતીની પશ્ચિમે આવેલી હતી. પહેલવી શરેહ કરનારાઓએ હુએતુમંતને ઇતોમદ લખે છે. અને યુનાનીઓ ઇતિમાંદર નામે જે નદી ઓલખી ગયા છે. તે હીરમંદજ હરે છે. હીરમંદ નદી ઝોરાહ નામે સરોવરમાં ખાલી થાય

છે જે વગી હામુનને નામે પણ ઓળખાય છે. પહેલવીવાળાઓ એને ઝરેહ કાંથુ યાને કાંથુનો દરીઓ ગણી ગયા છે. જે ઉપરથી આ ઝરેહને નામે પણ ઓળખાય છે. હરખમ્તી અને વએકેરેતની વચ્ચે આ હએતુમંતનો પ્રાંત વંદીદાદ પ્રમાણે આવેલો હતો. આજે ખી ઉગમણ ધરાનના પ્રાંતમાં સર્વથી ફળદ્રુપ અને સર્વથી અગત્યનો આ જલ્લો ગણાય છે.

૧૨ મું શહેર ૧૨ વંદીદાદનું અવસ્તાનું + રગ અથવા રએ ધરાની વડવાઓનું જે સંસ્થાન વંદીદાદમાં ખારમું ગણાયું છે. તે રગ અથવા રએ છે. અવસ્તામાં અસલ મીડયા દેશમાં રગ નામનું શહેર હતું. જેને યુનાનીઓ રગીશ નામે ઓળખી ગયા છે. તથા શીરદુશીએ રએનું નામ આપ્યું છે. આ સંસ્થાનનો એક પછી એક નજદીકની જગામાં વસેલાં ગણીએ તો તે રગ નામની જગા હએતુમત અથવા હરખમ્તીની પડોશમાં જ હોય. કેમકે ૧૧ મું સંસ્થાન હએતુમત પછી ૧૨ મું રગ એટલું દુર પશ્ચિમે આવેલું તે મનાય એમ નથી. અવસ્તા વાણીને આધારે અને યુનાની તથા ખીજ લખનારાનો ટેકો લઈને નક્કી કરસું કે રગનું સંસ્થાન છેક આથમણે કેરુપીઅન સમુદ્રના દક્ષિણ કાંઠાપર હતું. અને તેને વસાવનાર હએતુમતથી નહિ પણ નજદીકના સંસ્થાનવાળાઓએ વસાવેલું જણાય છે. રગની ઇશાન ખુણે નીશયનું અને અગ્નિ ખુણે એક તરફ હરોયુ તથા ખીજ તરફ વએકેરેત જણાય છે. અવસ્તામાં આ મથક જળખળ પ્રખ્યાત થયું છે. વંદીદાદમાં તેને ત્રણ તાએફાવાળું કહ્યું છે. કેટલાક લોકો તેને ૩ ગામડાં અથવા કરુઆવાળા કહે છે. એ રએમો અઝરત જરતોશતનો જનમ થયો તે શહેર હતું અને ત્યાંના રહેવાશીઓને તેણે ત્રણ ટોળાંમાં વહેચ્યાં હતાં જેમકે ધર્મગુર, સિપાઇઓ, અને ધંધાદારીઓ પણ આ ત્રણ ટોળાં વિષે ખાતરી પૂર્વક જણાતી નથી. જરતોસ્તે પોતાનો મઝહબ ફેલાવે તે આગમજ રગ અથવા રએ હયાત હતું. જરતોસ્ત સામે લડનારાઓ રએના રહેવાશીઓ હતા. અને પાદશાહ ગુસ્તાસ્પે જરતોસ્તી. મજહબ અખત્યાર કર્યા પછીજ રએમાં એ ધર્મ ફેલાયો હતો. અમને લાગે છે કે રએમાં ત્રણ ટોળાંવાળાં તાએફા જઇ વસ્યા હશે. તે ઉપરથી વંદીદાદમાં ૩ ટોળાં અથવા ૩ ગામડાંવાળું રએ કહેલું છે. રએ શહેરનો દરજ્જો ઘણો મોટો છે. જ્યાં જરતોસ્ત પેગમ્બરની ગાદી સાચવનારા વસતા હતા. જેઓ જેમ દીનના ચલાવનારા તેમજ રાજ્યના ખી ચલાવનારાજ હતા.

ખેખીસોનની ફતેહ જે જરતોશત નામના ધણીએ કરેલી આજે જાહેર થઈ છે. તે આ રએના જરતોસ્તી સંસ્થાન ખાતેનોજ જરતોશતો તેમો હોય. જરતોશતો તેમો યાને જયનશીન ગુરૂઓ છેક સાસાની તબકકાના છેલ્લા પાદશાહ યઝ્દજરડ શહેરીઆરના અમલ સુધી રએમાં રાજપાટ અને દીનને લગતી હકુમત ચલાવતા હતા. એમ યાકુત નામે એક આરખ લખી ગયો છે. તેનાજ જણાવ્યા મુજબ દંખાવંદ નામનો રએ પ્રાંતમાં એક કિલ્લો છે. જે બહુ પુરાણો અને મજબુત છે. ૩૦૦૦ કરતાં વધુ વરસનો તોપણ તે હજી હયાત છે. જરતોસ્તી મઝહબનો વડો ગુરૂ મસમોગાન થઈ ગયો તેનો એ કિલ્લો હતો. યુનાની લખનારાઓ મુજબ રધીયાના નામના પ્રાંતમાં રઘ મોટું શહેર હતું. અને તેના નામ ઉપરથી આખા પ્રાંતને તેજ નામ મળ્યું હતું. મેદયુકસ નીકેટરના હાથમાં એ શહેર ગયા પછી તેણે તેના પોતાના વખતના નામ ઉપરથી યુરોપસ નામ આપ્યું હતું. આજના તહેરાન શહેરની માત્ર એક બે મૈત્ર દક્ષિણે આ પુરાતન શહેરનાં ખંડીઓ પડેલાં છે.

૧૩ વંદીદાદનું અવસ્તાનું + શહેર ચખર (ચરખ, ચેહરમ) નામથી જાણીતું છે. વંદીદાદનું આ ૧૩મું શહેર છે. જે આજે ખોરાસાનમાં આવેલી દંધએક ચખર નામની જગા સાથે મળતું આવતું હોવાથી ડૉ. હાઉગ તેમજ ખીજઓ એજ જગાને ગોઠવે છે પણ શીરદુશી જે શહેરને ચેહરમ અથવા જે હરમના નામથી ઓળખાવી ગયો છે. આ ઉપરથી ફક્ત એટલું જણાય છે કે અસલ મથક ચરખના લોકો પ્રથમ ઘણા બહાદુર અશો હતા. પણ પાછળથી તેઓ લાસને આતશમાં બાળવા લાગ્યા હતા. આ બાળવા ઉપરથી જણાય છે કે તે પાછળથી ખીજ તાએફાવાળા હોવા જોઈએ.

૧૪) વંદીદાદનું અવસ્તાનું શહેર + વરેન અથવા ધીલાન આ ૧૪ મું સરસ મથક વંદીદાદમાં ચાર ખુલાવાળું એવે નામે ઓળખ્યું છે. એક મહમદીઆન આ શહેરને વરામીનને નામે ઓળખાવે છે. કે તેમાં બાંધેલો એક પુરાણો કિલ્લો આજે બી બચેલો છે. જેને ચાર ખુલા છે. આ રીતે અવસ્તાના લખાણ સાથે મળતું આવે છે. વળી એજ પ્રાંત સાથે

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧ ફકરો ૧૭

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧ લી ફકરો ૧૮

વંદીદાદ મુજબ પાદશાહ ફરેદુનનો સંબંધ બતાવે છે. એ પાદશાહ પોતાના ખેટા ઇસ્ખને થકી આ શહેર બાંધ્યું હતું. ખીજા લખનારાઓએ શહેર વિશે ઘણો મતફેર આપે છે. પણ આ સઘળા મતફેરનો ફક્તો ખુદ અવસ્તા વાણીજ ઉપરથી આવી જાય છે. વંદીદાદ મુજબ વરેનમાં જોહાડને મારનાર ફરેદુન પેદા થયો હતો. શાહનામા પ્રમાણે ફરેદુન આ શત્રુને એલ્પ્યુર્ઝ પર્વતને લગતાં દેમાવંદ કોહનામે ફુગર ઉપર કંદ કીધો હતો. આ ઉપરથી ઠેર છે કે વરેનમાંજ અથવા તેની લગભગ પડોશમાંજ વલગર પર્વત અથવા દેમાવંદ કોહવાળી ટોચ હોવી જોઈએ. વરેનમાં ધુરા લોક વસતા હતા. જેમનો સરદાર જોહાડ હતો. તેને મારવા ને ફરેદુને વરેનમાંજ જન્મ લીધો હતો. ઉપર જે ધુરા લોકો વરેનમાં હતા. તેઓના જેવાજ આસપાસ ધુગ લોક વસતા હતા. તેને અવસ્તામાં માજનય જેને માજનય નામ દેવ નામથી આપણે જાણીએ છીએ.

માજનય તે માજનદરાંન છે. એ માજનદરાંનની પડોશમાં દેમાવંદ કોહ હતોજ આ બે નીશાનીઓ મળવાથી ડૉ. હાઉગે સંતોષકારક અટકગ કરી કે વરેન તે આજનો ધીલાન પ્રાંત છે. આ વાત જાણવા જોગ છે કે ફાઇલોસોફીને કાયદે વરેન અને ધીલાન એકજ છે. જેમકે વ, ગ, ર અને લ એક ખીજા સાથે ફેરબદલ થાય છે. તેમ વરેનનું ધીલાન થઇ ગયું છે. હવે માજનદરાંનના લોકોને બદલ આલના જણાવ્યા છે. તે આજની વર્તણૂકથી પણ ખરું પડે છે. ડૉ. ગ્રેગર કહે તે મુજબ તેઓ બહુ જનુની અને પહાડી લોકો હતા. અને ધીલાનના ફળદ્રુપ મુલકોમાં ફરીદામ ગયા હતા. ધીલાનના દેવો ફરેદુનના જમાનામાં અને માજનદરાંનના દેવો કેકાઉશના વખતમાં જાણીતા થયા હતા. માજનદરાંનના મુલકો તરફ ઇરાનીઓએ મથક કીધેલું જણાતું નથી.

૧૫ વંદીદાદનું ૧૫ મું મથક અવસ્તાનું * હુપત હિંદુ સીંધવ વંદીદાદનું ૧૫ મું સરસ મથક આ નામ ધરાવે છે. જેને માટે લખ્યું છે કે તેની હદ અથવા વિસ્તાર પૂર્વથી પશ્ચિમ હિંદુસ્તાન સુધીનો છે. હવે આ હુપત હિંદુ તે આજના પંજાબ દેશને ગણવામાં આવે છે. પણ પંજાબમાં તો પાંચજ નદીઓ છે. અને હુપતહિંદુ સંસ્કૃત મુજબ સપ્તસિંધવમાં તો સાત નદીઓ છે. તેમજ વંદીદાદ મુજબ હુપત હિંદુ તે હિંદુસ્તાનનો ઉગમણથી આશમણ સુધીનો મુલક છે. પંજાબવાળી પાંચ નદીઓ ઉપરાંત ગંગા અને જમના નદીઓ સાથે લેતાં ઉગમણ

બંગાળથી આથમણે પંજાબ સુધી મુલકને વંદીદાદે નામ આપ્યું હોય. સપતસિંધવનો અર્થ સાત નદીઓનો થાય છે. વેદમાં એ નામ વારે ધણીએ વાપર્યું છે. વેદમાં આ સાત નદીઓનાં જે નામો આપ્યાં છે તેમાં આપણને ટેકો મળે છે.

ૐ. ઐસન કહે છે કે આ સાતે નદીઓ નીચે મુજબ હતી.

યુનાનીઓ.

આજે વપરાતાં નામો.

૧ ગંગા	ગેનજીસ	ગંગા
૨ યમુના	જમોનીસ	જમના
૩ સરસ્વતી	(હરખપતી) આરાચોટસ ...	લોરા
૪ શુતુદ્રિ	હિમૈદુરસ	સતલજ
૫ પરપણી
૬ મરદ	વર્ધા (ધરાવતી) હૈદારવટીશ ...	રાવી
૭ આરજકીયા (વીપાસા) હૈદારસીસ	ખ્યાસ

હવે પ્રો. વિલ્સન પરપણી તે ધરાવતી તે આજની રાવી અને યુનાનીઓની હૈદારવટીસ છે. પણ ઉપર જણાવેલી વીગત મુજબ મરદ વરધા તે ધરાવતી છે. કેમકે તેને અસીકની યુનાની એક સેનીશ ચંદ્રભાગા અથવા આજની ચીનાબ અને વિતસ્તા યુનાની હૈદારસીપસ આજની જલમ સાથે મળતી કહી છે. તેમજ મહાભારતમાં અને વળી પુરાણોમાં આ સાતે નદીઓનાં નામો હેરફેર છે. પણ ત્યાં ગંગાનું નામ સિંધુ જોડે સઘળે આવે છે. આ ઉપરથી એમ લાગે છે કે હપતહિંદુ તે માત્ર પંજાબની પાંચ નદિ પણ પંજાબથી બંગાલ સુધીના મુલકની સાત નદીઓ છે. પંજાબમાં અસલ નીચલી સાત નદીઓ હતી ૧ સિંધુ, ૨ વિતસ્તા, ૩ અસીકની, ૪ પરપણી, ૫ વિપાસા, ૬ શુતુદ્રી અને ૭ મી કુલા (સિંધુ સાથે) અને ૬ઠ્ઠી શુતુદ્રી (વિપાસા સાથે) જોડાઈ ગયાથી ખાપ્રીની પાંચ રહી ગઈ છે. અને તેઓ આજે સતલજ, બિયા, રાવી, ચીનાબ અને જલમને નામે ઓળખાય છે. પંજાબની નદીઓમા સર્વથી મોટી સિંધુ છે. ઉપલી વધારે કહેવાની મતલબ એ કે વંદીદાદ મુજબ હપતહિંદુનો મુલક પંજાબનોજ નહિ પણ આખો પ્રદેશ સમાએલો છે. આ બહોળો પ્રદેશ હિંદુ આર્યોના વડવાઓએ વશ કર્યો હતો. હપતહિંદુનું મથક બીજાં સર્વે કરતાં મોટું હતું. અને ત્યાં જે કાફલો ગંગા તે હરખપતીના ૧૦ મા મથક ખાતેથી ગએલો હોવો જોઈએ. કેમ જે

એની પડોશમાંજ છે. વળી હુરખર્તીનું નામ પણ વેદમાં સરસ્વતી દાખલ આવેલું છે. જ્યાં શાસને ભુમિદાહ કરવા માંડી હતી.

૧૬ વંદીદાદનું ૧૬ મું અવસ્તાનું + શહેર રંગા અથવા રસા અસલી ધરાનીઓનું વંદીદાદ મુજબ રંગા અથવા રસા સર્વેથી છેલ્લું સરસ સંસ્થાન રંગા નદીનું જણાય છે. આ જગ્યા ક્યાં આવેલી છે. એ બાબે વિદ્વાનોનો જખરો મતફેર છે. એક વિદ્વાન આ નદીને સિંધુ તો બીજો સીંહુ તો ત્રીજો રૂશીયા દેશની ઉપર જાય છે. ઉપલી ધણી તરેહની બીનાને પડતી મુકીને આપણે છેવટ ઉપર જોઈએ. આપણા વંદીદાદવાળું ૧૬મું મથક તે વેદીકરસા નદી તેજ રંગા છે. માટે રસા નદીવાળા મુલકની શોધ થવી જોઈએ. હારમેસ્ટ તેને કલ્પિત ધારે છે પણ વીનડીશમાન નામનો વિદ્વાન રંગાને સિંધુ નદી ગણે છે. પણ વેદમાંના જે શ્લોકની આગળ નોંધ કરી તેમ સિંધુને યાદ કીધી છે. કે સાતે નદીમાંની આ નદી સર્વેથી ઝડપવાળી છે. આ ઉપરથી ખુલ્લું જણાય છે કે રસા તે કંઈ સિંધુ નથી. પણ રંગાની જગા હુપતહિનદુનિ નજદીકમાંજ હોવી જોઈએ. ફાઈલોલોજીને કાયદે વંદીદાદની રંગા તેજ વેદીક રસા છે. માટે રસા ક્યાં છે તેનીજ શોધ થવી જોઈએ. અને રસાની શોધ હિંદુસ્તાનમાં હુપતહિનદુ તરફ કરવી જોઈએ. ડૉ. વીનડીશમાન પોતાની અટકમાં વધાર વાજળી ઠરે છે. તેના જણાવવા મુજબ સિંધુને રસા ગણવા માગે છે. પણ એવું જણાય છે કે રસા એક મોટી નદીની નાની શાખા છે. અને તે નદી સિંધુજ છે. વળી લોસન એવું નક્કી કરવા માંગે છે કે સિંધુના ઉગમણ તરફના ફાંટાઓમાંનો એક આ રસા નદી છે. તે એવું સાબીત કરવા માંગે છે કે + ઋગ્વેદના છેલા ગંગા અને જમના જેવી પાછળ થી નદીઓનાં નામો આવે છે અને તેઓ કરતાં વધારે વાર સરસ્વતી નદીનું નામ આવે છે. તથા સરસ્વતી નદીને ગંગાના જેવીજ પવિત્ર ગણી છે. માટે ઋગ્વેદનો મોટો ભાગ રચાએલો હશે. અગરજો ગંગાને જમનાને તીરે જઈ વસ્યા પછી ઋગ્વેદ બન્યો હોત તો તેમાં સરસ્વતી ને સિંધુને બદલે તે નદીઓનાં નામ વારેવાર સ્તુતિ પામતે ધણા ધણા મત ફેર પાછી આપણું ૧૬મું છેલ્લું મથક રંગા નદીના કાંઠાપર હતું

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧લી ફકરો ૨૦

+ તારીખે શાહ ધરાંન

જે નદીના હપત હિંદુના ૧૫માં સંસ્થાનથી દુર હોવી નહિ જોઈએ માટે રંગા નામનું વંદીદાદનું ૧૬મું શહેર સિંધુની એક શાખા ઉપર હોય એમ જણાય છે. આ વિષે ઋગ્વેદમાંથી મળે છે. તે ઉપરથી પાંચ બની ઉગમણે રંગાનું ૧૬મું મથક થયું હતું જે પછી હિંદુઓ આગળ ક્યાં ક્યાં વધ્યા તે વંદીદાદમાં નથી. પણ અથરવેદ અને શતપથ બ્રાહ્મણોમાં આ નીપજઓ લખાઈ છે જે સાથે આ ટેકાણે આપણે કામ નથી. કેમકે ઇરાન વેજનાં સંસ્થાનો હપત હિંદુ અને રંગા આ સોલ શહેરો પછી બી આગલ વધેલા છે કેમકે આપણને બીજા અવસ્તાઓ થી જણાય છે

અવસ્તા જમાનાની ભૂમિ, પહાડ અને દરીઆઓ.

આપણા પાક અવસ્તામાં અસલી પેશદાદ અને ક્યાંની પાદશાહત વેળા કેટલાંએક શહેરો, નદીઓ, દરીઆઓ, સરોવરો, પહાડો અને મેદાનોના નામો આવે છે. અને તેઓમાંના કોઈ કોઈના તો હુંક વર્ણન પણ મળે છે. એ બાબે થોડો ખુલાસો ઉપયોગી જણાશે.

ઈરાન દેશને લગતાં સંસ્થાનોની તેમજ અવસ્તા વાણીના જમાનામાં જણાયલા ઈરાન દેશની ભૂમિ જાત જાતના ફેરફારથી ભરપૂર જણાય છે. તે રસાળ હતી તેમજ ઉજડ અને રેતાળ હતી. તે પહાડી અને લીંડોતરી વાળી હતી. તેમાં વિશાળ નદીઓ ન હતી. તોપણ નાની નદીઓ નાળાં ઓ, સરોવરોથી તે ખાલી ન હતી. વળી તેની આસપાસ દરીઆ આવી રહેલા હતા.

હવે ઈરાનવેજ અને તેની જોડેના અવસ્તાના ૧૬, મુક્કો ઉપરાંત અવસ્તામાંથી બીજા ઘણાંએક નવા મુક્કોનાં નામ મળે છે. એ સઘળાંને આપણે ઈરાન અથવા ઈરાનવેજ નામ આપીએ તો એ આખા દેશમાં તુરાન, સૈરીમ, સાઈની અને દાઈની ભાગો આવેલા છે.

આ બિપલા ૪ મુલકોને અવસ્તામાં યાને ફરવરદીનયસ્ત ૧૧ કરદા ૩૧ માં નાચે પ્રમાણે કહેલું છે. અવસ્તાતુવેરીઅનામ દખીઓનામ નરામ નારીની ફરવપીને આરાધીએ છીએ. સૈરીમનામ નરામ નારીની ફરવપીને આરાધીએ છીએ. સાઈનીનામ નરામ નારીની ફરવપીને આરાધીએ છીએ. દાઈીનામ નરામ નારીની ફરવપીને આરાધીએ છીએ. વળી તુરાનને અવસ્તા મુજબ તુઈરય નામથી ઓળખીએ છીએ, ભત્રાં અને ભુડાં વચ્ચે જેટલો અંતર છે; તેટલો ઈરાન અને તુરાન વચ્ચે આજે હજારો વરસથી ચાલી આવેલો છે. આજે તુરાન છે અને તુરાનીઓ પણ છે. તેને ફશીઆ અને ફશીઅનો નામથી ઓળખીએ

છીએ. ધરાનની તવારીખ વાંચીશું તો તેમાં ધરાનનો મહાભારત શત્રુ હોય તો તે તુરાન અને રૂશીયા છે. ત્યાંના રહેવાશીઓ મૂળ જંગલી અને લુટારા હતા. તેઓના પર જ્યારે ભુખમરો પડે ત્યારે તેઓ હજારો અને લાખોની સંખ્યામાં દક્ષિણના ક્ષેત્રોમાં ઉતરી પડતા હતા. તેમના એવા દરોડાથી ધરાને પેશદાદ, ક્યાંતી, મીદ, હાખાંમની, આશકાની અને સાસાંની જમાનાઓમાં તેમજ મહમદીઆનના જમાનામાં ઘણું ખમ્બું છે. સૈરીમનો મુલક તે કેસ્પીઅન સમુદ્રની આથમણ દિશા અને પોલાડ દેશની ઉગમણ દિશા વચ્ચે બહોળો મુલક ગણાયો છે. પણ અવસ્તા જમાનાનું સૈરીમ તેનો સામેશયાજ હોય તો તે માત્ર કેસ્પીઅન અને કાળા સમુદ્રની વચ્ચેનો મુલક હોવો જોઈએ. કેમકે છેક યુરોપ સુધી અવસ્તાવાળાઓની નજર ગયેલી લાગતી નથી.

શાહનીનો મુલક ખરાબર ચોકસ હરતો નથી પણ દંતકથાને આધારે આ મુલક ધરાન અને તુરાનની પડોશમાંજ હતો. અને તે પેશદાદ પાદશાહોનાં તાબામાંજ હતો. કેમકે શાહનામા મુજબ ફરેદુન પાદશાહે પોતાના ત્રણ ભેટાઓને આ ત્રણે મુલક વહેંચી આપ્યા હતા.

દાહીનામ ઘણું મજબુત જણાય છે. છેક અવસ્તા વાણીના જમાના થી આજસુધી હજારો વરસો ગુજરવા છતાં એ નામ બદલાયુ નથી. જૂહુન નદીની બહુ દક્ષિણે કેસ્પીઅન સમુદ્રના અગ્નિ ખુણે આ મુલકને મુકી શકાશે અવસ્તાના જમાનામાં પણ અહીં સકીથ જાતના કોઇ તુરાની ટોળાંઓ વસતાં હતાં.

વળી અવસ્તામાં પએસનંગ અને હુવારેજેમ નામની જગાઓની નોંધ મળે છે. જેઓ આજની પીશીનની ખીણવાળો અને ખીજો ખોરાસીમયા ખોરાસાનનો ઉત્તરે આવેલો ખવારેજમનો મુલક છે. આઘશકન અને પોઉરૂત નામની જગાઓ મળે છે. પોઉરૂત એક પહાડ કે પહાડી જગા હોય એમ લાગે છે. વળી કંગદેશ નામની જગાઓનો ઇશારો મળે છે. કંગદેશમાં પેસુતને પોતાના ૬૫૦ ચેલાઓ સાથે હયાત છે. એમ ઇતિહાસ જણાવે છે. અવસ્તામાં કંગદેશને બનવી કહે છે. તે પુરાતન બેબીલોન છે. અને કંગદેશ એક પહાડી કિલ્લો જણાય છે. અને શીયાવસ પાદશાહે બાંધેલો જણાય છે, એક ખીજ જગા કિવથરતદુહત નામની છે, જેનો અર્થ ખરાબ જંગલ કહેવામાં આવે છે. ખીજ વિદ્વાનો એને સફેદ જંગલ કહે છે. તેને ખરેખર હયાત જંગલ ગણે છે. ગુસ્તારપ અને અરજારપ વચ્ચે

લગાઇ થઇ હતી તે એજ જંગલ હતું. અવસ્તા જમાનાના સમુદ્રોનાં નામ મળે છે. અવસ્તામાં વોડિફ્રકષ એને પહેલવીમાં ધૂરાંહકંત તે આજનો કેશ્પીઅન સમુદ્ર છે. અવસ્તામાં પુથતિક એને પહેલવીમાં પુહાતીક તે હાલનો એરલ છે. અવસ્તામાં કાંસુ એને પહેલવીમાં ક્યાંસીહ તે ઝરેહ અથવા હામુન છે, છેલ્લો કાંસુ તે કાંઇ દરીએ નહિ પણ એક સરોવર છે. અવસ્તા ઉપરથી બીજાં સરોવરોનાં નામ નીચે મુજબ મળે છે.

૧ ચએચસ્ત તે આજનું ઉરમીઓ. ૨ ફરજદાનવ તે આજનું શીશતાન ૩ હુસરપ ચએચસ્તથી ૧૫૦ મૈલ દુર છે. ૪ વંગજદાઓ એની જગા મુકરર થઇ નથી. ઉપલા સરોવરો પછી ૪ નદીઓ નીચે મુજબ છે.

૧ ÷ અરે દુધશુર અનાઇતી તે આજની જીહુન અથવા ઓકસસ ગણાય છે અનદેશ મુજબ એની લંબાઇ ૧૬૮૦ માઇલની જણાય છે.

૨ રંગા વેદની રસા એ પંજબની પૂર્વે સિંધુ નદીના ઊગમણ ફાંટા ઓની ગણાય છે.

૩ વિતંગુ દાઇતી તે ક્યાં હતી તે ઓકસ નથી.

૪ વેહ દાઇતી ઇરાન વેજની મોટી નદી જીહુન અથવા તેની એક રસીલી શાખા જરફશાન છે. * જીન દેહરોહ નદી ઇસ્ફહાન શહેરમાં છે આ નદીને અવસ્તામાં યાદ કીધી છે જ્યારે કાવા યાને કાવા નામનો લોહાર જોહાકને પકડવા ગયો ત્યારે જીન દેહરોહ નદી પાર કરીને ફરેદુનને લાવી તખ્ત ઉપર બેસાડયો હતો.

આપણા પાક અવસ્તા વાણીમાં જેટલું પહાડોનું વર્ણન છે તેટલું દેશો, શહેરો, નદીઓ અને સમુદ્રોનું નથી. અવસ્તાના જે ભાગ વિશે બોલીએ છીએ તે રશને યસ્ત અને જમયાદ યસ્ત છે

અવસ્તા—+ યતયિત અહિ રપનવો અપાઉમ ઉપ હરાંમ બેરેજ ઇલીમ પોઉફ્રક્યો ઊર્વએસાંમ બામ્યાંમ યથ્ર નોઇત દ્વાપ નોઇત તેમાઓ નોઇત અઓતોવાતો નોઇત ગરેમો નોઇત અખિતશ પોઉફ્ર મહરકો નોઇત આહિતીશ હએવોદાત નએધ દનમાંન ઉસજસઇતી હરખમયો પ. ઇતિ બરેજયાઓ.

† આવાંયસ્ત.

* જરફેહ અફસાર.

+ રશને સ્ત ચપરદો ૧૬ ફકરો ૨૩

અર્થ— ચલદાટ વાલો અલખુર્જ પાહાડ જેની આસપાસ ધણી સેતારા ગરદેશ કરે છે ત્યાં જે તરફ રાત અંધાર થયો પવન મરમ પવન પુર મરમીવાલી ખીમારી ત્યાં દેવની પેદા કીધેલી ગંદકી હોતી નથી ત્યાં જે અલખુર્જ પાહાડ ઉપર ધુમસ પોહોચતું નથી. એ બધી સિદ્ધત વાળા અલખુર્જ પાહાડ તરફ અગરજો અંચે રસને ઉંચાઇ હોએતો ત્યાંથી હમો તારા નામનું સ્મરણ કરીએ છીએ.

તેમાં જણાવ્યા મુજબ ૨૨૪૪ પહાડો છે તેમાં ધણક પાદશાહોનાં નામ આપ્યાં છે પણ આ જગાએ આપવાની જરૂર નથી. પણ મુખ્ય ધરાની પાદશાઓમાંના થોડાએકની ટુંક વિગત જણાવીશું અવસ્તામાં કહેલા હુરખેરજાંતી તે એલખુર્જ છે તેમાં જણાવ્યા મુજબ એલખુર્જ ધણી ઉંચો ખુલ્લું પહાડ છે આજે તેની ઉંચાઇ ૧૮૦૦ થી ૨૦૦૦ ફરસાંગની મપાયેલી છે કોકેશશ અથવા કોહોકાફની તે ઉંચી ટોચ છે એ સદા બરફથી ઢંકાઈ રહે છે જે રથ ખુનદેન મુજબ મનુષ્ય નામના જે પહાડ ઉપર મીનાચેહુર પાદશાહનો જનમ થયેલો તેનું નામ છે.

વાઘતીગએશ ખુનદેશ મુજબ બાંદજસ આજનો હેરાત વાળો પર્વત એનો મુલક બહુ ફળરૂપ છે રૂશીઅનોને હાથ ગએલો અફઘાન કસમો પંજદહ બાદગીસ પ્રાંતમાં છે.

ઉપધરીસએન યાને અપારસેન પહાડોની એક મોટી હાર છે કે જેમાંથી હેરાતવાળી હુરીહિરમદ મરવવાળી મુરગાબ અને બલખ વાળી હરીઆ દરેજ નદીઓ વહે છે એલખુર્જથી ઉતરતી આ પહાડોની હાર ગણાય છે. હવે અસતવંત આ પહાડ ઉપર પાદશાહ કેખુશરોએ આદર ગોશેસપ નામનો આતશ રોશન કીધો હતો. કેમકે ત્યાં તેણે ખુતપરસ્ત લોકો ઉપર મોટી ફતેહ મેળવી હતી. ચએચસ તેના સરોવરની પડોશમાં અને બહમન દેજનો જે કિલ્લો ઉપલા પાદશાહ કેખુશરોએ જીત્યો હતો. આ પહાડ ત્યાં આવેલો મનાય છે. ઉપલું સરોવર આજર બાઈજીનમાં આવેલું આજનું ઊરમીઆ છે હમહલહા મુશતફી નામે એક મહમદીઆન લખનાર ઊરમીઆનું ખીજું નામ ચેગેસ્ત આપે છે જે ચએચેસ્તેનું હોય એમ ખુલ્લું જણાય છે રએવંત ખુનદેશનો રેવંદ જે ઉપર પાદશાહ ગુસ્તાસપે આદરખુરજન મેહર નામનો આતશ રોશન કીધો હતો પણ તે આગમજ તેણે જરતોસ્તી મઝહબ પોતાના આખા પાદશાહી ખાનદાનમાં કબુલ રાખ્યો હતો. આ પહાડ ખોરાસાનમાં આવેલો છે.

હુકમરય યુનદેશનો હુગાર એલયુર્જની મોટી હારનું આ એક શીખર છે. અરે દુધશર નદી એ પહાડ ઉપરથી વહીને વેરકશદ રીઆને મળતી હતી. એલયુર્જની નીચી ટોચ ઉપરથી ખરફ પીંગળી પ્રથમ હુકમરય ઉપરના એક સરોવરમાં ખાલી થતો. ત્યારે તે સરોવર ભરપુર થઇ તેમાંથી જે નદીઓ વહેતી તેમાંની અરેદુધશર સર્વથી મોટી હતી. યુનદેશના આ વર્ણન ઉપરથી હુકમરય ઉપર ઉરવીશ નામનું સરોવર હતું. તેમાંથી ઉપલી નદી વહેતી હતી એમ લાગે છે. એથી આપણને અરેદુધશર અનાઇતી વિષે આ એક જાણવાન્તેગ વાત અજવાળામાં આવે છે. તે એકે તે એક મોટા પહાડી ધોધનું બાળક યાને દરીઓથી ઉતરતો પહેલો દરજ્જો ધરાવનાર તે અરેદુધશર છે. આ અરેદુધશર અનાઇતી નદીની આપણે બંદગી કરીએ છીએ. એ સર્વથી મોટી અને એલયુર્જના પાણીના ધોધનું બાળક છે. તે દરીઓથી ઉતરતી પંકિતમાં પહેલો છે. આ નદી વિષે આવા યસ્તમાં ઘણું ઘણું જાણવાનું મળે છે. એલયુર્જ ઉપરનું ખરફ તેનું પાણી હુકમરય ઉપર પડી ઉરવીસમાં ઝીલાઇને તેમાંથી અરેદુધશર નીકળતી હતી. યુનદેશ મુજબ આ નદી ૫૦૦૦ માણસપુરની ઉંચાઇએથી વહેતી હતી. તેનો ભેદ એજ કે આ ધોધ એટલો ઉંચો હોવો જોઇએ. વળી આ હુકમરયને પામીર તરફ લઇ જઈ મુકવા માંગે છે. અને આરદરી સાથે ઓકસસને સરખાવે છે એમ જો હોય તો એલયુર્જની હારને પૂર્વ તરફ અતિ ઘણી લંબાવવી પડે, જે સધળા છુટી છુટી હારોને એલયુર્જની હારો ગણીએ તો એ પ્રખ્યાત પહાડની હારનો પાર આવેજ નહિ. હવે દેખાવંદ અવસ્તામાં આ નામ મળતું નથી.

પણ યુનદેશમાં અને પાજંદ આફરીનમાં આ પહાડ જાણીતો છે. આજે તેની ઉંચાઇ ૧૮,૫૦૦ થી ૨૦,૦૦૦ સુધીની ગણાય છે. આ એલયુર્જની એક ઉંચી ટોચ છે. અહિં શીરેદુન જોહાકને કેદ કરીએ હતો. એમ યુનદેશમાં તથા ફરદુશી જણાવી જાય છે. આ ઉપરાંત * અરવંદ, ખનવંત, ઉપદરેન, અરેજુર, વગેરે જાણીતા છે. એઓના નામ સિવાય વધારે જાણવાનું આ પહાડોને લગતી ભૂમીઓ વિષે સહેજ જાણવાનું મળે છે.

અવસ્તા મુજબ તે જમાનામાં જાણીતી ભૂમિને સાત ભાગમાં વહેંચી હતી. ૧ અરજહી, ૨ સવહી, ૩ ફરધકુ, ૪ વીધકુ, ૫ વોઉરખરેસ,

* ખુરશેદની નીચાએજ તથા યજશને

૬ વોઉડ્જરેશત, અને ૭ ખનીરથખામી. જુનદેશ મુજબ આ સાતમે ખનીરથખામી વચ્ચે આવેલો છે. બાકીના તેની આસપાસ ફરતા આવેલા છે. ઉત્તરે વોઉડ્જરેશત અને વોઉડ્જરેશત છે. દક્ષિણે ફરદ્દકુ અને વિદ્ધકુ છે. પશ્ચિમે અરજહી અને પૂર્વે સવહી અવસ્તામાં આ વિષે જાણવાનું મલે છે. પણ ખનીરથને માટે જણાય છે. કે તે ખંડ ધાસ ચારા, ખોરાકીની વસ્તુઓ અને સુખાકારીથી ભરપૂર છે.

આ સાત ખંડો વિષે અવસ્તા ૧× યતચિત અહી રખનવો અપાઉમ ઉપ કરપવરે યત અરેજહી—અરથ—અગર જે તુ અએ રશનેરાસ્ત અરેજહી નાંમના કેશવર તરફ હોયતો ત્યાંથી હમો તારા નામનુ સમરણુ કરીએ છીએ. ત્યા તુને વખાનીએ છીએ.—અવસ્તા—૨ ÷ યતચિત અહી રખનવો અપાઉમ ઉપ કરપવરે યત સવહી.—અરથ—અગર જે તુ રશનેરાસ્ત સવહી નામના કેશવર તરફ.—અવસ્તા—૩ + યતચિત અહી રખનવો અપાઉમ ઉપ કરપવરે યત ફરદ્ધકુ.—અરથ—અગર જે તુ અએ રશનેરાસ્ત ફરદ્ધકુ નાંમના કેશવર તરફ.—અવસ્તા—૪ † યતચિત અહી રખનવો અપાઉમ ઉપકર પવરે યત વીદ્ધકુ.—અરથ—અગર જેતું અએ રશનેરાસ્ત વીદ્ધકુ નાંમના કેશવર તરફ હોએ.—અવસ્તા—૫ * યતચિત અહે રશનવો અપાઉમ ઉપકર પવરે યત વોઉડ્જ બરેશશતિ અરથ—અગર જે તું અએ રશનેરાસ્ત વોઉડ્જ બરેશશતિ નાંમના કેશવર તરફ હોએ.—અવસ્તા—૬ ÷ યતચિત અહી રખનવો અપાઉમ ઉપકર પવરે યત વોઉડ્જ જરેશતી—અરથ—અગર જેતું અએ રશનેરાસ્ત વોઉડ્જ જરેશતી નાંમના કેશવર તરફ હોએ.—અવસ્તા—૭ † યતચિત અહી રખનવો અપાઉમ ઉપ કરપવરે યત ખનિરથેમ ખામીમ—અરથ—અગર જે તુ અએ રશનેરાસ્ત આએ ચલકતા ખનિરથ નાંમના કેશવર તરફ હોએ તો ત્યાંથી હમો તારા નામનુ સમરણુ કરીએ છીએ ત્યા તુને વખાનીએ છીએ.

- × રશનો યસ્ત કરદો ૨ ફકરો ૯
- ÷ રશને યસ્ત કરદો ૩ ફકરો ૧૦
- + રશને યસ્ત કરદો ૪ ફકરો ૧૧
- † રશને યસ્ત કરદો ૫ ફકરો ૧૨
- * રશને યસ્ત કરદો ૬ ફકરો ૧૩
- ÷ રશને યસ્ત કરદો ૭ ફકરો ૧૪
- † રશને યસ્ત કરદો ૮ ફકરો ૧૫

સગ યાને કુતરો તેની અગત્ય અને વંદીદાદની પરગરડ ૧૩મી વિષે.

આપણા જરથુસ્તી ધર્મમાં કુતરાંને અતીશે માન આપેલું છે. તેમજ બીજી કામવાળાઓ પણ કુતરાંપર અતીશે પ્યાર રાખે છે. અને તેની માણસના જેટલી બરદાસ કરવાની રીત બહાર છે. કુતરાંને ઘણાં અગત્યનાં કામ કરનારા ગણેલા છે. વંદીદાદ મુજબ કુતરાની જાત કેટલી જણાવેલી છે વંઘહાપર, વોહુનજગ, તઉરન, જબુ, વીબુ, સુકુરન, રઉરપી, ધવસપાન, પેસુપાન, પસુશહુરવ, વેશહુરવ, એઘ્રાયશમ. વીગેરે છે. આ જાત આપણા ધર્મ પ્રમાણે છે.

આ સગ યાને કુતરાંને અવસ્તામો દુઝકનાં નામથી બી જણાવેલો છે. હવે આપણે પહેલાં જોઈએ કે કુતરાને શા માટે દાદાર અહુરમજ્દ પેદા કીધા છે. તે વિષે * દાદાર અહુરમજ્દ કહે છે. કે ઓ જરથુસ્ત હું કે જે હોરમજ્દ તેને ગાય દોરના વાડાઓના બચાવને માટે પોતાના વસ્ત્ર યાને કુદરતી ઢાંકણ સાથેનો પોતાનાં જોડાં સાથેનો તિલ્લણ સુંઘવાની ઈંદ્રિયો તેજ દાંતવારો માણસની સાથે દોડનારો કુતરો પેદા કીધો. યાને હાડમંદ દુનીઆમાં હું જે હોરમજ્દ તેને મોટા જોરાવર શરીર ના કુતરાંને પેદા કીધાં. સખ્ય કે જ્યારે તે કુતરો ગાય દોરના વાડાઓને માટે તપાસ રાખનાર હોય.

દાદાર અહુરમજ્દ કહે છે કે ઓ સૌથી પવિત્ર જરતોસ્ત જ્યારે તે કુતરો સાવધ અવાજનો હોય, ત્યારે ચોર અથવા વડ તે મોહલાઓમાંથી પણ અથવા કંઈ માલ મીઠકત લઈ જઈ શકે નહિ. આ ઉપલા એ ફકરા માં કુતરાને પેદા કરવાનું કારણ જણાવે છે. હવે કુતરાની પહેલી જાત અવસ્તામો વંઘહાપર છે. એને માટે ૧૩ મી પરગરડના બીજા ફકરામાં જણાવે છે કે વંઘહાપર એ કુતરો સ્પેનતામીનોની પેદાશ છે તેને સંભાળનાર અને અંગ્રેમીનોની સામે થનાર છે. એજ પરમરડના ૩ જ

ફકરામાં કહે છે કે વંધહાપર પહોળાં માથાં વાળો, કાંટાદાર તે કુતરાને જે મારે તેને મારવાના બદલામાં ૯ પેઠી સુધી મારતું રાખે છે, અને ચીનવતપુત્ર પસાર કર્યો મુશકેલ પડે છે. હવે આ વંધહાપર કુતરો જેની નિશાન પહોળાં માથાંવાળો કાંટાદાર એ કુતરો ઘણું કરીને ઉંચી જાતવાળાં અને મોટા ખાલવાળાં હોવાં જોઈએ. કેમકે આપણે જોઈએ છીએ કે હલાલ નોકરી ભણી છે. તેમ એવાં હલાલ કુતરાં પણ નિમકહલાલ કરનાર છે.

હવે વોહુનજગ આ કુતરાને મારનારને તેનાં રવાન સાથે દોસ્તી નથી. અને મારનાર ગુનેગાર છે. આ વોહુનજગ કુતરો પશુ અને ગોરુપંદોને બચાવનાર છે. આ કુતરાને ભરવાડ લોક પાળે છે. કેમકે ગમે તેટલાં ગોરુપંદો ચરતાં હોય તેને બીજાં જનાવરો નુકસાન કરવા આવે તો આ કુતરો તેનો બચાવ કરશે. આજે પણ ભરવાડ લોકો કુતરાને પાળે છે ત્યારેજ ગોરુપંદોની વૃદ્ધિ કરે છે. આ જાતના કુતરાની શક્તિ એટલી છે કે મોટા ગોરુપંદોનાં ટોળાંની આસપાસ તપાસ રાખશે. તેમાં કાંઈ ચોર લુટારો હોય તો તેની સાંમે થઈ ગોરુપંદોનો બચાવ કરશે. અને ભરવાડનું નીમકહલાલ કરશે.

ત્રીજી જાત તઉરુન તે ઉપલી બે જાતથી ઉતરતી છે. એનીજ સાચના જળુ, વીળુ, સુકુરુન, ઉરૂપી આ સર્વે ભટકતી યાને મહોલ્લા તથા ગામનાં રહેનારાં છે. એઓમાં વંધહાપર તથા વોહુનગજના જેવી શક્તિ નથી. પણ મહોલ્લાની તકાદારી રાખે છે. જે તદન અજાણ્યા પરદેશી જેવાને જોશે કે તે વિરૂધ્ધ થશે. પશુસહુરુવ કુતરો પશુઓની સંભાળ રાખે છે. ને વીશહુરુવ કુતરો મહોલ્લાની તકેદારી રાખે છે. આ કુતરાંઓને સારો સૂતરો જે સર્વે ખોરાક ખાય તેવોજ ખોરાક આપવાને સખત તાકીદ કરેલી છે. તેવાજ કાયદાથી આપણે કુતરાનું બોણું પહેલે કાઢીને તે જરૂર કુતરાને મૂકીએ છીએ. એ ઘણુંજ સારું અને શવાખનુ કામ છે. એ વિષે + વંદીદાદમાં જાણુવા લાયક ખ્યાન છે.

આ કુતરાંની ઓલાદમાં વર સાથે મલે છે એમ વંદીદાદમાં જણાવેલું છે. કુતરો કે કુતરી વરના નર કે માદા બેઉમાંના કોઈપણ સાથે મળવાથી જે કુતરીને પેટે બચ્ચું પેદા થાય છે તે કુતરાંને દરખતોહુનર ના નામથી ઓળખેલો છે. એ કુતરો ઘણોજ વિકાળ અને ક્રોધી હોય છે. હવે કુતરાંની આસીઅત ૮ હોય છે. પહેલી આશ્રવન યાને દસ્તુર

મોખેદના જેવી હોય છે. બીજી રથેશતાર યાને પહેલવાનના જેવી હોય છે. ત્રીજી દેશની વૃદ્ધિ કરનાર ખેડુતના જેવી હોય છે. ચોથી હલકી પદવીના માણસ જેથી હલકી પદવીવાળા એટલે જેનું તેનું ખાધને ગમે ત્યાં મુકામ કરનારા જેવી હોય છે. પાંચમી ચોરના જેવી હોય છે. છઠી ફાડી ખાનારાં ના જેવી હોય છે સાતમી વેસ્યાનાં જેવી હોય છે આઠમી નાનાં બચ્ચાંના જેવી હોય છે.

અવે પહેલી ખાશીયત આશ્રવન દસ્તુર મોખેદ તે એની ચસમ પાખ છે. અને હોશીઆરીથી પાક નજરથી ખરાય શક્તિને ઓળખે છે જે કંઈ માઠો બતાવ બનવાનો હોય એમ તે + કુતરાને ૧૪ દીવસ આગમજથી ખુદરતી આગાધ થાયેય તેથી પહેલલે ૧૪ દીવસ આગમજથી રદવું કરે છે તેથી આપોને આગાધ આપનાર તરીકે મરનારને શગ દેખાડી એ છીએ અને એના નાખથી શુદ્ધી તમામ ખરાય અને શાફ, ખર અને ખોટું પારખશે. અને પોતાના ધણીને તેમજ પોતાના રહેથાંતને પારખશે. આ આઠ ખાશીઓને બીજી રીતે સરખાવે છે. ૧ આશ્રવન તે અંદાજ થી ખોરાક ખાએ ને સંતોષી છે. ૨ રથેશતાર તે શિકારને છૂતનાર અને સરવેની ચોકી કરનાર છે. ૩ વરધી કરનાર તે જગત રહી ચોર નહિ આવવા દેનાર છે ૪ હલકી પદવી વાળો તે રાગ કહાડનાર અને જખમ કરનાર છે ૫ ચોરની માફક અંધાર શોધનારો અને પકાવ્યા વગરનું ખાનારો છે. ૬ ફાડી ખાનારો તે નવશં શોધીને ખાનારો છે. ૭ વેસ્યા જેવો તે અનિતિ માન છે. ૮ બચ્ચાં જેવો એટલે લાડ કરનારો છે.

હવે કુતરાંને મારનાર શખશ તે કેવો અને કેવો દેવ છે તેને માટે * વંદીદાદ જણાવે છે કે પહોળાં માથાવાળા કાંટાદારને મારનારો અંગ્રેમીનો દેવ છે. જઈરીમયંદ યાને જઈરીમયાક નામનો દેવ ગણેલો છે. અને વળી મારનાર શખશને તેના ગુનાના બદલામાં ૧૦૦૦ જાનવરો ને હાંકી કહાડવા અને કોરડાથી મારવાનો હુકમ છે આ શિક્ષા ઉપરથી જણાવ છે કે કુતરાંને મારવું નહિ મારવાથી પાપનું કામ થાય છે. વળી વંદીદાદમાં કુતરાંને મારનારનું રવાન ચીનવત પુલ ઉપર અક્ષાત્રી પામે છે અને ચીનવત પુલની ચોકી કરનાર બે કુતરા પણ તે રવાનની સંગત કરતા નથી હવે ચીનવત પુલ આગળ ધવસપાન

+ યુનદેશ

* વંદીદાદ પરગરડ ૧૩ ફકરો ૫

અને પેસુપાન આ બે કુતરાઓ ચીનવત પુલની હેઠે આવીને ઉભા રહે છે ત્યાં મહેર શરોશ અને રશને યજ્ઞ તેની કરણી તપાસે છે. તેના બદલા પ્રમાણે ચીનવત ઉપર આખો પુલ પસાર થવાનો હુકમ મળે છે એટલે બીજી જીઆંનમાં સદાનો દાખત્ર થાય છે. હવે મેહર શરોશ અને રશને એ ત્રણે શામાટે ચીનવતપુલ આગળ રહે છે તે તપાસો.

+ ગુજરેલું માણસ આ ખાકી દુનીઆમાં બરોબર આલ્યું હતું કે નહિ તેનો તોલ શરોશ કરે છે અને રશને યજ્ઞ તે બરાબર સચાઇ પ્રમાણે આલ્યું હતું કે નહિ અને મેહર આ બેઉ ઇન્સાફી મેહદાતર મેહરબાની કરે છે. એટલે ઇન્સાફતો બરોબર થયો તેમાં મેહરબાની કરવાનું જે બખશવાનું છે તે મેહરના હાથમાં છે એ રીતે મહેર શરોશ અને રસને ચીનવત પુલની હેઠે હાજર રહે છે હવે આ ઇન્સાફમાં કામ સાહેદ કે ગુવા નથી પણ ફક્ત માણસની કરણી છે જે કરણીએ કરેલું છે તેજ કરણી તેને દેખાડે છે. ને તેજ તેની શાક્ષી કે ગુવાહી આપે છે કરણી છે તે શાક્ષી અને ગુવાહી છે.

હવે * પુલ શાને કહે છે તે તપાસો ચોકસ અથવા ભયા સ્થળ ઉપરથી પસાર નહિ થવાતું હોય તેમજ તેની ઉપર આપણે આપણી સાફ કરણીથી તે અથવા ભરેલું સ્થળ પસાર કર્યું હોય એનું નામ પુલ છે હવે એ ચીનવત ઉપર બે કુતરાઓ પોતાની ફરજ બજાવે છે તે કુતરાઓ ૧ ધવશપાન અને ૨ પેસુપાન આ બે કુતરાઓ પુલની પનાહ કરે છે આ વાત અજબ જેવી છે પણ દરેક કામમાં એમ છે કે માણસને આ દુનીઆથી પેલી દુનીઆમાં જવામાં બે કુતરા વચ્ચે આવે છે આ પુલને જુદી જુદી કામ વાળાએ જુદાં જુદાં નામે ઓળખાવેલો છે અંગ્રેજીમાં તેને પોન્ટ કહે છે. હવે કુતરો આપણાં રવાનની પાસગાની કરે છે. રવાન તેના કરણીને હાથક હોય તો તે કુતરોજ પામે છે. વળી વંદીદાદ મુજબ કુતરાનું રવાન તે રસ્તેરાસ્ત છે. એટલે રાસ્તીથી જાણવાવાળો છે. એ વીસે બુનદેશ-મો જનાવેચ કે એને બેહસ્ત છે. અને એની શક્તિ હપતોરંગ શેતારાથી છે. અને એની ચશમ ગની તેજ. અને પાખ છે. તેથી જેમ અશો માણસની ખીજમત કરવી. તેમ એની કરવી. અને એ ૧૪ દાત રાખનાર

+ વંદીદાદ પરગરડ ૧૩ ફકરો ૯

* વંદીદાદ પરગરડ ૧૯

છે. વંઘહાપર અને વોહુનજગ આ બેઉ જોતી ખાશીઅતવાળા શે-
ઠનું ધારણું કામ કરે છે.

હવે આપણે આપણાં દીનઆર્ધનમાં કુતરું વાપરીએ છીએ તે મુખ્ય
બે આગતમાં કુતરું ઘણું અગત્યનું છે.

કુતરામો—નારી નહિ પણ નર છે. એટલે કુતરો વાપરવાને
જણાવેલો છે તેમો ઋશનુંમ અને આપણાં તનમાંથી રવાન બહાર
ગયાથી તેજ વખતે આપણું ખાકી શરીર ઠેકાણે પાડવામાં કુતરાની અ-
ગત્ય છે. આ બે ચીજમાં કુતરા વિના ચાલેજ નહિ આ ફરમાંન આજના
નહિ પણ હજારો વરસના છે. કેમકે વંદીદાદની પરગરડ ૧૩ મી કુતરાંના
ખ્યાનથીજ ભરેલી છે. ઋશનુંમમાં અને મરણની ક્રિયામાં કુતરું કેમ
વાપરવું તેનો ખુલાશો નથી. પણ કુતરાંને મારનારને ચીનવત ઉપરના કુ-
તરાંથી અલાકી, અને કુતરાંનું રવાન તેરસનેરાસ્ત છે. એ બે શે-
હાદતો મળે છે. તે ઉપરથી આપણે બેઉ ચીજમાં કુતરું વાપરીએ છીએ.
આ કુતરાં વિષે વધારે સમજવાને અને સમજાવવાને આજનાં મોટા
એલમવાળાઓનો ખુલાશો થવો જોઈએ.

થોજદાઘ્રેગર ઋશનુંમ લેતાં તેના કાન ઉપર હાથ મૂકી ગાયનો
કલામ નેમરુયા યા આરમે તેશ ઈજાયયા બોલી તે જગ્યાએથી ચ-
ઢતા તપકકા ઉપર જાય છે. ને વળી બીજી વાર તેજરીતે કુતરાંના કાન
ઉપર હાથ મૂકી નેમરુયા યા આરમે તેશ ઈજાયયા એ પ્રમાણે કુ-
તરાના કાનથી ઋશનુંમની ક્રિયા કરે છે. અને એ ઋશનુંમથી થોજદા-
ઘ્રેગરી કરે છે. તેથી કુતરાં વિના ઋશનુંમ લેવાતું નથી. હવે રવાન
યાને મરણ પામેલાં શરીરને તરત કુતરાની ચસમ

પાડવી. અને શગદીદ કરાવશે શગ એટલેશજદો યાને આ મુએલાં
શરીરને શગનો શજદો કરાવીએ છીએ. તેની ચસમ સૈથી પહેલે પારસુ
એવી રીતે ગની વખતે શગ દેખાડવો જરૂરનો છે. પણ શેવતેગેહે સારી
રહેવા પછી પહેલે સગને દેખાડી પછી તેનાં વહાલાં ખેશ કબીલો તેને
નમી શેજદો કરશે. છેવટે દોખમાં આગળ નમસ્કાર કરીએ છીએ. તેમાં
પણ સરવેથી પહેલે શગ શેજદો કરે. તેની ચસમ મરનાર ઉપર પડે
નહિ ત્યાં સુધી તે કુશરાને સમજાવવો પડે છે. પછી છેવટે મરનારને સૂર્ય
દાહ કરીએ છીએ. ત્યારે શગનીતો માણસના કરતા આ કુતરાની તાકીદ
બાબે ધર્મ ક્રિયામાં છે, આ કુતરા વિષે ઘણું મોટો ભેદ સમાએલો છે.
એને વિષે જોઈએ એવું જાણવામાં આવતું નથી. પણ એને માટે એજ

દરશે કે કુતરાંની ચસમ પાક છે. અને દેવ દરજ્જેની ખરાબ શક્તિઓથી એ નિર્દોષ છે. * સગ યાને કુતરો મરનારને દેખાડવાથી તેના પાપ હોયતો તેને શગની હીમતથી એમ તેથી નસુસેદરજ એવી ખરાબ શક્તિને તોડનાર તે કુતરો છે. એની ચસમથી હેરમંદી દુર કરવાની શક્તિ છે. તે કુતરો છે, જે બરશનુમમાં એની જરૂર છે. ત્યારે મરનારના તનને માટેની જરૂર છે. વળી આગલા જમાનામાં એવો રિવાજ હતો કે મરનાર ના તનને અવજન મજન કાઢી જતાં સર્વેથી પહેલે કુતરાને ચલાવવો. એવો આગલા જમાનાના ચત્ર હતો. પુરૂ પાંદરેજગારીની અવજન મંજલે મરનારને પહોંચાડે. હવે છેવટે આપણને સમજવાનું મળે છે કે ગમે તેવો પાંદરેજગાર આશ્રવન; યેઝદાઝેગર અથવા બેહદીન એ સર્વેનાં મરણ વખતે કુતરો સરવેને એક સરખી નજરથી શગ દેખાડે છે. અને તેની પાક ચસમ પાડે છે, તેમજ જેમ એની આંખ આંધીએટની નીશાંન છે તેમા એને બોલવાથી તથા બોલવાથી નાણુસાને અગમ એતી આપનાર છે જે પહેલે પોહારે પુરવ દીશાએ બોલેતો માડી વાત સંભલાવે. જે બીજો પોહારે પુરવ દીશાએ બોલેતો ચોરનો ભો હોએ, ત્રીજો પોહારે દખશીન દીશાએ બોલેતો શારી વાત સંભલાવે, ચોથો પોહારે પશ્ચિમે બોલેતો માથુ હોએ.

જુની તવારીખમાં વીસ્તારપીના જમાનામાં બાબીલન શહેરમાં કુતરાં ઉછેરવાને માટે કેટલાંક ગામે જુદાં પાડેલાં હતાં. સરકારનો મામુન યાને વેરો સરકાર તરફથી નાફ હતો. કેમકે કુતરાં ઉછેરી તેની ઓલાદો વધારવી તેજ તેનો ધંધો હરી આપેલો હતો. એમ હીરોડોટસની તવારીખપરથી જણાય છે.

ઉપર જણાવ્યું તેમ કુતરાની જરૂર જરથુસ્તીઓને છે. તેમ બીજા પર કામવાલાઓ બી કુતરાંને અતિશે ચાહે છે. તેમાં ફ્રાન્સમાં દર હજાર માંજુસે ૭૫ પાલનાર, આર્જેન્ટિના હજારે ૭૩ પાલનાર, ઇંગ્લાંડમાં દર હજારે ૩૮ પાલનાર, સ્વીડન દેશમાં દર હજારે ૧૧ પાલનાર અને અમેરીકા માં ૧૦ લાખથી વધુ કુતરાંની સંખ્યા છે, તેરે જરથુસ્તીઓને કુતરાંની શો ટકા જરૂર છે. કેમજે દરેકને એકના વગર ચાલતુંજ નથી. માટે જે આપણે ખોરાક ખાઈએ તેજ ખોરાક કુતરાને ખવાડવાને વંદીદાદમાં જરૂરનું જણાવેલું છે.

* મીનો ખેરદ.

÷ જાંભારપી.

આપણા અવસ્તા કેમ ના મનદા યાને નીરંગ અને વંદીદાદની પરગરડ ૧૧ મી વિષે.

આપણા જરથુસ્તીઓની વપરાશમાં આવતી વસ્તુઓ અને ચીજો કેમ પાક રાખવી તથા અપવિત્ર વસ્તુઓ યા ચીજો કેમ પાક કરવી એ વિષે આપણને વંદીદાદની ૧૧ મી પરગરડમાં ખુલ્લું સમજાવેલું છે. પહેલાંતો અવસ્તા યાને માથવાણીને સાન વચનેથી ઓળખેલા છે. જે અવસ્તા બાણીએ છીએ તે વચનો છે. વંદીદાદમાં ગાથાને સરવેથી અમૂલ્ય ગણેલાં છે. તેમજ ગાથા અને વંદીદાદ એ બંને વચનોને પાછલા અવસ્તામાં ચોક્કસ ફેરફાર કરી માંહે ગોઠવેલાં છે. એ વિષે ટુંક સાર આપણે નીચે જોઈશું.

+ વંદીદાદમાં જરતોસ્તે અહુરમજ્દને પુછીકે કે હાડમંદ મુલકો ના ઘણાજ વૃદ્ધિ કરનાર મીનો અશો પેદા કરનાર હોરમજ્દ ઘેરને હું કેમ પાક કરું. આતશને, પાણીને, જમીનને, ગાયઢોરને, ઓરવરને, અશો માણસને, અશો બાયડીને, સેતારાને, માંહાતાબને, આદ્રતાબને, ખેહદરોશની ને તથા હોરમજ્દની પેદા કીધેલી અશો તોખમની તમામ વસ્તુઓને હું કેમ પાક કરું ત્યારે હોરમજ્દે કહ્યું કે ઓ જરતોશત પવિત્ર કરવાની બદગી તારે બાણવી જોઈએ. ત્યાર પછી ઘેર, આતશ, પાણી, જમીન, ગાય ઢોર, ઓરવર, અશો માણસ, અશો બાયડી, સેતારા, માંહાતાબ, આદ્રતાબ, ખેહદ રોશની, હોરમજ્દની પેદા કીધેલી અશો તોખમની તમામ વસ્તુઓ પાક થશે. એટલા માટે આ નીચે જણાવેલા અવસ્તાનાં કલામો કે જે ઘણાજ હોરમંદ તથા ઘણાજ તંદુરસ્તી આપનારાં છે. તે તારે બાણવાં જોઈએ. પાંચ હોનવર તારે ગાંધને બાણવાં જોઈએ. એજ પરગરડ ના ૩ જ ફકરામાં કહે છે. યથા અહુવધંરયોઽઆખીઽઅહુનેમ વધરીમ

તનુમપાદતી યથા અહુવધરિયો ૧ કેમના મળદાન્નવતન્નસ્તવ-
ધતીશ અપહે આ અવસ્તા ઉપરથી શરોશ બાજની રચના ગોઠવાએલી
ઠરે છે. કેમનામળદા એ ગાથાજ છે.

વંદીદાદમાંજણાવે છે કે આ ઘેરને હું પાક કરવા માંગુ છું, તો આ
વચનો તુંને ભણુવા જોઇએ અવસ્તા અતમા યથા, બેહુદહો. પકરે મળ-
શતો. આ પદ ગાથા ઓશનવધતીના ત્રીજા હાના છે. એ ઘેર પાક કરવામાં
ભણુવાની જરૂર છે. જો આતશને પાક કરવા માગુ તો અવસ્તા
અથાથવા આથો વેરેજના પચો ઉર્યે પધરી જસા મઠદે અહુરા.
આ ફકરો હપતનયસ્તનો બીજો હા છે. યસ્ન હપતન હાએતી ઘણીજ
જુની ઠરેલી છે, હવે પાણીને હું પાક કરવા માગું છું તો આ વચનો
તું ભણુવા અવસ્તા અપોઅત યજમઠદે મએકધનતીશયા હેબુવધન
તીશયા ફરવજંધહો.

આ અવસ્તા યસ્ત હપતંધહાધતી યાને હપતન યસ્તમાંના ૪થા
હાનાં છે હવે આ જમીનને હું પાક કરવા માગુ છું તો આ વચનો
તુંને ભણુવાં અવસ્તા ઇમાંમ આઅત જાંમ ગેનાંબીશ હથા યજ-
મઠદે આ અવસ્તા.

યસ્ત હપતંધહાધતી યાને હપતન યસ્તના ચોથોજ હા છે.

હવે ગાય ઘેરને હું પાક કરવા માગું છું તો આ વચનો તુંને
ભણુવાં અવસ્તા ગવોધ અદાધશ તાધશ શકય ઓથનાધશ થાધશ
વહીશતાધશ ફરએપયામહી. આ અવસ્તા પણ યસ્ત હપતંધ
હાધતી યાને હપતન યસ્તનો પહેલો હા છે. યસન હપતંગ હાધતી યાને
હપતન યસ્ત ગાથાના જમાનામાંનીજ ઠરે છે. કેમકે વંદીદાદની આ ૧૧
મી ૫૨૩૨૬માં એના અવસ્તા આવેછે. અને યજશનીમાં એને હોનુવધતી
ગાથાના ૭ હા પછી એ યસન હપતંગ હાધતીના ૮ હા દાખલ
કરેલા છે ને પછી ઓશતુ વધતી ગાથા શરૂ કરેલા છે.

હવે ઓરવરને હું પાક કરવા માંગુ છું તો આ વચનો તુંને ભણુવાં
અવસ્તા. અત અખયાધ અથા મળદાએ ઉરવરાએ લખશત આ
અવસ્તા શપેનતો મદ ગાથાનો બીજા હાનો ફક્ત ફકરામાં આવે છે.

અશો માણસને હું પાક કરવા માગું છું તથા અશો બાયડીને હું
પાક કરવા માગું છું તો આ વચનો તુંને ભણુવાં

અવસ્તા- આધરિયોમાધપયો રફ્રાધ જનતુ નરે બયસ્થા
નાધરી બેપદયા જરથુશત્રહે વંધહેઉશ રફ્રાધ મનંધહો યાદએ-

ના વધરીમ હનાંન મીજદમ અપહયા યાપા અપીમ યાંમ ઇષ
યાંમ અહુરે મસ્તા મજદાઓ. આ અવસ્તા ગાથા પુરા કરી છેવટે
આ ગાથાને યાદ કરવામાં આવે છે તેથી ગાથાની છેવટની આ બંદગી
છે આ બંદગી અશો મરદ તથા અશો ઓરતોની યાને લગ્ન કરવા
ની હવામાં આજે પણ ચાર મરતમે આશીર્વાદમાં લખવામાં આવે છે.

ઉપર કહ્યું તેમ ઘેરને, આતશને, પાણીને જમીનને, ગાય દોરને
એવગવને, અશો માણસ, અને અશો બાયડીને, પાક કરવાના અવસ્તા
ઉપર મુજબ લખવાથી તે પાક છે એ વિષે વંદીદાદ પરગરડ ૧૧મીના
૪-૫-૬-૭ ફકરા વાંચો હવે એજ પરગરડના ૮મા ફકરામાં જણાવે છે
કે ઘણાંજ ફતેહમંદ, ઘણાંજ તંદુસ્તી આપનારાં શખુનો તારે ગાઇને
લખવાં જોઇએ. યથા અહુ વધરયો ૮ કેમનાં મજદા આપી
અસ્તુ વધતીશ અપહુ. આ અવસ્તાની ખુખી એ છે કે તમામ દેવની
શક્તિને દુર કરી નાંખેછે. (એજ પરગરડના ફકરા ૯) મો જણાવેછે હું એશમ
દેવની સામે થાઉં છું. હુનશાનો સામે થાઉં છું. હું અમરીત તથા પતરીતની સામે
થાઉં છું. હું ખુ દેવની સામે થાઉં છું. હું ખુવીધુ દેવની સામે થાઉં છું.
હું બુધતી દેવની સામે થાઉં છું. હું બુધધીજ દેવની સામે થાઉં છું.
હું કુનદ દેવની સામે થાઉં છું. હું કુનદીજ દેવનીજ થાઉં છું. હું
પીળા અથવા મંદ બુદ્ધિના આળસાઇ દેવની સામે થાઉં છું. હું લાંબા
લાંઠવાળાં આળસાઇની સામે થાઉં છું. હું બુધધી દેવની સામે થાઉં છું.
હું કપરતી અથવા કીનાના દેવની સામે થાઉં છું. હું પરીની સામે
થાઉં છું. જે આતશ, પાણી, જમીન, ગાય દોર, તથા ઓરવરની નજ-
દીક જાય છે તે હું નજશાહીના દેવની સામે થાઉં છું. આ ઉપસા
ફકરા ઉપરથી જોઇએ છે કે ૮ યથાઅહુવધરયો કેમના મજદા એમાં
કેવી એજમતી ખુખી છે, આવી મહાભારત શક્તિઓને આ યથા અહુ-
વધરયો અને કેમના મજદા બણી-શરવે શક્તિઓને તોડીને નાશ કરી
નાંખે છે. જેની-

* એશમ દેવને નાશ કરશે. નશાને નાશ કરશે. હમરીત તથા
પતરીતને નાશ કરશે. ખુ દેવને નાશ કરશે. ખુવીધુ દેવને નાશ કરશે.
બુધતી દેવને નાશ કરશે. બુધધીજ દેવને નાશ કરશે. કુનદ દેવને નાશ
કરશે. કુનદીજ દેવને નાશ કરશે. પીળાં આળસાહીના દેવને નાશ કરશે.
લાંબા લાંઠવાળા આળસાહીના દેવને નાશ કરશે. બુધધી દેવને નાશ કરશે.

કપસ્તી દેવને નાશ કરશે, પરીને નાશ કરશે. કે જે પરી આતશ, પાણી, જમીન, ગાય દોર, ઓરવરની નજદીક જાય તે નજીશાહીના દેવને નાશ કરશે. કે જે આતશ, પાણી, જમીન, ગાય દોર, અને ઓરવરની નજદીક જાય છે.

ઉપર જોયું તેમ યથા અહુવધર્યોમાં શું એજમતી ખુખીઓ છે. એને સમજવાને ખરેખરા જરથુસ્ત સાહેબ હતા. એની કરામતનો અને એજ મતનો પાર નથી.

કેમનામજદા એ ખુદ જરતોસ્ત સાહેબના પોતાના બનાવેલા ગાથા છે. એને બનવાથી ખરાબ અસરને દેકે કરનારી તે આ કેમનામજદા છે. એમા ખુદ જરતોસ્ત સાહેબનાં ફરમાનો છે. અને એના પહેલા પાયાથી ગને તેવી ક્રિયાઓ થઈ શકે છે. કેમનામજદા એતો દીનતો પાયો છે. ગાથામાં કેમનામજદા છે. ત્યારે વંદીદાદના જમાનામાં એ બંદગીને ધણે ઠેકાણે હોનુવર અને કેમનામજદા સાથે દાખલ કરેલી છે. અને જ્યાં જ્યાં દાખલ કરેલી છે. ત્યાં દેવનાં કામ તેની શક્તિ તેની સામું થઈ તેને નાશ કરવી. અને હોરમજદી સપેનતામીનાની પેદાશને અને તેના કામોમાં દાખલ કરવું. એમ આપણને ગાથા શીખવે છે. હવે યથા અહુવધર્યો તો હર વખતોવખત ઓછા કે વ-તાં દરેક લણવામાં આવે છે. પણ કેમનામજદા કંઈ ઘણી વાર આવતી નથી. પણ મુખ્ય જે લણવામાં આવે છે. તે કુસ્તી કરતાં ત્યાં વંદીદાદમાં નક્કી જગ્યાએ લણવામાં આવે છે. અને મુખ્ય આશ્રવનો ખરશનુંમ આપે છે. તેમાં એ કેમનામજદા ચોકશ તરતીખથી આવે છે. તેમજ મરણ પામેલા શખશોની ક્રિયા કરવામાં મુખ્ય કેમનામજદા છે. આપણે ઘણી ગમ વાંચીએ છીએ કે ગાથા ગાવા યથા અહુવધર્યો અને અષેમવોહુ અને કેમનામજદા એ પણ ગાથા છે. કુસ્તી કરીએ એ પણ ગાથા માધ્યેછીએ.

ગાથા કેમ મણાયા. તેનું જણવાનું મળે છે. કેમનામજદા થીતે ફરાઓઆયા સુધીનો ભાગ ઓશત વધતી ગાથાના ચોથા હામાંનો છે. હવે કેવએજ બદલા થીતે વશીકહુમાએચીદ સુધીનો ભાગ ઓશત વધતી ગાથાના ૨ હામાંનો છે. પાએતનું દબેશનતદથી તો દેવની શક્તિને દુર કરવાની છે. જે વીનશે બોલ તે ગુનાના આરપાર ભરેલો આ સરવેને દુર કરીએછીએ. છેવટે નેમશચા યા આરએ તેશખજથા એ સપેનતોમદ ગાથાના ૩ જ હામાંનો છે. વંદીદાદમાં

ગાથાનાં કલાંમો આવેલાં છે. હવે એજ કલાંમોને યજ્ઞશનીમાં દાખલ કરેલાં છે.

વંદીદાદમાં ધણે ઠેકાણે હોનેમવેરીમ તનુમ પાઠતી આવેલું છે. એટલે હોનુંવર તનને બચાવે છે. એવો અર્થ થાય છે. ત્યારે એક આવો એજમતી કલામ ગોયા આપણા પાસે એક હથીઆર સમાન છે. તેથી આપણી દીનનો કાયદો છે કે કંઈપણ અપવિત્ર ચીજ કે વસ્તુ કોઈ કે ઝગડો આવે તે વખતે આપણે મોં ધોઈ કુસ્તી કરવાનું જણાવેલું છે. તે એજકે યથા અહુવધરયો. અપેમ વોહુ અને કેમનામજદા પ્રુદ ગાથા છે. વળી કેમનામજદાને નીરંગ કહેલી છે. એ નીરંગ એટલે ખરાબાને અટકાવનાર અને આપણા મનને, આપણાં રવાંનને, આપણાં શરીરને નિર્મળ કરી મક્કમ રહેવા. અંત સપેનતામીનોની પેદાશને વન્નાસી અંત્રેમીનોને દફે કરવું. એ આપણી એજમતી શક્તિઓ છે.

+ હવેજે પીશાબની બાજ છે તે પણ કદીમ જમાનાની છે. વંદીદાદમાં આ બાજના અવસ્તાને યાદ કરેલા છે.

જમશેદ પાદશાહ અને તેની એજમતી ખનાવટ.

જમશેદ એને અવસ્તામાં યિમખપ્પત અને ફારસીમાં જમશીદ છે. જમશીદ નામ એ શબ્દો મળીને થયું છે. અસલ ફારસી જમ અવસ્તામાં યમ અને સંસ્કૃતમાં યમ એનો અર્થ રાજ ચલાવનાર સ-તા ચલાવનાર થાય છે હવે અવસ્તામાં ખસૈત ફારસી શીદ શબ્દનો અર્થ નુરાની અથવા અંગકાટ ભરેલું થાય છે વળી અવસ્તામાં યમ ખસૈત હુવાથવ બી કહેલો છે. એટલે તમામ નેક ટોળાંને રાખનાર એમ એળખાવેલો છે એ જમશીદના બાપનું નામ વીવંઘહાન પણ ફારસી-વાળાઓ એના બાપનું નામતેહમુરુપ લખે છે અને માએનું નામ ગુલનાર એ ગુલનાર તે ફરહાદે હુશંગની છોકરી થાય છે.

આ જમશીદને હુપતએકલીમ યાન આખી દુનીઆનો શહેનશાહ એના રાજમાં ઘણોજ વખાણવા જેવો ઇતિહાસ આપણને જણાય છે તેમાં મુખ્ય ખેતીવાડી અને સર્વે ધંધાદારીઓ ઉપર બહુજ ધ્યાન આપનાર હતો. એ નેક શહેનશાહે સર્વે ખોદાઇ શક્તિઓ અરદવી પાને આવાંચઝદ, ફરવારુપ યાને ગોશપઝદ વચે યાને રામ અને અધિ યાને અસીશવંગની બંદગી કરી હતી. એ જમશેદે દવાઓ અને ખોરાકની ચીજો જુદી પાડી હતી. તેમજ સર્વે ધાતુઓને જુદી પાડી હતી. એના જમાનામાં રસ્તાઓનાં માપ કરી ફરશંગો ગોઠવ્યા હતા. એ ફરશંગો આજે ૩૧ માઇલના કહેવાય છે.

જમશીદના વખતમાં એલમે મુસકી યાને રંગ રાગનો હુન્નર જાહેર થયો હતો. એ રંગરાગ એમ જાહેર થયા તે વિષે કહેછે કે જમશેદે ઉંઘમાં શેસ યઝદને જેવો તેના હાથમાં એક લાકડી પકડેલી તે લાકડીની સાથે કેટલાએક તારો બાંધેલા હતા તે તારોની ઉપર પોતાની આંગળી મારતો ત્યારે તેમાંથી દીલપસંદ અવાજ નીકળતો આ ખોવાબ પછી જમશીદે એક લાકડી સાથે રેશમ બાંધી તેની ઉપર આંગળા મારવા લાગ્યો આથી અવાજ

નીકળ્યો આ શોખની તપાસ વધારે કરવા પછી તંબુરો બનાવ્યો તેના અવાજ માંથી તરેહ તરેહના રોમની શોષ શાહ જમશેદથી જાણીતી થઇ વળી નામે ખુસરવાન નામની કેતાબમાં લખે છે કે જમશેદના જમાનામાં ફીશાબોન્સ નામનો એક શીલસુદ થઇ ગયો તેણે મામનનો હુન્નર શોધી કહાડ્યો હતો નૌરોજનો દિવસ એનાથી શરૂ થએલો છે આજે જે જે હુન્નરો જાહેર છે તેનાથી પણ ઘણા હુન્નરો જાહેર હતા, વળી ફુનીઆમાં થુંથું બનેછે તે પોતે જોઇ પામતો હતો. તે ઉપરથી સરવે ઉપાય કરવાના તદ્દઆર રાખતો હતો. અગમચેતી જાણવાને તે એજમતી જામ જેને જામે જશેદના નામથી ઓળખીએ છીએ. એ જામ તે ગણિત આંકડા ગોઠવી તેમાંથી જે હિસાબ નીકળતા તે તેનો જવાબ હતો. જમશેદ પારસીપોલીશ નામના શહેરમાં સુધરાઇનો વધારો કર્યો હતો. અને એક મહેલ બાંધીએ હતો કે તેનું નામ તખ્તે જમશેદ છે. આ મહેલનો થોડો ભાગ તથા તેમાંની તરખીરો આજે કાયમ છે. જે મુસાફરો પારસ શહેરમાં થઇને ગયા છે તેઓ આ મહેલ અને તરખીરો જોઇ ઘણા અજાણેય થએલા છે. તેમજ જમશેદ સદરો તથા કુસ્તી બાંધવાની શરૂ કરેલી છે. ખેરદ અફઝા કેતાબમાં લખે છે કે પાદશાહ જમશેદની કરામત ઘણી મોટી છે. પાક પરવર દેગારે જમશેદ ઉપર ઘણી મહેરબાની કરી હતી. તે એ હતી કે ગેબધી એક સાંકળ આસમાનથી નીચે જમીન સુધી ઉતારેલી હતી. અને તે જમીનથી અંતરીક્ષ હતી. તે સાંકળની સંભાળ ઘણી રાખી હતી. તે સાંકળ ઘણી નુર ભરેલી હતી. તે કોઇ વખતે સુનાની તો કોઇ વખતે બીજી કોઇ ધાતુની માલુમ પડતી હતી. તે સાંકળમાં બીજી ઘણી જાતની કરામતો હતી. જ્યારે ખલકના લોકોમાં કોઇ હાદેશો પડવાનો હોય ત્યારે પેલી સાંકળ અગાઉથી પોતાની મેજે જોરથી હાલતી હતી. પછી હાલતાં હાલતાં તે સાંકળમાંથી અવાજ નીકળતો હતો. તે અવાજ જમશેદ પોતે સાંભળીને જલદી આલમના લોકોને તે હાદેસાથી તથા જે બાબત બનવાની હોય તેની હકીકતથી વાકેફ કરતો હતો.

બીજી કરામત એ હતી કે કોઈ પણ આદમી દુઃખી હોયતો તે પેલી સાંકળના ઉપર હાથ લગાડતો કે તેનો આજર અને દુઃખ દૂર થતું હતું. ત્રીજી કરામત એ હતી કે જ્યારે બે માણસોમાં જુદું અને સાચું પારખવા ને આ સાંકળ હતી. રાસ્ત માણસના હાથમાં આ સાંકળ આવતી અને ખરાનો અવાજ આવતો હતો પણ જુઠાંને તે સાંકળ હાથમાં આવતી નહીં.

પકડવા જાય કે ઉચે ચઢી જાય. અને અવાજ બે ભરેલા થતો તેથી જુદા ને ધુજરી પેલા થતી. આ સાંકળમાં બીજી ધણી કરામતો હતી.

પહેલવી તથા ફારસી કેતાબોમાં આ જમસેદ, જેને કહે છે કે જમસેદે ધરાવના મુલકમાં એક બેચી જગ્યા ઉપર એક સુનાની માખ બનાવ્યું હતું. તે મકાન મધે સાત ચીજો એજમતથી બનાવી જુદી જુદી સાથ જગ્યાએ મૂકી હતી. ૧ લો ચેગગ મુકેલો હતો. કે જે તેણે કે બળતણ વગર હમેશ બળતો હતો. બીજી કરામત એ હતી કે એક સુનાની બનાવ્યો હતો કે જે હવામાં અત્રિક્ષ ઉભો રહેતો હતો. તે મુઠામાં એવી કરામત કરેલી હતી કે આફતાબની રોશનીથી જેમ આપણાં

ઈતશાનો તથા હેવાનનો છાયા પડે છે. તેમ તે મુઠાનો છાયા પડતો ન હતો. પણ કદી બી એક આદમી જઘને તે મુરગની પાંખની નીચે ઉભો રહેતું તો તેજ વખતે તેની ઉપર તે મુઠા છાંયા કરતું હતું. અગરજો આદમી તે મુરગની પાંખ નીચે જઘને ઉભાં રહેતાં તો તેજ વખતે હજાર આદમીઓની ઉપર પણ તે મુરગ છાંયો નાખતું હતું.

ત્રીજી કરામત એ હતી કે જે એક તંબુરો બનાવેલો હતો. તે તંબુરાનો દશતો લાજવરદ નો બનાવેલો હતો. અને તે તંબુરાના દશતા સાથે ચાર તાર બાંધેલા હતા. જ્યારે તે તંબુરાને પવન લાગતો હતો. ત્યારે તે તંબુરામાંથી મધુર અવાજ નીકળતો હતો. તે તંબુરામાં એવી અજમત બનાવી હતી કે જે કોઇ સખસને ધુજરી સાથની તાપ આપતી હોય અને આવી પેલા તંબુરાનો અવાજ સાંભળતો કે તુરત તેની ધુજરી સાથની તાપ દેઈ થતી હતી.

ચોથી કરામત એ હતી કે એક સુનાની માખ બનાવેલી હતી. તે હમેશાં ઉડ્યા કરતી હતી. તેમાં એક એવી કરામત હતી કે કોઇ શખસના ખાધામાં ઝેર આપ્યું હોય. અને જો તે શખસ પેલી માખનો સાદ સાંભળતો કે તુરતજ તેનું ઝેર ઉતરી જતું હતું. અને તંદુરસ્ત થતો હતો.

પાંચમી કરામત એ હતી કે એક શિરોહી બનાવેલી હતી. તેમાં એવી કરામતો હતી જે એક મીજલસમાં સો આદમી બેઠેલાં હોય. અને તે શિરોહીમાંનો શરાબ સઘળાંઓ પીએ તોપણ તે શિરોહી ભરેલી ને ભરેલીજ રહેતી. વળી બીજી ખુબી એ હતી કે દરેક આદમી જુદી જુદી જાતનો શરાબ પીવા માગે તો તુરતજ તે શિરોહીમાંથી તેને મળતો હતો, વળી બીજી કરામત એ હતી કે કદાચ કોઇ તે શિરોહીમાંથી દુધ, શરબત મા કોઈપણ પીવાની ચીજ માગતું કે તરતજ તેમાંથી તેને મળતું હતું. અને શિરોહી તો ભરેલી રહેતી હતી.

છટ્ટી કરામત એ હતી કે એક પાણીની નદી બનાવેલી હતી. અને તે પાણીમાં એક જગો બાંધેલી હતી. અને તે જગ્યામાં એક તાક બનાવેલી હતી. અને તે તાક મધે એક ખુશનુંમા તખ્ત મુકેલું હતું. અને તે તખ્ત ઉપર દાવર યાને ધનસાફના કરનારની મીશાલે એક પુતળું બેસાડેલું હતું. તે પુતળાંમાં એવી કરામત હતી કે જો કોઈ બે આદમી પોતાના મંગિતા લેણાની બાબતમાં અથવા હરેક ચાજની બાબતમાં તેની નજદીક ધનસાફને મટે જતા તે પેલી નદીમાં બેઉ જણાં ઉતરીને પેલાં પુતળાંની નજદીક જતાં. જો પેલા બંને દાવાદારોમાંથી જેનો દાવો ખોટો હોયતો તે પેલી નદીમાં પડીને ડુબીજતો હતો. અને ખરા દાવદાર હોય તે તો તરીને પેલાં પુતળાંની નજદીક જઈને ઉભો રહેતો હતો. આ કારણથી ખરા દાવાદાર કાણુહતો તે જણાઈ આવતું હતું.

સાતમી કરામત એ હતી કે એક ગુંબજ બનાવેલો હતો. તે ગુંબજ અરધો કાળો અને અડધો સફેદ હતો. એ ગુંબજમાં એવી એજમત તથા કરામત હતી. કે જો કોઈ આદમી આ જેહાનથી ગુજરે તે આદમીની શીકલનો ઓળો ત્રીજી રાતની બામદાદને વખતે યાને એહારમની બામદાદ ને વખતે પેલા ગુંબજ આગળ આવીને દેખાતો હતો. તે વખતે તેનાં બેશ કબીલાના લોકો પણ તે ગુંબજ આગળ આવીને જોતા કે ગુજરેલું રવાન દોજખી છે કે બેહસ્તી છે. જો તે ઓળો તે ગુંબજના સફેદ ભાગ તરફ નજર આવેતો તે રવાન બેહસ્તી થતું. પણ જો તે ઓળો ગુંબજની શીહા ચાને કાળી બાજુ તરફ હાજર થાય. તો તે રવાન દોજખી ગણાતું હતું. એ મીશાલે પાદશાહ જમશેદે તે ગુંબજમાં કરામત કરેલી હતી. હવે આ ઉપરથી જણાવેલી સાત કરામતોની સાથે મીનોઈ સાત ચીજો નીશબત ધરાવે છે.

પહેલો ચેરાગ રોશન તે ખુરશીદમાં સૂર્ય અને ચંદ્રમા તેમજ બીજા યજ્ઞો સાથે નીશબત આપે છે. જેમ મીનો યજ્ઞોને કંઈ ખાવા પીવાની હાજત નથી. તે મીશાલે આ ચેરાગને બી કશી બજતણની હાજત ન હતી.

બીજું મુરગને અમશારપદો સાથે નશબત રાખે છે. જેમ અમશારપદોના છાયાથી માણસ જાતનો બચાવ થાયછે. તેમ એ મુરગના છાયાથી માણસ જાતને ખુબી પહોંચતી હતી. વળી તે મુરગમાં એ ખુબી હતી જે તેને જે વાત પૂછે તેનો જવાબ દેતું, અને કોઈ બનાવ બનવા વિષે પૂછતું તો તેનો પણ જવાબ દેતું. અગરજો કોઈ કંઈ નહિ પૂછતું તો

તે કંઈ પણ જવાબ દેતું નથી. પુછ્યા વગર તે કંઈ જવાબ આપતું નહિ. તેજ રીતે અમશાસ્પંદો યજ્ઞદાને આપણે અરજ કરશું તો તેનો જવાબ આપણે મલશે.

ત્રીજું તંબુરાને દોસ્તની સાથે નીશબત છે. જેમ એક માણસ દીક્ષગીર યા દુઃખી છે તો તેને દોસ્ત દીલાસો આપી તેને રીજકી તેનો મમ પીશરાવશે વળી તંબુરાની ખુબીથી ધુજરી સાથની તાપ દુર થતી તે એજ દોસ્તનીજ સાથે નીશબત ધરાવે છે.

ચોથી સુનાંની માખના અવાજને પાવજેહર અથવા જેહેરી મોહોરાની સાથે નીશબત છે. જેમ ધણુંજ ઉસ્કેરાયલું માણસ ગુસ્સા ભરેલું થયું હોય તો તેની નજદીક એક દોસ્ત જઇને મીઠી વાતો શરબતની મીશાલની બોલે તો પેલા મરદને ગુસ્સો તથા કીનો દુર થાય તેમ પેલી માખના અવાજથી ધનિશાને ખાધેલું ઝેર તુરત ઉતરી જાય.

પાંચમી શરાબની શિરોહી ધરમોની સાથે નિસબત વાળી છે જેમ દુનીઆમાં તરેહ તરેહની દીન તથા મહજબોનાં આદમીઓ એક જગા ઉપર એકઠાં થયાં હોય અને એક એકના મજહબની જાણ પીછાન કરે તે મીશાલે તરેહ તરેહના દારૂ, શરબતને દીનતો નમુનો બતાવ્યો છે. એ તરેહની શરાબની શિરોહિમાં ખુબી હતી.

છઠ્ઠાં પુતળાંને મેહુર દાવર સાથે નીશબત છે. તેનું સમજવું એ કે જેમ ચેહારમની ખામદાદે ગુજરેલાં રવાંતો ચીનવતપુલ ઉપર થઇને મેહુરદાવરની હજુરમાં જાય છે. અને ત્યાં તેનો શવાબ તથા ગુનાનો ધનસાફ થાય છે. તે મીશાલે પેલાં પુતળાં આગળ જતાં તેથી સાચાં અને જૂઠાંનો ધનસાફ થતો હતો.

સાતમા ગુંબજને બેહસ્ત તથા દોજખ સાથે નીશબત છે. તેનું સમજવું એવી રીતે કે જેમ બેહસ્તો રોશની તથા નુર ભરેલાં છે. અને દોજખ અધારાંવાળું છે. તેમ પેલો ગુંબજ અરધો સફેદ અને અરધો શીહા યાને કાળો છે.

આ સાતે ચીજો સિકંદરના વખત સુધી હતી. ત્યાર પછી સિકંદરે ખરાબ કીધી.

જમશેદના જમાનામાં એટલી શોધ અને હોનર અને વેપાર રોજગાર હતા. એમ અવસ્તાના આધારોથી જણાયે છે.

+ પાણી ઉપરના પુલોને હમો વખાણીએ છીએ. રસ્તાઓમાંના જુદા જુદા રસ્તાઓને વખાણીએ છીએ રસ્તાઓમાંના એકઠા મલેલા રસ્તા

એને વખાણીએ છીએ પાણીથી દુનતા પાહાડોને વખાણીએ છીએ પાણીથી બરપુર સરોવરને વખાણીએ છીએ અનાજનાં જથ્થાને વખાણીએ છીએ.

ઉપલા અવસ્તાના આધાર ઉપરથી જણાશે કે યસન હપતમહાધતી ધણીજ જુની અને ગાથા જમાનાની છે. તેમો આવા સુધારાને યાદ કરેલો છે. તેરે જમશેદના જમાનાંમે ફીલાશોફી અને સુધારા ગના હશે. આજે આપણને જે વીદવાનો બીજ દેશવાલાઓ હોનરો અને ધર્મનાં કાનુનો આપોને જનાવેચ તેજ રીતે જમશેદના રાજ્યમાં તેવા હોનરો અને ધર્મના કાનુનો મજબુત હતા. કેમ જે જમશેદને દાદરઅહુરમજદ તરફથી પુરતુ નુર અને પુરતી પાદશાહી હતી. પુરતી પાદશાહીથી * જમશેદે ૬૦૦ વરશ. ૬ માશ અને ૧૬ દીન સુધી મોત બન કરીયું હતું, અને ત્રણ મરતમે ખેતીનો બોલો વધારો કરીયો હતો અને એના રાજ્યમે જગરેલ આવી તેના બચાવમાં દૈયતનાં સુખને અરથે ગોફા બનાવી દૈયતનો બચાવ કીધો હતો.

+ દાદર અહુરમજદે જમશેદને પેહલવેહેલાં હોરમજડી દીન વીસે જણાવ્યું હતું.

† જમશેદે ૯૦૦ શિયાલા એટલે ૯૦૦ વરસો સુધી. પાદશાહી કીધી. તેમો જમીન પસુઓથી, ઢોરોથી, માંણસોથી, કુતરાઓથી, પક્ષીઓથી, અને બલતા આતશોથી. બરપુર થઇ હતી. અને સુરજનાં રસ્તાની સાંમે દક્ષિણ આગળ વધી જમીન વધારી હતી.

* મીનો ખેરડ અઠાવીશની પુરશેશ.

+ વંદીદાદ પરગરડ. ૨ ફકરો ૧-૨

† વંદીદાદ પરગરડ. ૨ ફકરો ૧૬ તથા ૧૮

જરતોસ્તીઓના મરણ પછી તેનાં સગાં કેટલો શોક પાળે અને વંદીદાદની પરગરડ ૧૨ મી વિષે.

દુનીયામાં માણસ જાતને તેમજ કુલ પેદાશને પેદા કરનાર દાદાર અહુરમઝદ છે. અને મારનાર પણ તેજ છે. પણ તેના નીગેલા વખત વગર કંઈ બનતું નથી. આપણા જરતોસ્તી કેમ ઉપરજ હું કહેવા માગું છું કે એક માણસના મરણ પછી તેનાં સગાં તેમજ અતલગનાં માણસો શોક રાખી બેસે છે તેથી તેની જીવંતીને ધણું નુકસાન પહોંચાડે છે, આ શોક ધણું કરીને ઓરતોમાંજ બહુ જોવામાં આવે છે. તેમ કરવાનું આપણને ખુદ ફરમાન નથી. તે વિષે આપણને વંદીદાદની ૧૨ મી પરગરડમાં કેટલા દિવસ શોક પાળવો યા દીલગીરી રાખવી અશો. માણસને માટે કેટલો અને પાપી માણસને માટે કેટલો શોક રાખવો એ વિષે જણાવેલું છે. આપણે ફક્ત જરથુસ્તના ફરમાનોથીજ ચાલવાનો ધર્મ મોશીખાંમણો આપેલી છે. માટે રડવું મુદ્દલ નારવા છે. તે વીસે બારમી પરગરડમાં અશોને માટે હહમ યાને બલો અને પાપીને માટે તનુપેરેથ આ બેશબદથી ઓળખેલા છે. અશોને હહમ અને પાપીને તનુપેરેથ કહેલા છે. આ અશો અને પાપી કેમ ગણ્યાં છે. તો માણસની કળ વખતે યાને મરતી વખતે ગુનાનો પરતાવો કરી પતેત કરે તથા અષેમવોહુ બણે તેને છેવટે હહમ ગણેલો છે. અને જે મરતી વખતે પતેત નહિ કરે અને અષેમવોહુ નહિ. બણે. તેને છેવટે તનુપેરેથ સમજવો. હવે હહમ તે અશો અને માટે કેટલા દિવસોનો શોક છે. ત્યારે તનુપેરેથ એટલે પાપીને માટે બેવડા દિવસનો શોક પાળવાનો હુકમ કરેલો છે.

અવસ્તા—+ આત્મદ ધ્યક્ષ પેતે પરચેરેથીએતે માતવા પરચેરેથીએતે
 ચુઆદ અચેશાંમ આપમાણીઆન પોત્રો હુચ પેતેરેમ દુગદહુચ
 માંતરેમ ચુઆદ દહુમનાંમ ચુઆદ તનુપેરથનામ આઆદ મરોદ
 અહુરોમજદાઓ થરેશતેમદહુમનામ અશુઅસ્તીમ તનુપેરથનામ
 દાતરે ગયથનામ અસ્તઉઅત એતનામ અશાઓમ કોથનમાનેમ
 ધઓજ દયાને કોથખેાન યોજદાત આઆદમરોદ અહુરોમજદાઓ
 થેરેશ ફસનાએતે તનુનામ થેરેશ ફસનાએતે વસ્તરનામ થેરેશ
 ફસરૂએતે ગાયનામ એમાંઓનોઆતરેમ યજત ખરેસમ શ-
 તરેનેત એવીઓ વંધોહોખીઓ જોથરાઓ ખરેતે યોજદાત પ-
 રચેતે ખોનનમાન વશો આપાએતે અયેમ વશો આપાએતે
 આરવરનામ વશો આપાયેતે અમેશનામ સપેનતનામ સપેતમ
 જરથુશતર. +

અર્થ—જ્યારે આપ મરી જાય. અથવા મા મરી જાય ત્યારે છોકરો
 બાપને માટે અને છોકરી માને માટે કેટલો વખત થોભે યાને શોક રાખે.
 નેકને માટે અને પાપીને માટે કેટલો વખત થોભે. ત્યારે હોરમજદે કહ્યું કે
 નેકને માટે ૩૦ દિવસ અને પાપીને માટે ૬૦ દિવસ થોભે.

આ જગ્યાએ એક ખુલાસો કરું છું કે માણસ મરણ પામવા પછી તે
 મરનારનું ઘેર કેમ પાક થાય તે વિષે દાદાર અહુરમજદે કહે છે કે +
 ત્રણ વખત તન ધોયાથી, ત્રણ વખત વસ્ત્ર ધોયાથી, ત્રણ વખત ગાથા
 બણ્યાથી આતશને ઇજવો જોઇએ. ખરશમ પાથરવી જોઇએ. બહાં પા-
 ણીને જોર લઈ જવો જોઇએ. આવી ક્રિયા થવા પછી ઘેર પાક છે.
 તેજ કાયદે આપણે બીજી રીતે ઉપક્ષા ફકરાનું સમજવાનું મહે છે કે
 મરનારનું ત્રણ વાર તન ધોવું. તેના પહેરાવવાના વસ્ત્રને ત્રણ વાર ધોવાં
 ત્રણ વાર ગાથા ગાવા. અને આતશને રોશન કરવો ખરશમ પાથરવી
 અને પાણી સાફ અને સોણું વાપરવું. આ રીતે ઉપરની બે બાબત
 સમજાય છે. મરનારને લઈ જવા પછી ઘરને અને વસ્ત્રને ત્રણવાર ધો-
 વાની જરૂર છે.

હવે આપ અને મા મરી જાય ત્યારે છોકરો બાપને માટે અને
 છોકરી માને માટે કેટલો વખત થોભે. તો અશોને માટે ૩૦ દિવસને
 પાપીને માટે ૬૦ દિવસ થોભે. એજ રીતે ૩ જ ફકરામાં જણાવે છે કે

પોતાનો છોકરો મરી જાય અથવા પોતાની છોકરી મરી જાય. ત્યારે છોકરાને માટે બાપ અને છોકરીને માટે મા કેટલો વખત થોભે. નેકને માટે કેટલો વખત થોભે અને પાપીને માટે કેટલો વખત થોભે. ત્યારે તેનો જવાબ દાદાર અહુરમજ્દ આપે છે કે નેકને માટે ૩૦ દિવસ અને પાપીને માટે ૬૦ દિવસ થોભે. એજ પરગરડના ૫ મા ફકરામાં જણાવે છે કે + જ્યારે ભાઈ અથવા બેન મરી જાય ત્યારે બેનને માટે ભાઈ અને ભાઈને માટે બેન કેટલો વખત થોભે. નેકને માટે કેટલો અને પાપીને માટે કેટલો વખત થોભે. તેનો જવાબ મળે છે કે નેકને માટે ૩૦ દિવસ અને પાપીને માટે ૬૦ દિવસ થોભે.

એજ પરગરડના ૭ મા ફકરામાં જણાવે છે કે જ્યારે ઘરઘણી અથવા ઘરની ધણીઆણી મરી જાય ત્યારે નેકને માટે કેટલા વખત અને પાપીને માટે કેટલા વખત થોભે. તેનો જવાબ દારાર અહુરમજ્દ આપે છે કે નેકને માટે ૬ મહીના અને પાપીને માટે ૧૨ મહીના સુધી તેની પોતાની છોકરી તથા છોકરો થોભે. આ ઘરઘણી યા ધણીઆણીને માટે ૬ મહીના અને બાર મહીના થોભવાને જણાવે છે. હવે પહેલા ફકરામાં બાપ અને માને માટે ૩૦ અને ૬૦ દીવસ છે. ત્યારે આ ઘરનાં ધણી તે કોણ એની સમજણ આપે છે કે જે આખા કુટુંબનું પાલણ કરનાર કુટુંબનો વડો હોય તેને માટે ત્રધારે દીલગીરી છે. તેથી જ અને બાર મહીના સુધી શોક પાળવાનું ફરમાન છે. આ ઘરઘણી યા ધણીઆણી એ બીજાંઓને પાળતાં હોય તેને ઘરઘણી અને ધણીઆણી ગણેલાં છે.

એ પરગરડના ૯ મા ફકરામાં લખે છે કે મોટા બાવા યા બપાવા અથવા મમાવા અથવા મોટાં માય યાને બપાઈ અથવા મમાઈ મરી જાય તો પૌત્ર મોટા બાવાને માટે અને પૌત્રી મોટાં માને માટે કેટલો વખત શોક પાળે, નેકને માટે કેટલો વખત અને પાપીને માટે કેટલો વખત થોભે. ત્યારે દાદાર હોરમજ્દ કહે છે કે નેકને માટે ૨૫ દિવસ અને પાપીને માટે ૫૦ દિવસ થોભે. આ જગ્યાએ પૌત્ર યા પૌત્રી એનું સમજવાનું એ કે છોકરાનો છોકરો અથવા છોકરીની છોકરી છે. પુત્ર તે પોતાનો છોકરો અને પૌત્ર તે છોકરાનાં છોકરાં છે.

એજ પરગરડના ૧૧ મા ફકરામાં કહે છે કે જ્યારે પૌત્ર યા પૌત્રી મરી જાય ત્યારે પૌત્રને માટે મોટા બાવા અને પૌત્રીને માટે મોટાં માય કેટલો વખત થોભે. નેકને માટે કેટલો વખત થોભે અને પાપીને માટે

કેટલો વખત થોભે. ત્યારે દાદારઅહુરમજ્દે કહ્યું કે નેકને માટે ૨૫ દિવસ અને પાપીને માટે ૫૦ દિવસ થોભે એજ પરગરડના ૧૩ માં ફકરામાં કહે છે કે જ્યારે ભત્રીજો અથવા ભત્રીજી મરી જાય ત્યારે નેકને માટે કેટલો વખત અને પાપીને માટે કેટલો વખત થોભે. તેનો જવાબ દાદારહોરમજ્દે આપે છે કે નેકને માટે ૨૦ દિવસ અને પાપીને માટે ૪૦ દિવસ થોભે.

એજ પરગરડના ૧૫ માં ફકરામાં કહે છે કે જ્યારે કાકા અથવા કાકી મરી જાય ત્યારે નેકને માટે કેટલો અને પાપીને માટે કેટલો વખત શોક પાળે. ત્યારે દાદારહોરમજ્દે કહ્યું કે નેકને માટે ૧૫ દિવસ અને પાપીને માટે ૩૦ દિવસ થોભે. એજ પરગરડમાં ૧૭ માં ફકરામાં કહે છે કે જ્યારે કાકા તથા મામાનાં છોકરો અથવા કાકા મામાની છોકરી મરી જાય તો નેકને માટે કેટલો વખત થોભે ને પાપીને માટે કેટલો વખત થોભે. ત્યારે દાદારહોરમજ્દે કહ્યું કે નેકને માટે ૧૦ દિવસ અને પાપીને માટે ૨૦ દિવસ થોભે.

એજ પરગરડના ૧૮ માં ફકરામાં કહે છે કે જ્યારે કાકા મામાનાં છોકરાનાં + છોકરો અથવા કાકા મામાની છોકરીની છોકરી મરી જાય ત્યારે તેને માટે કેટલો અને પાપીને માટે કેટલો વખત થોભે ત્યારે દાદારહોરમજ્દે કહ્યું કે નેકને માટે ૫ દિવસ અને પાપીને માટે ૧૦ દિવસ થોભે.

એજ પરગરડના ૨૧ માં ફકરામાં જણાવે છે કે જ્યારે કોઇપણી તોખમોમાં નો જેવો કે જુદા ઇમાનવાળો તથા જુદા મહજબવાળો મરી જાય. ત્યારે સપેના મીનોને લગતી પેદાશને તે હુમરીત કરે છે. અને કેટલી પેદાશને તે પતરીત કરે છે. એનો જવાબ દાદાર અહુરમજ્દે આપે છે કે એક દેડકો જેને મરી ગયાને એક વરસથી વધારે થયું ત્યારે તેનું ઝેર સુકાઇ ગયેલું હોય છે. તેની માફક તે જુદા મહજબવાળાને ગણવે. તે સાપની ખશલતનો દરવંદ તેમજ આશમોગ છે. કેમકે જીવતાં જીવત તેને પેદાશો માની સપેનામીનોની પેદાશને હુમરીત કરે છે. તથા પતરીત કરે છે. તથા તે જીવતાં જીવત પાણીને, આતશને, ગાયઢોરને, અને અશો માણસને ખરાબ કરે છે. ઉપલાનો ખુલાસો એ ઠરે છે કે તે જુદા ઇમાનવાળો, જુદા મહજબવાળો એટલે આપણી જરતોસ્તી દીનનોજ હોય પણ તે ખરાબ વિચારથી વટલી ગએલો હોય. અને પાણી, આતશ, ગાયઢોરને તથા અશો માણસને ખરાબ કરનાર હોય છે. તેવો દરવંદને અમરીત તથા પતરીતનો કરનાર

છે. એના દરવંદને કંઈ ગણવોજ નહિ. આ ઉપરથી કહે છે કે જરતોસ્તી દીનમાંથી વટલેલો તે દરવંદની બરાબર છે. આ દરવંદ જીવતાં જીવત સર્વેને દુઃખનો દેનાર છે. તેથી એને માટે કંઈ તોજેશ નથી.

હવે ઉપર જોયું તેમ મરનારની પછી ત્રણ ત્રણ વખત સરવે ચીત્તે પાક કરવાને આપણને ફરમાન છે અને આપણે એજ રીતે ચાલીએ છીએ. પણ ઉપર જે નકકી દિવસો થોળવું તે શું? એનું સમજવાનું એજ કે તે મરનાર પછવાડે સભુરી અખતીઆર કરીને તેટલા દિવસ તેની યાદમાં બંદગી કરીને તેને આદરમાન આપવું. અને તે આ દુનીઆથી ગયા તેથી ખોદા પાસે તેનો સારો રસ્તો મળવાને દુવા ચલાવી. હવે અશો અને પાપી એ વિષે આજે આપણને ગુચવાડામાં નાંખે છે. કેમકે આજે આપણે અસો કાને કહેવો અને પાપી કાને કહેવો. એ સવાલ વિષે શું સમજવું જોઈએ. એનો સાર અમારી શક્તિ મુજબ એજ હોય કે આગલા વંદીદાદના જમાનામાં અશો અને પાપીઓ એ જેડને સમજનારા પરહેજગારો હોવા જોઈએ. તેમજ અશો અને પાપી વિષે તે જમાનામાં કુદરતી દેખાવ હોવો જોઈએ. ત્યારેજ સરવે જરતોસ્તીઓ એકજ કાયદે ચાલેલા હોવા જોઈએ. હવે બીજી રીતે આ ૧૨ મી પરગરડમાં કહ્યા મુજબ જેણે મરતી વખતે અશોમવોડુ લણેલા હોય. તેને દહુમ યાને અશો ગણેલા છે. અને જેણે મરતી વખતે નહિ લણેલા હોય તેને તનુપેરથ અને પાપી ગણેલો છે. આ જગ્યાએ આપણને વિચાર આવે છે કે માણસે પોતાની જીવતી જીંદગીમાં માફ થાય નહિ તેવાં ગુનાનાં કામ કરેલાં હોયને છેવટે મરતી ઘડી અષેમવોડુ લણે તો તે અશો થઈ જાય અને જેને જીવતી જીંદગાનીમાં રાસ્તની રહે અશો અને પરહેજગારીથી ચાલેલો હોય ને મરતી વખતે તેનાથી તેમ અષેમવોડુ લણવા. યા લણાવવાને બને નહિ તો તે પાપી બની જાય. એ બને તેમ નથી એતો જેવી ફરણી તે મુજબ અશો યાને પાપી બને છે. પણ વંદીદાદના જમાનામાં તે વખત ધણો સુધરેલો અને ફરેસ્તાઇ ખશક્તનો હોવો જોઈએ ત્યારેજ અશો અને પાપી ગણીને તેનાં પોતાનાંજ છોકરા કે છોકરી મા કે બાપ ભાઈ કે બેન એ સર્વે સગાંઓ એકજ રસ્તે ચાલતાં હોવાં જોઈએ અને જુના જમાનાના રિવાજ કુદરત સાથે મેળવીને ચાલનારો હોવાજ જોઈએ બીજું આ મરનાર શખ્શોને માટે રડવું યા માહેતમ કરવી ના રવા છે એ વિષે આપણે ધણો શેહાદતો મળે છે. આપણે જાણીએ છીએ કે મરનારની પાછળ રડવાથી તે મરનાર

શબશને ધણા ઇમ્મજ પુગે છે. તેને કાઠ રસ્તો જણાતો નથી. અને ધણુ ચિંતામાં પડે છે. અને ચીનવનપુત્ર પસાર કરતાં તેને મોટી મુશ-કલી પડે છે. મરનાર માણસને રવાન યાને આત્મા ત્રણવખત બહાર જઈ પાછું પોતાની છેવટની જગ્યાએ આવે છે. ને પોતાની કરણીને ચીઆરમની ખાંમદાદની શીકરમાં છે. કેમકે તેની જીંદગાનીમાં તેણે જે કામો કરેલાં છે. તેનો જવાબ આપવાની ચિંતામાં છે. ત્યારે તેને વધારો કરી આપનાર તે જીવતાં તેનાં અત લગનાં કે દુરનાં સગાં છે, તે લોકો રડી ને મોટી માએતમ કરવાથી તેના ગુનામાં વધારો કરે છે. ખીજો એક દી-લગીરી ભરેલો બનાવ એમ બને છે કે જે મરણ નથી પાંખીઓ તેટલાં તેનાં સગાંઓ મરણ પામશેજ. એમ વિચારી તેની આગળ પહેલેથી મા-હેતમ કરે છે. ત્યારે તેમાં બને છે શું કે પેલો માંદુ માણસ ખી પોતા-ની મરણની છેવટ આવે છે, એમ વીચારે છે. ત્યારે તેનાં દુઃખમાં વધારો ધણો વહેલો થાય છે. ને બે કલાક પછી મરણ પામે. તેના કરતાં બે કલાક વહેલો તે મરણ પામે. એવા દાખલા ધણે બને છે. મઠે માંહેતમ કે રડવું એ ધણા ગુનાહતું કાસ છે. આપણા જરતોસ્તી ધર્મમાંતો છેવ-ટનો વખતમાં ધણાજ સારા સખુનો બોલવા અને તેનો પ્રાણ જતી વખતે અવસ્તા પોતે બણે બણાવે. અને તેનાં રહુને સારી દુવા દેવી. ત્યારે તેમાં તે મરનારને કાયદો કરેલો કહેવાએ. કેમકે તેને શવાબનો વધારો કરી આપ્યો છે. તે મરનાર પણ અવસ્તાના અષ્ટમ યથાની બંદગીમાં પો-તાની કાયા છોડે છે. એજ અશો છે. અને તેમ નહિ કરનાર તે પાપી છે, જે વંદીદાદમાં અશો ગણેલો તે આ વંદીદાદના જમનામાં મરતી વેળા રડવું કે માંહેતમ કરવાનું હશે નહિ. અને ઓર તેને ધણાજ સુખમાં સારી દુવાથી, અવસ્તાની બંદગીથી, આતશની ગવાઈથી. સારી ખુશખોથી, જીવતાઓની સારી દુવાથી તેના પ્રાણ વખતે તેવી વસ્તુઓનો વધારો કરી આપવાથી તેનાં રવાન યાને આત્માને ખુશાલીથી જવા દેતાં હોવા જોઈએ. ત્યારેજ તેને હહમ યાને અશો છે. એનાથી ઉલટું કરનારને તનુપેરેથ પાંખી ગણેલાં છે. આજના યુરોપી-અનો રડવાને ધણજ નામુનાસખ ગણી શાંતિ, સખુરી અને પછી નક્કી દિવસોની દીલગીરી રાખી તેટલા દિવસો પછી સરવે ખુશાલીના મેળાવ-ડામાં સામેલ થાય છે. હવે છેવટે આપણે જોશું તો આપણા વંદીદાદના કાયદે ચાલનારા યુરોપીઅનો હરે છે. એ ધર્મવાળાઓ ગમે તેવાં મા, બાપ, ભાઈ, બેન કે કોઈ સગું અથવા દોસ્ત અસાનવ જે મરણ

પામશે તો તેને કદી રહવાનું આશુ પણ કાઢશે નહિ. અને નકકી દિવસો સુધી ગમમાં રહેવાથી શોક પાળશે. ઠેરવેલા દિવસો ગયા પછી કંઈ પણ ગમ કે શોક રાખશે નહિ. અને સસુરી રાખી પોતાની જીવતી જી-દગાનીનો ખગાડ કરશે નહિ. છેવટે જણાવવાનું કે સર્વેને મરવા વીના છુટકા નથી. માટે મરણની સસુરી રાખવી, પોતાની તંદુરસ્તીને ખગાડવી નહિ એમ જરૂરસ્તી કરમાન છે.

છેવટે અશો અને પાપી વિષે જમશેદના જમાનામો પારખતાં હતાં. વાંચો અગત્યા પાનામો જમશેદની કરામત એ કરામતમાં ચીઆરમની ખાંમદાદે ગુંબજ આગળ આવી બંદગી કરતા હતા. ને મરનારનું રવાન ગુંબજના કયા ભાગમાં દેખાય છે તે જોતાઆ જોવાની તે જમાનામાં બહુજ કાળજી હતી. ને મરનારનું રવાન ગુંબજના કયા ભાગમાં દેખાય છે. તે જોતા આ જોવાનો ચાલ તે જમાનામાં બહુજ હતો. અને અશો અને પાપીને જાણી લેતાં હતા. આ ગુંબજનો ખરાખો સિકંદરે કરેલો જણાય છે.

છેવટે જણાવીશું કે આજેખી આપણાવાળા મરણ પામવા પછી તેની લીજી રાતે પાછલી રાતના ધુપ અને દહમ યાને ચીઆરમની ક્રિયા થતી વેળા સગાં તથા તેનાં ખેશો તે ક્રિયા વખતે હાજર રહે છે. ને બંદગી કરે છે. એ રિવાજ કંઈ સેંકડો વરસનો છે. તેથી એ રિવાજને પુખ્ત રીતે માન આપવું સમ્ભવ છે. કેમજે પાછલી રાતનું ધુપ યાને ઉઠવાનું કરવાને ઘણા મોતેજર દાખલા અવસ્તામાંથી મળે છે ઉપર જોયું તેમ દહમ તે અશો છે તેરે જે નાના બચ્ચા મરણ પામેય તેને દહમ યાને અશો ગનેલાં છે કેમજે નાના બચ્ચાં આ ખાકી શરીર ધારણ કરી તેના શરીરનું રવાન સાત વરસે જવાબદારીમો આવે તેનલા તેનું મરણ થાએય તો તે દહમ યાને અશો છે એ આધાર ઉપરથી આપણે જનાઅય—અવસ્તા—વીશપનામ અપેરે નાયુ કતાંમ દહમો કેરેતનાંમ અપઓનાંમ ફરવપીઓ યજમઠકે ઉપલા અવસ્તામો દહમ—એ શબ્દ મહેય તેરે દહમ તે અસો છે અ ને તે આપણી આ દુનિયાથી ચરતી દુનિયાંમો ચરતો દરજ્જો પામનાર છે. તે ખેદસ્ત છે.

સફેદ પોશાક સર્વેથી ચઢતો અને મીનોઈ દુનીઆને યાદ આપતો છે.

જરથુસ્તી ધર્મમાં સફેદ પોશાક પહેરવાની જરૂર જણાવી છે. ફરેસ્તાઓની શક્તિ સફેદ છે. તેમજ નુરીઝે. તેમ જરથુસ્ત એ શબ્દ એક શક્તિ છે. તે સફેદ છે. તેથી આપણા શરીરનાં જે તત્વ છે તે સફેદ છે જેથી સફેદ પેરવાસ છે તે અષાઢમાંથી છે. ખાલેશ રહીતી યીજેમાંથી બનેલો, તે સફેદ પોશાક છે. રામયસ્તમાં સફેદ પોશાક વિષે તાકીદ કરેલી છે. અગ્રોનાનો અને બીજાઓને સફેદ પોશાક પહેરવાની જરૂર છે. કુદરતી જે રંગો છે તે દરેક રંગમાં રોસની ચુસવાની શક્તિઓ છે. જેમ સફેદ, આસમાની, રાતો, પીળો, કાળો, તેમો સફેદ રંગ રોસની ફેંકવાપર સર્વેથી સરસ છે. સફેદ રંગમાંથી સેંકડે ૧૦ ટકા જેટલો બગડશે તે ૯૦ ટકા જેટલો પાછો સફેદ બનશે. રૂપામાંથી પાછું ૯૦ ટકા જેટલું પાછું સફેદ બનશે. જે સીસાં જેવા પદાર્થને બાળશો તો સેંકડે ૬૦ ટકાજ પાછું પોતાના રંગમાં આવશે- પણ કાળું જે રંગમાં છે તે કાળુજ રહેશે તે કંઈ ફરતું નથી. પણ જે સફેદ છે તેને બાળવાથી પણ પાછું ૯૦ ટકા સફેદ થશે. આથી ક્રિયા કરનારાં અગ્રોનાનોં તો પોશાક સફેદ હોવાથી ૯૦ ટકા જેટલી તેની પવિત્રતા સચવાય છે. આ બાબત રસાયણશાસ્ત્ર તત્ત્વમાં લેશો તો જણાશે, મેહરયસ્તમાં સૂર્યને નવ ઘોડાનો ગણેલો છે. તે રંગો છે આતશમાં બી રંગો છે. આ બંનેમાં સફેદ રંગ સર્વેથી ચઢતો ગણેલો છે. આપણે કંઈ બી સારા વિચાર કરશું તો તે નાંમનો આપણાં મનમાં જે ચિતાર પડશે તે સફેદમાં જ જણાશે. કેમજે સૂર્યના કીરણો જે પ્રગતી નીકળે છે તે સફેદ છે.

જે જે ક્રિયા * છે. તેમાં સફેદ રસ્તુજ વધારે વહાલી લાગશે. સરવે જાતના + પુલ છે તેમાં સરવેથી સરસ પુલ સફેદ છે. અને સફેદ પુલને દાદાર હુરમજદે પોતે પસંદ કરેલું છે

+ પાદશાહ કેકાઉરા, કેખુશર અને શીઆવખશ એઓ અંદગી કરતા અને દીનના મોજેગ દેખાડતા ત્યારેજ તમામ પોશાક સફેદ પહેરતા.

* રૂમીઓના ઇતિહાસમાં છે કે આતશને અતિ માંણુ આપતા તેમાં જે કુમારી કન્યાઓને આતશની જાળવણી માટે રાખતા તેનો પોશાક પણ તદ્દન સફેદ હતો. જે તમામ દુનિઆની પેદાશમાં સરવેનાં રવાન છે તે સફેદ અને અશો છે. એ વિષે અવસ્તાના હાધારો.

અવસ્તા. + યદ્ધહે ઉરવ માંથી સપેનતો અઉરૂષો અઓખશનો ફરો દરેશરો કેહરપસચ યાઓ રએથવયેમ્તી શરીરાઓ અમેશનામ સપેનતનામ વેરેજદાઓ અમેશનામ સપેનતનામ અહુવરેખશેતેમ અઉરવત અસપેમ યજ્ઞમધે.

અર્થ—જનું રવાન આખાદ કરનાર અથવા પવિત્ર માથવાણી છે. અને તે સફેદ છે તેમજ નુરમેદ તથા દેખામણું છે.

આ અવસ્તામે માંથવાની ખુદ શફેદ છે. તેથીજ નવજોદની ક્રીયા કે લગનના આશીર વાડ દેતા યોખા વાપડવા તે સફેદ માંથવાણી સાથે શફેદ યોખાથી અવસ્તાને વીજડી જેવા અષો ખનાવી દાદારની દરગામે આજેજ કબુલ રખાવવી. એ અષોધર્થી છે. એ વિશે પહેલેજ પાંણે અષોધ દુનીયા સાથેનો શંખંધ જેવો. તેથી આ અષોધ સાથે મનની અને મગજની અષોધ યાદ આપતી શુધ્ધનધી ચીજો તે ફૂલ છે. દાદાર અહુરમજદનું અંશ આપણાંમે છે. તેરે તેનુજ પુલ શફેદ પહેલુ છે. અમશારપ દોનાશોલેતા તથા એજમત ધરાવનારાં રૂપો જે હોરમજદે તે અમશારપ દોના અલંકાર રીતે આપેલા છે. તે રૂપો શફેદ છે તેરે સર્વેથી પહેડી ફરેશતાઈ છે. તે સફેદ છે

મેહુરયસ્તમાં ચીશતી જેણે સફેદ પોશાક છે. એમાં દીનની નિશાન છે અથવા ઉપમા છે.

* દેશાતર મોતી

+ દાદાર હુરમજદનું કુલ

+ મેહુરયસ્ત

* રૂમીઓની તવારીખ

+ હરવરદીનયસ્ત કર્દો ૨૨ ફકરો ૮૨

તેથી જે રોજ હોય તેનેજ મળતું ફુલ વાપરવાથી આપણને જોઈતી સારી અસરો થાય છે. અને આપણાં ખુરહેનો વધારો થાય છે.

૧ હોરમજ્જ ચપેલી અને માગરો.	૧૬ ના ફરમાની ફુલ.
૨ પીળો આંપો.	૧૭ રાતું ખેરાતું ફુલ.
૩ લીલો શખજો.	૧૮ સેવતી
૪ સફેદ શખજો.	૧૯ ગુલ મોહાર.
૫ તુળશી.	૨૦ બાફીક ફુલમણું ફુલ
૬ અકલખેરેર પીળાં ખેરાતું લકુ.	
૭ ભાંચ્યાંપાં.	૨૨ ગુલબાશ.
૮ દમનો.	૨૩ મેથી.
૯ ગુલલાલા.	૨૪ ગલગોટો.
૧૦ નીલો ફગ યાને કુપરી.	૨૫ સદા સોવાસણ
૧૧ હજારી દાડમ	૨૬ સફેદ હોમ.
૧૨ ગુલાબ.	૨૭ ભાત ભાતનો રીલાલ
(સખજો)
૧૩ મોગરો.	૨૮ ગલગોટાનું ફુલ.
૧૪ મેદી.	૨૯ ગુલદાઉદી.
૧૫ કેવડો યાને તેતું ફુલ.	૩૦ હોમેખેરી ગુલછડી.

ફુલ વિષે યુનદેશમાં ઘણું લખે છે. ચોકસ ફુલો ને ચોકસ પઝદ અમશારપદો સાથે સંબંધ છે. આજની શોધ ખોળ સાથે જે આછવી નામનું ફુલ છે તે દોસ્તી વધારનાર છે ગુલાબનું ફુલ મોહ-ખત ખતાવે છે. જીરેનીયતનું ફુલ નઝરતા ખતાવે છે. હવે કેટલાંક ફુલ એવાં છે કે સદા લીલાંજ રહે છે. દાડમ અને રેન યાને સખજો એ શદા લીલાંજ છે. ફરવરદીન રોજે ગુલમોહાર છે તેથી હમેશને માટે છે કામ વખતે જોઈતું ફુલ નહિ મળે તો દાડમની પાંતરી રેન યાને શખજો વાપરવો. અરદીખેહસ્તનું ફુલ લીલોસખજો અને ખુરસેદનું ફુલ અજારીદાડમ છે. તે હમેશ આતશી છે. એ સદા લીલાં છે જે દાદાર અહુરમજ્જનું ફુલ છે. તેજ તેશતરનું ફુલ છે. તેશતર આ દુનિઆમાં પહેલો તખકકો રાખનાર છે.

એ સિવાય ફુલ ઘણાં છે. પણ આપણા રોજ સાથે મળતાંજ ફુલ જણાવેલાં છે. આપને હાલ ધુપ યાને ઉઠેમનાની કીયામો ખતખતના ફુલ વાપરીએ છીએ, તેમાં હજારીદાડમ, રેન યાને શખજો અને ગુલમોહાર ફુલો આતશી છે. કેમ જે અરદીખેહસ્ત ધરની ગરમી અને સુરજની ગરમી છે. આ ગરમી રાખે છે. તે ફુલના ઝાડ બધા દીવસ લીલાંજ રહે છે માટે સફેદ ફુલો સાથે આ આતશી ફુલની જરૂર જણાય છે.

ગોસ્પંદો અને મેહરંગાંન ગોશ નહી ખાવા વીસે.

આપણા વખશુરાંન વખશુર અશો જરથુસ્તે, જે ફરમાનો આપોને જનાવામાં છે તેમો ગોસ્પંદોની પરવશી કરવી ગોસ્પંદોની ખરદારત કરવી ગોસ્પંદોને પાલવાં અને ગોસ્પંદોનાં દુધનો ખોરાક કરવો વીગેરે અવસ્તાઓથી અને ખીજ કેતાઓથી આપોને જનાવેલું છે તે વીસે. એક નોંધ જનાવું છું. દાદાર અહુરમજ્દ કહે છે * હું તારી ઉત્પત્તિને ત્યાં વધારાને અહીંયા પાક કરીશ હું તારા શરીરને ત્યાં તારી શક્તિને પાક કરીશ હું હુંને ફતેવાલી ત્યાં દુધવાલી ચિકાશવાલી રોગનવાલી માવાવાલી ત્યાં ફરજંદવાલી કરીશ કૌવત આપવાને માટે તારી હજારગાએ દોરની નીલકટને અહીંયાં હું પાક કરીશ કે જે ગાએ દોર તારા છોકરાંનું પોશન છે.

આ અવસ્તાના ફરજા ઉપરથી જનાસે કે અસલમાં ગાય દોરના માલિકો હતા અને ગાય ઘોડા અને ગોસ્પંદો ઉપરથી તેની ઓરખવાની યાદ દારત હતી.

માણસોના જનમેલા બચ્ચાને તેનાં માએનું દુધ પાવા પછી તેને + ગોસ્પંદોનું દુધ પાવાને જનાવેલું છે.

ગોસ્પંદોથી આપણી પરવસીને જેમ ગીધ, દુધ, એવી દુધથી બનેલી અનેક ખોરાકની વસ્તુઓ નહી હોએ તો માણસનું કૌવત મુદલ હોએજ નહીં માટે ગોસ્પંદો તે આપણા શરીરનું કૌવત છે માટે ગોસ્પંદોની પરવશી કરવી એમ ગાથામો અને ખીજ અવસ્તામો જનાવેલું છે.

મેહરંગાંનને દીવસે ગોસ્પંદ કાપવું એવો રવાજ જેવું જનાએય. પણ મેહરંગાંનને દીવસે જે ગોસ્પંદ કાપવું. એમો ગુપ્ત ભેતથી લખેલું † એ વીસે ‡ દમેશતાન કેતાળ આપોને ગનીજ શારી શમજન આપેય કે

* બંદીદાદ પરગરડ ૨૧ ફરજો ૧ ત્યાં ૧૧

+ મીનો ખેરદ ૧૬ મી પુરસેશ.

‡ દમેશતાંન નજર ૩ પેમાંની ફરહંગ

ગોસ્પંદ કાપવું તે માંલુસના શરીરમોની હેવાનીયત કાપવું માંલુસના શરીરમાં જે લોભ, લાલચ, મગશરી, હુંપનું, અદેખાઇ, ગોશો એવા હેવાનીઅતને દર મેરંગાંનને દીવસે હેવાનીઅત છોરવી. અને શંચાઇના ખરા રસ્તા ઉપર આવવું. એ મેરંગાંનનું ગોસ્પંદ છે. નહી કે ખીચારાં જાનવરને મારવું. અને તેનું ગોસ ખાવું, એ તદ્દન ખોટું છે. જે શપ્તસે ગોશ ખાવા કે નારા હોએ. મેવેને દમ્પેશતાંન કેતાળ વાંચવાની ભલાંમન કરુંછું. અવે મેહરંગાંનનેજ દીવસે શરીરમોથી હેવાનીઅટ કાપવી, તેનું શુ કારણ છે. એ વિસે અવસ્તા આપોને સમજાવ છે. જે મેહર મહીનોને મેહરરોઝ છે. તે બેઉ શક્તી સાથે મલી ગીધય અવે મેહર છે તે બંધી દુનિયા ઉપર રોશની પારેય. અને મેહરનું કામ દોસ્તી, શંચાઇ, રાસ્તી અને કોલ વચન ઉપર મહવકલ છે. તેથી એ દીવસે શરીરમોથી હેવાનીઅત છોરી દોસ્તી, સંચાઇ, રાસ્તી અને કોલ વચનના રસ્તા ઉપર મેહરયઝની અરખર ચાલસે. તેથી મેહરની અરખરજ કબુલાત કરેય

અવે જે + ઘોડા, ગિંટ, ગાય, બકરા એવાં ગોસપંદો આ એ દુનિયા ના બેહસ્તી છે.

ઘોડા, ગિંટ, ગાય, બકરાં એવો ગોસ્પંદોનાં તોલાં છે. તેનો ખોરાક નીરમન અપો છે. કેમ જે જરી ખુરી ગોશ ચારો દાંનો ખાએય અને કંઈ ખી બોલવા વગર વાંછથી ચાલનાર છે. માટે એ બેહસ્તી છે. વાંચો દમ્પેશતાંન * ગોસ્પંદોના તોલાને રહેવાની જગા, ગોસ્પંદોને ફરવા ની જગા, અને ગોસ્પંદોના અચ્ચા જનવાની જગા પાક અને ખુશ છે. મેહરંગાંન વીસે ૩૮ મે પાંતે જોવો. આવા આધારો ઉપરથી ચોકશ ઠરે છે કે ગોસ્પંદ ખાવું ના રવા છે.

+ હિતિયાસમાં મીનોએહર પાદશાહ વીસે જણાવે છે કે ગોસ્પંદ મુદ્દસ નહી ખાવું. એમ જણાવેલું છે.

+ દમ્પેશતાન નજર ૩ પેમાંની ફરહંગ.

* વંદીદાદ ત્યા મીનોખેરદ પુરશેષ પ મી.

+ મીનોખેરદ.

આગલા વીસયમો ને શબ્દો વાપરેલા છે તે વીસે કેતાબોને આધારે નોંધ

તમામ પેદાએશનો બનાવનાર દાદાર અહુરમઝદ છે ખુદાની હસ્તી તથા ખુદાવંદીની ગવાહીઓ વીસે, દાદાર અહુર મઝદના જરથુસ્તી કાયદે ૧૦૦૦-૧ નાંમો અવસ્તાના છે અવસ્તા-વીસ્પોવીદ્વાઓ— અરથ—જેનુ કારણ કોઈ નહીં પણ જે સર્વે કારણોનો કંતો સર્વે જ્ઞાની—અવસ્તા—નામેઝહદ નાંમેખોદા હજારનાંમેએકખોદા—અરથ— ખોદાતાલાના હજારનાંમે એક ખોદા આ અવસ્તાનાં ૧૦૦૦-૧ નાંમનાં ઇશારા મહેચ દાદાર અહુરમઝદના ૧૦૦૦-૧ નાંમ હોવાંજ જોઇએ અને આજે હોયખી ખરાં પણ હાલ આપણી પાસે તે વીસે આપોને ઇશારા મહેચ અવસ્તા—દાતર—દાદાર—હુવાપાઓ—સેવિષતો—દાતો—ખાથવાઓ આ નામો અવસ્તાના છે પાજદ ભાષામાં ૧૦૦-૧ નામ આજે આપણી પાસે મોજુદ છે આ ૧૦૦-૧ નામની સીફતોને વર્મક્રિયામો યાદ કરેચ આ ૧૦૦-૧ નાંમમાં ૨૨મું નામ નાસા એટલે વાજખી કામ કરનારને કેયાંમત વખતે પાદશાહ અને ફકીર બેઉ સરખાજ ગણાસે ૨૨મું નામ વાસના એટલે આસમાંણ અને જમીન ઉપર મશહુર છે. ૩૦મું નામ હુરવસતુમ એટલે તેનાંથી બેઉ દુનીઆની હસ્તી છે ૭૭મું નામ અગરાગર એટલે ચાર અનાશરોને એકજ જગાએ પેદા કરનાર ૭૯મું નામ અગુ આંન એટલે ખીશકં ખીયુમાન ૯૫મું નામ દાદાર એટલે બેઉ દુનિયાની પેદાએશનો પેદા કરનાર ૧૦૦-૧મું નામ ફરશગર એટલે રસ્તાખેજનો કરનાર.

ઉપલાં નાંમો ૨૨-૨૯-૩૦-૭૭-૭૯-૯૫-અને ૧૦૦-૧ આનામો વિશે

અધેમવોહુ ૩૪૦૦૦ ફરસંગ વીસે જાંમારૂપી અને ચાર અનાંસરાં વીસે દાદાર અહુરમજ્દ શીક્ષતોને હાધારે જોવો.

યથા અહુવધરયો એ એજમતી કલાંમ વીસે ચાર શક્તિઓ દાદાર એ અહુરમજ્દ આગળ હાજર હતી તે વીસે અનુદેશને હાધારે જોવો.

જરથુસ્તી કાયદે હપતવાડીઆં અને અસ્તવાડીઆં વીસે દબેશતાંનને હાધારે જોવો.

જરમાંની આક્રમ તે આ એ દુનિયા વીસે, તેશતર તીર શીતારો આ એ દુનિઆમો શરવેથી મોતો છે. એ વીસે ફરવરદીનપસ્ત તથા મીનોખેદ્દ ને હાધારે મહીનાના ચક્રમો જોવો.

બાર મહીના સાથે બાર બરજને વીસે દબેશતાંનને હાધારે જોવો. માણુસના શીતાહાં ઉપરાંત બે સક્તિઓ શપેનામીનો અને અંગ્રેમીનો આ બેઉ માણુસોને ગમે તેમ ચાલવાને મુકેલી છે તે વિસે મીનો ખરેદને હાધારે જોવો.

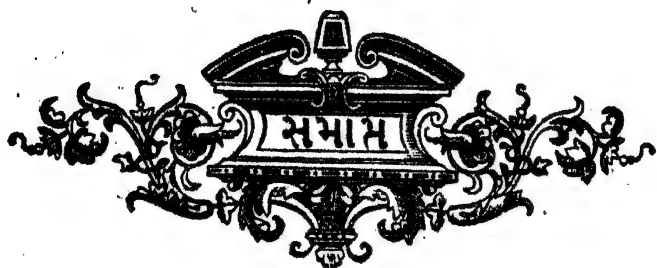
ગુજર પામેલાઓ તેનાં કરણીએ પોહોચેચ તે વિસે દબેશતાંનને હાધારે જોવો શીવાએ કેતાબેનેજ હાધારે સરવે જોવો.

અવરતા—ઈંધ અપાંમ વીજસામતિ
વંધવહિ દેન માઝ દયસનિષ
વીરપાપ્પ અવિદ્વર્ષવાંન યાપ્પ હૃત

અર્થ—હવે પછી વિશેષ ફેલાસે-

ભલી માઝદયસ્તી દીન-

તમમ હૃત કેશવરેમાં

શુદ્ધિ પત્રક

પાનું	લીટી	અસુધ્ધ.	સુધ્ધ.
૧૧	૧૫	કશતુએતીઆઓ	ઓશતુએતીઆઓ
૧૧	૨૨	જરથોશન	જરથોશત
૧૨	૫	૧૧	૧૦
૧૨	૧૧	પેના	પેહલા
૧૩	૨૫	ફલાભું	ફલાભું
૧૭	૨૩	આફતાખ	આફતાખ
૧૭	૨૪	અથોરનીનો	અથોરનાનો
૧૭	૨૪	યજશને	યજશને
૧૬	હેડીંગમાં	શખતી	શકિત સર્વ થેકાને
૧૬	૧૯	પાજન	પાઝંદ
૨૧	૨૧	અનેદાન	અનેરાંન
૨૩	૧૪	ગોરા	ગોસ
૨૪	કુટનોટ+	યજરાને	યજશને
૨૬	કુટનોટ૦	દરમાંન	દહમાંન
૨૭	૩	પહેધો	પહેલો
૨૮	૫	ખુરદાર	ખુરદાદ
૨૮	કુટનોટ+	નીરમસ્ત	તીરયસ્ત
૨૯	૧૧	છાડો	ઝાડો
૩૦	૨૯	બખતાર	બોખતાર
૩૧	૭	શરૌવર	શેરૌવર
૩૧	૧૦	નવા માણસો	નવ માસો
૩૧	૧૮	બેહમદ	બેહમલુ
૩૮	૧૬	શંમાધમાં	સચાધમાં
૪૧	૭	પાંચમું	ચોથું
૪૮	૧૭	કુર	કુર
૨૬૭	૧	રસ્તુજ	વસ્તુજ
૨૭૨	૧૧	શીતાહાં	શીતારા

અનુક્રમણિકામાં વધારે પાને ૪૩મે
સુદરે કુસ્તી અને તેના ઇતિહાસ.

આ પુસ્તકના અગાઉથી ગ્રાહક થઈ આશ્રય

આપનાર સદગ્રહસ્થોના મુખારક નામો.

સુરત ખાતેના ગ્રાહકોના નામ.

નલક.

માનવંતા એકસખી દીનદાર ગૃહસ્થ તરફથી.	૧૨૫
બંદે ખોદા.	૨૦
શેઠ જહાંગીરશાહ અરદેશર તાલેયારખાંન	૫
„ એક દીનદાર ગૃહસ્થ તરફથી.	૨
બાધ પીરોજબાધ ડોસાભાધ કોબલા	૨
મેસર્સ ડી. પી. માદનની કુાં	૨
બાધ શુનાબાધ શોરાબજી પેમાસ્તર	૨
શેઠ નશરવાનજી ખરસેદજી સાહેર	૨
ઈસ્તુર પેસ્તનજી નશરવાનજી શેહ.	૨
શેઠ નસરવાનજી દાદાભાધ જંગાલવાલા.	૨
„ ફરામજી ખેહેરામજી માસ્તર.	૨
„ ખેજનજી માણેકજી જંબુસરીયા.	૨
„ હોરમસાજી ઇસ્તમજી મારફતીઆ.	૨
„ એક દીનદાર ગૃહસ્થ તરફથી.	૧
બાધ ધનબાધ તે શેઠ મંચેરશાહ હોરમસજી પારેખના ખેટી.	૧
શેઠ ધનજીશાહ જહાંગીરજી ચુડીગર.	૧
„ ઇસ્તમજી હોરમસજી પરતાગીઆ.	૧
„ પાલનજી ખેજનજી કાટવાલ.	૧
„ ઇસ્તમજી નવરોજજી પટેલ.	૧
સેક્રેટરી નાનપુરા લાયખેરી.	૧
શેઠ દાદાભાધ એદલજી ગાડ.	૧
„ દાદાભાધ નાનાભાધ પોષ્ટમાસ્તર ગાંધી.	૧
„ મેહેરવાંનજી દાદાભાધ કાતરક માસ્તર.	૧
„ ખુશરોભાધ મોસરવાનજી મેહેરમંદખાંન.	૧
„ બરજેરરજી માણેકજી મોદી.	૧
„ અરદેશર ધનજીભાધ અંકલેસરીયા.	૧
એરવંદ નવરોજજી કાવસજી પંચકી.	૧
શેઠ દાદાભાધ પીરોજશાહ જંગાલવાલા.	૧
„ શોરાબજી હોરમસજી કાદાવાલા માસ્તર.	૧

પાલનજી રૂસ્તમજી ડોડીવાલા.	૧
„ ગુસ્તાદજી કાવસજી દસ્તુર	૬
„ અરદેશર પેસ્તનજી કાટપીટીયા.	૧
„ ધનજીશાહ નવરોજજી કરાંણી.	૧
„ શાવકશા અરદેશર ફામરમેન.	૧
„ શોરાખશાહ હોરમસજી ભાવનગરી	૧
„ ફરામરોજ ધનજીભાઈ કુમસીઆ	૧
શેઠ હોરમસજી બેહેરામજી વાડીયા	૧
„ દારશા હોરમસજી કોયા	૧
એરવદ ફરદુનજી જામારપજી ખલેરા	૧
શેઠ શાવકશા હોરમસજી લાકડાવાળા	૧
„ દીનસાજી શોરાખજી ડાકતર	૧
દસ્તુર પેસ્તનજી એદલજી જાડાકાકા.	૧
એરવદ કાવસજી દોરાખજી તુરેઝ.	૧
એરવદ કેખશરો રૂસ્તમજી ગરદા.	૧
એરવદ અરદેશર ગુસ્તાદજી શીનોર.	૧
એરવદ માણેકજી દોરાખજી તુરેલ.	૧
શેઠ પીરોજશાહ એદલજી કટેલી.	૧
એરવદ શોરાખજી મેહેરવાનજી ટટી.	૧
શેઠ નારદશા ફરામજી મોદી.	૧
„ હોરમસજી દાદાભાઈ તાડીવાળા.	૧
„ બેહેરાંમજી ફરાંમજી વાડીયા.	૧
„ રૂસ્તમજી નવરોજી કાપડીયા.	૧
„ સોરાખશાહ પીરોજશાહ માણેકશાના	૧
„ કેખશરો એદલજી પટેલ.	૧
„ બેહેરાંમજી અરદેશર નરીમાન.	૧
„ અરદેશર મંએરજી ખડીઆગી.	૧
એરવદ દાદાભાઈ રૂસ્તમજી ખશીનાં.	૧
શેઠ નવરોજજી મેહેરવાનજી સરકાવાલા.	૧
„ અરદેશર નશરવાનજી દસ્તુર.	૧
દસ્તુર એદલજી માણેકજી દક્તરી.	૧
દસ્તુર મેહેરવાનજી ફરદુનજી નાલ્લાદાર.	૧
શેઠ આદરજી મંએરજી જોશી.	૧

„ બમનજી ખરસેદજી સુખાઆ.	૧.
„ રતનજી પેસ્તનજી એંટી.	૧
ઈસ્તુર ઇસ્તમજી હોરમસજી રાંદેરવાલા.	૧
શેઠ ડોશાભાઈ માણેકશા વકીલ.	૧
એરવઢ બેહેરાંમજી જમશેદજી ખલેરા.	૧
શેઠ જમસેદજી કાવસજી એંટી.	૧
„ ઇસ્તમજી પુંજીઆજી દલાલ.	૧.
„ સોરાબજી મંચેરજી જોશી	૧
„ દોરાબજી આસપંરીઆરજી ઘડીઆંત્રી	૧
„ શોરાબજી શાપુરજી મારફતીઆ	૫
„ જહાંગીરશા એદલજી મંજીભાઈ મોદી	૧
„ માણેકજી નસરવાનજી બાવાઆદમ	૧
„ કેખશરો એદલજી પટેલ.	૧
„ મંચેરશાહ ઇસ્તમજી કાટપીટયા.	૧
„ શોરાબશાહ પીરોજશાહ માણેકશાના.	૧
„ ઇસ્તમજી હોરમસજી શેઠના	૧
મુંબાઈ ખાતેના સદગૃહસ્થોના નામો.	
બંદે ખોદા.	૨૫
શેઠ એદલજી માણેકજી ડોકટર.	૧૨
„ પેસ્તનજી શાપુરજી ચીનાઈ.	૧૦
એક દીનદાર જરથુસ્તી.	૫
બાઈ મીઠીબાઈ મંચેરજી ભાવનગરી.	૫
શેઠ કાવસજી દાદાભાઈ કુખાશ.	૫
„ શાપુરજી બરજોરજી ભર્યા શેરદલાલ.	૫
„ જહાંગીરજી બેજનજી કરાણીના છોકરાઓ.	૫
„ રતનજી જમશેદજી ટાટા	૫
„ મેહેરવાનજી દીનશાજી ધરાની	૫
બાઈ બાનુબાઈ ફરાંમજી કોમીસરીમેટવાલા.	૪
શેઠ શાપુરજી નસરવાંનજી ચાંદાભાઈ.	૩
„ હોરમસા મંચેરજી ભાવનગરી.	૩
„ ઇસ્તમજી ફરામજી કાપડીઆ.	૩
„ ઇસ્તમજી કેખશરો ઓલખલેશ.	૨
„ બરજોરજી કેખશરો ઓલખલેશ	૨

દસ્તુરજી કેખશરો જાસ્પજી જામાસ્પ આસાના	૨
શેઠ મેહેરવાંનજી મંચેરજી મુંઢવેવાલા.	૨
બાધ ફ્રેની હોરમસજી બાવનગરી.	૨
શેઠ ખરસેદજી એદલજી ઉમરીગર.	૨
„ હોરમસજી બરજોરજી રીપોર્ટર રખાડી	૨
„ દીનશાજી એદલજી વાચા.	૨
„ નસરવાનજી રતનજી માસ્તર શેરદલાલ.	૩
„ જમશેદજી કુંવરજી ઉમરીગર.	૨
„ કરાંમજી ખાન	૨
બાધ ખરસેદબાધ કેખશરો નરીમાન સરખપન	૨
શેઠ શાપુરજી બરજોરજી ફ્રંઝર	૨
શેઠ દીનશાજી ખરસેદજી સુખીઆ.	૧
„ લીમજીબાધ ખરસેદજી મોદી.	૧
„ હોરમસજી પાલનજી માનખર	૧
„ નસરવાનજી પોહોંચાજી બાટલીબોધ.	૧
„ શોરાબજી એદલજી દાવર.	૧
„ પેસ્તનજી રસ્તમજી મેહેતા.	૧
„ બરજોરજી શોરાબજી આગા.	૧
„ દીનશાહજી ડોસાબાધ કરાંણી.	૧
„ બરજોરજી હોરમસજી રાધટર.	૧
„ રસ્તમજી શાપુરજી કલાર્ક.	૧
„ કાવસજી બેજનજી શેઠના.	૧
„ નવરોજજી દાદાબાધ કાતક.	૧
„ માણેકજી શેહેરીયારજી ભર્યા.	૧
„ રસ્તમજી દાદાબાધ માસ્તર.	૧
„ કાવસજી બેહેરાંમજી ચાંદાબાધ	૧
„ ખુરદાદ રસ્તમજી કનફેકશનર	૧
„ ધનજીશાજી માણેકજી બાટલીવાલા.	૧
„ શાવકશા શોરાબજી દસ્તુર કામદીન.	૧
„ બમનજી નસરવાંનજી ધાબર	૧
„ નવરોજજી પેસ્તનજી ધાબલીવાલા.	૧
„ નાદીરસાહ હોરમસજી એલચીદાણા.	૧
„ નવરોજજી હોરમસજી કોટવાલ.	૧

„ રતનજી બહેરાંમજી ચાંદાભાષ.	૧
„ ફરદુનજી પેસ્તનજી મેહેતા.	૧
„ મંચેરજી હોશંગજી જાગુશ.	૧
„ ફકીરજી નાનાભાષ ચાંદના.	૧
„ ખરશેદજી એદલજી અમરા.	૧
„ અરદેશર પેસ્તનજી એનજીનીયર.	૧
„ જહાંગીરજી નવરોજી કંત્રાકટર.	૧
„ દીનશાજી નાનાભાષ વજર.	૧
„ જમશેદજી માણેકજી નાદ્લાશેઠ.	૧
„ પીરોજશા દીનશા મુકાદમ બુકસેક્ષર.	૧
„ બેહેરાંમજી નસરવાનજી શીરવાષ.	૧
„ નવરોજી કાવસજી ગોલવાળા.	૧
„ બેહેરાંમજી સોરાબજી. જોસફસેઠના.	૧
„ એદલજી જીવણજી મીસ્ત્રી.	૧
એરવદ શાપુરજી કાવસજી કોટવાલ.	૧
ડોકટર એચ. એલ. બાટલીવાલા.	૧
શેઠ કુંવરજી ફસ્તમજી આધ્યાયા.	૧
„ બેહેરાંમજી ફરામજી ગઝદર	૧
એરવદ પેસ્તનજી એદલજી નહાલા કુકાના	૧
શેઠ જમશેદજી રતનજી પોરબંદરવાલા	૧
„ પેસ્તનજી ધનજીભાંધ તારાચંદ	૧
„ જમશેદજી અરદેશર દલાલ	૧
„ કુંવરજી અરદેશર દલાલ	૧
„ એદલજી ફરાંમજી કોલાહ	૧
„ બેહેરાંમજી પીરોજશા માદન	૧
„ જમશેદજી હોરમસજી કોલંબેવાળા.	૧
„ મંચેરશાજી અમનજી માસ્તર.	૧
„ હોરમસજી શનનાક	૧
„ નસરવાનજી એદલજી એલચીદાના	૧
આધ દીનબાંધ પેસ્તનજી માણેકજી કાગાં	૧
„ કેખશરો નસરવાનજી માસ્તર ધડિયાળી	૧
„ અદરેસર બરબોરજી ગોદરેજ	૧

એક જરથોસ્તી ગૃહસ્થ તરફથી.—સિંધ હૈદરાબાદ	૧૮
સેઠ મેહેરવાનજી દાદાભાઈ ખજુરી.	૨
બાઈ ડોસીબાઈ નાનાભાઈ સ્તારેવાલા.	૧
શેઠ કાવસજી દીનશાહજી પેઢીવાલા.—એડન	૧૦
બાઈ જરબાનું ફરામજી મંચેરજી યુમલાખાઉ—કલકત્તા	૧૦
શેઠ રસ્તમજી ધનજીભાઈ સીં આઈ ૦ ૪૦	૩
„ પેસ્તનજી નસરવાનજી બાવાઆદમ	૨
„ હોરમસજી રતનજી ઇમ્મરદાર—નાંદોદ	૫
„ નાદીરશાહ હોરમસજી ઇમ્મરદાર	૨
બાઈ સખરમાય નાદીરશાહ ઇમ્મરદાર	૨
બાઈ પીરોજબાઈ હોરમસજી ઇમ્મરદાર	૧
„ જમશેદજી નવરોજજી ગાંધી—રંગુન	૨
શેઠ એદલજી રતનજી ઇમ્મરદાર—બારીઆ)	૨
„ કાવસજી દોરાબજી કુમસગામવાળા—કુમસગામ	૧
બાઈ હીરાબાઈ એદલજી ઇમ્મરદાર	૧
શેઠ ફરાંમજી હીરજીભાઈ ઇમ્મરદાર—મઓરા	૧
બાઈ ધનબાઈ ફરાંમજી ઇમ્મરદાર	૧
શેઠ મંચેરશાહ સોરાબજી વખારીયા.—ભરૂચ	૧
„ રસ્તમજી હોરમસજી વખારીયા.	૧
„ અરદેશર ડોસાભાઈ ગાંધી.	૧
„ આદરજી મંચેરજી દલાલ.	૧
„ ખરશેદજી એદલજી લાકડાવાલા.	૧
„ જમશેદજી નસરવાનજી જીનવાળા.—અંકલેશ્વર	૧
„ કાવસજી ધનજીભાઈ ધનજીરાના.—વલસાડ	૧
„ માણેકજી ધનજીભાઈ જુરાભાઈ	૧
„ કાવસજી મેહેરવાનજી પોસ્ટવાલા.	૧
„ શાપુરજી નસરવાનજી ચોથીઆ.	૧
એરવદ ખુરશેદજી બેજનજી પંચકી.—બીલીમોરા	૨
શેઠ ડોસાભાઈ મોટાભાઈ પંચકી.	૧
„ ખરજોરજી શાપુરજી જનરલ મરચંદ.—અલીગઢ	૧
મેસર્સ નસરવાનજી એન્ડ કો.—ફરાંચી	૧
શેઠ દાદાભાઈ જમશેદજી સોપારીવાલા.	૧
„ હોરમસજી ચાંનજીભાઈ અંકલેસરીયા—અમદાવાદ	૧

„	દારશા લીમળલાઇ ગાંધી સર્યા.	„	૧
„	એહેરામળ ફરાંમળ વડીલ.	„	૨
„	બમનળ અરદેશર દક્ષાલ.	„	૧
„	બરજેરળ શાપુરળ કરંજવાલા.	„	૧
„	નવરોજળ રસ્તમળ કાપડીઆ રાલી બ્રધસ.—દીદહી	૧	
	મેસર્સ બી. સી. અરશેદળ.—ખડકી	૧	
શેઠ	અરશેદળ એદલળ.	૧	
શેઠ	બમનળ પેસ્તન મેસમેન—પુના	૧	
„	પેસ્તનળ રતનળ ધડીયાલી.	૧	
„	ફરાંમરોજ શાપુરળ મેસર્સ સાપુરળનીકુંપની.—મુરાદખાદ	૧	
„	નસરવાનળ એદલળ બેંકવાલા.—લાહોર	૧	
„	દાદાલાઇ રતનળ બેલસારવાલા.—કારવાર	૧	
„	ગુસ્તાદળ કાવસળ દ્રાઇવર—કુવેટા	૧	
„	નસરવાનળ રસ્તમળ વાચળ જેલર—સાબરમતી	૧	
„	રતનશાહ પેસ્તનળ દમરી—રાજકોટ	૧	
„	નવરોજળ રસ્તમળ કાવીના સ્પીનીંગ મસ્તર—વડોદરા	૧	
શેઠ	કામાંળ રસ્તમળ કાવીના એનળનીયર—ઈટાલા	૧	
„	ફરાંમળ એદલળ બંગાલી અમખાલા	૧	

